ileana
vulpescu

PE APA SÎMBETEI

roman

2009

EDITURA TEMPUS

ediție ne varietur

ILEANA VULPESCU

PE APA SÂMBETEI

Celor
morţi
pentru
himera
dreptăţii

«Zi prielnică pentru afaceri. Profitaţi de disponibilitatea partenerilor. Evitaţi conflictele cu şefii». Aşa scria la ziar – rubrica astrologică – în dreptul zodiei căreia îi aparţinea Magdalena. Magdalena citea în orice publicaţie zisa rubrică, fiindcă trăsnăile de-acolo reuşeau s-o amuze. «Lumea e concepută de astrologii ăştia, iviţi în ultima vreme ca ciupercile după ploaie, în chip de stadion de afaceri. Eşti copil, bătrân sau în afara afacerilor, nu exişti». Copiii mai aveau de aşteptat ca să intre în rândul «astrologabililor», dar bătrânii ce dracu' mai întârziau într-o lume care abia aştepta să-i vadă în loc cu verdeaţă, exceptându-i pe cei care alcătuiau instituţia «bunicală», adică de crescut nepoţi.

În popor e credinţa că omul născut la zi mare e plin de noroc. «Pe dracu'», îşi spuse Magdalena. «Şi de mine, care-s născută de Sântă Maria Mare, şi de vară-mea Florina, cu Floriile ei, s-a ţinut norocul mai ceva decât pulberea după câine. Eu ca eu, dar Florina…». Măcar Magdalena crezuse treizeci şi cinci de ani că-şi aflase un loc în viaţă: un bărbat, un cămin. Dar Florina? Toată adolescenţa şi ani din tinereţe nu ştiuse decât drumul Spitalului Central, cu biata maică-sa, şi dârdâitul la fiecare nouă restructurare din cauza tatălui ei, mort în puşcărie, fără proces, fără condamnare, dar «politic», fiindcă altminteri cine-ar fi avut certificat de deces eliberat de-nchisoarea Jilava?

Florina se născuse cu două luni înainte ca tatăl ei să fie arestat. Adrian şi Vetuţa Diaconu, părinţii Florinei, aveau o mică proprietate constând din trei hectare de pământ bun şi dintr-o moară de apă. Şi Adrian şi Vetuţa făcuseră liceul, aveau un dulap plin de cărţi, mergeau la teatru şi la cinema la oraş; altminteri, duceau o viaţă semi-ţărănească, mai ales el, care nu se sfia să dea cu sapa şi cu hârleţul, în timp ce Vetuţa era tratată mai de cucoană, rolul ei în casă fiind doar bucătăria, pentru alte treburi gospodăreşti având totdeauna de ajutor câte o fetişoară din sat. Diferenţa de vârstă între cei doi soţi fiind de douăzeci de ani, Adrian se purta cu Vetuţa aproape patern.

Înainte de 23 August '44, Adrian Diaconu, om cu inimă largă, impresionat de greutăţile în care se zbăteau ţăranii din satul lui, girase la bănci mai tot săracul pentru o casă, pentru un petic de pământ, pentru o pereche de boi, ceea ce-l făcuse pe binefăcător să-şi piardă bună parte din avere, ajungând în acest fel doar la trei hectare de pământ şi la moara de apă, moară ce-l trecuse în rândul chiaburilor. Pământul îl cedase gospodăriei colective. Cine-i erau duşmanii care-l trimiseseră la puşcărie, nici el nici Vetuţa n-aveau să afle niciodată. La un an după arestarea bărbatului ei, Vetuţa îşi luase fetiţa şi se mutase la Bucureşti, într-o căsuţă centrală, moştenită de la o mătuşă fără copii, sora maică-sii, căsuţă din care chiriaşii, care-şi cumpăraseră o casă nouă, tocmai plecau. Vetuţa cedase primăriei şi moara şi casa din sat.

La Bucureşti, cu mari pile şi cu proptele din partea fratelui ei, doctorul Gogu Eremia, se angajase magazioneră la depozitul unei cantine care hrănea patru mii de oameni. Vetuţa se trezea dimineaţa la patru, ca la şase să fie pe baricade. Florina crescuse la o creşă săptămânală. Maică-sa o lua sâmbăta la prânz acasă şi duminică seara o ducea înapoi la creşă. Norocul acestui copil fusese sănătatea. În afara bolilor copilăriei: pojar, vărsat de vânt, oreion, un guturai nu făcuse.

Florinei, ca rezistenţă fizică i se potrivea o vorbă din bătrâni: berzei chioare-i face Dumnezeu cuib. Iar Vetuţa avea şi ea noroc – norocul intrase la apă, ajustat dimensiunilor noii ordini – şi anume că mânca pe gratis. Cu toate că şefa ei, divorţată şi mamă de copii, o-mbia cu un pic de carne, cu zahăr, cu unt pentru acasă, Vetuţa era atât de-nspăimântată de tot ce vedea şi-auzea că n-avea curaj nici măcar un chibrit să scoată pe uşa întreprinderii. Mânca pe săturate din ceea ce le oferea şefa, iar în plasă, plasă de nylon, ducea doar o jumătate de intermediară: cu ea intra, cu ea ieşea pe uşa întreprinderii.

Pentru iarnă avea o pereche de bocanci căptuşiţi cu molton, două fuste şi două pulovere tricotate din lână merinos, un loden şi două basmale rezultate dintr-o fustă de caşmir de pe vremuri – «pe vremuri» însemnând timpul cât îi trăise bărbatul – iar pentru vară o pereche de sandale de pânză, două rochii de stambă luată pe puncte, cusute chiar de ea, după ce mai întâi le făcuse tipare din hârtie. Lucrurile de dinainte le îmbrăca doar când o invitau frate-său şi cumnată-sa, pentru a nu-i compromite faţă de musafirii lor.

Amatori de amor ar mai fi găsit Vetuţa, dar de-nsurat, ioc. N-avea nimeni nevoie să-şi ia-n cârcă un copil străin şi o nevastă, văduvă de politic. La propunerile de amor, Vetuţa făcea pe proasta, simulând că nici nu le-a auzit. De vorbit vorbea doar strictul necesar. Chiar când era cu Florina, mai mult fetiţa povestea, pe limba ei, ce se petrecea mai întâi la creşă, apoi la grădiniţă şi la semi-internat, când începuse şcoala. Şi cu frate-său şi cu cumnată-sa, Vetuţa vorbea numai dacă era întrebată şi atunci pe sponci. Se simţea scoasă la marginea societăţii.

Deşi ceea ce i se-ntâmplase ei era la ordinea zilei – aproape nefiind familie fără un expropriat sau fără vreun «politic» între cei din aceeaşi categorie cu ea – Vetuţa nu-şi afla nicăieri locul şi se gândea cu spaimă la viitorul Florinei care, copil bun şi-nţelept, nu-i făcea niciun fel de greutăţi, învăţând excelent şi fiind exemplu de cuminţenie. Fără să spună nimănui, Vetuţa se-nvinuia, ca de cel mai cumplit păcat, de-a fi adus pe lume un copil. «Doamne-Dumnezeule, ce-o fi fost în capul meu să umblu pe la doctori să-mi facă serclaj pentru uter retrovers, că, vezi Doamne, n-aveam copii. Săracul Adrian, ce-mi mai spunea: „Ce-ţi lipseşte, femeie? Crezi că de prost zice poporul: *cine-i are să-i trăiască, cine nu, să nu-i dorească*? Ai auzit de om ne-ngropat că n-a avut copii?”». Dar ei, viaţa fără copii i se părea o casă pustie. Afară de faptul că iubindu-l pe Adrian voia să-l vadă trecut în altă fiinţă. El se-nsurase flăcău tomnatic, aşa că nu era s-aştepte bătrâneţea lui ca să aibă şi ea un copil.

Adrian se-nsurase cu Vetuţa fără să-şi mai consulte mama şi surorile. De câte ori se gândise la o posibilă nevastă, aceea ori nu-i convenea maică-sii, ori nu le era pe plac surorilor. Pe Vetuţa o prezentase augustei familii după ce se căsătoriseră la primărie, în satul Vetuţei, avându-i ca martori – fiindcă erau obligatorii doi – pe notar şi pe secretarul primăriei şi-atât. Acest fel de-a se căsători o nedumerise pe coana Atena, mama Vetuţei.

Atena crescuse cinci copii singură; îi murise bărbatul când fiu-său cel mare avea opt ani, iar Vetuţa, mezina, opt luni. Până la Vetuţa, Atena îşi căsătorise trei copii. Cu peţit, cu logodnă, cu nuntă, cum se pomenise din moşi-strămoşi… Altul se-nsurase cu-o fată orfană şi o pusese pe Atena în faţa faptului împlinit. «De ce n-a venit şi mama dumitale-n peţit, cum se vine, c-am înţeles că tatăl ţi-a murit», îl întrebase coana Atena pe Adrian. «N-a venit fiindcă am vrut să mă-nsor şi eu odată. Mama, şi mai ales surorile mele, cine-ştie-ce cusur i-ar fi găsit şi Vetuţei». La un asemenea argument, coana Atena dăduse din cap şi nu mai scosese niciun cuvânt asupra nunţii. De ruşinea satului, soacra mare îi făcuse nuntă şi lui Adrian.

Tinerilor căsătoriţi le fusese naş un moşier din vecini, care le cununase şi pe surorile mirelui. Adrian avusese grijă să menţină un echilibru-n familie, în aşa fel ca mamele – cuscrele – să nu se simtă nedreptăţite una faţă de alta: în fiecare lună, Adrian îşi lua nevasta, urcau în trăsură şi le făceau fiecăreia o vizită de-o zi. Vetuţa avusese zestre bună, în bani, înghiţită toată de datoriile pe la bănci făcute de bărbatu-său în scopuri de binefacere. Vetuţa nu-i reproşase niciodată lui Adrian lipsa de chibzuinţă; milostenia ei avea limite: nu uitase cum îşi crescuse coana Atena copiii. Deşi înstărită, un creiţar nu-i scăpa printre degete fără socoteală. Fetelor, două, le făcuse un trusou demn de cea mai de neam domnişoară de oraş; de-mbrăcat le-mbrăca decent, însă fără urmă de lux ori de modă.

Nu se putea spune că mama şi surorile lui Adrian se prăpădeau de dragul Vetuţei. Mai întâi, nu făcea copii – semn rău de la Dumnezeu; apoi provenea dintr-un sat cu mulţi ţigani şi fiindcă era măslinie la faţă şi cu păr ca pana corbului, cumnatele, între ele şi între prietene, n-o scoteau din «ţiganca lui Adrian». Ştiind că bărbatu-său n-avea nicio vină pentru lipsa de simpatie pe care i-o arătau cumnatele, Vetuţa se purta ca şi când n-ar fi băgat nimic de seamă; nu făcea faţă de Adrian nici măcar o aluzie la ibrişinele pe care i le trăgeau pe la nas cumnatele ori de câte ori se vedeau.

Mama lui Adrian şi mama Vetuţei muriseră până-n colectivizare. Dumnezeu le scutise să-şi vadă casele sedii de gospodării colective şi toate acareturile prădate de ăi cu pâinea şi cu cuţitul noului regim, zis comunist. Deşi crescuţi de coana Atena ca puii pe lângă cloşcă, în gândul de a-i face să fie cât mai uniţi, în afară de Vetuţa şi de Gogu, doctorul, cei mai apropiaţi ca vârstă şi ca suflet, copiii coanei Atena

se risipiseră de la casa părintească şi se-nstrăinaseră unul de altul. E drept că vremurile te-ndemnau să te prezinţi drept generaţie spontanee, ori crescut la azil – fără mamă, fără tată – pentru a completa cât mai puţine rubrici în fişa autobiografică.

Singurii la care făcuse apel Vetuţa, şi numai în vederea unui loc de muncă, fuseseră fratele său Gogu, şi Catrina, cumnată-sa, farmacistă. Deşi copil de farmacişti, oameni cu stare, Catrina arătase mai mult spirit de familie faţă de Vetuţa decât neamul ei. Magdalena, fiica lui Gogu şi a Catrinei, era cu zece ani mai mare decât Florina, fata Vetuţei. Magdalena hotărâse din proprie iniţiativă să nu mai dea nimănui lucrurile pe care nu le mai purta, ci să le păstreze pentru verişoara ei Florina, pe care o trata ca pe-o soră mai mică. Vetuţa lucra de multe ori şi duminica, fiindcă celor din subzistenţa cantinei, în zi de odihnă pentru toţi salariaţii, nu li se puteau oferi totuşi răbdări prăjite. E drept că duminica li se dădea numai hrană rece. Asta-nsemna patru mii de pachete.

Magdalena îşi convinsese mama ca duminica s-o cheme la masă pe Florina şi după prânz fetele să meargă la cinema, la teatru sau la un concert. Florina, crescută în colectivităţi unde nimeni nu-i căutase-n coarne, cum se termina masa aduna farfurii, tacâmuri, pahare şi cu toate protestele mătuşă-sii, tanti Catrina, spăla totul conştiincios. Vesela strălucea pe dos ca şi pe faţă. Catrina îi spunea lui Gogu: «Fata asta ştie să-şi câştige pâinea. La vârsta ei, noi aveam şi bucătăreasă şi fată-n casă. Ce să fi ştiut eu şi Tincuţa să spălăm o farfurie?».

La cincisprezece ani ai Florinei, maică-sa făcuse o cădere psihică începută cu un acut sentiment al culpei: de ce plecase ea din sat şi-şi lăsase moara şi casa? Moara care, oricum, le dădea de mâncare. Să fi rămas în sat, să-şi fi crescut acolo fata, printre oameni cunoscuţi, s-o fi măritat cu un băiat din sat, să nu-şi fi pierdut rostul. «Cu cine să mă fi măritat, mamă?». «Cu băiatu-nvăţătorului Petrescu, ori cu Florin al popii, se găsea cu cine». «Poate s-o găsi şi-n Bucureşti careva să mă ia de nevastă. Iar dacă oi fi ursită să rămân nemăritată, n-o să fie nicio nenorocire». «Aşa crezi tu? Nu vezi că dacă n-ai bărbat la casă nu te bagă nimeni în seamă?». «Sau cum te bagă-n seamă» îşi spunea Vetuţa în gând.

După această primă fază, a învinuirilor, Vetuţa începuse să nu mai mănânce, să nu se mai spele, să nu se mai dea jos din pat. Când pleca la şcoală, Florina îi punea mâncarea pe noptieră. O găsea, neatinsă, vârâtă sub pat, de cele mai multe ori alterată. După vreo patru internări la Central, cu nişte remisiuni de câteva luni între o internare şi alta, Vetuţa fusese pensionată medical, deci înţărcase şi bălaia cu masa pe gratis de la cantină.

Pentru că din pensia Vetuţei ajungeau cu greu să-şi plătească angaralele casei şi să-şi cumpere o pâine şi-o sticlă de lapte pe zi, Florina se-apucase să dea, contra alimente, lecţii de matematică unor copii mai mici decât ea şi chiar unor colege cărora numai la-nvăţătură nu le stătea mintea. Astfel, viaţa îi oferise ocazia de-a cunoaşte foarte devreme cupiditatea oamenilor. Vedea cum mama «meditatului» sau a «meditatei» drămuia ceea ce socotea că i se cuvenea Florinei pentru munca ei. N-avea să uite cum o dată una dintre mame îi pusese la-nceput opt cartofi şi-un ardei gras într-o pungă, pentru ca după o matură chibzuinţă să retragă doi cartofi, numărându-i din nou pe cei şase rămaşi.

Un băieţel o-ntrebase pe maică-sa de ce nu-i dădea şi Florinei o plăcintă din care aveau o tavă-ntreagă. «Să zică mersi pe ce-i dau, iar tu să fii darnic atunci când ai să trăieşti pe banii tăi». Cea mai generoasă mamă se dovedise o ingineriţă văduvă, mama unei fetiţe. La fiecare lecţie o trata pe Florina cu tot ce se găsea prin casă şi-i umplea plasa la plecare. I se umplea sufletul de mila amărâtei ăsteia de copile. «În loc să se bucure şi ea de cei mai frumoşi ani ai vieţii, munceşte ca o roabă: spală, găteşte, dă meditaţii şi mai are şi-o mamă bolnavă. Te miri, sărăcuţa, că mai e-n toate minţile şi mai şi-nvaţă atât de bine».

Chiar în perioadele de remisiune, Vetuţa nu scotea niciun cuvânt, ci doar ofta zi şi noapte. Uneori spunea: «Dac-ar fi avut Dumnezeu milă de noi, muream când l-au arestat pe Adrian. Muream şi scăpam de calvar şi tu şi eu». Ruga Florinei cea mai fierbinte către Dumnezeu era ca maică-sa şi ea să se culce seara şi să nu se mai trezească dimineaţa. Doctorul de la Central, care o-ngrijea pe Vetuţa, fost coleg de

liceu şi de facultate cu Gogu Eremia, îi spusese Florinei: «Când un psihotic e-n criză trebuie neapărat internat, fiindcă altfel îi înnebuneşte şi pe cei din jur».

Din punctul de vedere al Florinei, perioadele de spitalizare ale maică-sii nu se deosebeau de cele de remisie, decât prin faptul că în ultimele maică-sa mânca şi gătea un fel de zemuri fără gust – ea, care fusese o gospodină desăvârşită – zemuri pe care, cu mult tact, Florina se străduia să le-mbunătăţească, pentru a putea fi înghiţite fără silă. Uneori, plecând de-acasă, Florina trăgea nădejdea să se-ntâmple ceva ca să termine cu nişte zile greu de-ndurat.

Comunismul le distrusese viaţa multora, la fel ca pe-a maică-sii şi pe-a ei, iar maică-sa – fără nicio vină pentru boala de care suferea – o amăra într-atât încât Florina trebuia să se-ajute cu „Antideprin" ca s-o poată duce mai departe. Căminul de copii în care crescuse, grădiniţa săptămânală, semi-internatul la şcoala generală i se păreau Florinei raiul pe pământ faţă de viaţa pe care-o ducea alături de maică-sa. Ţinea la ea şi şi-ar fi dat viaţa ca s-o vadă sănătoasă, dar când ieşea pe poartă parcă scăpa din puşcă, iar când se-ntorcea acasă i se-ntuneca în faţa ochilor, mai rău decât în faţa unui mormânt deschis. «Doamne, cât îmi doresc să nu mai exist, fie-Ţi milă şi nu mă lua totuşi înaintea ei. M-ar bate Dumnezeu dacă m-aş plânge de unchiul Gogu, de mătuşa Catrina şi de Magdalena. Dar dacă n-aş mai fi eu, ar trebui s-o interneze undeva, că nici ei n-au păcătuit cu nimic, bieţii oameni, ca să le distrugă viaţa, mai ales acum când Magdalena se mărită şi pleacă-n vila socrilor. Doamne, îndură-Te şi de noi!».

Posomorâtă, mereu îngândurată, pe Florina parcă nici n-o vedeau colegii. De când se nasc, oamenii au un simţ care-i avertizează asupra nefericirii semenilor şi-i face să-i ocolească pe cei bănuiţi ca piază-rea, de parcă nenorocul ar fi boală contagioasă. Pentru omul cu viaţă normală, nefericitul şi bolnavul incurabil echivalează cu un fel de ciumă socială. Când se pomeneşte de-o asemenea persoană toţi zic: «Fie la el/la ea acolo». Pentru cei mai la curent cu ultimele teorii privitoare la câmpurile energetice, bolnavul şi nefericitul sunt surse de energie negativă, dacă nu chiar nişte vampiri ai energiei celor mulţi şi sănătoşi.

Toate colegele aveau câte un iubit, primeau mărţişor de-ntâi martie de la băieţi, numai ea era mereu trecută cu vederea. Norocul ei erau verişoara Magdalena, unchiul Gogu şi mătuşa Catrina, care n-o uitau niciodată. Ei se plimbau toţi trei prin ţările socialiste, mergeau la mare, la munte, unde ar fi luat-o şi pe Florina dacă n-ar fi fost maică-sa, pe care n-avea în grija cui s-o lase. Diriginta Florinei îi propusese odată s-o trimită într-o tabără, fie la mare, fie la munte. «Vă mulţumesc, doamnă, pentru că v-aţi gândit la mine, dar n-am în grija cui s-o las pe mama». «E bolnavă? De ce suferă?». Florina oftase fără să vrea. «Are un sindrom maniaco-depresiv, cu două tentative de sinucidere».

Deşi religia şi orice manifestare a credinţei în Dumnezeu erau izgonite din şcoli ca o boală ruşinoasă, profesoara-şi făcuse cruce şi şoptise: «Doamne fereşte!». O privise lung pe Florina, apoi o-mbrăţişase. «Şi mama mea e bolnavă, are cancer». «Doamnă, poate că vorbesc cu păcat, dar mai bine avea şi mama mea cancer». Profesoara o privise-ngrozită: ce oroare trebuie să fi fost ceea ce se-ntâmpla cu mama acestei biete Florina Diaconu, dacă ei şi cancerul i se părea de preferat. «Doamne!».

De două ori Vetuţa Diaconu înghiţise cantităţi de medicamente care i-ar fi adus sfârşitul dacă fiică-sa n-ar fi descoperit-o la timp şi dacă „Salvarea" n-ar fi venit foarte repede. Aceste două episoade, pe care nu le povestise nici măcar familiei Eremia, o determinaseră să umble cu medicamentele maică-sii asupra ei şi să-i lase doar porţia pentru cât lipsea ea de-acasă. Ce trebuie să fi fost în sufletul maică-sii, ce iad, ca să nu-i pese că-şi lăsa biata fată singură pe lume la cincisprezece ani? Sau poate se gândea că ar fi fost o uşurare pentru fată să-i ia din spinare povara unei asemenea mame, care nu-i aducea nicio fericire şi nici măcar vreun avantaj material. Pensia ei, vai de ea! Încolo, doar bătăi de inimă şi un bolovan legat de picioare. Avea dreptate Vetuţa când spunea că moartea le-ar fi mântuit de toată urâţenia vieţii, dacă le-ar fi luat când îl arestaseră pe Adrian.

Deşi îi era nespus de ruşine că asemenea gând îi putea măcar trece prin minte, moartea maică-sii ajunsese să i se pară Florinei o mântuire: o moarte venită de la Dumnezeu. În niciun caz o sinucidere, de

care toată viaţa s-ar fi învinovăţit, ca şi când prin ea maică-sa ar fi vrut s-o pedepsească, n-ar fi putut spune pentru ce, dar oricum s-o pedepsească. Florina încerca să priceapă ce anume se detraca în mintea unui om pentru a-l aduce în stare să uite orice sentiment de responsabilitate faţă de-o fiinţă pe care-o adusese pe lume, nu din întâmplare, ci din proprie voinţă. Cât de urâtă îi era Florinei viaţa, urâtă şi fără nicio lumină undeva în viitor, totuşi nu s-ar fi omorât, pentru a nu-i lăsa maică-sii moştenire un permanent sentiment al culpei: «Eu am băgat-o în pământ».

Doctorul care o-ngrijea pe Vetuţa Diaconu, om de-o remarcabilă cultură, plin de milă faţă de bolnavi şi faţă de familiile acestora, încerca s-o-ncurajeze pe Florina cu argumente simple, esenţiale: «Fată dragă, dacă vrei să-i fii de folos unui om bolnav, şi nu numai, trebuie să fii sănătos. Ia boala mamei tale ca pe-o fatalitate şi-ncearcă să-ţi păstrezi firea. Fac meseria asta de-atâta vreme, şi-o fac atâţia, şi nu reuşim nici unii să descoperim care este cauza aşa-ziselor boli psihice – mintale de fapt – dincolo de explicaţiile imediate cum ar fi moartea tatălui tău, condiţiile grele ale vieţii mamei tale, dereglări metabolice, carenţe chimice şi multe altele. Cunosc oameni care au trecut prin chinuri de neimaginat în puşcării, ani de-a rândul şi totuşi, psihic, hai să-i spunem aşa, au ieşit întregi. Rezistenţa oamenilor, la rău dar şi la bine, este atât de variată. Şi la bine unii aşa de rău se prostesc… Eu te rog pe tine să fii sănătoasă şi să-ţi păstrezi firea».

«Doamne, cât îmi doresc să fac medicina, dar psihiatră nici pentru tot aurul din lume n-aş vrea s-ajung. Cum n-or înnebuni psihiatrii trăind printre-atâţia pacienţi, fiecare cu deraierea lui», îşi spunea Florina care, la optsprezece ani, fără o meditaţie măcar, intrase la medicină, la douăzeci de candidaţi pe-un loc. Făcuse un an de Facultate cu nicio notă sub nouă dar, cum lupta de clasă nu dormea, după primul an fusese exmatriculată. Îi venise din nou rândul unchiului Gogu să se căciulească pentru ca Florina să fie admisă la o şcoală post-liceală de tehnică dentară.

Oamenilor cumsecade nepierindu-le de tot neamul, închizând ei ochii asupra dosarului fetei – şefă de promoţie la şcoala post-liceală, Florina fusese numită la o policlinică de ortodonţie pentru copii, în centrul Bucureştilor. Tehnicieni dentari erau patru la acea policlinică, Florina fiind cea mai tânără. O altă aripă a policlinicii era pentru adulţi. Aceea cu plată. Acolo lucra unul dintre stomatologii pe care-i avusese Florina profesori. Acesta apela mereu la serviciile Florinei, în special pentru lucrări complicate, care cereau mare pricepere şi multă răbdare. Florina acceptase propunerea, muncind în afara programului, cu material furnizat de stomatolog. Pacienţii doctorului, foarte mulţumiţi de tânăra tehniciană, o întrebau cât costa munca ei: «Vă rog să vorbiţi cu domnul doctor». «De ce eşti proastă şi nu le iei banii?», o-ndemnase doctorul. «Partea ta este inclusă în cât le-am cerut eu, dar ţie-ţi strică un ban pe deasupra?». «Domnule doctor, mie mi-e frică şi de umbra mea. De la părinţii copiilor cărora le fac aparate nu primesc nici măcar un săpun sau un deodorant. Nu vreau să poată, la o adică, să mă-nvinuiască cineva de ceva». Corect, medicul îi dădea Florinei cât socotise de la-nceput munca tehnicianului.

Cei trei colegi ai Florinei, o femeie şi doi bărbaţi, erau de vârstă matură. Când ieşi din comun cu orice şi contrazici obiceiuri împământenite eşti privit de cei din jur cu mirarea din care nu-şi revine găina care-a clocit un ou de raţă: puii ei stau cuminţi pe uscat şi scurmă pământul după viermişori, în timp ce pufuleţul galben, care nu le seamănă, se bălăceşte în apă şi se-adună cu fraţii lui doar seara la culcare şi la ultima păpică. Cei trei colegi ai Florinei ştiau că fata nu primea nimic de la nimeni. Cum ea nu făcea confidenţe şi nici vreo expunere de principii, colegii bănuiau că e sectantă. Ca şi-n spitale, şi-n policlinici se află repede «mercurialul». Părinţii modeşti şi cei săraci o căutau pe Florina ştiind că, în afară de costul legal, nu era nevoie de «atenţii»; ba tehniciana le mai repara pe gratis şi părinţilor şi bunicilor, o lucrare, o proteză.

Doctorul Nicolae Dănescu, cel care colabora cu Florina, şi încă alte opt persoane, făcuseră rost de-un loc pe-aproape de hala Traian, unde aveau de gând să-şi construiască un bloc, speriaţi de avariile produse în locuinţele lor de cutremurul din ’77. Le mai trebuia cineva pentru un apartament de la parter – de fapt, un mezanin – cu zece trepte mai sus decât holul de intrare, unde urma să se afle ascensorul şi de

unde pornea scara. Doctorul Dănescu se gândise numaidecât la Florina. «Vă mulţumesc, domnule doctor, dar de unde bani?». «Împrumut de la C. E. C». «Dar eu n-am bani nici de avans». «Iei de la C. A. R.». «Eu am depunere mică la C. A. R. Şi chiar dacă aş putea plăti avansul, de unde să achit două rate în acelaşi timp?». «Îţi achit eu avansul şi-mi dai banii când poţi». «Şi dacă mor şi n-apuc să vi-i dau?». «Ne socotim pe cea lume. Florina, cu ocazia asta nu te mai întâlneşti. Să nu crezi că din lipsă de amatori îţi propun ţie combinaţia asta, hai să-i zicem aşa».

Fata ştia că două motive-l îndemnau pe doctorul Dănescu spre această «combinaţie». Mai întâi preţuirea profesională faţă de ea şi apoi mila, fiindcă-i ştia viaţa chinuită, soţia lui, doctoriţa Aura Dănescu fiind colegă de liceu şi prietenă cu farmacista Catrina Eremia, mătuşa prin alianţă a Florinei.

Căsuţa lor, moştenire a Vetuţei, avea o sută de ani şi dădea tot mai multe semne de oboseală. Era şi motivul pentru care Spaţiul Locativ n-o repartizase nimănui, ci o lăsase moştenitorului de drept, adică Elisabetei Diaconu. Casa era vagon: două camere dintr-una-ntr-alta, continuate cu-o bucătărie şi cu un colţişor de duş, amenajat mult după construirea casei. Când o căutai, Florina era pe acoperiş ca să-l mai peticească. Tinicheaua acoperişului se găurise în multe locuri încât ar fi trebuit dată jos toată. Neavând bani, Florina o înlocuia, pe ici pe colo, potrivit petelor din tavanul camerelor, cu nişte foi de carton gudronat dăruite de domnul Ghiţă, proprietarul celeilalte căsuţe din curte.

La şaizeci de ani, domnul Ghiţă, şofer de meserie, repara maşinile vecinilor şi pe-ale unor clienţi care-l cunoşteau de pe când fusese taximetrist pe maşina proprie. Coana Gina, nevastă-sa, era foarte evlavioasă, ţinea toate posturile, iar candela atârnată în dormitor, sub icoană, ardea zi şi noapte, într-o vreme când oamenii stăteau cu ceasurile la coadă ca să-şi ia raţia de-un litru de ulei pe lună.

«N-aş stinge candela, Florino mamă, nici de-ar fi să nu mai pui ulei în gură pân-oi muri. Când se termină sticla de ulei a lu' Ghiţă mai gătesc cu *margalină,* de-aia ungurească, „Rama", de n-are pic de apă». Coanei Gina tare milă-i era de doamna Diaconu, dar mai ales de Florina. «Florino, maică, n-o fi, fată, vreun blestem pe neamul vostru?». «O fi, tanti Gina. Eu de unde să ştiu?», îi răspundea Florina cu glas mic şi trist. «Maică, eu zic s-aduci un popă-n casă şi să vă citească de-alungat pe Ucigă-l toaca». «Tanti Gina, eu aş aduce, dar mă tem să n-o mai bag şi la alte idei pe mama». «Ai şi tu dreptate. Dumneaei şi-aşa e tot timpul muncită de gânduri negre. Stă numai *înfundizată-n* casă. Nu mai iese şi ea măcar până-n poartă să mai vază lumea cum trece pe trotar. Şi când îi aduce poştaşul pensia tremură ca la cutremur. M-am nemerit odată la dumneaei când cu pensia şi mi-aduc aminte cum s-a albit la faţă ca pânza-nnălbită de două ori, a-nceput să-i clănţăne dinţii-n gură, de i-am dat o linguriţă de zahăr cu apă de şi-a mai revenit. Nu nemerea nici să să semneze pe talon. După ce-a plecat poştaşul o-ntreb: „Madam Diaconu, ce e, frate, cu dumneata de ţi se făcu aşa de rău de parcă-l văzuşi pe Necuratu'?". „Doamnă Gina, mi-e frică de oameni, mi-e frică de zi, mi-e frică de noapte, mi-e frică de viaţă". „Madam Diaconu, de ce să-ţi fie frică? Ai o fată ca o floare, cu meserie bună, de ce să-l mânii pe Dumnezeu?". „Doamnă Gina, sunt un om bolnav. Singurele zile când mă simt ca-nainte de-a-mi muri bărbatul sunt zilele când îmi face la Central şocuri electrice. Atât". „Madam Diaconu, eu am să dau un acatist la sfântu' Mina, pe numele dumitale". „Mulţumesc, să te-audă Dumnezeu şi sfântul!"».

Deşi crescută la creşă, internă săptămânal la grădiniţă şi semi-internă la şcoală, nu trecuse niciun Paşti şi niciun Crăciun ca Florina să nu se-mpărtăşească, înainte de-a se-mbolnăvi maică-sa, care-i atrăsese atenţia că mersul la biserică trebuia să rămână un secret între ele două. Şi rămăsese. Abia prin clasa a şasea pricepuse Florina că regimul se războia nu doar cu duşmanul de clasă, ci şi cu Dumnezeu, negându-i existenţa. Nu se putea spune că fata primise vreo educaţie religioasă. Maică-sa îi inculcase însă ideea că deasupra a tot şi a toate exista o fiinţă supremă care hotăra până şi soarta unui fir de iarbă.

De când cu boala maică-sii, deşi nu se mai împărtăşea de Paşti şi de Crăciun, Florina continua să creadă-n Dumnezeu, fiindcă faţă de soarta care se-nverşuna împotriva ei şi a maică-sii avea nevoie de-o entitate în care să-şi pună speranţa, căreia să-i ceară permanent ajutor şi faţă de care să-şi plângă disperarea. Şi mai presus de toate avea nevoie să creadă că măcar o dată, cândva, avea să cunoască o

lume a dreptăţii, mişcându-se după o judecată fără părtinire, a unei minţi căreia din lumea-lume nu-i putea pătrunde raţiunile.

În privinţa propunerii atât de atrăgătoare a doctorului Dănescu avea să ceară sfatul unchiului Gogu şi-al mătuşii Catrina şi n-avea să-i sufle nicio vorbă maică-sii, care şi-ar fi putut închipui că-şi făcea apartament ca să se poată descotorosi de ea. Ca de-atâtea ori când se afla în faţa unei hotărâri, Florina dăduse cu banul şi de data asta: dacă moneda cădea cu stema în sus, considera că era semn bun de la Dumnezeu şi că fie ce-ar fi fost trebuia să se-nhame la douăzeci de ani de tras şi mai rău decât trăgea mâţa de coadă, în schimbul unei locuinţe căreia să nu-i mai cârpească acoperişul, în care azi cădea un robinet, mâine se fisura o ţeava, iar pe timp de iarnă, deşi chituia geamurile, cercevelele îmbătrânite de vreme trebuiau lipite cu hârtie, altminteri intra zăpada-n casă. De când era salariată, singura ei realizare era frigiderul de cinci mii cinci sute de lei, luat în rate.

«Florino, maică, la meseria ta ar trebui să te joci cu banii, că nu cred că vine cineva la tine să nu-ţi bage măcar un pol în buzunar», îi spusese într-o zi coana Gina. «Tanti Gina, sigur că nu mi-ar sparge punga nişte bani şi orice-aş primi ar fi binevenit, numai că mie mi-e frică să primesc». «Doamne, fată, da' tu pe ce lume trăieşti? Toţi primeşte. Primeşte, vorba aia, unii, de-ntoarce banii cu lopata, şi te găseşti *tomna* tu să nu iei, de stai pe casă cu petecile, de-mi bate inima pân' te văz întreagă coborâtă pe pământ. Ia, fată, că ăia de-ţi dă n-or fi nici mai săraci, nici mai bogaţi cu ce ţi-or da ţie».

În afară de cei din familie şi, bine-nţeles, de Serviciul de Cadre, nimeni nu ştia cum murise tatăl Florinei. Din care cauză, oricât i-ar fi lăsat gura apă după o mâncare mai ca lumea şi după câte un lucru de-mbrăcăminte mai frumos, nu-ndrăznea să primească nimic de la părinţii copiilor cărora le făcea aparate de îndreptat dinţii. Nu minţise în nicio autobiografie. Doar în cea pe care o depusese la Facultatea de Medicină omisese faptul că tată-său murise la Jilava, declarându-l doar «decedat», în ziua de… în anul 1959. Dar vigilenţa revoluţionară, deşi nu mai era chiar ce fusese până-n '50, dădea totuşi voios din coadă şi când fusese ea studentă. Să se fi aflat pe la Cadre cineva din partea locului de baştină al lui Adrian Diaconu, o pârâse careva – cine? – erau Cadrele atât de scrupuloase încât puricau fiecare dosar, adică fiecare viaţă?

Să fi făcut contestaţie nu-ndrăznise. Îi bătuse destul inima de frică să nu i se ceară înapoi bursa pe care o primise în acel an de Medicină, potrivit pensiei de boală a Vetuţei Diaconu, ca unic susţinător. Florina îşi dădea seama că-n suflet i se strecurase ceva din frica patologică a maică-sii. Altfel ar fi bătut pe la toate uşile şi nu s-ar fi dat învinsă, având şi argumente: tatăl ei nu fusese judecat, prin urmare nici condamnat, iar ea cum era să-i fi suferit influenţa când, în momentul arestării lui, avea doar două luni? De la această încercare de a-şi face dreptate o-mpiedicase frica.

Maică-sii nici nu-i spusese că o exmatriculaseră. Inventase o explicaţie plauzibilă: era prea mult să aştepte şase ani după un salariu şi de-aceea se orientase către ceva practic; şi-apoi, după ce ar fi terminat Medicina, urmau trei ani obligatorii de mers la ţară, pe când ca tehnician dentar nu puteai lucra decât la oraş. Cât o crezuse maică-sa n-avea să afle niciodată. În afara unei permanente anxietăţi, vecină cu teroarea, Vetuţa Diaconu îşi păstrase intact spiritul de observaţie şi, de mirare, tot ce vedea la alţii judeca obiectiv. «Florino, mamă, de ţi-ai afla şi tu un băiat bun, să te măriţi, să faci copii, să ai familia ta». «Dacă o fi să fie, s-o găsi careva», răspundea Florina, vrând să pară cât mai indiferentă faţă de-asemenea perspectivă, gândindu-se însă în sinea ei: «Cine să mă ia, mamă, dacă te-ar cunoaşte? Şi unde m-aş duce, presupunând că s-ar găsi vreun creştin al lui Dumnezeu să mă ia, cu-o mamă bolnavă şi încă de ce boală? Cine ce păcate să aibă de ispăşit ca să trăiască pe-un loc laolaltă cu un om care doar oftează şi stă cu ochii pe pereţi?». Răspunzând gândurilor fiică-sii, Vetuţa ofta adânc şi-apoi cu voce de cobe spunea: «Cine să te ia, săraca fată, cu-o mamă ca mine?! E de-ajuns să mă vadă o singură dată careva şi fuge mâncând pământul. Crezi că nu-mi dau seama că-ţi distrug viaţa? Că sunt un bolovan legat de picioarele tale, da' ce zic de picioare, legat de gât. Vai de sufletul tău. De ce nu m-oi fi lăsat tu să mor atunci? Scăpai şi-ţi făceai şi tu o viaţă».

Deşi auzea aceste vorbe a suta mia oară, Florina avea momente când îi cedau nervii, momente pe care le regreta; pe care însă nu le putea reprima. Răbdarea fiecăruia dintre oameni are o limită. Oala care clocoteşte înăbuşit dă neapărat pe dinafară. În astfel de momente izbucnea şi ea, a câta oară n-ar fi putut spune: «Şi cu-o mamă sinucigaşă s-ar fi făcut coadă de pretendenţi la mâna mea. Vino-ţi în fire, mamă!». «Crezi că n-aş vrea? Dac-ai şti ce e în sufletul meu…». «Eu ştiu ce e într-al meu şi mi-e de-ajuns. Ce putem face, decât să ne-ndurăm soarta?». «De n-aş fi fost ţărancă proastă – deşi am făcut şi eu liceul la Ortodoxe – astăzi aş fi avut briante cât cireaşă de mari. Aşa, am rămas cu-o geantă de poliţe girate de taică-tău, de-am ajuns din suta de pogoane la şase şi la o moară de apă…». «Mamă, să ne gândim la alţii care-o duc mai greu decât noi. De bine, de rău avem un acoperiş deasupra capului, o pâine pe masă. Fiecare cu soarta lui. Important e s-o accepţi». «Ştiu, dar asta nu mă mângâie. Când mă gândesc ce puneam pe masă când eram la ţară, cum primeam musafirii, ce viaţă am dus noi şi ce viaţă duci tu». «Mamă, trăim din ce muncim la stăpân. Acum, stăpân e Statul. Dumneata iei pensie pe cât ai muncit, eu – salariu. Trăim şi noi ca toată lumea». «Când mi-aduc aminte şi la mama acasă… Doamne, cum era laptele de bivoliţă şi brânza de-o ungeai pe pâine ca untul. Ce miei, ce gâşte, ce curcani. Ce viaţă-am dus, şi tu, săraca…». «Mamă, eu nu pot să-mi compar viaţa decât cu ceea ce-am apucat. Mâncare de-asta de care vorbeşti dumneata, mâncăm numai când ne poftesc la masă unchiul Gogu şi tanti Catrina». «Când veneau ei la noi, tăiam un miel gras şi-l puneam la proţap şi câte alte bunătăţi, de zicea Catrina: „Dac-aş mânca aşa-n fiecare zi m-aş face de-o sută de kile!”. Veneau şi cu Tincuţa, soră-sa, fetişcană pe-atunci, şi cu Magdalena, care era o gâgâlice. Şi era o veselie… Şi cântam romanţe. Eu cântam şi la pian, Adrian la vioară. Şi recitam din Eminescu, din Lamartine, din Goethe. Şi-acum m-am prostit de tot. Îndată ce soseau, Magdalena voia să meargă la eleşteu, ca să vadă raţele cum pluteau şi cum îşi vârau capetele-n apă după peştişori, după mormoloci. Parcă n-am trăit timpurile alea. Parcă le-am visat. Şi-acuma…». Şi maică-sa ofta şi iar ofta, cu privirea dusă, plecată parcă din lumea asta.

Pentru Florina, cel mai ciudat lucru care se-ntâmplase cu maică-sa era că de foarte multe ori nu mai acorda subiectul cu predicatul. Vorbea exact ca muntenii fără şcoală: «Ei vorbeşte, ei face, ei drege». Maică-sa, care vorbise corect, ca un om cu liceul făcut, şi încă ce liceu, neavând nici scuza de-a fi munteancă. Era olteancă, iar oltenii nu fac dezacordul între subiect şi predicat; nici măcar analfabeţii. Influenţa coanei Gina? Credea că e obligată să se adapteze la mediu? Când maică-sa începuse cu-această ignorare a gramaticii, Florina îi atrăgea mereu atenţia. «Dacă-ţi spun că m-am prostit», zicea maică-sa. Până la urmă, Florina se lăsase păgubaşă. Se-nvăţase cu ideea că maică-sa însemna o cauză pierdută şi se ruga la Dumnezeu să-i ajute s-o poată veghea până-n ultima clipă.

Despre o viaţă a ei personală nu putea fi vorba. Unde să găsească un om care s-o iubească într-atâta încât să vrea să-mpartă cu ea un calvar căruia nimeni n-avea cum să-i prevadă sfârşitul? O dată, când o podidise plânsul în faţa unchiului ei, pe-un ton în care Florina simţise o undă de enervare, el îi spusese: «Păstrează-ţi firea şi gândeşte-te că într-o zi o să mai şi moară şi-ai să răsufli şi tu». Dintr-odată Florina se oprise din plâns şi-o trecuseră fiorii. «Doamne, orice boală să-mi dai, dar nu una psihică, nu una care să scoată din sărite pe oricine. Cât trebuie să-l enerveze mama pe unchiul Gogu – ei doi fiind atât de apropiaţi – ca el să-mi spună asemenea vorbe, vorbe pe care nu le-ar fi spus dacă mama ar fi suferit de orice altă boală».

Îşi aducea aminte cum se cuibărea la pieptul maică-sii pe când o lua de la grădiniţă de sâmbăta până duminică seara. Cum îi căuta sânii prin despicătura cămăşii de noapte şi cum îi spunea: «Să pun mâna pe ţâţucă, să-mi aduc aminte de când eram bebe mic». În acele momente maică-sa o mângâia pe creştet şi-o strângea la piept. Altminteri, Vetuţa nu se-arătase o fire tandră. O trata pe Florina ca pe-un om mare. La culcare-i spunea «noapte bună», fără niciun semn de afecţiune. N-o controla dacă se spală, dacă îmbrăcămintea-i era curată. Nu-i dădea niciun fel de sfaturi, nu se uita dacă şi-a făcut lecţiile, n-o prevenise nici măcar asupra inevitabilului semn al pubertăţii unei fete.

Judecând lucrurile retrospectiv, Florina socotea că în afară de ceea ce deprinsese de la instituţiile

statului venite în ajutorul mamelor slujbaşe, ea avusese regimul buruienilor, care cresc neplivite, neudate, la voia bunului Dumnezeu; ca şi păsările cerului. E drept că se străduise, în prezenţa oricui, să observe şi să deprindă ceea ce i se părea semn de educaţie şi de bună-purtare. Toată existenţa ei se afla sub semnul strădaniei. De când se-mbolnăvise Vetuţa, îşi dădea silinţa să-i arate cât mai multă afecţiune, s-o mângâie, în speranţa de a-i face bine, ceea ce însă n-avea niciun efect. Florina se gândea cum s-o fi purtat mamă-sa cu taică-său, Adrian Diaconu. De la toţi cei care-l cunoscuseră aflase că fusese un om vesel şi plin de haz. De câte ori îl pomenea, Vetuţa îşi amintea laudele pe care i le-aducea ei Adrian pentru orice: cum gătea, cum ţinea casa, cum se-mbrăca şi cât de frumos cânta ea din gură şi la pian.

«Doamne, cum se poate schimba un om în asemenea hal? Cum îl nimicesc nişte-ntâmplări nefericite?! Un regim opresiv, hotărât să zdrobească o anumită categorie de oameni. Pe mine de ce trebuiau să mă dea afară de la Medicină? De ce, şi dacă nu suferi de-o boală psihică, s-o duci numai într-o fereală? Nu numai să nu spui ceva, dar nici să n-auzi ce spun alţii. Toată viaţa s-o trăieşti ca un schizofrenic: una să fii, alta să arăţi». Biata maică-sa, din patru-n patru ani deschidea circumscripţia de votare. Să nu cumva să-i ia pensia dacă nu vota. Anual trecea prin trauma revizuirii pensiei de boală. Şefa comisiei din sectorul lor era o ardeleancă mărunţică, rotofeie, cu ochi blânzi, cu surâsul mereu pe buze. Cum îi venea în cabinet câte un speriat, îl trata cu-o bomboană şi-i spunea: «Hai, linişteţi-vă şi pe urmă stăm de vorbă».

În ziua revizuirii, Florina îşi lua liber şi mergea cu maică-sa la comisie, comisie formată dintr-un medic şi-o asistentă. Doctoriţa, Voichiţa Avram, le-ntindea mâna şi le invita să ia loc. Văzând-o pe Vetuţa Diaconu cum tremură de spaimă de parcă ar fi venit la tăiere, doctoriţa le spusese odată: «Doamnă Diaconu, dac-ar fi după mine, din păcate ar trebui să fiţi pensionată definitiv, dar cum să lupt eu cu absurditatea oficială? Sunt oameni fără o mână, fără un picior, alţii care fac dializă şi trebuie să se prezinte anual la comisie. Mie mi-e ruşine când îi văd la uşa cabinetului». Şi se uitase-n ochii Florinei şi dăduse cu tristeţe din cap. Fără o mână, fără un picior să vină la revizuire! Oficialităţile şi-nchipuiau probabil că organele astea sunt ca buruienile: tu le smulgi, dar ele, ale dracului, cresc la loc! Of, Doamne, Doamne!

Uneori, Vetuţa ieşea din muţenie pentru a evoca întâmplări din trecut. «După ce l-au arestat pe taică-tău, am încercat să fumez, am încercat să beau. Degeaba. Nimic nu mă făcea să uit. Când am primit certificatul lui de deces, n-am mai încercat nimic. Ştiam că e degeaba». Şi iar se cufunda în muţenie.

*

Cu tot comunismul, cu toate strădaniile lui de-a da lumea cu fundu-n sus şi de-a crea «omul nou», omul tot om rămânea. Majoritatea – cu gând de căpătuială şi de-a smulge cât mai mult de la viaţă. Cu toată morala proletară şi cu tot codul socialist al familiei, bărbaţii-şi înşelau nevestele, nevestele-şi luau şi ele revanşa, sau luau chiar ele iniţiativa unui adulter, chiar când partenerul legal nu călca pe de lături. Una dintre dentistele de la copii, măritată cu directorul unei mari întreprinderi, primea-n fiecare zi un buchet de flori de la amant, încât ajunsese policlinica să semene a seră, fiindcă, soţie «cinstită», doctoriţa nu-şi aprindea paie-n cap şi nu ducea florile acasă. Cât de naiv ar fi fost bărbatu-său, tot n-ar fi crezut că-n fiecare zi nevastă-sa primea de la pacienţi un buchet care, după socotelile Florinei, costa măcar cât salariul dânsei pe-o săptămână.

Un tehnician, coleg de-al ei, însurat, tată de copii, era-n amor cu-o asistentă, nemăritată pe când începuse idila lor. Când fata se măritase, iubitul o dusese la Sfatul Popular cu maşina lui, ca un tată care şi-ar fi condus fiica şi i-ar fi încredinţat-o ginerelui. O măritase, făcuse şi ea copii – s-ar fi părut că tatăl ar fi fost «legitimul» – dar idila celor doi continuase. Atâta vreme cât nimeni nu te săpa, din cine-ştie-ce motiv – curent fiind cel de-a-ţi lua locul – morala proletară stătea cuminte şi dormita ca atâtea alte baliverne din arsenalul Partidului.

Se spuneau şi bancuri politice acolo unde oamenii socoteau că se cunosc destul de bine şi că printre ei nu era niciun turnător. Cu tot ateismul comunist, lumea-şi boteza copiii, se cununa la biserică, se-nmormânta cu tot ritualul religios. Partidul se lămurise că Dumnezeu era blajin, tolerant cu necredincioşii, cărora le mergea strună, aşa că mai slăbise coarda şi faţă de credincioşi. Partinicii se frecventau ei între ei. În rândul lor domnea frica mai abitir decât în rândul cetăţenilor de rând.

Era şi lume care ţinea casă deschisă, care primea în fiecare săptămână, cu masă bogată, cu dans, cu muzică. O lume în care conta să-ţi menţii relaţiile, să se ştie că eşti cineva. Mai era şi o lume a boemei artistice care-şi bea zilnic *whisky*-ul la „Athénée Palace", frecventa barul de la „Continental", se-mbrăca fistichiu, ignorând cenuşiul gabardinei, uniforma activiştilor de Partid.

Era o majoritate care trăia modest: slujbă – casă, casă – slujbă şi care-şi permitea să meargă la un teatru, la un cinema şi căuta să aibă de Crăciun sarmale pe masă şi de Paşti miel.

Apoi – o minoritate: a celor care fuseseră expropriaţi, daţi afară din slujbe, unii trecuţi prin puşcărie şi prin domiciliu forţat, care ajunseseră la munci minore, când n-aveau o meserie pe care totuşi comuniştii s-o folosească: doctori, ingineri. Celor din urmă – chiar dacă nu ocupau postul pe care l-ar fi meritat – li se-ngăduia totuşi să-şi practice meseria.

Dacă n-ar fi dat boala peste Vetuţa, ea şi Florina s-ar fi-ncadrat între cei care aveau pe masă de Crăciun sarmale, de Paşti miel. Obsedată să câştige bani, pentru a-şi îngădui să-şi facă un apartament, Florina mânca atât cât să nu moară de foame; tot ce era mai bun, în sărăcia lor, dându-i maică-sii, străduindu-se ca de Crăciun şi de Paşti să pună pe masă ceva care să semene a sărbătoare. Din felurile tradiţionale se săturau la Gogu şi la Catrina Eremia, care sărbătoreau totdeauna cele două evenimente ale creştinătăţii în familie: adică ei, Magdalena, fata lor, cu bărbatu-său, Mihu, Vetuţa şi Florina. Cuscrii familiei Eremia plecau totdeauna de aceste sărbători din Bucureşti. Tincuţa, sora Catrinei, şi le petrecea ţinând seama de relaţii: cu oameni care le puteau fi de folos ei şi mai ales lui bărbatu-său, gazetar cunoscut şi talentat, care cutreiera lumea, adunând în tolbă reportaje interesante ce însoţeau filme, adevărate evenimente pentru telespectatorii români.

Tincuţa făcuse un an la Facultatea de Ziaristică, pe care o abandonase, dându-şi seama că viaţa în gazetărie nu promitea cine-ştie-ce comoditate. În anul următor, trecuse la Biologie. La sfârşitul facultăţii, se regăsise cu un fost coleg de la Ziaristică, băiat care promitea; se măritase cu el, şi-n al doilea an de căsătorie făcuse un băiat, botezat Bogdan – unul dintre numele la modă ale vremii. Absolvind cu medie mare şi dispunând de pile zdravene, venite dinspre bărbatu-său, Tincuţa se văzuse cercetătoare la un institut de specialitate. Nu-şi dădea sufletul muncind, fiindcă socotea că doar trăgând cât mai mult chiulul se putea despăgubi, cât de cât, de ceea ce-o deposedase regimul comunist, naţionalizându-le părinţilor ei bunătate de avere. Contingentul chiulangiilor se compunea în mică măsură din cei care-aveau de răzbunat împotriva comunismului proprietăţi naţionalizate. Cei mai mulţi dintre cei care ar fi avut of-uri anti-regim bine motivate, munceau pe brânci, de teama de-a nu li se imputa atitudinea de «lasă-mă să te las», ca expresie a mentalităţii burghezo-moşiereşti.

Chiulangeala Tincuţei se sprijinea pe faptul că bărbatu-său se număra printre cei care făceau legea-n gazetărie. Chiulul era de fapt o armă de protecţie împotriva regimului, inspirată de beneficiarii săi, adică de cei cu mapa. În Institut erau şi oameni pasionaţi de cercetare, pe care-i uita Dumnezeu cu ochii-n microscop şi-ngropaţi în maldăre de fişe. Tincuţa îi aprecia, dar nu se lăsa contaminată de asemenea morb. Preocuparea ei principală era Bogdan. Dându-şi seama că fiu-său nu era o lumină, Tincuţa se străduia să obţină cât mai mult din materialul oferit de natură.

Băiatul era înalt şi frumos. În primul rând trebuia să aibă o condiţie fizică excelentă, obţinută prin gimnastică la sală şi acasă, prin înot şi prin tenis. Iar ca pregătire intelectuală: neapărat două limbi de circulaţie, o cultură generală asigurată de lecturi obligatorii, de albume de artă şi de marea muzică a lumii. Băiatul se afla la un nivel mintal ce-l făcea în stare să se autoaprecieze, înţelegând planul maică-sii de-a face din el un produs valabil oriunde, fără pretenţia de-a scoate însă flăcări pe nas. De comun acord

cu maică-sa hotărâse să urmeze Medicina şi să devină neapărat chirurg, ajungându-i lui la ureche o vorbă a unui mare diagnostician care socotea că studenţii cei mai buni de la Medicină devin internişti, eşalonul doi – chirurgi, eşalonul trei – ginecologi, numiţi în glumă ornitologi. Bogdan se socotea pe sine eşalonul doi. Din clasa a zecea începuse o temeinică pregătire pentru o concurenţă care-o depăşea pe cea de la orice altă facultate.

În 1944, cel mai strălucit student la Medicină, pe-ntreaga Ţară, absolvise cu media 8 şi 14 sutimi; pe vremea lui Bogdan, cu-asemenea medie se putea să te afli sub linia admişilor. Generaţiei lui nu i se cerea să filtreze nişte cunoştinţe prin propria judecată, ci să le înregistreze ca un robot. Prima oară, căzuse la câteva sutimi sub linia celor admişi. Tincuţa, fierbând de furie, încercase să-ţi ţină firea pentru a nu-şi descuraja băiatul. «Bogdane, ca să intri la Medicină trebuie să fii un buldozer cu memorie şi-atât». «Buldozerul» se pusese pe-nvăţat totul pe dinafară şi-n anul următor eşecului fusese admis. În timpul studenţiei, rămăsese fidel aceleiaşi reţete care-şi dovedise neabătut eficienţa. Vremurile când Haţieganu te lăsa pentru toamnă dacă în vară, la examen, îi turuiai cursul lui, erau demult apuse. Venise vremea robotizării minţii şi a sufletelor.

În afară de fiu-său, Tincuţa nu făcea investiţii sufleteşti. Îşi respecta părinţii, lăsând însă cea mai mare parte a obligaţiilor faţă de ei în grija lui cumnatu-său şi-a soră-sii, că doar erau – unul doctor, cealaltă – farmacistă. Tincuţei îi reveneau analizele. Ani de zile, cât părinţii lor, farmacişti amândoi, nu primiseră pensie – ca burghezo-moşieri – deşi cotizaseră la Asigurările Sociale ca şi salariaţii pe care-i avuseseră, greul căzuse pe capul Catrinei. Norocul ei că Gogu, bărbatu-său, nu-i ţinea socoteală nici la bani, nici la mâncare, de fapt la nimic. Ea conducea casa şi, cum se dovedea chibzuită în toate, el n-avea de ce să se plângă şi nici să-şi vâre nasul în treburile gospodăreşti.

Catrina le dădea părinţilor ei din belşug, încât să nu le fie atât de dură pierderea averii, deşi de câte ori primeau simţeai umilinţa omului ajuns la mila altuia, fie acela oricât de generos. Domnul Şoimaru nu se sfiise să-i spună fiică-sii, Catrina, o data când aceasta le descărcase un coş plin de bunătăţi: «Când ajunge părintele să primească de la copil e nefericit părintele, e nefericit şi copilul». La toate protestele Catrinei, domnul Şoimaru, taică-său, o bătuse pe umăr şi-i zâmbise cu amărăciune. Ştia el bine ce spunea. Munceai o viaţă întreagă pentru a-ţi căpătui copiii şi pentru a-ţi asigura un cheag la bătrâneţe şi deodată te vedeai dintr-o casă-ntreagă chiriaş într-o singură cameră – noroc şi de-aia că era totuşi în casa ta – şi căzut satará-belea pe capul copiilor.

*

Trăgându-se din familie de intelectuali, de vreo cinci generaţii, ca şi nevastă-sa, Aglae, farmacistul Şoimaru nu fusese-ncântat de bărbaţii pe care şi-i luaseră fetele lui. Cea mare, Catrina, pe doctorul Gogu Eremia, şef de promoţie, nimic de zis, dar cu o mamă analfabetă, deşi femeie înstărită şi destoinică; iar Tincuţa, un ziarist, cap de afiş în meserie, dar fiu de negustor, devenit, după naţionalizare, vânzător la un magazin de pânzeturi, însurat cu-o armeancă. Dacă medicina fusese şi rămăsese o meserie serioasă, gazetăria nu i se părea farmacistului Şoimaru meserie de nădejde. Când fetele ceruseră părerea părinţilor despre aleşii lor, prezentându-i mai întâi, farmacistul Şoimaru le spusese: «Deschideţi bine ochii, să nu regretaţi. Părerea noastră, a mea şi a Aglaei… e frumos din partea voastră că ne-o cereţi, dar voi vă măritaţi, deci părerea voastră contează». Fetele înţeleseseră că părinţii nu erau entuziasmaţi de alegerea lor, dar nu se lăsaseră descurajate şi-şi văzuseră de treabă.

Catrina, suflet deschis, dornică să aibă casa ei, copilul ei, bărbatul ei, se măritase din dragoste cu tânărul doctor Gogu Eremia, a cărui origine nu i se părea un cusur. Tincuţa, soră-sa, socotise că dacă se sărutase cu un băiat trebuia neapărat să se mărite cu el şi nicidecum din vreo pornire mai adâncă. Tincuţei i se păruse totdeauna că părinţii o iubeau mai mult pe Catrina decât pe ea. Drept care, le cântărea fiecare gest, fiecare vorbă şi mai ales darul lor de ziua fiecăreia dintre ele. Având ideea că nu

era pe plan de egalitate cu soră-sa, Tincuţa se vârâse încet şi subtil pe sub pielea mătuşă-sii Marta, sora Aglaei Şoimaru, căsătorită din tinereţe cu un avocat plin de bani, mult mai în vârstă decât ea, care-o lăsase de mult văduvă, dar nu s-ar fi putut spune că neconsolată. Marta, farmacistă şi ea ca şi soră-sa, nu profesase niciodată.

Cât îi trăise bărbatul, se mulţumise cu ţinutul casei, cu voiajurile în străinătate şi cu adunarea unor obiecte de artă şi a unor bijuterii de mare valoare, care-i asiguraseră un trai mai mult decât decent şi-n vremea comunismului, când nu primea decât pensia ce-i revenea după răposatul ei soţ, de la Casa Avocaţilor. Asta ca venit fix. Nepoată-sa, Tincuţa Şoimaru, stimulată de bijuteriile mătuşă-sii, Marta, făcuse studii cu privire la pietrele preţioase: şi din cărţi şi pe văzute.

Marele bijutier Papazian – într-o vreme când o categorie de oameni ajunsă în sapă de lemn îşi vindea bijuteriile – prin recomandări, strânsese un grup de domnişoare cultivate şi prezentabile care să meargă la domiciliul celui care voia să vândă şi să i se aprecieze obiectul sau obiectele destinate înstrăinării. În acest scop, tinerele preţuitoare fuseseră şcolite cu materialul didactic în faţă. Tincuţa se dovedise cea mai pricepută şi mai intrepidă dintre toate. «Păcat de vremurile astea, altfel ce achizitor şi ce intermediar ai fi fost dumneata pe piaţa diamantelor, domnişoară», îi spusese odată marele bijutier Tincuţei. Ea n-avea nevoie nici de cântar, nici de lupă mono-oculară pentru a-ţi spune, cu-o eroare minimă, câte carate avea o piatră, nemaivorbind de puritatea şi de provenienţa ei: smarald sud-american, african, siberian, de pildă.

Când mătuşa Marta se hotăra să vândă o bijuterie, Tincuţa făcea pe dracu-n patru şi o cumpăra la preţul cel mai mare la care s-ar fi putut vinde. Nu-i plăcea s-o păcălească pe mătuşă-sa, mai ales că ar fi fost şi greu, aceasta fiind la curent cu «mercurialul» pieţei mai ceva decât cel mai priceput misit. La fiecare vânzare, Marta îi oferea nepoată-sii un comision, refuzat totdeauna. Tincuţa nu purta bijuteriile cumpărate de la mătuşa Marta nici în locuri total străine de cunoştinţele acesteia. Le ţinea într-o casetă de unde le scotea din când în când, se-mpodobea cu ele câteva minute, se uita în oglindă, apoi le-aşeza înapoi în ascunzătoarea ştiută numai de ea.

De fapt, mătuşa Marta o prefera pe Catrina, fire deschisă, optimistă, veselă, cu un fizic amintind de Orientul Apropiat: suplă, înaltă, cu sâni superbi, cu încheieturi fine, ca un animal de rasă, cu un oval perfect al feţei, din care ţâşnea o gură cu buze cărnoase şi ispititoare, peste nişte dinţi ca laptele, un nas drept cu aripi subţiri, ochi negri, uşor protuberanţi, împrejmuiţi de gene dese şi lungi, străjuiţi de sprâncene groase ce-ajungeau până către părul capului, sârmos şi ondulat natural. Catrina nu era frumoasă, dar avea pe vino-ncoa' mai mult decât unele adevărate frumuseţi. Fire deschisă, mereu atentă să nu jignească, din prea mare sinceritate, pe nimeni, cu vorba, cu fapta şi chiar cu un gest, ceea ce nu s-ar fi putut spune despre Tincuţa, care era însă eficienţa întruchipată, adică exact ceea ce-i trebuia mătuşii Marta.

Catrinei i se părea firesc să-şi urmeze bărbatul în fiecare lună la coana Atena, soacră-sa. Deşi analfabetă, coana Atena socotea mai ceva decât unul cu carte şi nu se putea spune că izbutise cineva s-o tragă pe sfoară la prăvălie, la pământ, ori la moară. Bunicii Atenei, ciobani cu mii de oi, veniseră din Grecia şi se statorniciseră în Câmpia Dunării. Cumpăraseră pământ, deschiseseră prăvălii, îşi făcuseră case de se-nvârteau după soare, îşi căsătoriseră fetele cu săteni români bogaţi. Cum feciori n-avuseseră, li se stinsese numele. Nimeni nu mai ştia că pe bunicii coanei Atena şi-ai soră-sii, Eleni, devenită Lenuţa, îi chemase Mavromati. Oricum, sătenii le spuneau «grecii», Mavromati fiind un nume prea complicat pentru ei. Şi Atena şi Lenuţa se îmbrăcau ca la oraş, se pieptănau cu coc prins cu spelci de bagá, purtau la gât ceas de aur pe-un lanţ gros cât degetul. Lumea din sat – fiecăreia în alt sat – le spunea «cocoană».

Fără să se fi ţinut cu nasul pe sus, cele două surori nu şedeau la taină cu femeile pe şanţ ci, în puţinul timp liber, cât le lăsa gospodăria, coseau la gherghef sau lucrau ceva din igliţă, gulere spumoase de pus garnitură la o rochie, dantelă de-mpodobit feţele de masă ori cearşafurile de pat. Atena îşi crescuse copiii cu gând de-a face dintr-înşii oameni aşezaţi şi cu-nvăţătură. Pe vremea ei, copiii rămâneau pe

lângă părinţi, încercând să-şi sporească averea. Fetele erau măritate la cinşpe-şaişpe ani, iar părinţilor, deşi unii înstăriţi, cu cheag la teşcherea, nu li se părea că ele aveau nevoie de carte pentru viaţa care le-aştepta.

Fără să i se plângă vreodată lui taică-său, Grigore Panduru, coana Atena fusese nemulţumită toată viaţa în sufletul ei că nu ştia carte. Îi fusese ruşine să-şi pună copiii s-o-nveţe. Prima nevastă a lui Grigore Panduru, Antigona, mama fetelor, murise pe când Atena avea al treilea copil. Fusese o femeie supusă, care nu ieşise din vorba bărbatului, făcându-i toate voile, încât el ajunsese să se socotească buricul pământului. Văduv, nu-i convenise traiul rânduit de fiică-sa, Atena şi, până să-mplinească răposata anul, se şi-nsurase. Până la nouăzeci şi doi de ani îngropase cinci neveste.

Văduvă, Atena îl luase pe lângă ea, ca să nu-i mai poarte grija, deşi moşul era verde şi mergea drept ca un par. «Ateno, taică, m-am gândit să mă-nsor». «Tată! La vârsta dumitale, Doamne fereşte! Ce-ţi lipseşte la casa mea?». «Taică, m-ar bate Dumnezeu să spun că-mi lipseşte. Numai că, vezi tu, fiecare la ciobul lui». «Tată, ne râde satul». «Fii pe pace că satul e-nvăţat». Şi, la nouăzeci şi doi de ani, moşul se-nsurase cu-o văduvă mai tânără decât fetele lui. Urmaseră şase ani de trai fericit pentru Grigore Panduru care, în fine, aflase o nevastă care să-l petreacă la loc cu verdeaţă, jelindu-l ca pe-un flăcău, în timp ce fetele lui mergeau tăcute şi ruşinate de-o parte şi de alta a carului, numai să nu fie-n rând cu văduva-ndurerată.

Eleni şi Costică, sora şi cumnatul Atenei, n-avuseseră copii. Îşi apropiaseră o nepoată a lui Costică, femeie cu frica lui Dumnezeu, care-i îngrijise până-n ultima lor clipă, mai mult decât dacă le-ar fi fost copil adevărat. Acesteia îi lăsaseră moştenire toată averea din sat, doar o căsuţă din Bucureşti o trecuseră pe numele Vetuţei, fata cea mică a Atenei.

Atena îşi lăsase copiii să se căpătuiască fiecare cu cine-i fusese voia. Când cel de-al doilea fecior al ei, ofiţer de cavalerie, se-nsurase cu o fată fără zestre, de dragul căreia părăsise armata, urmând să-şi aducă nevasta în casa părintească, fiindcă alta n-avea şi nici surse de trai, coana Atena o primise pe nora săracă şi orfană fără să crâcnească, ba chiar cu bunăvoinţă. Nu-i amintise fiului ei pogoanele pe care le vânduse ca să-i cumpere cal de rasă şi garderobă, cum se cuvenea unui ofiţer de cavalerie. Ofiţerii trebuiau să se conformeze unui anumit statut de eleganţă; de-aceea nu li se-ngăduia să se-nsoare cu femei care nu prezentau o bunăstare obligatorie, în lipsa căreia ofiţerul trebuia să ceară dispensă pentru căsătorie din partea majestăţii-sale regele. Dispensă acordată, fiind foarte rar cerută, deoarece ofiţerii nu dădeau năvală spre fetele sărace.

Sabina, soţia lui Vasile, îşi adusese mobila rămasă de la părinţii ei, lucruri unul şi-unul şi un pian, ceea ce dovedea că oamenii nu fuseseră nişte târâie-brâu. Amândoi profesori, muriseră împreună într-un accident de tren. Fata, Sabina, era studentă la Litere şi la Filosofie când îl cunoscuse pe Vasile. Coana Atena, ca o femeie rămasă de tânără fără mamă, ba încă şi văduvă pe deasupra, se punea în locul noră-sii şi socotea că luând-o de la facultate, fecioru-său Vasile îi stricase rostul. Fata se pregătea să fie profesoară, deci să aibă un ban al ei de care să nu dea socoteală nimănui. Coana Atena-şi aducea aminte că stăpână cu-adevărat în casa ei fusese doar când îi murise bărbatul, care n-o asuprise şi n-o umilise în niciun fel, dar nici nu i-ar fi cerut vreodată părerea. Atena gândea că fiu-său se lăsase de armată nu doar din pricina căsătoriei cu Sabina, ci mai ales fiindcă se săturase de asprimea vieţii militare.

În privinţa Sabinei, trimitea şi el hârtie la Rege şi primea şi el dreptul s-o ia de nevastă, că doar nu se prăpădea pământul de mai întârzia cu-nsurătoarea câteva luni, hai, un an. Coana Atena, învăţată să se conducă după mintea proprie şi după ce-i punea prezentul în faţă şi nicidecum după «ce-ar fi fost dac-ar fi fost», văzându-l pe fiu-său, Vasile, instalat cu nevastă în casa ei (care sigur lui avea să-i rămână, cum era datina – cine stătea cu părinţii moştenea casa), hotărâse să se tragă şi dânsa la odihnă după o viaţă de muncă istovitoare şi le spusese fiului şi nurorii: «Copiii mei, de-acum înainte voi sunteţi stăpâni aici, iar eu, ca o femeie bătrână ce sunt, vă ajut cu atât cât îmi mai stă-n puteri şi cu un sfat, dacă mi-l cereţi. Dumnezeu să v-ajute să trăiţi în bună-nţelegere!».

Ea îi ajutase la creşterea copiilor, fără să-şi contrazică nora, fată de oraş, cu părerile ei despre felul de-a-i îngriji, diferit de-al coanei Atena, mamă a trei băieţi şi două fete. Mulţumirea bătrânei venea de la înţelegerea între fiu-său şi noră-sa. Vasile se uita numai în gura neveste-sii, trecând-o pe coana Atena pe planul doi. În sinea ei o rodea că nu mai era ea stăpâna casei, dar tăcea şi-nghiţea, aducându-şi aminte o poveste pe care o-nvăţaseră copiii la şcoala primară. Odată, revărsându-se un râu în urma unei ploi potopite, apa ajunsese până-n susul copacilor, unde-şi aveau păsările cuib. O gaie, străpungând cu ochii năvala de ape îşi făcuse socoteala că numai zburând peste râul năboit putea ajunge la loc uscat. Dar ce să facă ea cu ăi trei pui care, neştiind încă să-şi ia zborul, ar fi trebuit căraţi în spinare? Ce să facă? Putere avea să ducă doar unul. Cu inima strânsă, hotărâse să-i pună la o-ncercare. «Puişorii mamei, ce-aveţi voi de gând să faceţi cândăţi fi mari?». «Eu am să stau numai pe lângă tine, mamă, şi-am să-ţi port de grijă», răspunse unul dintre pui. «Eu, mamă, am să-ţi aduc să mănânci tot ce-o fi mai bun: puişori fragezi, şoricei, ca să te răsplătesc pentru ce faci tu pentru noi», spusese al doilea pui. «Dar tu?», îl întrebă gaia pe cel de-al treilea, care nu se-nghesuia la răspuns. «Eu? Eu am să-mi fac cuibul meu, am să am puii mei şi-am să am grijă de ei». Cu strângere de inimă, gaia îi spusese ăstuia: «Urcă-te-n spinarea mea». Şi fără să mai privească-n urmă la ceilalţi doi pui lăsaţi pradă apelor, cu inima ca plumbul, îşi luase zborul cu singurul care n-o minţise. «Bună povaţă sunt poveştile», gândea coana Atena, uitându-se la fiu-său, puiul găii scăpat de năvala apelor. «Lor să le meargă bine. Mie mi-a trecut vremea. Vremea îţi macină trupul, te dă înapoia ălor tineri, doar sufletul ţi-l lasă, coclit, amărât, cu dor de ducă».

O mamă cu mai mulţi copii, chiar dacă nici faţă de sine însăşi nu vrea să recunoască, totuşi pe unul dintr-înşii îl iubeşte mai mult decât pe ceilalţi. Ei, cel mai drag îi era Vasile. Sabina, noră-sa, femeie harnică şi cu judecată sănătoasă, era însă nepăsătoare faţă de orice şi de oricine în afara bărbatului şi-a copiilor ei. Deşi nora se purta faţă de coana Atena ca o stăpână cu milă faţă de-o slugă bătrână, soacra se făcea că n-aude, nu vede. Se gândea că, de dragul lui Vasile, noră-sa îşi stricase viaţa de orăşeancă şi de viitoare profesoară. Dacă tot dăduse oraşul pe sat, fată de profesori, crescută cu bonă nemţoaică, măcar să se simtă stăpână.

Atena fusese o mamă aspră, adică nu-şi ninirise copiii şi nu le ţinuse niciodată partea când se certau cu tovarăşii de joacă şi veneau să i se plângă. «Eu nu m-amestec între voi, copiii. Voi vă certaţi, voi vă-mpăcaţi. Şi nici să-i trag la răspundere pe părinţi pentru nefăcutele copiilor. Sunt vreunii răi, nu vă mai jucaţi cu ei».

Chiar dacă n-avusese niciun conflict deschis cu noră-sa – motive aflându-se destule – coana Atena şi-ar fi dorit să stea cu una dintre fetele ei. Cea mare, Elenuţa, fina mătuşă-sii Eleni şi-a unchiului Costică, rămăsese la treizeci de ani văduvă cu trei băieţi. Bărbatu-său, Firu Demetriad, murise în trei zile de pneumonie, la fel ca socru-său, bărbatul Atenei. Fiind pe-atunci o perioadă proastă pentru afaceri, Firu, negustor de cereale, era-n pragul falimentului când dăduse moartea peste el: în casă aveau cu totul şi cu totul trei lei. În disperarea şi-n năuceala ei, la cine să fi cerut ajutor Elenuţa? Fratelui care se afla cel mai aproape. Înhămase caii la trăsură, Gheorghiţă, vizitiul, dăduse bice şi nici nu ştiau când ajunsese în curtea coanei Atena. Elenuţa intrase ca o vijelie-n casă unde-i aflase pe toţi la masa de dimineaţă. Fără să dea măcar ziua bună, dintr-o suflare le spusese: «A murit Firu şi n-am decât trei lei în casă. Vasile, împrumută-mă de nişte bani ca să-l înmormântez».

Vasile schimbase repede o privire cu nevastă-sa şi din ochi se-nţeleseseră asupra răspunsului: «Soru-meo, eu bani de-mprumutat n-am. Iar tu n-o să rămâi cu bărbatul ne-ngropat». Elenuţei îi pierise glasul. Rămăsese cu mâinile-n aer; părea un om lovit cu un topor în moalele capului, rămas încă o clipă-n picioare în virtutea inerţiei. Coana Atena se ridicase de pe scaun şi-i spusese fiică-sii cu glas poruncitor, pe ceilalţi neînvrednicindu-i nici măcar cu o privire: «Mergi la trăsură; acuş vin şi eu». Se dusese apoi în odaia ei, se-mbrăcase toată în negru, îşi pusese basmaua neagră pe care-o purtase după bărbatu-său şi-şi adunase ultimul creiţar din banii puşi de-o parte: banii de-nmormântare. Îşi vârâse sub bluză ceasul de la gât şi o punguţă cu şnur pe care o scosese de pe fundul lăzii ei de zestre. În punguţă avea nişte galbeni

împărăteşti. Trecuse prin camera unde fiu-său, noră-sa şi cei doi nepoţi rămăseseră la masă, înţepeniţi de atitudinea ei, şi din uşă le spusese: «Rămâneţi sănătoşi». Vasile, care nu-ndrăznise s-o conducă pe soră-sa plecată dintre ei ca o furtună, găsise potrivit s-o-ntrebe pe maică-sa: «Şi pe Firu când îl îngroapă?». «Ca pe orice creştin, a treia zi. Poimâine».

În trăsură, fără nicio vorbă, Atena îi pusese fiică-sii în mână punga cu banii. Ei nu-i mai rămăsese nici de lumânare. Tot restul vieţii şi-l petrecuse împărţind greutăţile şi sărăcia cu această fiică. Avusese o singură rugăminte: să fie-ngropată lângă părinţii şi lângă bărbatul ei, în satul ei. Fără praznic de-ngropăciune, fără parastase. De pomană: o cană cu apă şi un codru de pâine, unui om nevoiaş. În casa făcută de ea şi de bărbatu-său, rămasă copilului ei cel mai iubit, nu mai călcase niciodată.

Când Gogu terminase facultatea şi hotărâse să se-nsoare, îşi adusese viitoarea nevastă s-o cunoască pe maică-sa, Atena, şi pe soră-sa, Elenuţa. Nunta o făcuseră la Bucureşti, părinţii fetei poftind, după cuviinţă, toate neamurile ginerelui. Atena şi Elenuţa, în vederea acestei ceremonii se-mbrăcaseră cu tot ce-aveau mai bun şi, deşi de mult nu se mai purtau ceasuri pe lanţ, ele şi le puseseră pe-ale lor la gât. Când li se născuseră copiii, Atena şi răposatul ei bărbat, Gheorghe Eremia, le cumpăraseră fiecăruia ceas de aur cu lanţ. Coana Atena avea să-i pună nurorii-n pantof un galben împărătesc, aşa cum era obiceiul pe vremea când se măritase ea.

Coana Atena şi Elenuţa fuseseră găzduite în apartamentul tinerilor însurăţei, într-un bloc abia dat în folosinţă. Şi Atenei şi Elenuţei le bătuse inima în ascensor, ca omului care face pentru prima oară cunoştinţă cu-asemenea cutie mişcătoare. Atena îl rugase pe fiu-său să-i arate cum se deschidea şi cum se-nchidea apa la chiuvete şi cum se proceda pentru curăţarea closetului. Elenuţa, deşi trecuseră ani buni de când fusese internă la „Notre-Dame", nu uitase cum funcţionau robinetele şi rezervorul closetului, numit la oraş «veceu», adaptare autohtonă după englezescul W. C, *water closet*.

Fără să fi fost fericiţi din cale-afară de alegerea fiicei lor, farmaciştii Şoimaru hotărâseră să acorde toată atenţia familiei ginerelui şi toată cinstea mamei acestuia care, deşi nu era de-aceeaşi condiţie cu ei, era o femeie care crescuse cinci copii singură şi se străduise şi chiar izbutise să facă oameni dintr-înşii. Farmacistul o poftise pe coana Atena în capul mesei, în calitate de soacră-mare. «Domnule farmacist», i se-adresase Atena cuscrului ei, «la noi la ţară, în capul mesei stă cruce de voinic, nu muiere, aşa că staţi dumneavoastră-n capul mesei». «Cuscră, dar dumneata eşti soacră-mare, dumitale ţi se cuvine să stai în capul mesei». «Oi fi eu soacră-mare, dar mai bine o să vă şadă dumneavoastră să fiţi în capul mesei şi eu alături, în dreapta».

Când se sfârşise nunta şi tinerii o porniseră spre Sinaia, coana Atena îşi luase rămas-bun de la cuscri, încredinţată că feciorul ei nimerise între oameni de omenie. «Domnule farmacist şi doamnă farmacistă, eu vă mulţumesc pentru cinstea pe care ne-aţi făcut-o mie şi copiilor mei. Noi nu suntem de rangul dumneavoastră, dar Gogu e suflet bun şi om de nădejde. Poate-or fi purtări de-ale lui care nu v-or fi pe plac. Nu vă sfiiţi să-i spuneţi, ca s-ajungă şi el om ca dumneavoastră. I-am crescut şi eu cum m-am priceput. Dar la ţară e una, la oraş e alta. Să le-ajute Dumnezeu să se-nţeleagă şi să aibă casă bună unul cu altul». Nu-şi putuse împiedica un gând spre Vasile şi spre Sabina când rostise ultimele cuvinte.

La nunta lui Gogu, Atena se purtase la fel cu toţi copiii ei, cu nurorile şi cu ginerele, fără să-şi caute de vorbă cu vreunul anume, ca să nu fie nevoită ori să-i spună lui Vasile nişte vorbe de să-i duduie urechile ori să nu-l bage defel în seamă. Aşa, purtându-se ca o soacră-mare şi ţinându-se lângă cuscru-său, nu se băgase de seamă distanţa pe care-o pusese Atena între ea şi neamul ei. Atena nu suflase nimănui vreo vorbă, iar Elenuţa nici atât despre ce se petrecuse între ea şi Vasile la moartea lui Firu. Li se păruse firesc tuturor ca o mamă să-şi ajute fata într-o situaţie grea. Dar nu se putea ca lumea să nu bage de seamă că, deşi doar la şapte kilometri distanţă de casa ei, coana Atena nu mai călcase niciodată pe-acolo, iar Elenuţa nu se mai văzuse cu frate-său şi cu familia acestuia de la moartea lui Firu.

Fiul cel mare al Atenei, Ştefan, mult prea ocupat cu afacerile, de care se-apucase îndată ce terminase liceul, îşi vedea când şi când mama, venind cu maşina – lucru rar pe acea vreme – încărcat cu daruri

pentru ea, pentru soră-sa Elenuţa şi pentru băieţii ei. Ştefan câştiga mult, dar era mână spartă şi mare jucător de cărţi, ceea ce-o nemulţumea pe Stela, nevastă-sa, care avea o gospodărie grea de dus în spinare şi doi copii de crescut. Coana Atena, din mila lui Dumnezeu, n-avea s-apuce ruina acestui fiu al ei şi moartea lui timpurie.

Vizitele lui Ştefan la maică-sa şi la soră-sa se petreceau într-o repezeală şi-ntr-o vijelie de parcă-l fugăreau lupii. Cele două femei abia de-apucau să-l întrebe ce-i făceau nevasta şi copiii şi să-i dea o cafea, pe care el o bea plimbându-se de colo-colo-n odaie, că se şi uita la ceas şi-o lua din loc la iuţeală. Coana Atena îl petrecea din ochi până ce nu-i mai vedea maşina, şi clătina din cap a-ngrijorare. «Doamne, cu cine-o semăna omu' ăsta? Cu mine – nu, cu tată-său – nu. Tata a avut damblaua cu nevestele, dar încolo a fost om chibzuit. Şi gineri-miu, Adrian, să-şi toace el averea cu poliţe la toate băncile, ca s-ajute lumea din sat! Dac-o ajunge-n sapă de lemn ia să vedem dacă sare satul să-l ajute? Fie-mea, Vetuţa, se dă de ceasu' morţii că n-are copii. O şti Dumnezeu ce face. Adrian vrea s-ajute pe tot omul în nevoie, dar de el şi de nevastă-sa nici că-i pasă. Dacă stau bine să mă gândesc, ăl mai bine a nemerit-o Gogu; bine şi Vasile, că e pe-un gând şi pe-un pas cu nevasta». După fiecare vizită a lui Ştefan, coana Atena rămânea cu ochii-n gol şi cu mintea năpădită de gânduri şi de grija copiilor ei, oameni în toată firea. «Doamne, dac-ar şti omul la ce face copii… O mamă nici în mormânt cred că n-are linişte. Sunt oameni toţi, la casele lor, fiecare cu norocul şi cu mintea lui, dar mie grija lor tot nu-mi dă pace».

La şaizeci şi patru de ani, Atena făcuse o pneumonie ca bărbatu-său şi ca gineri-său, Firu. Fiu-său Gogu, doctorul, era plecat din Bucureşti cu nevasta şi cu fata. Ceilalţi doi feciori cu nevestele, duşi la băi, ca şi Vetuţa şi Adrian. Doctorul de plasă îi dăduse tot ce se pricepuse şi venise-n fiecare zi s-o vadă. Zăcuse trei zile. De când căzuse la pat o-ntreba mereu pe Elenuţa: «Când se face de şase? Ia uită-te tu la pendulă». A treia zi, la şase după amiază punct, oftase o dată uşor şi-nchisese ochii. Pentru totdeauna.

*

Elenuţa îşi dusese mama, aşa cum îi făgăduise, lângă părinţii şi lângă bărbatul ei. Carul cu trupul coanei Atena fusese petrecut de Elenuţa, de cei trei băieţi ai răposatei, de doi preoţi şi de nişte vecine din satul moartei, adunate de cântarea preoţilor când se oprise carul în faţa casei în care cea plecată dintre vii îşi petrecuse mare parte din viaţă. Li se mai alăturaseră şi nişte copii, care se buluciseră la răspântii asupra bănuţilor azvârliţi de fiica moartei pentru trecerea vămilor. Urmaseră carul până la cimitir cu gândul la colivă şi la colaci.

*

Farmaciştii Şoimaru şi-ar fi dorit gineri şi, prin urmare, cuscri din lumea lor. Cuscri care să-i invite şi pe care să-i invite, stând de vorbă despre o carte, un autor, o piesă de teatru, o expoziţie de pictură, de sculptură, un eveniment monden sau politic. Nu se puteau plânge că ginerii sau cuscrii li s-ar fi vârât în suflet. Pe Atena, mama lui Gogu, o văzuseră o singură dată: la nunta Catrinei, unde Atena şi familia ei se purtaseră cum nu se putea mai cuviincios, arătând şi bun-gust în alegerea darurilor pentru tinerii căsătoriţi. Farmaciştii fuseseră impresionaţi de galbenul pe care Atena îl strecurase în pantoful miresei – obicei de care dânşii, orăşenii, n-auziseră – de aerul vetust al Atenei şi-al Elenuţei, cu hainele lor bune dar demodate şi cu ceasurile lor cu lanţ; ca nişte apariţii dintr-o piesă de teatru sau dintr-un film cu acţiunea în trecut, purtându-se însă firesc, potrivit împrejurării. Două femei care-şi cunoşteau condiţia şi nu se străduiau să pară altceva decât erau, ţinându-se demn şi nicidecum ca un câine al nimănui, umblând cu coada-ntre picioare şi temându-se de lovituri.

Gogu avea să menţină relaţii cordiale cu socrii, nevrând s-o-ndepărteze pe Catrina de părinţii ei, cu atât mai mult cu cât Catrina mergea, împreună cu Gogu, de câteva ori pe an de la Bucureşti până la

Dunăre, în Oltenia, pentru a-i vizita familia. Catrina era omul în prezenţa căruia oricine se simţea în largul lui, ea găsind subiect de vorbă şi cu măturătorul de stradă. Nu simţea nevoia să se-nfoaie-n faţa nimănui cu ştiinţa ei de carte, cu-acele cunoştinţe de cultură generală câştigate la-ndemnul părinţilor, din proprie dorinţă şi din curiozitate. Fusese plăcut surprinsă şi la fel de surprinşi părinţii ei când văzuseră câtă carte ştia Gogu şi cât de avid era să-şi lumineze mereu mintea. Nu era zi în care Gogu să nu pomenească o vorbă a coanei Atena. «Gogule, ce crezi tu că ai învăţat cel mai de preţ de la coana Atena?», îl întrebase într-o zi Catrina. Gogu se gândise o clipă, apoi îi răspunsese privind cu duioşie în zare, ca şi când s-ar fi aflat în faţa maică-sii: «Mai întâi să nu-mi fie ruşine să-ntreb ceea ce nu ştiu; să nu mă ruşinez de ceea ce sunt şi să nu vreau să par altceva. Să-l respect şi pe cel mai prăpădit şi mai amărât om. Şi să mă tem de blestemul nevinovatului». «Adică?». «Adică să nu nedreptăţesc pe nimeni. Fiindcă blestemul celui nedreptăţit te ajunge». «Şi tu crezi că e aşa?». «Chiar dacă risc să-ţi par un fel de babă habotnică, eu cred, Catrina, eu cred în blestem, chiar când nu e rostit ca blestem. Când spui doar, cu privire la cel care te nedreptăţeşte „Vezi-l, Doamne!”». «Şi eu cred în Dumnezeu, Gogule. Dar oare pedeapsa şi răsplata încep chiar de pe lumea asta?». «Sunt convins că da: o formă de pedeapsă e remuşcarea. În meseria mea văd oameni care stau să-şi dea sufletul. Puţini sunt cei care nu-şi mărturisesc un păcat, ca şi când eu aş fi preot şi le-aş putea făgădui iertarea. De la mama am învăţat să nu-mi încarc sufletul cu păcate». «Gogule, cum de nu v-a-nvăţat coana Atena greceşte?». «Tata a fost român, tatăl mamei – român. Bunica Antigona, mama mamei şi-a mătuşii Eleni – Lenuţa – vorbea greceşte doar când era ea cu fetele ei. Niciodată faţă de bunicul. Iar mama vorbea greceşte cu soră-sa, căreia-i spunea Eleni, doar când erau numai ele două. Cum apărea unul dintre noi, vorbeau româneşte. Nu uita că noi am crescut într-un sat în care în afară de români doar ţiganii făceau parte din peisaj. Mama n-a vrut să ne simţim străini între oamenii din sat». Şi Gogu tăcea şi o mare tristeţe i se-ntipărea pe chip. Pentru el, a nu fi fost lângă mamă-sa în ultimele ei clipe şi a n-o fi petrecut pe ultimul drum, însemnase o mare durere.

*

Gogu o ajutase cât putuse pe Elenuţa, înlesnindu-le un rost celor trei băieţi ai ei: cel mare căpătase bursă la liceul militar, ceilalţi doi – la şcoala normală. Când Stela ajunsese-n sapă de lemn, după moartea lui Ştefan, îi oferise ajutorul fără ca ea, fire mândră, să i-l ceară. Venise apoi rândul Vetuţei căreia, de bine, de rău, îi făcuse rost de-o pâine şi care, de n-ar fi dat boala peste ea, harnică şi pricepută cum era, s-ar fi descurcat. Faţă de Florina, Gogu, Catrina şi fata lor, Magdalena, aveau o adevărată admiraţie, pentru maturitatea şi pentru chibzuinţă ei de-a trece prin năvala vieţii cu o barcă spartă-n fund, fără să se vaite, fără să se căineze şi fără să ceară nimănui milă şi pomană.

Singurul care n-avusese niciodată nevoie de ajutorul nimănui şi care se-arătase distant cu familia era Vasile. Când se măritaseră, Elenuţa şi Vetuţa primiseră zestrea-n bani. Despre ceea ce rămânea de pe urma coanei Atena nu se vorbise niciodată. Cum surorile şi cei doi fraţi nu ridicaseră nicio pretenţie în această privinţă, Vasile nu deschisese vorba despre vreo împărţeală, aşa că rămăsese stăpân pe toată averea părintească, nestingherit decât de venirea comunismului, când se mutase la oraş unde, cum şi ce fel, dusese o viaţă fără lipsuri, dar nici să bată la ochi. Fără să vorbească între ei, Gogu, Elenuţa, Vetuţa şi Stela bănuiau că Vasile şi Sabina îşi făcuseră provizie de aur şi de alte lucruri preţioase pe care le vindeau treptat şi cu fereală, ştiuţi probabil numai de nişte prieteni de la Bucureşti, de care se-arătau foarte apropiaţi.

Când venise comunismul, copiii lui Ştefan şi-ai Elenuţei îşi câştigau de pe-acum pâinea. Ai lui Vasile, ca şi fata lui Gogu, aveau să-şi facă facultatea în plin comunism, iar mezina verişorilor, Florina, fiica Vetuţei, se putea numi copil al comunismului, crescută după model sovietic: creşă, grădiniţă săptămânală, semi-internat, fiică de deţinut politic, mort în puşcărie. Tot tacâmul.

*

Între Tincuţa şi soră-sa, Catrina, fiicele farmaciştilor Şoimaru, era o diferenţă de zece ani. Catrina era aproape domnişoară când soră-sa încă se mai hârjonea cu păpuşile. Catrina se purtase cu jucăriile de parcă ar fi fost fiinţe sensibile la durere şi la mângâiere. Tincuţa, fără să le brutalizeze, nu se lăsa până ce nu le desfăcea bucată cu bucată şi până ce, cu-aceeaşi răbdare, nu le făcea la loc. Dacă cineva spunea ceva şi ea nu pricepuse, striga autoritar: «Mai spune o dată ca să-nţeleg». Dacă i se repeta şi tot nu desluşea cele spuse, bătea cu pumnu-n masă şi cu piciorul în podea şi striga din nou şi mai poruncitor: «Încă o dată, că n-am înţeles».

La grădiniţă inventa tot felul de jocuri la care ea era şeful. Când soră-sa, Catrina, începuse cu mersul pe la ceaiuri, cum intra pe uşă o punea să-i povestească tot: cum era casa unde fusese invitată, ce mobilă, ce covoare aveau gazdele, ce şi în ce le servise, apoi cine participase la petrecere, cum fuseseră îmbrăcate fetele, cum se purtaseră băieţii. Tincuţa se simţea frustrată ori de câte ori i se părea că i se-ascunde ceva. Cum în casa lor erau uşi capitonate, oricât îşi ciulise urechile nu izbutise să afle ce vorbeau părinţii ei când nu era nimeni de faţă. Auzise ea odată la mătuşă-sa, Marta, cum se poate deschide un plic, la aburi, şi cum se putea lipi la loc, fără să se cunoască, folosind fie gumă arabică, întinsă cu un chibrit, ori cu o scobitoare, fie albuş de ou. Din puşculiţa ei, purcel cu dop pe burtă, îşi trăsese câţiva creiţari din care cumpărase plicuri şi gumă arabică şi se-apucase de experimentat metoda dezlipit-lipit, care-i reuşise perfect. Din acea zi, nicio scrisoare primită de părinţii ei ori de soră-sa nu rămăsese necitită.

O singură dată aflase una care o făcuse să-i bată inima. Îi era adresată tatălui ei. Începea cu «soarele meu iubit» şi sfârşea cu «aceea care nu te poate uita». Semnătura era un G. Scrisoarea evoca în termeni decenţi o scurtă şi pasională întâlnire între farmacistul Şoimaru şi acea G. În faţa Tincuţei se iscase, la zece ani câţi avea, o gravă problemă de conştiinţă: ce să facă ea cu scrisoarea? Cheile casei – pivniţă, pod, cutie de scrisori – erau agăţate pe-un cârlig în bucătărie. De când începuse cititul corespondenţei, Tincuţa golea zilnic cutia de scrisori de la poartă şi aşeza gazetele la gazete, scrisorile şi vederile separat, pe-o tavă de alamă de pe măsuţa din vestibul. Ştia că maică-sa nu deschidea niciodată corespondenţa care nu-i era adresată, dar dacă… Să-i dea în mână lui taică-său scrisoarea ar fi părut suspect, fiindcă aşa ceva nu mai făcuse. Să i-o fi dat maică-sii, care sigur n-ar fi făcut scandal, ţinând prea mult la pacea căminului ei şi neavând a se plânge de bărbatu-său, bine oricum nu i-ar fi căzut, nemaivorbind de jena faţă de fiică-sa de zece ani, pe care ar fi trebuit s-o roage să nu spună o vorbă nimănui despre această descoperire. Plus descoperirea că fiică-sa îi spiona, citindu-le corespondenţa. La hotărârea de-a n-o pune pe maică-sa la curent cu scrisoarea buclucaşă o ajutase un efort de imaginaţie: se-nchipuise pe ea, Tincuţa, mamă de copii, cu un bărbat la care ţinea, pe care-l respecta, aflând de-o aventură a lui. Un gust amar tot i-ar fi lăsat asemenea dezvăluire. Să bănuieşti ceva e una, să fii sigur e altceva. Fără să-şi fi crezut bărbatul uşă de biserică, fiindcă nu era o credulă, iar despre bărbaţi deţinea destule informaţii şi confidenţe din partea soră-sii, Marta, plus observaţiile personale, dac-ar fi aflat conţinutul scrisorii citite de Tincuţa, mai mult ar fi supărat-o faptul că fiică-sa aflase un motiv să-şi dea jos tatăl de pe soclul perfecţiunii, decât orgoliul ei rănit. Cu mintea isteaţă pe care-o avea, Tincuţa alesese cea mai bună soluţie: arsese scrisoarea cu pricina. Din acel moment însă nu-şi mai privise tatăl ca pe-o fiinţă fără pereche pe lume şi ajungând domnişoară considerase cu multă circumspecţie sexul opus.

Adolescentă, Tincuţa suferea că în ciuda înotului, a gimnasticii, nu era chip să depăşească un metru cincizeci înălţime. Altminteri, bine proporţionată, armonios alcătuită, în afara înălţimii o nemulţumea figura ei ascuţită, buzele subţiri, nasul lung, părul obişnuit dar care i se părea firav şi oarecare – mai ales când îl compara cu al soră-sii, ca de sârmă – cu uşoară nuanţă arămie. Ştia că nu e frumoasă şi că n-are nimic ieşit din comun, nimic urât, dar nici frumos. Deşteaptă, spontană, cu o replică rapidă, nu trecea

neobservată nicăieri unde oamenii deschideau gura. Ceea ce însă nu-şi putea reprima era nuanţa de persiflare pe care-o punea în fiece vorbă, făcându-l pe interlocutor să nu se simtă în largul lui. Spre deosebire de soră-sa care, deşi inteligentă, lăsa mult să treacă de la ea pentru a nu supăra pe nimeni, Tincuţa simţea o adevărată plăcere să ţintească unde durea mai tare. N-ar fi fost în stare să facă un rău cuiva cu fapta ori să bage intrigi, însă cu vorba nu făcea economie de-mpunsături. Totdeauna bine îmbrăcată, fardată discret, cu o dicţie perfectă şi cu un glas ascuţit, asortat cu întreaga ei făptură, biruindu-şi toate complexele adolescenţei, oriunde s-ar fi aflat o băgai de seamă. Se măritase cu Titus Pop fiindcă nu concepea că te poţi săruta cu un băiat aşa cum ai mânca o prăjitură, adică fără consecinţe, dar şi fiindcă băiatul se afirmase în gazetărie ca un talent autentic şi dovedea mare pricepere în privinţa relaţiilor sociale.

Şi Titus, ca şi Tincuţa, ştia să-şi lase răutăţile acasă când era nevoie să flateze discret pe cei care i-ar fi fost de folos. Nu se putea spune despre ei că se iubiseră vreodată. El o luase din ambiţia de-a domina o fiinţă inteligentă, ironică, provenind dintr-o familie cunoscută, ea pentru ceea ce promitea el ca gazetar şi ca ardelean tenace şi ambiţios. Şi pentru că, fiind înalt, bine făcut, cu o figură ieşită din comun şi cu o jumătate de metru mai înalt decât ea, putea face pe oricine-i vedea prima oară împreună să se-ntrebe: «Ce dracu o fi văzut băiatu' ăsta la asemenea stârpitură?». Până ce «stârpitura» deschidea gura şi dovedea nişte clase peste impunătorul ei bărbat. Dacă inteligenţa ar putea fi pusă la un cântar calitativ ca profunzime, Titus Pop şi-ar fi-ntrecut nevasta, numai că el avea în vorbire o anumită lentoare ardelenească şi o dicţie departe de a-l impune ca vorbitor, moştenite de la taică-său, în timp ce Tincuţa, munteancă sadea, avea o repeziciune de veveriţă şi-n mişcări şi-n gândire, gândul şi exprimarea fiindu-i simultane. Cu ştiinţa ei privind relaţiile sociale, Tincuţa contribuise mult la ascensiunea lui Titus, dar îi atrăsese şi multe antipatii. Nu toată lumea preţuia replicile prompte, la obiect şi ţeapa din vârful lor, transferând asupra bărbatului ceea ce le inspira nevasta.

Fiinţă fără nicio importanţă socială, adică neprezentând niciun interes pentru Tincuţa, căreia nu-i purta vreun sentiment de simpatie, într-o anumită împrejurare Florina Diaconu şi-o scosese pe sora mătuşă-sii definitiv de la inimă. Gogu şi Catrina, cu ocazia sărbătoririi unor ani de căsătorie dăduseră o masă, invitaţi fiind farmaciştii Şoimaru, Magdalena şi Mihu, bărbatu-său, împreună cu părinţii lui, Tincuţa cu Titus şi cu Florina. La acea dată, Vetuţa era internată la Central. Venise vorba despre modul cum trebuia să procedeze un medic în momentul când avea să-i anunţe pacientului un diagnostic grav. «Dar de nimic nu se sperie ca de operaţii», spusese doctorul Gogu Eremia.

Florina, care de obicei vorbea puţin şi numai întrebată, începuse şi ea să spună câte greutăţi le făceau unii copii părinţilor şi tehnicienilor până să accepte un aparat de-ndreptat dinţii. Tocmai povestea despre un băieţel cum îşi fugărise tatăl şi-i scosese şi ei sufletul, prin toată policlinica, până ce reuşiseră să-l scoată de sub un scaun dentar. «Şi pe cine crezi că interesează asta?», i se-adresase Tincuţa, privind-o cu ochii vechilului nemulţumit de clăcaş. Florina înghiţise o dată în sec şi uitându-se zâmbind la Tincuţa îi răspunsese calm: «Aveţi dreptate, probabil pe nimeni».

Toată lumea tăcuse încurcată. Florina s-ar fi ridicat pe loc de la masă, dar se gândise să nu strice şi mai mult atmosfera care şi-aşa, după observaţia Tincuţei, bătea din aripă. Florina mâncase mai departe, cu noduri, aşteptând cu nerăbdare să se termine masa ca să se retragă la bucătărie cu o fostă asistentă a lui Gogu, madam Leontina, care le făcea soţilor Eremia menajul, de două ori pe săptămână. În momentul când intervenise Tincuţa, Leontina se afla în oficiu, între sufragerie şi bucătărie; rămăsese-nmărmurită, apoi, dând din cap ca în faţa unui lucru necuvenit, se retrăsese în bucătărie. Într-un târziu se reluase conversaţia despre felurile delicioase de la masă, despre restaurante vestite.

Gogu Eremia nu mai scosese un sunet. Ce nu-i fusese lui dragă cumnată-sa până-n acea zi, dar ce dragă avea să-i fie de-atunci înainte. O suportase totdeauna pentru armonia în familie, compătimindu-l pe cumnatu-său pentru asemenea nevastă neagră-n cerul gurii. Masa se sfârşise cu urări de ani mulţi fericiţi pentru cuplul Catrina-Gogu. Florina se retrăsese imediat după spălarea vaselor, luându-şi rămas-bun din

uşa sufrageriei. «Cum de nu m-am gândit să-i trimit şi Vetuţei ceva la spital», se-nvinuise Catrina, în timp ce Florina ajunsese probabil în stradă. «Am vrut să vă-ntreb», spusese madam Leontina, «dar domnişoara Florentina m-a rugat să nu vă pomenesc de aşa ceva». Tincuţei îi stătea pe limbă să spună «face şi pe demna», dar îşi înghiţise replica, nescăpându-i muţenia totală a cumnatului ei după ce-i repezise nepoata. Nepoată cu o mamă smintită.

Nu-nţelegea de ce soră-sa le oploşise pe lângă ea. «Ce le inviţi pe prăpăditele astea, Catrino?». «Tincuţo, zi ferească Dumnezeu de boala bietei Vetuţa. Ai uitat cum ne primeau ea şi Adrian?». «Şi-acum, pentru că te primeau bine ai să fii sclava lor pe viaţă?». «Tincuţo, soacră-mea avea o vorbă: „Neamurile după muiere – unse cu miere; neamurile după bărbat – unse cu rahat”. Nu mă pot plânge că neamurile lui Gogu dau năvală peste noi. Nici aste două fiinţe amărâte, o dată nu vin neinvitate. Şi atunci, Vetuţa, cât e de dusă de pe lume, se poartă cât se poate de cuviincios, nemaivorbind de Florina, care zici că e crescută la curtea Angliei, nu la creşă şi cum a dat Dumnezeu». «Faci cum crezi, dar îţi strici fasonul cu ele. Gogu nu trebuie să uite că e-n casa ta şi c-a venit aici ca găina-n grămadă, având drept avere izmenele de pe el». «Dar nici eu nu trebuie să uit că belşugul cât e-n casă lui îl datorez». Pentru Tincuţa, oamenii beneficiau de regimul hainelor uzate: nu-ţi mai trebuie, la gunoi cu ele. Curtase două colege, neveste de academicieni şi le-arătase mare prietenie, până ieşiseră la pensie. După aceea nici măcar un telefon nu le mai dăduse. Bărbatul uneia dintre ele, o-ntâlnise pe Tincuţa şi-i spusese că nevastă-sa avea cancer şi i-ar fi făcut plăcere s-o vadă. Ceea ce nu se-ntâmplase.

Tincuţa îşi făcuse o adevărată «curte» la Institut, toată lumea ştiind a cui nevastă era, plus că nu exista cancan din lumea mondenă care să-i scape, comentând totul cu mult haz, de te prăpădeai de râs. Dintre colegi, o singură persoană, mai în vârstă decât ea, o ţinuse la distanţă: cea mai cotată doctoriţă anatomopatolog din Institut şi nu numai, Sânziana Hangan. Puţin comunicativă, cu foarte puţină lume-şi spunea pe nume Sânziana Hangan; pe Tincuţa o tratase cu «doamnă» de la-nceput. Sânziana Hangan fusese măritată cu un scriitor de mâna-ntâi, director de gazetă, care-o părăsise pentru o actriţă. Avea cu el o fată, doctoriţă şi ea. Se măritase a doua oară cu un microbiolog, acesta întregindu-şi familia în Apus. N-o mătrăşiseră din Institut după această întâmplare, fiindcă prea puţini nu făcuseră apel la indiscutabilele ei cunoştinţe şi nu se ştia când ar mai fi avut nevoie de ele. Membră de partid nu era, ceea ce simplifica lucrurile. Sânzienei Hangan nu-i plăceau oamenii care se voiau remarcaţi. De la bun început, cu toată isteţimea ei spumoasă, Tincuţa Pop pierduse faţă de ea partida.

Bun psiholog, Sânziana Hangan o dibuise pe bioloaga Tincuţa Pop: n-avea un suflet de călău, dar lumea se reducea pentru ea la familia ei şi la cei care-i puteau fi de folos, însă numai cât nu decădeau din această condiţie. Tincuţa avea şi gesturi de-o gingăşie surprinzătoare. Îi croşetase o rochiţă superbă fetiţei unei colege divorţate, cu o situaţie materială precară, persoană care nu-i putea fi de niciun folos. Avea totdeauna la ea mărunţiş pentru dat la cerşetori. Fără să facă niciun caz de convingerile ei religioase, era profund credincioasă. Sânziana se gândea că Tincuţa Pop era produsul unor complexe de inferioritate ale omului care nu se vede aşa cum şi-ar fi dorit.

Deşi cu fereală, bărbatu-său o-nşela de câte ori i se prezenta ocazia, fără ataşamente serioase şi de durată. Făcându-se că nu ştie nimic, Tincuţa nu se lăsa până nu descoperea cine era «preopinenta». Nu se putea spune de niciuna că era ruptă din soare, dar nici vreo proastă ori vreo troală. Una cel puţin arăta ca o maimuţică, dar era o actriţă de mare talent. Tincuţa se bucura – dacă bucurie se putea numi – că bărbatu-său nu era sensibil la tipul manechin, cu trup de granit şi de multe ori cu minte de şvaiţer. Era atras de inteligenţă – notă bună pentru el. Cum nu-l iubise niciodată, nu suferea de pe urma infidelităţilor lui Titus, mai ales că el nu-şi schimba comportamentul acasă din cauza călcatului pe de lături. Şi nici bugetul familiei nu-l afecta; în caz contrar, Tincuţa nu s-ar mai fi arătat indulgentă faţă de escapadele bărbatului.

Ar fi fost curioasă ce le-aducea pe acele femei în pat cu Titus: farmecul lui personal – care-n ochii Tincuţei se demonetizase de mult – sau poziţia lui în gazetărie, sperând şi ele o rubrică prin vreo

publicaţie, o pilă pe undeva, Titus având uşi deschise peste tot? Dacă n-ar fi fost indecent, tare-ar fi vrut să afle ce impresie le lăsase Titus acelor femei? Indirect şi din întâmplare – cum îţi ajung la urechi atâtea lucruri – aflase ce credea maimuţica-actriţă despre Titus. Niciun amănunt fizic, dar calificative morale: un ipocrit şi-un arivist. Traiul Tincuţei şi-al lui Titus unul lângă altul, fără să se fi iubit niciodată, fără măcar să dea cine-ştie-ce parale unul pe altul, uniţi doar de-un copil şi de bunurile materiale realizate în comun ce spunea despre amândoi? O negustorie cinstită şi-atât. O instituţie la care semna fiecare conştiincios condica. La urma urmei, majoritatea căsătoriilor cele mai trainice se dovedeau a fi cele din interes. Iar Tincuţa ce însemna? Ceea ce, dacă ar fi sincer cu sine însuşi, e fiecare om: mai întâi el şi-ai lui. Gradul de interes al majorităţii faţă de alţii reducându-se adesea la compătimire verbală. «Tincuţa Pop este omul în stare pură: nepoluat de milă, de procese de conştiinţă şi de grija altora», îşi caracteriza Sânziana Hangan în sinea ei colega de laborator.

Cinste îi făceau Tincuţei grija şi strădania de-a construi viaţa fiului ei, de-a nu lăsa nimic la voia întâmplării în ceea ce-l privea. Era de-o ordine şi de-o curăţenie exemplare. Nicio femeie pe care o luase de ajutor, mai mult de-o lună nu-i venise în casă. Una dintre ele, recomandată de-o doctoriţă de la Institut, îi spusese acesteia după două zile de lucru la Tincuţa: «Doamna doctor, pământ de-aş mânca şi la doamna Pop nu mă mai duc». «De ce, Anişoaro?». «Doamna doctor, păi se ţine *dupe* om ca umbra. Şi nimic nu e bine din ce faci. La dumneavoastră, viu de cinci ani şi sunteţi mulţumită. Şi dacă ceva nu vi se pare cum trebuie îmi spuneţi şi pui mâna din nou şi fac. Da' la dumneaei nimic nu e bine. Şi mai are şi-un glas când îţi spune, de-ţi vine să fugi». După toate experienţele cu femei de ajutor, Tincuţa hotărâse că nimeni nu-ţi face o treabă cum ţi-o faci tu singur dacă eşti conştiincios. Drept care, muncea de-i scârţâiau oasele, învăţase chiar şi unele treburi de instalator şi de electrician, de urâtul de-a aduce meseriaşi în casă.

Titus, ardelean după tată, armean după mamă, obişnuit din familie să respecte instituţiile şi să-şi facă o situaţie, preţuia la Tincuţa spiritul de ordine, simţul relaţiilor, umărul neobosit pe care-l punea la consolidarea lui socială, modul cum se-adapta, de circumstanţă, unor mitocani de care bărbatu-său avea nevoie, felul de-a-şi cheltui banii pe lucruri de certă valoare, vandabile fără pagubă, la o nevoie. Nevastă-sa era o instituţie, ca şi maică-sa pentru tatăl lui. Dintr-o familie de mari cherestegii şi proprietari de joagăre, Emil Pop – Emil, cum i se spunea în Ardeal – făcuse liceul comercial, îşi deschisese-n Braşov un magazin de mobilă şi de tot ce ţinea de interiorul unei case: perdele, covoare, stofe de tapiţerie, perne fantezí, cuverturi şi multe altele, până la tacâmuri şi la servicii de masă, plus obiecte unul şi unul depuse de lume spre vânzare.

Emil Pop avea în magazin numai covoare orientale, de provenienţă diferită, numite «persane» la grămadă. Negoţul cu-asemenea covoare îl pusese-n legătură cu armeanul cel mai cunoscut în domeniul obiectelor orientale şi-al bibelourilor de mare calitate, Krikor Krikorian, cu-a cărui fată, Aimée, se-nsurase. Părinţii lui Krikor, ca şi cei ai neveste-sii, izbutiseră să scape de măcelul turcesc din 1895 şi să fugă, pe-un vas rusesc, de la Istambul la Odessa, de-acolo până la Constanţa şi încet-încet să se tragă dincolo de Carpaţi, unde aveau să se piardă printre români, unguri şi saşi. Vânzând unor grofi câteva pietre preţioase de mare valoare, armenii se apucaseră de negustoria cu alămuri, arămuri, argintărie şi aurărie, în Braşov, oraş cu-o economie înfloritoare şi cu o lume care punea mare preţ pe lucrurile ce-i dovedeau prosperitatea. Cine era cineva-n Braşov, voia să se ştie la cât să fie preţuit. Emil Pop şi nevastă-sa, pe lângă averea la vedere, a cărei valoare n-o cunoştea nimeni, aveau un tezaur uşor de transportat, compus din bijuterii cu pietre, montate în platină, şi din pietre nemontate, averea de «Doamne fereşte!», pe care la o-mprejurare neprevăzută o iei asupra ta şi pe-aci ţi-e drumul.

Emil Pop adoptase mentalitatea nevesti-sii care, ca orice om dintr-un neam prigonit, nu face confidenţe şi nu vrea să ştie nimeni ce şi cât are. De altminteri, nici Emil, ardelean din tată-n fiu, anumite subiecte nu le aborda cu nimeni, neam şi el trăit alături de străini despre care nu se putea spune că mureau de dragul românilor. Viitorii cuscri Pop şi Krikorian se tocmiseră cinstit pe zestre şi căzuseră la-nvoială,

încheiată cu un păhărel de afinată şi cu multe cofeturi, cum se obişnuia la armeni. Nunta se ţinuse în curtea socrilor-mari, pe-o zi de septembrie, cu un cer ca lacrima, între oameni de acelaşi rang cu familiile care se-nrudiseră, mirele în frac alb, cusut la Viena, mireasa în rochie de mătase veneţiană ce-ţi lua ochii de câte ape făcea, căzându-i capul de beteala atârnând de-o parte şi de alta a voalului din dantelă de Bruges, de cerceii care aproape-i atingeau umerii şi de colierul de platină cu diamante, bijuterie ce cunoscuse multe ascunzători şi multe ţări prin care-l trecuseră un şir de femei din neamul dinspre mamă al miresei.

După cununia în biserica plină de flori, tinerii sărutaseră evanghelia, mâna părinţilor şi pe-a naşilor, iar ei se sărutaseră frăţeşte pe obraz. Mirele era înalt, zdravăn, fără a fi gras, cu părul ca paiul şi des ca peria, mireasa cu un cap mai scundă decât el, brună cu pielea mată şi albă, cu sprâncene îmbinate – două linii trase de-o mână sigură – lungi şi dese ce streşineau ochii ca două măsline în care se-adunase tot sufletul din trupul subţire de-i cuprindeai mijlocul în mâini. Mirele nu se putuse opri să nu-şi privească soacra, văzând-o în ea pe nevastă-sa peste douăzeci de ani. Soacra-mică era toată numai guşi şi colaci de grăsime, iar gura cu buze groase, vineţii, era străjuită de-o mustaţă căreia puţin îi lipsea să n-o concureze pe-a domnului Krikorian.

Altminteri, elegantă şi plină de bijuterii ca şi naşa, armeancă măritată cu un român din marea negustorime; şi, ca toate invitatele, femei bogate care nu lăsau ocazia ca la nuntă, botez, petrecere, să nu se vadă pe ce munceau. Fiindcă, deşi bogate, având personal de ajutor, femeile din burghezie munceau de dimineaţă până seara. Asta le deosebea de boierime. Nu pierduseră obiceiurile de la-nceputul neamurilor din care se trăgeau şi care le-aduseseră la starea de care se bucurau acum. Când îşi cumpărau ceva nou ieşeau pe *corso,* la braţul consorţilor, spre-a se-ntâlni cu alte perechi din aceeaşi categorie şi spre a-şi arăta noile achiziţii, mergând apoi la o cofetărie pentru o prăjitură şi pentru o cafea cu frişca. Ăsta era momentul de falâ al fiecăreia dintre aceste femei, menite s-aducă zestre, să ducă-n spinare o gospodărie şi să-şi perpetueze neamul.

Căsătoria dintre Aimée şi Emil se număra printre căsătoriile reuşite, în care cei doi soţi prinseseră drag unul de altul, descoperindu-şi calităţile pe care şi le dorea fiecare de la partenerul de viaţă. Amândoi oameni pentru care vorba era vorbă, care nu se-apucau de-un lucru fără să-l termine, care-nţelegeau că negustoria trebuie să-ţi aducă bani, dar meritaţi şi nicidecum prin înşelătorie. Marfa pe care ţi-o vindeau era ceea ce spuneau că e şi nicidecum o cioară văpsită. Aimée îşi deschisese o dugheană lângă impunătoarea prăvălie a lui bărbatu-său, unde repara şi lucra bijuterii ca demnă urmaşă a neamului ei. Nu se făcea nicio vânzare-cumpărare în oraş fără a fi consultată «armeanca lui Pop». Aimée nu stabilea preţul decât în faţa vânzătorului şi-a cumpărătorului, cinstit, fără să-l părtinească pe unul dintre ei, ceea ce multora nu le convenea. Câte un cumpărător trecea pe la armeanca şi-ncerca s-o mituiască în vederea preţului: «Hai, madam Pop, că ai şi dumneata comision dacă dai un preţ mai mic». «Eu iau cât socotesc eu ca preţuitor, însă eu spun cât valorează lucrul. Vreţi alt preţ, mai sunt bijutieri în oraş».

Anul 1944 îl adusese pe Emil Pop acasă, după doi ani de front, în care Aimée condusese cu mână fermă cele două prăvălii. Comerţul nu mai mersese ca înainte de război, dar dacă nu cursese tot picase. Emil Pop scăpase de pe front doar cu două schije, care nu-i atinseseră niciun os, dar ale căror urme îi dădeau uneori mari dureri. Faţă de nenorocirile pe care le-adusese războiul în atâtea familii, Emil Pop socotea că durerile lui erau un fleac, deşi uneori îl chinuiau de-i venea să se urce pe pereţi. În 1944, familia Pop avea o fetiţă, Iulia, de doisprezece ani, şi un băiat, Titus, de doi ani. Deşi trecuseră ani de la Unirea Ardealului cu Vechiul Regat, românii rămăseseră cu teama de-a nu li se maghiariza numele, astfel că la ţară lumea continua să-şi pună nume de botez din Vechiul Testament, iar la oraş nume latineşti.

În 1947, soţii Pop, văzând încotro bătea politica, lichidaseră magazinele, îşi vânduseră vila din drumul spre Poiană şi se hotărâseră să se strămute la Ploieşti, unde-şi cumpăraseră o casă modestă, cu o grădină frumoasă. Veniseră nişte vremuri în care era bine să-ţi pierzi urma. Se angajaseră vânzători la un magazin de pânzeturi, perdele şi covoare. Emil Pop, absolvent de liceu comercial ar fi putut căpăta un

post de contabil, Aimée însă, cu patru clase de liceu la călugăriţe, nu putea aspira la cine-ştie-ce post.

Când se-nfiinţaseră consignaţiile, Aimée, demonstrându-şi cunoştinţele în materie de pietre, de metale preţioase şi de covoare, fusese angajată preţuitoare la un asemenea magazin. Făcând, în vederea slujbei, de una singură, studii de mobilier şi de arte plastice, ajunsese preţuitoare pentru tot ce se prezenta spre vânzare în magazin, fiind solicitată la domiciliul unora care voiau să-şi înstrăineze de nevoie bunurile. Chiar când era amatoare să cumpere ea un obiect de la astfel de solicitanţi plătea preţul corect şi nu umbla după chilipiruri. Nu urma exemplul unui foarte cunoscut şi priceput preţuitor armean care, când voia să cumpere el un obiect, oferea un preţ de nimic, iar când ceea ce urma să preţuiască nu-l interesa îi sugera vânzătorului un preţ atât de exagerat încât umbla omul mult şi bine până să vândă câte ceva; când vânzătorul şi cumpărătorul ajungeau la un preţ, totdeauna în prezenţa lui, armeanul îi cerea cumpărătorului banii, îşi lua ce comision îi convenea şi apoi punea ce rămăsese în mâna vânzătorului.

Iulia, pe când era studentă în anul doi la Medicină, la Bucureşti, se căsătorise cu un bancher evreu elveţian; în ciuda politicii anului 1953 din România, bancherul reuşise în timp record să-şi ducă mireasa la Geneva.

Titus învăţa bine, având înclinaţii mai mult spre istorie, literatură, limbi străine şi foarte puţin interes pentru ştiinţele exacte, cu toate că şi la ele avea note foarte bune. Sub o fire molcomă şi tăcută ascundea o mare ambiţie de-a ajunge neapărat cineva: temut şi ascultat şi mai ales să-i pice parale. Părinţii lui, oameni care din neam în neam îşi câştigaseră bunăstarea prin lucru la vedere, n-aveau încredere în câştigul din vorbe. Chiar şi avocaţii li se păreau nişte păcălici, gândind ei că de vreme ce existau legi şi judecători, adevărul fiind unul şi dreptatea una, de ce mai era nevoie de-nvârtitori de vorbe şi de cioară văpsită? Cu mintea lor călită la faptă şi la obiectul pe care-l pipăiai cu mâna, gazetăria li se părea un mijloc de-a-ncerca să tragi omul de partea unuia şi-mpotriva altuia. Adevărul fiind unul, de ce interpretările lui se dădeau după interese? În concluzie: meseriile de vorbe erau meserii de păcăleală. Lumea nu fusese niciodată model de cinste: dac-ar fi fost măsurată cu nivela dulgherului, apa n-ar fi stat niciodată corect; dar şi minciunile erau împărţite, aveai de unde alege, vorba ceea; acum veniseră nişte vremuri stăpânite şi suite-n slăvi de-o minciună mare şi intangibilă. Îndrăzneai să-ţi arăţi cel mai mic dubiu asupra politicii duse de Stat, îţi luai rămas-bun pe multă vreme de la lumina zilei, dacă nu pentru totdeauna.

Soţilor Pop nu le făcuse deloc plăcere că fiul lor se băga în gazetărie, meserie de vorbe şi de minciuni. Dar nu se puseseră-mpotrivă, fiindcă nu voiau să li se fi putut spune vreodată că-şi împiedicaseră feciorul de la menirea lui. La fel se purtaseră şi când Titus se-nsurase. Trecuse vremea tocmelii pe zestre, cel puţin la oraş. Cea mai acută problemă, a locuinţei, era asigurată de mireasă, cu apartamentul minuscul al mătuşii Marta, mireasa fiind de mult încredinţată că bine era să nu stai cu părinţii după ce te-ai căsătorit. Familia Pop venise, urmând moda vremilor trecute, să ceară de la părinţi mâna fetei pentru feciorul lor.

Oameni bogaţi, umblaţi prin multe case, ştiind ce-nseamnă un interior – care grăieşte mult despre locuitorii lui – apreciaseră dintr-o privire calitatea familiei Şoimaru. Nu-i impresionase deloc faptul că erau farmacişti. Cunoscuseră destui farmacişti cu interioare ca de bazar. Interiorul familiei Şoimaru era un exemplu de rafinament, ceea ce-i înseninase pe soţii Pop cu privire la mireasă, care altminteri nu le rupsese inima. Dar dacă pe asta o voia feciorul – treaba lui şi nu a lor – măcar provenea dintr-o familie de oameni aşezaţi. Aimée Pop, văzând-o pe Tincuţa, îşi făcuse socoteala ce bijuterii să-i dea la nuntă, păstrând ce era mai preţios pentru ziua când avea să li se nască primul nepot din partea lui Titus.

Farmaciştii Şoimaru, fără a fi fost încântaţi de alegerea fiicei lor, îşi dăduseră seama de calitatea cuscrilor care, deşi aparţineau altei categorii decât ei, se vedea că sunt oameni umblaţi, după felul cum le cântăriseră din ochi interiorul şi-o cântăriseră pe Tincuţa, fără să li se clintească o fibră pe faţă, a aprobare sau a respingere.

Titus făcuse prezentările, în timp ce doamna Pop îi oferea doamnei Şoimaru un buchet de garoafe, iar

domnul Pop domnului Şoimaru o sticlă dublă de şampanie franţuzească. Apoi, domnul Pop se instalase într-un fotoliu indicat de doamna gazdă, ca imediat să se ridice-n picioare şi să treacă, pe un ton solemn, direct la subiectul vizitei: «Doamnă şi domnule farmacist, ne aflăm aici de faţă, în această cinstită casă, onoraţi a cere mâna fiicei domniilor-voastre pentru fiul nostru Titus». Regăţean, neobişnuit cu un asemenea mod abrupt de-a ataca un subiect destul de sensibil la urma urmei, farmacistul Şoimaru înghiţise mai întâi în sec, îi aruncase o privire nevesti-sii, îşi dresese glasul pentru a-şi mai reveni din surpriză şi răspunsese: «Şi noi, părinţii fetei, ne simţim onoraţi de cererea dumneavoastră, mai ales în nişte vremuri când părinţii de multe ori află că li s-au căsătorit copiii abia după ce faptul e consumat. Tincuţa noastră şi Titus al dumneavoastră, liberi şi nesiliţi de nimeni, vor să se căsătorească. Noi, părinţii Tincuţei, le urăm noroc şi bună-înţelegere». Farmaciştii Şoimaru îşi invitaseră la masă viitorii cuscri şi din vorbă-n vorbă aflaseră că aceştia părăsiseră cu strângere de inimă Braşovul pentru Ploieşti, cu gândul de-a-i uşura viaţa lui Titus: una era să fii copil de salariat, alta – de negustor, în vremurile în care trăiau şi care nu dădeau semne de schimbare.

Pentru a evita relaţiile cu Spaţiul Locativ, în urma căsătoriei celei de-a doua fiice a lor, soţii Şoimaru se gândiseră la o-nţelegere cu Marta Cunţescu, sora Aglaiei Şoimaru: Marta să se mute la dânşii, iar Tincuţa, pe care oricum o lăsa moştenitoare, să locuiască împreună cu soţul ei în minusculul apartament al Martei. Ştiind că, în ciuda vremurilor, soţii Şoimaru duceau o viaţă de societate – cinema, teatru, concerte, vizite, bridge, «pietre» – şi erau firi deschise şi cu haz, Marta se-nvoise fără să facă mofturi. Le lăsase tinerilor casa aşa cum era, luându-şi doar hainele, albumele cu fotografii, câteva pachete de scrisori pe care le citea din când în când şi nişte obiecte de toaletă.

Cu soră-sa şi cu cumnatu-său conveniseră să facă menaj comun şi să-mpartă cheltuielile pe din trei. Marta era foarte curată şi ordonată, însă-n privinţa mâncării, de când îi murise bărbatul, ea se hrănea cu lucruri gata făcute, pe care cel mult le băga la cuptor. Regim pe care-l aplica şi musafirilor ei. Ceea ce n-o-mpiedica să mănânce cu mare plăcere la alţii feluri muncite. Schimbarea de domiciliu, din punct de vedere gastronomic, era o mană cerească pentru Marta.

Soră-sii şi lui cumnatu-său le plăcuse totdeauna să trăiască bine, în acest bine fiind inclusă o mâncare abundentă şi mai ales rafinată. Aglae şi Tudor socoteau corect să nu-mpartă cu Marta cheltuielile pe care le făceau când aveau musafiri. Urmându-le exemplul, nici Marta nu trecea la cheltuielile comune ceea ce-o costau musafirii proprii. Nici soţii Şoimaru şi nici Marta nu erau zgârie-brânză, însă ţineau socoteala banului. Cât trăise avocatul Cunţescu, având interesul să aibă casă deschisă – fiindcă aşa se păstrează un nume şi se-ntreţin nişte relaţii – el şi Marta locuiseră într-o vilă somptuoasă, cu bucătar, menajeră, valet şi maşină la scară. După moartea bărbatului ei, Marta vânduse vila, renunţase la personal şi la maşină şi-şi cumpărase un apartament central, minuscul, pentru a evita statul în comun şi pofta cuiva de-a o da afară, procedeu curent după 1947.

Cu Tudor şi cu Aglae se-nţelegea datorită firii ei vesele şi concesive şi respectului pentru intimitatea altuia. Stătea cuminte la ea-n cameră şi nu se-arăta decât la orele de masă, respectate cu stricteţe de familia Şoimaru, sau când i se bătea la uşă pentru a fi invitată la o şuetă, ori când era zi de musafiri. Negociatorul valorilor ce-i aparţineau rămăsese tot nepoată-sa, Tincuţa, secret al lor două. Tincuţa şi Titus zugrăviseră apartamentul în care, fiind lucruri puţine, încăpuse şi-un birou cu-o maşină de scris. Peste un an jumate se născuse Bogdan, al cărui pătuţ solicitase eliminarea câtorva mobile mici şi delicate, mai mult frumoase decât utile. Toată familia căzuse de acord ca acele obiecte să nu fie vândute, ci aduse-n casa Şoimaru, în speranţa că tinerii aveau să aibă într-o bună zi o casă în care să-şi permită să le afle un loc, după cum cereau frumuseţea şi valoarea lor. Îndată ce începuseră să se construiască locuinţe pe credit, tinerii Pop, împreună cu un grup din branşa gazetărească, contractaseră un apartament cu patru camere.

Uneori, Aglae, ca tot omul, se scula cu fundu-n sus, mai ales când îşi dădea seama că Tincuţa era supărată fie pe bărbatu-său, fie pe Frau Hilde, teta lui Bogdan, fiinţă autoritară care nu admitea să fie

contrazisă, fie de unele deranjamente de sănătate, inerente la copii şi nu numai. Marta o lua pe soră-sa pe după umeri, îşi apropia capul de urechea ei şi-i susura blând: «Ce corăbii ţi s-au mai înecat, Aglae? Bucură-te că vezi soarele, că mergi pe picioarele tale, că eşti sănătoasă, că toţi ai tăi sunt în stare de funcţionare, şi dă-le dracu' de gânduri negre. Uită-te la o floare, la un copac, la firul de iarbă, la păsările cerului şi zi: „Doamne, iartă-mă că nu mă bucur de toate binefacerile Tale!"». «Ce ştii tu, Marta, ce ştii tu dacă n-ai copii? Ce ştii tu că nemulţumirile lor sunt nemulţumirile tale, ca mamă?». «Aglae, mamele de copii îşi închipuie că noi astea sterpe n-avem atâta imaginaţie cât să ne transpunem în sufletul unei mame. Uitaţi că am avut şi noi mamă şi-am fost şi noi copii. Să nu crezi că nemulţumirile Tincuţei nu mă dor. Cel mai mare duşman îi este însă propria fire. Nici eu nu m-am măritat din dragoste». «Adică ce vrei să spui, Marta? Că Tincuţa nu s-a măritat din dragoste? Atunci de ce? Tu era clar că te-ai măritat din interes, dar ea ce interes avea să se mărite cu Titus?». «Aglae, te poţi mărita din interes şi te poţi mărita fără dragoste. Lipsa interesului nu presupune dragoste. Victor Cunţescu ştia bine că nu-l luam din dragoste şi-şi asuma şi riscul unor coarne. Dar el avea un principiu: mai bine mănânci cu alţii o puicuţă decât de unul singur o găină bătrână. Jur că nu l-am înşelat. Era prea domn. Se purta atât de elegant şi de-nţelegător cu mine. Şi-apoi, a murit la cincizeci şi cinci de ani, când eu aveam treizeci. Dac-ar fi trăit mai mult, nu garantez că i-aş fi rămas fidelă. Dar nu despre mine era vorba, ci despre Tincuţa. Pun capul jos că nu s-a măritat din dragoste. Şi Titus şi ea s-au luat din ambiţie. El – ca s-arate că domină o femeie inteligentă şi ironică şi bună de-a-l împinge înainte; ea – ca să demonstreze că a cucerit o cadră de bărbat şi plin de ambiţii. Amândoi au ceva de arivişti într-înşii, te rog să nu te superi». «Pe ce te bazezi când spui asta?». «M-au invitat o dată la ei când aveau musafiri. Unii din gazetărime, dacă nu exemple de maniere, dar oricum acceptabili şi deştepţi, dar era şi-o mârlă cu-o nevastă, ţoapă cu ifose, care mi-a stârnit curiozitatea până în momentul în care am aflat ce post ocupa „soţul". Tincuţa nu mi-a aruncat nici măcar o privire prin care să-mi sugereze că „de, ce să-i faci?". S-a purtat firesc de parcă nici nu li se potriveau oaspeţi mai de soi decât cei doi mârlani. Căsătoria dintre Tincuţa şi Titus numai moartea o s-o despartă: fii fără grijă. Sunt atât de ambiţioşi amândoi în privinţa poziţiei sociale încât nici măcar o mare dragoste de-o parte sau de alta nu i-ar despărţi». «Şi dacă zici că-i aşa, ce-i face să nu se-nţeleagă?». «Firea fiecăruia. Tincuţa şi-a-nchipuit că-i va imprima lui Titus viteza ei şi nu-i poate accepta lentoarea moştenită de la două neamuri supravieţuitoare prin răbdare şi prin prudenţă: tată – român ardelean, mamă – armeancă. Diferenţa de viteză e principalul motiv de discordie dintre ei. În timp ce Titus o acceptă pe Tincuţa aşa cum e – vorba şi-mpunsătura – ea l-ar vrea de plastilină. Pe Tincuţa numai o dragoste adevărată ar mai domoli-o şi-ar face-o mai concesivă». «Ba s-o ferească Dumnezeu! Să-şi strice casa şi rostul?». «Nu şi-ar strica nimic; ar învăţa ce e generozitatea. Tu, Aglae, n-ai iubit pe nimeni în viaţa ta? Să nu-mi spui că l-ai iubit pe Tudor…». Aglae se roşise ca focul. Marta o mângâiase pe soră-sa pe umăr, socotind vorbele de prisos.

Tudor şi Aglae fuseseră colegi de facultate. Părinţii lor, farmacişti, erau prieteni, frecventau aceleaşi cercuri şi li se păruse că o căsătorie între Tudor şi Aglae ar fi fost foarte potrivită, ceea ce timpul dovedise. Fără să fi cunoscut niciunul marea dragoste înaintea căsătoriei, firi blânde şi concesive, având gusturi şi păreri comune, Aglae şi Tudor Şoimaru erau un cuplu reuşit. Când Aglae se-ndrăgostise de-un doctor al familiei, însurat şi tată de copii, căruia nici ea nu-i fusese indiferentă, cu mari suferinţe îşi înăbuşise iubirea, purtându-se atunci cu Tudor mai frumos decât oricând, dintr-un acut sentiment al culpei. O scrisoare anonimă care-i dezvăluise cândva – înaintea acţiunilor de detectiv ale Tincuţei – o aventură a lui Tudor, sau cine ştie dacă nu o adevărată iubire, o făcuse pentru prima oară-n viaţă să regrete că măcar o dată, una singură, nu-şi trăise şi ea pasiunea. Avea să moară fără să ştie cum e să te topeşti într-o altă fiinţă, să vrei să opreşti clipa-n loc sau să mori pentru a nu risca o dezamăgire. Infidelitatea lui Tudor n-o umplea de ciudă-mpotriva lui, ci chiar îi venea să-l aplaude fiindcă nu respinsese irepetabilul clipei, flacăra care oricât de puţin ar dura dogoreşte, lasă o urmă în suflet, lasă arsură pe piele. «Ce rău e să n-ai ce uita pe lumea asta, să n-ai fotografii peste care timpul să-şi aşeze

patina. Fetele mele… Catrina măcar s-a măritat din dragoste. Tincuţa… are dreptate Marta. Mai întâi nu e-mpăcată-n ea însăşi; cum să fie cu ceilalţi? Orice le poţi da copiilor tăi, numai fericire nu. Destinul nimănui nu-l poţi schimba».

Catrina, fiica cea mare a soţilor Şoimaru, se măritase în ultimul an de facultate cu un absolvent de Medicină, Gogu Eremia, şef de promoţie; şefă de promoţie fiind şi Catrina la Farmacie. Familia Şoimaru le cumpărase un apartament, li-l mobilase, îi amenajase şi-un cabinet medical ginerelui Gogu, cu aparat „Roentgen", cum se cuvenea să aibă un internist. Din primul an de căsătorie, tânărul cuplu Eremia avusese o fată, botezată de strămătuşă-sa Marta, care ţinuse neapărat să-i pună numele Magdalena. Căsătorindu-se cu un coleg, Mihu Dragnea – amândoi fiind şefi de promoţie la Chimie Industrială – Magdalena se mutase într-o vilă în stil florentin, a socrilor ei, medici militari amândoi. El – general, neurochirurg, ea – colonel, oftalmolog, se purtau foarte afectuos cu nora lor şi le-arătau multă prietenie cuscrilor. Generalul, avându-şi obârşia la ţară, fiu de-nvăţători, oltean ca şi Gogu Eremia, satele lor fiind la zece kilometri unul de altul, îşi evocau copilăria, tinereţea, treceau apoi la subiecte medicale, în timp ce cuscrele, doctoriţa şi farmacista, mai bârfeau, mai discutau de spectacole, de modă.

«Gogule, mi-aduc aminte că la un bal la noi în sat, la şcoală, ai venit cu două surori ale tale, două fete frumoase. Una a ieşit chiar regina balului. Ce mai fac ele?». «Dac-aş spune bine, aş minţi. Cea mare a rămas văduvă cu trei copii între zece şi treisprezece ani. Unul a ajuns ofiţer de intendenţă, ceilalţi doi sunt învăţători. Iar soru-mea cea mică… în '57 i-au arestat bărbatul, rămânând cu-o fetiţă de două luni. Fără proces, fără condamnare, în '59 bărbatu-său a murit în puşcărie. Iar soru-mea, după cincisprezece ani de la nenorocirea asta a făcut un grav sindrom maniaco-depresiv. Are o fată care-a făcut un an de Medicină, a fost exmatriculată, iar acum e tehnician dentar».

Magdalena nu-ndrăznise să le invite în vila socrilor pe mătuşă-sa, Vetuţa, şi pe Florina. Se ducea ea pe la ele, iar pe Florina i-o prezentase lui Mihu la un spectacol, ca din întâmplare, cumpărându-i ea bilet Florinei. Căsătoria Magdalenei se petrecuse într-o mare discreţie. Se cununaseră civil la grămadă, cum era obiceiul pe-atunci. Adică toate cuplurile programate într-o zi intrau deodată în sala de căsătorii, li se citea un pasaj din Codul familiei şi apoi, pereche după pereche semna în registru şi primea certificatul de căsătorie. O formalitate fără pic de ceremonial. Un coleg şi-o colegă ai lui Gogu Eremia îi cununaseră pe tineri la mânăstirea Cozia şi-atât. Socrii mari îşi poftiseră cuscrii, pe naşii tinerilor, pe Tincuţa cu Titus la masă şi asta fusese toată nunta. Aşa le cerea prudenţa acelor ani unora care-aveau situaţii de păzit.

Mihu o plăcuse pe Florina: înaltă, suplă, picioare frumoase, un oval cu trăsături fine, o bărbie niţel ascuţită, niciun pic de agresivitate, iar în ochii căprui-verzui o mare tristeţe. Îi plăcuseră şi comentariile ei despre regie, despre interpretare: la obiect. După spectacol, Mihu îşi invitase partenerele la un restaurant. Florina îi dăduse mai întâi telefon maică-sii, ca să nu se sperie de întârziere, apoi doamnei Gina, căreia-i lăsase medicamentele de seară pentru pacientă. «Tanti Gina, fii bună şi dă-i mamei bulinele pe care ţi le-am lăsat, că mă duc şi eu la restaurant cu verii mei». «Bine faci, maică; să mai ieşi şi tu-n lume că ţi-o fi destul de necazuri. N-avea grijă că-i dau lu' madam Diaconu bulinele». «Ce bine e să poţi alege o mâncare dintr-o listă, să-ţi pună cineva o farfurie dinainte şi să ţi-o şi spele. Să te ducă cineva pe urmă cu maşina şi să te lase-n faţa porţii», se gândea Florina, pentru care o întâmplare obişnuită căpăta proporţii de eveniment.

Când rămăseseră ei doi, Mihu o-ntrebase pe Magdalena de ce n-o invita la ei pe verişoară-sa, care lui i se păruse o fată remarcabilă, a cărei privire tristă n-o-nţelegea însă. Magdalena îi spusese povestea Vetuţei şi-a Florinei. «Dar ăsta nu-i un motiv s-o eviţi pe fata asta». «Mihule, deşi părinţii tăi se poartă impecabil cu mine, eu nu mă simt stăpână-n casă. Aşa că n-am vrut să mi se reproşeze vreodată că dau năvală cu neamurile mele». «Bine, dar tanti Marta, Titus şi Tincuţa cum vin la noi?». «Fiindcă sunt pe placul părinţilor tăi. În familia bunicilor mei materni, căsătoria mamei cu tata, băiat de la ţară, a fost considerată o mezalianţă, din care face parte toată familia tatei, iar biata mătuşă Vetuţa e privită ca un om scos din rândul oamenilor normali, care nu mai e de arătat în lume. În afară de părinţii mei, la care vine

numai invitată, nu merge nicăieri. Iar mama e dezaprobată de toată familia ei că primeşte-n casă asemenea rudă a tatei. De când bunicii s-au şubrezit, că i-a ajuns bătrâneţea, şi au nevoie de doctor, iar tata e cel mai la-ndemână, au început să-i uite obârşia. Tata caută cât poate s-o evite pe Tincuţa şi cred că nici pe Titus nu-l prea are la inimă. Iar Florina vine foarte rar şi la părinţii mei şi numai când e sigură că nu dă de Tincuţa. Venea în fiecare duminică înainte de-a ne cunoaşte noi doi. Boala maică-sii a-ndepărtat-o de lume. Ea nu ştie decât şcoală şi casă. N-a avut copilărie, n-a avut adolescenţă, n-are tinereţe». «S-o mai invităm la o plimbare din când în când». «Nu cred c-ar accepta. S-ar teme că ne strică intimitatea».

Mihu şi Magdalena, fără să-şi fi stabilit un cod comportamental, vorbeau unul cu altul ca şi când ar fi vorbit fiecare cu propriul suflet. Regretul lor de-a nu avea copii era de fapt destinat părinţilor de ambele părţi, care s-ar fi dorit bunici. Într-o reală comuniune, cum era a lor, chiar şi-un copil ar fi părut un intrus: le-ar fi furat ceva ce-şi destinaseră numai lor doi. Nici Mihu, nici Magdalena nu-şi închipuiau viaţa unul fără celălalt. Se spune, în urma unor observaţii făcute profesional, de psihologi, că între mulţi gemeni există o comunicare telepatică extraordinară. Un exemplu cunoscut în lumea de specialitate era cel privind cele două gemene, dintre care una aflându-se la o petrecere, în timpul unui dans, s-a desprins din braţele bărbatului care-o conducea şi i-a spus: «Te rog, cheamă un taxi, că mă duc imediat acasă». «Ce s-a-ntâmplat?», a-ntrebat-o partenerul. «S-a-ntâmplat ceva cu sora mea». «Cum?», s-a arătat omul uimit şi neîncrezător în vorbele fetei. Văzând-o atât de panicată a chemat un taxi, a condus-o şi a intrat cu ea-n casă. De candelabrul din hol atârna sora geamănă.

Mihu şi Magdalena îşi simţeau apropierea; se simţea fiecare chemat în locul în care era celălalt. Dacă Magdalena pleca mai devreme de la fabrică, simţea când Mihu se-apropia de casă şi punea mâncarea la-ncălzit; şi-n timp ce dânsul urca scările, ea îl aştepta în spatele uşii de la intrare şi i-o deschidea larg înainte ca el să apese pe butonul soneriei. Căsătoria lor se număra printre puţinele căsătorii – ba chiar relaţii umane – în care unul dintre parteneri îl considera pe celălalt ca pe-un al doilea sine-însuşi.

Catrina Eremia se mai mângâia de lipsa nepoţilor din partea Magdalenei când se uita în ograda sorăsii, Tincuţa, şi-a lui cumnatu-său. Copilul nu ştersese asperităţile dintre cei doi soţi. Cu toate calităţile Tincuţei, de perfectă organizatoare a unei gospodării, cu toată eficienţa ei în orice-şi propunea, pentru Titus casa era-un loc în care mânca, se spăla, dormea, scria şi-n care «se culca, în lipsă de ceva mai de soi, cu nevastă-sa», vorba franţuzului *«faute de mieux, il couchait avec sa femme»*. Deşi darurile de femeie ale Tincuţei nu erau deloc de lepădat, nu-l făcuseră s-o iubească. Plecările-n străinătate – parte din profesie – în ciuda oboselii şi-a răspunderii, erau pentru Titus mană cerească. Iubitele de ocazie, mai mult de-un mărţişor – nici de-un leu, dar nici de aur – şi eventual de-o floare, nu primeau din partea lui Titus. Din punct de vedere al respectului financiar pentru casa-casă, Titus se-arăta demn urmaş de ardeleni şi de armeni. O iubeşti, n-o iubeşti, nevasta ţi-e cartea de vizită-n lume.

Ca să nu-şi audă reproşuri că ar fi cheltuit pe cai-verzi-pe-pereţi, când pleca din ţară, Titus îi cerea nevestei o listă de lucruri pe care şi le dorea dânsa. Astfel că lua totdeauna cu el o pereche de branţuri de-ale Tincuţei, ea vrând înainte de orice pantofi şi cizme. Cum numerele şi la-ncălţăminte şi la haine diferă de la ţară la ţară, branţurile îl fereau de greşeli. Tincuţa socotea, şi pe bună-dreptate, că omul se uită mai întâi la cap şi la picioare, aşa că avea grijă să fie totdeauna impecabil pieptănată şi-ncălţată. Pe lângă obligatoriile branţuri, din valiza lui Titus nu lipseau tăieturi din reviste de modă străine, cu tot felul de modele de pantofi şi cu liste de culori, Tincuţa nevrând să rişte ca bărbatu-său, adept al stilului clasic ardelenesc, să-i aducă niscaiva ciubote de babă sau de pus în picioare la mort. În dorinţa de-a-şi afla un gen, Tincuţa îşi vopsise părul în toate culorile, îşi încercase toate coafurile, de la tapat, ce-i făcea capul cât un dovleac, până la tunsoarea scurtă, zisă «tifos», ca în final să se hotărască la culoarea ei naturală de păr şi la tunsoarea scurtă, dar nu exagerată, ce se dovediseră a-i fi cele mai avantajoase.

Pe la treizeci şi ceva de ani, Tincuţei i se-ntâmplase ceea ce-i menise mătuşă-sa Marta. Se-ndrăgostise de-un actor, prieten de familie, însurat cu-o doctoriţă, tată a doi copii. Pe lângă marele talent de-a juca

perfect de la cerşetori până la regi, actorul era atipic în meseria lui. Nici mers la restaurant şi comentat spectacolul după, nici şuete între acte, ci totdeauna cu o carte asupra lui, ce părea parte a propriului corp. Înainte de-a deveni actor, făcuse Filosofia şi Istoria. Cititul şi muzica îi erau marile bucurii ale vieţii. Nevastă-sa, ginecoloagă, era o fiinţă luminată la minte, însă mult prea ocupată cu meseria, cu grija gospodăriei şi a celor două fete ale lor, dintre care una se născuse cu strabism, iar cealaltă cu scolioză şi cu picior plat – bucurie şi mai mare. Atâtea griji o transformaseră pe doctoriţă dintr-o fiinţă vioaie, plină de vervă, într-un om parcă mânat de lupi de la spate, vorbind puţin şi repede, în permanentă lipsă de timp. Abia de găsea un sfert de oră pe zi să stea de vorbă cu bărbatu-său şi timp să meargă la premierele lui, cu fetele cât mai frumos îmbrăcate, ea luându-şi una dintre cele patru uniforme de spectacol: două taioare pentru sezonul rece, două *deux-pièces*-uri pentru cel cald, cărora, spre variaţie, le mai adăuga o eşarfă, mereu alta.

Sunt oameni pe care grijile, stresul îi aplatizează, îi fac de nerecunoscut în câţiva ani. Li se duce vioiciunea, verva, cheful de viaţă. Trăiesc fiindcă au zile şi mai ales obligaţii faţă de alţii: părinţi, copii, soţ, soţie. Ceva care le lumina întreaga făptură se stinge. Rămân ca sticla afumată a unei lămpi de gaz după ce-a ars o noapte întreagă. Îşi trăiesc viaţa ca pe-o-ntâmplare anodină şi nicidecum ca pe ceva unic, irepetabil; nici nu-ncearcă măcar să-i mai smulgă o bucurie, să facă ceva ieşit din monotonia de zi cu zi. Cunosc doar o singură voluptate: aceea de-a se-apropia de sfârşit cu fiecare ceas. Sunt copleşiţi de rutina vieţii care-i poartă fără nicio trăire intensă, precum o apă de şes domoală, ca evenimente cunoscând numai ploile şi seceta. Când se căsătoriseră, actorul şi nevastă-sa comentau amândoi fiecare rol pe care el urma să-l joace, şi apoi analizau mai bine decât orice critic de teatru felul cum îşi realizase dânsul partitura. Pe actor îl uimea şi-l încânta fineţea de observaţie a nevesti-sii. Gândurile cele mai frumoase rămân neexprimate, spunea Goethe. Actorul ar fi adăugat şi faptul că judecăţi de valoare exprimate rămân necunoscute sau cunoscute unui număr mic de oameni, care de multe ori nici nu le bagă-n seamă.

Doctoriţa, nevasta actorului, nu primea bani de frică; unor paciente, dată fiindu-le situaţia, le-ar fi luat şi pielea de pe ele, dar relaţiile ei atât de frecvente cu Procuratura o făcuseră să-i fie teamă şi de propria umbră. Procuratura îi reproşa mereu că avertiza «organele» abia după ce intervenea în cazurile avorturilor provocate. «Tovarăşa doctor, de ce ne-aţi chemat doar acum?». «V-am chemat din primul moment când a sosit pacienta, însă nu puteam s-o las să moară aşteptându-vă pe dumneavoastră». «Dar ce, murea chiar aşa de repede?». «Da, domnule procuror. Murea de hemoragie. Daţi-mi voie să ştiu şi eu câte ceva în meseria pe care-o practic de douăzeci de ani. Scopul unui medic este să salveze vieţi sau să le-mbunătăţească. Daţi-ne voie să ne facem meseria. După ce scap femeia cu viaţă, n-aveţi decât s-o condamnaţi dumneavoastră la moarte». Doctoriţa nu le-ar fi făcut un chiuretaj nici fiicelor ei. Aceste relaţii cu organele o demoralizau: absurditatea, mai ales simulată la umbra unor legi aberante, o întrista mai mult decât absurditatea cinstită, venită din lipsa de minte, lăsată de la Dumnezeu.

Actorul îşi stima nevasta şi nu s-ar fi despărţit de ea pentru nicio femeie din lume, dar flacăra care declanşase apropierea dintre ei se stinsese. Tincuţa îl atrăsese cu felul ei de-a smulge tot ce putea clipei. Găsea o plăcere în a fi elegantă – era elegantă; îşi dorea să-i strălucească totul în jur ca un glob de aur – îşi făcuse o casă în care fiecare obiect era pus în valoare şi lucea de curăţenie. Rapiditatea în mişcări, în replici îi dădea farmec; la fel şi făptura minionă, care te-aşteptai să zboare. Nevasta actorului era o femeie monumentală, cu trăsături nete şi tot mai dure, cu un corp sculptural dar rece, fără unduirile ce stârnesc curiozitate şi dorinţă. Tincuţa avea în ochii actorului nu numai avantajul de-a fi complet deosebită de nevastă-sa, dar, vorba lui Bernard Shaw, avantajul major de-a fi *alta*. Când li se-ntâlnea privirea, actorul şi Tincuţa simţeau că din fiinţa lor se scurgea un dor nespus. O privire spune uneori mai mult decât un roman-fluviu.

O dată, ţinându-i paltonul, actorul o-ntorsese pe Tincuţa cu faţa spre el şi-i şoptise: «Ştii». Iar ea murmurase: «Şi tu ştii». Conştienţi amândoi că iubirea lor n-ar fi fost o aventură, găsiseră puterea s-o lase neconsumată. Această întâmplare avea să fie cea mai frumoasă din viaţa Tincuţei; dar şi din viaţa

actorului, ceea ce ea n-avea cum să ştie. De câte ori îi apărea în minte imaginea lui, simţea nevoia să-nchidă ochii şi să se-adune-n sine ca un ghem, să-şi depărteze trupul şi sufletul de orice atingere, chiar şi de-o adiere de vânt. Era singurul ei bun pe pământ pe care n-avea să-l lase moştenire nimănui. Adesea, şi prin mintea ei şi prin cea a actorului trecea un gând: «Dacă ar şti oamenii câtă frumuseţe ascunde o dragoste împărtăşită doar din priviri. Câtă frumuseţe şi câtă-nchipuire».

*

Trecuţi de vârsta la care Vechiul Testament îţi făgăduieşte chin şi durere, adică peste optzeci de ani – şaptezeci fiind socotiţi, după acelaşi Testament, anii omului – Tudor, Aglae Şoimaru şi Marta Cunţescu nu scăpaseră nici ei de avertismentele sfârşitului, pe care le-ndurau cu multă răbdare, fără să se plângă de altceva decât de lipsa de putere, ce-i făcea dependenţi de alţii. Cea mai norocoasă – dacă noroc se poate chema – fusese Marta. Din bună, zdravănă, sănătoasă, mergând la peste optzeci de ani ca un comandant de oşti, într-o bună zi se trezise galbenă ca lămâia. N-o duruse nimic, n-o supărase nimic. «Totuşi», îşi spusese ea, se-mbrăcase şi la cine să dea fuga, la nepotu-său prin alianţă, Gogu Eremia. «Gogule, cu mine să joci cu cărţile pe faţă: mie-mi spui ce am. Nu umblăm cu chichiri-michiri, boul bălţii». «Doamnă – Gogu Eremia le spunea şi socrilor lui domnule şi doamnă, nefiind niciodată invitat să le spună altfel – doamnă, să sperăm că o pietricică din fiere a pornit-o la plimbare. Asta vedem la colecistografie. Iar analizele au să ne spună dacă nu e vorba de o hepatită». «Deci, cazul cel mai fericit e cu pietricica plimbăreaţă. Şi cel mai nefericit?». «Haideţi să nu luăm acont pe supărare». «Mie spune-mi verde-n faţă care e cazul ăla cel mai nefericit». «Dacă va fi, am să vi-l spun».

Investigaţiile nu spuneau nimic; analizele – perfecte – îl făcuseră pe doctorul Eremia să se-ncrunte şi-i treziseră o amintire cumplită. O tânără de douăzeci şi opt de ani, cu analize de nou-născut, avea un cancer generalizat; nemaiputând respira decât pe marginea patului, ciuruită de perfuzii, cu mască de oxigen permanentă, în ultima ei zi îi scrisese: «Fie-vă milă şi scurtaţi-mi suferinţa. Ştiu că nu mai e nicio speranţă, în genunchi vă rog. Dacă e o lume dincolo, am să mă rog în eternitate pentru sufletul dumneavoastră». Conştient că face fapta cea mai bună din viaţa lui, îi introdusese pacientei, fără ştirea nimănui, morfină multă în perfuzie. O sărutase pe frunte pe acea fată frumoasă şi fără noroc şi o aşezase în pat. Ea mai apucase să facă în aer spre el semnul crucii. Când fusese sigur că fata şi-a dat ultima suflare, plecase la el în cabinet şi-şi încuiase uşa cu cheia, ceea ce nu-i stătea-n obicei. Cu capul între mâini, plânsese ca în ziua când aflase de moartea maică-sii, coana Atena.

Groază-i era să comunice oricui diagnostice fără speranţă. Consultându-se cu un fost coleg, chirurg eminent, ajunseră amândoi la concluzia că pacienta trebuia «deschisă», fiindcă pe deasupra se puteau emite păreri, dar nu se putea pune un diagnostic. «Dacă e ceea ce mă tem, oricum îi facem un bine, fiindcă-i grăbim sfârşitul». «Deschiderea» confirmase teama celor doi doctori: cancer de pancreas, pe deasupra şi inoperabil.

Fără să-i fi suflat nimeni nicio vorbă, Marta Cunţescu pricepuse că nu era de bine. Vrând să-l cruţe pe Gogu Eremia de-a-i spune adevărul, i se-adresase foarte hotărâtă chirurgului: «Domnule doctor, vreau să-l cruţ pe Gogu, aşa că vă rog să-mi spuneţi dumneavoastră. Nu mi-a fost prea greu să ghicesc ce am. Vreau să ştiu cât mai am de stat pe suprafaţa planetei, ca să-mi pun toate lucrurile la punct». Cât era de obişnuit cu emoţiile – fiindcă doar naivii-şi închipuie că actorii şi chirurgii sunt atât de hârşiţi în meserie că le bate inima egal în orice-mprejurare – pe chirurg îl trecuseră sudori reci. Chiar şi unui om trecut de optzeci de ani, dar intact mintal, nu e uşor să-i spui: «Vezi că mori mâine». «Doamnă, numai Dumnezeu ştie…». «Lăsându-L pe Dumnezeu în pace, din practica dumneavoastră cât durează un cancer de pancreas, ca să le spunem lucrurilor pe nume». «Uneori ani, alteori luni, alteori săptămâni». «Mulţumesc, domnule doctor», şi-l mângâiase pe mână ca pe-un copil. «Am fost sănătoasă toată viaţa şi mi-a fost drag să trăiesc. Am iubit, am fost iubită, am văzut lumea. Toată viaţa am trăit ca plutind pe-un nor. Ce ştiam

noi ce e viaţa – cei din categoria mea – până a venit comunismul? Am o vârstă la care e mai mult decât firesc să mori. Mă tem însă de dureri». «Mai întâi s-ar putea să n-aveţi. Iar dacă aţi avea, sunt destule medicamente împotriva durerilor. Fiţi fără grijă». «Sunt», şi Marta-i zâmbise cu toată faţa care-i îmbătrânise cu nobleţe, conservând fidel urmele unei mari frumuseţi şi distincţii şi-n ochii ce-şi păstraseră vioiciunea, nedevenind terni şi spălăciţi ca ai mai tuturor bătrânilor. «Ce splendoare trebuie să fi fost femeia asta în tinereţe», se gândise doctorul după ce ieşise din rezerva bolnavei.

*

Aglae şi Tudor Şoimaru se prăbuşiseră în câteva luni cât alţii în ani, aşa cum se-ntâmplă mai ales la vârste înaintate. Catrina şi Tincuţa le făceau pe rând piaţa, iar doamna Şoimaru gătea într-o zi patru-cinci feluri de mâncare, pe unele punându-le în congelator. Soţilor Şoimaru nu le plăcea să mănânce mai mult de două zile acelaşi fel de mâncare. Dar, de la o vreme, pe Aglae Şoimaru o dureau atât de rău toate oasele încât niciun cuţit nu mai putea să ţină-n mână. Mona, care venea de ani de zile în casa lor şi făcea o curăţenie exemplară, avea bărbat şi două fete, şi mai mult de-o zi pe săptămână, cu toată bunăvoinţa, nu-i putea ajuta. Bătrânii aveau nevoie de cineva permanent lângă ei. Trebuiau ajutaţi să se ridice din pat, să se-aşeze pe scaun şi să se ridice, să fie duşi şi aduşi de la closet, ajutaţi să-şi facă duş, pe-un scaun de bucătărie aşezat în camera de baie, fiindcă nu mai aveau putere să intre în cadă, ajutaţi şi să se spele parţial. Aveau nevoie de cineva ziua şi de altcineva noaptea, fiindcă nimeni nu rezistă douăzeci şi patru de ore să-ngrijească doi bătrâni, oricât de puţin pretenţioşi ar fi fost.

Marta mai trăise două luni după operaţie, fără dureri, ajungând însă piele şi os fiindcă nu mai asimila nimic. Drumurile la closet o istoviseră. Fusese până-n ultimul moment pe picioarele ei. Cu trei zile înainte de-a muri îl rugase pe Gogu s-o interneze la el în secţie. «Gogule, ştiu că nu-mi foloseşte la nimic să merg la spital. Dar vreau să-ţi spun ceva ce să rămână între noi doi: nu vreau să mor acasă. Tudor şi Aglae şi-aşa abia mai ţin suflet în ei. Să mă mai vadă şi pe mine moartă… Mama şi tata au murit acasă. Pe-acea vreme nu se depunea mortu-n biserică. Trei zile a stat sicriul fiecăruia pe masa din sufragerie. Nu dădeam niciodată cu ochii de masa aia, nici după ani de zile, fără să mi-i amintesc pe ei în sicriu. Cum Tudor şi Aglae n-au să poată veni la crematoriu, au să rămână cu imaginea mea, asta de Auschwitz, dar vie şi pe picioarele mele».

Gogu Eremia o-nţelegea pe Marta, fiindcă o amintire, de pe când să fi avut el nouă ani şi ceva, îi rămăsese întipărită pe viaţă. Pe vremea copilăriei lui, mai ales la ţară, era obiceiul să dezgropi mortul la şapte ani – adică să-i ridici capacul sicriului, ca să mai vadă o dată lumina lumii – să-i faci slujbă şi să torni iară pământ peste el. Coana Atena, respectând obiceiul pământului, îşi dezgropase bărbatul, adunase lume ca la înmormântare: ea, cernită, şi cei cinci copii ai ei şi-ai răposatului stăteau pe marginea gropii. Şi-acum se-ncreţea pielea pe Gogu Eremia când îşi aducea aminte faţa şi mâinile mumificate ale tatălui său, hainele negre care prinseseră o culoare verzuie şi căciula de astrahan brumăriu care-ajungea până pe fruntea mortului. Căciula părea nou-nouţă. Unul dintre gropari se minunase: «Doamne, cum de căciula n-a putrezit», şi apucase o buclă a astrahanului între degete. Când omul se uitase ce strângea între degete, se scuturase speriat: între ele rămăsese cenuşă. Pentru prima oară în viaţă, Gogu Eremia înţelesese că totul era sortit pieirii, pornind el cu gândul de la cenuşa în care se prefăcuse căciula de astrahan ce părea nouă.

Marta avea dreptate să vrea să le lase surorii şi cumnatului o imagine cu ea slabă, piele şi os, «Auschwitz», cum spunea dânsa, dar vie, pe picioarele ei. A treia zi de la internarea în secţia lui Gogu Eremia, Marta se dusese la chiuvetă să-şi ia o cană de apă. Se-ntorsese cu cana goală, se-ntinsese pe pat şi închisese ochii. Colega de cameră o strigase la un moment dat şi, văzând că nu-i răspunde, sunase. Infirmiera care venise îşi dăduse imediat seama că pacienta murise, dar îi spusese celeilalte: «Doarme». Infirmiera îl anunţase pe doctorul Eremia care era de gardă. El şi infirmiera hotărâseră să-i ascundă ăleilalte bolnave din rezervă că Marta murise. Amândoi scoseseră patul afară din rezervă profitând de

faptul că bolnava cealaltă adormise sub perfuzie. Când avea să se trezească aveau să-i spună că doamna Cunţescu fusese mutată la altă secţie. «Multă milă ai avut de ea, Doamne!», se gândea Gogu Eremia, în timp ce băieţii de la morgă îşi luau în primire noua «pacientă».

*

Sunt oameni dăruiţi de Dumnezeu cu mare noroc la oameni: îşi fac din întâlniri întâmplătoare prieteni pe viaţă, care-i ajută la nevoie şi le sunt mai apropiaţi decât rudele. Alţii cunosc oameni care voindu-le binele, îi recomandă, să zicem, unui doctor ce-i nenoroceşte pe viaţă. Toţi – îţi poartă noroc sau nu – fac parte din destinul tău. La orice vârstă, omul se simte mai în siguranţă când are pe cineva de sprijin. Un prieten adevărat este ca un balsam pentru suflet. În general, la nevoie, când se spune că prietenul se cunoaşte, mai toţi te părăsesc. Aşa cum, când se-ajung, cei mai mulţi îşi uită egalii şi prietenii de dinainte. Niciodată n-are omul mai multă nevoie de semeni care să-i fie alături decât la singurătate şi la bătrâneţe.

Aglae şi Tudor Şoimaru avuseseră prieteni fideli şi cărora le fuseseră fideli. Dar se mutaseră cu toţii la Domnul. Fiicele lor, Catrina şi Tincuţa, nu-i lăsaseră o clipă să se simtă părăsiţi, dar venise bătrâneţea ce le cerea un ajutor permanent pe care, cu toată bunăvoinţa, ele nu li-l puteau da, avându-şi fiecare casa proprie, obligaţiile nelipsite în niciun menaj. Soluţia o prezentau două persoane, fiecare asigurând o permanenţă de douăsprezece ore. Din vreo şase rânduri de-asemenea cupluri nu rezistase nimeni mai mult de trei-patru săptămâni, deşi se putea spune că plata era generoasă, iar pacienţii nu erau dificili.

Până la urmă, la rugămintea lui Gogu şi la îndemnul fiică-sii Florina, Vetuţa, care sta toată ziua cu ochii pe pereţi, se-nvoise să-ngrijească de bătrânii Şoimaru; Tincuţa se arătase oripilată: «Doamne, Catrino, dar altă nebună n-aţi găsit?». Cele două fiice asigurau mâncarea părinţilor şi pe-a Vetuţei, căreia-i reveneau douăzeci şi patru de ore de canon. De neaşteptat cât de mulţumiţi erau bătrânii Şoimaru de Vetuţa, care nu le călcase în casă de când făcuse depresia, cum nu mai călcase nici pe la Tincuţa. În sufletul amorţit al Vetuţei se trezise mila faţă de-atâta neputinţă la nişte oameni pe care-i ştia ca doi brazi, când se-nsurase frate-său Gogu, şi încă mult după aceea. Din oamenii falnici, bine zidiţi, ajunseseră aproape scunzi, într-atât se gheboşaseră, şi erau numai piele pe nişte oase ce se strâmbaseră şi se subţiaseră. De câte ori îi aşeza pe scaun în camera de baie ca să le facă duş, punându-i să se ţină cu-o mână de cadă, înainte şi după această operaţie Vetuţa spunea în gând «Tatăl nostru» şi răsufla uşurată când îi vedea primeniţi şi aşezaţi în pat, după care se aşeza şi ea pe recamierul din dormitorul bătrânilor şi se odihnea cam zece minute. Apoi lua teul şi cârpele ca s-adune apa de pe jos, fiindcă oricât de bine ar fi funcţionat ţeava de scurgere din planşeul camerei de baie, rămânea pe gresie destulă bălteală.

Vetuţa avea mare ambiţie să-i ţină curaţi, să nu le miroase casa a spital şi-a om bătrân care nu-şi mai poate îngriji propriul corp, amintindu-şi de perioadele ei de cădere, când cu forţa o ducea Florina şi-o spăla. Din mâncarea adusă de Tincuţa şi de Catrina, Vetuţa le dădea bătrânilor ce era mai bun, iar ea, cu mare sfială, mânca numai ceea ce s-ar fi putut numi de categoria a doua. Dintr-o pasăre, bătrânilor le dădea pieptul şi copanele, iar ea mânca spinarea, târtiţa şi partea necărnoasă a aripilor. Dintr-o tavă de plăcintă, mânca marginile care, se ştie, sunt mai mult cocă decât umplutură.

Deşi pe vremea când erau proprietari de farmacie şi de moşii, soţii Şoimaru avuseseră totdeauna bucătăreasă şi fată-n casă, Aglae fusese o gospodină desăvârşită. Neajutorată fizic, îşi păstrase însă mintea-ntreagă, aşa că n-avea cum să uite că o pasăre are doar un piept şi două picioare. Când venise Vetuţa la ei, pe post de infirmieră, vrusese să mănânce după ce mâncau ei, ceea ce Aglae Şoimaru nu acceptase. «Vetuţa dragă, nici nu mă gândesc să nu mănânci cu noi la masă. Ce Dumnezeu, doar suntem în familie». Şi Vetuţa mânca la masă cu ei în bucătărie, având grijă să le taie carnea bucăţele şi apoi să le-o dea-n gură, fiindcă nu-i mai ajutau mâinile să şi-o ducă singuri. Vetuţa îi hrănea ca pe gemeni, o lingură unuia, o lingură celuilalt; o furculiţă – unul, alta – celălalt, iar din când în când mai înghiţea şi ea câte

ceva, mai mult nemestecat.

«Vetuţa», îi spusese într-o zi doamna Şoimaru, «te rog să mai mănânci şi tu copane şi piept. Să nu crezi că n-am băgat de seamă că ni le dai numai nouă, iar când avem peşte mănânci numai coada şi capul». Şi Aglae Şoimaru îşi împingea cu mâinile ei artrozice farfuria în faţa Vetuţei, impresionată de-acest gest şi de cât de fără hachiţe şi de recunoscători faţă de ea erau aceşti doi bătrâni. Nu uitau niciodată să-i spună «mulţumim pentru masă» şi-n fiecare seară, «mulţumim pentru tot şi Dumnezeu să-ţi dea sănătate şi Florinei noroc». La care Vetuţa le zâmbea, le dădea somniferul, îi învelea şi controla să-şi aibă fiecare clopoţelul la-ndemână.

Florina avusese ideea cu clopoţeii, cam de mărimea celor pe care-i poartă la gât caprele şi oile. Adică să sune destul de tare ca Vetuţa să-i audă oriunde s-ar fi aflat în casă. Le agăţase Florina şi un şnur, ca nu cumva, cu mâinile lor chinuite, bătrânilor să le scape dintre degete.

Deşi, prin profesie, Tincuţa ştia să facă injecţii, părinţii ei o preferau pe Florina, care-avea o mână mult mai uşoară, iar la intravenoase nimerea şi-ntr-un fir de păr. Tincuţei nu-i era deloc pe plac soluţia găsită de cumnatu-său, Gogu, de-a-şi aduce sora în casa bătrânilor. Nu logica o făcea s-o respingă, ci antipatia dintre ea şi Gogu, instalată definitiv din momentul când îi spusese Florinei: «Pe cine crezi că interesează asta?», când fata povestea ceva despre copiii cărora le făcea aparate de-ndreptat dinţii. Gogu participa la discuţii când erau de faţă Tincuţa şi Titus, pentru a nu părea ostil, dar cât mai economic, el neaducând vorba niciodată despre nimic.

Tincuţa, ca şi Catrina, trecea zilnic pe la părinţi şi de fiecare dată avea ceva de obiectat. Praful nu era şters şi ca s-o demonstreze trecea cu degetul pe fiecare mobilă. «Femeia asta ce face de lasă praful în halul ăsta, c-o s-ajungeţi să sculptaţi în el?», întreba cu glasul ei de soprană, cât putea de tare, ca s-o audă împricinata care, îndată ce sosea Tincuţa, se retrăgea-n bucătărie. «Tincuţo, mamă, ce să facă şi ea mai întâi? Noi din cinci în cinci minute sunăm clopoţelul fiindc-avem nevoie de câte ceva. Apoi să dai trei mese pe zi la doi semi-infirmi nu e chiar fleacul de pe lume, să-i speli, să le faci patul, să ai grijă de aragaz şi de sobiţele astea două, să-mparţi şase porţii de medicamente, să le dai la ore fixe. Eu zic să le mulţumim lui Dumnezeu şi lui Gogu fiindcă, după cum ştii, douăsprezece persoane s-au perindat pe-aici şi-au plecat şi duse-au fost». «Ei, nu mai cădeţi laţi în faţa lui Gogu. A găsit unde s-o pripăşească pe soră-sa şi n-avea grijă că nu e pe degeaba. Aşa-şi scoate Florina rata la apartament. Iar Vetuţa e stăpână-n casa asta. Şi, slavă Domnului, că mai sunt aici lucruri de valoare». «Afară de şifonier şi de dulapul din bucătărie, un sertar nu deschide. E un om cinstit şi chiar să vrea n-are timp să scotocească, iar din tot ce-aduceţi voi de mâncare, ce este mai bun nouă ne dă».

Împinsă ca de-un arc, la ultimele cuvinte ale maică-sii, Tincuţa se repezise la bucătărie, unde Vetuţa ştergea nişte farfurii şi le punea în dulap. «Vetuţo, am adus săptămâna trecută nişte somon, ce-ai făcut cu el?». «Mai întâi ce-i ăla somon?». «Un peşte rozaliu. Erau felii într-un plastic închis la vid». «Eu aşa ceva n-am văzut. Nu-ţi aduci aminte unde l-ai pus?». «Ştiu precis că l-am adus aici». «Mie nu mi l-ai dat. Caută-l în congelator». Enervată din cale-afară, Tincuţa se dusese glonţ la congelator şi găsise somonul acolo unde cu mâna ei îl pusese. «Îl pui la dezgheţat, prăjeşti pâine la prăjitorul electric, ungi felii cu unt şi pui feliile de somon pe deasupra». «Nu ştiu dacă domnul şi doamna Şoimaru au să poată mânca pâine prăjită. Am să-ncerc mai întâi cu o felie». «Şi mai şterge şi tu praful», spusese Tincuţa cu ţâfnă, văzând c-o bănuise degeaba pe Vetuţa că ar fi mâncat ea somonul sau că i l-ar fi dat Florinei, fiică-sii. «Tincuţo, Mona vine o dată pe săptămâna la curăţenie şi lasă casa lucind, dar praful se depune şi până seara, iar eu, când am un moment liber, mă odihnesc ca s-o iau de la capăt. Ce să facă săracii, dacă nici lingura la gură n-o mai pot duce? Cred că e mai important să am grijă de dumnealor decât să şterg praful». «Florina nu mai vine pe-aici?». «A venit în fiecare zi o săptămâna ca să le facă injecţii. Acuma, când pleacă de la slujbă, trece câteva minute, numai să ne vadă». «Aha», se gândea Tincuţa. «Trece, mănâncă boiereşte din ce aducem Catrina şi cu mine, noi ştim cu câte greutăţi, iar dumnealor trăiesc bine-mersi pe spinarea noastră».

Altă dată îşi amintise Tincuţa de-o foarfecă de tăiat păsări fripte, obiect ce nu se mai găsea-n comerţ şi care i-ar fi trebuit. Pe tonul ei obişnuit, de comandant nemulţumit de subaltern, o-ntrebase pe Vetuţa de-acea foarfecă. «Tincuţo, nici nu ştiu cum arată aşa ceva. Eu totdeauna am împărţit pasărea cu un cuţit de bucătărie. Şi pasărea, şi mielul şi purcelul, dacă-ţi mai aduci aminte când veneaţi pe la noi când trăia Adrian. Caut-o. O fi prin vreun sertar în dulapul de bucătărie. Eu nu umblu decât în două sertare de sus». Tincuţa scosese toate sertarele dulapului, le golise, le ştersese în interior cu o cârpă umedă, în mod ostentativ, găsind destul praf şi pe fundul ăstora. În ultimul sertar de jos găsise foarfecă de-mpărţit păsări năclăită de-o peliculă de grăsime. Se uitase cu scârbă la ea şi-i stătuse pe limbă să-i zică vreo două Vetuţei, dar se oprise la timp. De când era Vetuţa la ei, părinţii Tincuţei nu mai mâncau decât carne fiartă sau înăbuşită, aşa-zisă friptură. Dacă nu i-ar fi fost milă de bătrânii Şoimaru, în urma vizitelor Tincuţei, Vetuţa de mult şi-ar fi făcut bocceaua şi s-ar fi dus la ea acasă, adică-n apartamentul cu hol şi cu două camere la care se-nhămase pe douăzeci de ani Florina. Cu banii obţinuţi pe căsuţa moştenită de la mătuşa Vetuţei şi pe ceasul ei cu lanţ şi cu glisieră cumpăraseră mobilă, covoare, perdele pentru apartament, rămânându-le foarte puţini bani, pe care-i depuseseră la C. E. C.

În fiecare seară, după ce spunea «Tatăl nostru», Vetuţa adăuga: «Doamne, părinţii mi i-ai luat fără suferinţă. Pentru mila pe care-o am faţă de ăşti doi bătrâni, dă-mi, Doamne, şi mie o moarte uşoară, că a Ta, Doamne, e puterea şi slava şi mărirea. Şi odihneşte, Doamne, sufletele celor pe care i-ai chemat la Tine!».

Şoimarii, din boieri şi intelectuali din neam în neam, în farmacia lor la fel de frumos îi vorbeau şi academicianului şi gunoierului. Gunoierului îi explicau răbdător cum să folosească medicamentul şi la ce-i făcea bine. Bătrâneţea urâtă de care-aveau parte le-adusese un sentiment de umilinţă, pe care-l are orice om ajuns să depindă de altul pentru lucruri elementare. Sentiment pe care o viaţă nu-l cunoscuseră. E cumplit să te spele altul, să te ducă de mână fiindcă nu mai poţi merge singur, să stea lângă tine până-ţi faci nevoile şi să te curăţe după – of, Doamne – să-ţi dea în gură fiindcă-ţi tremură mâna; şi încă ceva ce acelora care n-au încercat poate să li se pară de râs: să nu te poţi scărpina singur. Oricât i-ai spune cuiva care-i peticul sau punctul acela de pe corp unde te mănâncă, el nu-l va nimeri niciodată.

«Doamne, fereşte-i şi pe duşmani de bătrâneţe chinuită! Fereşte, Doamne, oamenii de chin. Cât l-or fi chinui pe Adrian, ca din omul care era să moară-n doi ani de puşcărie».

Catrinei îi revenise greaua misiune de-a le anunţa părinţilor ei moartea Martei. Îi era atât de teamă Catrinei să le dea vestea asta, încât, dacă i-ar fi luat cineva pulsul atunci, ar fi numărat pe puţin o sută douăzeci de bătăi pe minut. O rugase şi pe Tincuţa să fie de faţă. Catrina-şi luase inima-n dinţi şi spusese dintr-o răsuflare: «A murit Marta». Apoi, fără să se privească măcar, soţii Şoimaru spuseseră într-un glas: «Ferice de ea». Alături de recamierul din celălalt colţ al camerei, Vetuţa-şi făcuse cruce şi şoptise: «Dumnezeu s-o ierte şi s-o odihnească!». «Ferice de ea. Nu se mai chinuie», spusese doamna Şoimaru. «Unde o-ngropaţi? Cu-ai noştri sau cu bărbatu-său?». «Ea a vrut să fie incinerată şi să-i punem urna în cripta lui bărbatu-său. I-a spus lui Gogu», îi informase Catrina. «Nouă nu ne-a spus niciodată aşa ceva», intervenise Tincuţa. «I-a explicat lui Gogu de ce: ca să ne scutească de-alergături. Şi totul să fie cât mai simplu». «Mă rog», zisese Tincuţa cu un aer înţepat. Ea, care o moştenea pe Marta, lăsase totul în seama lui Gogu, dacă faţă de el îşi manifestase defuncta ultimele dorinţe. «Să-i fac eu o colivă», spusese Vetuţa. «I-a comandat-o Gogu la o fostă infirmieră de-a lui, care face şi cozonaci la tot spitalul». «Fetelor», li se-adresase doamna Şoimaru fiicelor ei, şi-o căutase din ochi şi pe Vetuţa, «şi pe noi să ne incineraţi şi să ne puneţi urnele în cavoul părinţilor mei». Se lăsase o tăcere de parcă simultan ceva le luase tuturor glasul.

«Câtă ipocrizie pe lumea asta să interzici eutanasia. Dacă omul ajuns neputincios nu mai vrea să trăiască, de ce să-i prelungeşti chinurile?», sunase stins glasul doamnei Şoimaru. «Ca să nu se facă abuzuri», răspunsese prompt Tincuţa. Dac-ar fi ştiut cei de faţă că ea, Vetuţa, încercase de două ori să-şi ia viaţa. Dac-ar fi ştiut că un trup, oricât de bolnav, e mai uşor de suportat decât un suflet bolnav. Acuma,

când munca istovitoare şi mila o treziseră la viaţă, scuturată ca de-un curent electric îşi dădea seama că neajunsurile fizice sunt izvor de compătimire, în timp ce orice deranjament psihic îi face pe oameni să te ocolească, să te scoată din rândul lor. Se gândea cu groază la groaza pe care i-o-ntipărise-n minte Florinei. Se gândea cum, atât cât avea să trăiască ea, Vetuţa, fata asta n-o să aibă niciodată linişte şi nu putea să nu se-nchipuie-n locul ei. «Doamne, răsplăteşte-o pentru felul cum i-am stricat sufletul şi viaţa, dându-mi o moarte uşoară!».

*

La policlinică, în tura Florinei erau patru dentişti şi două dentiste. Unul dintre bărbaţi era fiul doctorului Dănescu, fostul ei profesor de la şcoala post-liceală, cel care-i dădea mereu de lucru. Doctorul Nicolae Dănescu, avea cam cincizeci de ani; era înalt, suplu, brun, încărunţit la tâmple şi la mustăţi, cu trăsături deosebit de fine, aducând cu picturile Renaşterii, ca maniere se purta ca un adevărat domn. Şi unei femei de serviciu-i deschidea uşa, dacă era înaintea lui, şi-i spunea: «Poftiţi, treceţi». Fiu-său, Mihai, bun stomatolog, suplu şi el, cu trăsături fine, mai puţin înalt decât taică-său, cu un păr ca peria, din care-i cădea mereu pe frunte o meşă, bărbat frumos, avea ceva de *play-boy.* Pe lângă doctorul Dănescu-senior roiseră colegele şi asistentele, fără dubii asupra scopului, zadarnic însă, fiindcă el avea un principiu pe care nu-l încălcase niciodată: nu la locul de muncă.

De-ntâi martie le-aducea tuturor doctoriţelor, asistentelor şi femeilor de serviciu flori, iar de ziua lui făcea o trataţie abundentă, invitând tot personalul policlinicii. Fără a fi gomos şi-a face pe şeful, păstra însă distanţa legală faţă de toată lumea. Florinei îi cumpăra de 1 Martie pe lângă flori şi-un mărţişor de aur. De Florii căuta ceva frumos de-mbrăcăminte, un parfum bun, ceva ce ştia că fata nu-şi putea-ngădui. De sfântul Nicolae, Florina îi aducea un tort *joffre* a cărui reţetă o-nvăţase de la Aglae Şoimaru. Fără să facă nici gestul cel mai mărunt, fără niciun fel de privire grăitoare în faţa lui, Florinei îi zbura adesea gândul la doctorul Dănescu. Gesturile lui elegante faţă de ea, mărţişoarele la care nici n-ar fi-ndrăznit să viseze, obiectele de-mbrăcăminte alese cu-atâta gust, parfumurile, jadurile, porţelanurile de la «Coada Calului» o făceau să creadă că nu-i era nici ea indiferentă doctorului.

Florinei i-ar fi plăcut să meargă ţinându-se de mână cu el printr-un parc, fără să-şi spună o vorbă. Era pentru prima oară în viaţă când un bărbat se gândea să-i dea importanţă. Florina n-avea cum să afle dacă doctorul Dănescu îşi trata la fel toate colaboratoarele apropiate. Şi chiar dac-ar fi fost aşa, gingăşia gesturilor lui faţă de ea rămânea neştirbită. În ele afla preţuirea pentru o colaboratoare cinstită şi de nădejde, mila faţă de-un om necăjit, căruia-i cunoştea viaţa dar, de ce n-ar fi recunoscut-o, şi-ar fi dorit şi-un gând al unui bărbat îndreptat spre o femeie.

Când îi primea darurile, îndată le scotea din ambalaj, le admira o clipă, uitând să respire, apoi le săruta şi le strângea la piept. Nu-ndrăznea să i se-arunce în braţe doctorului, aşa cum îi cerea toată fiinţa, ci i se uita în ochi cu privirea câinelui vagabond, căruia un om i-a-ntins nu doar ceva bun de mâncare, dar l-a şi mângâiat. Iar el o-nvăluia cu-o privire duioasă, încercând să pară şi amuzată, a omului matur care-a făcut o bucurie unui copil cu-o jucărie, cu-o bomboană. O dată, Florina-i spusese: «Domnule doctor, oare ce fac eu ca să merit atâta generozitate?». «Exişti», îi răspunsese doctorul Dănescu şi-ndată ieşise din laborator.

În jurul tânărului Dănescu femeile roiau ca şi-n jurul tatălui, numai că tânărul n-avea principiile acestuia. Mihai Dănescu nu respingea avansurile feminine, dar nici nu le provoca. Taică-său se-nsurase de tânăr, din dragoste, avea o căsnicie bună şi chiar de călcase şi el strâmb vreodată, se-ntâmplase «în deplasare», scurt şi fără consecinţe, cu femei care nu respingeau voluptatea clipei, dar nici nu se cramponau, având casa lor, rostul lor. Lui Mihai repede i se-aprindeau luminiţele când era provocat, repede se stingeau. În facultate, niciun amor nu ţinuse mai mult de-un semestru, iar după, menţinuse acelaşi ritm.

Florina era singura tânără din policlinica dentară care nu-i lansase niciun semnal luminos, răspunzând însă conştiincios şi prompt la orice solicitare profesională a tânărului doctor. Mihai nu se sfia s-o evalueze din ochi, ca un geambaş căruia nu-i scapă niciun defect al animalului pe care vrea să-l cumpere. Florina simula că nu bagă de seamă acea privire fără echivoc. Văzând că fata face pe proasta şi socotind că nu era cazul să se repeadă la ea, Mihai Dănescu se gândise s-o atace verbal. «Iubito, ce-ar fi să facem împreună o plimbare cu maşina la Şosea?». Florina se uitase în ochii lui cu un zâmbet îngăduitor, de adult care-ncearcă să domolească un copil. «Domnule doctor, mai întâi eu nu sunt „iubito", ci Florina, iar la Şosea n-avem de ce să ne plimbăm împreună. Eu nu sunt de nivelul dumneavoastră. Dumneavoastră – medic, eu – tehniciană. Eu aventuri nu doresc. E bine să rămânem la relaţiile profesionale, adică la „domnule doctor" şi la „Florino"». «Şi cu tata eşti tot numai în relaţii profesionale?». «Da». «Mă-ndoiesc». «E dreptul dumneavoastră». «Dac-ar fi să alegi între mine şi tata – dar sincer – pe cine-ai alege?». «Pe tatăl dumneavoastră», îi răspunsese Florina, fără niciun moment de ezitare, ceea ce dovedea că-i trecuse măcar o dată prin minte gândul unei astfel de alegeri.

Mihai, care numai prost nu era, interpretase drept fără echivoc promptitudinea răspunsului. Ceea ce-l făcea o dată mai mult să creadă că între tatăl lui şi Florina erau şi alt fel de relaţii decât cele profesionale. «Ai putea să-mi spui şi de ce?». Florina oftase. «Mai întâi că tatăl dumneavoastră nu este afemeiat». «Şi crezi că a-ţi fi dragi femeile este cel mai grav defect al unui bărbat?». «Nu. Beţia, mitocănia, jocurile de noroc sunt mult mai grave». «Şi-atunci?». «Atunci… dacă tot zbori din floare-n floare înseamnă că nu faci nicio investiţie sufletească. E ca şi când te-ai încălzi mereu la foc de paie». «Şi tatei ce calităţi îi găseşti?». «Mai întâi ca om: este generos şi delicat, inteligent şi neagresiv. Ca bărbat: e frumos, distins şi de peste treizeci de ani este căsătorit cu-aceeaşi femeie, când atâtea altele i s-au aruncat de gât». «Eu nu sunt frumos, nu sunt distins?». «Sunteţi frumos, dar puţin ostentativ, n-aveţi discreţia domnului doctor». «Şi de fetele astea pe care le mai schimb eu aşa, ce părere ai?». «Ei, săracele; cred şi ele că le creşte prestigiul dacă se iubesc cu un doctor şi poate speră şi să fie luate de neveste, iar pân-atunci – o poşetă, un parfum…». «Înţeleg că n-ai o părere proastă despre ele, ci mai mult le compătimeşti». «Domnule doctor, eu judec din punctul de vedere al unei femei. Deşi nu sunt încă babă, zic totuşi că ştiu câte ceva despre sufletul unei femei». «Şi ce crezi că e mai important pentru o femeie?». «La tinereţe să ştie că-nseamnă ceva pentru un bărbat, iar la bătrâneţe că n-a crescut degeaba nişte copii, iar pentru cine n-are copii, că nu s-a-nşelat ataşându-se de cine nu merita». «Măi, dar firoscoasă eşti, soro!». «La gluma dumneavoastră, eu vă răspund serios: când de copil te iei de gât cu viaţa, ajungi la douăzeci şi cinci de ani să gândeşti ca un bătrân».

Lui Mihai Dănescu îi pierise brusc zâmbetul uşor persiflant pe care-l avusese tot timpul cât stătuse de vorbă cu Florina. «E drept că eu sunt copil de bani-gata. Să ştii că-mi dau seama de superficialitatea mea şi nu numai în conversaţia cu dumneata, Florina». «Mulţumiţi-i lui Dumnezeu că v-a dat posibilitatea să fiţi superficial». «Îmi dai voie să mai stăm de vorbă din când în când?». «Oricând», şi Florina îi întinsese camaradereşte mâna pe care el i-o sărutase înclinându-se. «Mă duc. Sper că anestezia şi-a făcut efectul. Am de scos o măsea cu patru rădăcini strâmbe».

*

«Măi, băiete, mai potoleşte-te dracului cu muierile astea, că vine mâine-poimâine una şi-ţi pune-un copil în braţe», îi spusese odată doctorul Nicolae Dănescu lui Mihai. «Nicio grijă, dom' doctor, că ştim să ne păzim de paternitate». «Nu e absolută nevoie să fie al tău ca să fii purtat prin tribunale şi ca să plăteşti pensie alimentară. Cu ADN-ul abia bâjbâie ăia prin Occident să-l impună ca probă în justiţie; pân' să fie recunoscut şi la noi, paşte, murgule, iarbă verde, aşa că atenţie, băiete, să nu te trezeşti cu vreun pui de cuc sau chiar cu unul propriu, dar nedorit».

Deşi Mihai discuta cu taică-său deschis şi erau prieteni, nu-i fusese prea la-ndemână s-aducă vorba

între ei despre Florina. Se hotărâse totuşi să ia taurul de coarne şi să-l atace pe taică-său brusc, fără preambuluri.

«Tată, să-mi spui sincer: te-ai supăra dacă i-aş face curte Florinei Diaconu?», îl atacase Mihai pe taică-său, care la orice se-aştepta numai la asemenea întrebare nu. Lui Nicolae Dănescu parcă-i fugise tot sângele din el, nu atâta din cauza întrebării lui Mihai, ci dintr-a unei clarificări la care ea-l obliga faţă de sine însuşi. «Ce-nseamnă Florina pentru mine?». După o tăcere care fiecăruia i se păruse o veşnicie, pe-un ton străduindu-se a fi neutru, Nicolae Dănescu îi răspunse lui fiu-său: «Mihai, ştim bine amândoi ce-nseamnă pentru tine să faci unei femei curte». «Adică să mă culc cu ea, vrei să zici». «Exact». «Şi-ai avea ceva-mpotrivă să cad la aşternut cu Florina?». «N-aş avea nimic împotrivă dac-ai vrea să te-nsori cu ea». «De unde trag concluzia că tu, tată, nu te culci cu ea». «Concluzie justă». «Şi-atunci în ce fel să interpretez ideea cu-nsuratul, ca singurul mod în care-ai fi de acord să-i fac, în felul meu, curte?». «Fiindcă fata asta e-un om necăjit, cu-o viaţă grea. Şi, mai mult decât orice, e-un om de calitate». «Mi-am dat seama şi eu că nu-i o pipiţă. Dar de ce e-atât de necăjită şi de oropsită?». «Fiindcă taică-său a murit în puşcărie când ea avea doi ani, iar maică-sa cu greu şi-a găsit o slujbă de magazioneră la o cantină, deşi a făcut liceul. Florina a crescut la creşă, la grădiniţă săptămânală şi la semi-internat ca elevă. A intrat la Medicină la douăzeci pe-un loc, iar la sfârşitul anului întâi a fost exmatriculată pentru origine socială. Şi mai rău decât orice, când Florina avea cincisprezece ani, maică-sa a făcut un grav sindrom depresiv şi s-a pensionat medical. Îţi dai seama ce fel de pensie are. Tot liceul, Florina a dat meditaţii pe alimente. Acum, maică-sa e mai bine şi-i îngrijeşte pe farmaciştii Şoimaru, socrii lui Gogu Eremia. Mai vrei?». «Înţeleg toate necazurile ei, dar de ce n-ar trebui „să-şi trăiască şi ea viaţa lângă un bărbat”?». «Mihai, tu numeşti aventurile tale semestriale „a-şi trăi viaţa lângă un bărbat”?». «Decât mereu singură, e bun şi unul semestrial». «Pentru categoria de femei pe care le frecventezi tu. Ea nu face parte dintre ele». «Sănţeleg că duci cu mine o politică de descurajare în privinţa Florinei?». «Mihai, aş vrea să n-adaugi şi tu o rană unui om chinuit şi fără contribuţia ta». «Mă crezi chiar atât de irezistibil încât să am succes la o fată aşa de serioasă cum o consideri tu?». «Gândeşte-te la ea ca la un om şi-abia pe urmă ca la o femeie care, de singurătate şi de amărăciune, te-ar accepta, ca pe urmă să rămână traumatizată pe viaţă. Există astfel de femei». «Tată, tu te gândeşti la ea numai ca la un om? Dar sincer». «Dacă ţi-aş spune că până în clipa asta m-am gândit la ea numai ca la un om şi că tu mi-ai întors mintea pe dos, gândindu-te că aş avea cu ea relaţii femeie – bărbat, mă crezi?». «De… ce să zic, poate nici n-ai vrut să te gândeşti. Eu am zece ani mai mult decât ea. Ştiu, bănuiesc mai degrabă că ai pentru ea în primul rând un sentiment patern. Dar te-ai gândit vreodată că ea te-ar putea iubi?». Nicolae Dănescu făcuse o pauză lungă până să-i răspundă lui fiu-său.

Îi apărură-n minte momentele când îi făcea câte un dar Florinei, cum îl săruta ea şi-l strângea la piept şi privirea ei de câine recunoscător, neobişnuit cu mângâierile. Închise ochii şi-ar fi vrut s-o aibă lângă el şi s-o strângă la piept. Îl cuprinse-un dor amarnic de fiinţa ei. Oftă şi-apoi îi răspunse lui fiu-său. «Mihai, la asta nu m-am gândit», minţi el. «Ar putea simţi pentru mine afecţiunea pe care un copil crescut fără tată o simte pentru un bărbat care i-ar putea fi tată şi care se poartă părinteşte cu el. Altminteri, gândeşte-te că eu am cincizeci şi şase de ani şi ea douăzeci şi cinci». «Hai, tată, să fim serioşi. Ce, tu nu vezi cum îi apucă pe unii bărbaţi, şi mai săltaţi decât tine în vârstă, îi apucă amocul: vara indiană a hormonilor, cum spunea cineva într-un roman. Slavă Domnului, e plină lumea de bărbaţi care-şi lasă neveste de vârsta lor şi-şi găsesc nişte june cât se poate de gospodine». Taică-său pufni în râs. «Fii fără grijă, băiete, că mie n-o să mi se-ntâmple-aşa ceva». «Te cred, în măsura în care ai un perfect simţ al realităţii şi-al ridicolului. Eu mă-ntorc la-ntrebarea mea dintâi: te superi dacă-i fac curte Florinei?». «Mihai, tu hotărăşti, numai fii atent: nu-i umbla cu bocanci prin suflet».

Cât o luase-n glumă, cât în serios, Mihai le-nfipsese un cui în inimă lui taică-său şi Florinei, iar lui însuşi convingerea că taică-său, chiar în lipsa apropierii fizice, o iubea pe fata asta.

Deşi făcând gimnastică, nefumător, mâncând ponderat şi bând la fel, doctorul Dănescu avea o supleţe

şi-o zvelteţe de invidiat, nu-şi ignora măruntele riduri de la coada ochilor şi de la baza gâtului şi vârsta la care, oricât de cocoş, un bărbat lucid nu se mai vede stârnind pasiuni carnale unei tinere de douăzeci şi cinci de ani. O nevastă potrivită ca vârstă, alături de care ţi-ai petrecut toate anotimpurile vieţii, n-are de ce să-ţi producă emoţii în privinţa capacităţii masculine scăzute, fiindcă nici ea nu mai e ce-a fost. Bobocului de trandafir de pe vremuri stau să-i cadă petalele fanate. Oricât de neexperimentată ar fi o tânără, care-şi începe viaţa de femeie cu un bărbat mult mai în vârsta decât ea, ştie de la-nceput că ceva nu e-n ordine, în ordinea firească biologică, oricât ar iluziona-o dragostea pentru acel bărbat. Iar el, dacă i-au rămas toate minţile acasă, ştie că şi-n ogradă cocoşul bătrân se retrage în faţa unuia tânăr.

Florina, pentru care trecuse vremea dragostei adolescentine, a plimbărilor romantice şi-a ţinutului de mână, iubindu-l fără dar şi poate pe doctorul Dănescu, nu-şi închipuia totuşi iubirea cu el decât pe verticală, adică ţinându-se de mână ca doi adolescenţi şi privindu-se în ochi fără saţ. Nu se-nchipuia dezbrăcându-se-n faţa lui. Şi la microradiografia obligatorie din fiecare an se ruga lui Dumnezeu să fie o asistentă la aparat şi nu un asistent sau un medic. La ştrand fusese de câteva ori, într-un costum de stambă, cusut de ea cu mâna şi croit după costumul unei colege de la post-liceală. La ştrand stătuse cât mai retrasă, cu o carte-n mână, la umbra unui copac. În apă nu intrase fiindcă nu ştia să-noate.

Doctorul Nicolae Dănescu mergea cu gândul până la o dezbrăca pe Florina, dar nu se imagina pe el dezbrăcându-se-n faţa ei. Deşi o dorea cu toată fiinţa, se temea să n-o dezamăgească. Nu uita nicio clipă anii care-i despărţeau. Era suficient să se uite la fiu-său ca să-şi amintească de simţul ridicolului pe care acesta i-l atribuise.

În blocul în care locuiau acum, doctorul Dănescu şi Florina erau despărţiţi de un planşeu: ea – la mezanin, el – la etajul întâi.

Doamna doctor Aura Dănescu, anestezistă, fire sociabilă, bună profesional şi bună ca om, avea un principiu: nu amiciţii şi frecventări cu lumea de la serviciu. Relaţii colegiale şi-atâta. Iar în bloc nu se frecventa cu nimeni. Relaţii civilizate: «bună ziua, ce mai faceţi?». Bărbaţii din bloc angajaseră un fochist şi, ca administrator, un contabil pensionar. În holul blocului, între cutiile poştale, una era destinată administraţiei. Cine avea o plângere de făcut sau o sugestie scria un bilet şi-l vâra în cutie. Doctorul Dănescu-senior îşi conducea zilnic nevasta la Spitalul Cantacuzino, apoi se ducea la policlinică, dacă avea program de dimineaţă, ori se-ntorcea acasă când avea program după-amiaza. Nu le-ar fi lipsit banii ca să aibă şi doamna doctor maşină proprie, dar ei îi era frică să conducă. Tânărul îşi făcuse rost de-o maşină străină de la un fost coleg de liceu care lucra la o agenţie comercială în Occident.

Dacă se-ntâlnea cu cineva din bloc, Florina saluta prima, fără însă a intra-n vorbă cu persoane care nu-i adresau niciun cuvânt. Singura cu care stătea de vorbă era doctoriţa Bengliu, cea cu bărbatul director de mare întreprindere şi cu amantul «florar». Nina Bengliu, departe de-a fi fost o frumuseţe, îl avea pe «vino-ncoa'». Cu gambele uşor ovale, călcând înăuntru, cu ochi vioi care, fără a fi saşii, nu ştiai exact unde se uită, cu trăsături absolut oarecare, afară de gura cărnoasă şi apetisantă, cu un bust frumos, cu încheieturi puternice la mâinile vânjoase şi lipsite de graţie, cu o dicţie bizară, între inteligibil şi neinteligibil, mai aproape de patruzeci decât de treizeci de ani, deşi ironică, în stilul Tincuţei Pop, reuşea să nu fie nimănui antipatică. Se-mbrăca sobru, fiindcă voia să şteargă orice urmă de fată de miliţian dintr-un sat de pe lângă Bucureşti.

După ce stătuseră mai mult de vorbă, pe Florina o câştigase prin grija pe care le-o purta părinţilor ei. Îi cunoscuse mama, o bucovineancă, femeie simplă dar plină de bun-simţ, pe care o băgai în buzunar, atât era de mărunţică şi de pirpirie. Nu era săptămână în care maşina tovarăşului director să n-o ducă pe doctoriţa Bengliu la părinţii ei, încărcată ca Moş Crăciun. Cum într-o instituţie, în special de sănătate, se ştie cota profesională a întregului personal, doctoriţa Bengliu, care mai avea ore şi la una dintre policlinicile cu plată, apelase la serviciile Florinei, aflând că e foarte bună şi de cuvânt: altfel n-ar fi lucrat cu ea Nicolae Dănescu, socotit un vârf în stomatologie. Doctoriţa se dovedise culantă şi, mai mult, o invitase pe Florina acasă, la o cafea, şi bucuroasă îi întorsese vizita. «Florina, pentru orice ai nevoie,

nu te sfii să-mi telefonezi şi să-mi suni la uşă». De când lucra şi pentru doctoriţa Bengliu, casa Florinei se umpluse de flori cărora nici nu le ştia numele, buchete somptuoase de la «amantul nostru», cum îi spunea Florina în sinea ei donatorului. Fusese nevoită să meargă-n Obor să cumpere nişte vaze de pământ smălţuit, fiindcă n-avea-n casă decât borcane şi-o găleată de plastic. Sigur că florile rare de la doctoriţă nu se-asortau cu achiziţiile ei din piaţă, dar oricum le stătea mai bine decât în borcane de murături şi-n găleată. În camera de zi din apartamentul doctoriţei, o draperie acoperea un întreg perete în care era încorporat un dulap de haine cu trei rânduri de uşi glisante, dulap furniruit cu mahon. Doctoriţa avea o furnizoare de lucruri străine, de calitate, pe care ea le comanda şi le plătea la cât meritau, nu fleacuri şi sclipiciuri de trei parale, cum le trimiteau de obicei cei din Occident neamurilor din România, considerată un fel de lume a patra, unde mărfurile ieftine îşi găseau repede cumpărători în rândul tineretului. Când se sătura de anumite lucruri de-mbrăcăminte, Nina Bengliu i le pasa Florinei, fără să-i ceară niciun ban. I le făcea cadou, bucuroasă că fetei i se potriveau.

Blocul Florinei aflându-se la două staţii de tramvai faţă de policlinică, Florina făcea pe jos drumul dus-întors între slujbă şi casă, profitând să-şi cumpere ce-i trebuia din piaţa şi de pe la magazinele din jur. O pornea în aşa fel la dus şi la-ntors ca să evite să fie invitată în maşină de doctorul Dănescu şi chiar de doctoriţa Bengliu.

Pe doamna doctor Aura Dănescu, Florina o cunoscuse într-o zi când, nefiind în aceeaşi tură cu doctorul Nicolae Dănescu, la rugămintea acestuia îi lăsase-acasă o proteză pentru o pacientă care trebuia să plece urgent din Bucureşti.

Sunase la uşă cu emoţie, sperând să-i deschidă femeia de serviciu a familiei. După ce văzuse un ochi ce-o fixa prin vizor, auzise o voce de contra-alto întrebând: «Cine e?». De pe palier, Florina răspunsese: «Sunt tehniciana Florina Diaconu şi vă rog să primiţi o lucrare pe care trebuie să i-o predau domnului doctor Nicolae Dănescu». Uşa se deschisese larg şi-n prag apăruse o doamnă cam de cincizeci de ani, coafată impecabil, gen paj, cu un păr cenuşiu-deschis, care-i acoperea urechile, discret fardată, suplă, îmbrăcată într-un *deux-pièces* violet-cardinal, asortat cu ciorapii gri şi cu pantofii escarpen negri, de antilopă, şi ciorapii şi pantofii atrăgând atenţia asupra picioarelor zvelte, cu glezne fine. La-ncheietura mâinii stângi, doamna avea un ceas de aur cu-o brăţară superbă, iar lângă verighetă un inel cu ametist de culoarea *deux-piecès*-ului, ametist pus în valoare de mici pietre albe ce-ţi luau ochii.

«Pofeşte, domnişoară». Intimidată de apariţia acestei doamne impozante, care nu putea fi decât soţia doctorului Dănescu, Florina spusese «bună-ziua, doamnă», şi-i întinsese cutiuţa în care se aflau mulajul şi proteza. «Nu vrei să intri un moment?», o-ntrebase pe-un ton îmbietor doamna doctor Dănescu. «Vă mulţumesc, doamnă doctor, dar trebuie să mă-ntorc la policlinică. Vă mulţumesc, bună ziua».

Deci asta era tehniciană care locuia sub apartamentul lor şi pe care bărbatu-său, Nicolae Dănescu, o socotea foarte pricepută şi punctuală, preferând-o tuturor tehnicienilor cunoscuţi în treizeci de ani de profesie. Fata avea un aer la locul ei, îmbrăcată decent şi chiar cu gust, complet nefardată, cu unghii îngrijite dar fără ojă; avea ceva proaspăt şi atrăgător, trăsături fine şi un corp de adolescentă, cu mers drept, fără fiţe şi balansări din şolduri; şi cel mai frapant, în ochii căprui-verzui o privire, amestec de blândeţe cu melancolie. Doamna doctor Dănescu îi cunoştea povestea de la fosta ei colegă de liceu şi prietenă, Catrina Eremia. Era limpede că fata nu era o băgăreaţă. Puţine femei ar fi refuzat să intre măcar cinci minute într-o casă, măcar ca s-arunce o privire. Şi la fel de puţine, stând sub podeaua ta şi lucrând cu bărbatul tău, n-ar fi aflat în doi ani un pretext ca să-ţi sune la uşă pentru a te vedea la faţă. Tocmai liniştea şi discreţia pe care le degaja această fată îi produseseră doctoriţei Dănescu o stare de uşoară nervozitate.

Asta era deci soţia doctorului Nicolae Dănescu. O femeie superbă: ce chip, ce siluetă, ce ţinută, ce gust la-mbrăcăminte. Era o fiinţă armonioasă, de la păr până la pantofi. Calmă şi impunătoare, ca un om având toată îndreptăţirea să fie sigur pe ei. Iar Florina se simţea faţă de-asemenea doamnă o fiinţă atât de oarecare. Doi ani, de când locuiau sub acelaşi acoperiş, n-o văzuse niciodată, ceea ce putea spune şi

despre alţi locatari din bloc, ca de exemplu despre soţul doctoriţei Bengliu, soţ care se chema Horia Spânu. Când văzuse la cutiile de scrisori eticheta «Nina Bengliu-Horia Spânu» se-ntrebase dacă cei doi erau căsătoriţi. Întrebării ăsteia îi dăduse într-o zi răspuns doctoriţa. «Dragă Florina, eu am mai fost măritată. La prima căsătorie mi-am schimbat numele după al bărbatului, la a doua mi-am spus că e bine să fii totdeauna pregătită de divorţ, aşa că mi-am păstrat numele meu de fată», şi râseseră amândouă de-atâta prudenţă.

«Bine că doi ani n-am văzut-o pe doamna doctor Dănescu», îşi spusese Florina. De ce era bine că doi ani n-o văzuse pe doctoriţa Dănescu? Fiindcă întâlnirea cu ea îi crease un complex de inferioritate. Nu se vedea pe sine la nicio vârstă având prestanţa doamnei doctor, pe-al cărei bărbat îl iubea în taină. «Proasto», îşi spunea tot ea, «doar nu vrei să te ia doctorul de nevastă. Ce legătură are dragostea ta cu felul cum arată nevastă-sa?». Nu putea să-şi mute gândul de la comparaţia pe care-ar fi făcut-o doctorul între ele două. În afară de tinereţe, Florina nu-şi afla niciun avantaj din această alăturare. Nu-şi dădea seama ce valoare inestimabilă este tinereţea.

La douăzeci şi cinci de ani, fostele ei colege aveau chiar doi copii, iar pe ea nici măcar n-o strânsese în braţe un bărbat. Doctorul Mihai Dănescu ar fi fost gata s-o iniţieze în tainele iubirii, dar mintea ei, din păcate, era la tatăl lui. Ea luase hotărârea să nu se mărite, fiindcă boala maică-sii o-nfricoşase atât de puternic în privinţa eredităţii încât îşi interzicea să aibă copii, ceea ce greu ar fi acceptat cineva de vârsta ei, majoritatea oamenilor considerând căsătoria mai întâi o modalitate legală de-a se perpetua, copiii dând un sens vieţii. Dac-avea să-i cadă şi ei pe cap nefericirea de-a moşteni boala maică-sii, aşa-i era scris, dar ea nu-şi putea asuma răspunderea s-o ducă mai departe şi să pedepsească în felul ăsta fiinţe nevinovate, cum ar fi fost copilul şi tatăl acestuia. Dac-ar fi fost vorba să-mplinească esenţa vieţii, exprimată prin credinţa populară că nu eşti om dacă n-ai sădit un pom şi n-ai crescut un copil, ar fi acceptat să crească un copil cu tată divorţat sau văduv.

Mihai Dănescu şi-o fi dat seama cât tulburase apele vrând să se culce cu ea? Nu era atât de credulă Florina ca să-şi închipuie că Mihai aflase în ea «femeia vieţii lui». Tot ce simţise pentru doctorul Nicolae Dănescu, de la-nceputul cunoştinţei lor, fusese o dulce şi blândă visare, o apă cu faţa nemişcată în care Mihai azvârlise o piatră. Piatra asta făcea continuu cercuri concentrice în jurul ei. Nimic nu mai era ca înainte. Intervenţia lui Mihai nu-i lăsase alternativă: îl iubea pe Nicolae Dănescu, îl iubea ca o femeie şi-l dorea fizic, fără să vrea banii lui ori să-i strice căsnicia. Voia şi ea un pic de fericire, se voia dorită ca femeie, dar nu se vedea luând iniţiativa pentru realizarea a ceea ce poftea avid cu sufletul şi cu trupul. Avea să lase totul la voia întâmplării, întâmplare având un nume: Nicolae Dănescu.

Peste două zile erau Floriile. Cumpărase foi de tort între care punea frişca amestecată cu „Ness” şi pe deasupra un strat de compoziţie. În douăzeci şi patru de ore, foile se înmuiau şi totul era ca o cremă. Avea de gând să-şi petreacă ziua cu maică-sa şi cu bătrânii Şoimaru, de care i se rupea inima şi pe care şi-i închipuia ca pe bunicii ei, ea care n-avusese parte nici de tată, nici de bunici.

Făcea tortul de vineri, sâmbătă având program de curăţenie. Tortul era gata, aranjat pe-un platou de plastic, îi pusese şi-o bomboană în mijloc, drept reper pentru împărţit în felii. Îl punea în frigider când sună cineva scurt la uşă. Se uită pe vizor şi i se opri inima-n loc: era doctorul Nicolae Dănescu. Îi deschise fără niciun cuvânt, în timp ce simţea cum îi curge sângele-n vine. «Florina, poimâine e ziua ta, am trecut azi pe la tine fiindcă ne-am luat sâmbăta liberă, şi eu şi Aura; plecăm la Sinaia la o familie de prieteni: pe el îl cheamă Florin»;

Îi întinse fetei o cutiuţă frumos ambalată pe care dânsa o deschise cu degetele tremurând. Scoase uşurel darul: un şirag lung de chihlimbar transparent şi o pereche de cercei, fiecare din două bile tot de chihlimbar, montate în aur. Florina îşi lipi darul de piept, şopti «Mulţumesc» şi o podidiră lacrimile. «Florina, ce e cu tine?», o-ntrebă doctorul nedumerit. Niciun răspuns. «Florina, ce s-a întâmplat?». De data asta, glasul era plin de-ngrijorare. «Doamne, de n-ar fi însărcinată», îi trecu lui prin minte, cea mai alarmantă posibilitate a momentului pe care-l trăiau. «Florina…», şi se-apropie de fată, îi ridică faţa spre

el, îşi scoase batista, îi şterse lacrimile şi o strânse atât de puternic la piept încât, prin haină, îi simţi nasturii capotului, în timp ce ea-şi rezima capul de umărul lui. «Florina, spune-mi». Cu o mână o ţinea lipită de el, cu cealaltă îi ridică bărbia apropiindu-i faţa de-a lui şi i se uită în ochi. Privirea ei era atât de grăitoare. Fata îşi puse capul pe umărul lui şi-i şopti: «Nu-ndrăznesc să vă spun». «Ce?», îi murmură şi el la ureche cu glas tremurat. «Ştiţi ce». «Şi tu ştii», şi doctorul o sărută pe gât, pe ochii şi pe obrajii plânşi, pe gura care-l aştepta cu buzele întredeschise. Înlănţuiţi, ajunseră la pat. Doctorul descheia nasturii capotului de stambă de sub care se ivi piramida sânilor mici şi tari, un tors delicat de fetiţă acoperit de-o piele netedă, albă. Doctorul săruta fiecare centimetru al acestui trup, pe care-l dorea de-atâta vreme. Florina stătea nemişcată. Când vibraţia trupului nu se mai putea stăpâni, îl trase pe doctor cu amândouă mâinile spre chipul său şi-l sărută cu sălbăticie. Principiile lor se duseseră de râpă în faţa foamei unuia faţă de celălalt. Se despărţiseră fără niciun cuvânt, năuciţi de ceea ce se petrecuse între ei.

La Sinaia, doctorul Dănescu îşi dăduse toată silinţa să fie cât mai antrenat şi mai antrenant în compania a patru perechi de vechi prieteni, toţi cei cinci bărbaţi din cupluri fiind foşti colegi de liceu. Deşi numai doi dintre ei erau medici, Dănescu – stomatolog, Florin Beldeanu, gazda – ftiziolog, nu le lipseau subiectele care-i antrenau pe toţi, unul fiind neapărat politica: aveau să mai scape vreodată românii de comunism? «De scăpat o să scăpăm când s-o hotărî să-l dea jos cine l-a instaurat», spusese Aura Dănescu. «Adică?», o-ntrebase o doamnă. «Adică atunci când s-or învoi ruşii cu aliaţii lor occidentali, care împreună ni l-au adus pe cap». «Eu nu pot să uit ce mi-a spus o dată un politruc. În ’45 era şeful tineretului naţional-ţărănesc pe Banat şi student la Medicină, în anul întâi, la Timişoara. Se duce la Maniu şi-l întreabă: „Domnule Preşedinte, noi, tinerii naţional-ţărănişti ce să facem?”. „Apăi, dragule, intraţi repede la comunişti, că regimul ăsta ţine mult”. Şi băiatul i-a ascultat sfatul şi din student a ajuns mare la U. T. M., apoi activist de Partid şi chiar profesor la Medicină la Bucureşti, printre cei trei profesori fără facultate. Noi, care suntem doctori, îi ştim foarte bine pe cei trei. Acu’, unul, cel cu Maniu, se află în lumea drepţilor, ceilalţi doi, bine mersi, la Facultate», spusese doctorul Florin Beldeanu.

«Asta a lui Maniu cu „intraţi la comunişti” aduce aminte perfect de epigrama lui Păstorel Teodoreanu privindu-i pe legionari, în dragul nostru regim:

„Căpitane, nu fi trist/ Garda merge înainte/Prin Partidul Comunist”», intrase în vorbă un inginer. Ingineri erau încă doi dintre cei cinci foşti colegi de liceu. «Dom’le, comunism e şi-n Germania, şi-n Cehoslovacia, şi-n Ungaria, şi-n Polonia, dar ca la noi nu e nicăieri, atâta pupincurism şi-atât de strâns şurubul», se dăduse cu părerea un alt inginer. «Dar nu trebuie să uităm că-n toate surorile noastre de la Yalta lumea s-a mişcat, şi-a riscat viaţa ca să se mai slăbească şurubul», intervenise doctorul Florin Beldeanu. «În toate ţările pe care le-ai pomenit, Florine, oamenii au înfruntat moartea, cum bine ai spus, şi mulţi chiar au murit pentru slăbirea şurubului. Noi, românii, să nu mergem mai departe, ci să ne luăm ca exemplu pe noi zece din sufrageria asta; am fi dispuşi să murim, noi şi copiii noştri, nu doar pentru slăbirea şurubului, ci chiar pentru abolirea comunismului şi pentru o ipotetică libertate de după? De ce să nu fim sinceri şi să nu recunoaştem că n-am face-o».

Vocea doctoriţei Dănescu sunase clar, fraza cursese logic. Nu era de mirare că la Medicina din Bucureşti se număra – conferenţiară fiind – printre cele mai preţuite cadre didactice. «Dacă nu s-ar pune atâta preţ pe meritele politice şi s-ar lua-n seamă, în primul rând, meritele profesionale, ar mai fi cum ar mai fi. Nicolae ar trebui să fie azi profesor plin. Facultatea absolvită cu zece, specializare în chirurgie maxilo-facială tot cu zece. Ei?», îşi aminti Florin Beldeanu vremea tinereţii tuturor celor de faţă.

Doctorul Nicolae Dănescu nu scosese până atunci niciun cuvânt, gândurile sale fiind concentrate asupra orei petrecute în ajun lângă un suflet şi-un trup care-i copleşiseră toată fiinţa. Fără tragere de inimă, se găsi dator să participe la discuţie chiar el fiind citat de colegul lui de breaslă. «Florine, dacă pe tata-l închideau în 1951 şi nu în ’52, nu mai pupam diplomă de absolvire; mă exmatriculau precis. Eu zic mersi că sunt lăsat să-mi practic meseria. Cât despre politică, zi şi tu, ce să spun? Totdeauna a contat înaintea meritului. Îmi povestea tata că un general – i-am uitat numele – a fost pus de Carol al II-lea să-i

întocmească o listă cu-acei colonei demni de-a fi înaintaţi în grad. Generalul – om cinstit – a făcut o listă ţinând seama strict de meritele profesionale, ca apoi să vadă că înaintaţi în grad au fost alţi colonei. Nici măcar unul de pe lista întocmită de el. Generalul a fost atât de mâhnit de necinstea regelui şi de nedreptatea făcută unor oameni de merit, încât s-a retras la o moşie a lui şi se pare că s-a sinucis. Aşa a socotit el să se pedepsească pentru că se-ncrezuse în cinstea regelui, care mai dăduse de-nţeles şi că avansaţii fuseseră cei de pe lista generalului. Deci o dublă mârşăvie a majestăţii-sale. Să le cerem ăstora să fie mai breji?». Şi Nicolae Dănescu zâmbise trist.

Nu putea să nu-şi amintească de chinurile îndurate de taică-său în puşcărie. Un an după ce ieşise nu călca decât pe degete, cu labele picioarelor înfăşurate-n cârpe, atâta-l bătuseră la tălpi. Vina lui: comandor de aviaţie, participant la războiul antisovietic. Scos din armată încă din 1945; angajat la un atelier particular de reparat automobile, până la procesul din 1952. «Colonel Dănescu Grigore, aţi participat la războiul împotriva Uniunii Sovietice?». «Ca orice militar al armatei române din acea perioadă». «Aţi comandat o escadrilă de avioane de vânătoare?». «Da». «Aici scrie că şi bombardiere». «Am făcut tot ce mi s-a cerut să fac». «Şi vă simţiţi cu conştiinţa împăcată?». «Atâta cât se simte orice om care a fost combatant într-un război». «Ăsta nu e un răspuns». «Eu v-am spus adevărul. Nimeni nu e fericit nici să doboare avioane în care sunt alţi militari care n-au altă vină decât că aparţin altei armate şi nici s-arunce bombe şi să distrugă nişte oameni şi munca lor». «Deci să-nţeleg că vă regretaţi faptele?». «Dacă aţi fi făcut războiul aţi înţelege repulsia unui om normal faţă de odiosul fapt că există războaie». Niciun martor citat, dintre foştii subordonaţi ai comandantului Dănescu, nu spusese un cuvânt rău despre el, ba dimpotrivă: nu existase nicio acţiune pe care el să n-o fi condus. Avionul din frunte fusese totdeauna pilotat de comandor. «Proşti martori», îşi spusese judecătorul. «În loc să-l acuze pe Dănescu, îl laudă. Nu trebuia să-i citäm».

La patru ani după ce ieşise din puşcărie, comandorul Grigore Dănescu fusese răpus în două luni de-un cancer galopant. Mângâierea familiei era una singură: n-avusese dureri. Bucuria comandorului cea mai mare însemnase nepotul său, Mihai. Nicolae Dănescu şi Aura – iubindu-se din prima clipă când îşi întâlniseră privirile – se căsătoriseră din anul întâi de facultate, la sfârşitul celui de-al doilea avându-l deja pe Mihai, care-i mai îndulcise pe bunicii materni, deloc bucuroşi că fata li se grăbise atâta la măritat şi, mai rău, cu fiul unui ofiţer scos din cadrele armatei.

«Dragii mei», sună calm vocea lui Totoşel, cum îi spuneau toţi în liceu lui Teodor Constantiniu, ajuns un eminent inginer constructor, «dragii mei, timpurile sunt aşa cum sunt. Nu le-am fabricat noi şi nici n-avem puterea să le schimbăm. Iar noi, cei din camera asta nu suntem cei mai năpăstuiţi oameni de sub comunism. Eu zic să mulţumim lui Dumnezeu pentru cât avem, să ne rugăm de sănătate şi să dăm dracului politica. Daniela», se adresă el gazdei, «ia dă-ne tu o afinată de uns sufletul şi să ne veselim că de-aia sunt Floriile şi sărbătorim şi-un sfânt». «Iar ţie ţi-a ieşit un sfânt din gură». Şi Daniela Beldeanu se ridică, aduse de pe servantă o tavă de argint cu zece păhărele bacara, cu o cizelură ca o ghirlandă şi cu picior subţire cât un chibrit. «Noroc», zise sărbătoritul, «şi când ne-o fi mai rău să ne fie ca acum». Din toate fineţurile de pe masă, cel mai mare succes îl avusese un şalău înecat într-o maioneză cu usturoi. «Ştiu că nu este elegant să dai musafirilor usturoi», spusese Daniela, «dar eu şi cu tort aş mânca usturoi». «N-o fi elegant», zise una dintre cucoane, «dar ce bun e…».

Despre Nicolae Dănescu nu se putea spune că era un vorbăreţ, dar niciun taciturn. Pentru a n-o frapa prin tăcerea lui pe nevastă-sa, îşi dădea toată silinţa să urmărească ce zicea fiecare şi să plaseze şi el câte-o vorbă, deşi mintea-i era în altă parte. «Florina, când mă gândesc în ce fel ai să-ţi sărbătoreşti tu ziua…». Şi-l cuprindea un sentiment al culpei, al dezertării, ca şi când ar fi fost vinovat de toate năpastele din viaţa fetei. De unde să-şi fi închipuit el că până la douăzeci şi cinci de ani, în timpurile pe care le trăiau, Florina nu cunoscuse apropierea de niciun bărbat? Şi dac-ar fi ştiut, asta l-ar fi-mpiedicat să se iubească aşa cum se iubiseră? Se iubise cu ea – ceea ce-n limbaj comun însemna că se culcase cu ea – dar faptul în sine era doar o manifestare a ceva mult mai complicat: o iubea trup şi suflet.

De la douăzeci de ani, când se-ndrăgostise fulgerător de Aura, nimeni nu-i mai subjugase trupul şi sufletul ca fata asta melancolică şi distinsă, foarte atrăgătoare – dovadă conversaţia lui cu Mihai în privinţa ei – fără să fi fost frumoasă şi fără să fi avut strălucirea Aurei. Ce-avea să facă mai departe? Cuminte era să nu continue legătura cu Florina, mai întâi pentru a nu-i strica ei viaţa, apoi pentru a nu-ntuneca tandreţea şi perfecta înţelegere dintre el şi Aura, pentru a nu fi obligat să mintă fiinţa cea mai apropiată lui. Judecata era una, iar trupul şi sufletul… În fiecare fibră a fiinţei lui pătrunsese (ca un balsam? ca o otravă?) acea fată care fusese a lui un ceas. O dorea atâta încât abia stătea pe scaun şi făcea efortul să guste din bunătăţile de pe masa gazdelor. «Câtă dreptate au seismologii când spun că nişte cutremure ce au loc la scurt timp unul după altul nu produc dezastrele cutremurelor între care trec ani mulţi. Dac-ş fi fost obişnuit cu infidelitatea…».

Când gazda, Florin Beldeanu, le propuse imediat după masă o plimbare, Nicolae Dănescu se ridică de pe scaun ca-mpins de-un arc. O luară domol de pe Cumpătul spre centru. Doamnele se hotărâră să meargă până la Peleş, domnii – la librărie unde doctorului Beldeanu i se puneau de-o parte toate noutăţile şi i se făcea rost şi de cărţi demult dispărute la vânzare, nu doar la Sinaia. Cât cei patru foşti colegi răsfoiau tot ce li se păruse interesant la librărie, doctorul Nicolae Dănescu se duse la cabina telefonică din exteriorul magazinului. Îi bătea inima să-i sară din piept. La al patrulea apel auzi glasul gâfâit al Florinei. «Alo, Florina, ce faci?». «Ştergeam parchetul. Dumneavoastră ce faceţi?». «„Dumneavoastră" te iubeşte şi nu mai are linişte». «Nici eu nu mai am». «Florina, te iubesc, nu eşti un capriciu, mă crezi?». «Aşa cum vă cunosc, vă cred. Vina e-a mea». «Florina, te iubesc. Acum trebuie să-nchid». «Închideţi». În această singură vorbă, Nicolae Dănescu simţi tristeţea celui care nu are-n faţă decât capitularea fără condiţii. «Doamne, cum să-mi fi închipuit vreodată că la cincizeci şi şase de ani o să m-apuce vorba citată de fiu-meu, „vara indiană a hormonilor"? Câtă dreptate au seismologii… De la Aura până la Florina, în treizeci şi şapte de ani m-am culcat cu cinci-şase femei, şi eu şi ele într-un impuls de moment, fără implicaţii sufleteşti şi fără sentimental culpei faţă de Aura. Toate mi s-au oferit. Şi Florina mi s-a oferit. Mi s-a oferit când eram amândoi exasperaţi de dorinţă, amânând mereu deznodământul, fiindcă ştiam că aveam să ne pierdem liniştea. De Aura n-am să mă despart niciodată, fiindcă dacă m-aş despărţi ar fi ca şi când m-aş rupe de mine însumi. Şi Florinei, cine, ce-mi dă dreptul să-i încurc viaţa? Dar o simt în fiecare fibră a fiinţei mele. Şi ea mă iubeşte. Asta e cel mai grav. Dacă aş putea să beau o apă a uitării aş bea-o?». Ca să-şi afle liniştea, asta ar fi trebuit să facă, dacă ar fi fost cu putinţă. Pentru cel însetat, orice principiu cade în faţa paharului cu apă. Fără să fi fost afemeiat, nu s-ar fi putut vorbi despre el nici ca despre un refulat sexual care, în fine, izbucnea după îndelungi eforturi de abstinenţă. Cu gândul şi cu trupul pătrunse de fiinţa Florinei, ar fi-mbrăţişat şi-un copac spre a-şi potoli virilitatea răscolită.

Când Florin Beldeanu (un frumos şi-un deştept, cu mare succes la femei şi deloc indiferent faţă de ele) se-nsurase cu Daniela, care-i fusese pacientă, se mirase toată lumea. Înaltă, subţire ca un fir de aţă, cu ochii ca două măsline, cu nas niţel coroiat, cu buze cărnoase, uşor vineţii, ca la ţigănci, vorbind graseiat, Daniela câştiga mult când deschidea gura. Cultivată, cu o sită intelectuală deasă, fără a vrea să-nveţe pe nimeni nimic, reuşea în fiecare conversaţie să-ţi strecoare, fără pic de emfază, o cunoştinţă. Absolventă a secţiei de limbi clasice de la Filologia din Bucureşti, văzând că nici gând să obţină o catedră la vreo şcoală şi nici măcar adunând ore, latina făcându-se doar o oră pe săptămână la clasa a opta a şcolii generale, Daniela urmase cursuri post-liceale de asistente medicale şi lucra, după terminarea acestora, ca asistentă pediatră la spitalul din Sinaia.

Fără a le fi dat brânci din pat celor care-i cădeau la aşternut pe drum de zi, de seară ori de noapte, Florin Beldeanu se purta impecabil acasă, cu nevasta, pe care n-ar fi dat-o pe nicio frumuseţe din lume, femeie înţeleaptă care făcea pe n-aude, n-a vede faţă de «mersul pe dimprejur» al bărbatului ei, soţ atent şi tată fără cusur. Aveau doi băieţi arhitecţi, exemple de bună-creştere şi de ataşament faţă de părinţi, în a căror casă domnise totdeauna înţelegerea, pacea, armonia, exact ceea ce-i face pe oamenii care-au copilărit în asemenea atmosferă să se gândească la prima casă din viaţa lor ca la un liman al liniştii şi-al

siguranţei. Băieţii Beldeanu se-nsuraseră din vremea studenţiei, socotind familia un element de stabilitate şi un scop al existenţei. Încurajaţi de Daniela, fiecare avea doi copii. «Dacă vreţi s-aveţi copii, profitaţi cât suntem noi, părinţii voştri în putere, ca să v-ajutăm să-i creşteţi». Amândoi băieţii ca şi nevestele lor, arhitecte, colege de facultate, lucrau la Sinaia. Beldenii seniori sărbătoreau sâmbăta Floriilor cu vechii prieteni ai lui Florin. Floriile – cu familia şi cu prietenii din Sinaia.

Lui Florin Beldeanu, bun observator, nu-i scăpaseră momentele de absenţă ale lui Nicolae Dănescu şi nici efortul lui de-a participa totuşi la conversaţie. În timp ce Nicolae se afla pe terasa casei privind apusul de soare, Florin se-apropiase de el tiptil şi-i pusese o mână pe umăr. «Nicolae, băiete, parcă nu ţi-s boii acasă. Vreun amor, ceva?». Nicolae Dănescu îl măsurase admirativ pe Florin şi după o tăcere destul de lungă îi răspunsese. «Florine, aşa cum arăţi cred că ai încă succes la femei». Florin Beldeanu îşi trecu o mână peste pântecele supt şi-n acelaşi timp îl măsură din ochi pe Nicolae Dănescu. «Nicolae, văd cu plăcere că nici ţie nici mie nu ne-a apărut monumentul în amintirea celui căzut». Dănescu îl privi nedumerit: «Adică?». «Adică burtă, fratele meu, pe care unii au botezat-o drept „monument în…”». Nicolae Dănescu izbucni în râs. «Florine, cu sau fără monument, crezi că ne mai şade bine la vârsta noastră să facem pe amorezii?». «Nicolae, în cea mai mare primejdie sunteţi voi, ăştia fidelii; noi, mai ştiurlubaticii, n-o luăm în tragic, că vorba ceea: amorul nu moare dar trece şi se tratează ca şi gripa: cu patul». «Şi dacă nici aşa nu-ţi trece?». «De vreo două ori mi se-aprinseseră călcâiele, dar rău de tot. Parcă pluteam. Daniela, deşteaptă şi diplomată, s-a-mprietenit cu ele şi hop-ţop le tot invita pe la noi. Văzându-le mereu li s-a dus aura de mister care le-mpodobise în mintea mea, câte una pe rând, nu amândouă deodată, şi amorul meu şi-al lor s-a stins, iar cu Daniela sunt prietene şi-n ziua de azi».

Nicolae Dănescu, dus pe gânduri, se-nchipuia pe sine în locul Danielei Beldeanu. Era convins că şi pentru o femeie, oricare ar fi fost dragostea de-nceput cu un bărbat, după ani de trai zilnic unul lângă altul, nu mai putea fi aceeaşi. Cel înşelat îşi simţea lezat orgoliul mai mult decât carnea care cunoscuse obişnuinţa, îşi simţea lezată încrederea, asemenea trădării într-o prietenie. În locul Danielei, el s-ar fi făcut că nu băgase de seamă nimic, dar chiar să le-aducă în casă pe rivale – asta nu.

Ce-ar fi făcut el, Nicolae Dănescu, dacă Aura l-ar fi-nşelat? Nu afla răspuns. Poate şi ea avusese impulsuri de moment care s-o fi aruncat în braţele unor bărbaţi, poate. Nimic din comportamentul Aurei timp de treizeci şi şapte de ani nu-i dăduse dreptul nici măcar la o bănuială. Cu toate alunecările lui pasagere, nici el nu-i dăduse Aurei motive de suspiciune. Ce-avea să facă acum? Întorcându-se la raţiune, gândindu-se la anii lui, la anii lui Mihai şi la Aura, totul îi spunea: «încetează». Dar fiecare fibră a lui vibra doar ce se gândea la Florina. Renunţarea echivala cu-o amputare a propriei fiinţe. Mai mult decât să n-o-nşele cu trupul n-avea ce să-i ofere Aurei. Ba da: făţărnicie. Fiindcă orice gând i-ar fi rămas lipit de făptura de adolescentă a Florinei. «Dragostea mea pentru ea aş mai fi putut s-o-ndur, dar de ce-am făcut-o pe ea să mă iubească? Dacă mi-aş fi dat frâu liber dorinţei pe care-o simt de-atâta vreme pentru ea, poate nu s-ar fi legat atâta de mine. M-ar fi considerat un bărbat ca toţi bărbaţii, nu m-ar fi ridicat pe-un piedestal. Dacă n-aş fi ştiut câtă nefericire e-n biata ei viaţă şi nu m-aş fi purtat aproape patern cu ea, poate lucrurile – lucrurile? – până acum s-ar fi potolit.

Acum, când o purta cu el în fiecare fibră a unei fiinţe care-şi uita vârsta, legăturile unei vieţi, obligaţiile, care nici de ridicol nu se mai temea, renunţarea l-ar fi adus într-o stare de melancolie, într-o umoare posacă. I-ar fi tăiat orice chef de viaţă. Încerca să-şi domolească neastâmpărul ce-l răvăşea, amintindu-şi chinurile îndurate în puşcărie de taică-său, resemnarea acestuia în faţa plecării din viaţă, demnitatea maică-sii în faţa tuturor adversităţilor. Dar aceste gânduri erau tulburate, ca-nvârtejite într-o ceaţă, de doi ochi căprui-verzui plini de melancolie. Şi printre durerile vieţii cărora le fusese martor şi participant apărea boala Vetuţei Diaconu, care-ntunecase viaţa Florinei. Dragostea lui era o răsplată pentru amărăciunile ei sau un ponos în plus? Florina, atâta cât o cunoştea el, nu era pusă pe stricat casa oamenilor, nici el omul care să-şi strice casa. Şi-atunci? Atunci rămânea dragostea, care dobora orice considerent raţional, ca o coasă care culcă la pământ iarba.

Cum avea să se poarte cu Aura? Ca totdeauna: atent, îngăduitor faţă de firea ei autoritară, dar rezonabilă şi neatingând niciodată stadiul dictatorial. Datora mult acestei firi a nevesti-sii. Îl scuturase de apatie şi de-o permanentă descurajare ce-l copleşiseră odată cu puşcăria lui taică-său, comandorul Grigore Dănescu. Disciplina în muncă, deprinderile de ordine şi de curăţenie în viaţă, Aura i le impusese lui Mihai. Cunoştinţele de cultură umanistă, obligatorii, după Aura, în orice profesie intelectuală, tot ea i le oferise băiatului: limbi străine de circulaţie, marea literatură, albume de artă, muzica marilor compozitori. «Nu pentru a epata pe cineva, Mihai, dar ca să ştii pe ce lume trăieşti. Ai să vezi odată, cândva, ce suport moral este cultura, ce nesecat izvor de consolare».

Cât însemnaseră pentru el, Nicolae Dănescu, în acea perioadă copleşitoare ca o pâclă, Eminescu, Bacovia, cu înalta lui simplitate, Creangă şi Caragiale, Tolstoi şi Soljeniţîn cu *Pavilionul canceroşilor,* un compendiu al durerii, după a cărui lectură cădeai într-o stare, amestec de amarnică tristeţe cu linişte şi cu împăcare; «o carte a mea de suflet», cum o socotea Nicolae Dănescu, la fel ca şi *Sfânta Ioana* a lui Bernard Shaw şi-atâtea alte nume şi opere binecuvântate. Câteva ore evada din lumea lui şi se cufunda într-o alta care, nefiind mai veselă decât prima, îi arăta imperfecţiunea ei de totdeauna, îi dădea prilej de meditaţie asupra nimicniciei vieţii şi-i amintea mereu cuvintele lui Alexandru Macedon pe patul de moarte: «În lumea asta am fost totul şi totul este nimic». Aura avusese grijă ca pe noptiera lui să nu lipsească izvoarele de meditaţie şi de consolare.

În familia Aurei, şi-n cea maternă şi şi-n cea paternă, de cinci generaţii se-mbrăcase haină militară. Tată-său, general inginer constructor, era considerat un mare specialist în rezistenţa materialelor, consultat şi-n străinătate. Maică-sa, fiică de general de Geniu, era fiziciană, cercetătoare tot în cadrul Armatei. Soţii Porumbeanu avuseseră ambiţia să facă din fiica lor, Aura, o adevărată doamnă: pian, limbi străine. O profesoară de franceză, pensionară, îi veghease educaţia de la-nceputul până la sfârşitul liceului, când Porumbenii o recomandaseră unei familii de avocaţi cu doi copii. Soţii Porumbeanu intraseră iute-n Partid, altminteri riscând să se vadă scoşi din armată şi azvârliţi pe unde-şi înţărcase dracul copiii.

Comandorul Grigore Dănescu se trăgea de patru generaţii din neam de ofiţeri, iar nevastă-sa, profesoară de latină şi de greacă, de tot atâtea generaţii, din neam în neam profesori de liceu. Porumbenii, ţinând seama de timpurile în care trăiau şi de poziţia lor profesională, îi explicaseră fără menajamente fiicei lor de ce nu trebuia să se mărite cu Nicolae Dănescu, neomiţând niciun risc pe care i l-ar fi atras această căsătorie. Înţelegându-le dragostea şi grija pentru unicul lor copil, Aura se măritase totuşi cu Nicolae Dănescu. Le explicase şi ea părinţilor că nu ignora timpurile în care trăiau, dar că, renunţând la prima ei dragoste – şi presimţea unica – ar fi-nsemnat o amputare pentru tot restul vieţii. Viaţă trăită fără nicio bucurie.

În afara faptului că Grigore Dănescu fusese scos din cadrele armatei în 1945, alt cusur nu-i găsiseră soţii Porumbeanu ginerelui lor. Ei şi-ar fi dorit pentru fata lor un bărbat măcar cu facultatea terminată, adică nu unul care mai trebuia alăptat. Altminteri, cu mamă profesoară de latină şi de greacă, iar el făcând cursul superior al liceului modern, băiatul citise, învăţase temeinic, intrase la Medicină cu prima medie pe Ţară. Porumbenii îi cumpăraseră fiicei lor un apartament cu două camere şi hol, socotind că pentru un cuplu tânăr era de dorit să nu stea cu părinţii. Nicolae şi Aura învăţaseră împreună ce era dragostea. Se priveau minute-n şir în adâncul ochilor, ca apoi să se cerceteze cu mâinile ca pe ceva nemaivăzut şi de la atingerea abia simţită să-i cuprindă năvala nestăvilită a sângelui şi a dorinţei rafinat dozate, atât de puţin obişnuită la cei care cunosc pentru prima oară dragostea. La Facultate stăteau unul lângă altul şi din când în când îşi căutau privirea şi-şi zâmbeau.

Din ziua când Aura ştiuse că era însărcinată, Nicolae îşi lipea de câteva ori pe zi urechea de pântecele ei pe care apoi îl săruta cu evlavie. Copilul – expresia supremă a dragostei lor – era aşteptat ca o minune a lumii. Părinţii Aurei îi angajaseră nou-născutului o bonă nemţoaică. Îmbunându-se mult în privinţa ginerelui, stabiliseră şi relaţii mai strânse cu familia Dănescu seniori, faţă de care până la apariţia

nepotului comun se-arătaseră foarte rezervaţi. Nicolae Dănescu îi era profund recunoscător Aurei pentru tot ce făcuse treizeci şi şapte de ani pentru el, pentru copilul lor şi, foarte important, pentru părinţii lui. Şi deodată, în armonia dintre ei, simţindu-se unul pe altul ca o singură fiinţă, în seninul vieţii lor izbucnise o furtună. Judecându-se retrospectiv, Nicolae Dănescu nu-şi putea reproşa lipsa de cumpătare sau de logică în acţiuni, nici măcar vreo excentricitate. «Vara indiană a hormonilor».

Cum să şi-o smulgă din trup şi din suflet pe-aceea care-o stârnise? Abia aştepta să treacă duminica Floriilor, să vină ziua de luni, s-o ducă pe Aura la spital, iar el să stea de vorbă cu Florina. Şi el şi ea lucrau luni în tura de după-amiază. Să ajungă amândoi la o-nţelegere. Să cadă la o pace. Of! În noaptea care-i despărţea de duminica Floriilor, încercând să-şi amintească tumultul erotic al tinereţii lor, cu sângele răscolit însă de amintirea din ajun, Nicolae Dănescu îşi copleşise nevasta cu mângâieri cărora ea li se lăsa cu supunere, ca o fecioară sfielnică, răspunzând cu trecerea ca o adiere a degetelor ei fine peste spatele bărbatului, aşteptând fără pic de dorinţă finalul actului.

Ajunse la vârsta critică, unele femei sunt cuprinse de-o sexualitate sălbatică, ceea ce le face pradă uşoară a unor tineri peşti, altele, dimpotrivă, suportă actul sexual, simulând participarea, spre a nu-şi izgoni partenerul de-o viaţă; pentru altele, din pricina unor transformări fiziologice ale aparatului implicat în actul amorului, actul devine un adevărat chin. Oricât li s-ar povesti bărbaţilor despre viaţa intimă a femeilor, începând cu profesionistele amorului şi terminând cu femeile aşezate, nu-şi pot închipui câtă simulare, cât efort de-a nu-şi dezamăgi partenerul cuprinde viaţa unei femei.

Aura Dănescu se număra printre cele cărora vârsta critică le stinge dorinţele erotice. Era imprudent să refuze elanurile erotice ale soţului ei, care nu mai aveau, slavă Domnului, nici frecvenţa, nici virulenţa celor din tinereţe. Lui Nicolae Dănescu nu-i scăpase graba arătată de nevastă-sa de-a termina cât mai repede când era să fie. O discuţie între ei pe-această temă nu-şi avea rostul. El îşi dădea bine seama că nu mai era cel din tinereţe, încât de ce i-ar fi cerut nevesti-sii să fi rămas neschimbată? Noaptea spre Florii fusese o descărcare pentru Nicolae Dănescu, dar nu o păcăleală. Cât timp mângâiase formele ferme ale nevestei – ea înotând şi făcând zilnic gimnastică – nu-ncetase o clipă să-şi amintească trupul pasionat şi adolescentin al Florinei.

*

«Alo!». «Florina, pot trece pe la tine?». «Vă aştept».

În acelaşi capot pe care-l purtase în vinerea cea mai importantă a vieţii ei, de data asta având pe dedesubt chiloţi „Tetra” şi combinezon bleu, milanez, Florina, simţind bătăile inimii şi-n cerul gurii, cu ochiul lipit de vizetă, îl aştepta pe doctorul Nicolae Dănescu. Îi deschisese uşa înainte ca el s-apese pe butonul soneriei. Stătea nemişcată în faţa lui. Nici el nu se clintea din loc. Se lăsa doar străpuns de privirea ei, în care n-ar fi ştiut să spună ce desluşea: pasiune, duioşie, blândeţe, sălbăticie. Rămânând mai departe nemişcată, fata închisese ochii. El o cuprinse în braţe şi-i şopti la ureche: «De ce-nchizi ochii?». «Ca să-mi întipăresc mai bine în fiinţa mea clipa asta». «Să stăm de vorbă, să cădeam la pace!», se ironiza în gând Nicolae Dănescu, în timp ce-şi dorea o sută de guri care să cuprindă deodată trupul subţire şi-atât de unduios pe care-l strângea în braţe. Înlănţuiţi, ea mergând de-a-ndărătelea , cu ochii închişi, ajunseră la pat, acel liman al făgăduinţei. El îi descheie încet nasturii capotului de stambă, iar când îi trase-n jos chiloţii avu impresia că desfaşă un copil mic; cu zâmbet îi trase peste cap combinezonul milanez. În viaţa lui n-avusese de-a face cu-asemenea lenjerie. Lucrurile astea de două parale îi treziră un sentiment de duioşie. Trupul delicat, acoperit de ele îi era şi mai drag. Abia-l atingea cu buzele şi îşi plimba pe el mâinile orb, în neştire. Florina se ridică de la mijloc şi apropiindu-şi gura de urechea lui îi şopti, cu un susur care-l străbătu ca un şuvoi de foc: «Hai, nu mă mai chinuiţi». Şi, fără s-apuce să se mai dezbrace, n-o mai chinui. Când vru să se ridice, ea-şi înfipse degetele-n spatele lui şi-i şopti la ureche cu susurul ei dulce: «Vreau să vă simt în fiecare fibră». Vorbe ce-l stârniră s-o ia de la

capăt, de data asta cu sălbăticie, fără mângâieri, respiraţia finală a fiecăruia fiind un geamăt.

Florina îşi îmbrăcă la iuţeală capotul. Nicolae Dănescu-şi aminti vremea primei iubiri cu Aura. Umblau amândoi dezbrăcaţi ca într-o reeditare a Edenului, înainte ca Adam şi Eva să fi mâncat din fructul cunoaşterii. Ce pudică era Florina şi cum nu-şi îngăduia să-i spună pe nume.

«Florina, ce se-ntâmplă cu noi?». Fata ridicase din umeri. Într-un târziu, îşi luă inima-n dinţi să vorbească. «Vreau şi eu ceva frumos, la care să mă pot gândi toată viaţa». Şi din nou tăcere. «O femeie oricât de jos ar cădea îşi aduce aminte oricum de primul bărbat din viaţa ei… Eu am vrut ca primul bărbat din viaţa mea să fie bărbatul pe care-l iubesc… Dumneavoastră». «Florina, îţi dai seama ce grav e ceea ce se-ntâmplă cu noi?». Fata dădu resemnat din cap, în semn că-şi dădea foarte bine seama. «Tu ai douăzeci şi cinci de ani, eu cincizeci şi şase, însurat şi cu un băiat cu zece ani mai mare decât tine. Ce-ţi pot oferi eu ţie?». «Dragoste». «Şi la viitorul tău nu trebuie să mă gândesc? Îţi încurc viaţa. Te trag pe-un drum nefiresc. Tu trebuie să te măriţi cu un băiat de vârstă potrivită cu-a ta, să ai copii». Florina oftă. «Eu am un singur regret în toată bucuria pe care mi-o dăruiţi: că înşelăm un om, pe soţia dumneavoastră… Şi dacă vreodată m-aş mărita, ar trebui să-i spun omului de la bun-început că n-am să fac copii». Nicolae Dănescu o-ntrebă din priviri şi dintr-un gest al mâinilor: «de ce nu?». «Fiindcă nu pot să uit nicio clipă boala mamei. Sunt atât de-ngrozită că aş putea s-o duc mai departe. Eu de la cincisprezece ani şi până de curând am dus-o tot cu „Antideprin” ca să pot rezista». Nicolae Dănescu îi luă mâna şi i-o ţinu strâns între mâinile lui. Ce să-i fi spus? Că bolile psihice nu se moştenesc, chiar atunci când fac salturi de generaţii? Odată, pe când maică-sa era internată la «Central», Florina îi spusese că citise atâtea cărţi de psihiatrie încât ar fi putut ţine cursuri.

Timpul petrecut de ei cu-atâta pasiune şi uitare de sine lua sfârşit pe-o notă melancolică, a-ntoarcerii la realitate. «Totuşi, este trist în lume» gândiră amândoi fără să-şi mai fi spus niciun cuvânt.

*

Seara, în timp ce-şi descuia uşa, Florina auzi ţârâitul telefonului. Simţi că inima-i bătea ca o tobă. El trebuia să fie. «Alo», spuse ea cu un glas mic şi gâfâit. «Am simţit că te-ai întors acasă. Ţi-am simţit apropierea. Am vrut să te-aud. Atât de tulburate-mi sunt sufletul şi trupul». «Iertaţi-mă că v-am întristat. Din păcate, viaţa există şi dincolo de bucuria noastră». «Acum, trebuie să-nchid» şi pe şoptite îi spuse: «te iubesc». Puseră amândoi în acelaşi timp telefonu-n furcă. Dimineaţa sau la prânz, înainte de-a pleca la Policlinică, şi seara, Florina telefona la familia Şoimaru ca să afle dacă aveau nevoie de ceva.

«Florina, mamă, le e din ce în ce mai rău. Săracii au nişte dureri că până şi Tincuţa e de acord să le facem morfină. Toţi caută pe cineva să vină noaptea să le facă injecţia, când îi apucă durerile mai mari». «Mamă, telefonează cui crezi dumneata şi spune-le că vin eu, dorm acolo şi le fac eu injecţiile». «Dar pentru tine n-o să fie obositor?». «Obositor, neobositor… mi-e milă de ei, sărmanii. Cu greu s-ar găsi cineva să vină-n miez de noapte să le facă injecţii, mai ales că durerile nu-i apucă în fiecare noapte la aceeaşi oră».

Florina-şi adunase câteva lucruri într-o sacoşă, controlase apa, aragazul, scrisese pe-un carton numărul de telefon al familiei Şoimaru, pusese cartonul lipit de telefonul ei, luase un rând de chei de rezervă, încuiase uşa, apoi urcase cu liftul la etajul trei, la doctoriţa Bengliu. Sună de trei ori cum avea înţelegere cu Nina Bengliu. În uşa larg deschisă apăru soţul doctoriţei. Cu un ochi expert o măsură din cap până-n picioare şi ridică mâinile a-ntrebare. «Domnule inginer, sunt locatara de la parter, Florina Diaconu. Aş vrea să vorbesc un minut cu doamna doctor». «Nu e-acasă, domnişoară». «Atunci vă rog pe dumneavoastră să primiţi cheile de la apartamentul meu. Eu trebuie să lipsesc de-acasă şi e bine să se poată intra-n apartament, fiindcă nu se ştie niciodată: poate plesni o ţeava, în fine…». «Eşti o fiinţă prevăzătoare şi-n acelaşi timp foarte-ncrezătoare. Dacă-ţi furăm ceva?». «Glumiţi, domnule inginer. Iar hoţii-hoţi n-ar prea avea ce să fure». «Măcar un televizor, o combină ceva…». «S-ar păcăli, fiindcă n-

avem», şi Florina făcu semn din mâini sugerând lipsa a ceea ce i se enumerase. «Domnişoară, nu vrei să intri o clipă, să bei ceva, să iei o gustare, să stăm un pic de vorbă?», îi propuse inginerul Spânu, în timp ce Florina-i întindea cheile, iar el le-apucase doar pe jumătate, lăsându-le o clipă ca o punte între el şi Florina. «Vă mulţumesc de invitaţie, dar sunt tare grăbită». «O-ntâlnire?». «Da. Cu doi bătrâni pe moarte şi cu mama mea care-i îngrijeşte», şi Florina oftă din adâncul pieptului. «Iartă-mă, n-am ştiut». «N-aveaţi cum să ştiţi. Vă mulţumesc. La revedere».

Pe doctorul Dănescu avea să-l anunţe, nu ştia cum, că o vreme n-o mai găsea acasă. Avea să-i telefoneze când doamna doctor era la spital, fie la Policlinică unde-l căutase de multe ori pentru a-i comunica stadiul în care se afla cu lucrările pacienţilor lui. Mai bine la Policlinică. Acasă risca să dea peste madam Filea, care le făcea doctorilor Dănescu menajul de trei ori pe săptămână.

Bătrânii Şoimaru abia mai ţineau suflet în ei. Vetuţa Diaconu încerca să le-ndulcească suferinţa întrebându-i mereu ce le-ar fi plăcut să mănânce şi să bea. Domnul Şoimaru îi cerea câte un degetar de coniac, iar doamna un degetar de vin roşu. Descoperind Tincuţa această încălcare a regimului strict pe care trebuiau să-l urmeze părinţii ei, se năpustise asupra Vetuţei Diaconu ca asupra unei criminale care, prin inconştienţă sau poate voit, le grăbea bătrânilor sfârşitul. «De ce le dai să bea când ştii că le face rău?». Vetuţa Diaconu o privise cu tristeţe şi-o-ntrebase: «Tincuţo, ce crezi că le mai poate face rău? De ce să le iei o plăcere, singura care le-a mai rămas?». «Nu-ţi dai seama că-i omori cu zile?», îi răspunsese Tincuţa, tremurând de nervi. «Cu ce fel de zile, Tincuţo? Astea mai sunt zile sau pedeapsă de la Dumnezeu? Roagă-te lui Dumnezeu când ţi-o veni sfârşitul, cine-o fi lângă tine să nu-ţi taie singura plăcere care ţi-ar mai fi rămas».

Discuţia avusese loc în bucătărie. Tincuţa ieşise pe uşa din spatele apartamentului, trântind-o de s-o scoată din ţâţâni, de enervare uitând să-şi mai ia rămas-bun de la părinţi. Se dusese glonţ la soră-sa, Catrina, să-i povestească ce făcea cu părinţii lor nebuna de soră a lui Gogu, «schizofrenica aia». Îi părea bine că era şi Gogu de faţă; chiar îi făcea plăcere să spună odată şi-odată ce credea despre sora lui, care numai bună de-ngrijit bolnavi nu era. «Dragă Tincuţa, ce rău crezi că le mai poate face o picătură de băutură în halul în care sunt ei?», îşi dăduse cu părerea, pe-un ton blând Catrina, fiind convinsă că are dreptate şi nu doar pentru a-i ţine partea cumnată-sii, Vetuţa.

Gogu Eremia asistase la discuţie fără nicio vorbă, încercând să nu i se citească participarea nici pe chip. Dar cum Tincuţa nu era omul care să umble după o atmosferă paşnică, i se-adresă cu un ton ironic lui cumnatu-său: «Gogule, tu eşti doctor, tu crezi că sora ta face bine ce face cu părinţii noştri?». «Dragă Tincuţa, ştiu bine că părerea mea nu face doi bani pentru tine. Dar dacă ţii s-o afli, ţi-o spun. Decât i-aţi îndopa cu toate doctoriile, mai bine le-aţi da să mănânce tot ce le pofteşte sufletul şi le-aţi face morfină ca să le ia durerile. Dac-ar fi fost părinţii mei, demult îi lăsam să moară-n linişte şi pace. La peste optzeci de ani ai lor şi prăpădiţi cum sunt, de ce nu te gândeşti la ei ca la nişte biete fiinţe care-abia aşteaptă să moară? De ce nu te-nchipui o clipă-n locul lor?».

În urma discuţiei cu Tincuţa, care-o tratase ca de-obicei pe-un ton condescendent şi plin de reproş, de n-ar fi fost mila pentru cei doi bătrâni – care nici ei nu dăduseră cine-ştie-ce parale pe ea cât fuseseră-n putere – Vetuţa şi-ar fi luat bocceaua şi dusă ar fi fost. Dar îi era milă de ei şi ruşine de frate-său, Gogu. El o adusese pe soră-sa-n casa socrilor lui, văzând că toate femeile de dinaintea ei repede-şi luaseră tălpăşiţa.

«Dragă Tincuţa, dacă nu găsiţi pe nimeni, du-te tu şi cu Catrina şi-i îngrijiţi cum credeţi că e mai bine, că doar sunt părinţii voştri. Vetuţa, cum a venit aşa pleacă». «Am înţeles că noaptea stă acolo şi Florina», spuse Tincuţa din vârful buzelor. «Şi ea poate la fel de bine să plece». După aceste cuvinte, Gogu Eremia trecu la el în birou, găsind de prisos prelungirea unei discuţii inutile.

Deşi între el şi socrii săi nu fuseseră cine-ştie-ce relaţii calde, lui Gogu Eremia îi era milă de ei, ca de două fiinţe decrepite care-şi aşteptau şi-şi doreau moartea. Trecea zilnic să-i vadă şi-ncerca să le uşureze suferinţa. Fiindcă ipocrizia socială interzicea eutanasierea. În fiecare zi şi-o amintea pe fata căreia-i

injectase morfină în perfuzie, şi care-l binecuvântase, pentru a-i fi curmat nişte suferinţe atroce. Trebuia să recunoască totuşi ce traumă însemnase pentru el întreruperea acelei vieţi, fără nicio remuşcare însă, ba dimpotrivă, socotind că făcuse cea mai bună faptă din viaţa lui.

«Tincuţa dragă, de ce eşti atât de paraponisită pe Vetuţa, fiindcă le-a făcut şi lor o plăcere, când ştii că niciun regim din lume nu le mai ajută la nimic?». «Da, dar nici să le faci rău cu bună-ştiinţă». «Tincuţa, ce rost are să te prefaci: ştii bine că nimic nu le mai face rău. De ce trebuie să-ţi arăţi antipatia tot timpul faţă de Vetuţa şi faţă de Florina, doar fiindcă sunt rudele lui Gogu? Te-ai gândit ce-am face fără Vetuţa? Uiţi c-am schimbat şase rânduri de femei care-au plecat ele, nu le-am concediat noi. Te oferi să faci tu ce face Vetuţa?». «Dă-le dracu' şi pe ea şi pe fie-sa; n-au decât să stea acolo şi să se-mbuibe. Plus ce le mai dă Gogu, fiindcă nu văd de unde-ar fi atât de elegantă Florina, doar dacă nu s-o ţine cu vreun barosan». «Este elegantă fiindcă lucrează c-o dentistă care se-mbracă numai de la pachet. Asta, cum se satură de-un lucru, i-l pasează Florinei». «Mă rog».

*

Cu-o voce ca un firicel de aţă, străduindu-se din răsputeri să nu fie plângăreaţă, doamna Şoimaru povestea câte ceva din viaţa ei, întrebându-şi din când în când soţul: «Îţi mai aduci aminte, Tudore?». La care ori nu primea niciun răspuns, ori un mormăit neinteligibil. Din pat nu se mai putea ridica niciunul, iar domnul Şoimaru nu mai părea să-nţeleagă ce i se spunea. «Cred că se duce, ferice de el», spunea doamna Şoimaru de câteva ori pe zi, în momentele de luciditate dintre injecţiile cu morfină. Abia mai găsea Florina câte un locşor unde să-nfigă acul seringii, prin pielea pergamentoasă care aproape că se lipise de oase. Şi deodată se auzea bănuiala de glas a doamnei Şoimaru: «Mi-aduc aminte de tata cum, la moşie, de fiecare Paşti cumpăra ghete tuturor copiilor din sat. Îl trimitea pe Ghiţă, vizitiul şi lăsa la fiecare casă ghetele. Ghiţă făcea lista copiilor cu vârsta lor. De Florii veneau oamenii din sat şi ne-mpodobeau gardul cu salcie. Tata a fost un farmacist şi-un boier bun: a făcut dispensar în sat, a mărit şcoala, a făcut casă pentru-nvăţător». Şi deodată glasul se oprea, iar doamna Şoimaru, epuizată, adormea. Dormea nemişcată pe spate şi respira atât de uşor încât Vetuţa Diaconu îi punea mereu o oglinjoară-n faţa nasului ca să-şi dea seama dacă mai trăia. Domnul Şoimaru murise-n somn. Dimineaţa, doamna Şoimaru întinsese mâna spre patul lui şi spusese cu glasul ei abia şoptit: «Te-ai dus, Tudore? Ferice de tine. Să ştii că te-ajung şi eu curând».

La bătrâneţea însoţită de boală, despărţirea de partenerul de viaţă ori ia proporţii de catastrofă, ori este primită cu seninătate, ca o binecuvântare pentru cel plecat. De la cei înţelepţiţi de vârstă şi de boală n-ai s-auzi: «Acum eu ce mă fac?», ci promisiunea celui rămas de-a-l urma cât mai repede pe cel plecat. Când scoseseră sicriul în care i se afla soţul, doamna Şoimaru şoptise: «Tudore, să m-aştepţi cu garoafe grena, ca pe vremuri». Catrina se-apropiase de maică-sa: «Mamă, vrei ceva? Ce-ai spus?». «Nu era pentru voi, era pentru el».

Puţini sunt bătrânii petrecuţi cu lacrimi. Aceia mor într-o clipă, de buni, zdraveni, sănătoşi. La cei care-au zăcut, celor rămaşi plecarea lor li se pare o izbăvire. Dacă totuşi cineva-i plânge este privit de restul participanţilor ca o curiozitate, aproape ca o manifestare patologică. După domnul Şoimaru, la cei optzeci şi opt de ani ai lui nu cursese nicio lacrimă.

În săptămâna cât îi supravieţuise, doamna Şoimaru aci îl căuta cu mâna în patul de-alături, aci şoptea: «Am uitat că a plecat să m-aştepte». Altă dată se trezea povestind din trecut, mai ales în prezenţa Florinei, care-o asculta cu mare atenţie. Îşi aducea cu plăcere aminte brocantele din Paris, unde, pe lângă lucruri obişnuite găseai şi unele de mare valoare, bijuterii vechi cu monturi – adevărate opere de artă. «Fetiţo», i se-adresa-se Florinei, «vezi că-n sertarul din stânga de la vitrină e-o casetă turcească de alamă ciocănită. Adu-o încoace».

Cutia, o casetă de bijuterii de fapt, ocupa aproape tot sertarul vitrinei. «Acum desfă-i încuietorile şi

ridică-i capacul». Înăuntru erau etuiuri de catifea în care se aflau şiraguri de perle roz şi de perle albe cu fermoare, cele albe din ametist, cele roz din rubin, şase şiraguri de coral prelucrat, mărgele rotunde în degradeu, cu fermoar de safir. Într-o cutie mică – un inel. Un smarald transparent, verde crud, pătrat, plat, cu marginile bizotate, într-o montură de aur roşu, uşor curbată la marginile smaraldului, în fiecare capăt al curburii cu câte un briant minuscul. Florinei inelul nu i se păruse de-o mare frumuseţe, ci doar original. «Pe ăsta», şi mâna doamnei Şoimaru, cu degete ca nişte cioturi, se opri pe inel «pe ăsta l-am cumpărat la Paris la o brocantă. Se pare – aşa mi-a spus cine mi l-a vândut – că este italienesc de pe la o mie şapte sute şi ceva. Ţi-l dau ţie ca să-ţi aminteşti de mine». «Doamnă, dar ce-au să zică fetele dumneavoastră?». «Să zică ce-or vrea. Le rămâne destul. Nu mai spun de câte le-am dat pân-acum». «Şi pe astea cum de nu le-aţi dat?». «Le-am păstrat gândind să le pot vinde la o nevoie, dar n-a fost cazul». La ultimele cuvinte îi puse Florinei inelul pe inelarul mâinii stângi şi epuizată de efort, adormi.

Florina mai luă seama bijuteriilor, apoi le puse în etuiurile lor, în casetă şi la loc în sertarul servantei. «Ce curaj pe oamenii ăştia bătrâni, să ţină asemenea valori la-ndemâna oricui, când azi e-atâta hoţie şi tâlhărie». Când veniră cele două fiice ale doamnei Şoimaru, Florina scoase caseta din sertarul vitrinei, deschise etuiurile şi le-arătă bijuteriile, sfătuindu-le să nu le mai lase acolo. Întinse mâna şi punând un deget pe inelul cu smarald le spuse: «Doamna Şoimaru mi l-a dăruit mie, ca să-mi amintesc de dânsa. Am întrebat-o ce-o să spuneţi dumneavoastră fiindcă mi l-a dat mie…». Florina nu vru să le repete şi ultimele vorbe ale doamnei Şoimaru. «Ţi l-a dat de parcă n-ar fi avut cui să-l lase», spuse Tincuţa cu un aer de dispreţ, în timp ce Catrina lăsase nasu-n pământ. «Doamnă Tincuţa, vă rog luaţi inelul. Am să-mi aduc aminte de doamna Şoimaru şi fără el». Şi Florina îşi scoase inelul, îl puse pe-o farfurioară de pe masă şi ieşi din cameră; îşi luă jacheta din cuierul din vestibul şi plecă fără niciun cuvânt.

*

Tincuţa luase iniţiativa de-a invita la restaurantul „Continental” apropiaţii care participaseră la-nmormântarea, la distanţă de o săptămână, a părinţilor ei şi-ai Catrinei. Doctorul Gogu Eremia nu se-amestecase nici măcar cu o vorbă, ci achitase nota de plată întinsă de cumnată-sa ca reprezentând jumătate din cheltuielile cu praznicul şi cu înmormântările. În momentul când automobilele care veneau de la Bellu opreau în faţa restaurantului, dintr-un automobil verde, împodobit cu garoafe albe coborau un mire şi-o mireasă, păşind elegant pe covorul roşu de pe treptele de la intrarea în restaurant, anume întins ca să-i primească, în acordurile marşului nupţial şi-n aplauzele nuntaşilor. Gogu Eremia nu-şi putu reprima un zâmbet ironic şi amar. Din separeul celor cu nunta mai răzbătea din când în când câte un «Trăiască mirii!». Altminteri, totul decursese ce e drept fără cusur, precum prevăzuse Tincuţa în calitate de maestru de ceremonii. Gogu Eremia remarcase la restaurant că nu era niciun loc gol. Deci, Vetuţa şi Florina nu fuseseră poftite.

La sfârşitul înmormântării doamnei Şoimaru, în timp ce asistenţa prezenta condoleanţe familiei celei dispărute, Florina şi Vetuţa se retrăseseră fără nicio vorbă şi plecaseră la Metrou. Tot cu metroul veniseră la cimitir. Gogu Eremia, pe lângă nevastă-sa, luase în maşină doi farmacişti bătrâni, vecini cu săvârşiţii Şoimaru. În aceeaşi formaţie sosiseră şi la „Continental”, în acordul marşului nupţial. Absenţa Vetuţei şi-a Florinei de la praznic îl înfurie-n aşa hal pe Gogu încât nu se atinse de nimic din ceea ce-i puneau chelneriţele în faţă. Dacă nu i-ar fi fost ruşine de cei doi farmacişti bătrâni pe care trebuia să-i ducă înapoi acasă, pe loc s-ar fi ridicat şi-ar fi plecat. O vorbă nu scosese tot timpul mesei, o privire măcar nu-i aruncase nevesti-sii, care era vizavi de el şi nici măcar la sfârşitul praznicului nu spusese, în rând cu toţi mesenii, «Dumnezeu să-i ierte!».

Acasă, fără nicio vorbă, se retrăsese la el în birou. Catrina fiind sigură care era motivul acestei comportări a bărbatului ei, după ce ezitase cât ezitase, îşi luase inima-n dinţi, deschisese uşa biroului şi se-aşezase pe-un fotoliu în faţa lui Gogu. «Gogule, ce s-a-ntâmplat de nici măcar nu te uiţi la mine?».

Aruncându-i o privire ca un burghiu, cu o voce stăpânită, dar mai rece decât gheaţa, Gogu i se-adresă nevesti-sii: «Dacă ai fi tâmpită, întrebarea asta aş pune-o pe seama tâmpeniei. Nefiind tâmpită o pot pune doar pe seama ipocriziei. Nu ţi-e ruşine să mă-ntrebi ce e cu mine? Despre soru-ta n-am aflat azi că e o jigodie, dar despre tine azi m-am convins odată mai mult că eşti o cârpă de şters picioarele. Că jigodia de soră-ta nu le-a poftit la praznic pe Vetuţa şi pe Florina nu mă miră, dar că tu n-ai avut niciun cuvânt de spus mă umple de scârbă. Soră-mea, nebuna, schizofrenica, şase luni v-a şters la cur părinţii. Nepoată-mea de două săptămâni nu doarme ca să le facă morfină. Dar la „Continental" vă compromiteau! Catrina, azi mai mult decât oricând, îmi pare rău că m-am însurat cu tine. Are dreptate românul când spune: ia-ţi petic din gunoiul tău. Asta e tot ce-am avut de spus. Casa e a ta, de la părinţii tăi, neam de neam de intelectuali şi de boieri. Drumul e-al meu, care nu sunt de nivelul vostru nici sufletesc, nici social».

Catrina, tremurând ca varga, izbucni într-un plâns cu sughiţuri. Gogu ieşi pe balconul biroului şi-şi aprinse o ţigară. Când termină de fumat dădu un telefon, îşi adună nişte lucruri într-o valiză, îi spuse Catrinei «Noapte bună» şi plecă spre tramvai. Maşina o lăsă în garaj. «Chirie pentru toţi aceşti ani cât am beneficiat de zestrea dată fiicei lor mai mari de farmaciştii Şoimaru».

O ura pe Catrina? Chiar deloc. Dar ceva se rupsese iremediabil în sufletul lui. Dacă ar mai fi rămas împreună cu nevastă-sa ar fi-nsemnat să accepte-un compromis, ceva de ochii lumii. Ce-avea să i sentâmple Catrinei? Ce-avea să-i dea Dumnezeu. Dacă voia n-avea decât să divorţeze. El nu se despărţea din cauza vreunei femei, ci pur şi simplu fiindcă după treizeci şi şase de ani de căsătorie înţelegea că greşise mediul în care intrase cu naivitatea dragostei. Socrii îl băgaseră de seamă şi în seamă când avuseseră nevoie de el profesional, medicii de-un leat cu ei luând demult calea Domnului. Cumnată-sa, Tincuţa, nu făcuse niciodată apel la cunoştinţele lui profesionale, ceea ce nu-l îndurerase defel.

Ce-i reproşa Catrinei? Exact ceea ce-i spusese: lipsa de curaj a unei opinii. Lui i se-aplecase şi gata. Ce-avea să spună Magdalena, fiica lor? Îi dăduseră de zestre o garsonieră, pe care o-nchiriase, ea locuind într-o vilă superbă, cu socrii. N-avea decât să spună ce poftea. Gogu Eremia trecea printr-un moment când toată lumea îi era egală şi ceea ce nu bănuia, aşa avea să-i rămână până la sfârşitul vieţii; cu o excepţie, totuşi.

*

Între Florina şi doctorul Dănescu, în loc să se domolească, starea se agrava, simţindu-se tot mai dependenţi unul de altul, printr-o dorinţă ce nu se istovea. Doctorului Dănescu nu-i stătea gândul decât la trupul de adolescentă al Florinei, la mirosul acestuia de tinereţe şi de prospeţime, la respiraţia fierbinte şi la murmurele de dorinţă aprinsă pe care gura ei i le picura suav în ureche. Nu-şi aducea aminte ca vreun trup de femeie să fi răspuns desăvârşit dorinţelor lui cum răspundea trupul Florinei, care sencolăcea ca un vrej în jurul lui, dar care ştia atât de bine să se lase iubit. «Vara indiană a hormonilor». Şi ce să fi făcut acestor hormoni ce-şi îndeplineau atât de aprig datoria încât mulţumeau o tânără de douăzeci şi cinci de ani? Să se fi castrat, ca să pună capăt acestei stări de euforie? Aura n-avea de ce se plânge. El funcţiona ca şi înainte, ca un ceas de cea mai bună marcă elveţiană. Ceea ce se cheamă eufemistic îndatorire conjugală se petrecea tot mai rar între soţi, nesupărând-o deloc pe Aura, deşi o bătea gândul că bărbatul ei îşi exercita darurile-n altă parte, oricum cu multă discreţie şi cu o femeie de bună condiţie, de vreme ce nu-i ajunsese nimic la urechi.

*

Întoarcerea Vetuţei Diaconu acasă, după şase luni de absenţă, avea să tulbure paradisul Florinei şi-al lui Nicolae Dănescu. Florina, de modă veche în multe privinţe, printre care se număra decenţa, cu maică-sa alături i-ar fi fost o ruşine de moarte să-şi aducă amantul în casă. Vetuţa, foarte curioasă de felul ei, nu s-ar fi lăsat fără să afle cine era iubitul fiică-sii şi dacă i-ar fi mărturisit aşa ceva, şi dacă nu. Unde mai puneai că în curând avea să se-ntoarcă, împreună cu familia, de la o agenţie din străinătate, celălalt locatar de pe palier, a cărui soacră începuse o curăţenie mare a apartamentului cu pricina.

Discreţia era şi pentru Nicolae Dănescu un principiu de viaţă. Era greu să-nchiriezi o garsonieră pe undeva. Clandestin – evident. Adică să te fi dat pe mâna cuiva uns cu toate alifiile, între care şperţurile pe la autorităţi. Jena Florinei faţă de mamă-sa îi era perfect justificată. Nici lui nu i-ar fi tihnit s-o ştie alături, în timp ce s-ar fi iubit cu Florina. Nu le rămânea ca adăpost al dragostei decât maşina lui. Un fost coleg de liceu, inginer, îl învăţase cum să dea kilometrajul înapoi. Pentru ca Aura, înzestrată cu un deosebit spirit de observaţie, să nu poată calcula kilometrii pe care Nicolae nu i-ar fi putut justifica dacă înregistrarea ar fi fost adevărată. Nicolae şi Florina mergeau odată pe săptămână în pădure la Băneasa.

Niciodată nu fusese la mai multe revizii maşina doctorului Dănescu decât din ziua când intrase-n «clandestinitate». «Cât trebuie să mă iubească Florina dacă acceptă condiţiile astea atât de umilitoare. Din partea unui bărbat care doar îi încurcă viaţa».

*

Farmaciştii Şoimaru muriseră în octombrie. La şase luni după doamna Şoimaru, murise Vetuţa Diaconu. Dimineaţa, când plecase la Policlinică, Florina o lăsase bună, zdravănă, spălând geamul din camera de zi. O găsise-n patul ei, încălţată-n pantofi, stând pe-o parte, cu-o mână sub cap. «Mamă, mamă!». Abia când pusese mâna pe ea Florina înţelesese că maică-sa murise. Florina-şi deschise iute geanta: medicamentele Vetuţei erau înăuntru. De la tentativele ei de sinucidere – deşi maică-sa ajunsese-aproape la o stare normală – Florina-i lăsa acasă medicamente doar pentru o singură priză. O strigă din nou: «Mamă, mamă!». Se-aşeză pe-un scaun cu mintea golită de orice gând. Doar o mirare stăruia în toată fiinţa Florinei: cum de maică-sa nu-i răspundea. Nemişcarea nu-nsemna moarte, ci tăcerea. Nu-şi închipuise niciodată că avea să-şi cheme mama, iar ea n-avea să-i răspundă. «Mulţumescu-Ţi Ţie, Doamne, că n-am murit eu înaintea ei!».

*

Deşi unchiu-său Gogu se despărţise de Catrina – ceea ce le-amărâse din cale-afară pe Vetuţa şi pe Florina – Florina îi anunţase mătuşă-sii prin alianţă ziua şi ora incinerării celei care pornea pe alte tărâmuri. Catrina, împreună cu Magdalena şi cu Mihu, soţul acesteia – care n-o cunoscuse pe Vetuţa – se-apropiaseră de catafalc şi-aşezaseră pe marginea de granit o jerbă de garoafe. Pe panglică era scris: «Ultim omagiu. Catrina şi Magdalena». Doctorul Dănescu, fiu-său Mihai, doctoriţa Bengliu şi colegii Florinei din Policlinică formau un grup. Pe banca de pe marginea catafalcului stăteau Florina şi Gogu Eremia: familia moartei. Ultimele note din *Adagio*-ul lui Albinoni se suprapuneau coborârii sicriului spre cuptorul de incinerare şi închiderii celor două aripi ale catafalcului, închipuind un capac de sicriu. Florina stătea împietrită pe bancă. Unchiu-său o apucă de braţ: «Trebuie să mergem, Florina».

De ei doi, în picioare în mijlocul sălii, se-apropiau cei de faţă spre-a le prezenta condoleanţe. Catrina şi Magdalena, cu ochii plini de lacrimi, o strânseră în braţe pe Florina, Mihu îi sărută mâna. Gogu Eremia le sărută mâna nevesti-sii şi fiică-sii şi le spuse: «Vă mulţumesc că aţi venit». Doctoriţa Bengliu, căreia i se udase batista de lacrimi o strânse tare la piept pe Florina, fără niciun cuvânt. Toţi colegii o sărutau pe Florina şi-i întindeau mâna doctorului Eremia, care le-o săruta femeilor şi le-o strângea bărbaţilor, rostind încet: «Mulţumesc!». Nicolae şi Mihai Dănescu se-apropiaseră ultimii de cei doi. Mihai se uită lung în ochii Florinei, apoi o strânse cu putere în braţe, vrând s-o trezească la viaţă. Nicolae Dănescu îi sărută Florinei mâna, o strânse-n braţe, închise ochii şi-şi culcă o clipă capul pe umărul ei. Cu toată starea ei de-ncremenire, în care viaţa i se părea suspendată, Florina simţea că-n existenţa ei ceva se rupsese definitiv.

Dispariţia acestei biete mame, care-i amărâse adolescenţa şi prima primă-tinereţe, îi luase o spaimă de pe inimă, dar îi aducea şi presimţirea că avea să se sfârşească şi puţinul frumos din viaţa ei. Oameni care nu sunt înzestraţi cu însuşiri extrasenzoriale îşi presimt totuşi viitorul, ca şi când spre el s-ar deschide o fereastră.

*

«Florina, hai să mergem la un restaurant, să mai stăm de vorbă». «Unchiule, ce să căutăm noi la restaurant? Mai bine mergem la noi acasă». Încă nu se obişnuise că «noi» ţinea de trecut. «Şi mai bine să

mergem la mine. Să-mi vezi şi tu garsoniera». Garsoniera doctorului Eremia era spaţioasă, luminoasă, cu dulap de haine în perete, cu o cămară având aerisire directă, ca şi baia. Camera era mobilată cu strictul necesar. Fără un obiect decorativ, fără un tablou, fără o fotografie, avea un aer monahal. «Unchiule, nu vreau să te supăr, dar să ştii că eu şi cu mama suntem… am fost tare mâhnite că te-ai despărţit de tanti Catrina. Să nu te superi, dar noi am crezut – şi ezită în faţa trecutului verbal – că ţi-ai găsit vreo tânără şi de-aia…». «Nu mi-am găsit pe nimeni, dar în viaţa unui om, în aparenţă dintr-un nimic, se rupe ceva iremediabil. E momentul când ai revelaţia unei mari greşeli pe care-ai cultivat-o ani de-a rândul. Când, de exemplu, te saturi să fii socotit o mezalianţă». «Unchiule, dar tanti Catrina s-a măritat cu dumneata, cu toate că părinţii ei n-au fost încântaţi de căsătoria asta. Deci te-a iubit». «Şi eu am iubit-o, dar s-a terminat. În treizeci şi şase de ani de căsătorie se-adună şi bune şi rele. Vine un moment când picătura dă peste buza paharului. I-am lăsat Catrinei toată munca mea de-o viaţă, iar eu am luat-o de la lingură». «Noi ne-am mai văzut cu dânsa şi ne-a spus că poţi să iei tot ce doreşti din casă». «Nu doresc nimic». «Unchiule, iartă-mă că te-ntreb, dar care-a fost picătura ce-a dat pe dinafară?». «Conformismul ei de-o viaţă, în care singura abatere a fost căsătoria cu mine. De câte ori mergeam pe la părinţii ei nu se vorbea decât de nobleţea neamului Şoimaru şi-a neamului Lizeanu – adică al soacră-mii. Titus Pop, de unde la-nceput era considerat o mezalianţă, ca şi mine, de când a ajuns mare, cu Partidul şi cu Guvernul, a devenit obiect de admiraţie pentru socri şi pentru Catrina. Singura care profită cât poate de pe urma lui, dar în sinea ei doi bani nu dă pe el, e Tincuţa. Altă jigodie – obiect de admiraţie al nevesti-mii… Ţi-a spus ea, v-a spus care-a fost picătura care-a dat pe dinafară din pahar?». «Nu». «Foarte bine…». Deci n-avusese curajul să le spună Florinei şi Vetuţei că lipsa lor de la praznicul de-nmormântare al bătrânei Şoimaru însemnase picătura ce dăduse pe dinafară din pahar.

«Unchiule, dac-ai mai şti şi povestea cu inelul cu smarald…», îi trecu prin minte Florinei, care se mirase atunci de lipsa de reacţie a mătuşă-sii Catrina faţă de atitudinea soră-sii. Catrina le poftise la parastasul de şase săptămâni al doamnei Şoimaru. Vetuţa, fără să se fi sfătuit în prealabil cu Florina, mulţumise de invitaţie, dar refuzase. «Catrina dragă, noi nu vrem să-ţi stârnim zâzanie-n familie. Dacă n-am avut loc la praznicul de-nmormântare, nu se mai drege-acuma busuiocul. Suntem sigure, şi eu şi Florina, că Tincuţa ne-a uitat. De ce să-i stăm noi ca un spin în ochi?». Catrina tăcuse şi-nghiţise. «Atunci ne vedem curând la mine», spusese ea. Şi se văzuseră şi cu Magdalena, care nu-şi putea reveni după gestul tatălui ei, gest pe care maică-sa nu i-l tălmăcise-n niciun fel. «Tată, ţi-ai găsit vreo tânără de care te-ai îndrăgostit?», îl întrebase cu blândeţe Magdalena, ca şi când s-ar fi adresat unui bolnav. «Din păcate nu, fata tatei. Dar nu te preocupa de-ntâmplarea asta. Să ştii că pot sta la aceeaşi masă cu maică-ta şi pot să mă port şi să vorbesc civilizat cu ea». «Tată, treizeci şi şase de ani şterşi cu buretele?». «Nu, Magdalena. Nu şterşi cu buretele ci-nfipţi cu bolduri în viaţa mea, ca nişte bondari într-un insectar. Tocmai memoria m-a adus la despărţirea de maică-ta». «Tată, v-aţi luat din dragoste, v-aţi înţeles atâţia ani şi deodată, ca un trăsnet, ce s-a putut întâmpla?».

Gogu Eremia şi-aduse aminte cum nevastă-sa mersese totdeauna cu el în Oltenia cât trăise coana Atena şi cât trăise Adrian Diaconu, cum nu se lepădase de amărâta de Vetuţa şi de Florina când fuseseră la greu şi o undă de-amărăciune îi trecu prin suflet. Erau anii când în Catrina încă nu se-ncuibase snobismul familiei Şoimaru şi admiraţia pentru Titus Pop şi pentru Tincuţa, deveniţi exemple de reuşită-n viaţă, de ştiinţă a relaţiilor sociale. «Invită-l şi tu pe la noi pe profesorul Stoenescu», îl îndemna Catrina. «Mi-e de-ajuns că-i suport impostura şi bădărănia la spital ca să-l mai poftesc şi-acasă». «Da' vezi, Vasiliu a ştiut să se dea bine pe lângă el şi e şef de secţie şi membru de Partid». «Meseria mea e să-ngrijesc oameni bolnavi, nu să fiu şef şi nici membru în Partidu' lu' peşte». «Vasiliu a ştiut să obţină o bursă de-un an în America». «Să fie sănătos. Eu n-am să obţin bursă nici la Gheboaia». «Să nu-ncerce să se debaraseze de tine». «S-ar fi debarasat ei de mult dacă nu le-aş duce secţia-n spinare. Să nu-ţi închipui că plecând bou la bursă-n America te prefaci în geniu şi nici pupând în cur Partidul şi ajungând profesor». «Păcat că în nu ştii să-ţi pui în valoare calităţile». «Social, într-adevăr, o duc foarte prost.

Profesional, nu mă pot plânge. Chiar şi crema Partidului, când o doare pe undeva, pe mine mă cheamă la „Elias", nici pe profesor, nici pe Vasiliu. Până şi ăştia au aflat cât valorează dosarele».

Odată, când Chivu Stoica se simţise rău, nereuşind să cadă de acord asupra unui diagnostic, medicii solicitaţi îi ceruseră voie pacientului să-l scoată de la Gherla pe Haţieganu, mare diagnostician, spre a-şi spune şi el părerea, în privinţa bolii marelui om de Partid. Un avion de vânătoare îl adusese val-vârtej pe Haţieganu la Bucureşti. Haţieganu doar ce pusese mâna pe pacient şi-i dibuise buba. După ce-i extrăsese tot puroiul dintr-o pungă de lângă pancreas, se spălase pe mâini şi li se adresase colegilor lui bucureşteni: «Domnilor, acuma ştiţi ce are; vă rog, duceţi-mă înapoi la puşcărie». Chivu Stoica, într-un elan de generozitate, şi probabil gândindu-se că ar mai fi putut avea nevoie şi altă dată de Haţieganu, intervenise pentru eliberarea lui din detenţie.

Gogu Eremia îşi trecu o mână prin faţa ochilor, ca şi când ar fi alungat o insectă supărătoare. «Magdalena, dacă pân-acuma nu ştii ce-nseamnă să se rupă ceva din tine, ceva legat de-un om, îţi doresc din tot sufletul să nu afli niciodată. Mai mult n-am ce să-ţi spun. N-am o fire duşmănoasă: ca dovadă că-i suport în capul meu pe Stoenescu şi pe Vasiliu. Aş putea să plec în altă parte şi să scap de ei. Şi? Aş da tot peste unii cu Partidul şi cu Guvernul. Dar e greu în viaţa ta intimă, de om, să lungeşti pelteaua când s-a rupt ceva aici», şi dusese mâna la inimă. «Ca între doi oameni ceva să se strice iremediabil, nu-nseamnă nici măcar ca unul dintre ei să fie un monstru. E suficientă erodarea de zi cu zi, acumularea inevitabilă de contrarieri care să te facă să suporţi rutina platitudinii cu-atât mai greu cu cât ai iubit mai mult. Şi maică-ta, ca tot neamul ei, pune mare preţ pe lucruri, pe acumulare. Nu mi-am luat din casă decât hainele, cărţile de specialitate şi Eminescu, ediţia Maiorescu. Eu nu mă leg de lucruri».

Magdalenei i se păruse totdeauna că bunicii ei materni se ţineau cu nasul pe sus faţă de tatăl ei care nu făcea nimic pentru a-i contraria, dar nici pentru a le intra în voie. La toate subiectele care-l enervau şi la care ar fi avut de spus câte ceva de să le ţiuie urechile socrilor lui, înghiţea în sec şi tăcea. Două subiecte în special îl scoteau din sărite: idealizarea epocii de aur 24 de carate dintre cele două războaie mondiale şi cea a Occidentului, unde umblau câinii cu covrigi în coadă. Pe socri îi enerva placiditatea lui Gogu Eremia care, şef de promoţie, se mulţumea să fie doar un medic-primar, în loc să fi ajuns profesor ca nişte colegi de-ai lui care se aflaseră în coada promoţiei. Cu tot paseismul lor, erau de părere că de vreme ce prin politică se ajunge, politică trebuie să faci, acest aspect apropiind comunismul de aurul 24 de carate interbelic, bi-antebelic şi, de fapt, cam de tot ce consemnase istoria. Politica te propulsa în „Orient-Express". Fără ea băteai şleaurile cu două mârţoage înhămate la o cotigă.

Titus Pop îşi înţelegea epoca, spre deosebire de catârul ălălalt de ginere, om fără pic de ambiţie. Titus bătea lumea-n lung şi-n lat, iar la soră-sa-n Elveţia se ducea când voia, cu nevastă, cu copil ca şi când ar fi trecut de pe-un trotuar pe cel de vizavi. La doi ani o dată, soră-sa îi trimitea o maşină cu vreo 20.000 de kilometri la bord, ca să nu se poată spune că era nouă. La vamă, Titus avea relaţiile lui, încât maşina intra-n Ţară ca o scrisoare la cutie. O vindea pe cea anterioară şi punea banii la teşcherea. Pentru soră-sa şi pentru cumnatu-său, o maşină-nsemna un mizilic. Cu toate nemulţumirile Tincuţei împotriva bărbatului ei, de pe urma lui şi-a surorii lui văzuse toată Europa, în condiţii pe care omul de rând, de pe orice meridian, nici nu le-ar fi visat. Pentru Titus, casa era un hotel unde plăteşti serviciile şi n-ai nicio grijă. Să fi bătut vreun cui în casă, ori să fi schimbat un bec ars, Doamne fereşte! Având cu totul alte ore de masă decât Tincuţa şi Bogdan, nici farfuria din care mânca n-o punea în chiuvetă, necum s-adune firimiturile de pe masă. «Cu cine dracu' o fi semănând putoarea asta? Tată ardelean şi mamă armeancă, două neamuri ordonate şi cu spirit gospodăresc, iar ăsta parc-a avut slugi şi în burta mă-sii», îşi gratula Tincuţa bărbatul nu numai în gând, ci şi faţă de apropiaţi. Pe ea o ţinea lângă bărbatu-său interesul, pe el lângă ea – nepăsarea inerţiei şi ideea deranjului pe care-l implică un divorţ.

*

Magdalena îşi frecventa ambii părinţi, dar pe la ea o invita numai pe maică-sa, ştiind că *Madame la Générale,* cum îi spunea Mihu maică-sii, dezaproba «purtarea incalificabilă», a lui Gogu Eremia, care, după treizeci şi şase de ani, îşi abandonase nevasta pentru vreo fufă, «generăleasa» nedând crezare nici unei alte versiuni pentru asemenea despărţire.

Magdalena mergea tot mai des la Florina, uneori împreună cu Mihu. Pe Florina n-o invita la ei, nedorind s-o şocheze pe bătrână, cu-o verişoară pe care o scotea din mânecă după ani de zile şi despre care nu-i vorbise niciodată. Magdalena anunţându-şi din vreme vizita, Florina o invita şi pe Catrina, faţă de care nu-şi schimbase cu nimic atitudinea. Pe Gogu, Florina îl poftea în fiecare duminică la masă, iar el, ca să se revanşeze, o ducea la restaurant. Întâlnindu-se cu nişte cunoscuţi în asemenea ocazii, îşi auzise vorbe pe la spital că se-ncurcase cu-o tinerică. Nu le dezminţise. Chiar se simţea flatat. Magdalena îi comunicase Florinei această versiune. «La ce restaurant, Magdalena? În ce zi şi la ce oră?», o-ntrebase Florina, care-i aştepta răspunsul zâmbind. «Te dezamăgesc, Magdalena. Eu eram tinerica».

*

La câteva săptămâni după moartea Vetuţei Diaconu, vecinul de palier, întors de curând din America, o abordase pe Florina, de unde până atunci abia-şi dădeau bună-ziua. «Duduie, am aflat că s-a prăpădit mama dumitale». Florina dăduse din cap fără niciun cuvânt, displăcându-i acel «dumitale», prin care vecinul îşi arăta poziţia faţă de-o categorie socială inferioară lui. «După câte ştiu, apartamentele noastre sunt identice». «Se poate. Eu nu ştiu cum este apartamentul dumneavoastră», deschisese şi Florina gura. «N-ai vrea să închiriezi o cameră?». «Nu». «Dar dacă Spaţiul Locativ îţi aduce pe cineva, având dumneata acum spaţiu excedentar?». «În această eventualitate, aş vinde apartamentul şi m-aş duce undeva unde n-aş avea spaţiu excedentar». «Eu zic să te mai gândeşti». «Şi eu zic să se mai gândească şi cel care mi-ar aduce pe cap Spaţiul Locativ ca să nu-l blestem». Bărbatul, frumos de-altminteri, dar cu un aer prea plin de sine, o privi cu un zâmbet aducând a rânjet. «Şi cum l-ai blestema, domnişoară?». «Simplu: „vezi-l, Doamne!”», şi Florina-l privi în ochi pe vecinul ei. Din felul cum îi pieri zâmbetul infatuat, Florina înţelese că domnul-tovarăş, vecinul ei, era de obârşie rurală. Niciun comunism din lume n-avea să abolească la sat credinţa-n blestem. Florina dădu din cap a salut şi-şi văzu de drum. Îi venea să râdă. Îşi aminti un film italian despre mafie. Singura persoană care-acceptă să depună mărturie în Justiţie împotriva unui criminal în serie – un temut mafiot – este o femeie care văzuse când acesta-i omorâse bărbatul. Cum dă cu ochii de criminal, femeia începe să-l blesteme. Iar el îşi face cruce şi o imploră: «Nu mă blestema, nu mă blestema!».

Indispusă de conversaţia cu vecinul ei de palier, Florina îi povesti doctoriţei Bengliu întâmplarea. «Paştele şi dumnezeii mă-sii de politruc. Vrea probabil să pună mâna pe apartamentul tău. Să te facă să-l vinzi. Găseşte el pe mă-sa, pe soacră-sa, pe vreun neam să-l cumpere, ca să nu figureze domnia-sa la Partid cu două case. Dacă-ndrăzneşte să-ţi aducă pe cap Spaţiul Locativ o să-şi muşte mâinile. Am eu oameni care să-l înfunde de să nu se mai scoale. Am fost colegă de clasă cu el la liceu şi de grupă de an la facultate. Apoi el a trecut la Drept şi la A. S. E. Cu nevastă-sa s-a-nsurat la intervenţia U. T. M.-ului. Se ţinea cu ea din anu-ntâi, de când eram toţi trei colegi, a lăsat-o borţoasă, dar de luat de nevastă nici gând. Unde să se plângă amărâta? La U. T. M. Care l-a convins s-o ia de nevastă. Cred că a mai intervenit şi altă instituţie. Ea e o fată cumsecade. Mult mai bună studentă decât el şi mai deşteaptă. A terminat stomatologia cu medie foarte bună. Cu fundu-n vine, cu picioare scurte şi groase, cu un cap de ţărancă frumoasă, cu o privire sinceră şi râzătoare, aşa cum e, merita ceva mai de caracter decât jigodia de bărbatu-său şi merita să profeseze, nu să rămână slugă la dârloagă şi doar mamă de copii. Fii fără grijă, Florina. Când s-o uita la cutiile de scrisori şi-o vedea numele meu o să-i piară cheful să te mai sâcâie sau să se mai dea mare prin împrejurimi. Ia stai… Iniţial, apartamentul lui figura pe alt nume». «O fi preluat contractul de la cel care figura pe lista dintâi», se dădu Florina cu părerea. «N-avea grijă că aflu eu cum

e şi cu transferul ăsta», o asigură doctoriţa Bengliu.

Şi aflase: contractul era pe numele soacrei, care locuia cu bărbatu-său, bine mersi, într-un apartament cu chirie, proprietate de stat. Nici pomeneală de vreun transfer de contract. Doar că socrii divorţaseră anume pentru ca soacra să figureze fără locuinţă, deci perfect îndreptăţită să contracteze o locuinţă pe bani, ca oricine, la divorţ locuinţa fiind câştigată de bărbatu-său, deşi era perfect partajabilă. Doar că Justiţia făcea şi pe oarba şi pe tâmpita când trebuia.

Nina Bengliu nu era omul denunţurilor şi-al pârelor, dar ştia să spună vorba potrivită la momentul potrivit. Cum îl întâlnise pe Şerban Mitrea îi atrăsese atenţia că era prietenă cu vecina lui de palier şi-l privise cu un zâmbet persuasiv. Toată povestea asta o tulburase şi o-ntristase pe Florina: să locuieşti pe-acelaşi palier cu nişte oameni de care să te fereşti ca de ciumă; să nu ieşi din casă fără să te uiţi pe vizetă ca nu cumva să te ciocneşti nas în nas cu ei. Urâtă era lumea.

Cu cât drag îi întâlnea pe domnul Ghiţă şi pe tanti Gina. Cum făcea o prăjitură sau o mâncare mai «de lux», tanti Gina le aducea şi lor. «Madam Diaconu, ia să vezi ce-am făcut. Să-mi spui dacă-ţi place, ca să mai fac, că Ghiţă se linge pe deşte de pe prăjiturile ăştea». «Bine c-au apucat să ne vadă şi pe noi în apartament. Ce s-au mai bucurat. În oala de inox pe care ne-au dăruit-o de casă nouă n-am să gătesc. Am s-o folosesc pentru flori. Ne-au adus-o plină cu orez: „Maică, nu se-aduce-n dar vas gol şi nici portofel fără un bănuţ acolo”». Dumnezeu îi iubise: muriseră-n somn intoxicaţi cu monoxid de carbon. Uitaseră gazele aprinse la soba din dormitor.

Vetuţa şi Florina îi plânseseră cum nu şi-ar fi plâns nici rudele cele mai apropiate. Când şi-i aminti, pe Florina o podidiră lacrimile. «Dumnezeu să vă odihnească acolo unde sunteţi domnu’ Ghiţă şi tanti Gina, că tare buni aţi fost cu noi». În afară de Nicolae Dănescu, al cărui suflet îl simţea prin ziduri, şi de doctoriţa Bengliu, în bloc, Florina parcă trăia printre mutanţi. De când murise maică-sa, casa i se părea pustie. După ce descuia, şi înainte de-a-ncuia uşa apartamentului, spunea de fiecare dată: «Sărut mâna, mamă». La nişa Vetuţei din columbarul de la crematoriu, în clădirea nouă, la parter, erau mereu flori proaspete aduse de Florina şi de Gogu Eremia. «Florina – am rugat-o şi pe Magdalena – când o fi să fie, să mă incineraţi şi să-mi puneţi urna lângă a Vetuţei. Dumnezeu v-a ajutat şi ei şi ţie să vă aflaţi liniştea».

Pentru a nu-i ţiui urechile de-atâta linişte, pe Florina o uita Dumnezeu în laborator. Încălcând orice regulă de prudenţă, Nicolae Dănescu venea în fiecare zi la ea în apartament, pentru a o face măcar o oră să-şi uite singurătatea. Respectându-i doliul, şase săptămâni după moartea Vetuţei, îi sărutase doar mâinile şi-i mângâiase părul şi obrajii, iar ea-şi lăsa capul pe umărul lui şi-aproape de fiecare dată i-l uda cu lacrimi. El îi povestea câte o carte, un spectacol, îi vorbea despre locurile din Ţară şi din afară, pe care le văzuse cu părinţii lui înainte de război. Cum îl învăţase taică-său să conducă un avion şi cum să se lanseze cu paraşuta.

Îi povestea şi ea din viaţa ei de copil crescut la creşă. Acolo se stătea până la trei ani, când mergeai la grădiniţă. «Numai eu şi cu Ursuleţ, vecinul meu de pat, am rămas până la patru ani». Mama lui Ursuleţ era condamnată pentru furt din avutul obştesc. Urma să iasă din puşcărie pe când Florina şi Ursuleţ împlineau patru ani. Ursuleţ era brun, rotunjor, tot un zâmbet şi cu părul numai inele. Era cel mai frumos copil din creşă. Doamna Anişoara, femeie singură, divorţată, una dintre asistentele medicale, îl adora. Duminica-l lua la ea acasă. Era disperată la gândul că mama lui Ursuleţ n-avea să i-l lase ei să-l înfieze. Când mama lui Ursuleţ s-a eliberat, doamna Anişoara i-a făcut rost de-o slujbă şi de-o cameră pe undeva. Mama şi-a luat copilul. Ursuleţ atâta a plâns o săptămână după «mama Işoara» şi a refuzat orice fel de mâncare, încât maică-sa i l-a dus înapoi doamnei Anişoara, care numai într-un plâns o ţinuse şi-ntr-o disperare după ce i-l luase pe Ursuleţ.

«Acum o săptămână, în staţie la tramvai, mi-au atras privirea o doamnă cu un tânăr. M-am uitat lung la ei: era doamna Anişoara cu Ursuleţ. M-am apropiat de ei şi i-am sărutat. Doamna Anişoara, ceva îmbătrânită, iar Ursuleţ, bărbat în toată firea; de necrezut cum şi-a păstrat figura. L-aş fi recunoscut dintr-o mie. Ursuleţ e microbiolog la Institutul Cantacuzino. Ieşise cu „mama Işoara” după cumpărături, în

vederea căsătoriei lui cu o colegă». Urmase o tăcere. «Vă-ntrebaţi, poate, domnule doctor, de ce v-am spus povestea lui Ursuleţ. Fiindcă aşa mici cum eram la creşă, simţeam deosebirea dintre noi şi Ursuleţ. Era ceea ce eu, cu mintea de mai târziu, am numit ierarhie. Protecţia cuiva te situa în altă poziţie faţă de ceilalţi. Mă gândesc la mine şi la mama: ce ne-am fi făcut fără protecţia unchiului Gogu? Pentru noi şi-a pus în mişcare toate relaţiile, şi-a creat obligaţii. În acelaşi timp a făcut apel şi la toţi cei care-i erau obligaţi. Şi aşa am mâncat şi noi o pâine… Mama, săraca…», şi Florina se oprise. «Florina, de ce te-ai oprit? Hai, spune ce spunea doamna Diaconu». «Îmi spunea să mă mărit fiindcă zicea ea: n-ai un bărbat la spate, nu se uită nimeni la tine». «Avea dreptate, Florina. În societatea noastră persistă mentalitatea că o femeie singură e o persoană disponibilă, căreia orice bărbat îi poate face propuneri de-amor. Pân-acolo se merge cu mentalitatea asta încât, dacă o femeie se-aşază la o masă de restaurant, nici chelnerul nu crede că vrea pur şi simplu să mănânce. Până şi el şi-nchipuie că femeia e venită la agăţat. De-asta, oricât m-ar durea, aş vrea să te ştiu măritată, la rostul tău». «Dacă genetica nu m-ar speria atât de rău, aş face un copil cu dumneavoastră. Nu v-aş pretinde să-l recunoaşteţi, nici să-l întreţineţi. Cum însă n-am să fac niciodată copii, n-am de ce să mă mărit». «Şi cum vezi tu viitorul tău şi-al meu?». «Să n-o supărăm pe doamna doctor, soţia dumneavoastră, şi să ne iubim până ce moartea ne va despărţi»; şi Florina îi luă mâinile şi-i sărută podul palmelor. Pe Nicolae Dănescu îl trecu un fior. O strânse pe Florina puternic la piept simţind nevoia să ştie că erau amândoi vii şi că mai aveau iubire înaintea lor.

*

Murise şi Vetuţa până să se hotărască surorile foste Şoimaru să golească încăperea în care trăiseră părinţii lor după ce casa le fusese naţionalizată în 1950. Împărţeala o făcuse Tincuţa, încercând să-şi calce pe suflet şi să ia şi soră-sa lucruri frumoase şi de preţ, nu numai ea. Mersese până acolo cu generozitatea încât îi spusese Catrinei s-o cheme pe Florina să-şi aleagă vreun lucru. «Tincuţa, sunt sigură că refuză». «Tu încearcă. Te refuză, foarte bine, să fie sănătoasă». Tincuţa socotea, pe bună-dreptate, lăcomia fiind unul dintre atributele esenţiale care-l «împodobesc» pe om. Până atunci nu i se prezentaseră dezminţiri. Aşa cum se aşteptase Catrina, Florina o refuzase. «M-am gândit să ai o amintire de la ei», îi spusese Catrina, cu glasul cel mai paşnic şi mai duios şi fără ipocrizie. Numai că Florinei nu i se ştergea din minte scena inelului cu smarald. «Tanti Catrina, duc povara atâtor amintiri, încât nu vreau să-i mai adaug nimic. Oricum, îţi mulţumesc pentru gândul bun».

«Câtă dreptate are proverbul oriental care spune că o faptă rea se poate şterge printr-una bună; o vorbă rea nu se mai şterge cu nimic». Florinei nu-i smulsese nimeni inelul doamnei Şoimaru; vorbele şi intonaţia lor o făcuseră să nu-l mai vrea. În casa bătrânilor erau atâtea lucruri frumoase, dar aurul şi diamantele din lume şi n-ar fi amăgit-o pe Florina să se mai afle vreodată liberă şi nesilită de nimeni în prezenţa Tincuţei.

Toată lumea nu-nceta cu presupunerile în privinţa despărţirii bruşte, fără semne prevestitoare, dintre Gogu Eremia şi Catrina. Numai Tincuţa, cu o minte atât de inventivă, tăcea ca scroafa-n păpuşoi, ori de câte ori venea vorba despre acest subiect. Fiindcă, fără ca soră-sa Catrina să-i fi suflat un singur cuvânt, era sigură că ea, nepoftindu-le la masă la praznicul părinţilor ei pe Vetuţa şi pe Florina, făcuse să se reverse paharul răbdării lui Gogu Eremia.

*

După ce-i murise mama, Florina umbla ca un robot. Era o ilustrare a automatismului inerţiei. O trezise din acea stare conversaţia cu vecinul ei de palier. Îşi dădea seama că dacă maică-sa ar fi trăit, ea ar fi fost mult mai evazivă în conversaţia cu-acel domn. Odată cu moartea maică-sii i se părea că nu mai avea pe cine să pună-n primejdie şi nu mai avea ce să piardă. Avea să se poarte ca un om liber, liber de

familie. Curând i se oferise ocazia să se manifeste aşa cum îi dicta mintea, făcând abstracţie de prudenţă.

Doamna doctor Vişoiu, conferenţiară la Stomatologie, şefa secţiei de ortodonţie infantilă, îi trimisese un mulaj pentru o fetiţă de cinci ani. Fetiţa venise la policlinică să probeze aparatul, însoţită de-un bărbat care avea aspectul şi manierele unei gărzi de corp şi nu ale unui tată. Florina îi probase aparatul fetiţei şi o pusese să vorbească. Vorbea perfect. «Dar mă strânge», şi cu un gest violent şi-l trăsese din gură şi-l azvârlise pe jos. Însoţitorul nu nimerise cum să se-aplece mai repede şi s-adune aparatul de pe ciment. «Micuţă domnişoară», i se-adresă Florina, «aşa se-ntâmplă cu orice aparat la-nceput. Îl porţi întâi o jumătate de oră, îl scoţi, apoi o oră şi tot aşa mai departe, până te obişnuieşti şi-ai să-l porţi tot timpul». Însoţitorul îi dădu Florinei aparatul care din zvârlitură nu păţise nimic. «Să mergem în laborator, să-l dezinfectăm şi să-l probăm din nou». «Nu mai probez nimic», şi copila bătu dârz din picioare. «Atunci, copilă dragă, ai să rămâi cu dinţii strâmbi».

Florina dezinfectă aparatul, îl puse cu mulajul în aceeaşi pungă şi i-o dădu însoţitorului împreună cu un formular pe care să-l semneze. Însoţitorul se uită la Florina, care-i făcu un semn din umeri şi-i spuse bună-ziua, întorcându-se la aparatele ei. Mama copilei, nevastă de bărbat cu aghiotanţi, se dusese ca o furtună la doctoriţa Vişoiu să se plângă de aparatul pe care fetiţa nu-l putea purta. Doctoriţa pusese aparatul peste mulaj şi-l găsise perfect. «Doamnă, v-am trimis la cea mai bună tehniciană pe care-am cunoscut-o în douăzeci de ani de meserie. Dar dacă fetiţa refuză să poarte aparatul şi să se-acomodeze treptat cu el, eu nu ştiu la cine să vă mai trimit», îi spusese doctoriţa. Enervată, doamna, împreună cu fetiţa şi cu garda de corp, dăduse năvală peste Florina. «Domnişoară, copilul meu nu poate purta aparatul pe care i l-ai făcut dumneata». «Dar a-ncercat să-l poarte?», întrebase Florina. «Dumneata nu-nţelegi că nu poate?». «Nu, doamnă, nu-nţeleg». «Fă-i altul». «Nu, doamnă». Şi Florina se uită într-un registru, văzu costul aparatului, îşi scoase portmoneul din geantă, numără banii, îi întinse doamnei, împreună cu aparatul şi cu mulajul. «Fiţi bună, doamnă, şi semnaţi-mi aici – şi-i întinsese un formular – că vi s-au restituit banii pe aparat şi căutaţi-i un tehnician care să facă aparate moi». «Ce-nseamnă asta, domnişoară?». «Înseamnă, doamnă, că eu îmi fac meseria cum am învăţat. Cine nu este mulţumit, se poate adresa altui tehnician». «Dumneata ştii cine sunt eu?». «Doamnă, puteţi fi şi regina Angliei; şi reginei Angliei şi cerşetorului din colţ eu le lucrez la fel. Bună ziua», şi Florina o lăsase pe doamna, soţie de înalt tovarăş, cu sensibila ei copilă şi cu garda de corp în mijlocul sălii de aşteptare şi se dusese cu pas calm spre laborator.

Nicio clipă Florinei nu-i fusese frică de represaliile înaltului personaj. Nimeni n-o chemase s-o moralizeze. Peste două zile, garda de corp se prezentă şi vru să-i restituie costul aparatului. «Domnule, de când mă ştiu sunt săracă. La fel de săracă am să fiu cu sau fără banii ăştia. Vă rog să-i luaţi şi duceţi-vă cu Dumnezeu!». Dacă ar fi trăit maică-sa Florina ar fi tăcut şi-ar fi-nghiţit toanele înaltei doamne, soţie de înalt tovarăş. Acum nu mai avea pentru cine să-nghită hachiţele şi mitocănia nimănui.

Peste o săptămână de la acest incident se trezi din nou cu garda de corp a copilei şi-a doamnei sale mame. «Doamne Dumnezeule, ce or mai fi vrând de la mine?». «Sărut mâinile, domnişoară. Să ştiţi că de data asta am venit pentru mine, cu o rugăminte faţă de dumneavoastră». Florina îl privi întrebător. «Soacră-mea are nevoie de proteză pentru maxilarul inferior. I-a făcut doamna doctor Vişoiu mulajul şi v-a trimis şi materialul necesar». «V-o pot face peste zece zile». Bărbatul îi întinse o punguţă de plastic în care erau materialul şi mulajul. «Cât mă costă?». «Cât credeţi dumneavoastră». «Doamna doctor Vişoiu a zis să vă ofer cinci sute de lei». «Perfect». «Generoasă ca totdeauna doamna doctor; eu dacă-i luam trei sute». Bărbatul scoase portmoneul. Florina îl opri cu un gest. «Întâi fac proteza, i-o probez pacientei şi-abia atunci îmi daţi banii. Iar dacă, purtând-o, simte vreo jenă, vine la mine şi-i retuşez locul cu pricina. Banii se dau când se ia marfa. Aşa e negustoria cinstită». «Vreau să vă spun că soţia şefului meu s-a dus la „Elias" cu aparatul făcut de dumneavoastră şi toţi dentiştii de-acolo i l-au probat fetiţei şi au spus că e perfect. Acum aia mică îl poartă permanent… Şeful meu e mare-n Procuratura militară. Nevastă-sa i-a fost dactilografă. Eu sunt şoferul lui». Florina aprecie că şoferul era cel puţin căpitan.

Pentru prima oară de când avea slujbă, Florina accepta bani de la cineva. Începea să urmeze sfatul dat la-nceputul colaborării lor de doctorul Dănescu şi, neobosit, de răposata coana Gina. De la oameni modeşti, în continuare nu accepta nimic. Lua de la cei bine-mbrăcaţi, care, prin fiece por, respirau prosperitate, şi cu mare plăcere de la cucoane elegante, în sensul preţurilor a ceea ce purtau şi căzându-le capul şi mâinile de bijuterii. Ceea ce nu făcuse niciodată cât trăise maică-sa. Începea să se-adapteze lumii în care trăia, fiindcă-i pierise frica. Pentru munca ei, ca pe mulţi alţii, Statul n-o plătea cât ar fi meritat. Stăpânu-nvaţă sluga hoaţă. Oamenii îşi sporeau şi ei câştigul cum puteau. Or, cum în toate ţările supuse cândva Imperiului otoman bacşişul era lucru curent şi-mpământenit, firesc şi-n România, nimeni nu se sfia să-l primească, termenul care-l numea căzând oarecum în desuetudine, înlocuit de mai noile «şperţ» şi «şpagă».

Florina mânca puţin, mai mult zarzavaturi şi fructe. Duminica făcea un fel cu carne în cinstea unchiului ei, care venea încărcat cu tot felul de bunătăţi. Lui Şerban Mitrea, vecinul de palier, nu-i fusese greu să afle cine era vizitatorul fetei. Era limpede pentru cine divorţase acest oaspete, doctor foarte cunoscut. Deci fata avea pe cineva la spate de se ţinuse atât de băţoasă în singura lor convorbire; şi-o mai avea şi pe Nina Bengliu, Benglioaica, unsă cu toate alifiile. Zvonul cu doctorul puriu ajunsese şi-n Policlinică, fiindcă altfel nu se explica atitudinea plină de deferenţă faţă de Florina din partea unora care înainte abia-i răspundeau la bună-ziua.

Puţin comunicativă de felul ei, Florina n-avea să ţină o şedinţă cu toţi oamenii muncii şi să le spună că presupusul amant era fratele maică-sii. «Nu cumva să fii proastă şi să scapi vreo vorbă că-ţi este unchi», o dăscălise doctoriţa Bengliu. «E foarte bine să creadă că ai un barosan la spate», continua Nina Bengliu, care-avea doi barosani la spate, practica barosanilor începută fiind de ea din ultima clasă de liceu.

Florina îşi dorea să meargă la mare în concediu, o săptămână, şi apoi, prin O. N. T., să facă un tur al României. Împlinise douăzeci şi şase de ani şi nici măcar până la Snagov nu fusese. Îşi puse-n gând ca tot ce-avea să câştige peste leafă să pună deoparte, în speranţa că odată, cândva, să-şi cumpere şi ea maşină. Călătoria i se părea ca evadarea dintr-o cuşcă. În unele sâmbete, pe vreme frumoasă şi când nu lucra după-amiaza, mergea cu unchiu-său, Gogu, în parc la Herăstrău ori la Băneasa. O singură dată merseseră la Grădina zoologică. Florina plecase de-acolo aproape plângând. Niciun animal n-o impresionase mai mult decât pantera, care nu stătea o clipă locului şi care nu le-arunca spectatorilor nici măcar o privire. Mai fusese odată la Grădină când era la grădiniţă-n grupa mare. Atunci se-apropiase de educatoare şi-o-ntrebase de ce erau închise animalele. «Ca să nu mănânce oamenii». Dar Florina se-ndoise că educatoarea-i spusese adevărul. Adultă, animalele îi aminteau copilăria ei comunitară, fără nicio bucurie şi viaţa ei de tânără, ascunsă ca a oricărei femei cu bun-simţ care iubeşte un bărbat însurat.

Unchiu-său, cu duminicile lor petrecute împreună, îi dădea o idee de familie: o preocupare de-a face un efort pentru plăcerea cuiva. Ca şi ea, Gogu Eremia mânca puţin, dar îi plăceau lucrurile bune, felurile gospodăreşti migălite, ca de pildă piftia de pasăre, ciulamaua de ciuperci cu mămăligă, sarmalele cu afumătură printre ele, şi altele, stropite cu un pahar de vin bun. În fiecare duminică aducea o sticlă de şapte sute de mililitri dintr-o viţă de soi, ori nişte sticluţe de şampanie de două sute cincizeci de mililitri, pe care i le procura un pacient, de la un magazin cu circuit închis.

«Unchiule, n-ai vrea să-i poftesc duminica şi pe Magda cu Mihu?». «Nu, Florina. Pofteşte-i când vrei, dar duminica e numai a noastră: a ta şi-a mea», şi oftase. Îi făcuse cadou Florinei un casetofon. Îndată ce terminau masa, Gogu Eremia punea la casetofon o bandă cu muzică clasică de obicei, dar şi cu Edith Piaf şi cu alţi şansonetişti francezi între care Brassens şi Yves Montând, cântând vechi cântece franţuzeşti ca nimeni altul, sau muzică autentic populară, având el două cântăreţe de suflet: Maria Tănase şi Lucreţia Ciobanu. În vremea asta îşi sorbeau cafeaua întinşi pe cele două canapele din camera de zi, cu trunchiul răzimat pe perne îmbrăcate-n pluş verde închis. «Aşa s-or fi simţit şi romanii în tricliniu sorbind Falernul, legănaţi de sunetul unei harfe căreia-i ciupea alene coardele câte un sclav frumos, mai mult gol decât acoperit»; şi Gogu Eremia făcea o incursiune în lumea Antichităţii romane, pentru Florina, care-i

sorbea fiecare cuvânt. Deşi învăţase conştiincios tot ce se predase la şcoală şi la Filologie, din lecturile obligatorii pe care i le impusese doctoriţa Bengliu, cum şi le impusese ei înseşi, Florina era conştientă că-i lipsea o cultură generală asimilată sistematic. Pentru prima oară se ocupa cineva de ea anume, pentru a o-nvăţa, pentru a-i ţine, fără un ton profesoral, lecţii de cultură generală. Pe vremea când unchiul ei, Gogu, absolvise colegiul Carol din Craiova, cartea era carte, nu politizare.

O cultură generală temeinică avea şi doctorul Nicolae Dănescu, elev eminent la vremea lui, fiu de profesoară de liceu de limbi clasice. Numai că în orele lor furate, clandestine, abia aveau timp de dragoste. «Când mă gândesc că niciodată n-am să-l văd în pijama şi-n papuci. Între noi o să lipsească totdeauna o intimitate paşnică, un moment în afara interdicţiei». Unchiul ei, cu vizitele lui duminicale între orele unu şi şapte seara, cu muzica pe care-o ascultau, cu incursiunile lui docte, pe-un ton molcom, prin istoria şi prin cultura lumii, o făceau pe Florina să uite tristeţile duminicilor de singurătate ale femeii clandestine, care stătea mereu cu urechea ciulită la telefon să nu-i scape acel apel mult aşteptat, durând câteva secunde, când un glas şoptit îi spunea: «Te iubesc. Te port în fiecare fibră».

Unchiul Gogu nu-i punea Florinei nici o-ntrebare cu privire la existenţa vreunui bărbat în viaţa ei sau la planurile ei de viitor. Asupra existenţei unui bărbat în viaţa Florinei n-avea dubii, judecând după bijuteriile pe care le purta fata. El ştia prea bine că Vetuţa vânduse plângând ceasul cu lanţ şi cu glisieră de la părinţi când se mutaseră-n apartamentul contractat de Florina. Reuşise să-şi păstreze verigheta, cerceii de platină cu diamante şi cesuleţul de mână de aur, cu brăţară subţire, darul de nuntă făcut de Adrian. Florina le ţinea într-o cutiuţă cu clamă şi din când în când le mângâia, ca pe nişte relicve scumpe; şi o podidea plânsul gândindu-se la tată-său, pe care nu-l cunoscuse, şi la viaţa de chin a maică-sii. De pe urma lor rămăseseră ea şi acele trei obiecte. Şi deodată se simţea atât de singură şi de a nimănui, cu toată dragostea doctorului Dănescu şi cu toată apropierea dintre ea şi unchiu-său, care parcă voia să răscumpere postum ceea ce poate nu făcuse cât ar fi trebuit pentru soră-sa, Vetuţa.

Anii copilăriei petrecuţi în colectivităţi, un număr printre alte numere, fără afecţiunea nimănui, cu-o-ngrijire profesională, cu-atât de puţin timp petrecut lângă o mamă tristă, muncită, mereu îngândurată, anii ăştia nu-i răscumpăra nimic. În sufletul Florinei, tristeţea se-aşternuse ca nişte straturi geologice. Se uita la hainele ei frumoase, provenite toate de la doctoriţa Bengliu, la bijuteriile, daruri din partea lui Nicolae Dănescu şi-a unchiului ei, şi constata cu părere de rău că, deşi le preţuia, n-o făceau fericită. Doar clipele de plăcere trupească de nedescris şi de pierdere de suflet în braţele doctorului Dănescu însemnau uitare şi zbor spre un alt tărâm. În ultima vreme îi venea tot mai des în minte întrebarea doctorului Dănescu: «Florina, cum vezi tu viitorul tău şi-al meu?»; «… Să ne iubim până ce moartea ne va despărţi». Asupra acestui punct al vieţii ei, n-ar fi ştiut să spună de ce, Florina n-avea niciun dubiu. Ceva îi spunea că nu semnase o poliţă-n alb.

*

Cutremurul din 1977, pe lângă dezastrul produs în toată România, dar mai ales în Bucureşti, adusese şi două noutăţi: Legea patrimoniului şi retragerea bijuteriilor de aur şi de platină din toate magazinele ca şi din consignaţii. După 1944 se căraseră cu vagoanele în Occident obiecte cu o valoare patrimonială. Se zvonea că la trezirea autorităţilor române, spre adoptarea unei legi existente peste tot în lume, contribuiseră sezisările repetate ale unor mari boieri din Moldova, în al căror conac, la naţionalizare, se aflaseră şapte tablouri ale celor mai mari nume din Impresionismul francez – afirmaţie dovedită cu fotografii de familie lângă acesta tablouri, plus cataloage internaţionale în care zişii boieri figurau ca proprietari ai tablourilor în cauză. Foştii proprietari, mergând mereu la Muzeul Naţional de artă din Bucureşti, nu le văzuseră niciodată expuse. Intrând în corespondenţă cu toate muzeele din Ţară, aflaseră că nimeni nu văzuse-acele tablouri. Cu toată legea patrimoniului introdusă în România – «Tardiv de târziu», vorba cuiva – şi în ciuda tuturor cercetărilor cu privire la acele tablouri, se obţinuse un rezultat

mirobolant: prinde orbul, scoate-i ochii. Tablourile ori se aflau pitite pe la niscaiva tovarăşi care-auziseră de Impresionism, ori figurau prin vreo colecţie privată din lumea largă, sau în mai multe.

În privinţa bijuteriilor de aur şi de platină, un regim special aveau numai verighetele de aur. Te prezentai cu actul recent de căsătorie şi erai programat pentru cumpărarea verighetelor. Bijuterii de aur sau de platină puteai găsi prin cineva care lucra la un magazin de reparat bijuterii. Şi doctorul Nicolae Dănescu şi doctorul Gogu Eremia aveau acelaşi furnizor în domeniu: un domn care făcuse Istoria Artelor şi care, şi de plăcere dar mai ales date fiind timpurile şi situaţia lui familială, se-angajase la un magazin de reparat bijuterii. Un om fin, cu mult gust şi cu nas de copoi la selectat clientela. Nu-i respingea nici pe cei care voiau aur la kil, ei alcătuind majoritatea cumpărătorilor, dar celor din afara acestei categorii le oferea lucruri în care meşteri adevăraţi îşi învestiseră munca şi fantezia.

Bănuiala doctorului Eremia că în viaţa Florinei exista un bărbat o confirmase un inel pe care fata îl purta şi care lui i se păruse cunoscut. Cu oarecare timp în urmă, când i se-adresase domnului furnizor de bijuterii, în scopul de-a cumpăra ceva pentru aniversarea Magdalenei, oscilase între acel inel şi-o baretă cu safire şi cu briante. Se oprise la baretă, deşi inelul îi plăcuse mult. Dar dacă nu i se potrivea Magdalenei? Să umble să-l lărgească sau să-l strâmteze? Inelul Florinei îi trecuse precis prin mână: două smaralde mici, triunghiulare, despărţite la bază de câteva brienţele. Pietrele – montate în platină, veriga – de aur. Lui Gogu Eremia i se păruse inutil să-şi întrebe nepoata dacă-l cunoştea pe furnizorul inelului. Florina şi Vetuţa trăiseră atât de «economic», încât numai de cumpărat bijuterii nu le-ar fi ars.

Gogu avea remuşcări cu privire la trecut: nu-şi ajutase sora şi nepoata cât ar fi trebuit. Nu-i părea rău după ce le cărase Catrina părinţilor ei – Tincuţa răspunzând mai mult de sectorul sugestii şi observaţii – dar nu-şi putea ierta că nu-şi întrebase măcar o dată sora: «Voi aveţi ce mânca, ce-mbrăca?». Timp de patru ani o dată nu se dusese cu soră-sa să-şi vadă şi el nepoata la creşă. Când fetiţa ajunsese la şcoală îşi făcuse milă şi pomană Magdalena şi o pusese pe maică-sa s-o cheme-n fiecare duminică la masă, când n-aveau musafiri. Judecând lucrurile retrospectiv, Gogu îşi dădea seama că, de foarte multe ori, Vetuţa nu venise nici poftită duminica, aflând tot felul de pretexte, pentru a nu-i indispune cu muţenia ei, cu aerul ei pierdut şi umil. Se dusese el vreodată cu port-bagajul plin să-l descarce la soră-sa şi la nepoată-sa, cum făcea, pentru părinţii ei, Catrina? Le dăduse vreodată un ban soră-sii şi nepoată-sii? O plătise pe Vetuţa cât îi îngrijise socrii, atât cât ar fi plătit două femei? Catrina nu-ndrăznise să-l întrebe cât îi dădea Vetuţei, dar nu uita niciodată să spună ce noroc dăduse peste Vetuţa cu părinţii ei: «stă la căldură, mănâncă lucruri bune».

De pe-atunci începuse Gogu să simtă o zgârietură pe nervi. Îi era limpede că toate aceste «cugetări» erau inspirate din înţelepciunea Tincuţei. Dar nepăsarea lui faţă de soră-sa şi de nepoată-sa nu porneau din laşitatea de-a n-o supăra cumva pe Catrina, pe ea şi tot neamul ei? «I-am spus Catrinei că e-o cârpă de şters picioarele. Ca şi când eu aş fi mai breaz». Cum o lăsase el pe Vetuţa să-şi vândă ceasul cu lanţ şi cu glisieră, cumpărat la naşterea ei de părinţii lor? «L-aş cumpăra eu, dar nu vreau să creadă Vetuţa că profit de strâmtorarea lor», spusese atunci Catrina, iar el, în loc să-i fi dat bani soră-sii şi să nu-i fi luat ceasul, singurul lucru rămas de la părinţi, o lăsase să-l vândă! Avea să-l roage pe furnizorul lui să-i găsească unde-o şti ceas cu lanţ şi cu glisieră, pe care să-l dăruiască Florinei, ca un act de penitenţă.

Numai că Vetuţa plecase din lume cu of-ul de-a nu fi fost în stare să nu se despartă de singurul lucru rămas de la părinţii ei. «Nu suntem niciodată suficient de stăpâniţi de spectrul ireversibilului, al ireparabilului: într-un cuvânt, de gândul la moarte, la dispariţia cuiva, dispariţie ce ne face inutilă căinţa». El n-avea cum să mai mângâie mâhnirea pe care Vetuţa o dusese cu ea în cea lume. Gogu încerca să-şi repare conştiinţa faţă de sine însuşi, Florina se purta cu el de parcă n-ar fi avut niciun reproş cât de mic să-i facă. Ea era atât de-nvăţată cu înstrăinarea lumii unchiului său, încât nu fusese surprinsă de purtarea lui faţă de ea şi de maică-sa. Ba dimpotrivă, îi era profund recunoscătoare că se străduise să-i afle maică-sii un loc de muncă şi ei să-i înlesnească intrarea la şcoala post-liceală de tehnicieni dentari.

Florinei nu i se păreau ciudaţi oamenii pe care soarta ei nu-i interesa, ci dimpotrivă, cei care-aveau un

gând şi pentru ea. Oricâtă dragoste-i arăta doctorul Dănescu, oricâtă grijă şi bunăvoinţă unchiu-său şi doctoriţa Bengliu, în sufletul Florinei se afla un tărâm al singurătăţii şi-al suspiciunii. Tărâm din sufletul multor oameni care n-au cunoscut bucuria în copilărie. Şi la cămin şi la grădiniţă erau băgaţi în seamă copiii care se gudurau pe lângă o persoană adultă, ceilalţi erau toţi o apă şi-un pământ. Ca şi când între cei trecuţi de copilărie lucrurile s-ar fi prezentat altfel. Acuma, când pe unchiu-său şi pe doctorul Dănescu îi simţea dependenţi de ea, nu-şi putea alunga totuşi sentimentul de om al nimănui. Ei ar fi putut s-o alunge oricând din viaţa lor; nici nu s-ar fi mirat, nici nu s-ar fi supărat, fiindcă de copil era-nvăţată să n-aştepte nimic de la oameni. Numai ea nu şi i-ar fi putut alunga din suflet.

«N-ai vrea să faci Facultatea de Stomatologie, Florina?», o-ntrebase unchiu-său într-o zi. «Nu, unchiule. Un om sărac face o meserie ca să aibă ce mânca, în fine, ca să-şi ţină zilele. Ştiu că sună mai frumos „doamna doctor", decât tehniciana cutare. Dar cum eu n-am ambiţii sociale, mă mulţumesc numai cu ceea ce sunt. În meseria mea, singurii care te preţuiesc sunt stomatologii, fiindcă fără tehnicieni nu-şi pot face meseria. E prea târziu pentru facultate». Florina citea aceleaşi cărţi ca şi doctoriţa Bengliu – care i le şi împrumuta – vedea aceleaşi spectacole, asculta aceleaşi concerte. Doar că doctoriţa stătea tot timpul în picioare şi scobea la dinţii stricaţi ai copiilor şi-ai adulţilor, situaţie pe care Florina nici nu şi-o dorea, nici n-o invidia. Meseria ei o făcea, pentru prima oară în viaţă, să simtă că s-a aşezat într-un loc călduţ, nebăgat în seamă, dar şi nepândit cu invidie de alţii. Câte un nou ministru al Sănătăţii, spre a-şi dovedi spiritul înnoitor, mai venea cu niscai măsuri de «reorganizare a muncii» – botezate de Partid «organizatorice». Florinei îi bătea inima, chiar dacă zisele belele nu-i atingeau pe tehnicieni.

Florina era o anonimă, cu o parte de viaţă la vedere, cu alta de taină, ca atâţia alţi anonimi pe lumea asta.

*

Din doi în doi ani, Emil şi Aimée Pop petreceau minimum trei luni pe an la fiica lor în Elveţia. Căsătorită din anul doi de facultate cu un bancher evreu elveţian – deci scutită de orice griji materiale – Iulia Pop nu-şi abandonase studiile: terminase medicina în Elveţia. Ca să-i răsplătească perseverenţa, bărbatu-său îi construise o clinică de geriatrie. Iulia importase din patria-mamă câţiva specialişti de mâna-ntâi, fiind cunoscute-n lumea întreagă performanţele românilor în materie, iar profesor doctor Ana Aslan – un nume de referinţă cu privire la bolile bătrâneţii, la prevenirea şi la ameliorarea lor. Vreo şase ani după căsătorie, Iulia făcuse tot felul de tratamente de fertilizare pentru a da naştere, în sfârşit, unei fetiţe, spre bucuria părinţilor ei, bunicii Pop, şi-a mătuşii Ruth, sora bancherului.

Părinţii fraţilor Élie şi Ruth Herzog muriseră amândoi într-un accident de maşină, la vreo trei ani după căsătoria lui Élie; n-avuseseră parte să se bucure de venirea pe lume a nepoatei lor, Lea. Pentru ei, infertilitatea nurorii era un motiv de tristeţe, ca şi celibatul fiicei lor Ruth. Nici căsătoria fiului lor nu-i făcuse prea fericiţi: cu o necunoscută, de la sărăcanii din Est, când ei se aflau într-o ierarhie stabilă, a lumii financiare occidentale, iar Élie al lor, frumos, distins, o minte în cadrul acestei lumi, putea face o căsătorie strălucită.

Susţinătoare vehementă a căsătoriei lui Élie cu «sărăcana» din Est fusese Ruth. «Dragii mei», li se-adresase ea doamnei şi domnului Herzog, «nu credeţi că ar fi momentul să ne mai primenim sângele? De generaţii, Herzogii s-au încuscrit cu bancheri ca şi ei, ajungându-se la consangvinitatea care, chiar dacă nu la a doua generaţie, consangvinitate este oricum, ca în orice comunitate închisă». «Ruth», i se-adresase tatăl său, «în privinţa consangvinităţii şi-a pieirii prin ea, Golda Meir, care e o minte strălucită, a spus că mai bine pierim decât să ne-amestecăm». «Tată, îmi pare rău că nu împărtăşesc părerea acestei remarcabile doamne. E suficient să mă privesc pe mine ca s-o contrazic. Din doi părinţi frumoşi ca dumneata şi ca mama, uite ce-a ieşit: un dulap cu picioare de pod şi cu un cap cât un dovleac, de-o urâţenie ternă. Şi vă-ntrebaţi de ce nu vreau să mă mărit. La averea noastră, pretendenţi la mâna mea s-ar

fi aflat destui. Dar fizic mă consider un exemplar inacceptabil de reprodus. Lăsaţi-l pe Élie să se-nsoare cu fata asta frumoasă, deşteaptă şi cu ambiţia de-a-şi face o carieră. În ţara ei provine din burghezia de mijloc».

Emil Pop era greco-catolic, Aimée – catolică, Iulia – tot catolică şi ea; apartenenţa la un cult, Iuliei i se părea o formalitate inventată de oameni şi fără legătură cu Dumnezeu, încât nu văzuse niciun inconvenient să treacă la mozaism pentru a se putea căsători religios cu Élie, ceremonie la care părinţii lui ţineau foarte mult, fiind o bună ocazie de-a se achita de obligaţiile mondene din lumea lor, în care se dădea mare importanţă evenimentelor de familie. Părinţii fetei, elegant îmbrăcaţi, ştiind să se poarte, tatăl vorbind bine nemţeşte, iar mama o franceză cu vocabular economic, dar corect folosit, nu făcuseră figură discordantă la nunta lui Élie şi-a Iuliei. Se-ntreţinuseră politicos cu vecinii de masă, nefiind nevoiţi să tacă precum peştele-n baltă. Se vedea că nu erau speriaţi de spectacolul fastuos din jurul lor. Colierul doamnei Pop, de platină cu diamante, vechi de vreo două secole, nu scăpase neobservat nici chiar în acea lume de bogătaşi în care pietrele preţioase puteau fi socotite la kilogram, caratelor pierzându-li-se şirul.

Fratele miresei, un băieţel frumos, de unsprezece ani, îmbrăcat în frac *ecru,* purtând papion violet cu buline mici tot *ecru,* îşi impresionase vecinii de masă prin franceza şi prin engleza pe care le vorbea fluent. Băieţelul stătea pe scaunul de lângă maică-sa şi-i cerea din ochi voie pentru fiecare gest pe care-l făcea. Deşi era evident că se plictisea, nu se mişcase de la masă până ce nu se ridicase toată lumea.

Tinerii Herzog, Élie şi Iulia, aveau să locuiască într-o vilă din mijlocul unui parc în care se mai afla un pavilion destinat musafirilor. În el aveau să fie găzduiţi părinţii şi fratele Iuliei când veneau în Elveţia, iar mai târziu, şi Tincuţa cu Bogdan.

Élie Herzog era obligat prin activitatea lui financiară la o viaţă mondenă, de protocol. Primea şi făcea invitaţii, fiindcă numai aşa se menţin relaţiile de interes şi chiar cele de prietenie. Deşi părinţii Iuliei ar fi vrut să se eschiveze de la asemenea întruniri protocolare – oricâtă osteneală şi-ar fi dat gazdele şi invitaţii să le imprime un caracter amical – Élie nu le-accepta în ruptul capului absenţa; voia să le demonstreze că îi considera egali şi că familia soţiei lui era familia lui.

O dată, soţia unui bancher îşi manifestase mirarea că socrii lui Élie Herzog veneau din Est, fiindcă *ils n'en avaient pas l'air.* Bine îmbrăcaţi, doamna Pop arborând totdeauna bijuteria potrivită cu ora şi cu toaleta, cu un aer deloc stânjenit, nu păreau picaţi dintr-o lume a constrângerii şi-a sărăciei. Iulia îi explicase doamnei respective că, în socialism, lumea nu era chiar atât de puţin diversificată pe cât o credeau cei din Vest. În afară de vârfurile Partidului, mai erau categorii ce se diferenţiau de massa populaţiei: medici, avocaţi, artişti. Dintre foştii bogaţi nu toţi ajunseseră-n sapă de lemn: exemplu părinţii ei, oameni cu stare, din burghezia mijlocie. Carte putea învăţa oricine dorea, iar bibliotecă de-asemenea îşi putea face oricine, cărţile fiind foarte ieftine în socialism, ca şi spectacolele.

«Şi dumneata ce-ai fi fost dacă rămâneai în România?». «Medic. Numai că aş fi fost salariată a Statului, unicul patron în socialism şi nu proprietăreasă de clinică». «Şi părinţii dumitale cum pot veni în Elveţia? La „Securitate" le dă voie?». «Le dă. Pentru că Statul român îşi doreşte relaţii bune cu bancherii elveţieni şi nu numai cu ei. Este un privilegiu al părinţilor mei». «Dar regimul comunist luptă împotriva capitalismului, nu?». «Doamnă, să nu credeţi toate lozincile care se debitează cu privire la lupta asta. Comunismul nu luptă împotriva capitalismului mai mult decât luptă capitalismul împotriva comunismului. Ştiţi care e adevărul, cel puţin cât am băgat eu de seamă? Se sprijină reciproc». «Dar nu mai înţeleg nimic». «Doamnă, nici nu e de-nţeles dacă n-ai trăit şi-acolo şi-aici. Numai aşa poţi vedea cât se minte şi-acolo despre aici şi-aici despre acolo».

Explicaţiile Iuliei n-o dumiriseră deloc pe doamna în chestiune, ci o puseseră pe gânduri în privinţa nevestei bancherului Herzog-junior. N-o fi fost cumva o agentă din Est strecurată în lumea lor? Dacă era agentă, era una subtilă, care nu vorbea cu-nverşunare despre regimul din care provenea. Primul lucru la care se gândiseră părinţii lui Élie, ca şi soră-sa, Ruth, fusese cel legat de independenţa alesei din

România în raport cu Securitatea. Familia Herzog îşi pusese-n mişcare toate relaţiile de la Ambasada Elveţiei în România şi «oamenii de specialitate» ai Ambasadei le prezentaseră biografia întregii familii Pop.

Modul cum o cunoscuse Élie pe Iulia o exonera pe fată de legături cu Securitatea. Ea se afla la Bucureşti, într-un magazin de unde-şi cumpăra ceva, când în magazin intrase Élie, care nu-şi mai luase privirea de la ea. Când fata ajunsese la uşa magazinului, el i se-adresase politicos, în franceză, întrebând-o dacă-i permitea s-o conducă şi să schimbe câteva cuvinte. Fata vorbea o franceză surprinzătoare. Îşi făcuse o autobiografie în faţa lui Élie, fără nicio referire politică. El o invitase la cină. După un minut de gândire fata-i spusese: «Accept cu o singură condiţie: aleg eu restaurantul». Şi-l dusese la o masă dosnică la „Carul cu bere". Îi explicase că marile restaurante mişunau de agenţi şi de urechişti. El îi ceruse voie să-i scrie. «Dar numai cărţi poştale», îi răspunsese Iulia.

A treia oară într-un an, când Élie venise-n România de dragul ei, o ceruse de nevastă părinţilor, cărora, ca şi fetei, li se prezentase ca funcţionar bancar la Geneva. Părinţii nu se opuseseră acestei căsătorii, dar nici entuziasm nu manifestaseră. Se vedea că le era greu să se despartă de fata lor. «Vă gândiţi poate că eu sunt evreu şi Iulia e creştină…». «Dragă domnule, eu sunt armeancă, deci semită ca şi dumneata. Sângele nostru e-acelaşi, doar religia ne este alta, aşa că dumneata şi Iulia sunteţi pe jumătate fraţi de sânge», îi răspunsese Aimée Pop viitorului ei ginere. Îşi amintise că nici socrii ei nu se bucuraseră din cale-afară de noră armeancă. Nici Aimée, nici Emil Pop n-aveau nimic de obiectat asupra originii ginerelui, ştiut fiind că bărbaţii evrei sunt buni soţi şi taţi de familie.

Soţii Pop aveau o singură grijă: deşi elegant şi bine crescut, Élie Herzog să nu fi fost vreun aventurier, în loc de funcţionar bancar. Declarându-şi asemenea profesie, Élie n-avea motive s-o suspecteze de arivism pe Iulia, care se-ndrăgostise şi ea de el de la prima vedere, purtându-se însă reţinut, fiindcă după tot ce văzuse şi ea, o femeie cu bun-simţ nu se-aruncă de gâtul unui bărbat oricât şi l-ar dori. Soţii Pop şi mireasa nu-şi reveneau din uimire când văzuseră cine era «funcţionarul bancar», aşa cum şi familia «funcţionarului» fusese impresionată de bijuteriile miresei, trecute în Elveţia prin valiză diplomatică, după ce părinţii fetei se-ncredinţaseră cine le era ginerele.

Soţii Pop, învăţaţi să nu stea cu mâinile-n sân îşi luau în Elveţia rolul de gospodari. Domnul Pop controla tot ce ţinea de electricitate, clanţe, cremone, instalaţii sanitare, gazon, gard viu, arbori, ca omul la casa lui. Se oferise şi să controleze operaţiuni bancare în care, spre surprinderea ginerelui şi a cuscrului său, descoperise anumite nereguli, cu mărunta lui pricepere de absolvent de liceu comercial şi de contabil al propriilor afaceri, care n-avusese niciodată de-a face cu vreo bancă; operaţiile aritmetice fiind însă valabile indiferent de nivelul la care erau aplicate, îşi dovediseră eficienţa, mai ales după ce Emil Pop solicitase un instructaj în materie bancară. Aimée îşi pusese-n gând să le-arate elveţienilor ce-nsemnau bucătăria ardelenească şi cea armenească.

Soţii Pop, discreţi şi eficienţi, lipsiţi de orice mofturi şi pretenţii, ştiuseră să câştige simpatia cuscrilor şi pe-a fiicei acestora, care se dovedea cea mai energică şi mai vigilentă din familia Herzog. Doctor în istorie şi în ştiinţe economice, cu o inteligenţă nativă remarcabilă, cultivată sistematic şi solid, având farmec prin felul diplomatic de-a se purta cu oamenii de orice nivel, Ruth te făcea repede să-i uiţi urâţenia. Urcând la volanul unui „Land Rover", se oferise a le fi ghid rudelor din România, arătându-le tot ce era mai spectaculos în fiecare canton, lăsându-le apoi maşina pe mână s-o folosească după voie, cei doi soţi Pop fiind amândoi şoferi cu experienţă.

După o primă vizită de tatonare la fiica lor, soţii Pop veneau la doi ani o dată în Elveţia, însoţiţi şi de Titus, în vacanţa mare. Băiatul fructifica timpul, urmând cursuri intensive de franceză şi de engleză, dar şi de germană şi de spaniolă pentru începători, în primul an de Elveţie. Ruth îl introdusese în cluburi de copii unde se jucau tenis, handbal, popice, pentru ca băiatul să aibă o societate potrivită vârstei lui. Când Titus sfârşise liceul, Ruth, şefa incontestabilă a familiei Herzog, îl întrebase dacă nu voia să facă studii universitare în Elveţia sau în altă ţară din Vest. «Vreau să fac filologie şi ziaristică în România, fiindcă

vreau să rămân în România». «Din patriotism?», îl întrebase Ruth fără ironie. «Ruth, eu vreau s-ajung ziarist. În Occident, concurenţa este acerbă. În România am şanse s-ajung cineva chiar de la-nceput». «Argument valabil», răspunsese Ruth, înţelegând o dată mai mult că sub aspectul molcom al acelui băiat se ascundea voinţă, tenacitate şi o dorinţă aprigă de-a fi cineva.

Ceea ce demonstrase: într-o vreme când majoritatea românilor nu treceau graniţa nici până-n Bulgaria, Titus Pop făcea înconjurul lumii, filmând în locurile unde era trimis. Ruth socotea că băiatul inspira mare încredere autorităţilor române. Judecând de pe poziţia acestor autorităţi, Ruth le găsea justificată încrederea: cineva care fusese nu o dată în Elveţia, la rude atât de sus-puse şi nu rămăsese pe-acolo, era limpede că n-avea de gând să rămână pe nicăieri. După ce se-nsurase, Titus venea şi cu Tincuţa, pe Bogdan lăsându-l în Ţară şi ca zălog şi fiindcă era prea mititel ca să priceapă ceva. Văzându-i împreună pe tinerii soţi Pop, Ruth îi diagnosticase imediat: nu se iubeau. Îi împinsese unul către altul probabil un scurt impuls juvenil. Îi ţinea împreună interesul: pe el, ştiinţa nevesti-sii de a-şi face relaţii şi mintea ei ordonată, pe ea, ambiţia de-a fi nevasta cuiva cu o cotă profesională aducătoare de profit şi pe deasupra bărbat frumos.

Diagnosticul lui Ruth în privinţa juniorilor Pop nu se deosebea de-al altora care-i luaseră-n colimator. Tincuţa era de-o ordine şi de-o pedanterie ce-ar fi făcut din ea un bun director de bancă. Întrebată de Ruth dacă ea şi Titus erau membri de partid, Tincuţa-i răspunsese: «Eu nu sunt, fiindcă părinţii mei au fost bogaţi şi li s-a naţionalizat averea, dar Titus este. Altfel n-ar putea avea postul pe care-l are». «Şi dacă, să zicem, ţi s-ar propune să devii membră de partid ai accepta?». «Bineînţeles. Crezi că mulţi s-ar găsi în România să refuze aşa ceva?». «Înţeleg că a fi membru de partid e o simplă formalitate-n România şi n-are legătură cu vreo convingere ideologică». «Mă-ntreb dacă e cineva comunist în România şi chiar în Est. Totul e numai simulare şi interes», răspunsese Tincuţa. «Să-nţeleg deci că şi Titus e-un simulant şi-un interesat». «Ai înţeles foarte bine», răspunsese din nou Tincuţa. «Dar serveşte regimul oricum». «Se servesc reciproc. Titus caută să prezinte cât mai avantajos regimul în străinătate, iar regimul îl trimite pe banii Statului peste tot», spusese Tincuţa fără nicio reţinere sau umbră de jenă. «Şi dacă, să zicem, cândva s-ar schimba regimul, ce-aţi face?». «Exact ce-ar face tot românul: am trece ca anticomunişti înfocaţi de cealaltă parte a baricadei». «Şi nu s-ar afla nimeni care să vă amintească avantajele din comunism?». «Cine? Toţi avantajaţii ar urla în cor împotriva comunismului. În România, gura e mult mai importantă decât faptele. Despre poporul român să nu spun că este chiar amnezic, însă memoria nu se numără printre calităţile lui esenţiale», se exprimase Tincuţa, cu ironia ce făcea parte dintre atributele ei. «Înţeleg că nici memoria voastră, că doar sunteţi români», observase Ruth făcând un gest ce-i cuprindea pe Tincuţa şi pe Titus care, în timp ce Ruth dialoga cu Tincuţa, o vorbă nu scosese.

Ruth, care se simţea indestructibil ataşată de poporul ei, se-ntrista ori de câte ori cineva exprima dispreţ faţă de neamul din care se trăgea. «Titus», i se-adresase Ruth pentru a-l scoate din muţenie, «dacă ar fi să-ţi defineşti poporul printr-o singură calitate, care-ar fi acea calitate?». «Puterea de-a îndura, încăpăţânarea de-a supravieţui. Să nu uităm că suntem un popor călcat în picioare de toate marile puteri, începând cu primii cuceritori: romanii. Dac-am fi stat drepţi ca brazii, demult ni s-ar fi tăiat capul. Ca să nu pierim, am luat exemplul salciei plângătoare, ce se-ndoaie la fiecare suflare de vânt. Este explicaţia banală pe care ţi-o serveşte orice român când îşi apără neamul. Dar în banalitate se află adesea adevăruri profunde».

Titus se uitase fix în ochii lui Ruth, cu-o privire tristă, de om resemnat, ignorând-o pe nevastă-sa. «Titus, dacă ar fi să defineşti poporul evreu printr-o calitate, care ar fi ea?». «Coeziunea. V-aţi împrăştiat pe tot pământul, dar sunteţi cea mai unită naţie. În jurul unei religii. Peste tot aţi dat oameni mari, poate cel mai mare număr de-asemenea oameni, raportat la numărul vostru. L-aţi dat pe Isus, căruia i se-nchină cel puţin o treime din populaţia globului. Aţi fost ocupaţi de romani înaintea noastră, a dacilor, dar nu v-aţi romanizat. Nici Inchiziţia, nici Hitler n-au reuşit să vă nimicească. Dimpotrivă, aţi ieşit mai puternici şi mai uniţi». Expresia lui Titus era tristă şi glasul abia şoptit, de parcă stăteau să-l înece lacrimile. Ruth

pricepea o dată mai mult că în acel tânăr ambiţios, arivist, era totuşi un alt suflet decât în veveriţa de nevastă-sa, toată inteligenţă şi replică, grefate pe-un suflet coclit.

Ruth se gândi să risipească atmosfera întunecată adusă de vorbele lui Titus privitoare la poporul român. «Un lucru este de neînţeles la voi, închinătorii lui Cristos: de ce sunteţi despărţiţi în catolici, ortodocşi, protestanţi, nemaivorbind de secte». «Din ambiţii omeneşti, că doar Cristos e unul şi-nvăţătura lui una. Fiindcă şeful nici unui rit nu vrea să-şi piardă scaunul. De fapt şi-mpărţirea pe lume a presupuşilor credincioşi în diferite religii ce este? Nu tot ambiţie omenească? Dacă există, Dumnezeu e unul singur pentru toţi. Crezi sau nu crezi. În definitiv, religiile, aşa cum sunt, înseamnă o formă de coeziune socială şi-atât. Din punctul ăsta de vedere, la noi, la creştini, sectanţii sunt cei mai eficienţi: se-ajută între ei în mod exemplar». «Titus, eu nu cred în Dumnezeu. Dar mă port ca şi când aş crede: respect toate preceptele mozaismului». «Eu cred», spuse Titus, «dar nevrând să intru-n conflict cu Partidul, nu calc în biserică, ceea ce nu mă-mpiedică să prăznuiesc toate sărbătorile creştine în familie». «Amândoi suntem nişte simulanţi», spusese Ruth zâmbind.

Élie, care-apreciase trecerea Iuliei la mozaism ca pe-un sacrificiu făcut de dragul lui, o-ndemnase să respecte şi sărbătorile creştine, ceea ce ea refuzase: «Dragul meu, eu sunt crescută într-o casă cu mamă catolică şi cu tată greco-catolic. Mama, armeancă, a zis că se cuvine să ne ţinem de sărbătorile tatei, român, încât la noi s-a respectat calendarul greco-catolic. Cred că e bine ca Lea, fiind mozaică, să ne ţinem de calendarul evreiesc». «Mă gândeam ca ţie să nu-ţi lipsească sărbătorile pe care le-ai pomenit la părinţi». «N-are niciun rost să zăpăcim mintea copilului nostru. Este evreică, trebuie să ţină de cele evreieşti». Iulia prăznuia toate sărbătorile evreieşti aşa cum se cuvenea, pentru a fi în rând cu lumea în care intrase, şi de dragul soţului ei. Şi pentru Iulia, ca şi pentru Ruth, religia însemna conformarea la nişte reguli şi nimic mai mult. În sinea lor, şi una şi cealaltă socoteau folclor toate sărbătorile religioase din lume, avându-şi farmecul şi meritând respect şi cinstire, ca tot ceea ce reţinuse memoria omenirii din generaţie în generaţie. Aceste sărbători, pentru credincioşi ca şi pentru necredincioşi, însemnau tot ce păstrase lumea mai frumos din istorie, evenimente ale sufletului şi prilej de-mpăcare.

*

Iulia fusese tot timpul cu socrii în relaţii de «doamnă» şi «domnule», de vreme ce ei nu-i ceruseră să le spună altfel, iar ei i se-adresau cu *«vous»*. Doamna şi domnul Herzog-seniori li se adresau cuscrilor cu *«madame* Pop, *monsieur* Pop», iar aceştia cu *«monsieur»* şi *«madame»*. Aimée îşi amintea că la călugăriţe, unde eticheta conta ca obiect de studiu, a te-adresa în franceză cu «doamnă», «domnule» era considerat mai politicos decât a le însoţi de numele de familie. În burghezia din Ardeal, mai ales în cea mică, nu se spunea «tanti» urmat de numele mic, ci de cel de familie: «tanti Pop», «tanti Ardelean» etc. Şi-n Occident, «domnule», «doamnă» erau considerate mai politicoase decât urmate de numele de familie, ceea ce nu le scăpase soţilor Pop în relaţiile cu cuscrii, pe care nu-i socotiseră niciodată nişte egali.

Iulia, fără să vrea deloc să contrazică mediul în care intrase, nici pe departe nu ducea viaţa unei neveste de bancher. La şase dimineaţa era-n picioare ca să nu-ntârzie un minut la raportul de gardă. Ea era patroana sanatoriului, ea trebuia să fie model. Îşi controla aşezământul în fiecare zi, din pod până-n pivniţă, îşi întreba fiecare pacient dacă avea vreo nemulţumire, personalul era plătit regeşte, ca să i se şi poată cere să se poarte impecabil. Iulia dădea şi consultaţii gratuite nu numai în domeniul geriatriei, ci şi de medicină generală, prima ei specialitate. Era membră marcantă la „Crucea Roşie" şi la alte asociaţii de binefacere, preocupată să trimită cât mai multe ajutoare în zonele defavorizate ale lumii, în România având grijă de donaţii substanţiale către spitale şi chiar către persoane particulare care-i cereau ajutorul.

N-avea timp de tratamente de-nfrumuseţare. Singurul lucru pentru menţinere şi care-i făcea plăcere era să-noate un ceas pe zi. Pentru fiecare vacanţă îşi făcea un itinerar precis, socotind că singura avere ce nu-

ţi putea fi înstrăinată era ce ştii şi ce-ai văzut. Garderoba ei ar fi uimit prin ieftinătate – Iulia fiind nevastă de bancher. Socotind cockteilurile, recepţiile o pierdere de vreme, prilej de etalare de toalete ce stabileau cota financiară a participanţilor, deloc mondenă, Iulia lua parte la asemenea întruniri fără entuziasm, doar pentru a nu-i strica bărbatului ei relaţiile într-o lume în care era obligat să trăiască, de altminteri şi el fără nicio participare sufletească. Aceste mondenităţi fastuoase şi banale reprezentau partea vizibilă a aisbergului, de bruiat vederea, tranzacţiile stabilindu-se în birouri asonorizate şi doar în prezenţa celor care hotărau mersul financiar al lumii.

Nevestele de bancheri se-mbrăcau la marile case de modă pariziene sau italiene. Iulia învăţase că nu era de *bon ton* să te duci cu-aceeaşi rochie la două recepţii. Ea, neavând timp să frecventeze casele de modă, când trebuia să-şi însoţească bărbatul, se repezea la un mare magazin şi într-un ceas îşi cumpăra o rochie cât mai puţin voaiantă despre care, bancheresele aveau să se-ntrebe de la ce casă provenea, ele necălcând niciodată în marile magazine. La toate aceste întruniri, Iulia-şi lua-n mână un pahar cu-o băutură nealcolică, saluta, răspundea la salut, schimba cu toţi cei care-o abordau câteva cuvinte. Se simţea mult mai în largul ei când între participanţi se afla cineva care-avea o rudă, un prieten internat la ea la clinică, aflând astfel un prilej de-a vorbi serios, profesional. Altminteri, cu paharul în mână făcea turul proprietăţii unde se aflau, încântându-şi ochii cu vreun tablou, cu-o tapiserie, cu frumuseţea unui parc şi, neapărat, cu cercetarea bibliotecii.

Nu se farda, nu-şi dădea unghiile cu lac nici la mâini, nici la picioare. Cu toate spumantele de baie, cu toate săpunurile lichide ce scoseseră săpunul clasic din uz, ea continua să-l folosească şi pentru corp şi pentru mâini. Aimée Pop de totdeauna se parfumase cu „Chanel 5", ceea ce folosea şi Iulia, insensibilă faţă de reclamele suind în slăvi alte cosmetice. Iulia nu fusese niciodată pofticioasă, nici lacomă la nimic. Mânca puţin şi fără mofturi. În Elveţia, nimeni n-o convinsese să-nghită măcar o stridie, ori să mănânce melci, în China – şarpe, iar în Japonia – peştişori cruzi. Tată-său, Emil Pop, care gustase din toate, fiind curios din fire, spunea despre Iulia: «Asta-i ţărancă de pe Arieş, nu se spurcă ea cu bucate din care nu i-au mâncat străbunii».

Iulia făcuse de trei ori turul României: de două ori cu Élie, a treia oară şi cu Lea, pe când fata avea cincisprezece ani, adică o vârstă la care să ţină minte ce vedea. Şi lui Élie şi Leei, în ciuda hârtoapelor de pe drumuri, România li se păruse o ţară splendidă. «Păcat că e atât de prost administrată», observă Élie. Din 1953, când venise pentru prima oară-n România, şi până-n 1988, i se părea că spiritul gospodăresc al românilor se degradase. În 1988, la rigole vedeai şi şobolani morţi şi pisici moarte strivite, stând grămezi pe străzi. Era limpede că autorităţile municipale dormeau pe ele, dar cetăţeanul obişnuit cum de se complăcea să calce prin gunoaie în faţa propriei case? «Dacă vrei să vezi şi altă faţă a României, trebuie să mergi la ţară. Acolo, fiecare-şi mătură şanţul în faţa ogrăzii lui şi-şi văruieşte casa de două ori pe an».

Când părinţii îi erau în Ţară, făcându-i-se dor de ei şi de tot ce-o-nconjurase douăzeci şi unu de ani, Iulia pleca din Elveţia de vineri până luni să-şi încarce bateriile cu-ai ei, să doarmă-n patul copilăriei şi-al adolescenţei, rămase mult în urmă, înconjurată de ursuleţul ei chior şi de căţelul cu trei picioare, de care o legau atâtea amintiri duioase. După observaţiile unor sociologi preocupaţi de problema imigraţiei, românii se deznaţionalizau cel mai repede. Plecată din România de treizeci şi cinci de ani, Iulia vorbea româneşte fără niciun accent şi fără ezitări în găsirea cuvintelor, iar dorul de Braşov şi de Ploieşti nu se stingea cu trecerea anilor, ci devenea mai acut. După atâta amar de vreme trăită în civilizaţia helvetică, ea gândea şi visa în limba română. În 1988, ţinuse morţiş să-i vină părinţii în Elveţia, deşi n-aveau planificată această vizită.

Lea moştenise frumuseţea părinţilor ei, dragostea maică-sii pentru medicină şi mintea de computer a mătuşă-sii, Ruth. Informaţiile fetei privind învăţământul medical o făcuseră să urmeze o facultate de stat în Italia, de unde se-ntorsese cu diplomă de medic şi cu doi gemeni: băiat şi fată – bivitelini, care nu semănau nici pic între ei. Fata era leită Iulia – deci, bunică-sa maternă – băiatul măsliniu, frumos,

semănând probabil în neamul patern, despre care Lea îşi încredinţase familia că era neam de italieni, iar tatăl copiilor, «băiat tânăr, zdravăn, sănătos, numai bun de făcut copii». Asemeni tuşă-sii, Lea îşi jurase celibat; deci, tatăl copiilor servise doar ca element de fertilizare.

Deosebindu-se de neamul ei, Lea nu-şi dorea un loc stabil, voia să cutreiere lumea, dar nu cu traista-n băţ, ci cu un scop precis. Făcea parte dintre medicii fără frontieră, adică se afla unde era mai rău pe lume, oricând era nevoie. Nu asemenea viaţă îşi doriseră Élie şi Iulia pentru unicul lor copil şi nici Ruth o astfel de nepoată. Bunicii Pop erau dezolaţi în faţa unui asemenea fel de viaţă. Lea, la o masă unde se aflau cu toţii, le spusese: «Dragii mei, eu pot să trec printre gloanţe, printre mine şi să trăiesc mult şi bine sau pot să mor mâine, fiindcă-mi cade o glastră de flori în cap. Pentru mine, viaţa ori este o aventură, ori mă lipsesc de ea».

Ruth învăţase la un liceu evreiesc, deci studiase ebraica şi textele religioase. Trăind în Elveţia, stăpânea toate limbile ce se vorbeau în cantoane. Învăţase şi spaniola ca limbă de mare circulaţie şi socotise de datoria ei să-nveţe şi ivritul. Iulia nu se mulţumise cu puţinul pe care-l învăţa româneşte Lea din orele petrecute cu ea şi cu neamurile ei când veneau în Elveţia. Nu voia ca fiica ei să-şi vorbească limba maternă la nivelul la care vorbesc de obicei chelnerii şi marinarii o limbă străină.

De la naştere, Lea avusese alături o profesoară de română, stabilită la fiică-sa, în Elveţia. Pe lângă Lea învăţaseră româneşte şi Élie şi Ruth. Şi, de amuzament, în casă la ei se vorbea româneşte, Lea făcând pe dăscăliţa şi corectându-şi tatăl şi mătuşa la orice greşeală.

Élie şi Iulia se-nţelegeau dintr-o privire şi-n atâţia ani de căsătorie nu regretaseră niciodată că se-aleseseră unul pe celălalt. Nici nu se gândeau măcar ce-ar fi-nsemnat viaţa unuia rămas singur. Deşi trăiţi ani buni în medii diferite, aveau aceleaşi concepţii asupra lumii şi chiar şi-n lucrurile cotidiene, aceleaşi păreri.

Aimée şi Emil Pop, deşi nu trăiseră nici măcar o săptămână sub acelaşi acoperiş cu fiul şi cu nora lor, simţiseră de totdeauna că acolo scârţâia ceva şi că înţelegerea dintre ei era doar de-arătat în lume. Nepotul Bogdan, frumos, bun şi la locul lui, n-avea strălucirea nepoatei Lea. Dar fiecare cu ce-i dăduse Dumnezeu. Ar fi fost de aşteptat ca Élie să fie distant faţă de nişte socri mic-burghezi, el, neam de bancheri. «S-a amestecat lumea de când cu ăle două lagăre», gândea Emil Pop. «Aş fi stat eu vreodată în România la masă cu Malaxa, cu Auschnit, cu Hrisoveloni?!».

Nevasta lui Titus, fiică de farmacişti, bogaţi până la Naţionalizare, era destul de distantă faţă de socrii ei. Tinerii Pop veneau o dată pe lună, la Ploieşti, într-o duminică, de la prânz până seara. Fără manifestări verbale sau prin vreun gest anume, simţeai că Tincuţa nu mai avea stare şi că abia aştepta să se vadă-n maşină spre Bucureşti. Era o fiinţă care, în ciuda inteligenţei şi-a replicii pline de haz, nu crea în jurul ei o atmosferă de comunicare sinceră, de voie-bună, de căldură, atât de necesare într-o familie. Deşi rudă, e drept, prin alianţă, Tincuţa îşi făcea socrii să se simtă faţă de ea ca oricare străin.

Iulia îşi convinsese părinţii să vină în Elveţia în afara planificării: ei veneau de câţiva ani numai iarna, pentru a scăpa de frigul din casă, impus de scăderea presiunii la gaze, impusă şi ea populaţiei pentru achitarea datoriilor externe ale Ţării. Iulia voia să meargă toţi trei la Braşov şi să ceară voie proprietarilor fostei lor case, câteva minute măcar să mai păşească pe locul în care-şi petrecuseră ani de viaţă şi de care Iulia lega cele mai frumoase amintiri ale copilăriei. Proprietarii se arătaseră de-o mare amabilitate, îi poftiseră să stea, să le ofere o gustare. Iulia îi convinsese cu mari rugăminţi să ia masa împreună la restaurant. «Mi-era aşa de dor de casa noastră. Acuma, că am călcat din nou pe podelele ei, parcă mi s-a luat o piatră de pe suflet», le spusese ea părinţilor în drum spre Ploieşti. În Elveţia îi aştepta o surpriză. Titus, întorcându-se în România, dintr-o călătorie de serviciu în Italia, se oprise la Geneva câteva zile pentru a-şi vedea familia.

Iulia şi Élie aveau să lipsească după-amiază, fiindcă se-ntâlneau la aeroport cu un văr al lui Élie, care făcea o escală de patru ore între două zboruri. Îndată după plecarea lor, pe Aimée Pop o apucară un somn şi-o toropeală, lucru ce i se-ntâmpla foarte rar după-amiaza. Adormi îndată ce puse capul pe pernă.

Dormea de vreo două ceasuri când, deodată, sări-n sus, de parcă ar fi trecut prin ea un curent electric. Visase că un bărbat o striga: «Veniţi să-nchideţi capacele». Ea îl întrebase pe cel căruia îi auzea doar glasul: «Ce capace să-nchidem?». «Veniţi şi-o să vedeţi!». «Ce capace?» mai întrebase Aimée şi-n clipa aceea sărise-n capul oaselor. Simţi ca un nor negru cotropindu-i sufletul. Se duse pe terasă, unde era toată familia. «Când trebuie să se-ntoarcă Élie şi Iulia?», întrebă ea. Lea se uită la ceasul de bronz aurit cu medalioane de email reproducând pastorale de Boucher, aşezat pe-un gheridon. «Cam în treizeci patruzeci de minute». Peste vreo douăzeci de minute sună telefonul. Răspunse Lea. «Alo», apoi după o lungă tăcere, aproape şoptit: «Lea Herzog, fiică». Tăcere; pe urmă o-ntrebare, însoţită de o scurtă propoziţie: «Unde?… Venim imediat».

Albă ca varul, Lea se apropie de masă cu paşi de robot. Se sprijini cu mâinile de spătarul unui scaun, înghiţi apoi în sec şi cu o voce albă spuse pe nerăsuflate: «Tata şi mama au avut un accident mortal». Emil şi Aimée Pop îşi duseseră mâinile la cap, Ruth rămase cu ceaşca de ceai suspendată-n aer, Titus – nemişcat pe scaun, ca un mort care mai rămâne câteva momente în poziţia în care şi-a aflat sfârşitul, gemenii Leei alergând lângă ea, s-o sprijine sau să-i caute ocrotirea. «Să mergem: o maşină o conduc eu, una – Titus. Bună, bunule, mergeţi cu noi sau rămâneţi cu gemenii acasă?». Fără niciun cuvânt, Emil Pop şi Aimée se ridicară ca două automate şi veniră lângă Lea.

După multe procese de conştiinţă, pe care şi le făcuse în facultate şi de când era medic, în privinţa felului cum îi comunici pacientului un diagnostic grav, Lea ajunsese la concluzia că lovitura de măciucă era modul cel mai cinstit de-a te purta cu bolnavul – nu doar de teama că altfel ai fi acuzat de malpraxis. Se pusese totdeauna în locul celui căruia trebuia să-i comunice un diagnostic dezastruos, ori o veste îngrozitoare şi ajunsese la concluzia «loviturii de măciucă». Leei nimic nu i se părea mai greu de suportat decât incertitudinea. Mai bine un sfârşit groaznic, decât o groază fără sfârşit.

Unei maşini tip „Land Rover”, care venea în spatele maşinii „Audi”, în care se aflau Élie şi Iulia, i se defectase bara de direcţie şi lovise cu viteză „Audi”-ul, izbindu-l de un stâlp de telegraf. Lui Élie şi Iuliei li se fracturase baza craniului. După opinia medicului legist şi-a Leei muriseră pe loc, ca şi conducătorul „Land Rover”-ului. Toţi trei, cu ochii-nchişi, cu feţe senine, păreau că dorm. Aimée, cu ochii pierduţi în gol şi cu mintea golită de orice gând, îşi mângâia pe cap fiica şi ginerele, cu gesturi dirijate parcă de-o maşină. În mintea lui Emil Pop răsări o amintire de pe vremea când era elev în clasa întâi de liceu. Un băiat din ultima clasă murise în urma unei peritonite. Medicul care-l operase era din acelaşi sat cu băiatul. Tânăr şi el, stătea lângă sicriul băiatului şi i se-nnodau lacrimile-n bărbie. Mama băiatului mort se-apropiase de doctor şi-i pusese mâna pe braţ: «Nu mai plânge, maică; mai frumos ca acuma nu mi l-ar fi luat niciodată Dumnezeu. Uită-te cât e de frumos, şi nu mai plânge». Băieţelul Emil Pop înlemnise atunci, demult, când auzise aceste cuvinte spuse de-o mamă, înlemnit era şi-acum când şi le amintea.

Lea obţinuse de la autorităţi ca părinţilor ei să nu li se facă necropsie, cauza morţii fiind evidentă, iar inocentul vinovat având aceeaşi soartă ca şi victimele. Trupurile defuncţilor fuseseră duse direct la o casă mortuară. Cimitirul evreiesc unde urmau să fie îngropaţi îşi trimisese acolo sicriele. Sicrie cu placă mobilă în partea de jos, pentru ca mortul înfăşurat în giulgiu să fie încredinţat direct pământului. O voce se-auzi: «Veniţi să-nchideţi capacele». Era vocea din visul Aiméei. Ruth şi Lea se ridicară şi făcură semn celorlalţi să le urmeze. La evrei, ca şi la catolici şi la protestanţi, slujba religioasă are loc în faţa sicriului închis. Cine vrea să-l mai vadă ultima dată pe cel plecat este prezent la-nchiderea sicriului. «Veniţi să-nchideţi capacele», îi răsună în cap Aiméei ca un clopot, deşi glasul chema în limba franceză.

*

Emil Pop a murit la un an după fiică-sa şi după gineri-său. Cu două luni înainte se dusese cu Aimée în Elveţia. În fiecare zi stăteau ore-n şir lângă cele două morminte, ce-nsemnau pentru ei sfârşitul dorinţei

de-a mai trăi. Gândindu-se la bunicii ei, Lea comandase o bancă de marmură pentru cimitir, ca să nu-i ştie stând în picioare lângă morminte şi nu uita să ia-n maşină două perne care, pe bancă, să le protejeze oasele bătrâne. Lea voise să-i facă bunicului un control general pe care bunicu-l refuzase. «Lea, copilă, eu mă sting de dorul Iuliei. Abia aştept s-ajung la ea. Îmi pare rău doar c-o s-o las pe Aimée singură». Ce să-i fi spus Lea? Că viaţa de dincolo – dacă aşa ceva există – nu era neapărat o transpunere a celei pământeşti? Că mintea noastră nu merge mai departe de ceea ce-i este cunoscut? La ce bun să-i fi luat bunicului şi-această unică speranţă?

Moartea Iuliei nu schimbase cu nimic atitudinea pe care-o aveau Ruth şi Lea faţă de Emil şi de Aimée Pop, şi nici faţă de Titus şi de familia lui. Moartea Iuliei şi a lui Élie, pe lângă un regret sincer, îi adusese Tincuţei şi îngrijorarea pe care i-o pricinuiau socrii ei. Oricât îi erau de indiferenţi, mamă fiind, şi încă una fanatică, înţelegându-le durerea, Tincuţa trebuia să facă efortul de a-i vedea mai des decât înainte, pentru ca amărâţii să nu uite că aveau şi dânşii un fiu căruia îi păsa de ei. Lovitura cea mai grea pentru Tincuţa fusese moartea socrului ei, fiindcă soacra rămânând singură, situaţia devenea şi mai dramatică. Ruth şi Lea îi propuseseră bunicii Aimée să se stabilească definitiv în Elveţia, ceea ce nu era uşor dar, în acest scop, erau dispuse să-şi pună în mişcare toate relaţiile şi banii.

Aimée însă nu se-ndura să se despartă de mormântul bărbatului ei şi nici de prietenii pe care şi-i făcuse în zeci de ani. Erau mai toţi de-o vârstă cu ea, aşadar candidaţi la plecarea din lume. I se părea o trădare să-i părăsească tocmai când îi putea ajuta cu medicamente pe care i le trimitea Lea, şi chiar cu alimente. Îşi dorea, în toată amărăciunea pe care-o simţea, să-şi sfârşească viaţa în patul propriu, pe perna ei, în casa care-i fusese atât de dragă.

*

Doctorul Gogu Eremia continua linia de viaţă pe care şi-o alesese după ce se despărţise de Catrina. Spital – casă, citit toate noutăţile din medicină, oftând fiindcă majoritatea nu puteau fi aplicate şi-n România, câte o carte în jurul căreia se făcea vâlvă; dar se-ntorcea la clasici mai ales, care, la distanţă de ani, sunt adesea altfel înţeleşi decât la prima lectură. Revenirea la clasici însemna pentru Gogu Eremia o reevaluare a lui însuşi, îi plăcuse că se dovedea constant în gusturi: ceea ce preţuise la tinereţe preţuia şi la vârsta a treia.

Garsoniera lui păstra aerul pe care-l avusese la-nceput. I se-adăugaseră o icoană pictată pe lemn, înfăţişându-l pe sfântul Gheorghe ucigând balaurul, prinsă în colţul de la Răsărit al camerei, şi-o candelă de alamă ajurată, niţel mai mare decât un ou – asortată mai mult unui îngeraş bucălat decât unui sfânt cu suliţă – cu un pahar de sticlă verde, candelă atârnând de trei lanţuri subţiri, sub icoană. Darul Florinei de casă nouă. Un bec mititel ardea tot timpul în paharul verde. Magdalena şi Mihu îi aduseseră un vas de alamă, înalt, zvelt, de proveniență orientală, expresie a rafinamentului simplităţii, în care drepţi şi distanţi se aflau nişte ciulini bordo şi violet-cardinal, vas şi ciulini ce se potriveau decorului de-o austeritate căutată.

Lui Gogu Eremia, menajul i-l făcea o fostă infirmieră din secţia lui, Ciontu Glafira – Firuţa – pe care el o ajutase să se pensioneze medical, la patruzeci şi cinci de ani, în urma unei hernii de disc în zona cervicală, operată. Pensionarea îi venise Firuţei odată cu primul nepot, fiul fiică-sii, asistentă medicală tot la Gogu în secţie. Asistenta se măritase cu un băiat care făcuse Facultatea de Construcţii, ca apoi să se-angajeze şofer de taxi, ceea ce-i mâhnise pe socri, dar n-o afecta deloc pe fata lor. «Bine, domnu' doctor, faci tu cinci ani de facultate, ieşi ditamai ingineru' şi te faci şofer de taxi? Numai de puturos, domnu' doctor, ca să n-aive vreo răspundere». «Firuţo, îţi cere de mâncare, face scandal, e beţiv, e barbugiu?». «Ce e drept, nu». «Păi, atunci şi tu şi Mitică vă mâncaţi ficaţii că e şofer de taxi? Dacă Sanda se-nţelege cu el, lăsaţi-i, frate, în pace!». «Da, domnu' doctor, da' nici gând n-are să-şi facă şi ei un apartament. Eu, infirmieră şi Mitică brancardier, de nu ne-a dat nimenea nici douăşcinci de bani, am

putut să ne facem un apartament cu două camere decomandate. Ei nu poate? Acu' e mic copilu', da' creşte, are şi el nevoie de odaia lui. Ştiu eu ce spui. Habar n-are cum să să rostuiască-n lume» şi Firuţa trăgea un oftat.

Firuţa era spirt. Lucea totul de curăţenie, rufele domnului doctor erau coală de hârtie, hainele erau date la curăţat când socotea Firuţa, pantofii duşi pentru flecuri la cizmar de asemenea. Îi spunea din vreme domnului doctor ce să nu mai caute-n garderob sau în suportul de-ncălţăminte. Gogu Eremia mânca un singur fel de mâncare la o masă şi fructe. Rareori o prăjitură. Iar vara, zilnic – îngheţată. Firuţa îi gătea şase feluri de mâncare dintre care patru le punea în congelator. Ştia că duminica doctorul nu mânca acasă. Magdalena şi Mihu mâncau o seară pe săptămână cu Gogu, la restaurant. Gogu o invitase şi pe Florina să meargă împreună cu ei. «Unchiule, aşa cum duminica e numai a noastră, seara când îi inviţi pe ei să fie numai a dumitale şi-a lor. Nu vreau să vă tulbur intimitatea».

Florina îi invita cu drag la ea pe Mihu şi pe Magdalena. Cum *Madame la Générale* îl repudiase pe Gogu după ce se despărţise de Catrina, era limpede că nici nepoata lui n-avea ce să-i caute-n casă. Această situaţie, în ceea ce-l privea, nu-l îndurerase defel pe Gogu Eremia, care-avea mare simpatie şi preţuire pentru cuscru-său, în timp ce pe cuscră-sa o suportase ani buni, cu stoicism, socotind-o tipul perfect al ţoapei ajunse. Regreta însă că Magdalena trebuia să ţină secretă relaţia ei cu Florina. Ceea ce dovedea că Magdalena nu se simţea stăpână la ea în casă. Când stai sub acelaşi acoperiş, cu indiferent cine, este firesc să eviţi conflictele şi chiar măruntele disensiuni, cu-atât mai mult cu socrii, şi mai ales în casa lor.

Despărţirea de Catrina îl scutise pe Gogu şi de neplăcerea de-a se frecventa cu Titus şi cu Tincuţa. Nu putea să nu observe cum îşi schimbă oamenii atitudinea faţă de-un cuplu despărţit. Se simt îndreptăţiţi să ia partea celui pe care-l socotesc frustrat. Familii pe care le frecventau şi care-i frecventau, pe când Gogu şi Catrina formau un cuplu, îl evitau acuma pe Gogu şi nici măcar sfaturi medicale nu-i mai cereau. Dacă se-ntâlnea nas în nas cu vreuna din aceste foste relaţii, partizană a Catrinei, el se purta ca şi când nimic nu s-ar fi-ntâmplat, nevrând să mărească jena persoanei în cauză, persoană care totdeauna avea o atitudine de om încolţit. Gogu se purta cu persoana ca şi când s-ar fi văzut în ajun şi aveau să se vadă şi a doua zi. După ce plecase de acasă, Gogu îşi anunţase toate relaţiile că-l puteau găsi la spital. Îndată ce reuşise, cu mari intervenţii, să obţină telefon la domiciliu, li-l comunicase, spunând simplu că se despărţise de Catrina. Afară de-un fost coleg de liceu, avocat, divorţat şi el, nimeni nu-l mai căutase. El pricepuse şi nu insistase. Se punea în situaţia acestor oameni. El cum s-ar fi comportat cu un cuplu ce s-ar fi despărţit? Ar fi continuat să se frecventeze cu cei doi membri, explicându-i fiecăruia că neavând ce să-i reproşeze, personal, nici unuia nici altuia, nu-nţelegea să-ntrerupă legătura cu ei, având grijă să nu-i pună pe unul în prezenţa celuilalt. Şi dacă ar fi fost convins de vinovăţia unuia dintre cei doi soţi? Şi atunci s-ar fi purtat la fel, fiindcă nu se găsea îndreptăţit să-l facă pe Dumnezeu-Tatăl.

Avea să-i reproşeze Catrinei lucruri infamante? Despărţirea de ea nu era, oare, un semn de mizantropie pur şi simplu? O sastisire de oameni, iar despărţirea de Catrina un efect, oala care clocoteşte până ce dă în foc? Simţea nevoia să mai trăiască alături de Catrina? În locul ei ar fi şters – sau s-ar fi făcut că şterge – cu buretele cuvintele dure pe care i le spusese el? Pentru a fi cinstit cu sine însuşi, Gogu Eremia trebuia să recunoască un adevăr: nu-i mai făcea plăcere să trăiască alături de nimeni zi şi noapte. Îi erau de-ajuns duminica petrecută cu Florina şi joia petrecută cu Magdalena şi cu Mihu.

Încă de pe vremea când se frecventa şi cu socrii Magdalenei, lui Gogu i se păruse că fiică-sa era sclava fără condiţii a lui Mihu, sclavă stăpânită şi de-un sentiment de vinovăţie: cel de-a nu face copii şi de-a-şi mâhni astfel socrii şi părinţii. Catrina îşi manifestase adesea regretul de-a nu fi bunică: «Păcat că n-au copii». «Bine că se-nţeleg». «Da', vezi tu, unui bărbat dacă-i vine chef de-un copil poate să-l aibă la orice vârstă, pe când o femeie…». «Şi Magdalena ce să facă? Să se spânzure că n-are copii? Când sorumea, Vetuţa, nu făcea copii, bărbatu-său, Adrian, îi spunea: „Ce ai femeie? Ai văzut om ne-ngropat fiindcă n-a avut copii?"». «Bărbaţii, mai ales fără copii, la o vârstă o iau razna». «Şi dacă au copii n-o

mai iau? Cui îi e s-o ia razna o ia, cu sau fără copii. Stai liniştită». Şi despre el se putea spune că o luase razna, mai ales de când fusese văzut cu Florina de nişte cunoştinţe care nu ştiau că-i este nepoată.

*

Venise la Bucureşti baletul din Leningrad cu *Lacul lebedelor*. Spectacolele se dădeau la Operă. Lui Gogu îi plăcea baletul, ca artă care solicită corpul şi imaginaţia şi care-i dădea posibilitatea omului să-şi arate toată graţia şi chiar să plutească în aer câteva secunde. Baletul clasic şi patinajul artistic îi dădeau senzaţia că se desprinde şi el de pământ odată cu fiinţele care pluteau în volute ce păreau să le nege greutatea.

Cumpărase, prin intermediul unui tenor care-i era pacient, cinci bilete pentru unul dintre spectacolele ruşilor. În mod obişnuit, biletele se obţineau stând la cozi interminabile, când era vorba de prezenţa unor trupe de prestigiu. Două locuri erau într-un rând, trei – cu trei rânduri mai în faţă. Aşa le ceruse doctorul. Trei bilete i le oferise Magdalenei, pentru ea, pentru Mihu, pentru Catrina, rugându-şi fiica să nu-i pomenească maică-sii de proveniența biletelor.

Gogu obişnuia să vină totdeauna devreme la spectacole; când încă nu e aglomeraţie la garderobă, când te-aşezi pe locul tău fără să incomodezi alţi spectatori, când ai timp să citeşti programul, să afli distribuţia, să ştii cine ce interpretează. Când el şi Florina intraseră în sală erau ocupate cel mult douăzeci de locuri. Sosind aproape de-nceperea spectacolului, Magdalena, Mihu şi Catrina, scuzându-se faţă de cei pe care-i ridicaseră de pe locuri, arătându-le biletele, n-avuseseră timp să-şi arunce ochii prin sală, aşa că nu-i văzuseră pe Gogu şi pe Florina. Magdalena nici măcar lui Mihu nu-i spusese de unde proveneau biletele.

La pauză, înainte de-a ieşi din sală, Gogu se-ntâlnise cu un fost secundar al lui, medic la Sinaia, venit special la Bucureşti pentru baletul rusesc. Făcuse prezentările: «Domnul doctor Vlad Cioroianu, domnişoara Florina Diaconu», fără a pomeni calitatea de nepoată a Florinei. «Ţi-e foame, ţi-e sete, Florina? Să ne ducem la bufet să-ţi aduc ceva?», o-ntrebase el pe nepoată-sa. «Nici, nici. Am să vă rog să mă scuzaţi că vă las. Vreau să spun bună-seara unor persoane».

Gogu Eremia, plimbându-şi ochii prin holul Operei, îi văzu pe Catrina, pe Magdalena şi pe Mihu. Ştiu imediat cui voia fata să spună bună-seara. Florina era-mbrăcată, încălţată şi cu poşetă *via* doctor Nina Bengliu. O fustă dreaptă, violet, cu nişte buline mici, de-un verde stins, cu o cazacă verde pal şi ea cu buline minuscule violet, în aşa fel dispuse doar în partea ce acoperea fusta, încât aveai impresia, privind ansamblul, că te uiţi într-un caleidoscop. Florinei îi atârna de piept un lanţ gen frânghie, adică din fire de aur lungi, răsucite, pe care se afla o glisieră, iar jos un ceas cât o monedă de douăzeci şi cinci de bani, totul din aur de un galben frapant, glisiera şi ceasul fiind presărate cu diamante mărunte. O bijuterie ce se purta în secolul al nouăsprezecelea şi pe la-nceputul celui următor: ceea ce reuşise bijutierul să găsească la cererea doctorului Eremia, care astfel încerca să-şi aline remuşcările şi să-şi mângâie postum sora pentru ceasul pe care-l vânduse. Florina era încălţată cu escapeni de antilopă violet, iar la-ncheietura mâinii drepte îi atârna o geantă mică, gen burduf, din acelaşi material cu pantofii. Cu mersul ei zvelt, de adolescentă, se-ndreptă repede spre grupul Catrina, Magdalena, Mihu.

«Sărut mâna, tanti Catrina, bună-seara». Florina le sărută pe Catrina şi pe Magdalena şi-i întinse lui Mihu mâna, pe care el i-o sărută deferent. «Cât de elegantă eşti, Florina», îi spusese Catrina cu admiraţie sinceră. «Trăiască doamna doctor Bengliu, care cum se satură de-un lucru mi-l dă mie. Norocul meu că ne potrivim ca două gemene». «Lucrezi pentru ea?», o-ntrebă Mihu. «Da, lucrez. Însă nu mi le dă contra cost, ci pur şi simplu de pomană». «Tot aşa primeşte flori?», îi scăpă Catrinei întrebarea. Era limpede că informaţia asta o deţinea de pe vremea când era-mpreună cu Gogu Eremia. «Tot aşa. De altfel, dintre ele aţi văzut şi când aţi fost la mine. Pentru unele am umblat şi prin dicţionare botanice pentru ca să aflu cum se numesc. Până la doctoriţa Bengliu nici nu ştiam că există aşa ceva».

Catrinei i se oprise privirea pe ceasul Florinei. Să fie ăsta ceasul Vetuţei? Să nu-l fi vândut când ea nu voise să-l cumpere? Pe-al Vetuţei îl ţinuse-n mână. Parcă-l vedea în faţa ochilor: cu email roşu pe o parte şi cu email albastru pe cealaltă. Nu, nu era acelaşi ceas! Să fi avut Vetuţa două ceasuri? De grupul lor se-apropiau doamna doctor Aura Dănescu şi doctorii Dănescu, tată şi fiu. Aura Dănescu le spuse bună-seara, le sărută pe Catrina şi pe Magdalena, dădu mâna cu Florina. «Aura, să ţi-o prezint pe Florina Diaconu, verişoara Magdalenei», spusese Catrina. Florina încetase a mai fi «nepoata lui Gogu». Acum era «verişoara Magdalenei». «Ne-am cunoscut. Locuim în acelaşi bloc», spuse doamna doctor Dănescu; Florina aprobă cu-o înclinare a capului. Doctorii Dănescu sărutară mâna doamnelor.

Nicolae Dănescu întârzie o clipă cu privirea pe inelul cu două triunghiuri de smarald, darul lui la o zi a Florinei, privire ce nu-i scăpă lui Mihai, care-şi urmărea tatăl ca un câine poliţist în tot ceea ce privea relaţia lui cu Florina. Florina îşi coborî privirea asupra inelului, şi n-o ridică decât în momentul când Mihai Dănescu îi prinse mâna şi, ridicându-i-o lent, i-o sărută apăsat, şi se uită cu un zâmbet amuzat în ochii fetei. Curiozitatea lui Mihai privind-o pe Florina creştea odată cu bănuiala, aproape certitudinea legăturii dintre ea şi Nicolae Dănescu. În comportamentul fără fiţe al fetei se simţea acea încredere pe care-o degajă omul care se ştie iubit. Chipul de medalie al Florinei, de la o vreme căpătase o seninătate, o dulceaţă pe care nu le-avusese pe când o văzuse Mihai prima dată. Iar chipul doctorului Nicolae Dănescu avea un aer de visare, de îndepărtare de contingent şi de o mare îngăduinţă faţă de toţi şi de toate.

«Superb spectacol», spuse Aura Dănescu. «Americanii au spus că oricine din corp-ansamblul de la ruşi poate fi prim-balerin pe orice scenă din lume», comentă şi Mihai. «Nici nu ştii ce şi cine să-ţi placă mai mult», spusese Catrina Eremia. «Cele două lebede sunt fantastice, parc-ar fi de cauciuc», îşi exprimă şi Magdalena admiraţia şi i se-adresă Florinei care, cu toată eleganţa şi distincţia ei, părea să aibă un aer stingher: «Florina, ţie ce sau cine-ţi place mai mult şi mai mult?». «Totul este perfect. În toată perfecţiunea şi graţia l-am remarcat pe bufon, fiindcă e nu numai un balerin, e un actor de mâna-ntâi. Vă rog să vă uitaţi la el şi să-i vedeţi pe faţă comentariul la fiecare mişcare de pe scenă». «Îmi pare bine că a mai băgat cineva de seamă ce talent are bufonul», spuse Mihu Dragnea învăluind-o pe Florina într-o privire caldă.

Mihai remarcă o expresie de admiraţie pe chipul lui taică-său. «Florina şi Mihu, păcat că nu v-aţi făcut critici de teatru», spuse Mihai. În vremea asta se-ndrepta spre ei Gogu Eremia. Pe doctorul Cioroianu îl lăsase-n compania unor cunoştinţe din Sinaia, venite şi ele-n Bucureşti tot pentru baletul rusesc. Gogu sărută mâna femeilor din grup, începând cu Aura Dănescu şi strânse mâna bărbaţilor. «Ce splendoare de spectacol! Păcat că au venit doar cu *Lacul lebedelor*». «Gogule», i se-adresă Aura Dănescu, «e ceva nou pe la voi de când cu noul ministru?». «Fiecare vrabie pe craca ei». «Au fost nişte zvonuri pe la noi că s-ar schimba directorul». «Dragă Aura, pe unii ca noi doi, oricum s-ar învârti vrăbiile-n sac, ne lasă unde suntem. N-o să se-nghesuie nimeni să facă anestezii în locul tău şi nici să ducă secţia-n spinare ca mine. Înghesuiala e la plecări în străinătate, la specializări, la burse». «Ai dreptate. Nici tu, nici eu nu suntem în secretele zeilor. Şi dacă se schimbă ceva, noi aflăm ultimii». «Ştiu că infirmier n-au să mă facă, fiindcă n-au niciun interes».

Suna de intrarea în sală. Gogu se-apropie de Florina, o luă uşor de-un cot: «Hai să mergem că-ncepe. Dacă nu ne mai vedem la ieşire», se adresă el grupului, «vă spun de pe-acum rămâneţi cu bine şi să ne vedem cu bine». Florina spuse «noapte bună tuturor. Sărut mâna, tanti Catrina. Vorbim la telefon».

«Oare zvonurile despre tânăra pe care şi-ar fi găsit-o Gogu se refereau la Florina?», se-ntreba Catrina Eremia cu-o anumită linişte. În sinea ei nu pierduse nădejdea unei reconcilieri între ea şi Gogu. Evita orice discuţie privind despărţirea lor. Un cuvânt rău nu spusese despre Gogu şi o rugase şi pe Tincuţa să-şi ţină gura. Să-l fi bănuit pe Gogu în legătură cu Florina? Doamne-fereşte! Gogu era prea ţăran pentru ceva semi-incestuos, adică avea prea mult respect pentru legăturile de sânge, pentru familie. Cine s-ar fi bucurat de-o asemenea legătură – o bucurie rea, bucuria de-a-şi vedea tatăl suferind – era Mihai Dănescu.

Lui Mihai îi plăceau intriga, bârfa, teatralul, senzaţionalul. Îi spunea lui taică-său cu vreo doi ani în urmă ce plăcere-i făcuseră două foste iubite care se luaseră de păr pentru el: *«Mon père,* simţeam cum creşte pipota-n mine». «Băiete, cu cine-oi fi semănând tu, gen „Rică, fante de Obor"? S-o fi uitat maică-ta mai lung la vreun golan când era-nsărcinată…». Nicolae Dănescu era convins de inocenţa legăturii dintre unchi şi nepoată. Înţelegea de ce Florina-şi petrecea duminicile cu unchiul ei, duminici care altfel ar fi fost pustii. Neavând un grup de tineri pentru a-şi petrece timpul liber, fata şi-ar fi simţit de fiecare sărbătoare golul din viaţă şi tristeţea de-a-şi consuma dragostea pe furiş, cu timpul drămuit.

Gogu Eremia şi Florina îşi creau o zi pe săptămână iluzia unei familii. Erau unul pentru altul o cârjă de sprijin. Pe Nicolae Dănescu îl cuprindeau remuşcările în legătură cu Florina, căreia-i strica viaţa. Dar nu afla puterea să curme pasiunea ce-l lega de ea. Şi pe ea, despărţirea ar fi traumatizat-o. El ar fi vrut s-o ştie lângă un om de nădejde, potrivit cu ea ca vârstă. «Florina, îţi stric viaţa», nu se putea-mpiedica să nu-i spună tot mai des; cu cât îl cuprindea mai mult sentimentul culpei. «Viaţa mea e stricată de la-nceput. Dragostea cu dumneavoastră e singurul lucru frumos ce mi se-ntâmplă. Nu e moral, dar este ceva atât de rar să iubeşti trup şi suflet pe cineva şi să merite să fie iubit». «Cinstit ar fi să am curajul să mă despart de Aura şi să mă-nsor cu tine, cu toată nepotrivirea de vârstă dintre noi». «N-ar fi cinstit; eu m-am aruncat cu ochii-nchişi în iubirea cu dumneavoastră, fără nicio condiţie. Aveţi o căsnicie tihnită, de zeci de ani. Şi deodată apare o oarecare şi strică tot. Eu nu pot face asemenea lucru. Renunţaţi la sentimentul vinovăţiei şi lăsaţi lucrurile aşa cum sunt. Doar dacă aţi obosit… dacă nu mai puteţi suporta clandestinitatea». «Florina, sunt gelos pe oricine se-apropie de tine. Sunt gelos pe colegii tăi, pe Mihai, pe unchiul tău, Gogu. Ştiu că eşti în relaţii amiabile cu toţi, dar ei nu trebuie să se ferească de nimeni ca să se-apropie de tine. Mă gândesc cu invidie la Gogu. Vă petreceri toate duminicile împreună. Staţi liniştiţi de vorbă, fără să fiţi tot timpul cu ochii pe ceas… Tu ai idee de ce s-a despărţit de Catrina?». «Ştiu doar că nu s-au despărţit pentru o femeie sau pentru un bărbat. Încolo… el tace, eu nu-l întreb. I-am spus unchiului meu doar ce rău ne-a părut mie şi mamei că s-au despărţit. Eu mă port cu tanti Catrina ca şi când nimic nu s-ar fi-ntâmplat. Şi nu scoate un cuvânt despre acest subiect. Fiecare se poartă domneşte. Mie nimic nu mi se pare mai urât decât ce obişnuiesc să spună unul despre altul doi oameni care se despart. Nu-şi dau seama că-mproşcând cu noroi partenerul, pe ei se murdăresc. Oricine se poate întreba: „Bine, frate, dar dac-a fost atât de infam, de infamă, de ce-ai suportat"? Orice notă proastă dată partenerului e o notă proastă pe care ţi-o dai ţie. Familia mamei s-a risipit, a tatei de asemenea. Am veri-primari pe care nu i-am văzut niciodată. Singurele rude care mi-au rămas aproape sunt unchiul Gogu, tanti Catrina şi Magdalena. Eu nu pot să uit cât de bună a fost tanti Catrina cu noi şi tot trag nădejde c-am s-o văd din nou împreună cu unchiul Gogu».

Gogu Eremia n-o-ntreba pe Florina de ce nu se mărită şi nici n-o-ndemna să se mărite. Bănuiala – bănuială întărită de inelul cu smaralde – că are o legătură cu un om însurat căruia n-avea de gând să-i strice casa, dovadă – totala ei discreţie. El nu se simţea îndreptăţit să dea sfaturi nimănui. Dacă ar fi fost să-şi ia viaţa de la-nceput, n-ar fi ştiut ce să facă. Despre boala soră-sii, Vetuţa, ce ar fi putut spune? O boală reactivă: răspuns la o viaţă plină de traume. Dar cine putea spune dacă în generaţii trecute nu mai suferise nimeni de-aşa ceva în neamul lor? În afara marilor familii, cine avea cunoştinţe despre propriul neam mai mult de două-trei generaţii în urmă? Ca şi Florina, şi el citise tratate de psihiatrie şi ajunsese la concluzia că bolile psihice se moştenesc, la fel cu predispoziţia spre diabet şi cea a colesterolului crescut.

Florina trecuse prin asemenea spaime, prin asemenea teroare lângă maică-sa, încât i se părea de-a dreptul criminală eventualitatea de-a supune pe cineva la ceea ce-i fusese dat ei să trăiască. În afara dragostei cu doctorul Dănescu, de domeniul ilicitului, toate plăcerile Florinei erau simple: muzică, lectură, plimbări de una singură prin vechi cartiere ale Bucureştilor. Ştia că viaţa nu-i era firească pentru vârsta ei şi poate pentru nicio vârstă. Aşa cum îi spusese lui Nicolae Dănescu, viaţa îi era stricată de la-nceput. Florina încerca să se bucure de ceea ce era frumos şi să se poarte corect şi îndatoritor cu toată

lumea. Având de-a face îndeosebi cu copii, simţea o mare plăcere să şi-i apropie, să-i convingă să-şi poarte aparatele de-ndreptat dinţii, să nu vină la ea ca la bau-bau. Ştia că viaţa ei nu era ceea ce-ar fi trebuit să fie, dar nu putea da timpul înapoi – în ce scop? – şi nici schimba roata zimţată a destinului. Era convinsă că liberul-arbitru e doar o părere. Încerca să-şi creeze cât de cât un echilibru interior, împăcându-se cu ea însăşi, fără a fi mândră de viaţa proprie, dar ocolind ceea ce ar fi făcut-o să se ruşineze. Modul în care se purta cu doctorul Nicolae Dănescu şi cu unchiul ei, Gogu Eremia – cei doi stâlpi din existenţa ce-i aparţinea – îi făcuse pe-aceştia să nu-ndrăznească să-i ofere bani. Îi cumpărau bijuterii, parfumuri, bibelouri scumpe – care tot bani însemnau – dar atât. O formă de ipocrizie, fără îndoială, dar o limită, o barieră. Ce plăcut era să dăruieşti!

Cu mijloacele ei, Florina nu uita nicio sărbătoare pe care să n-o cinstească pentru cei dragi: o cravată, un fular, o eşarfă. Iar de ziua morţilor făcea pachete cu lucruri bune de mâncare, pe care le ducea la un azil de bătrâne, şi-ncărca un coş cu dulciuri pe care-l ducea la căminul unde-şi petrecuse primii ani de viaţă. Ar fi putut să-l roage pe unchiul Gogu s-o ducă, el având maşină. Socotind însă că în acele zile se cuvenea să fie singură, numai cu gândul la tată-său, pe care nu-l cunoscuse, şi la biata maică-sa. Lua un taxi şi-i dădea un pachet şi şoferului. Când omul pricepea că tânăra de lângă el făcea o pomenire, o ajuta să care coşul în azil sau în căminul de copii. «Pentru cine daţi de pomană, domnişoară?». «Pentru părinţii mei». «Şi la căminul de copii tot pentru dumnealor?». «La cămin am crescut şi eu patru ani. Şi n-am uitat cum ne bucuram când ne dădea cineva o „eugenie", o ciocolată». «De ce-aţi crescut la cămin?». «Tată n-am avut de la două luni, iar mama lucra; n-avea cine să aibă grijă de mine». «Vă văd aşa de bine-mbrăcată că n-aş fi zis…». «N-aţi fi zis că sunt săracă şi crescută la cămin. Tot ce vedeţi pe mine e de la o doamnă care are de unde». «Mai sunt şi oameni buni pe lumea asta… Uite, dumneata. Nu dai numai de sufletul părinţilor dumitale, dai şi de sufletul dumitale de când erai copil. Mai rar aşa ceva la tineretul de azi».

Florina, de la azil pleca plângând, de la cămin pleca plângând. Puteau trece peste ea zeci de ani, putea ajunge să nu mai ştie ce-nsemna să drămuieşti banul, nimic n-avea să-i şteargă din suflet trecutul şi urmele lui de fier înroşit. Uneori, oamenii au comportări ce-i nedumeresc pe cei din jur, fiindcă nu le cunosc fiecare clipă a vieţii. Până ajunsese în apartamentul pe care i-l datora doctorului Dănescu, Florina avea un singur vis pe lumea asta un loc mic, modest, dar numai al ei. Să-nchidă o uşă în urma ei şi s-o deschidă tot ea.

Florina se-nscrisese prin O. N. T. la un tur al României. În formularul pe care-l completase, ceruse cameră de-o persoană, pentru localităţile unde se dormea. «Domnişoară», îi spusese ghidul, «peste tot sunt numai camere cu două paturi. Nu e păcat să plăteşti dublu? Îţi găsesc o tânără ca dumneata, mai ai şi cu cine schimba o vorbă». «Vă mulţumesc, domnule, că vă gândiţi la banii mei, dar vreau să fiu singură-n cameră, vreau să-mi tihnească şi să nu schimb nicio vorbă cu nimeni».

La cămin era vecină de pat cu Ursuleţ. Adormeau mână-n mână. «Ursuleţ, vrei tu să fii suriorul meu?», şi-i săruta buricele degetelor grăsuţe. Câţi dintre ei, copiii din cămin, or fi ştiut că pe Ursuleţ îl chema Brădean Emanuel? Ursuleţ îşi culca uneori capul pe umărul Florinei, ca să nu se-arate total insensibil la semnele ei de afecţiune, el care era atât de răsfăţat de «mama Işoara».

Florina preţuia la doctorul Nicolae Dănescu felul în care ştia să treacă de la pasiune – care ţine mult de animalitate – la mângâieri calme, ce-o făceau să se gândească la tatăl ei, cunoscut doar din fotografii. Deşi ar fi vrut-o numai a lui, neatinsă nici măcar de privirea cuiva, Nicolae Dănescu se gândea tot timpul la viitorul Florinei, în timp ce ea părea acaparată doar de clipă. Atât de ordonată, meticuloasă şi chibzuită în tot ce făcea, în privinţa viitorului deviza ei, inspirată de ceea ce-i arătase viaţa, era: «om trăi şi-om vedea».

Pe când maică-sa era bolnavă, nu-şi putea închipui că într-o zi acea suferinţă avea să ia sfârşit. Pe când dădea meditaţii pe alimente şi mânca zemuri chioare, nu-şi închipuia că avea să aibă şi ea cândva pe masă şuncă, ouă umplute, icre şi alte asemenea bucate, obişnuite pentru alţii. Pe când nu ieşise din

Bucureşti, nu-şi închipuia să avea să-şi îngăduie un tur al României şi chiar şi-o săptămână la Olimp, singură-n cameră. De ce să se fi gândit la viitor şi să nu fi trăit fiecare clipă, clipa fiind singura certitudine? Era convinsă că viaţa omului se află scrisă undeva cu mult înainte ca el să se nască. De la moartea maică-sii era pregătită ca-n orice clipă cine-o trimisese pe pământ s-o cheme înapoi. Florina era convinsă că-i era sortită o viaţă de una singură. Bunică-sa, Atena – rămasă văduvă de la tinereţe, fetele ei amândouă – la fel. Le urmărise o soartă: ca un lanţ în care toate verigile sunt la fel, înşirate una după alta.

Cum o fi fost oare o copilărie fericită? Florina, copil fiind, nici nu ştia să-şi închipuie asemenea lucru. Adultă, concepea fericirea unui copil ca o grijă permanentă a cuiva pentru bunăstarea lui fizică, pentru deprinderea unor obiceiuri sănătoase, pentru însuşirea unor cunoştinţe; şi iubire care să se reverse asupra lui şi de la el către alte fiinţe, ca o ploaie de vară, caldă şi mângâietoare. Îi era profund recunoscătoare doctoriţei Bengliu pentru cărţile pe care i le-mprumuta. Îi luminaseră mintea şi-i arătaseră carenţele din educaţia ei în general şi din cea intelectuală în special.

După moartea maică-sii, stăpână pe timp, din ce în ce mai complexată de cunoştinţele unchiului Gogu, Florina se-nscrisese la Universitatea Populară, la cursuri de engleză şi de franceză pentru nivel mediu. Măcar atât. În săptămâna cât stătuse la mare, mâncase la aceeaşi masă cu trei australieni, două doamne şi un domn, trecuţi de şaptezeci de ani. De ani buni veneau în România la tratamente geriatrice, la policlinica „Doina" din Neptun şi la sanatoriul de la Otopeni. Închiriau o maşină de la O. N. T. pentru a se plimba unde le poftea sufletul, mijloacele de locomoţie în comun de pe litoralul românesc fiind impracticabile din cauza orarelor la voia-ntâmplării, a aglomeraţiei şi a lipsei de aer condiţionat; pe scurt – a dezorganizării. Doamnele erau surori, domnul – soţul uneia dintre ele, cealaltă fiind divorţată. Aveau toţi trei – coproprietari – un magazin cu de toate, într-un cartier mărginaş din oraşul Adelaida. Florina, cu engleza învăţată la şcoală, se-nţelegea cu ei.

Modestă şi binevoitoare, uimindu-i pe australieni că-n loc să bată discotecile, o tânără de vârsta ei prefera compania unor bătrâni, aflând că fata vedea marea pentru prima oară în viaţă, o plimbaseră pe tot Litoralul, merseseră împreună la Acvariul din Constanţa, la Muzeul de Arheologie, la mozaicul roman. Se simţeau mândri când vedeau încântarea de pe faţa ei: le era dat lor, străini, să-i arate cuiva propria ţară. La despărţire, Florina le oferise un vas mic decorativ, de aramă ciocănită. Ei voiseră să-i lase nişte dolari ca să-şi cumpere ea ceva de la „shop". Florina le explicase că ea, românca, nu putea justifica valuta şi că nici nu-şi dorea nimic de-acolo. Datorită lor văzuse ceea ce singură cine-ştie-când şi dacă ar fi văzut, încât n-avea cuvinte să-şi manifeste recunoştinţa faţă de ei. Era mulţumită să se uite la fotografiile pe care le făcuseră împreună. Îşi dăduseră adresele. Se dovedise a nu fi fost ceva pur formal, de genul «dragostea de vară ţine pân' la gară». Zece ani cât mai trăiseră, australienii fuseseră în corespondenţă cu Florina şi cei cinci ani cât mai veniseră-n România o vizitaseră la Bucureşti şi stătuseră la ea câte două zile, de fiecare dată, înaintea plecării spre continentul lor. Ea îşi lua concediu în aşa fel încât zece zile, câte-şi putea permite la mare, să le petreacă împreună cu ei. O invitau în Australia, oferindu-se să-i plătească drumul. Cum Florinei i se refuzase chiar şi o excursie colectivă, prin O.N.T., în Ungaria, le explicase că de Australia nici nu putea fi vorba, ea fiind singură pe lume – nu părinţi, nu bărbat, nu copii – deci, neprezentând garanţii «moral-politice» din punctul de vedere al autorităţilor.

În ultimul an când australienii veniseră-n România, la o lună după plecarea lor, Florina primise o carte poştală de la Banca Română de Comerţ Exterior, prin care era invitată să se prezinte, cu buletinul de identitate, în ziua X, la ora Y, la sediul Băncii. Se prezentase la ghişeul indicat. «Tovarăşa Diaconu Florina?», întrebase funcţionarul, uitându-se la poza din buletin apoi la posesoare. «Da». «Ştiţi că aveţi la noi un cont de o mie de dolari?». «Acuma aflu». «Aveţi idee cine vi i-a depus?». «Singurii pot fi doar nişte australieni pe care-i întâlnesc de şase ani în concediu, la mare». În spatele funcţionarului la ghişeu se afla un bărbat înalt, cu părul tuns perie, cu o figură imobilă. «V-am chemat să vă-ntrebăm ce intenţionaţi să faceţi cu aceşti bani». «Vă rog să-mi spuneţi dumneavoastră care sunt posibilităţile de a-i folosi, fiindcă eu nu ştiu». «Îi puteţi păstra ca atare la noi în bancă. Îi puteţi folosi în excursii în

străinătate. Îi puteţi folosi parţial la „shop”-uri. Oricum, dacă nu lăsaţi suma intactă în bancă, o parte sunteţi obligată s-o schimbaţi la cursul de şase lei dolarul S. U. A.». «Daţi-mi bani româneşti pentru toată suma».

După ce completase felurite formulare, i se numărase suma corespunzătoare în lei. Florina îşi trăsese punga atârnată cu şiret de gât, îşi aşezase gospodăreşte banii, îşi vârâse punga subt pulover, îşi încheiase canadiana, mulţumise şi plecase. Vestea acestor bani îi căzuse ca un pumnal în inimă. Simţea că n-avea să-i mai vadă niciodată pe australieni. Erau prea bătrâni ca să se mai încumete la un drum atât de lung. Copleşită de tristeţe, se dusese la Telefoane, fiindcă voia să le mulţumească prin viu grai, nu printr-o scrisoare pe care cine-ştie-când aveau s-o primească. «Doamnă», se adresase ea funcţionarei de la Telefoane, «vreau o convorbire cu Adelaida – Australia». Probabil ceva din tonul sau din tristeţea de pe chipul Florinei o impresionase pe funcţionară. Îi răspunsese pe-un ton confidenţial: «Duduie, te-nvăţ eu cum să vorbeşti cel mai ieftin şi pe săturate. Ţine cartela asta» – şi-i întinsese o cartelă de douăzeci şi cinci de lei – «ieşi din clădire şi telefonezi de la un telefon public, imediat ce dai colţul la stânga». «Vă mulţumesc, doamnă». Florina se conformase celor spuse de funcţionară şi-ntr-adevăr vorbise cu toţi trei australienii pe săturate. Ea nu-şi putuse înăbuşi plânsul, dar nici ei, sfârşind totuşi convorbirea pe-un ton calm. De la o florărie din apropierea Telefoanelor, Florina cumpără o orhidee pe care i-o oferi funcţionarei aceleia atât de omenoase şoptindu-i: «Să vă dea Dumnezeu sănătate, doamnă!».

Din cadoul prietenilor ei avea să-şi cumpere dicţionare, enciclopedii, albume de artă, cărţi de istorie a civilizaţiei şi a artei, cărora le simţea de-atâta vreme lipsa. Când avea să le vadă adunate la ea acasă, avea să-şi cumpere şi un dulap-bibliotecă, menit să-i adăpostească şi să-i ferească de praf comorile. Fiecare carte era mângâiată ca o fiinţă vie, răsfoită cu evlavie, după ce Florina se spăla pe mâini şi se ştergea apăsat cu prosopul, nu cumva să rămână un strop de apă care să păteze vreo foaie. Unchiu-său, Gogu, şi doctorul Dănescu, oameni de carte, cu biblioteci cuprinzând titluri şi ediţii de mâna-ntâi, îi fuseseră consultanţi în alcătuirea listei ce-avea să-nsemne un îndreptar cultural pentru dânsa.

Pe covorul din camera de zi, Florina aşezase cărţile-n cerc şi le făcuse o poză color cu aparatul lui Gogu Eremia, apoi le fotografiase în dulapul-bibliotecă, ea stând ca un paznic vigilent, răzimată de-o uşă a mobilei, ambele uşi fiind date de perete, ca să se vadă cotoarele cărţilor. Trimisese amândouă fotografiile în Australia, scriind pe fiecare: «Priviţi în ce-am investit cadoul dumneavoastră (banii din Contul de la Banca Română de Comerţ Exterior)». Explicaţia, citită de cine trebuia, putea fi controlată, de-aceea era atât de-amănunţită. Nu cumva să se creadă că era cine-ştie-ce mesaj cifrat.

De când avea această comoară nesperată, Florina abia aştepta s-ajungă acasă. Îmbuca-n grabă ceva ca să-şi astâmpere foamea, apoi se repezea la cartea lăsată pe noptieră. Tot ce afla din paginile pe care le devora i se părea o călătorie într-o lume căreia nu-i bănuise existenţa. «Binecuvântaţi să fiţi, bătrâni prieteni, pentru darul vostru». O cuprindea un val de duioşie când se gândea la acei australieni, oameni simpli, care-atât de mult îi preţuiseră modesta ospitalitate şi prietenia dezinteresată. Florina se purtase cu dânşii ca şi când i-ar fi fost bunici. Bunici de care ea n-avusese parte. Pentru ei, Florina fusese nepoata de care n-avuseseră parte, neavând copii. Puţine sunt bucuriile peste care nu cade nicio pată menită să le-ntunece.

Doctorul Nicolae Dănescu îi dăduse un telefon scurt: «Pot trece pe la tine?». «Da». «Vin imediat». Din doi paşi, Florina era-n spatele uşii, cu ochiul lipit de vizetă. Vocea i se păruse atât de schimbată la telefon, încât aproape să nu-l recunoască. Îi deschise uşa ca de obicei, înainte ca el s-apese pe butonul soneriei. Doctorul Dănescu o privi o clipă, apoi se-ndreptă spre camera de zi şi se-aşeză pe un fotoliu. «Florina, stai jos, te rog». Florina se aşeză uşor pe fotoliul din faţa lui, uşor de parcă dedesubt s-ar fi aflat o bombă. «Aura are cancer genital». Florinei îi pierise graiul şi uitase şi să mai respire. Trase puternic aer în piept. I se părea că tăceau de ore întregi, când glasul stins al lui Nicolae Dănescu o făcu să tresară. «Ne-ajută cineva din Minister să ne ducem la verişoara Aurei, care e profesor oncolog la Paris. Era firesc să-ţi spun». Florina îşi puse mâinile peste ochi şi-o podidi plânsul. Un gând îi bătea-n cap ca

un clopot: «Nu există fericire, nu există fericire, nu există fericire…».

I se zbăteau tâmplele. Îşi luă o mână de pe ochi şi o duse la gură ca să-şi înăbuşe suspinele. Doctorul Dănescu se-apropie de ea, îi luă mâinile de pe faţă, îi şterse lacrimile cu batista lui şi o făcu să se ridice-n picioare. O apucă de un braţ şi o porni cu ea spre ieşire, îi ridică faţa spre el, o privi în ochi şi-i spuse după un oftat adânc: «Florina, nu putem face nimic împotriva sorţii». Florina închise ochii în semn de aprobare, în timp ce-n creier i se zbătea un singur gând: «Nu există fericire». Toată noaptea, Florina nu-nchisese ochii o clipă. A doua zi era atât de palidă şi de-ncercănată încât colegii voiseră s-o ducă la un internist la policlinica de-alături. «Nu vă faceţi griji; am avut o indigestie şi n-am putut să dorm».

Peste vreo două ceasuri după-nceperea programului venise la ea-n laborator Mihai Dănescu. «Florina, ştiu că nu te simţi bine, dar trebuie să stau cu un om de vorbă, crede-mă», şi se-aşează pe marginea mesei. Florina dădu din cap a-ntrebare. Mihai, închizând ochii, trase adânc aer în piept şi, ca un oftat, lăsă cuvintele să curgă: «Mama are cancer genital. Deocamdată ştim doar ea, tata, eu, doctorul Niţelea, care-a diagnosticat-o, şi tu. Îi ajută cineva din Minister să plece la Paris. Mama are o verişoară primară profesor oncolog». Florina îl asculta mută. Se trezi totuşi vorbind: «În ce stadiu este?». «Niţelea zice că-n unu. N-a avut niciun simptom. Odată i s-a pornit o hemoragie». «Să dea Dumnezeu să se vindece». «Să sperăm. Şi eu şi tata suntem terminaţi. Cea mai curajoasă este ea». «Asta e bine». «Florina, te superi că, după ce că abia te ţii pe picioare, am mai venit şi eu cu vestea asta?». «Mihai» – îi spunea pentru prima oară pe nume – «dacă ai şti ce a fost viaţa mea de la cincisprezece ani până la douăzeci şi şapte, când a murit mama, ai şti cât de călită sunt în faţa necazului. Nu există durere pe lumea asta pe care să n-o-nţeleg. Bine-ai făcut că ai venit la mine să-ţi descarci sufletul. Vino oricând, cu orice. La mine găseşti înţelegere şi milă». Şi Florina îl mângâiase cu amândouă mâinile pe obraji ca pe-un copil amărât. În acel moment, ceva se topi în sufletul lui Mihai Dănescu şi-i veni să plângă de mila Florinei şi-a lui taică-său, de milă pentru dragostea lor, definitiv întunecată de boala Aurei Dănescu. «Doamne, de ce nu m-oi fi-nsurat eu cu Florina când dragostea dintre ea şi tata mocnea doar? Eu am făcut-o să izbucnească, prin indiscreţia mea, eu, cu manierele mele de „Rică, fante de Obor”, prin lipsa de respect faţă de taina omului de lângă mine. Şi astăzi m-aş însura cu ea, dar pot să jur că m-ar refuza. Delicat, cu blândeţe, dar…».

Luând boala din pripă şi având şansa de-a fi tratată de verişoara ei chiar la Villejuif, unul dintre vestitele centre de oncologie din lume, Aura Dănescu se simţea perfect. Se controla riguros, ducând o viaţă normală; continua să lucreze şi, cel mai important, avea un moral de om sănătos. Trecuseră doi ani de la episodul ce-avea să modifice viaţa a trei oameni: pe-a doctoriţei Dănescu, fizic, pe-a lui Nicolae Dănescu şi pe-a Florinei Diaconu. Între ultimii doi rămăsese o dragoste platonică, îşi vorbeau în fiecare zi la telefon, îşi continuau colaborarea, se vedeau mereu la Florina şi stăteau de vorbă ca doi bătrâni, despre lume şi despre viaţă, despre cărţi pe care şi le treceau unul altuia. Nimic despre dragostea lor, asupra căreia boala Aurei avusese efectul apei clocotite vărsate peste o plantă.

Florinei, purtarea lor i se părea firească. Pasiunea lor parcă se petrecuse-n altă lume. Într-o zi, înainte de-a pleca la el acasă, doctorul Dănescu se uitase lung în ochii Florinei, îi pusese mâinile pe umeri şi-i şoptise: «În lumea asta pe nimeni n-am iubit cum te iubesc pe tine». Florinei i se umpluseră ochii de lacrimi. Ceva căruia n-ar fi ştiut să-i dea un nume îi copleşise sufletul, i-l amorţise cum amorţeşte uneori trupul după o lovitură puternică.

Două zile mai târziu, Mihai era chemat urgent de la Policlinica de-alături: «Veniţi, domnule doctor, că îi este rău tatălui dumneavoastră». Mihai, ca o furtună, deschisese uşa laboratorului unde lucra Florina: «Florina, îi e rău tatei». Doctorul Dănescu era întins pe-o canapea, alb ca varul, cu mâinile apăsându-şi inima. Lângă el era un cardiolog. Chemaseră „Salvarea”. Când îi văzu lângă el, doctorul Dănescu îi întinse mâna dreaptă lui Mihai, stânga – Florinei. Uitându-se în ochii ei şopti, încercând să zâmbească: «Până ce…». Lăsă capul într-o parte, îl privi lung şi pe Mihai, oftă uşor şi-şi dădu sufletul.

*

În 1989, vecinii de palier ai Florinei plecaseră din bloc. Vânduseră, făcuseră schimb de locuinţă, ea nu ştia şi nici n-avea de gând să se intereseze la nimeni. În locul lor se mutase o doamnă, profesoară de matematică, pensionată medical, cu fiul ei, student la Filologie.

Vecina, de mână cu fiu-său, sunase la uşa Florinei. «Domnişoară, daţi-ne voie să ne prezentăm: pe mine mă cheamă Cecilia Ghervase, el e fiul meu, Radu. Eu sunt profesoară de matematică, el e student în ultimul an la Filologie». «Pe mine mă cheamă Florina Diaconu. Sunt tehnician dentar la o policlinică de copii. Vă rog, intraţi, luaţi loc». Florina le-ntinsese o cutie cu bomboane: vişine în ciocolată, aduse de Gogu Eremia. «Domnişoară Diaconu, am venit să ne prezentăm fiindcă aşa e civilizat între vecini, dar şi cu un interes: cunoaşteţi pe cineva care să facă injecţii la pacient acasă?». «Cine are nevoie de injecţii?». «Eu», răspunsese doamna Ghervase. «E vorba de antibiotice?». «Nu. E un complex de vitamine». «Înseamnă că trebuie făcute dimineaţa, fiindcă altfel nu mai dormiţi. Vi le fac eu». «Şi cât m-ar costa? Fiindcă *„les bons comptes font les bons amis”*». *«„Quoique les bons comptes fassent les bons amis”,* nu vă costă nimic». Radu tresărise auzind răspunsul Florinei. Era limpede că tehniciana ştia franţuzeşte: după subjonctivul pe care-l folosise. Apartamentul Florinei era simplu mobilat, cu lucruri puţine şi funcţionale, care totuşi nu păreau impersonale şi reci. Îl frapaseră florile scumpe şi rare din două vase de pământ zmălţuit şi mai ales dulapul cu cărţi de pe peretele din dreapta al camerei unde se aflau. «Îmi daţi voie să mă uit la cărţi?». «Poţi să deschizi şi uşa dulapului ca să le vezi mai bine». Radu nu s-ar fi gândit să se afle în biblioteca unei tehniciene de dinţi dicţionare şi cărţi de informaţie pe care şi el şi le-ar fi dorit dac-ar fi avut bani.

Doamna Ghervase, cu părul cărunt, tunsă scurt, neavând nevoie de coafor, şatenă cu ochi albaştri, cu o siluetă impecabilă, se putea spune că la cei cincizeci de ani ai ei era încă o femeie frumoasă, în ciuda hepatitei C pe care şi-o descoperise cu doi ani în urmă. Ţinea cu sfinţenie regimul alimentar dat de hepatolog, dar ca ea şi fiu-său să nu moară de foame dădea meditaţii cât era ziua de lungă. Bărbatu-său o părăsise când copilul avea doi ani; reuşise să fugă în Franţa, unde făcuse carieră fiind cibernetician, dar în douăzeci de ani o ciocolată nu-i trimisese băiatului. Doamna Ghervase divorţase la câteva luni după ce fusese părăsită. Divorţurile de cei fugiţi se pronunţau într-o lună. Doamna Ghervase îşi păstrase numele fostului soţ, pentru copil.

Ca orice om necăjit şi lovit de-o boală grea, când găsea un ascultător îşi descărca tot sacul, spre deosebire de fiu-său Radu – un taciturn şi-un posomorât. De talie mijlocie, băţ de slab, măsliniu şi cu trăsături greoaie, luminoşi avea doar ochii, negri ca tăciunele, în care se-adunase toată expresivitatea din el. Se lăsa greu descoperit şi numai cât şi faţă de cine voia dânsul. Când socotise că o cunoştea destul pe Florina, despre care nu se putea spune că era o vorbăreaţă şi-o confesivă, îi spusese că regimul comunist îl sufoca. «De-aş trăi măcar o zi după Ceauşescu!», îi spunea Florinei şi ofta adânc. «Radule, şi eu aş vrea s-apuc ziua aia… Dar dacă n-o să ne pară bine c-am apucat-o?». «Mai rău de-aşa nu se poate», spunea Radu cu toată convingerea. «Ba se poate, ba se poate», prelua Florina rolul optimistului din bancul *en vogue* cu pesimistul şi cu optimistul.

Pe 21 decembrie 1989, un grup de tineri, între care şi Radu Ghervase, fusese luat din Piaţa Universităţii în dube şi dus la Jilava, unde fiecărui tânăr i se-administrase o bătaie soră cu moartea. A doua zi, văzând că gluma se-ngroaşă, autorităţile îi aduseseră până-n cartierul Berceni, lăsându-i liberi. Radu n-avea niciun act la el, aşa că le spusese «jilăvenilor» că era de la Craiova, în trecere prin Bucureşti, unde i se furaseră şi actele şi banii. Florina stătuse toată noaptea cu doamna Ghervase şi cu unchiu-său, Gogu, pe care-l chemase în ajutor, fiindcă nu credea că biata mamă, îngrozită de lipsa băiatului, avea să mai apuce ziua următoare. Când, pe 22, Radu apăruse tumefiat şi abia călcând pe tălpile bătute la milimetru, pe doamna Ghervase o apucase un plâns cu frisoane; doctorul Eremia şi Florina ocupându-se de ea cu grija de-a n-o vedea într-o criză de insuficienţă hepatică, abia se uitaseră la

Radu care înţepenise într-un fotoliu. Când doamna Ghervase îşi revenise cât de cât, doctorul Eremia i se-adresase lui Radu: «Băiete, nu uita că ai o mamă care nu te are decât pe tine. Stai cuminte acasă şi uită-te la televizor».

Gogu o lăsase pe Florina la Policlinică, iar el se dusese la Spital, de unde n-avea să mai plece zece zile. Vorbise la telefon cu fiică-sa, şi-n fiecare zi cu Florina. La Policlinică, personalul, cu mic cu mare, stătea în faţa televizorului. Nici vorbă să mai calce picior de pacient pe-acolo. Toată lumea comenta în fel şi chip ceea ce vedea la televizor. Unii se ridicau de pe scaune şi-o luau spre Piaţa Universităţii, morţi de curiozitate să vadă Revoluţia. «Florina, tu nu mergi?». «Nu. Cu sau fără mine, ce-o fi să fie…». Secretara de Partid le spusese colegilor care erau pe punct de plecare: «Măi, staţi locului, să nu v-atingă vreun glonţ». «Asta e replică de comunistă, de bolşevică şi de nevastă de securist», sărise cu gura una din grup. Florina simţise că i se urcă sângele-n cap. «Doamnă Băltăreţu» – i se-adresase Florina proaspetei revoluţionare – «dumneavoastră nu sunteţi membră de partid? Cu ce sunteţi mai puţin bolşevică decât doamna Todea? Cui a făcut vreun rău doamna Todea? Aţi uitat cum vă-nvoia pe fiecare când aveaţi câte o nevoie? Acuma de ce aruncaţi cu pietre-n ea? De aici numai eu nu sunt membră de Partid şi sunt singura fiică de deţinut politic mort în puşcărie. După câte ştiu nu v-aţi aprins rogojina-n cap ca să strigaţi moarte Partidului, şi nici lui Ceauşescu! Duceţi-vă şi daţi-i jos pe ăia pe care i-aţi pupat până ieri». Şi Florina se-aşezase mai departe în faţa televizorului, întorcându-le spatele. «Revoluţionarii» plecaseră destul de pleoştiţi, iar Maria Todea, secretara de Partid, îşi pusese paltonul şi plecase şi ea peste câteva minute. Se-aplecase peste umărul Florinei şi-i şoptise: «Mulţumesc, eşti singurul om asupra căruia nu m-am înşelat».

Din acea zi, fosta secretară n-avea să mai calce prin Policlinică. Florina bănuia că Maria Todea îi pusese dosarul mai la fund fiindcă, dacă s-ar fi arătat scrupuloasă la datorie faţă de Partid, ar fi putut s-o mătrăşească demult. După această scenă, se-apropiase de ea Mihai Dănescu. «Florina, câtă dreptate ai. Au şi-nceput să-şi întoarcă pe cealaltă parte cojocul. Ce părere ai de ceea ce se-ntâmplă?». «O harababură bine organizată. Suntem martori la nişte baloane de săpun, ce ne fac să ne uităm după ele şi nu la gura care le suflă». «Tu chiar crezi că e făcătură? De ce?». «Să zicem că era ceva spontan: tu de ce crezi că ne-arată toată comedia la televizor? Ca să ne distragă atenţia şi să ne-o dirijeze. Şi pe ăia din balcon de la CC. Cum dracu' de nu-i atinge niciun glonţ?». «Afară de ăştia cu balconul – treabă ultra-suspectă, ce e drept – mor totuşi oameni împuşcaţi. Cine-i împuşcă?». «Mihai, mie ce se-ntâmplă acuma mi-aduce aminte, din citite şi din ce mi-a spus unchiu-meu, de Pearl Harbour, într-al Doilea Război. Americanii au ştiut că japonezii aveau să le bombardeze flota de-acolo. Şi i-au lăsat – s-au scufundat vase, au murit oameni – dar a fost motivul ca Statele Unite să declare război Japoniei. Or, revoluţie fără morţi… ce revoluţie e aia?». «Este monstruos ce-mi spui. Nu-mi vine să cred». «De Yalta ai auzit? Dar de Malta? Crezi că la Malta s-a discutat despre jocurile olimpice? Câţi ani ne-au trebuit ca s-aflăm ce-a însemnat Yalta pentru noi? Cine-o să trăiască o să afle şi ce-a-nsemnat Malta». «Florina, cred că astea sunt ideile doctorului Eremia, care e un sceptic şi ţi le-a inculcat şi ţie». «E-adevărat că sunt şi ideile unchiului meu. Dar crezi că eu, la treizeci şi trei de ani şi netrecută prin viaţă ca gâsca prin apă, nu sunt în stare să judec şi singură şi să deosebesc ce e farsă de ce este adevărat? Nefericirea e-un soare care te căleşte repede. Învеţi repede că nu tot ce zboară se mănâncă».

*

Radu Ghervase stătuse pe 22 decembrie în casă, dar apoi nu se mai dezlipise de Piaţa Universităţii. Cu toate riscurile, doamna Ghervase mergea cu el. Într-un rucsac, Radu ducea medicamentele maică-sii, ceva de mâncare şi un scăunel pliant. Se-ntorceau noaptea acasă, când bătrâna stătea să-şi dea sufletul de oboseală. Florina şi doctorul Eremia nici măcar nu-ncercaseră s-o convingă să stea locului, ştiind amândoi că grija era mai rea decât toate bolile. Când cei doi se-ntorceau la domiciliu treceau pe la

Florina. «Cum poţi sta liniştită când se-ntâmplă ce se-ntâmplă?», o mustra Radu pe Florina. «Radule, şi crezi tu că dacă mărşăluiesc şi eu pe străzi se-ntâmplă altceva?». «Dacă toată lumea care dă jos dictatura ar gândi ca tine…». «Eşti aşa de convins că dictatura e dată jos de lumea care merge pe stradă cu mâinile goale şi strigă, jos!"?». «Călăii şi-au dat seama că le-a trecut vremea şi că mămăliga a făcut explozie… Tu n-aştepţi nimic de la un regim democrat?». «Ba da. Aştept să am căldură-n casă şi mâncare pe masă. Şi ca să le am o să trebuiască să muncesc, ca şi pân-acum, n-o să-mi pice de nicăieri pară mălăiaţă». «Pe tine nu te interesează să se deschidă graniţele, să vezi lumea?». «Deocamdată văd că numai noi ne-am deschis graniţele… Bun… se deschid graniţele vraişte şi-o să putem călători oriunde ca şi când am trece strada. Şi crezi că o să se călătorească pe gratis? Crezi că n-o să mai putem deschide cutia de scrisori de invitaţii şi de cecuri venite de te-miri-unde?». «Florina, tu, care-ai avut atât de pătimit de pe urma comunismului, cum poţi fi atât de sceptică la căderea lui?». «Radule, de scepticism n-a murit nimeni, de iluzii însă multă lume!». «Ca de pildă?». «Ca de pildă, Lucreţiu Pătrăşcanu». «Nu-mi cita comunişti care-au pierit pe limba lor». «Iluziile nu sunt un apanaj al comunismului, Radule. Dar hai s-avem răbdare să treacă vremea. Pân-atunci să nu luăm acont nici pe supărare, nici pe fericire».

*

Urmase cea mai mare dezbinare pe care-o văzuse Florina în viaţa ei. Dezbinare între români. Născută în '57, când ajunsese ea cât de cât la vârsta judecăţii, regimul comunist nu se mai arăta la fel de virulent ca între '45 şi anul naşterii ei. Cui îi fusese de năpârlit năpârlise, cui îi fusese a se vedea cu sacii-n căruţă se văzuse. Totul era s-o ţină mai departe cu vigilenţa în sensul simulării şi să aibă grijă ca la amestecatul vrăbiilor în sac – rotirea cadrelor – când se deschidea, sacul vrăbeţii să cadă tot pe-o cracă avantajoasă. De când începuse fenomenul «Piaţa Universităţii, singurul spaţiu liber de comunism», conflictele ideologice între oameni deveniseră acute. Dacă nu te duceai măcar un ceas în Piaţă, erai tratat drept comunist, duşman al Revoluţiei, revoluţie ce se dovedise de fapt nesatisfăcătoare, cei nemulţumiţi ajungând la o concluzie devenită lozinca Pieţei: «Ultima soluţie înc-o revoluţie».

Şi doctoriţa Bengliu o luase prin porumbi, cum îşi zicea Florina. Că-n sufletul ei doctoriţa nu fusese comunistă, Florina nu se-ndoia. Bănuia că nici fruntea Partidului nu fusese comunistă, ci doar profitoare. Dar de la a nu fi comunist până la a te prezenta şi a te comporta ca victimă a comunismului era o diferenţă pe care Florina o numea bun-simţ. După ce-ai fost membru de Partid, de circumstanţă, de nevoie, ea găsea că era indecent să strigi din toţi bojocii «jos comunismul» şi, culmea, să-ţi arzi în piaţa publică, în văzul lumii, carnetul de Partid. Lumea asta care simulase comunismul până mai ieri şi brusc devenise virulent anticomunistă, Florina o asemuia unui convoi de curve care-au apucat calea bisericii.

Într-o seară îi sunase la uşă Radu, mai posomorât ca de obicei. «Florina, mă gândesc tot mai mult la scepticismul tău şi la iluziile mele. Încep să-ţi dau dreptate. Vin din Piaţă. Un actor, unu' Ovidel şi mai nu ştiu cum împreună cu nişte studenţi au instalat un televizor cu un video-player. Ce crezi că transmiteau acolo?». Florina dăduse din umeri. «Parodii după Eminescu!». Şi Radu se luase cu mâinile de cap. «Mi-a făcut rău fizic. Printre cei care se hlizeau cel mai tare erau colegi de-ai mei. Cei mai activi membri U. T. C. pe Universitate!». «Radule, roagă-te la Dumnezeu să nu-ţi arate oamenii tot ce zace-n ei». «Nu m-aş fi aşteptat ca un actor, fie el şi mai mărunt, şi nişte studenţi la Filologie să-şi bată joc de Eminescu». «E doar începutul. Au să-l mai batjocorească şi alţii, de la alt nivel… Verişoara mea, Magdalena, fiica unchiului meu, Gogu Eremia, este cu zece ani mai mare decât mine. Şi-a păstrat toate cărţile de şcoală. Află că pe vremea când ea era elevă, Neculuţă – săracul n-are nicio vină – era la mare cinste-n manualele-n care Eminescu era şi el tolerat cu *Împărat şi proletar*. Din viaţa care mi-a fost dată am învăţat să nu mă mai mir de nimic. Făţărnicia şi răutatea n-au margini. Făţărnicia măcar are un scop. Dar răutatea gratuită are proporţii greu de-nchipuit». «Şi-atunci cum să trăieşti pe lumea asta?», şi-n glasul lui Radu Ghervase parcă sunase un clopot care vestea un dezastru. «Făcându-ţi o carapace precum broasca

ţestoasă. Intri-n carapace şi te-arăţi cât mai puţin. Adică nu-ţi pui sufletul pe masă în faţa oricui şi n-aştepţi să şi-l pună alţii». «Deci să ducem mai departe schizofrenia din timpul comunismului, să excludem sinceritatea, părerea deschisă?!». «Radule, crezi că noul regim o să fie făcut de extratereştri? Crezi că natura omului o să se schimbe, fiindcă se schimbă firma şi simularea? De ce nu vrei tu să-nţelegi cât de relativă e noţiunea de libertate?». «Florina, tu ce-nţelegi prin libertate?». «Să nu depindă nimeni de tine. Pentru prima oară am simţit o eliberare a sufletului meu când a murit mama. Fiindcă am căpătat libertatea de-a muri oricând, fără să sufere nimeni în urma mea». Radu se scuturase de parcă i s-ar fi arătat piaza rea. «Radule, înţeleg să vorbesc cinstit cu tine şi, iartă-mă, să te aduc, atât cât pot, cu picioarele pe pământ. Cu cât te urci pe-o creangă mai sus, cu-atât te loveşti mai rău când pici din copac. E cumplit să pierzi fiinţe dragi, dar nu-i uşor nici să-ţi pierzi iluziile».

De doi ani, de când se dusese doctorul Nicolae Dănescu, niciodată Florina nu-i simţise mai dureros lipsa decât în momentele-atât de tulburi a ceea ce se numea Revoluţie. Câtă nevoie ar fi avut să-i afle părerea despre acest eveniment care, în loc s-o bucure şi să-i dea un sentiment de eliberare, i se părea atât de-ambiguu şi cu dedesubturi departe de-a fi cinstite şi onorabile. Şi cei care simţeau în mod cinstit că răsuflă în fine un aer nepoluat, şi cei munciţi de dubii, ca ea, Florinei i se păreau prinşi într-o plasă din ochiurile căreia nu mai izbuteau să se desprindă. Nu-şi putea scoate din minte cum nimereşte şoarecele-n cursă, ademenit de-o bucăţică bine mirositoare.

Mihai îi rămăsese foarte apropiat Florinei după moartea doctorului Nicolae Dănescu. «Florina, ce-o fi vrut să spună tata când s-a uitat la tine? Mi s-a părut c-am auzit „până ce…". Tu ai priceput ceva?». «Nu, Mihai». «Părea perfect conştient». Florina dăduse din umeri ca omul care nu ştie dacă să zică «da» au «ba». «Până ce moartea ne va despărţi», îi suna în minte Florinei. Era legământul ei de iubire faţă de Nicolae Dănescu, legământ pe care nu era îndreptăţită să-l dezvăluie nimănui. Doctorul Dănescu îi demonstrase că ultimul lui gând pe pământ fusese legat de dragostea lor.

Florina şi Mihai se simţeau ca două vase comunicante. Îi unea, fără să şi-o spună, amintirea lui Nicolae Dănescu. După moartea lui, în două luni Florina slăbise cincisprezece kilograme. Doctorul Eremia şi doctoriţa Bengliu bănuiau de ce. Doctorul Eremia voise totuşi ca pe Florina s-o vadă şi s-o testeze un endocrinolog. «Gogule, fata n-are nimic organic, în afară de-o uşoară anemie feriprivă. Pare mai degrabă trecută printr-un puternic şoc emoţional. Ea a negat, dar eu n-o cred». Gogu oftase. Şi pe el, Florina se străduia să-l mintă, să se poarte duminicile cum se purtase totdeauna.

Pentru unchiu-său, Florina era parte din sufletul lui. Cum să nu fi fost îngrijorat de ceea ce se petrecea cu ea? «Fată», i se-adresase el în timp ce-şi beau cafeaua la masă, unul în faţa celuilalt, şi-o apucase de mâini, «să nu crezi că dacă ţi-a murit mama, tu ai dreptul să mori oricând, fiindcă nu-i mai pasă nimănui de tine. Mi-ai distruge viaţa». Florina avusese impresia că unchiu-său regretase ultimele cuvinte, ce veniseră dintr-un prea plin, al cărui conţinut ea nu-l cunoştea. «Orice durere-ar da peste un om, trebuie să-şi păstreze firea şi să trăiască mai departe, o viaţă normală. Ştiu că e uşor de spus. Dar te rog ca pe Dumnezeu, vino-ţi în fire. Te rog!». El nu putea să nu-şi amintească traumatismul pe care-l suferise după ce o eutanasiase pe Dina, pacienta lui frumoasă şi fără noroc. Deşi era convins că făcuse cea mai bună faptă din viaţa lui, când îşi aducea aminte îi venea să-şi ia câmpii.

Doctoriţa Bengliu se uitase la Florina şi, pe-un ton blând, ce nu-i stătea în fire, îi spusese: «Florina, ai ajuns piele şi os. Să ştii că singurul leac împotriva durerii e timpul». Mihai Dănescu nu se sfia să-i sune la uşă neanunţat. Într-o zi se prezentase la ea cu un carton de bomboane. O privise cu-ngrijorare, o luase în braţe, o strânsese la piept. Ea-ncepuse să plângă. «Florina, să nu crezi că mie nu mi-e greu fără el şi că nu-i duc dorul. Dar să ştii că dacă, de-acolo de unde e, te vede, plânge sufletu-n el de cât ai slăbit. Încearcă să-ţi revii. E firesc să plecăm de pe lume în ordine cronologică. Acceptă fatalitatea asta. Te rog. Dacă ai şti ce loc ocupi în viaţa mea, mai ales de când el s-a dus…».

Timpul, care nu şterge dar amorţeşte durerile, îi mai aduse Florinei zece din cele cincisprezece kilograme pierdute. În fiecare an făcea un tur al Ţării şi stătea zece zile la mare. Evenimentele numite

Revoluţie îi creaseră o stare de nelinişte, de nedumerire şi mai ales de-ntristare în privinţa atâtor oameni care-i arătau o ipocrizie şi-un arivism cum nu şi le-ar fi-nchipuit vreodată. Doctoriţa Bengliu şi soţul ei nu se dezlipeau din Piaţa Universităţii. «Cum, Florina, tocmai tu, o victimă a comunismului, nu mergi în Piaţă?». «Doamnă doctor, acolo e prea multă lume pe care bunul-simţ ar trebui s-o ţină departe, lume de care ăia care cu-adevărat au suferit n-au loc. Piaţa a ajuns un fel de mondenitate unde, cine se crede lume bună şi mai ales cine şi-a-ntors iute cojocul pe dos, semnează condica. Nu e de mine aşa ceva». Vorbise fără patimă, ca şi când ar fi dat cuiva o reţetă de mâncare. Tonul potolit al fetei o indispusese pe doctoriţă mai mult decât ceea ce-i spusese.

Veniseră în fine şi alegerile din 1990. Radu îi sunase Florinei la uşă în ajun, ca s-o întrebe ce gând avea în privinţa candidaţilor, el hotărât fiind pentru P.N.Ţ.C.D. Ultimele două litere din sigla partidului însemnau Creştin Democrat, ornamentând vechiul Partid Naţional-Ţărănesc, acesta considerând avantajos să se afilieze Creştin-Democraţiei europene. «Radule, de când s-a-mbolnăvit mama şi pân-a murit, din patru-n patru ani noi două deschideam secţia de votare. Mama era terorizată de gândul că, dacă nu vota, îi lua pensia. Acum, fiindcă tot zicem că suntem liberi şi nu ne mai sancţionează nimeni dacă nu votăm, eu nu merg la vot». «Cum vrei să scăpăm de comunişti dacă nu le dăm acum la cap?». «Eu nu-mi fac nicio iluzie că votul meu ar schimba soarta alegerilor, dar fiindcă nu vreau s-aleg greşit, nu merg la vot». «Mă surprinde apatia ta, ca să nu zic lipsa ta de atitudine civică». «Oricât te-ar surprinde şi te-ar revolta, eu tot asta cred şi tot asta am să fac». «Deci îţi este indiferent dacă ies tot comuniştii?». «Obligatoriu au să iasă tot ei, chiar dacă sub altă firmă. Din cine crezi că sunt compuse partidele, din niscaiva extratereştri? Nu se poate să nu fi auzit şi tu epigrama lui Păstorel Teodoreanu, privitoare la legionari şi la Partidul Comunist: „Căpitane, nu fi trist, Garda merge înainte prin Partidul Comunist”. Istoria are prostul obicei de-a se repeta; doar mutrele sunt altele».

Cât de mult o preţuia, Radu era totuşi profund dezamăgit de lipsa de atitudine a Florinei. Noroc că unchiul Gogu şi cu Mihai Dănescu, oameni la care ţinea, aveau aceleaşi păreri cu ea; nici ei nu se duceau la vot, fiindcă şi lor li se părea atât de tulbure situaţia încât nu-i trăgea inima către nimic din ceea ce-ar fi avut de ales.

Doamna doctor Aura Dănescu era pe-un gând cu prietenele ei Catrina Eremia şi Tincuţa Pop. Titus Pop devenise un vehement anticomunist, ocupând un loc de frunte în Uniunea Ziariştilor şi era curtat, ca totdeauna, din toate părţile. Tincuţa, sătulă de munca de biolog, era uşurată că noua conjunctură îi oferea posibilitatea să facă ceea ce se potrivea cel mai bine cu ştiinţa ei de-a-şi face relaţii: un post în diplomaţie. În mod bizar, guvernarea F.S.N. numea chiar în posturi de ambasadori persoane care-i erau făţiş ostile. Conform acestui principiu fesenist ajunsese şi Tincuţa la un consulat român dintr-o ţară nordică, pentru un an de zile. Atât cât suportase să nu-şi vadă băiatul şi cât să-şi acorde un concediu conjugal, dar şi să scape de soacră-sa pe care, de când murise Emil Pop, era obligată s-o vadă o dată pe săptămână. Încrezătoare în sine, cultivată, bună cunoscătoare de engleză şi de franceză, Tincuţa se descurcase fără complexe şi mai mult decât onorabil în lumea diplomatică. Se putea spune că făcuse chiar senzaţie cu eleganţa ei vestimentară şi cu acel *savoir vivre* învăţat în familie.

Anul de concediu conjugal fusese bine folosit şi de Titus care obţinuse, din Fondul de Stat, datorită postului pe care-l ocupa, un apartament în Piaţa Victoriei, pe care-avea să-l cumpere la un preţ de nimic, în apartamentul construit pe credit lăsându-l pe fiu-său, care între-timp se însurase, avea şi doi băieţi gemeni, fusese titularizat la secţia şi la spitalul pe care şi le dorise. Învăţase foarte bine şi la fel de sârguincios se dovedea şi-n secţia de chirurgie abdominală unde fusese numit. Date fiind relaţiile părinţilor lui ar fi putut obţine burse în lumea-ntreagă, însă, hotărât să-şi vadă de treabă undeva unde era foarte mulţumit, nu-şi dorise mai mult decât ceea ce-avea. Nevastă-sa colindase, copil, toată lumea, cu părinţii ei, ambii trimişi la tot felul de specializări în Apus, prosperi oameni de afaceri în regimul post-decembrist. Şi el, Bogdan, datorită răposatei mătuşi Iulia, văzuse toată Europa. «Elveţienii» îi propuseseră să facă studii universitare oriunde-n Occident, iar el refuzase. Titus Pop, ca şi Tincuţa, n-ar

fi simţit nicio satisfacţie să trăiască printre străini, oricât de bine le-ar fi mers în Occident. Ei voiau să fie cineva între-ai lor, acolo unde se ştia cine sunt.

Bogdan îşi pusese de la-nceput în gând să dea tot ceea ce putea şi să-şi dovedească aptitudinile dincolo de-a fi fost fiul cui era. Părinţii lui, după ce deveniseră stâlpi ai Opoziţiei, în mod firesc se străduiau şi-n privinţa monarhismului. Tincuţa, deşi prin căsătorie se mezaliase, nu renunţase niciodată în sinea ei să se considere «lume-bună», or acum era momentul să se reintegreze acestei lumi care, declarându-se astfel, se şi transformase, hopa-mitică, din Partid în Opoziţie. Tincuţa dispreţuia această «lume-bună» post-decembristă, cum o dispreţuise şi pe vremea când aceeaşi era inima Partidului, dar dacă simularea era cel mai productiv mod de existenţă, de ce n-ar fi simulat? Principiul de viaţă al Tincuţei era acelaşi cu-al acestor partinici deveniţi «elite»: să trăieşti bine. Chinezii, în milenara lor înţelepciune, oare nu spuneau că oportunismul era semn de inteligenţă? Poporul român era un popor inteligent, în special prin conducătorii lui: permanentă ilustrare a vorbei chinezeşti.

Mihai Dănescu, deşi nu uita ce-ndurase bunicu-său patern în regimul comunist, după decembrie 1989, nu se repezise totuşi cu simpatia asupra nimănui. Atât cât ştia din istorie – care totdeauna-l pasionase – clasa politică românească, bine puricată, nu fusese niciodată pildă de sfinţenie. Iar după ’89, cu puţine excepţii, comuniştii fiind frăţeşte distribuiţi în toate partidele, Mihai nu-şi simţea sufletul clocotind de entuziasm pentru niciunul, ceea ce-l apropiase de doctorul Eremia şi de Florina. «Căpitane, nu fi trist, Garda merge înainte prin Partidul Comunist». Ce păcat că nu mai exista Păstorel Teodoreanu! Dar şi la vorba unui mare liberal interbelic merita să-ţi scoţi pălăria: «În politică e ca la bordel: ori schimbi firma şi păstrezi fetele, ori schimbi fetele şi păstrezi firma».

Cu maică-sa, Mihai avusese o discuţie în care nu se sfiise să-i amintească totala ei lipsă de temei de-a se plânge de regimul comunist: fiică de medici militari era, membră de Partid fusese, o zi nu făcuse la ţară, nicidecum trei ani ca foştii ei colegi de facultate. Totul rostit pe-un ton calm, deşi-i venea să mănânce nori. Discuţia pornise de la Florina. De câte ori venea la maică-sa, la un moment dat, uitându-se la ceas, Mihai îi spunea: «acum trec şi pe la Florina». «Mihai dragă, înţeleg relaţia ta profesională cu fata asta despre care se spune că e foarte bună tehniciană, dar nu-nţeleg de unde-atâta prietenie. Taică-tău lucra cu ea, dar nu mi-a băgat-o pe gât ca prietenă». «Mamă, nu te poţi plânge că eu ţi-o bag pe gât. În rest, la vârsta mea îmi aleg prietenii aşa cum cred eu. Şi nu-i aleg după profesii şi nici după origine socială. Dacă Florina ar fi doctoriţă, cred că n-ai avea nimic împotriva prieteniei mele cu ea. Te incomodează faptul că e tehniciană. Află că ar fi bine s-avem multe doctoriţe care să ştie carte câtă ştie Florina, să aibă lecturile ei, preocupările ei. Fata asta este o doamnă». «De ce nu te-nsori cu ea?», îl întrebase maică-sa pe-un ton de subtilă ironie. «Fiindcă nu vrea să se mărite cu nimeni». «Deci se complace în rolul de amantă?». «Eu sunt numai prieten cu Florina». «Aşa cum Gogu Eremia îi este numai unchi». «Exact. Mamă, nu m-aş fi aşteptat să ai o viziune erotică asupra lumii. Consider această discuţie încheiată: şi-n privinţa politicii şi-n cea a Florinei. Înţeleg să rămânem mamă şi fiu, indiferent de opţiunile politice şi de prietenii pe care-i avem fiecare. Să nu mergem cu veninul şi cu dezbinarea chiar până aici».

În ciuda sincerei lui dorinţe de-a ignora politica şi pe Florina în discuţiile lor, în relaţiile dintre mamă şi fiu se insinuase un sunet fals, tăceri mai rele decât o ceartă cinstită. Dintr-un volum de amintiri al lui Mihai Beniuc, Mihai Dănescu avea să reţină o frază, dacă nu chiar cuvânt cu cuvânt, oricum ca sens: «deosebirile ideologice separă oamenii definitiv». Dezbinarea ce apăruse între români să fi fost o boală de care nu se moare, deşi ţine totuşi o viaţă, sau era o boală trecătoare? La slujbă, Mihai nu mai schimba o vorbă cu nimeni. Pentru prima dată socotea moartea lui taică-său o favoare pe care i-o făcuse Dumnezeu acestuia, scutindu-l de spectacolul post-decembrist dezolant.

*

Mihu Dragnea şi Magdalena îşi păstraseră firea. Nu frecventaseră Piaţa Universităţii, nu se manifestau politic în niciun fel, îşi vedeau de slujbă ca şi când nimic nu s-ar fi-ntâmplat. Când cineva ateriza plin de entuziasm din Piaţă şi-ncepea să povestească, transportat de admiraţie, din înţelepciunile debitate din balconul de la Geologie, Mihu spunea pe-un ton ferm: «Fraţilor, dacă vrem să trăim în linişte şi-n pace, să lăsăm şi politica şi nervii la uşa fabricii. Statul ne plăteşte pe ce muncim, nu pe vorbe». «Cât o mai fi Statul patron». «Când n-o să mai fie Statul patron n-o să vă mai faceţi coada colac s-o ştergeţi în Piaţa Universităţii sau prin cine-ştie-ce coclauri. Patronilor le pasă de câştig, nu de politică».

Doamna doctor Ioana Dragnea o luase pe calea elitelor cu cuscră-sa, Catrina Eremia, şi cu Tincuţa Pop, pentru a se-nscrie şi ea în «lumea-bună», până-n ziua când bărbatu-său îi trăsese o săpuneală de-i merseseră fulgii: «Ia ascultă, cucoană, ce mama dracului te-a apucat? Măcar cuscra şi soru-sa ar fi fost bogate dacă nu venea comunismul, dar tu ce averi ai pierdut? Curbele de sacrificiu pe care le-au îndurat părinţii tăi, nişte bieţi învăţători? Şi ţie, doctoriţă la armată, ce ţi-a lipsit? Stai într-un palat de casă, ai umplut-o cu tot ce vindeau foştii bogaţi pe la consignaţii, ai dupşit-o cu valori, de trece omul în dungă printre ele, şi-acuma te-a apucat politica şi dorul de monarhie? Ai uitat că erai a mai mare şi-a mai tare pe la toate şedinţele de Partid? Ţi-a lipsit libertatea cuvântului?». «După tine», nu se lăsase doamna Dragnea, «să rămânem încremeniţi în proiect, nu?». «Cu-ncremenitu-ăsta-n proiect praf m-ai făcut! Eu nu-ţi cer să devii brusc un geniu, dar îţi cer un pic de bună-cuviinţă şi să stai liniştită pe curu' tău». «Degeaba facultate, degeaba profesor universitar, ţăranu' tot ţăran». «Da, doamnă ducesă, da, tata era dogar, dăogar, cum îi zice la noi în Oltenia, făcea butoaie şi hârdaie. Din munca lui şi-a mamei, Dumnezeu să-i odihnească, din munca lor am ajuns eu doctor şi din bursa de la Stat, parte pe vremea lui Antonescu, parte pe vremea lui Dej. Şi tu la fel. Aşa că lasă-ţi damfurile astea de mare doamnă şi vezi-ţi de treabă!».

*

Generalul profesor doctor Pavel Dragnea se vedea cu Gogu Eremia în oraş, la o cafea, de când într-un sfânt elan feministo-familist doamna doctor Dragnea nu vrusese să-l mai vadă pe cuscru-său, care-şi lăsase cadră de nevastă pentru cine-ştie-ce curvă.

Oameni născuţi, crescuţi la ţară, generalul Dragnea şi cuscru-său, Gogu Eremia, nu idealizau viaţa satului de dinaintea comunismului şi nici viaţa în general. Nu li se putea spune că vreodată-n România umblaseră câinii cu covrigi în coadă şi că nu funcţionaseră politic şperţul, pilele şi proptelele. Îi îngrijora starea sanitară a populaţiei în momentul când generaţia lor avea să se stingă. În urma lor veneau puţini oameni pasionaţi de meserie. Majoritatea noilor generaţii făcuseră Medicina considerând că-i o meserie bănoasă. Terminând studiile, voiau să recupereze, în minimum de timp, banii cheltuiţi de părinţi pe meditaţii ca să-i vadă intraţi la facultate. Erau atât de puţini medici tineri care tratau bolnavul ca pe-un om şi nu ca pe-un obiect. Iar aspectul clinic al medicinei era pe ducă. Rarisimi medicii care să pună mâna pe-un pacient şi care să nu se mulţumească doar cu imagistică şi cu analize.

Cuscrii se bucurau de progresele făcute-n chirurgie şi-n imagistică, dar nu puteau să nu constate cât scăzuse aspectul clinic, bazat pe spirit de observaţie, cu bolnavul în faţă, pe conexiuni şi, în cele din urmă, pe imaginaţia medicului şi pe răbdarea de-a asculta ce spune pacientul. Dacă erai atent la cuvintele bolnavului, de multe ori acesta îşi punea singur diagnosticul. Ajunseseră şi medicii ca farmaciştii care, după ce făceau o facultate atât de grea, se transformau în vânzători ai unor medicamente gata fabricate. Iar în Medicină – analize, imagini şi mintea-n repaos.

«Pavele, mi-aduc aminte cum se-aşeza Lupu lângă bolnav, cum îl ţinea prietenește de mână şi-n vremea asta îi lua pulsul şi-ţi spunea ce temperatură avea. N-am să uit un caz căruia nimeni nu-i dădea de cap, pe când eram intern la Colentina. Un bolnav făcea febră cu toate antibioticele băgate-n el. Vine Lupu din concediu şi toată doctorimea grămadă pe capul lui cu pacientul-problemă. Deschide un doctor uşa

salonului unde se afla bolnavul pe care i-l arată lui Lupu cu degetul: „Are un flegmon la fesa dreaptă”, spune Lupu din uşă. „De unde ştiţi, domnule profesor?”, îl întreabă uluiţi cei din suită. „Păi voi nu vedeţi cum şade-n pat, într-o rână, cu partea cu flegmonul mai ridicată?”. Şi flegmon avea».

«Gogule, astăzi dacă-i spui unui tânăr confrate aşa ceva, zice că asta-i legendă şi-ţi râde-n nas. Bune aparatele, bună tehnica, bun progresul, dar nu-şi pune unul întrebarea, ce te faci în creierul munţilor sau în orice alt loc unde eşti cu mâinile goale?». «Astăzi se merge pe linia minimei rezistenţe în privinţa efortului mintal. Cuvântul de ordine pare să fie să-ţi odihneşti mintea cât mai mult». «Şi după bulibăşeala de-acum ce crezi c-o să urmeze?». «O să vină la conducere tot nişte şmecheri, care-o să jure pe alt sfânt. Asta-n general. În meseria noastră, cred că mulţi o să se strămute prin ăle străinătăţi. Şi-au să rămână aici unii care n-ar face faţă concurenţei din Apus, şi unii ca noi, care să vrea să-ngrijească poporul român, deşi s-ar remarca oriunde-n lume».

«Nădejdea e la ăştia care se socotesc datori neamului lor, unii ca mine şi ca tine, Gogule. Că ocazii să ne fi pus coada pe spinare am avut şi noi, slavă Domnului! Dar eu, cel puţin, sunt prea ţăran ca să-mi fi dorit vreodată să trăiesc în altă parte. Pentru taica şi pentru maica, eu am fost fala neamului nostru. Nu pomeneau o dată de mine să nu fi zis: „băiatu’ nostru, doctoru’”. N-am să uit niciodată cum mergeam cu oile-n zăvoi şi le cântam din fluier. Ce liber şi ce mulţumit mă simţeam. Îmi mai intra câte-un mărăcine-n talpă. Mi-l scotea cu acul maica şi-mi punea sare, eternul dezinfectant şi coagulant ţărănesc. Ieri – copil, azi – moşneag… Cred că au să se descotorosească de noi cât mai repede». «Eu oricum sunt pensionat şi ţinut fiindcă duc secţia-n spinare. Tu însă, care eşti profesor, poţi fi ţinut consultant mult şi bine».

«Om trăi şi-om vedea. Ca să-ţi spun drept, Gogule, bine mi-ar prinde, câte zile oi mai avea, să stau liniştit acasă. Dac-aş putea să uit grija bolnavilor, să uit de câte ori prezenţa mea în sala de operaţie, hai să nu spun chiar că a salvat vieţi, dar l-a ferit să greşească pe medicul care opera…». «Pavele, şi pe mine tot grija bolnavilor mă râcâie, că altfel tare-mi doresc să fiu şi eu, cât oi mai fi, stăpân pe timpul meu». «Câtă dreptate ai. Când mă gândesc la viaţa mea, în care timpul mi-a stat ca o sabie deasupra capului, mi se pare că am fost şi eu stăpân pe timp, doar cu gândurile mele, neîmboldit de muncă şi de obligaţii, numai când le fluieram oilor în zăvoi». Gogu Eremia zâmbi unei amintiri ce făcea din el, cel de pe vremuri, un stăpân pe timp, pe gânduri: se vedea băieţandru, azvârlind cu pietre-n pârâul morii lor, de la marginea satului, şi auzea peste ani răspunsul broaştelor la fiecare pietricică atingând apa.

*

Radu Ghervase terminase facultatea cu media zece. Totuşi, nu i se oferise decât un post de profesor la o şcoală industrială din Ploieşti. Doi colegi, care nici pe departe nu ştiau câtă carte ştia el, şi nici nu terminaseră cu zece, fuseseră numiţi la catedră. De când iluziile lui revoluţionare erau în scădere, la cine să-şi fi vărsat amarul dacă nu la sceptica Florina? «Radule, aruncă-ţi toate iluziile în primul coş de gunoi şi după asta ai să te linişteşti şi-ai să te gândeşti la ceea ce poţi face pentru ca să eviţi naveta. Şi elimină-ţi din minte noţiunile de echitate şi de corectitudine, dacă vrei să nu mori de revoltă, ci de paşnica moarte a românului pentru care nedreptatea face parte din meniul zilnic». «Eu vin la tine cu o revoltă şi mă umplu de altă revoltă: scepticismul ăsta al tău seamănă a cinism». «E doar o reflectare a realităţii, iar realitatea este de-un cinism necruţător».

El îşi luase capul în mâini fiindcă nu găsea replică la duritatea Florinei. «Florina, au murit cel puţin o mie de oameni ca să nu se schimbe nimic?». «Ba se schimbă, Radule: alte măşti, aceeaşi faţă. Acei o mie de oameni – Dumnezeu să-i odihnească! – au murit încredinţaţi că mor într-o revoluţie, că mor pentru o schimbare adevărată, nu simulată. Acolo i-a chemat destinul». «Tu crezi în destin? Vezi viaţa ca pe ceva hotărât imuabil de cineva? Adică liberul-arbitru nu contează? Eu nu pot să decid cum să-mi fie viaţa? Nu pot să decid azi ce-am să fac mâine?». «Ba da, poţi. Dar dacă faţă de planificarea ta apare ceva neprevăzut?». «Este un element aleatoriu, care nu schimbă ceea ce-am hotărât». «Aşa crezi tu? Radule,

pentru mine exact acest aleatoriu înseamnă destin… Trenul care deraiază, piatra de care te-mpiedici şi-ţi rupi baza craniului – astea înseamnă destin. Hai să lăsăm teoriile. Ce ai de gând să faci, fiindcă la Ploieşti înţeleg că nu vrei să te duci. La o editură ţi-ar conveni?». «La una serioasă, nu la cine-ştie-ce negustor de zarzavaturi improvizat în editor». «La una serioasă. Pune-te pe căutat. Până la urmă, de ce nu le-aduci aminte celor care-au fost împreună cu tine la Jilava şi care, după cum spun ziarele, s-au cocoţat sus de tot?». «În niciun caz: dacă ei nu-şi amintesc de mine, eu, să ştiu că mor, nu mă duc să le cerşesc amintirea». «Radule, ţi-ai închipuit că unii mari în U. T. C. aveau să se dea peste cap ca-n poveste şi-aveau să se prefacă-n cavaleri ai dreptăţii? Grav la tine e că mergi până acolo încât aştepţi ca o lovitură de palat, comandată şi de Apus şi de Răsărit, să schimbe-n bine viaţa amărâtei ăsteia de ţări. Eu, care sunt cinică şi realistă, n-aştept de la noii corifei mai mult decât ceva căldură-n casă şi mâncare fără stat la cozi. Mulţumesc bunului Dumnezeu că nu mi-a dat iluzii, aşa că n-am ce pierde!».

*

Titus Pop fusese dăruit de noile autorităţi – personificate de-un prieten ajuns ministru – cu o editură de invidiat pentru portofoliul ei, pentru utilare, pentru imensul stoc de hârtie, nemaivorbind de prestigiul moştenit. Titus schimbase firma editurii, numind-o „Alma”. El se număra printre marii tenori ai presei şi-ai criticii post-decembriste. Un restaurant de mare lux îl cooptase în consiliul de-administraţie, contra modestei retribuţii lunare de zece mii de dolari. Pentru intervenţiile lui acolo unde fusese nevoie, alţi îndatoraţi vărsau regulat în puşculiţa patronului cât îi lăsa inima. Şi-i lăsa.

Orientată ca o giruetă după vânt, Tincuţa cumpărase repede un teren la Sinaia într-un loc superb. Făcuse cu mâna ei proiectul vilei ce urma să fie construită pe-acel teren, cumpărase toate materialele în acest scop şi apelase la un inginer constructor, specialist în rezistenţa materialelor, pentru a fi sigură de soliditatea viitoarei clădiri. Ea şi inginerul aveau să supravegheze cu ochi de Argus fiecare mişcare a muncitorilor, echipă alcătuită din oameni de nădejde, provenind de la Sighet. Ei îşi instalaseră corturi şi tot ce ţinea de higiena, între care un closet ecologic importat din Germania. Apoi se-apucaseră de lucru. Inginerul se mai trăgea la umbră pe-un şezlong, Tincuţa însă umbla ca strechea din colţ în colţul construcţiei, cerând mereu explicaţii, pe ton de specialist şi făcând observaţii, în aşa fel că muncitorii, zidari hârşiţi în meserie, o credeau inginer constructor, colega celui care-i angajase şi nu pentru prima oară.

«Muierea asta o fi având vreodată stare?», se-ntrebau meşterii. Tincuţa închiriase în Sinaia o cameră pentru tot timpul cât avea să dureze construirea vilei şi-a piscinei de pe terenul cumpărat de ea. Sâmbăta se urca în „Land Rover”-ul, cadou de la nepoata Lea, şi o pornea spre Bucureşti, pentru ca Titus să nu uite că avea nevastă şi fiindu-i ei dor de fiu-său şi de nepoţi şi chiar de noră-sa, care-i semăna ca viteză şi ca rost la treabă. Cunoscătoare în materie de căsnicie fără iubire, Tincuţa o bănuia pe noră-sa că nu se lipise de Bogdan dintr-o pornire irezistibilă, ci fiindcă-l considerase o partidă avantajoasă.

Căsătorindu-se la treizeci şi trei de ani, era de presupus că Diana, soţia lui Bogdan, mai cunoscuse şi alţi bărbaţi, sfârşitul secolului douăzeci nemaifiind al fecioriei fetelor până la măritiş. Important era că Bogdan se topea după nevastă-sa, ceea ce nu i se-ntâmplase lui Titus în legătură cu Tincuţa. Diana era o soţie model, iar ca mamă, o copie fidelă a soacră-sii, adică o fanatică. Tincuţa socotea că Bogdan şi cei doi nepoţi o răsplăteau de neîmplinirea ei în viaţă ca femeie. Neîmplinire în intimitatea propriei fiinţe, fiindcă, privită din afară, existenţa părea a-i fi o totală reuşită. Cei trei, copil şi nepoţi, meritau kilometrajul zilnic pe care-l făcea Tincuţa la Sinaia, spre-a le oferi lor ceea ce regimul comunist îi refuzase ei.

Până a se-apuca de vilă, Tincuţa era nelipsită de la editura al cărei patron era Titus şi supraveghea vigilent tot ce mişca pe-acolo, încât angajaţii se rugau la Dumnezeu să dureze cât mai mult construirea vilei. Cu aerul lui molcom, de ardelean aşezat, Titus nu se dovedea ca patron nici înţelegător, nici culant

cu salariaţii. Nici pe colaboratori nu se putea spune că-i potopea cu generozitatea, în afara celor spre care îl mâna un interes. O cucoană la vreo cincizeci de ani, unul dintre oamenii de bază ai fostei edituri, redactor cu experienţă, cunoscătoare a patru limbi străine, venea cu douăzeci tensiune arterială, de frică să n-o dea afară noul proprietar-director al editurii, editură considerată cea mai de prestigiu în puzderia de surate postrevoluţionare, conduse în majoritatea lor de oameni care n-aveau nimic de-a face cu meseria de editor, dar care se-mbogăţiseră prin traducerea unor romane de-un erotism dezlănţuit şi de două parale ca valoare literară.

*

«O editură ca „Alma" ţi-ar conveni, Radule?». «Da, fiindcă e condusă de-un adevărat intelectual. Şi cum să fac? Să bat la uşa lui Titus Pop şi să-i spun: angajaţi-mă ca redactor?». «Şi de ce n-ai bate? Ai făcut liceul german; la Filologie – engleză şi spaniolă; în rusă te descurci, cultură ai, slavă Domnului! În locul tău m-aş duce cu o biografie la secretara lui Pop şi aş ruga-o să mă introducă la şef. Încercarea moarte n-are». «O editură mi-ar conveni chiar mai mult decât învăţământul universitar, în care etapele până la a ajunge să ţii cursuri nu sunt o încântare. Ca şi prostia, mediocritatea este bine reprezentată în toate mediile. Vorba lui Cehov: „Universitatea cultivă toate facultăţile, inclusiv prostia". M-aş simţi mult mai bine să am de-a face cu un scriitor, cu un traducător, în fine cu o carte, mult mai bine decât în faţa unei clase de elevi sau a unei grupe de studenţi dintre care doar câţiva pricep şi-i interesează ce le spui. Eu nu sunt un sociabil. De structura mea ţin singurătatea şi contemplarea. Cred că tu, Florina, eşti omul faţă de care vorbesc cel mai mult». «Poate fiindcă te contrariez cu felul meu de-a fi, cu defectul meu de-a vedea totdeauna partea goală a paharului. Tu ai fost crescut de-o mamă şi de nişte bunici care te-au scutit de grijile materiale. Ai avut timp de gândit şi de revoltă. Eu am fost prea copleşită de grija supravieţuirii ca să mai am timp şi de altceva. Marx – zeu până ieri, hulit de-aici încolo – spunea că orice revoluţie poartă pecetea intelectualilor, nu? Eu am fost un fel de robot». Radu Ghervase, urmând sfatul Florinei, fusese angajat redactor la editura „Alma". Germana – care pierduse mult în faţa englezei, ca şi franceza de altfel – fusese hotărâtoare pentru această angajare.

«Radule, nu cumva să pomeneşti faţă de cineva din editură numele meu, ca să nu-i ajungă la urechi doamnei Tincuţa Pop, soţia lui Titus». Radu se uitase cu mirare la Florina. «Să-ţi explic de ce. Sora doamnei Tincuţa Pop, Catrina, este nevasta unchiului meu, doctorul Eremia. Ei sunt despărţiţi, adică unchiu-meu de nevastă-sa, ceea ce nu-i creşte doamnei Pop simpatia pentru mine. Cum în oala acoperită nu intră musca, m-am simţit datoare să te previn că eventuala pronunţare a numelui meu ţi-ar dăuna. M-am gândit că ai putea să pomeneşti de mine, din întâmplare, ca tehnician dentar…». «Mă miră această prudenţă a Florinei. Că doar nu m-am angajat la Gestapo sau la K. G. B.», se gândea Radu. Dar poate că Florina avea dreptate.

Doamna Ghervase, observa Radu, se-arătase faţă de Florina destul de rece; văzând-o atât de sceptică vizavi de tot ceea ce se petrecea după decembrie 1989 şi, după gustul ei, prea puţin critică la adresa comunismului, ca om căruia îi murise tatăl în puşcăriile lui Dej. Nu-i plăcea deloc prietenia lui fiu-său cu această persoană, socotind că nu era o bună sfătuitoare pentru el. Florina se retrăsese discret şi nu le mai sunase niciodată la uşă. Cu doctoriţa Bengliu continua să lucreze, păstrându-se foarte rezervată, deşi acesteia îi trecuseră elanurile de pe vremea Pieţei şi nu ştia cum să se poarte mai prieteneşte cu Florina. Doar că Florinei dezamăgirile îi lăsau un gust atât de amar, încât nu-l mai ştergea niciun edulcorant. Chiar şi mătuşă-sa, Catrina, se-arăta distantă faţă de ea, ceea ce-o determinase pe Florina să-i dea câte un telefon de Paşti, de Crăciun, de sfânta Ecaterina şi atât.

Mirată că Florina se cufundase într-o tăcere totală, Magdalena îi telefonase şi-i propusese să-i facă o vizită într-o zi, imediat ce pleca de la fabrică. Florina o aşteptase cu-o gustare şi cu-o ciorbiţă de zarzavat pe aragaz. «Florina, te-am supărat în vreun fel de n-ai mai dat niciun semn de viaţă de-atâta

vreme?». «Magdalena, tac de-atâta vreme fiindcă nu vreau să-ţi fac necazuri în familie, nici cu tanti Catrina, şi nici cu socrii tăi. Ultima dată când m-am văzut cu tanti Catrina, anul trecut, s-a purtat în aşa fel cu mine încât mi-a dat de înţeles că n-avem de ce să ne mai vedem. Eu n-am întrebat-o ce făcusem ca s-o supăr. M-am temut să nu mă izbesc şi la tine de-aceeaşi ostilitate. Nu vreau să fiu sămânţă de zâzanie între oameni. Nu ştiu prin ce-ar putea persoana mea neînsemnată să supere pe cineva, părerile nu mi le expun faţă de nimeni, nu ţin discursuri nici *pro,* nici *contra* nimănui. Te rog să mă crezi că mi-e mai frică de oameni acum decât pe vremea lui Ceauşescu. De-asta m-am temut să te mai caut şi pe tine».

Florina avea o figură atât de tristă şi-o voce în care parcă picurau lacrimi, încât Magdalenei îi venea să plângă. Florina nu ceruse explicaţii nimănui pentru răceala faţă de ea şi nici nu cercetase de la ce mobil pornise. Doamna Ghervase o bănuia, probabil, că voia să pună mâna pe băiatul ei. O apucaseră treizeci şi patru de ani nemăritată, o tehniciană dentară oarecare, trecută prin ciur şi prin dârmon, căreia nu-i strica să pună mâna pe-un băiat cu zece ani mai tânăr decât ea, crescut ca o floare, de-o cultură şi de-o inteligenţă remarcabile. Florina înţelegea îngrijorarea unei mame care-şi vede copilul antrenat într-o legătură nepotrivită. Îi reproşa doamnei Ghervase faptul de-a nu fi vorbit deschis cu dânsa, şi de-a fi uitat cum ea şi unchiul ei, doctorul Eremia, îi stătuseră alături în clipe dramatice.

Cu doamna doctor Aura Dănescu, neavând niciun fel de relaţii, nu ştia că şi dânsa era pe-un gând cu doamna Ghervase în privinţa grijii pe care i-o purta fiului ei de-a nu se mezalia cu o tehniciană pe care o mai şi bănuia de relaţii condamnabile cu doctorul Eremia, fratele propriei mame. Cele două doamne, cunoscându-se la o şedinţă de bloc, descoperiseră că erau verişoare de gradul trei şi de-atunci se frecventau. Tot de la această întâlnire începuse şi răceala doamnei Ghervase faţă de ea.

Magdalena ştia care erau motivele de răceală a maică-sii, iar Florinei îi era cunoscută prietenia dintre doctoriţa Dănescu şi surorile Şoimaru – adică Tincuţa Pop şi Catrina Eremia, ca femei măritate. Doamna doctor îşi manifestase îngrijorarea faţă de ele şi mai târziu faţă de doamna Ghervase în legătură cu «amiciţia» dintre fiu-său, Mihai, şi Florina, plus bănuiala unei legături inavuabile între împricinată şi propriul unchi. Magdalena avea să-i dea Florinei o explicaţie parţială a situaţiei. «Florina, după cum ştii, mama şi mătuşă-mea, Tincuţa, sunt prietene de-o viaţă cu Aura Dănescu. Aura s-a descoperit rudă cu doamna Ghervase, vecina ta. Şi Aura şi doamna Ghervase te bănuiesc că umbli să pui mâna pe-un bărbat: Aura Dănescu – pe fiu-său, Mihai, doamna Ghervase – pe fiu-său, Radu». «Pe-amândoi deodată sau pe rând?», întrebă Florina pe care umorul n-o părăsea nici în momentele mai puţin hazlii. Magdalena începu să râdă. «Magdalena, bănuiala şi temerea celor două mame, pe care le pot înţelege, nu justifică totuşi răcirea mătuşii Catrina faţă de mine, după mintea mea a slabă». Magdalena înghiţi în sec.

Bănuiala privind semi-incestul dintre Florina şi tatăl ei în ruptul capului n-avea să i-o dezvăluie acesteia. Îi putea vorbi de altă bănuială pe care ei, Magdalenei, îi era mult mai uşor s-o pomenească, mai ales că devenise loc comun şi la ordinea zilei între români: legătura cu Securitatea. «Florina, mai e ceva. Din punctul lor de vedere, al mamei şi-al anturajului ei, faptul că tu nu te-ai dus la niciun grup, la nicio asociaţie, la nicio alianţă să te prezinţi ca victimă a comunismului, e suspect. Suspect de colaborarea ta cu Securitatea». Florina întinse gâtul ca omul care sau n-a auzit bine sau nu crede ceea ce i s-a spus. Îşi făcu semnul crucii, apoi zâmbind, vorbi parcă mai mult pentru sine. «Am ajuns să trăiesc ziua când chiar îmi pare rău că n-am colaborat cu Securitatea. Azi eram mare disidentă, preşedintă pe la cine-ştie-ce asociaţie subvenţionată din gros de mari iubitori ai României şi cooptată de-un serviciu serios de spionaj străin. Ce păcat, Magdaleno, că sugestia asta mi se dă aşa de târziu. „Tardiv de târziu", vorba cuiva. Dar la urma urmei nu e rău nici acum. Să mă interesez ce salarii sunt la S. R. I. şi poate capăt şi eu pe-acolo ceva, că doar experienţă am de la Securitate…». «Florina, îţi dai seama că eu nu cred nimic din toate vorbele astea despre tine şi nu văd niciun motiv să ne depărtăm una de alta. Copii n-avem, fraţi şi surori nici tu, nici eu. Ne-avem doar una pe cealaltă». «Magdalena, eu n-am să uit niciodată că până am ajuns pe leafă m-am îmbrăcat numai cu haine de la tine şi nici că am mâncat bine şi pe săturate numai când ne pofteau părinţii tăi la masă… înainte de '89 îmi spuneam: „Doamne, de-aş trăi şi eu o zi după

Ceauşescu”. Nu voiam să-l văd mort împuşcat. Voiam doar să apuc şi altceva decât trâmbiţele cultului personalităţii şi-un pic de căldură-n casă. Nu ştiu dacă mă crezi, dar astăzi regret că n-am murit înaintea lui Ceauşescu. M-ar fi scutit Dumnezeu de scârba pe care-o trăiesc acum».

Se oprise brusc şi-şi luase capul între mâini, uitând parcă de prezenţa Magdalenei. Se gândea – a câta oară? – ce bine-ar fi fost să fi murit odată cu doctorul Nicolae Dănescu, pe care nimeni n-avea să-l înlocuiască vreodată în toată fiinţa ei. «Domnule doctor, ajutaţi-mă să nu plâng!». În fiecare joi se ducea la Crematoriul din Şerban Vodă, la urna maică-sii, şi la Bellu, la cimitir, la mormântul doctorului Dănescu. De fiecare dată îi adresa celui plecat o rugăminte: «Ajutaţi-mă, domnule doctor, să mă uit mai senin la viaţă». «Magdalena, iartă-mă că m-am luat cu gândurile. Hai să mâncăm ceva şi să nu ne mai facem inimă rea. „Lumea e aşa cum este. Şi ca dânsa suntem noi”…».

Se despărţiseră hotărâte să se vadă cât mai des, ceea ce avea să se întâmple. Din pricina firii ei închise, consecinţă a grijilor ce-o măcinau, Florina păruse mereu distantă şi nedispusă către prietenie. Deşi Magdalena avusese tot timpul o viaţă frumoasă, în care singura zguduire fusese despărţirea părinţilor săi, când ea era femeie-n toată firea, nu se putea lăuda nici dânsa cu prietenii. Din primul an de facultate, ea şi Mihu formaseră un fel de monom algebric, în care nu mai încăpea nimeni. De când erau căsătoriţi se vedeau frecvent cu trei cupluri, petreceau duminici şi sărbători împreună, dar Magdalena, deşi fire comunicativă, nu aflase în niciuna dintre cele trei doamne componente un umăr pe care, la o eventuală durere, să-şi verse lacrimile şi amarul. Deşi în vecii vecilor Florina n-ar fi făcut cuiva confidenţe – deci nu spera din partea ei reciprocitate – rămânea totuşi singura persoană de-a cărei înţelegere şi discreţie era sigură. Magdalena era convinsă că Florina trăise o mare iubire şi o mare durere din pricina acestei iubiri: nu-i scăpaseră cele cincisprezece kilograme slăbite de verişoară-sa, dar în ruptul capului n-ar fi-ncercat să-i forţeze acea uşă a sufletului pe care orice om are dreptul s-o ţină-ncuiată.

După ce plecase Magdalena, Florina se-aşezase-ntr-un fotoliu şi se luase cu mâinile de cap. «Doamne, dacă eu care sunt nimeni şi-am stârnit bănuieli în privinţa Securităţii – şi unde? În propria familie – dar ăştia din politică ce trebuie să-şi scormonească unii altora trecutul ca să se demaşte? Am răbdat de foame, am răbdat de frig, ca atâta lume, dar senzaţia pe care o am acuma, că trăiesc într-o oală cu căcat n-am avut-o niciodată. Câtă murdărie şi câtă mârşăvie e-n sufletul oamenilor. Oare la toate popoarele o ieşi la suprafaţă atâta hidoşenie după un eveniment ca al nostru?».

*

Vila familiei Pop creştea văzând cu ochii. Dreptate are proverbul care ne-nvaţă că ochiul stăpânului îngraşă vita. Fără prezenţa şi fără vigilenţa Tincuţei, echipa, cât ar fi fost ea de cinstită şi de harnică, nu i-ar fi dat chiar atâta bătaie, ca în trei luni să termine patru sute de metri pătraţi de construcţie, cu trei băi, trei bucătării, şase dormitoare, două livinguri şi o scară interioară. Podelele erau pardosite cu gresie adusă din Italia; fiecare spaţiu de la parter – într-o culoare, aceeaşi în cele corespunzătoare de la etaj, băile şi bucătăriile de-asemenea, iar pereţii lor, acoperiţi până-n tavan cu faianţă în culori pastel, de-aceeaşi provenienţă ca şi gresia. Tincuţa se repezise până-n Elveţia pentru a comanda candelabre în stil olandez, din alamă, şi aplice asortate, ţinând seama de mărimea fiecărei încăperi. Băile şi bucătăriile erau luminate cu neon, tuburile având mască de sticlă jivrată. Mobila o comandase la o mică fabrică, proprietatea unui inginer, neam cu Titus.

Toată lumea, inclusiv Catrina, se mirase că Tincuţa nu cumpăra pentru vilă mobilă străină, de care se umpluse ţara. Tincuţa însă, de când se ştia, nu întreprinsese nimic fără creion în mână. Mai întâi, mobila ei avea să fie toată într-o sâmbătă – cum se spune – adică desenată de ea, pe dimensiunile fiecărei încăperi, şi toată din lemn de fag. Iar preţul – cel mult pe sfert faţă de tot ce oferea mai de soi târgul. Afară de dragostea pentru copil şi pentru nepoţii ei, şi de cea ascunsă pentru marele actor, prieten de

familie, toată viaţa Tincuţei era simulare, în scopul de-a-i fi mereu bine.

Când se purtase Partidul, îi cultivase pe toţi partinicii care-i fuseseră de folos lui Titus. După 1989, cultiva auto-proclamatele elite, pe care doi bani nu dădea, însă relaţiile cu acestea erau cel puţin la fel de productive ca şi acelea de dinaintea lui 1989 cu Partidul. Nu era de ici, de colo faptul că Titus administra nişte fonduri oferite de-un mare sponsor străin, fiind ştiut că cine-mparte parte-şi face. Snobul este cel mult un mediocru care-i imită pe cei săltaţi de moda unui moment, sperând să fie asimilat lor, în faţa opiniei publice. Pe snob, mintea nu-l dă afar' din casă. Nu era cazul Tincuţei. Ea simula snobismul, fiind cel mai productiv mod de viaţă al momentului. Cunoştea elitele pe rudă, pe sămânţă. Cu puţine excepţii, membrii lor adoptaseră politica mâţei care-şi ascunde produsele sub covor. Făcând gălăgie şi spume anticomuniste la gură, de parcă scuipau detergenţi, mai toţi urmăreau să-şi facă uitate relaţiile cu oamenii mari din Partid, care-i înălţaseră înainte de Revoluţie, şi chiar relaţii cu odioasa Securitate.

Pe lumea asta, totul e să n-ai ruşine şi-atunci joci totdeauna lozul câştigător. Un politician interbelic spusese, cu ton de glumă, dar de fapt rostise un adevăr greu de contestat, şi anume că omului politic şi curvelor trebuie să le lipsească simţul olfactiv. Tincuţa era simulanta perfectă. Nici faţă de-apropiaţi nu scotea un cuvânt despre cei din cercurile pe care le frecventa, ca şi când ar fi fost de curând coborâţi cu hârzobul din cer. Ce trecut, care trecut? Se-ncepea o viaţă nouă în care se pomeneau numai suferinţele elitelor. Aproape toţi membrii acestora fuseseră groaznic de asupriţi pe vremea comunismului: măcar cu un schimb cultural prin ţări apusene, dacă nu cu opresante burse tot pe-acolo, plus participări la delegaţii profesionale în care Partidul includea tot ce socotea mai reprezentativ pentru gustul celor care invitau.

Într-o zi, Catrina cutezase să-şi dea cu părerea despre trecutul unei pictoriţe şi-al soţului ei – critic de artă – răsfăţaţii unui marcant ştab comunist, întrebându-se de ce se-arătau ei după '89 atât de disidenţi şi de militanţi anticomunişti. Tincuţa îi aruncase soră-sii o privire ucigătoare. «Catrina, dacă vrei să aibă cineva vreo consideraţie pentru tine în lumea de azi nu-ţi mai pune asemenea-ntrebări neroade. Ce-a fost nu se mai dezgroapă. Dacă vrei să fii cu lumea bună». «Tincuţa, credeam că măcar faţă de tine pot vorbi cinstit. Ai uitat ce era la gura ta despre ăştia doi înainte de '89? Şi faţă de mine, sora ta, simulezi?». Pe Catrina aproape o apucase plânsul. «Soru-meo, simularea nu trebuie să aibă întreruperi, dacă vrei să fie eficientă», îi răspunsese Tincuţa foarte calm.

Catrina îşi luase geanta şi plecase fără niciun cuvânt. Se oprise pe stradă sub un copac şi plângea cu sughiţuri. Îşi aducea aminte cuvintele lui Gogu în momentul când, excedat de ascendentul Tincuţei asupra ei, o părăsise: «cârpă de şters picioarele». Tincuţa şi bărbatu-său, pe care doi bani nu dădea, simulaseră totdeauna pentru a le fi bine. Dar ea, Catrina, farmacistă pensionară, ce treabă avea cu toată şerpăraia asta veninoasă, intrigantă şi dezgustătoare? Îi venea să se ducă la Gogu, să-i cadă-n genunchi şi să se căiască de prostia ei de-a se fi lăsat dominată o viaţă de soră-sa, o fiinţă inteligentă însă şubredă la capitolul scrupule.

Un scriitor francez – căruia Catrina îi uitase numele – parcă scormonise sufletul Tincuţei când spusese nişte vorbe care multora li se potriveau: «când se-apucă cineva să aibă caracter, de obicei îl are urât». «Oricâtă importanţă şi-ar da pictoriţa şi bărbatu-său, nu cred că-şi închipuie câtă zâzanie au semănat între oameni», îşi spunea Catrina. Între ea şi soră-sa ceva se rupsese definitiv. Catrina avea să rămână în relaţii formale cu Tincuţa, dar şi astea de dragul Magdalenei, dată fiind marea cinste pe care soacra Magdalenei, generăleasa Dragnea, le-o arăta soţilor Pop.

Despărţirea lui Gogu de ea i se păruse Catrinei neîntemeiată până în ziua când avusese acea discuţie cu soră-sa, cu privire la simulare. Abia atunci înţelesese cu adevărat că fiecare om are o limită a toleranţei şi a răbdării – element cu echilibru precar. Un punct slab într-o construcţie face să se prăbuşească toată zidăria. Nimeni n-avea s-audă niciodată, nici din gura ei, nici dintr-a lui Gogu, de ce se despărţiseră ei doi. Aşa cum nimeni n-avea să afle de ce Tincuţa îi ieşise de la inimă soră-sii Catrina. Este mult mai uşor să expui cuiva motivele materiale pentru care se despart oamenii. Şi uşor de-nţeles, potrivindu-se logicii elementare a fiecăruia. Oricine înţelege despărţirea pentru împărţeala unei

moşteniri, pentru o-nşelătorie pecuniară, pentru adulter. Să explici cuiva depărtarea dintre două suflete, pe motive neţinând de materie era nu numai greu, dar chiar indecent, gândea Catrina.

Cum lipsit de cuviinţă era să dezvălui cuiva ceea ce ţi-a încredinţat subt pecetea tainei un om care-a murit. Mulţi consideră că moartea este echivalentă cu abolirea oricărei discreţii faţă de cel plecat, la fel ca şi în cazul unei iubiri care-a trecut şi ai cărei protagonişti consideră că tot ce i-a legat poate fi spus în târg şi la moară. Când o căsătorie sau o prietenie a luat sfârşit, ce orori se pot auzi din gura partenerilor, unul despre celălalt, înjositoare pentru amândouă părţile! Demoralizant e să-ţi dai seama că te-ai înşelat asupra cuiva, dar cumplit să-nţelegi cine eşti tu, altul decât te-ai închipuit o viaţă.

Catrina se-ntreba de multe ori cum nu murise când o părăsise bărbatu-său, nu atât pentru că o părăsise, cât pentru adevărurile pe care i le zvârlise-n faţă. Iar acum, soră-sa. I se părea că-nghiţise o sticlă de vitriol. Îşi simţea fiecare fibră otrăvită. Sinceritatea era păgubitoare, după cât demonstra viaţa. Îşi aducea aminte vorbe din «înţelepciunea» răposatei mătuşi Marta. «Să nu-i spui niciodată bărbatului tău „m-a bătut mama fiindcă… sau m-a certat mama pentru că…”. Şi ştii de ce? Când nici nu gândeşti îţi serveşte aceste amintiri drept argumente împotriva ta. Faţă de toţi oamenii trebuie să fii prudent. Faţă de nimeni să nu-ţi pui sufletul pe masă».

Catrina fusese convinsă că Tincuţa nu se purtase cum trebuie când doamna Şoimaru îi dăruise Florinei un inel, şi nici când nu le poftise pe Vetuţa şi pe Florina la praznicul aceleiaşi doamne Şoimaru. De ce nu protestase faţă de Tincuţa? Din laşitate. Nu-şi închipuise ce efect avea să aibă acea omisiune în ochii lui Gogu, de-a cărui părere nu ţinuse de fapt niciodată seama. Nici nu i-o ceruse vreodată şi nici el nu şi-o manifestase. Pentru portretul final pe care i-l făcuse Gogu, era limpede că în sufletul lui faptele ei erau numerotate şi catalogate. Plecarea lui i se părea acum plata dreaptă pentru laşitatea manifestată de ea o viaţă în relaţiile cu părinţii şi mai ales cu soră-sa. Şi faţă de Florina de ce luase atâta distanţă după 1990? Fiindcă o bănuia Tincuţa de relaţii cu Securitatea? De ce nu-l bănuia Tincuţa pe bărbatu-său care, fără asentimentul «odioasei instituţii», n-ar fi putut colinda lumea-n lung şi-n lat şi nici maşinile trimise din Elveţia nu le-ar fi primit fără nicio bătaie de cap, fără nicio şicană a vămii, cum era obiceiul?

Din partea Aurei Dănescu, atât de doamnă – discreţia întruchipată – pe care, de când se cunoşteau n-o auzise spunând un cuvânt rău despre cineva, nu s-ar fi aşteptat la insinuările privind o relaţie suspectă între Gogu şi nepoată-sa, Florina. Pentru Catrina era limpede că toată antipatia Aurei faţă de Florina se trăgea din amiciţia dintre aceasta şi Mihai. Ca orice vietate care-şi apără puiul, Aura vedea un duşman în oricine urmărea să i-l acapareze. Mihai era om în toată firea, liber; Florina tot aşa, matură, liberă, exigentă cu ea însăşi, vrând să-nveţe mereu şi să-şi depăşească intelectual condiţia socială, pentru sufletul ei, nicidecum pentru a lua ochii cuiva. În afară de Aura, pe cine-ar fi supărat relaţia dintre ei doi, oricare i-ar fi fost natura? Deşi înţelegea mecanismul ce dusese la antipatia faţă de Florina şi la insinuările în legătură cu Gogu, totuşi Catrina era dezamăgită de Aura, care-i arăta, după o viaţă, un chip pe care nu i l-ar fi bănuit. «Nimeni nu este nici atât de bun, nici atât de rău pe cât pare», parcă aşa spunea La Rochefoucauld.

De când dezamăgirea îi destrăma sufletul, Catrina-şi amintea mereu maxime, proverbe şi vorbe de duh citite ori auzite de-a lungul vieţii. Cernându-şi amintirile şi cântărind oamenii pe care-i cunoscuse, îşi preţuia fiica pentru bunătatea ei – calitate mult mai rar întâlnită decât îşi închipuise – şi-l preţuia pe Gogu pentru rectitudinea morală, pentru atitudinea de om faţă de bolnavi. De când se despărţiseră, Catrina se vedea, fără un argument raţional, prin nu ştia ce întâmplare, din nou, alături de Gogu. În deruta în care-o azvârlise despărţirea de el şi evenimentele căzute pe capul tuturor, ca un foc de artificii menit să le ia ochii şi minţile, Catrinei singurele puncte de sprijin îi rămâneau Magdalena, fiică-sa, şi Gogu, aşa despărţită de el cum era.

Relaţiile cu Tincuţa aveau să fie formale şi cât mai rare cu putinţă. Tincuţa, ocupată cu vila de la Sinaia, cu noile relaţii destinate să consolideze poziţia de lider de opinie a lui Titus, cu sprijinirea eforturilor lui pro-monarhiste – cea mai şic manifestare de intelectualitate în rândul românilor cu pretenţii

– toate astea aveau s-o facă să nu bage de seamă că soră-sa, Catrina, se depărtase de ea. Urma inaugurarea vilei, mondenitate la care erau poftiţi toţi cei care i-ar fi fost de folos lui Titus: ca, de pildă, marele sponsor străin ale cărui fonduri pentru România erau administrate de Titus. Catrina se gândea fără nicio plăcere la acea zi, când totuşi absenţa i-ar fi fost remarcată măcar de Aimée Pop, care ar fi interpretat-o drept ceea ce ar fi fost: un semn de discordie în familie. Călcându-şi pe inimă, Catrina se dusese la Muzeul Ţăranului Român şi cumpărase un vas de aramă ciocănită, impresionant ca dimensiuni şi ca formă, drept dar de casă nouă pentru Sinaia. Catrina făcea cadou numai ceea ce i-ar fi plăcut ei să primească sau să-şi cumpere pentru sine.

*

La Policlinică, la Florina Diaconu şi la Mihai Dănescu lumea lucra normal, fiindcă dinţii copiilor nu ştiau de politică, iar Piaţa Universităţii ajunsese o amintire, ca şi permanentul du-te-vino al oamenilor între locul de muncă şi acel spaţiu cu frecvenţă obligatorie pentru cine voia să-şi manifeste anticomunismul. Pieţei îi luase locul – pentru a te situa în rândul lumii bune – promonarhismul. Nu erai monarhist, deveneai suspect de legături cu Securitatea. Când mari intelectuali vorbeau cu aer de convinsă pietate despre monarhie ca fiind de drept divin, deci, monarhul – unsul lui Dumnezeu pe pământ, numai nişte mitocani şi atei pe deasupra se puteau îndoi de-acest adevăr peremptoriu. Când tot ce avea intelectualitatea mai de preţ se proclama promonarhistă, s-ar fi găsit nişte bieţi dentişti şi personalul aferent să se declare republicani?!

O doctoriţă care fusese la un moment dat secretara de Partid a Policlinicii şi membră în comitetul orăşenesc de Partid, o-ntrebă într-o zi pe Florina: «Diaconu, tu nu eşti monarhistă?». Doamna doctor, ca atâţia foşti devotaţi membri de Partid, se găsea datoare ca-n noua conjunctură să devină înfocată monarhistă. «Nu sunt, doamnă doctor. N-am dreptul, fiindcă n-am fost membră de Partid», răspunsese Florina cu un aer plin de resemnare. Cei din jur, prezenţi la acest dialog, deşi monarhişti declaraţi, izbucniseră-n râs. Mihai Dănescu îşi ridicase mâna dreaptă în care ţinea o frează şi-i trimisese Florinei o bezea.

Mihai, aflat cu maică-sa într-un armistiţiu în privinţa părerilor politice, din când în când, de-al dracului, o zgândărea, spunându-i lucruri ce-n mod sigur o supărau, făcându-se a relata ceva din auzite. Spre a cita replica Florinei, la care toată Policlinica râsese, Mihai aflase un moment cât mai potrivit ca să indispună şi două prietene ale maică-sii, pe surorile Şoimaru. Aura Dănescu se făcuse că n-aude, Catrinei îi venise a râde însă nu-ndrăznise, iar Tincuţa, subţiindu-şi nările şi buzele, cu un dispreţ nedisimulat, îl întrebase pe Mihai: «Şi ţi se pare atât de spirituală replica asta încât să ne-o spui şi nouă?». «Doamnele mele, de la lume adunate şi-napoi la lume date. Mie replica mi s-a părut potrivită ca o haină la comandă, nouă, celor care-am fost membri de Partid şi-acum ne făcurăm monarhişti».

Tincuţa înghiţise-n sec: şi Aura şi fiu-său fuseseră membri de Partid, iar Aura se arăta monarhistă trup şi suflet. Femeie de lume, învăţată să facă faţă oricăror situaţii, Tincuţa schimbase repede subiectul, ca şi când nimic nu s-ar fi-ntâmplat. Reluase expunerea privind organizarea inaugurării de la Sinaia. Mihai, om de lume şi el, o ascultase cu un aer interesat, iar într-un moment de tăcere se ridicase şi înclinându-se reverent în faţa doamnelor le spusese: *«Mes dames, je tire ma révérence et je vous quitte»*[{1}], şi le sărutase mâna. «Să vadă dumnealor că ştiu şi eu să mă port gen Le Grand Siècle[{2}], aşa republican cum sunt».

*

Mihai apăsase de două ori, scurt, pe butonul soneriei de la apartamentul Florinei. Asta era convenţia între ei ca semn de recunoaştere. Florina, în capot – ţinuta ei de casă – îl primi deschizând larg uşa.

«Mihai, arăţi ca un motan care-a umblat la oala cu smântână». «Am şi motive», îi spuse el, îndreptându-se către camera de zi, fără să fie poftit. Între ei doi, demult se eliminaseră nişte formule ce ţineau de-un anume tipic social. În afară de duminică – ziua consacrată exclusiv unchiului Gogu Eremia – Florinei îi puteai suna oricând la uşă. Nu riscai s-o găseşti decât în compania verişoară-sii, Magdalena, ori a lui Radu Ghervase. Acesta aflase în Florina omul în faţa căruia să vorbească deschis şi pe-al cărui umăr să-şi plângă amarul şi să-şi descarce decepţiile. Fire închisă, roasă de nemulţumiri cu tentă socială, incapabil să se nesimţească în faţa peisajului general – cel personal fiind de totdeauna acceptabil – Radu Ghervase o considera pe Florina un *alter ego*. Înţelegea de ce Mihai Dănescu – un frumos şi-un muieratic, dar om de caracter altminteri – avea nevoie de Florina: tot pentru a-şi descărca sufletul în faţa cuiva care ştia să asculte, înţelegea şi nu dădea cu piatra.

Mihai le povesti cu lux de amănunte vizita la maică-sa, vizită în care, deşi absentă, Florina fusese personajul principal. După ce râseseră toţi trei, fiindcă Mihai avea un haz irezistibil, Florina se-apucă să-l mustre: «Mihai, eu înţeleg că tu ai vrut să-i creşti adrenalina Tincuţei Pop, dar de ce să-i faci inimărea şi maică-tii?». «Florina, eu nu sunt la fel de bun creştin ca tine. Eu susţin că, din când în când, oamenilor trebuie să li se mai dea peste nas. Prin urmare, nici mamei nu-i strică. A fost doar un exerciţiu de-mprospătare a memoriei». «Domnule doctor, nu credeţi că oamenii-şi pot schimba sincer convingerile? Credeţi că simulează numai?», îl întrebă Radu cu un glas plin de tristeţe. «Măi, băiete, eu nu zic ba. Când Saul a devenit Pavel şi adept al lui Cristos, a dovedit-o şi a murit pentru noua lui credinţă. Îmi dai voie ca la sfârşitul secolului douăzeci să nu-i cred pe cei care-mi vorbesc la televiziuni şi-mi scriu articole despre monarhia de drept divin, dat fiind că nu sunt nişte tâmpiţi sau nişte moşnegi care-o ţin ca surda pe mormânt? Înţeleg să-mi spui că preferi monarhia republicii, dar să-mi aduci ca argument dreptul divin?! Oamenii ăştia, şi inteligenţi şi cu ştiinţă de carte, cred ei aşa ceva? Tu crezi că ei cred?». «E clar că ăştia sunt simulanţi şi contează pe prostia unora şi pe snobismul altora care să li se-alăture în simulare. Dar credeţi că majoritatea celor care-au simulat că sunt comunişti nu pot avea, sincer, alte opţiuni?». «Da, bine-nţeles. Cu o condiţie: să nu facă pe victimele comunismului. Să nu-mi facă pe disidenţii când au supt din gros la ţâţa Partidului unic. S-aud şi eu pe unul că spune: „Am făcut pe comunistul ca s-o duc bine". Din comunist te-ai făcut ţărănist, liberal – perfect. S-au schimbat boierii, ne schimbăm şi noi. Dar să mi te faci a crede-n monarhia de drept divin întrece orice măsură, în primul rând a bunului-simţ. Ia mai dă-i dracului pe toţi şi mai bine povesteşte-ne tu cum e viaţa de redactor la o mare editură». «Ca peste tot. Cu bune: faptul că ai mereu o carte în faţă şi că eşti la curent cu gândurile oamenilor, mai de aproape şi mai de departe. Cu mai puţin bune: că ai de-a face cu oameni încăpăţânaţi, cărora le demonstrezi că au greşit, dar nu ţi-ar recunoaşte-o nici tăiaţi bucăţi. Sunt mulţumit că am scăpat de literatura originală şi că mă ocup de traducerile din engleză, portugheză şi spaniolă. Pe lângă nişte traducători buni până-n '90 au apărut şi nume noi de oameni talentaţi, care cunosc bine limba română. Pe trei dintre tinerii traducători i-am recomandat eu la editură. Dacă ştiam că aveau să-şi aştepte banii un an de zile – timp în care leul s-a devalorizat – îmi vedeam de treabă. Am vrut să le fac şi lor şi editurii un serviciu». «Ştii vorba cu facerea de bine…», spuse Florina, care-i ascultase în timp ce croşeta nişte botoşei pentru a-i duce la un leagăn de copii. «O ştiu, Florina, şi-o simt pe pielea mea. M-am interesat atât de mult de banii acestor trei traducători încât cucoana de la contabilitate a ajuns să mă bănuiască de şperţ din partea lor. I-am spus: „Doamnă, în contract scrie că traducătorul primeşte banii când depune lucrarea. Cărţile au apărut, s-au vândut şi traducătorii n-au primit un leu". „Nu le convine, să meargă la altă editură". Am ajuns până la Titus Pop, ca să-şi vadă oamenii ăia banii. Trebuie să spun că nu i-a făcut nicio plăcere intervenţia mea. Dacă nu şi-ar plăti cu miliarde – aşa cum aţi auzit – cele două genii pe care le-a descoperit el, aş zice că editura n-are bani. O muncă interesantă şi iluzii pierdute în privinţa unui om pe care l-am preţuit», şi Radu oftă. «N-o cunoşti pe nevastă-sa» îşi spuse Florina în gând.

«Radule, peste tot e la fel. Ia puterea şi-am să-ţi spun cine eşti, e o vorbă. Aveam la liceu o colegă pe jumătate nemţoaică. Ne-a cerut odată profesoara de română să-i spunem fiecare un proverb, unul care ne

era mai pe plac. Nemţoaica Grete a spus un proverb nemţesc: „Nu lăuda pe cineva până ce n-ai avut nimic de împărţit cu el”. Titus Pop vrea să pricopsească două genii, descoperirea lui. Vrea să le ofere condiţiile interbelice ale unor scriitori care, din cărţile lor, şi-au făcut case, vile, vii, ferme. Că îi protejează pe ăştia doi şi-i declară genii – or fi – nu e grav. Grav e că nu respectă datele din contract cu ăilalţi colaboratori. Şi-n comunism au fost scriitori care din scris şi-au cumpărat case, vile, terenuri. Erau protejaţii regimului. Personajele s-au schimbat, procedeele au rămas aceleaşi. Dacă nu accepţi această evidenţă ai să-ţi coclești sufletul».

«Florina, şi-aşa e coclit. Şi măcar dacă geniile marca Titus Pop ar fi genii…». «Măi, băiete, cineva care nu se jenează în zilele noastre să declare monarhia instituţie de drept divin, scoborâtă cu hârzobul din cer, o să se jeneze să-i declare pe unii geniali şi de Premiul Nobel? Nu ştiu cum dracu’ se face, dar şi Titus şi geniile astea două pupă sub coadă puterea. O fi acolo o sursă de genialitate şi numai noi, proştii, n-o ştim». Florina ştia câtă amărăciune se-ascundea sub acest ton de glumă al lui Mihai. Radu, cu sufletul golit dar nu înseninat, îşi luă rămas-bun de la cei doi convivi care sigur că aveau să-şi spună lucruri ce nu cereau asistenţă. Fără a se pretinde mare psiholog, Radu simţea că pe cei doi, Mihai şi Florina, îi lega ceva ştiut numai de ei. Nu era vorba de amor, nici trecut, nici prezent. Îi lega ceva frumos şi luminos, după seninătatea ce li se citea pe chip când se priveau unul pe altul. Lui Radu, presupunerea maică-sii privind intenţiile Florinei de-a pune laba pe el i se păreau la fel de neîntemeiate ca şi-ale doamnei doctor Aura Dănescu în privinţa lui Mihai şi-a Florinei.

La-nmormântarea soţului ei, doctorul Nicolae Dănescu, petrecut de foarte multă lume, chiar neaşteptat de multă, Aurei Dănescu, deşi amorţită încă de durere, îi rămăsese întipărită în minte şi pe retină o scenă. Participanţii prezentaseră condoleanţe văduvei şi fiului celui plecat, apoi se-ndreptaseră, care agale, care cu pas grăbit, spre poarta cimitirului. «Mamă, iartă-mă o clipă». Şi Mihai se-ndepărtase câţiva paşi până în spatele unui monument unde, îmbrăcată-n *bleu-marine,* cu o paloare ce-o făcea să pară ca făcând parte din monument, se afla Florina Diaconu. Mihai o strânsese la piept, fără niciun cuvânt, iar ea îşi lăsase capul pe umărul său: ceea ce nu ştia Radu Ghervase. Cecilia Ghervase şi Aura Dănescu n-avuseseră niciodată prietenii cu bărbaţi şi de-aceea nu şi-o-nchipuiau pe Florina altfel decât pornită la vânătoare matrimonială. Nu bănuiau câtă linişte îi aducea unui bărbat prietenia cu-o femeie, ce bun sfetnic îi era cu blândeţea şi cu vigilenţa ei maternă.

*

«Rabi, am venit la tine cu o problemă gravă», i se adresase Mihai Florinei. Florina – «rabi» – simţise sub apelativul binecunoscut între ei doi, că de data asta era ceva serios şi nu consultarea în privinţa despărţirii de-o iubită pe care s-o rănească mai puţin sau sfatul pentru un cadou potrivit altei iubite. Mihai se mira cum de se descurcase el prin hăţişul de iubite înainte de-a o avea consilier-supervizor pe Florina. Spre ea îl mânase curiozitatea de-a afla ce-l făcuse pe Nicolae Dănescu s-o iubească, fiindcă era sigur c-o iubise. Dacă taică-său ar fi trăit, Mihai nu s-ar fi dat în lături să cunoască şi trupul pe care acesta-l iubise. Moartea lui Nicolae Dănescu îl apropiase pe Mihai de Florina, dar însemnase şi-o barieră de netrecut. Stăruinţa fizică pe lângă Florina i s-ar fi părut o impietate faţă de memoria unui tată căruia n-avea ce să-i reproşeze.

«Ei, fiule?», i se-adresă Florina lui Mihai, fără a-i zâmbi glumeţ, ca de obicei când «enoriaşul» ei venea la o consultaţie. «Florina, iubesc o femeie. Nu sunt îndrăgostit ca până acum. O iubesc». «Foarte bine. Însoară-te cu ea». «Asta şi vreau să fac. A mai fost măritată. Bărbatu-său era inginer minier. A murit acum patru ani într-un accident de mină în Africa de Sud. Are treizeci şi cinci de ani şi un băiat de şapte ani… Lucia este inginer chimist. Lucrează cu Magdalena şi cu Mihu Dragnea în acelaşi loc. Păi, când am să-i spun mamei că vreau să mă-nsor cu ea o să ia foc din cauza copilului. Nu ştiu cum să-i spun». «Simplu. Cum mi-ai spus mie… Şi-acum un chestionar. Copilul ţi-e drag?». «Da». «Tu îi eşti drag

lui?». «Eu spun că da». «Fii foarte atent: dacă nu vă sunteţi drag unul altuia, viaţa ta, a ei şi-a copilului ar fi o permanentă suferinţă. Simţi că l-ai trata ca şi când ar fi al tău?». «Da. Să ştii că m-am gândit bine până să mă hotărăsc să-ţi spun şi să-ţi cer sfatul». «Bunicii paterni ai băiatului trăiesc?». «Nu». «Asta simplifică mult lucrurile». «Părinţii ei trăiesc?». «Da. La Câmpina». «Perfect». «I-am cunoscut. Profesori de matematică, pensionari. Lucia mai are un frate: un matematician de prestigiu, în Statele Unite». «Mihai, cel mai eficient mod de-a anunţa cuiva ceva neplăcut este lovitura de măciucă. Maică-tii îi spui rapid, cu glas hotărât: „Mamă, te anunţ că mă-nsor cu-o văduvă de treizeci şi cinci de ani, care are un fiu de şapte ani". Pe urmă îi dai liniştit detaliile biografice ale viitoarei tale neveste. La sfârşit îl plasezi pe cumnatul din Statele Unite, ceea ce va face oricum o impresie bună». «Florina, i-am vorbit Luciei de prietenia dintre mine şi tine, atrăgându-i atenţia că sunt momente când simt nevoia să mă aflu singur cu tine. A-nţeles şi vrea să te cunoască». «Şi eu vreau s-o cunosc».

*

Mihai îşi anunţase mama cu privire la proiectele lui matrimoniale urmând reţeta Florinei. Ascultându-l, doamna doctor Aura Dănescu oscila între două sentimente: între bucuria de-a-l vedea scăpat din «ghearele» Florinei şi neplăcerea de-a-şi vedea băiatul însurat cu o văduvă şi mamă de copil, când atâtea femei fără hangarale ar fi fost încântate să-l ia de bărbat. Aura, amintindu-şi cât o sfătuiseră părinţii ei – medici militari – să nu se mărite cu fiul unui condamnat politic, nu protestase împotriva viitoarei nurori, socotind că era inutil, dar nu se putuse abţine să nu-şi îndrepte tot paraponul împotriva Florinei: «Mihai, şi cu vecina de dedesubt» – şi făcuse un semn în jos cu arătătorul – «cum rămâne?». «Ca şi până acum, adică prieteni şi colaboratori. Lucia abia aşteaptă s-o cunoască». «Om trăi şi-om vedea», îşi spuse-n gând Aura.

La căsătoria civilă – fiindcă de religioasă nici nu fusese vorba – în afara familiei nu participaseră decât Catrina Eremia, Tincuţa şi Titus Pop, prea apropiaţi soacrei-mari spre a fi ignoraţi. Lucia şi feciorul ei făcuseră impresie bună «părţii adverse». Mihai invitase toţi martorii la un restaurant discret, unde-aranjase totul dinainte.

Noul cuplu se instalase în apartamentul lui Mihai, pe-al Luciei închiriindu-l. Din mintea unei femei care mai fusese măritată şi mai ales rămasă văduvă, amintirile şi comparaţiile nu puteau fi anihilate. Un nou bărbat, dacă-şi putea permite, era bine să-i ofere măcar un alt decor prin care să nu fi trecut dispărutul. Hotărârea lui Mihai îi luase Luciei o piatră grea de pe suflet. De-ndată ce se instalaseră împreună o invitaseră pe Florina pe la ei. Cele două, aşteptând cu emoţie să se cunoască, se plăcuseră, iar lui Mircea, băiatul Luciei, Florina-i fusese dragă din clipa când o văzuse.

Lucia acceptase versiunea lui Mihai în legătură cu Florina, învăţând că e bine să nu pui întrebări. Mircea însă, la şapte ani ai lui, neavând în minte prea clar ce-nsemna discreţia, simţind însă faţă de cine putea vorbi fără sfială, când se aflase în bucătărie singur cu Lucia, o-ntrebase cu glas scăzut: «Mamă, cum de Mihai nu s-a-nsurat cu Florina? Tu ce crezi?». Lucia numai că nu scăpase farfuriile din mână. Aceeaşi întrebare şi-o pusese şi ea. Trăsese aer în piept şi-ncercând să aibă tonul cel mai firesc îi răspunsese lui Mircea: «Puiule, când ai să te faci mare, eu cred că ai să-nţelegi». «Dar tu, care eşti mare, înţelegi?». Cu un efort de voinţă, îi răspunsese foarte hotărât: «Da». «Şi crezi că dacă mi-ai explica tu acuma n-aş înţelege?». Trebuia să-i explice copilului ei şi mai ales ei înseşi. «Mircea, între Mihai şi Florina este o veche prietenie. Sunt colegi la slujbă, lucrează împreună…». Copilul o privea cu un aer de dubiu. «… Şi poate fiecare a iubit pe cineva». «Şi de-asta au rămas ei prieteni şi nu s-au măritat? Se poate», şi băiatul dăduse din cap concesiv.

Cunoscând-o mai bine pe Florina şi-n acelaşi timp şi pe Mihai, Lucia ajunsese la concluzia că între cei doi era o taină – ce anume n-o ducea mintea – însă nu fuseseră amanţi. Fără să aibă o aplecare spre mister, deşi simţea o suspiciune din partea Luciei în privinţa relaţiei lui cu Florina, lui Mihai să-i fi spus

adevărul i se părea o impietate faţă de tatăl lui şi-o indiscreţie de neiertat în privinţa Florinei.

Femeie deşteaptă şi atentă la fiecare cuvânt rostit de cineva, Lucia remarcase că Mihai nu vorbea niciodată despre tatăl lui în prezenţa Florinei şi nici ea nu pronunţase niciodată numele doctorului Nicolae Dănescu. «Mihai, Florina a lucrat şi cu tatăl tău?». «Da». «Niciodată nu vorbeşte despre el». Mihai oftase. «Tata a murit în câteva minute, ţinându-ne de mână pe Florina şi pe mine. Moartea lui a fost un şoc pentru noi. Cred că, nevorbind despre tata, Florina încearcă să estompeze amintirea acelei clipe». «Nici când sunteţi numai voi doi nu vorbiţi despre el?». «Câteodată, când ne-aducem aminte unele întâmplări la care a participat şi tata». Mihai ştia că, faţă de Lucia, ataşamentul lui pentru Florina rămânea sub un semn de-ntrebare, iar remarca asupra tăcerii cu privire la doctorul Nicolae Dănescu – pista spre o nouă bănuială. Lucrurile aveau să rămână însă neschimbate, Florina continuând să fie buna lor prietenă şi sfătuitoare, căreia, într-un moment de inspiraţie, Mihai îi spusese «rabi-al meu de la Buhuşi», unuia dintre rabinii de-acolo ducându-i-se buhul, la vremea lui, ca om dăruit cu multă-nţelepciune.

*

Vila de la Sinaia meritase eforturile Tincuţei: fiindcă era o splendoare. De-un alb strălucitor, pe un fond de brazi argintii, lăfăindu-se într-o curte cam de două mii de metri pătraţi, cu straturi de flori în arabescuri, ţâşnind dintr-un gazon de-un verde crud, cu-o arhitectură ce îmbina vechiul cu modernul în deosebită armonie, vila familiei Pop te făcea să oftezi şi să-ţi spui – oricât de puţin posesiv ai fi fost – «aşa ceva mi-aş dori şi eu».

Inaugurarea fusese o reuşită. Un bun prilej pentru Tincuţa şi pentru Titus Pop de-a invita persoanele faţă de care-aveau obligaţii, oferindu-le o masă princiară şi o zi însorită de septembrie, într-un decor magnific. Şi, oricât de cusurgiu ai fi fost, nu se putea să n-admiri opera Tincuţei, de la arhitectura vilei, până la pardoseala de gresie – albastru-cerneală, pe care ici-colo era azvârlită câte o carpetă orientală pe fonduri pastel, o mângâiere pentru ochi – şi până la olanda feţei de masă, albă ca zăpada, pe care alternau farfurii de lena, unele violet-cardinal cu ape, altele în care părea că se vărsaseră valuri de miere. Lea şi Ruth, elveţiencele, fuseseră invitate cu mare insistenţă la inaugurare. Persoane obişnuite cu tot felul de recepţii, cele două aduseseră în dar de casă nouă patruzeci şi opt de tacâmuri de inox, cu suporturile lor.

În România, când spuneai «inox», te gândeai la ceva util şi lucios, şi-atât. În Occident se aflaseră şi nişte industriaşi ingenioşi care din inox reproduceau modele de tacâmuri de argint, unele chiar din secolul nouăsprezece; faţă de cele originale, aceste tacâmuri moderne aveau avantajul de-a nu oxida. Sponsorul occidental ale cărui fonduri pentru România le-administra Titus Pop, le revăzuse cu plăcere pe cele două elveţience, pe care le cunoştea, cu banca lor fiind în permanentă legătură. Doamna Aimée Pop o pierdea din ochi pe nepoată-sa, care era bucăţică ruptă Iulia, răposata ei mamă.

Doamna Pop închidea ochi şi ofta amintindu-şi-i pe fiică-sa, Iulia, şi pe gineri-său, Élie, care-avuseseră o moarte îngrozitoare, oameni în floarea vârstei. Pentru sufletul ei îndoliat pe viaţă, o bucurie însemnaseră cei doi gemeni ai Leei, care, nefiind măritată, pretindea că băieţii erau un produs al inseminării artificiale. Era adevărat sau nu, pe străbunica gemenilor o interesa un singur lucru: că Lea se hotărâse să ducă mai departe sângele părinţilor ei. Aimée nu credea că mai avea cineva un ginere cum fusese Élie: de-o bunătate şi de-o delicateţe faţă de familia Iuliei, ca de altfel faţă de toată lumea care-avusese de-a face cu el. Aimée nu putea să-l uite când venea în Bucureşti: nu era cerşetor pentru care să nu bage mâna în buzunar. Şi-atât de modest şi fără aere. Nu putea spune că nu era mândră de reuşita lui Titus – deşi avea o meserie «de vorbe», cum spunea răposatul lui tată – însă nimic n-o făcea să-şi uite fiica, ginerele şi pe bărbatul ei, care se stinsese de durere, cea mai rea boală din lume.

Cucoanele invitate erau mai toate îmbrăcate în taior-pantaloni, fiind vorba de o petrecere de zi. Diana,

soţia lui Bogdan, crescută în spiritul lui «aşa se poartă», avea ciorapi şi cizme de antilopă lila, cizme înalte până peste genunchi, fustă scurtă, cam la o palmă deasupra cizmelor, lăsând să se vadă o porţiune de ciorapi, şi costum taior asortat: fusta – în carouri mărunte, în nuanţe de gri, iar jacheta – uni, într-una dintre culorile fustei. O meşă din părul cu şuviţe decolorate – şi astea se purtau – aproape îi acoperea un ochi. Geanta avea asemenea dimensiuni încât un purcel vârât în ea ar mai fi lăsat şi loc liber. Subţirică, înaltă, cu un mers ţanţoş, Diana Pop părea un manechin coborât dintr-o revistă de modă. Toţi ochii sendreptaseră spre ea, mai ales că tinerii Pop veniseră ultimii.

Tincuţa, cusurgioaică de felul ei, se uita însă cu plăcere la noră-sa. Şi-ar fi dorit, mai ales la tinereţe, să arate ca această fată care ştia ce vrea şi faţă de care – spre binele lui Bogdan – de multe ori Tincuţa-şi muşca limba ca să nu-i scape lucruri supărătoare. Ca noră, Tincuţa se purtase şi se purta în limitele bunei-cuviinţe. Ca soacră, ar fi putut compune un manual de comportament, acest post cerând multă diplomaţie, echivalentă uneori cu simularea, cu zâmbetul care să mascheze muşcatul limbii. Între invitaţi, discuţiile aveau ca subiecte esenţiale mărcile de automobile – preţurile, virtuţile şi defectele fiecăreia – locurile pe unde-şi petrecuseră sau aveau de gând să-şi petreacă vacanţele, revelioanele şi Paştele, fiindcă nu aparţineai noii «lumi-bune» dacă rămâneai în România în asemenea ocazii. Drept care, auzeai mereu: Egipt, Dubai, Bahamas, Hawai. Se mai rătăceau în conversaţie şi unele vechituri europene: Franţa, Grecia, Italia, Spania, mai mult ca surse de *shopping*.

Bine făceau invitaţii. Ceea ce vezi şi-auzi nu ţi se poate lua şi nici jefui. Într-o societate în care oamenii se cunosc prea puţin nu se hazardează nimeni să-şi expună principii, păreri intime. Se duc discuţii superficiale, ne-angajante şi se creează, eventual, noi relaţii. Nici despre spectacole nu e bine să vorbeşti, fiindcă nu ştii ce animozităţi poţi stârni – unuia-i place popa, altuia preoteasa – ori în ce interese loveşti. Invitaţii familiei Pop reprezentau un model de comportament superficial agreabil. Bunica Aimée era înconjurată de nepoată-sa, Lea, şi de nepoţii din Bucureşti, în timp ce Ruth purta o conversaţie profesional bancară cu generosul sponsor ideologic al anumitor români, printre care Titus Pop. Sponsorul aprecia decorul oferit de familia Pop, decor în care-şi bănuia şi ceva din banii lui, bine meritaţi, dacă ţinea cont de bursierii pe care i-i recrutase Titus Pop.

Bogdan şi Diana, din cale-afară de ocupaţi, de obicei n-o copleşeau cu prezenţa pe bunica Aimée. Dar ştiind ei ce-nsemnaseră părinţii Leei şi ce-nsemna Lea în economia familiei Pop, în împrejurarea de-acum, deşi câţiva invitaţi îi interesau în mod special, se-alăturaseră bunicii şi verişoarei lor.

Catrina Eremia şi Aura Dănescu stăteau de vorbă ca două vechi prietene. Cunoscând repertoriul verbal din asemenea întruniri mondene, ele nu-ncercaseră să participe la conversaţia vreunui grup.

«Dragă Aura, sunt foarte-ngrijorată de Magdalena. Într-un an s-a-ngrăşat douăzeci de kilograme. Din fata aia zveltă s-a făcut butoi. Hipotiroidie nu i-au găsit la „Parhon". Să fie o pre-menopauză?». «Catrina, statistic – ştii foarte bine, că doar eşti farmacistă – puţini oameni îşi păstrează greutatea de la tinereţe. Nu mai vorbim de forme… Ce poate face mai mult Magdalena decât mişcare şi-un regim hipocaloric?». «Are şi marele dezavantaj că este foarte pofticioasă». «Şi eu eram până la operaţie. Am îndurat chimioterapie, cobaltoterapie, căderea părului, dar mă persecuta frica de-a mă-ngrăşa. Am avut mare noroc, zău, cu Nicolae care n-ar fi cerut şi n-ar fi mâncat în faţa mea nimic din ceea ce nu mâncam eu». «Puţini bărbaţi ca Nicolae…». «Nici mama nu m-ar fi-ngrijit şi nu m-ar fi ocrotit ca el». Şi Aura Dănescu oftase. «Aura, deşi ne-am despărţit, adică el m-a părăsit, nu ştiu de ce, dar cred că la o nevoie Gogu mi-ar sări în ajutor». «Tot ce se poate. Omul este cea mai imprevizibilă fiinţă. Uite-mă pe mine: când mi-a spus Mihai că se-nsoară cu-o văduvă şi cu copil, am crezut că-mi plesneşte ceva-n creier, ca acuma să fiu mulţumită că s-a potolit, fiindcă înainte – semestrul şi iubita. De fapt, se-ndrăgostea şi când trecea fierbinţeala se termina şi zisa iubire». «Şi chiar să nu fi iubit-iubit pe nimeni înainte de-a sensura?». «Cred, mi-nchipui c-a iubit-o pe Florina, fiindcă nu se desparte nici acum de ea». «Şi de ce nu s-a-nsurat cu ea?». «Nu ştiu. Fiindcă pe el diferenţa de poziţie socială nu-l deranja. Să fii prieten şi să te frecventezi cu-o femeie – în această calitate – înseamnă mai mult decât s-o iei de nevastă. Fiindcă

dragostea justifică orice: ca dovadă, atâţia medici însuraţi cu asistente. Oricum, Mihai a-mprietenit-o pe Lucia cu Florina». «Aura, nu poţi să ştii niciodată ce e-n sufletul oamenilor». «Aşa e».

Înţelegerea plină de resemnare a Aurei faţă de căsătoria lui Mihai, Catrinei îi provoca o undă de tristeţe şi chiar de remuşcare, de-a o fi îndepărtat pe Florina, singura rudă de sânge a Magdalenei. Îi venea în minte ospitalitatea Vetuţei şi-a lui Adrian Diaconu în timpuri normale şi devotamentul Vetuţei faţă de farmaciştii Şoimaru. Fiindu-i cunoscută generozitatea familiei lui Titus, totuşi vila de la Sinaia nu-şi putea justifica existenţa şi apariţia în timp atât de scurt. Catrina, nu-şi invidia sora şi cumnatul, dar îi era greu să nu-şi pună anumite întrebări.

*

Bunica Aimée, ca şi Ruth, se bucura că gemenii Leei îşi convinseseră mama să renunţe la viaţa ei risipită-n lume şi să stea locului la Geneva lângă ei, şi să conducă Sanatoriul de geriatrie care fusese mândria Iuliei. Lea ar fi vrut s-o aibă lângă ea pe bunica Aimée care, oricât se străduia să aibă o figură neutră şi să pară preocupată de ceea ce se petrecea în jurul ei, nu-şi putea şterge urmele durerii ce i se-aşternuseră pe chipul frumos şi distins şi nici să evite momentele de absenţă în care părea desprinsă de-această lume.

Când musafirii se hotărâseră să plece, *in corpore,* făcuseră un semicerc în jurul gazdelor, moment în care Titus, luându-şi tandru nevasta pe după umeri, li se adresase: «Stimaţi şi iubiţi oaspeţi, vă mulţumim că ne-aţi onorat cu prezenţa într-un moment de bucurie atât de important pentru mine şi pentru soţia mea. De când ne cunoaştem, noi doi ne-am dorit o casă construită de noi. Ei, soţiei mele, trebuie să-i fiu recunoscător» – şi o strânsese tandru de umăr – «pentru reuşita de acum. Nu s-a mişcat de-aici până n-a văzut ceea ce vedeţi dumneavoastră astăzi. Îmi pare rău că inginerul constructor nu e prezent. Are o lucrare în Grecia. Arhitectura îi aparţine soţiei mele. În sănătatea noastră, a tuturor, să bem o cupă de şampanie!».

În timp ce ducea cupa la gură, doamna Aimée Pop auzi un zgomot; parcă ceva căzuse pe-o scândură. Apoi auzi clar glasul pe care-l auzise cu ani în urmă şi care o chemase la închiderea unor sicrie. «Veniţi, doamnă, şi aruncaţi un bulgăre pe sicriu». Nu vorbise nimănui despre atunci. Cum avea să trăiască de-aici încolo cu această nouă groază-n suflet? Şi până când? «Doamne, de ce mă pedepseşti cu glasul ăsta, de ce, Doamne?», îşi spuse Aimée Pop şi-şi făcu semnul crucii. «Bună, de ce te-ai întristat aşa, deodată?», o-ntrebă cu glas dulce Lea – glasul Iuliei. Aimée tresărise, îşi luase nepoata-n braţe şi-i şoptise: «Fata mea, când eşti bătrân te copleşesc amintirile. Nu-ţi face griji». Aimée era hotărâtă să ia cu sine în groapă taina acelui glas prevestitor de nenorocire.

*

«Te-ai aşteptat să fii vreodată fericit?». Florina îl luase prieteneşte de mână pe Radu Ghervase şi i se uita în ochii negri, ce luminau sumbru o faţă ternă, lucioasă, în care totul părea prea mare: obraji căzuţi, buze groase, neinspirând voluptate, nas cărnos, frunte înaltă, care nu izbutea să atenueze impresia de greoi şi de bolovănos a întregului. «Să mă fi aşteptat? Raţional – nu. Dar dincolo de raţional, care ne spune că fericirea este o iluzie, iraţionalul din mine – ca din fiecare om, cred – tânjea după un moment de fericire». «Radule, momentele astea le-avem fiecare numai când suntem îndrăgostiţi, când ne stăpâneşte iraţionalul». «Ai cunoscut şi tu fericirea asta?». «Am cunoscut-o». «Şi de ce v-aţi despărţit, Florina?». «Aşa a vrut soarta». Lui Radu-i stătea pe limbă s-o-ntrebe dacă «acela» era-nsurat. «Cum te gândeşti acum la el? Cu ură, cu indiferenţă, cu nostalgie?». Şi Radu o privea de parc-ar fi vrut s-o facă lame de pus la microscop. «Mă gândesc la el şi la dragostea noastră ca la ceva unic pentru mine. Ca la singurul episod care-a dat o valoare vieţii mele în proprii-mi ochi». «Ce fericită eşti!». Radu îşi luase capul între

mâini şi oftase adânc. Simţea nevoia să-şi descarce sufletul fără nicio cenzură în faţa Florinei. Fiindcă din toată fiinţa acestei femei emana un duh de-nţelegere şi de blândeţe, lipsa oricărei încrâncenări şi-a oricărei agresivităţi.

*

Florina considerase anul 1990 ca un an de boală naţională pentru români, an ce lăsase să ţâşnească din ei tot ce era mai urât, mai abject, mai lipsit de ruşine, mai plin de mâzgă şi de venin. Fata se purtase cu toţi cei cunoscuţi ca un medic de boli contagioase, care trebuia să circule printre bolnavi, ignorând pericolul molipsirii. Ea nu stricase relaţiile cu nimeni. Anumiţi oameni, deranjaţi de neangajarea ei politică, de tăcerea ei discretă, îi întorseseră spatele. Ca, de pildă, doctoriţa Nina Bengliu, care se găsise datoare să simuleze şi dânsa împreună cu alţi «năpăstuiţi» ai comunismului. Când socotise că şi-a făcut destulă lustraţie, doctoriţa nu mai ştia cum să-i intre-n voie Florinei, care nu-şi schimbase cu nimic atitudinea faţă de ea şi faţă de nimeni.

Dacă nu te superi pe-un om că are cancer, pancreatită, hepatită şi altele, de ce te-ai supăra că a luat-o razna cu *politicita* ori cu simularea – morb ce trăieşte latent în majoritatea dintre oameni? Ce altceva era boala eruptivă post-decembristă decât comunismul crunt militant din vremea lui Dej? Se-arăta poporul român, prin corifeii lui, mai urât după ’89 decât până-n ’89? Nu. Cu o deosebire: după ’89, boala îşi mărise aria de răspândire. Răspândire de care era responsabil acel simul de libertate – un dezmăţ ignorând logica – oferit cu dibăcie masselor largi de cei interesaţi să pară salvatorii patriei.

«Florina, simt că-mi iau câmpii: de când mi-am dat seama că Malta e-o nouă Yaltă. Că eşalonul întâi comunist a fost înlocuit de eşalonul doi. Când văd corupţia umflându-se ca o băşică, jaful prosperând, când îl văd pe Titus Pop – un intelectual, director de opinie, dascăl de conduită – un tâlhar la drumul mare, când văd şi iar văd… îmi vine să mă spânzur…». «Nu te spânzura. Fă-ţi o platoşă, află-ţi un echilibru interior şi spune-ţi că niciodată n-a fost şi n-o să fie altfel. Găseşte-ţi un echilibru în micro-universul personal şi n-aştepta nimic de la alţii». «Dar ăsta e defetism pur!». «Radule, n-am aflat până-acum nicio cauză pentru care să mor şi nicio baricadă pe care *să merite* să mor. În ’89 şi-n ’90 au murit o mie de oameni, pentru ce? Pentru ca nişte îmbuibaţi de Partid comunist să ni se pară acum sfinţi de pus în calendare în comparaţie cu-nlocuitorii post-decembrişti? Pentru ce, pentru cine şi de ce au murit? Radule, dacă ţinea Dumnezeu cu noi, cu tine şi cu mine, muream până-n ’89. Ţie ţi-ar fi rămas iluziile intacte, pe mine m-ar fi scutit de scârba de-acum. Dacă s-ar muri de scârbă, ar fi trebuit să mor din 1990, aşa echilibrată cum îţi par eu ţie. Acuma, oricând am muri, şi eu şi tu, va fi prea târziu!».

«Florina, cum poţi să-nduri cu-atâta aparentă seninătate?». «Băiete dragă, ce să-ţi spun? Comuniştii mi-au omorât tatăl în puşcărie şi nu m-am dus aprinzându-mi o rogojină-n cap să protestez pe nicăieri. Nu cred că boala mamei a fost o pură coincidenţă şi nu o reacţie faţă de groaza prin care-a trecut… Acum, viaţa mea urmează calea mediocră a unei mari părţi de pe glob: am casă, am slujbă, îmi iau maşină şi-ncep să lucrez pe cont propriu în meseria mea. M-am străduit să-nvăţ franţuzeşte şi englezeşte, să citesc lucruri serioase, pentru a fi cât de cât un partener de discuţie al unchiului meu, Gogu Eremia». «E un om remarcabil, îl cunosc. E doctorul mamei». «Ştiu. În fiecare duminică, înainte de-a veni la mine, trece s-o vadă pe doamna Ghervase». Tăceau. Între timp se lăsase întunericul. Florina aprinse becul unei lămpi cu picior. Radu o privi ca trezit din somn. «Florina, în momentul ăsta există vreun bărbat în viaţa ta?». Ea îl privi în ochi şi-i zâmbi. «Trei, Radule!». Radu tresări ca şi când i-ar fi turnat cineva o găleată de apă rece-n cap. «Trei, Radule: tu, Mihai Dănescu, unchiu-meu Gogu».

Radu se destinse ca un arc. I se păru că fotoliul îl înghite. «M-a părăsit Ella… S-a măritat cu Marius Murgeanu». «Cu marea noastră vedetă revoluţionară». «M-a aşteptat ieri în faţa editurii. „Am vrut să-ţi spun personal. Nu prin telefon şi nici s-o afli de la alţii”. „De ce?”, am întrebat-o eu. „Viaţa e plină de neprevăzut. Te rog să mă ierţi”. Eu am rămas trăsnit, în colţ la Universitate. Ea a urcat într-un

„Mercedes” negru… Cât am iubit-o şi cât m-a iubit, îmi place să cred. Din anu-ntâi de facultate. Pe mine m-a părăsit. Se putea-ndrăgosti de altcineva. Dar ca să se mărite cu Murgeanu, pe care doi bani nu dădea. „Un mediocru destul de fonfăit, pus pe căpătuială”. Aşa l-a caracterizat ea pe Murgeanu când s-a-nscăunat secretar U. T. C. pe Universitate…».

«Caracterizarea i se potriveşte. L-am văzut şi l-am auzit şi eu la televizor când cu minerii. Şi l-am văzut şi-n carne şi oase într-un bloc de pe lângă statuia lui Vasile Lascăr, unde mă duceam să probez o proteză unei doamne bătrâne. M-am întâlnit cu el şi cu doi vlăjgani – bodyguarzii lui, probabil – îmbrăcaţi toţi trei în negru şi-ncheiaţi până la gât, *à la* Mao. Aveau un aer de *commando*. Am întrebat-o pe doamna bătrână dacă-l ştie. „Sigur că-l ştiu. Are firmă pe palier cu mine". „Ce fel de firmă?", am întrebat eu. „Cică de import-export. Dar un vecin, fost ofiţer de Securitate, mi-a spus că de fapt face export de arme şi e miliardar. Pot să-ţi spun că preşedintele României l-a luat cu el în străinătate în chip de mare om de afaceri". Şi tu te miri că Ella ta s-a măritat cu el!». «Sunt un tembel. Ai dreptate. Miliardele te fac şi frumos şi deştept, îţi fac şi-un glas şi-o dicţie de „Scala" din Milano. Vorba lui Anatole France, apropo de cum se scrie istoria: „Fiindcă era soţia Cezarului, era şi tânără şi frumoasă şi deşteaptă". Între Ella şi mine, atracţia s-a produs pe cale intelectuală: acelaşi nivel, aceleaşi preocupări, aceleaşi lecturi. Eu – urât, ea – frumoasă. Dacă mă lăsa pentru unul de să-i scapere mintea, şi frumos, o-nţelegeam, dar…».

«Dar, Radule, şi lui Murgeanu-i scapără mintea, îi scapără la făcut miliarde. Ella a ta e sătulă de intelectualitate şi de nemulţumiri metafizice. Are ea destule cât să le dea şi altora. Ce n-aveai tu? Ce n-avea ea? Miliardele. Conform legii cererii şi-a ofertei, Murgeanu oferea miliarde, ea – frumuseţe, inteligenţă, cultură. Un negoţ valabil, cinstit. Îmi pare rău doar de suferinţa ta. Cât despre ei: şi-a găsit sacul peticul». «Ai fost vreodată părăsită de omul pe care l-ai iubit?». «N-am avut ocazia. Să ştii însă că imaginaţia-mi spune un lucru: nu încetezi să iubeşti un om fiindcă te-a părăsit», iar în sinea ei adăugase «nici fiindc-a murit». Radu tresărise. Florina pusese degetul pe rană. «Dragostea trădată nu e-n regim de monedă scoasă din uz, pe care-o arunci la coş». «Ai dreptate, Florina… Acum să vorbim despre mama. Are din nou nevoie de perfuzii dar, dată fiind răceala pe care ţi-a arătat-o, nu mai îndrăzneşte să apeleze la tine». «Fără să fiu practicantă, eu sunt, totuşi, o bună creştină. Unchiu-meu îi poate recomanda oricând pe cineva care să-i facă perfuzii, numai că vă seacă de bani, aşa că tot eu am să i le fac. Tu să procuri substanţele… Radule, şi tu şi eu suntem copii fără tată. Măcar tu ai avut o mamă sănătoasă, până nu demult. N-ai dus lipsă de nimic. Eu am crescut ca buruienile: creşă, cămin, semi-internat. Educaţie – câtă mi-a dat Statul şi cât mi-am permis prin puterile proprii. De mine să nu te sfieşti. Am fost un om prea amărât ca să nu-nţeleg necazurile altora».

«Florina, iartă-mă că te-ntreb. Cum era mama ta ca să-mi spui că ai crescut ca buruienile?». «Era o fiică de ţărani avuţi, crescută şi ea fără tată. A făcut un liceu foarte bun la Craiova. S-a măritat cu un boier scăpătat din dorinţa de-a-şi ajuta satul. Pe mine m-au avut după opt ani de infertilitate. Când aveam eu două luni, pe tata l-au arestat. Când eu aveam doi ani, tata a murit la Jilava. Mama s-a mutat cu mine la Bucureşti şi-a ajuns magazioneră la o cantină. Pleca dimineaţa şi se-ntorcea noaptea. Aşa am ajuns eu la creşă, la cămin, la semi-internat. Când eu aveam cincisprezece ani, mama a făcut un sindrom depresiv – cea mai groaznică boală – şi s-a pensionat. Când îşi mai revenise am găsit-o moartă».

Se aşternuse iară tăcerea. «Câtă nenorocire, câtă nefericire pe lumea asta, Doamne! Florina, cum de nu ţi-ai făcut pân-acuma o familie?». «Mi-am jurat să nu fac copii. Boala mamei m-a-ngrozit. Ar fi necinstit să stric viaţa unui om, lipsindu-l de ceea ce-nseamnă esenţa vieţii de cuplu: copiii. Aş putea să mă mărit cu un bărbat căruia să-i cresc unul sau mai mulţi copii. Pân-acum nu mi s-a ivit asemenea ocazie. Şi m-am şi-nvăţat cu-o totală independenţă, la care cu greu aş renunţa. Am de pe-acum tabieturi de fată bătrână, plus o anumită exigenţă intelectuală, vorbesc româneşte corect». Între ei se-aşterneau tăceri cehoviene. Fiecare îşi urma câte un gând, neîncercând să-l ghicească pe-al celuilalt.

«Nici eu n-ar trebui să am copii. De altminteri nimeni nu mi-a cerut să mă facă tată! Cum oi fi ieşit eu atât de urât şi de bolovănos din doi oameni frumoşi – mister, mister genetic. Cine-ştie-ce urangutani or fi circulat, hăt în urmă, printre ascendenţii mei! Urâţenia m-a făcut să fiu retractil şi posomorit. Ella, dăruindu-mi-se, mi-a făcut un imens bine. Mi-a redus complexele de om urât. Pentru asta am să-i fiu totdeauna recunoscător». «Frumos din partea ta. Recunoştinţa e floare foarte rară. Un punct în favoarea

mea este recunoştinţa. Deşi, după ’89, unii oameni s-au îndepărtat de mine de parcă eu aş fi adus comunismul în România şi de parc-aş fi plâns după el, cui mi-a făcut un bine am să-i fiu totdeauna recunoscătoare». «Mamei n-ai niciun motiv să-i fii recunoscătoare. Deşi *elle t’a battu froid* sau, pe româneşte, ţi-a-ntors curu’, tu tot vrei să-i faci perfuzii. Cred că s-a temut să nu-i răpeşti splendoarea de băiat, adică pe mine, cum şi Aura Dănescu, vară-sa de gradul trei, s-a temut să nu atentezi la fecioria lui Mihai!». «Radule, nu suntem părinţi, aşa că n-avem dreptul să judecăm. Prietenia între un bărbat şi-o femeie pare, şi poate şi este lucru rar, de-aceea puţină lume o ia de bună»; iar în gând Florina se-ntreba dacă Aura Dănescu bănuise vreodată că bărbatu-său o-nşela şi cu cine anume, sau pur şi simplu ea, Florina, îi transmisese fără voie nişte vibraţii negative, gen avertisment. «Domnule doctor Nicolae Dănescu, ce mult v-am iubit şi vă iubesc şi ce pustiu aţi lăsat în mine. Amintirea dumneavoastră îmi e pavăză împotriva răului din oameni, dar mă şi-ndepărtează de ei. Călăuziţi-mi viaţa de-acolo de unde sunteţi».

Radu îi sărutase mâna Florinei şi se retrăsese fără niciun cuvânt, lăsând-o cu gândurile ei.

*

«Biata mea mamă, cât ai suferit! În puţinul când vorbeai, reveneau ca o veşnică remuşcare câinele nostru, Ursu, şi cei doi motani, Luţu şi Nică, pe care eu nu mi-i amintesc. Pe Ursu îl dăduseşi cuiva la Gioroc, motanii rămăseseră în urma noastră, ei fiind mari vânători, în stare să se hrănească singuri. Atâta erai de chinuită că i-ai părăsit încât şi astăzi mă gândesc la ei cu durere, de parcă eu mi-aş fi abandonat nişte copii. De când nişte oameni fără suflet şi fără Dumnezeu, arde-i-ar focu’, li-l otrăviseră pe Lupu, tanti Gina şi domnul Ghiţă juraseră să nu mai ia suflet viu în bătătură. „Madam Diaconu şi tu, Florino, maică, am jurat să nu mai iau nici măcar un pui de găină, iar pe ăl de mi l-a otrăvit pe Lupu l-am blestemat în biserică şi i-am ars lumânare de la două capete de să s-aleagă prafu’ de el. Aşa, maică”».

Florinei i-ar fi fost drag să găsească şi ea acasă un suflet când deschidea uşa, dar se lăsa păgubaşă la gândul că s-ar fi putut ca ea să moară şi să lase pe lume o fiinţă a nimănui. Se mulţumea să le dea de mâncare unor câini vagabonzi, care-şi aveau sediul pe lângă Hala Traian. O căţeluşă de-o rară frumuseţe, cu nişte sprâncene pictate parcă, şi un căţel lăţos se dădeau mai întâi cu burta-n sus, ca să fie mângâiaţi, şi abia pe urmă-şi luau porţia de mâncare. Florina le impusese celor şapte câini ai grupului o disciplină: stăteau la coadă şi nu se-nghesuiau să-i ia din mână: aşteptau să fie serviţi şi pe Florina o impresiona delicateţea lor; îşi apuca fiecare porţia ca şi când ar fi urmat cursurile cine-ştie-cărei înalte şcoli de dresaj. Nevoia de afecţiune a acelor biete animale fără adăpost îi rupea Florinei inima.

«Domnule doctor Dănescu, noi cum am ajuns să ne iubim? Fiindcă v-aţi purtat cu mine cum mă port eu cu amărâţii ăştia de câini care vor să-nsemne şi ei ceva pentru cineva». Aceste gânduri ale Florinei îi umpleau de multe ori ochii de lacrimi şi o făceau să-şi dorească să-nsemne ceva ca femeie pentru cineva şi nu doar ca rudă şi ca prietenă. Toate apropourile de amor îi veneau din partea unor bărbaţi însuraţi, ai căror copii aveau nevoie de aparate de-ndreptat dinţii. Iubise cu pasiune un bărbat însurat şi l-ar fi iubit probabil o viaţă dacă soarta nu i-ar fi despărţit. Dar aventuri în care s-ar fi simţit a cincea roată la căruţă nu-şi dorea. Dacă femeia nu e pusă pe spart case, pentru a fi luată de nevastă, iubirea sinceră cu un om însurat era semi-pustnicie: timpul liber şi-l petrecea singură sau împreună cu femei singure, în timp ce bărbatul iubit era-mpreună cu nevasta, cu odraslele şi cu prietenii lui de familie, oameni căpătuiţi ca şi el. Femeile măritate nu-şi doreau relaţii cu unele nemăritate şi se dovedise de multe ori că aveau dreptate. Puţini bărbaţi care să nu vrea să-şi facă pomană cu nişte femei disponibile, uneori stricându-şi casa pentru ele.

*

Florina cumpărase de la un coleg o „Dacie” cu numai patruzeci de mii de kilometri la bord, perfect întreţinută, colegul luându-şi un „Audi”. Instructorul de la şcoala de şoferi, pe care i-l recomandase Mihai, o socotise pe Florina înzestrată cu deosebit spirit tehnic, reuşind ea să-şi ia carnetul de conducere din primul foc. Primul drum avea să-l facă la Mare, luându-şi ca tovarăşi de drum pe contabila de la Policlinică şi pe băiatul contabilei, proaspăt bacalaureat şi intrat la ceva Relaţii publice, la o facultate din astea noi, pe care generaţiile mai coapte nu dădeau prea multe parale. Contabila îi propusese Florinei să-mpartă benzina pe din două. «Fii serioasă», îi replicase Florina, «dacă mergeam singură nu puneam tot atâta benzină?».

Tovarăşii de drum rămăseseră la Constanţa, unde aveau rude, iar ea se instalase la Neptun, la un hotel cu piscină, aproape de plajă. Barmanul hotelului fusese coleg de clasă cu Mihai Dănescu. Prin urmare, Florina avea acolo o pilă. «Dane, ai grijă de fata asta ca de sora mea», i-o recomandase Mihai fostului coleg. Dan zâmbise şi făcuse cu ochiul. «Dane, ştiu că nu mă crezi, dar nu te mint». Cum avea o clipă liberă, barmanul se ducea la masa Florinei ca să schimbe câteva cuvinte, el fiind un tip amuzant şi cu un nivel intelectual ce n-avea legătură cu meseria, iar Florina, preţuindu-i umorul, intra repede-n joc, încât se-amuzau amândoi. El făcea Dreptul şi-o sfătuia şi pe ea să facă o facultate: «Nu vezi că aşa se poartă?», îi spunea Dan cu tonul de zeflemea, potrivit convingerii că «aşa se poartă» post-decembrist echivala cu majoritatea doctoratelor din vremea comunismului, ceea ce-l făcuse atunci pe-un bătrân profesor să spună: «O s-avem mai mulţi doctori decât miliţieni».

Deşi «aşa se purta» – Florina îşi vedea liniştită de meseria ei şi n-avea niciun gând să investească timp în cai-verzi pe pereţi. Nu-şi cumpăra haine decât de la *second-hand,* iar ca obiect casnic, un cuptor cu microunde. Pereţii îi erau la fel de goi ca în momentul când se mutase în bloc. Unchiu-său îi dăruise o icoană înfăţişându-l pe Isus, cu amândouă mâinile ridicate a binecuvântare, o pictură nouă, pe lemn, căreia pictorul nu se străduise să-i dea patina lucrului vechi. Mai mult chiar decât frumuseţea ansamblului, cu un colorit superb îmbinat, te izbea tristeţea privirii şi uşoara ironie din ochii albastru-verzui ai Mântuitorului, pe care Florina încă nu le mai întâlnise la nicio icoană. De obicei, în icoanele ortodoxe, ochii sfinţilor ori n-au nicio expresie – de parcă s-ar uita prin sticlă – ori au o posomoreală tot atât de inexpresivă ca şi când ar privi adormiţi la o lume ce nu le inspiră niciun sentiment. Şi, la drept vorbind, pentru ce le-ar fi inspirat? Vechii zugravi de biserici şi de icoane se-nchipuiseră probabil în locul sfinţilor pe care-i înfăţişau şi le-nţelegeau dezamăgirea de-a-şi fi jertfit viaţa pentru o lume care-n veci n-avea să fie mai bună, oricâţi oameni sfinţi ar fi trimis Dumnezeu pe pământ.

De multe ori, când se-ntorcea de la Policlinică, intrând în casă, Florina drept la icoana Mântuitorului se oprea, se uita lung în ochii Lui şi-l şoptea: «Şi Tu, Doamne, eşti dezamăgit. Deşi mă gândesc mereu la cuiele din oasele Tale, nu mă pot opri să nu mă supăr, să nu fiu dezamăgită. Iartă-mă!». Isus, atât de uman în icoana ei, devenise un permanent tovarăş de discuţie al Florinei. Ea-l spunea ofurile şi-şi răspundea ca din partea Lui. Icoana era partenerul ei de viaţă. Şi Gogu Eremia, fără niciun comentariu, în fiecare duminică se oprea uneori câteva clipe, alteori minute-n şir cu ochii-n ochii Celui din icoană.

Florina atinsese un nivel material la care, în vremea când dădea meditaţii pe cartofi şi pe ceapă, nici n-ar fi visat. Apartamentul îl datora doctorului Nicolae Dănescu – Dumnezeu să-l odihnească! – banii, maşina, atelierul dentar, felului cum îşi chibzuia fiecare leuţ. Îşi propunea – mai ales de când avea maşină – să vadă, în condiţii modeste însă nu meschine, toate locurile ce meritau văzute. «Dacă voi, părinţii mei, aţi fost o singură dată la băi, la Călimăneşti, măcar eu să vă răzbun şi s-aprind o lumânare peste tot pe unde-ar fi meritat să călcaţi. Dacă aţi fi avut altă mentalitate!».

Odată cu bonjurismul, o anumită pătură boierească socotea că iarna era sezonul Coastei de Azur; anotimpurile semi-reci – ale Parisului; iar vara – a Elveţiei. Boierimea mai măruntă îşi petrecea vara la moşie, având grijă ca din iarnă s-adune sloiuri de gheaţă într-o groapă adâncă, acoperită cu un strat gros de stuf, gheaţă care să răcească pe căldură băuturile, pepenii şi, pusă în răcitoare cu pereţi căptuşiţi cu plută, să păstreze hrana mai multă vreme chiar decât pivniţele în care de la prânz până seara ciorba

ajungea piftie.

Părinţii Florinei se număraseră printre-acei boiernaşi lipiţi pământului, vară-iarnă, moştenitori ai mentalităţii străbunilor care fuseseră tot ţărani, iar ţăranul de dinaintea celui de-al doilea război mondial, şi dacă se muta la o palmă de satul lui, se simţea străin. Comunismul, cu aspectul său penitenciar, trezise în oameni o mare sete a umblatului prin lume, considerat un adevărat succes al existenţei. După 1990, umblatul prin lume devenise, mai ales pentru îmbogăţiţii de revoluţie, o adevărată cartă de vizită, dacă nu chiar un substitut de *curriculum vitæ,* prescurtat pe americăneşte *si vi,* majoritatea celor care-l pronunţau neştiind nici măcar provenienţa prescurtării.

Florina, dornică pentru sufletul ei să vadă cât mai mult, nici măcar povestind altora ce văzuse, îi propusese lui unchiu-său să meargă împreună în Grecia. «Florina, poate o să ţi se pară ciudat ce-am să-ţi spun, dar eu consider un concediu adevărat şi-o excursie adevărată în străinătate, numai făcute de unul singur. Poate că nefiind eu o fire expansivă, nu simt nevoia să schimb impresii cu nimeni. Din punctul ăsta de vedere semănăm, aşa că du-te singură şi oricum cu avionul. Cu maşina nu e de trecut prin Bulgaria, decât doar cu o mitralieră marcă bună şi să fii şi bun ţintaş».

Lipsindu-i mitraliera, Florina luase drumul Neptunului. Dan îşi construise un mic hotel, cu o sală-restaurant, foarte aproape de Mare unde, până de curând, se aflase o terasă cu grătar. Alături de hotel, într-o îngrăditură – un paradis de flori – îşi înfoiau cozile superbe câţiva păuni, urmaţi respectuos de femele, modeste ca penaj, egale soţilor doar în cârâitul antipatic prin care natura demonstrează că pe lume nimic nu e perfect.

Dan o primise pe Florina cu braţele deschise, îi arătase proprietatea şi o invitase, «pe-un preţ de prieten», să locuiască şi să mănânce la el. Florina avea totul plătit la hotelul unde fusese Dan barman, încât îi mulţumea, dar… «Cu ce să te tratez?». «Cu o bere fără alcool». «Eşti consecventă ca inanimatele». De ei se-apropiase un bărbat înalt, suplu, cu faţă prelungă şi îngustă, cu părul tuns perie, cu ochi melancolici, între albastru şi cenuşiu, îmbrăcat ca de oraş: pantofi negri perforaţi, pantaloni subţiri *bleu-marine,* cămaşă în carouri portocaliu-stins şi albastru la fel de stins. Trei nasturi de la cămaşă descheiaţi, lăsau să se vadă un păr des ca şi cel din cap. Nu lanţuri, nu amulete. «Slavă Domnului!», îşi spuse Florina, care detesta bijuteriile la bărbaţi, trecându-i pe posesori, din primul moment, în categorii neavantajoase, cu toate că ţarţamurile «se purtau»: un fel de *si vi*-uri, într-o lume de maimuţe roabe ale «vizavi»-ului şi-ale «locaţiei», boli endemice ale inculturii post-decembriste: într-o lume a bulibăşelii numite «democraţie», în care nimeni nu mai minţea, ci spunea «neadevăruri». Minciuna şi verbul corespunzător ei probabil că fuseseră decretate drept «bolşevizante» ale sărmanei limbi române.

Doar la mâna stângă, bărbatul purta un ceas-brăţară din metal argintiu, pe care Florina nu ştia să-l evalueze, iar cu dreapta ţinea strâns mâna unui băieţel brun, cam de opt-zece ani, în bermude, cu un tricou fără mâneci, cu şlapi în picioare. «Salut, Dane», spuse bărbatul, iar băieţelul se smulse din mâna paternă şi i se aruncă de gât lui Dan. «Florina, dă-mi voie să-ţi prezint un fost coleg de liceu de-al meu şi de-al lui Mihai Dănescu şi pe tânărul expansiv din braţele mele. Domnul inginer Vladimir Mankiewicz şi fiul dumisale, Alexandru, elev, vai, la şcoala germană, doamna Florina Diaconu». Întinzându-i mâna inginerului, Florina spusese cu glas potolit şi fără ezitări: «Florina Diaconu, tehnician dentar».

Ei i se părea corect să-şi decline de la bun început starea profesională, spre a nu pricinui curiozitate ori decepţii. «Dacă Dan l-a menţionat pe Mihai Dănescu înseamnă că-l cunoaşteţi». «Lucrăm împreună din 1979, când eu aveam douăzeci şi doi de ani, iar Mihai treizeci şi doi». Florina îşi menţiona vârsta ori de câte ori i se părea că l-ar fi interesat pe interlocutor. «Aţi făcut şi nunta de argint – profesional vorbind, bineînţeles». «Nunta noastră de argint a coincis cu cinci ani de când ne-am emancipat amândoi: Mihai şi-a deschis cabinet, iar eu un mic atelier de tehnică dentară». «Şi lucraţi şi-acum împreună?». «Da. Ca doi siamezi». «Ştiam că Mihai şi-a deschis cabinet, mi-a spus şi unde. Ne-am întâlnit acum vreun an, când mi-a făcut cunoştinţă cu nevastă-sa. E şi ea dentistă?». «Este inginer chimist». «Mi-a spus un fost coleg că e divorţată şi că are un copil». «Nu e divorţată. I-a murit bărbatul în Africa într-o mină

care s-a prăbuşit. Cu cinci ani înainte de-a se mărita cu Mihai». «Împreună au copii?». «Nu». «Şi nici nu le trebuie», adăugase Florina în gând.

În privinţa copiilor pe care i-ar fi putut avea împreună, discuţia între Lucia şi Mihai se purtase deschis. Dacă Mihai dorea copii, Lucia îl înţelegea şi era gata să-i îndeplinească dorinţa, cei patruzeci de ani ai lui Mihai fiind arhi-suficienţi pentru un tată la primul copil. «Să ne mai gândim un pic», propusese Mihai, în intenţia de-a se sfătui în privinţa asta, ca în atâtea altele, cu Florina, «rabi al său de la Buhuşi». «Mihai, dacă simţi o dorinţă irepresibilă de-a vedea rezultatul iubirii tale cu Lucia, fă copii, adică semnează poliţe-n alb, cum se-ntâmplă de când lumea. Pentru moment, ţi se prezintă o poliţă cu acoperire: băiatul Luciei, un copil adorabil care te iubeşte şi care nu şi-a cunoscut tatăl. Gândeşte-te bine: un copil al tău nu te-ar îndepărta cu nimic de copilul străin? Acum e greu să-ţi închipui. Iartă-mă. Eu gândesc precum un copil orfan care şi-a dorit multe-n viaţă, dar niciodată fraţi pe jumătate, nici tată vitreg». «Înţeleg că-n locul meu n-ai face copii». «Ai înţeles bine».

Florina îşi duse mâna la ochi. I se părea că tace de-un secol. Uitase că-ntoarcerea-n trecut ignoră timpul real pe care-l evocă. «Doamnă, locuim în acelaşi hotel», i se-adresă inginerul Mankievicz. «Alaltăieri seară v-am văzut singură la masă şi cum nu mai erau locuri în restaurant m-am gândit un moment să vă cer voie să ne-aşezăm la masa dumneavoastră, dar tot eu m-am gândit că poate aşteptaţi pe cineva». «N-aşteptam şi n-aştept pe nimeni, aşa că veniţi la masa mea când vreţi. Lucian, care e chelner de pe vremea lui Dan, îmi face favoarea de-a nu-mi da parteneri de masă. Asta nu-nseamnă că nu mă trezesc cu persoane care-ntreabă: „E liber?", şi fără să zică nici bună-ziua se-aşază la masă, ignorându-mă». Florina zâmbise a pagubă. «Doamnă, mitocănia e boală fără leac», şi inginerul zâmbise şi el a pagubă. «Aş îndrăzni să spun şi fără frontiere», adăugă Dan. «Ca barman, am avut de-a face cu lume de la vlădică până la opincă; oricum, să te ferească Dumnezeu de mitocanul cu bani. Să vezi atunci ifose şi strâmbături din nas şi verificarea notei de câte zece ori».

*

Cei trei pasageri ai aceluiaşi hotel o luară încet spre «casă», pe-un drum care-i ferea de soare. Alexandru, cu-o jumătate de pas înaintea Florinei, i se uită nehotărât în ochi. «S-o-ntreb? Să n-o-ntreb? S-o supăra? M-o certa cumva tata?». «Alexandre, vrei să mă-ntrebi ceva?», îi ghici Florina gândul. «Dar nu vă supăraţi?». Florina dădu din cap a negare şi-i zâmbi luându-l de mână. «Doamnă, dumneavoastră aveţi copii?». «Nu. Sunt singură. N-am fost şi nu sunt măritată şi nici copii n-am». «Şi nu vă pare rău că n-aveţi?». «Alexandru!», îl fulgeră vocea şi privirea lui taică-său. «Domnule inginer», i se-adresă Florina tatălui, indignat de-ndrăzneala copilului, «băiatul mi-a pus întrebări esenţiale care-i vin în minte oricărui om când cunoaşte pe cineva. Alexandru încă nu ştie ce este ipocrizia, acest mentor al societăţii adulte». Inginerul tresări la ultimele cuvinte ale Florinei, care nu-i erau adresate lui Alexandru. «Puiule, pe mine poţi să mă-ntrebi orice. Să ştii că nu mă supăr». Copilul o strânsese de mână vrând să-i dea de înţeles că ei doi mai aveau multe să-şi spună, apoi o luase un pas înaintea lui taică-său şi-a Florinei. «Alexandre», îl strigase Florina, ca şi când ar fi fost departe unul de altul, «mie să-mi spui Florina».

«Acuma, că am rămas între noi, adulţii – vrând să depăşesc mentorul vârstei noastre – îmi permiţi să-ţi spun şi eu pe nume şi să te rog să-mi spui Vladimir?». «Cum doriţi dumneavoastră, domnule». «Florina, îţi pare rău că n-ai copii?». «Îmi pare rău că n-am o familie tradiţională: bărbat, copii, căţel, purcel». «Chiar n-ai avut ocazia să-ţi faci o asemenea familie? Greu de crezut». «De ce?». «Fiindcă eşti foarte armonios alcătuită, eşti distinsă, inteligentă». «Vladimir, dacă în familie ai fi avut o boală pe care-ai fi riscat s-o transmiţi ai fi făcut copii?». «Nu. Dar asta nu-nsemna să nu te măriţi». «În mod cinstit, da. La vârstă coaptă şi răscoaptă, când nu se mai pune problema copiilor, ci doar a unei tovărăşii de viaţă, a unei frăţii de cruce, e cu totul altceva». «Acum te-ai încumeta să-ţi iei pe cap un bărbat care să mai aibă şi nişte pietroaie atârnate de picioare?». «Discuţiile de principiu, fără material didactic spre

demonstraţie, mi se par sterile. Pe mine nu mă interesează deloc să fiu măritată. Mi-aş dori, în mod paşnic, o tovărăşie de viaţă, deşi mi-ar trebui multă bunăvoinţă ca să mă dezbar de fixurile mele de fată bătrână». «Fată…». «Domnişoară, hai, ca să vorbim ca la starea civilă». «Jucăm cu cărţile pe faţă, da?». «Da, domnule, pocker american… Ce uşor e să vorbeşti despre tine cu un om necunoscut. Nu-mi vine să cred». «Fiindcă ţi se pare că este pentru prima dar şi pentru ultima oară… Dacă vrei îmi răspunzi, dacă nu – nu, şi, oricum, te rog să-mi ierţi indiscreţia».

Florina îl privi plină de curiozitate. «Există vreun bărbat în viaţa dumitale?». «Da. Trei: un frate al mamei – cu el îmi petrec duminica şi mergem împreună la spectacole – Mihai Dănescu şi un tânăr pe care nu-l cunoşti, prieten, ca şi Mihai. Îl cheamă Radu Ghervase, e filolog». «A, o vedetă a Revoluţiei!». «Vedetă care-a dispărut de pe firmament şi e doar redactor la o editură». «Dacă nu mă-nşel, nu există nimeni care în limbaj corect s-ar numi „un bărbat în viaţa unei femei”. Şi totdeauna a fost aşa? Iartă-mă că mă erijez în duhovnic». «Nu. Cel mai greu lucru pe lumea asta este să ai mereu în minte un termen de comparaţie». «Numai moartea lasă termeni de comparaţie imuabili, în dezavantajul celor comparaţi cu modelul *princeps*». «Ai dreptate. Cine trăieşte este în primejdie de-a se deprecia ca model, de parc-ar umbla printr-un teren minat». «Iluziile despre oamenii vii, dacă nu se sting, se fisurează însă pe ici, pe colo. Timpul – un duşman de moarte al iluziilor».

Florina se gândea – şi nu pentru prima oară – cum ar fi evoluat relaţia ei cu doctorul Dănescu dacă moartea nu i-ar fi despărţit. În ultimii lui doi ani de viaţă, de când doamna doctor Aura Dănescu sembolnăvise de cancer genital, între Florina şi doctor, fără nicio vorbă, se stabilise o relaţie castă, fiecare având sentimentul că orice apropiere fizică ar fi fost un păcat de neiertat faţă de femeia care-şi pierduse atributele feminităţii. Boala doctoriţei Dănescu şi moartea doctorului Dănescu o marcaseră cu fierul roşu pe Florina şi o apropiaseră de Mihai. Acesta, neavând niciun dubiu cu privire la dragostea dintre Florina şi tatăl lui, nu se simţea inhibat în dorinţa şi-n curiozitatea pe care i le stârnise totdeauna Florina. «Mihai, eşti frumos, deştept, spiritual. Dacă ne-am fi cunoscut în alte-mprejurări cred că m-aş fi-nscris şi eu în marele tău război de iubite, cu toate că nu sunt omul clipei şi-al aventurii. Dar… aşa… putem fi numai prieteni», îi spusese Florina lui Mihai într-o zi când el nu-şi dăduse osteneala măcar să-şi voaleze intenţiile. «Florina, chiar nu poţi să uiţi?… Vrei să trăieşti toată viaţa ca o pustnică?». «Nu ştiu, Mihai… Dar cu tine în niciun caz», şi-o apucase un plâns căruia încerca să-i înăbuşe suspinele, apăsându-şi gura cu amândouă mâinile.

Cât timp să-i fi luat Florinei gândurile? Se uită jenată la bărbatul de lângă ea; ca şi când i-ar fi dat o întâlnire la care nu s-ar fi prezentat, iar în momentul acela s-ar fi aflat din întâmplare unul în faţa celuilalt. El oare la ce se gândise în vremea asta? «Timpul – duşmanul nostru, al tuturor, şi dacă suntem şi dacă nu suntem zeităţi pentru cineva. El e acelaşi. Numai noi trecem prin el». «Şi murim», spuse calm, ca pe ceva banal, Vladimir Mankiewicz. «Dramatică nu este moartea, este imposibilitatea de-a te-ntoarce o clipă măcar în realitatea care ţi-a fost dată». «Şi dacă ne-am putea întoarce-n timp ce moment ţi-ai alege? Bineînţeles, dacă vrei să-mi spui». «Întrebarea asta nu m-a luat pe nepregătite. M-aş întoarce-n clipa când am văzut lumina zilei, aş refuza să respir şi m-aş cufunda în neştiinţa din care-am apărut». «În viaţa ta n-a fost chiar niciun strop de lumină la care să vrei să te-ntorci, Florina?», o-ntrebă Vladimir pe-un ton de mustrare. «Ba da. Însă am plătit lumina asta cu atâta suferinţă încât aş da totul pe nimicul primordial».

Vladimir Mankiewicz simţi că ceva i se topeşte-n suflet în faţa acestei femei care, fără să fie-arogantă ori să afişeze mare siguranţă de sine, părea destul de distantă şi mai ales singuratică. Oricum, o persoană care-ţi sugera că nu-ţi poţi îngădui cu ea libertăţi ce nu-ţi ridicau probleme faţă de alte femei. Abordările de tip teoretic pun între oameni o anumită distanţă, asta de multe ori însemnând o piedică în calea unei relaţii simple şi firești. Lui Vladimir Mankiewicz i se părea că discuţia lor o apucase pe-un drum încălcit, pe care participanţii trebuiau să fie atenţi la fiecare cuvânt rostit, ca şi când ar fi avut de dat cândva socoteală pentru el, la o anchetă oficială.

Se gândi el s-aducă vorba despre ceva mai *terre-à-terre*. «Florina, cum de n-ai făcut o facultate?».

«Între 1975 şi 1976 am fost studentă la Medicină. Am fost exmatriculată fiindcă am omis să scriu în autobiografie că tata murise la Jilava». «La cât fusese condamnat?». «N-a fost condamnat fiindcă n-a fost judecat». «Şi după ’90 n-ai încercat să-ţi reiei facultatea, să te plângi, să ţi se facă dreptate?». Florina-l privi cu îngăduinţa blândă pe care i-o arăţi unui copil naiv. «La treizeci şi trei de ani nu te mai apuci de-o facultate ca Medicina, iar ca să mă aflu-n treabă cu altă facultate, numai ca să se cheme că sunt licenţiată şi nu doar tehniciană, uite că nu m-a interesat. Vorbeai de dreptate. La insistenţele lui Mihai, m-am dus în satul din Oltenia unde m-am născut, ca să văd dacă mi se restituie averea părinţilor mei, pe care mama, de frică, o cedase în 1960. Primarul s-a uitat sever la mine şi mi-a spus pe un ton de casaţie: „După cum bine ştiţi, mama dumneavoastră, liberă şi nesilită de nimeni, a cedat totul Gospodăriei colective. Dacă aveţi pretenţii faceţi proces, iar pe mine puteţi să mă reclamaţi unde poftiţi”. „Domnule primar, de mult eu nu mai fac reclamaţii decât la Dumnezeu. Vă doresc numai bine, iar acum mă duc la cimitir să scuip pe două morminte, în numele tatălui meu”. Aflasem între timp că pe tata îl împinseseră la puşcărie doi inşi din sat: unul era tatăl primarului post-decembrist. Dacă mai era nevoie, am aflat, odată în plus, că legea e una, dreptatea alta. Pe cele două morminte însă n-am scuipat; nici n-am călcat în cimitir».

«Florina, de ce defetismul ăsta? De ce atâta neîncredere în posibilitatea de-a-ţi face dreptate? Chiar eşti convinsă că pe lumea asta nu se poate face şi dreptate? Chiar aşa să renunţi la munca părinţilor tăi!». «Dragul meu, mi-e atât de urât să am de-a face cu autorităţile încât am hotărât să-mi cruţ puterile şi să-mi închipui că zisul comunism n-a murit şi că zisa democraţie nu i-a luat locul. Vladimire» – tonul Florinei era potop de amărăciune – «dreptatea e cuvânt de dicţionar, aşa cum proverbul „ai carte, ai parte” e lozincă de cazinou». La ultimele cuvinte ale Florinei, Vladimir făcu ochii mari, apoi izbucni în râs. «Îmi pare bine că te-am făcut să râzi. Începusem – vorbesc despre mine – s-o cotesc spre melodramă».

Alexandru veni un pas înapoi şi-o apucă pe Florina de mână. «Vreau să râd şi eu cu voi». «Foarte bine», îi spuse Florina şi-l privi cu duioşie. În vremea asta se auzi un *i-ha, i-ha,* de fapt un *i-ha* pe două glasuri: unul de măgar adult, altul subţirel – de pui. O măgăriţă şi puiul ei – băiat, amândoi de un gri deschis, aproape alb, stăteau cu capetele ridicate şi răgeau, într-o reculegere perfectă, ca şi când s-ar fi înscris unei chemări de undeva din văzduh. Cei trei oameni se opriră şi-i ascultară neclintiţi, ca nişte participanţi respectuoşi la o ceremonie sacră. Alexandru se-nălţă pe vârfuri şi-i şopti Florinei: «Crezi că ei vorbesc cu cineva?». «Cred că da. Cu fraţi de-ai lor pe care noi nu-i vedem», îi şopti şi Florina pe un ton de taină. Măgarii mai răgiră o dată, apoi se-apucară paşnic de păscut.

Vladimir se uită la ceas: «Este ora când pe Litoral mănâncă de prânz prima serie. Oare după măgari s-or ghida restaurantele-cantină?». «Mama a făcut liceul la Craiova», spuse Florina. «Pe vremea ei, despre cineva care se ţinea strict de-un orar, în oraş se spunea că este punctual ca măgarul Mitropoliei. Pe-atunci, Mitropolia din Craiova avea un măgăruş care răgea la ore fixe. Puteai să-ţi potriveşti ceasul după răgetele lui». «Cui s-or adresa oare măgăruşii, la ore fixe, sau cui or răspunde? Oare unui duh cosmic al neamului lor?». «Tată, ce-nseamnă duh?». Vladimir închise ochii şi oftă. «Ceva ce se presupune că există undeva, dar pe care noi nu-l putem vedea şi nici auzi», îi răspunse Vladimir băiatului, căutând să-şi aleagă fiecare cuvânt pentru a se face mai bine înţeles. Alexandru dădu din cap a dubiu. Era limpede că nu-l mulţumise răspunsul lui taică-său.

«Alexandre», se gândi Florina să intervină, «de extratereştri ai auzit precis. Ei locuiesc undeva departe, în univers, dar noi nu-i întâlnim. Cred că şi cu duhurile este la fel. Ele umblă prin locuri unde noi n-ajungem. Eu aşa cred, dar n-aş putea să jur că nu mă-nşel». «Dac-ai şti cât am plâns când am văzut *Extraterestrul,* un film». «Şi eu am plâns, Alexandre». «Ţi-a părut rău c-a plecat de la noi?». «Da». Încet, se-apropiară de măgăruşi. Florina îi mângâie pe spinare. Şi mama şi puiul ridicară capetele. Florina îşi trecea ca o adiere degetele între urechile lor, iar ei întoarseră capetele ca să-i arate că le plăcea atingerea plină de iubire. Florina îşi lipi obrazul de capul fiecăruia şi-i sărută pe frunte. «Credeţi că mănâncă dropsuri?», îi întrebă Alexandru pe taică-său şi pe Florina. Ea îl luă pe Alexandru şi-l duse în faţa măgăruşilor. «Pune dropsurile în palme, o palmă – pentru mamă, una – pentru pui».

Prudenţi, mamă şi pui, mirosind fiecare mai întâi mâna care i se-ntindea, apucară delicat dropsurile cu buzele şi apoi le ronţăiră. Alexandru îşi lipi obrazul de capul fiecărui măgăruş şi-l sărută cu sete. Florina, de rămas-bun, îi mângâie pe spinare şi-i sărută între urechi. Cei trei se depărtară de măgăruşi. Alexandru le făcu încă multă vreme cu mâna. Florina avea un zâmbet ce-i lumina tot chipul de parcă ar fi avut o-ntâlnire cu duhul cosmic al măgăruşilor. Vladimir stătuse la distanţă tot timpul scenei de tandreţe dintre patrupede, fiu-său şi Florina, pe care simţea o nevoie acută s-o strângă-n braţe şi s-o sărute. «Câtă tandreţe reprimată e-n femeia asta», se gândea Vladimir şi oftă.

Văzuţi la masă, Vladimir, Florina şi Alexandru păreau o familie. O privire mai atentă ar fi remarcat o anume prudenţă în gesturi a femeii, lucru neobişnuit într-o familie. «Carnea asta e cam tare», spuse Alexandru. «Mi-e frică s-o tai, să nu vărs sosul pe masă». «Ţi-o dau pe-a mea în care văd că intră uşor furculiţa. Dar mai întâi s-o tai bucăţi ca să nu mai riscăm nimic», şi Florina făcu schimb de farfurie cu Alexandru. «Tot aşa ai fost şi tu răsfăţată cum îl răsfeţi tu pe Alexandru?». «La vârsta lui eu mâncam la semi-internat. Iar în vacanţe – singură. Mama pleca la slujbă dimineaţa şi se-ntorcea noaptea. Era magazioneră la o cantină unde mâncau patru mii de oameni». «Oare femeii ăsteia îi trezesc mereu o durere cu orice-ntrebare?».

Vladimir şi le-aminti pe cele două Erji care le ţinuseră părinţilor lui impecabil gospodăria. Doamna doctor Lena Mankiewicz în viaţa ei nu spălase o farfurie măcar. De când cele două Erji dispăruseră de pe firmament – una la Dumnezeu, cealaltă – plecată la ea în secuime, doamna doctor găsise o femeie pentru curăţenie, iar de mâncat mânca în farfurii de unică folosinţă şi bea din pahare tot de unică folosinţă, mâncarea fiindu-i furnizată de-o vecină. Singurul efort era încălzirea mâncării la microunde, în vase de ceramică pe care le spăla tot vecina furnizoare de hrană. Lui Vladimir îi lăsă gura apă când îşi aduse aminte felurile de mâncare delicioase ce ieşeau din mâinile şi din ştiinţa celor două Erji.

«Florina, tu găteşti?». «Da. O masă-masă mănânc doar o dată pe zi. Ca orice om care a mâncat o viaţă de la cazan, simt şi eu nevoia să mănânc o mâncare gospodărească, pe gustul meu. Fac lucruri simple, dar eu zic că sunt bune. Duminica mă străduiesc să invent ceva mai rafinat pentru unchiu-meu». «El n-are familie?». «Ba are. De nevastă e despărţit, fără să fie divorţat. După aproape patruzeci de ani de căsătorie. Nu pentru vreo junǎ, fiindcă trăieşte singur. Are o fiică, inginer chimist, care locuieşte cu socrii… Dacă ai fost coleg de liceu cu Mihai şi cu Dan ai fost şi cu ei: vară-mea, Magdalena Eremia, iar bărbatu-său, Mihu Dragnea. «Tatăl Magdalenei, un doctor eminent, l-a-ngrijit pe tata până-n ultima lui clipă şi-o-ngrijeşte acum şi pe mama». «Gogu Eremia este unul dintre cei trei fraţi ai mamei». «Mama ta ce vârstă are?».. «A murit acum şaptesprezece ani. Anul ăsta ar fi-mplinit şaptezeci şi unu. Unchiul Gogu e singurul care mai trăieşte dintre cei cinci copii câţi au fost la părinţi, de fapt la casa bunicii, rămasă văduvă de tânără. Au fost trei băieţi şi două fete». «Presupun că ai veri şi dinspre mamă şi dinspre tată». «Am, dar nu-i cunosc. Neamurile mele, cu excepţia unchiului Gogu, sunt toate în Oltenia. Din 1960, când mama a dat averea şi a plecat cu mine la Bucureşti, mama nu s-a mai văzut niciodată cu neamurile ei. În afară de unchiul Gogu. Pe unchiul Gogu, toate neamurile îl asediau cu solicitări de pile: că el era doctor şi-ngrijea şi mărimi din Partid! Şi unchiul Gogu s-a căciulit pentru neamuri şi le-a ajutat cum a putut mai bine. Deşi la ţară oamenii se socotesc neam pân' la a şaptea spiţă, mama şi cu mine eram ignorate, nefiind nimănui de niciun folos, ba mai având şi-un mort în puşcărie politică… Te rog să mă ierţi că te indispun cu-o poveste, obişnuită începând cu anul 1945».

Vladimir apăsă cu palma lui îngustă mâna pe care Florina o ţinea pe masă. «Nu vrei să bem ceva?». «Tu, copile ce vrei să bei?», îl întrebă Florina pe Alexandru, căruia i se umpluseră ochii de lacrimi ascultându-i povestea. «Eu, eu – o citronadă», răspunse băiatul, ca trezit brusc din somn. «Iar eu o bere fără alcool», spuse Florina calm, ca şi când până atunci s-ar fi vorbit despre cele mai obişnuite lucruri, încercând să ascundă jena pe care-o simţea ca pe-un cui în pantof. «Doamne, cum m-ai lăsat să spun asemenea vorbe unui străin şi cu un copil de faţă? Cum, Doamne?». Vladimir se duse la bar de unde se-ntoarse cu flaconul de citronadă şi cu sticla de bere într-o mână, iar în cealaltă cu un pahar de votcă.

«Sănătate!», zise el după ce umplu paharul Florinei şi pe-al său. «Sănătate!», răspunseră într-un glas Florina şi băiatul. Lui Vladimir îi veni în minte un banc auzit de curând. La o petrecere cineva ridică paharul şi le urează mesenilor «Sănătate!», la care alt participant adaugă «şi noroc, fiindcă ăia de pe „Titanic" erau toţi sănătoşi». Îi veni să zâmbească, dar momentul nu era potrivit pentru spus bancuri.

La despărţire, Vladimir şi Florina, spre bucuria lui Alexandru, se hotărâră să se-ntâlnească la masa de seară. Din acea zi, mâncau împreună, mergeau împreună la plajă şi la înot, se plimbau seara pe esplanada hotelurilor din Olimp, trecând apoi pe faleza de la Neptun, până la zidul ce separa teritoriul vilei pe care lumea o numea tot «a lui Ceauşescu», deşi presupusul posesor demult fusese împuşcat, vila găzduindu-i pe succesorii lui post-decembrişti. Alexandru îşi găsise o tovărăşie plăcută în cei patru băieţi ai unor vecini de vacanţă, sectanţi, foarte civilizaţi şi neîncercând să facă prozeliţi.

Din vorbă-n vorbă, tatăl şi mama celor patru băieţi le spuseseră Florinei şi lui Vladimir – asupra relaţiei dintre aceştia nefiind lămuriţi – că aparţineau unei secte căreia fiecare membru îi vărsa lunar zece la sută din ceea ce câştiga, bani folosiţi întru ajutorarea credincioşilor, fie în nevoie, fie care-şi propuneau un scop anume. Aşa ajunseseră ei – soţul kinetoterapeut, soţia profesoară de matematică – fiecare din familie cu zece copii, cu părinţi modeşti: taţii – acari la C. F. R., mamele – femei de serviciu la câte o şcoală. «Vă felicit pentru asemenea organizare», le spusese Florina cu toată sinceritatea. «Înseamnă că la conducerea sectei sunt oameni cinstiţi», adăugase Vladimir. «Cu adevărată frică de Dumnezeu», şoptise profesoara. «Să-ţi fie frică de Dumnezeu şi ruşine de oameni», îi spunea Florinei adesea maică-sa, înainte de-a se-mbolnăvi. «Mamă», i se-adresă în gând Florina maică-sii, «mie mi-e frică de oameni şi ruşine de Dumnezeu. Cred că am ajuns la o concluzie mult mai potrivită realităţii decât ceea ce mă-nvăţai tu». «Bine că mai există ceva organizat cinstit în ţara asta, fie şi o sectă religioasă. Altminteri, numai tâlhăria este organizată, perfect organizată», se gândea Vladimir, în replică la spusele profesoarei.

La ora zece, toată societatea lor se retrăgea la culcare. «Alexandru, după ce-ţi faci duş şi te văd în pat, aş vrea să mai stau de vorbă cu Florina. Ce zici?». «Sigur. Poate mâncaţi şi o-ngheţată bună la cofetăria aia de mai sus». «Poate».

După ce-şi văzu băiatul în pat, cu veioza aprinsă şi cu un volum de Sadoveanu în mână, Vladimir îl sărută pe frunte şi-i ură noapte bună şi vise frumoase. Bătu uşor la uşa Florinei care întrebă: «Cine e?». «Vladimir». Florina, îmbrăcată într-un halat de baie violet, îi deschise uşa şi-l privi a-ntrebare. «Iartă-mă că nu te-am chemat pe mobil, dar m-am gândit că e mai bine să te invit prin viu grai». «Sper că nu la vreo discotecă». Vladimir râse. «Poate la o-ngheţată, ca să mai stăm de vorbă». «Eu propun să mergem pe faleză şi să stăm pe-o bancă». «Şi-o să ne pape ţânţarii». «Drept e! Atunci propun să ne luăm de sub terasă două scaune şi să ne-aşezăm pe marginea piscinei. De-acolo nu deranjăm pe nimeni». Zis şi făcut. «Florina, încă e deschis la bar. Vrei să bei ceva?». «Eu, neschimbată, ca inanimatele, vorba lu' Dan: o bere fără alcool». Vladimir se-ntoarse repede cu berea şi cu un vermut alb pentru el.

«De ce zâmbeşti, Florina?». «Zâmbeam momentului pe care-l trăim, un moment rar, când viaţa pare că merită ceva, un moment când uiţi de rutină». «Ce ţi se pare mai greu de suportat în viaţă?». Florina, cu ochii la luna roşie ce se reflecta în apa din bazin, răspunse imediat, spaţiind cuvintele: «Remuşcările, boala, monotonia rutinei… Dar ţie?». «Aş adăuga dezamăgirea pe care ţi-o oferă semenii». «Asta intră-n legile vieţii… ca şi moartea. E greu să nu te doară dezamăgirile, dar trebuie să ne-nvăţăm cu ele». «Când vin de la oameni pe care i-ai iubit sunt mai rău decât o moarte». «Vladimir, e un proverb, oriental cred, care spune că o faptă rea poate fi-ndreptată printr-o faptă bună; o vorbă rea nu mai poate fi-ndreptată cu nimic. Dar şi peste vorbele rele, ce-ndepărtează oamenii unii de alţii, se mai aşterne praful, uitarea. Viaţa e-un permanent exerciţiu de uitare şi de iertare».

«Florina, tu n-ai fost măritată. Nu-ţi închipui cât de complicată e viaţa într-un cuplu. Eu m-am însurat din dragoste nebună. Luana, cea pe care am luat-o de nevastă, este cu cincisprezece ani mai tânără decât mine. Curând am observat că tot ce-i spuneam despre mine îmi era servit la un moment dat ca acuzaţie.

Am început să mă supraveghez faţă de ea, de parcă aş fi comis un delict pe care nu trebuia să-l afle anchetatorul. Aşa am ajuns s-o mint în legătură cu fapte inocente. În loc să-i spun cinstit că după o zi de-nţepeneală în faţa calculatorului mergeam la tenis, ca să mă destind, o minţeam că m-am dus pe-un şantier». «Crezi că există vreun om faţă de care poţi vorbi cum vorbeşti cu tine însuţi? Am reţinut un sfat dintr-un roman poliţist: nu spune nimănui ceea ce nu vrei să se afle. Deci, să te comporţi ca un infractor care se străduieşte să nu lase urme. Şi asta cu oamenii cei mai apropiaţi. Vai de capul nostru…». «Cu oamenii cei mai apropiaţi… Mă gândesc la mama. Nu e un geniu, dar nici tâmpită nu e. Când m-a văzut că nu tresar la ideea monarhistă şi că nu mă duc să stau călare pe gard la biserica Sfântul Gheorghe ca să le văd cu ochii mei pe majestăţile-lor, o lună şi ceva îmi trântea receptorul când îi telefonam. Mă feresc să-mi manifest faţă de ea vreo părere politică, exact ca marinarul care evită stâncile». «Dacă un domn, reprezentând floarea intelectualităţii române, declară, în anul 2000, monarhia ca fiind de drept divin, regele fiind unsul lui Dumnezeu…». «Ăsta măcar o face din interes, dar unii ca maică-mea…?». «Fiindcă aşa e şic. Aşa se poartă-n „lumea-bună”. Mie, oameni la care ţineam şi cărora şi astăzi le sunt recunoscătoare, mi-au întors spatele în 1990, fiindcă n-am semnat condica de prezenţă-n Piaţa Universităţii, nu m-am declarat monarhistă şi nu mi-am manifestat nicio opţiune politică. Numai nu mi s-a spus în faţă că aş fi fost agentă a Securităţii». «În ce relaţii mai eşti cu-aceşti oameni?». «Urbane. Le-am rămas recunoscătoare pentru tot ce le datorez. Le dau câte un telefon de sărbători… Dar să spun că m-am întors la ce-a fost înainte de ’90, asta nu. Cum pot nişte oameni care n-au nicio legătură cu politica să uite, să şteargă prietenii pentru opţiuni politice diferite, mie nu-mi intră-n cap. 1990 a fost un test pentru români». «Şi la ce concluzie te-a dus testul ăsta?».

«Să-i spun, să nu-i spun?», se gândi Florina. Se angajaseră să joace cu cărţile pe faţă. «La concluzia că suntem jalnici. Ambiţii, ură, dezbinare, iar Ţara ducă-se dracului! Să nu fie-n stare un popor să aibă un guvern fără U. D. M. R.! Halal popor!». Florinei îi venea să plângă, iar Vladimir se străduia să-şi păstreze calmul. «Florina, tu, ca şi mine, înţeleg că nu-ţi manifeşti nicio opţiune politică, dar în sinea noastră fiecare avem totuşi una. A ta care e? Bine-nţeles, dacă vrei să-mi spui». «Rău trebuie să se fi pârlit şi omul ăsta cu semenii lui de-mi spune mereu „dacă vrei să-mi spui”», se gândi Florina la-ntrebare. «Crescută la cămin şi la semi-internat, dând în timpul liceului meditaţii la matematică pe cartofi, pe fasole, pe ceapă, trăită-n sărăcie, mi s-ar părea indecent să nu fiu de stânga. Părinţii mei, fără să fi fost bogaţi, au dus până-n comunism şi chiar până în 1957 o viaţă-ndestulată. Primeau musafiri, cu miei, cu purcei, cu somni la proţap. Eu n-am trăit, pân-am „ieşit pe leafă”, decât în sărăcie. Apoi foarte modest. Am fost bine-mbrăcată fiindcă verişoara mea Magdalena îmi dădea lucrurile pe care nu le mai purta, iar la slujbă, o doctoriţă foarte cochetă, îmbrăcată până-n ’89 numai cu lucruri de la pachet, de calitate, cum se sătura de garderoba ei mi-o trecea mie. Acum îmi cumpăr din când în când câte ceva de la *second hand.* Cam asta e arta mea poetică».

După ce-i trecuseră vaporii post-decembrişti, atât cât mai lucrase la policlinică, doctoriţa Bengliu nu ştia cum să se poarte mai frumos cu Florina. De când ajunsese directoare a unei firme de medicamente, prin amantul «florar», devenit între timp mare om de afaceri, doctoriţa îi oferise Florinei un post foarte avantajos la firma ei de medicamente. Florina îi mulţumise spunându-i adevărul şi anume că obţinuse autorizaţie pentru o firmă de tehnică dentară, la care era şi patroană şi salariată, singura salariată, plătindu-şi cotizaţiile de pensie ca orice angajat.

«Florina, eu sunt salariat la o firmă internaţională de construcţii. Leafa e bună, dar şi muncesc de-mi sar capacele. Deşi n-am motive să mă plâng de niciun moment al vieţii în care-aş fi dus-o rău, cu tată arhitect şi cu mamă doctoriţă, şi eu sunt de stânga. Nu pot ignora mizeria din jurul meu şi nici chiar mizeria din lume. Când mă gândesc la cheltuielile de reprezentare ale firmei şi la leafa muncitorilor români de la aceeaşi firmă, nu pot fi în sufletul meu decât de stânga».

Tăceau de-o bună bucată de vreme, urmărind luna reflectată-n bazin. «Ce păcat că nici măcar un moment nu putem scăpa de trecut. Să-l încuiem undeva, să-i punem leucoplast la gură», rosti, în fine,

Florina, zâmbind a neputinţă, ca în faţa unui bolnav pe care nu-l poţi ajuta cu nimic. «Să ni se-acorde măcar o clipă de uitare… Zâmbeai atât de senin când ne-am aşezat aici… Florina, deşi n-am evocat vreo veselie, eu am totuşi un sentiment de-mpăcare, chiar de reuşită… Văd că mă priveşti mirată. Ştii de ce? Pentru că e-atât de rar să stai cu-adevărat de vorbă cu cineva. Să nu debitezi platitudini convenţionale fiindcă prudenţa te-ndeamnă să nu-ţi dezvălui nici pic din suflet şi nici pic din convingeri. Ori, pentru a-ncerca să atenuezi platitudinea, să discuţi despre cărţi citite sau despre filme, spectacole de teatru, expoziţii de arte plastice…». «Gusturile oamenilor în materie de artă sunt totuşi revelatoare în privinţa fiinţei lor, de multe ori chiar concludente. Îţi demască imediat snobii. Deci, pentru urechea atentă, asemenea discuţii nu sunt timp pierdut». «Recunoaşte, Florina, că reprezintă, totuşi subterfugii pentru a ascunde părerile esenţiale despre lumea-n care trăieşti». «Ce e drept, nu e păcat!». «Mi-am permis indiscreţia de-a-ţi pune întrebarea cu privire la vreun bărbat din viaţa ta şi nu m-am îndoit nicio clipă că-mi spui adevărul. Să ţi-l spun şi eu pe-al meu. Sunt divorţat de doi ani, am doi copii: o fată de doisprezece ani, rămasă la fosta mea nevastă, şi-Alexandru, care are opt ani şi a rămas la mine. Casa în care-am stat în timpul căsătoriei este a foştilor mei socri, o vilă-n Cotroceni. Eu cu Alexandru ne-am întors în vila părinţilor mei. Noi, băieţii, locuim la etaj, mama – la parter, făcând menaj separat. Am găsit o femeie destoinică pentru menaj, iar pentru Alexandru, ca să fie supravegheat şi să primească şi o educaţie ca lumea, am găsit o profesoară de română, pensionară, femeie de-o remarcabilă cultură, de la care ai ce-nvăţa la orice vârstă. Am vrut s-o luăm cu noi la Mare pe doamna profesoară – o cheamă Laura Angelescu – dar mi-a spus că Alexandru are nevoie de-o legătură mai strânsă cu mine şi nu doar de maximum un ceas pe zi, din păcate. Când nu sunt obligat să plec din Bucureşti, cu fiică mea Alina mă văd numai duminica, împreună cu Alexandru şi cu Luana, fosta mea nevastă… Văd că nu mă-ntrebi de ce ne-am despărţit». «Eu ascult ceea ce mi se spune; de-ntrebat nu-ntreb. Nu poţi şti niciodată în ce durere loveşti cu o-ntrebare». «Eu, cu fiecare-ntrebare pe care ţi-am pus-o, am nimerit într-o durere». «Ce vină ai tu că viaţa mea e-mpănată cu dureri? Greu era să nimereşti într-o zonă neutră».

«Deşi nu era greu să-ţi dai seama că Luana şi cu mine eram departe de-a fi un cuplu nu ideal, ci potrivit, am făcut împreună doi copii, eu sperând că ei aveau să-i schimbe optica asupra lumii, în sensul de-a nu se mai purta de parc-ar fi fost buricul-pământului şi nici mie să nu-mi mai fi monitorizat şi să nu-mi mai fi sancţionat şi o ridicare de sprânceană. E-atâta naivitate-n dragoste, atâtea aşteptări fără acoperire, atâtea poliţe semnate-n alb. Copiii n-au schimbat nimic. Deşi a luat lecţii de naştere fără dureri, Luana s-a chinuit îngrozitor la amândoi copiii. Având ea un bazin foarte-ngust, ginecologul i-a recomandat din primul moment cezariană, ca să nu rişte să piardă copiii. N-a convins-o, pentru că refuza o cicatrice pe burtă…». «De multă vreme, cezarienele nu se mai fac pe verticală, adică de la buric în jos, ci se fac orizontal, deasupra regiunii pubiene». «Da, dar un muşchi tăiat nu mai e niciodată ce-a fost înainte, ce ştii dumneata!». «Ce e drept, nu e păcat!». «Atâta s-a chinuit şi în felul ăsta a chinuit şi copiii, încât ginceologul s-a mirat că ei n-au murit sufocaţi. De alăptat nici vorbă. Degeaba pledoarii cu privire la valoarea laptelui matern. Important era ca ea să nu-şi strice sânii. Tu ce-ai fi făcut în locul ei?», şi Vladimir căută avid privirea Florinei.

«Singura mea problemă a fost să n-am copii. Nu-mi iau dreptul să judec o femeie care-a născut copii. Din ceea ce-mi povesteşti despre soţia ta…». «Fostă». «Fostă! Din tot ce-mi spui observ că există femei care se gândesc la propria persoană mai mult decât la oricine altcineva. Să te iubeşti pe tine mai mult decât pe oricine… E de condamnat? Nu e de condamnat? Grija asta excesivă de propria persoană cred că demonstrează mai ales neîncredere în oameni: teama că efectele unei maternităţi obişnuite riscă să te scadă în ochii bărbatului. S-au văzut destule cazuri când bărbaţii-şi lasă nevestele fiindcă ele s-au îngrăşat; în fine, ăsta măcar e pretextul. Oamenii, ultra-preocupaţi de aspectul propriei persoane, au probabil impresia că păstratul cât mai mult timp măcar al siluetei ar echivala cu nişte bani în bancă „pentru Doamne fereşte!”. Noi, care nu suntem niciun fel de vedete, ne-am obişnuit cu imaginea femeii-mame, gata să sacrifice orice de dragul copiilor. Mamele care se uită în jur şi văd atâţia părinţi lăsaţi la

voia Domnului de copii se gândesc şi la ele. Şi-apoi teama de bătrâneţe… cred că este-o obsesie pentru cei ultra-preocupaţi de propria persoană… E-atât de greu să dai verdicte…». «Eu zic că, dorind să devii părinte, consimţi obligatoriu la anumite renunţări…». «Tu la ce ai renunţat de dragul copiilor?». «La orice moment liber din puţinul timp cât nu muncesc: din păcate, foarte puţin». «Acum, puţinul ăsta i-l poţi oferi lui Alexandru, nu şi surorii lui, în afara duminicilor, cum spuneai».

«Copiii n-au schimbat cu nimic viaţa Luanei: coaforul – coafor, manichiura – manichiură, pedichiura – pedichiură, aerobicul – aerobic, înotul – înot, *bridge*-ul – *bridge*. Iar eu n-am zis nici pâs şi totuşi ea a divorţat». «Motivul?». «Nu-şi închipuise că o căsătorie poate să devină ceva atât de plictisitor». «Eu, nefiind măritată, nu mă pot pronunţa asupra nici unui aspect al căsătoriei – mai ales fiind crescută fără tată. În locul nevesti-tii mi-ar fi fost milă să-mi despart copiii, plictisitoare aşa cum o fi căsătoria!». «I-am îndurat toate mofturile şi i le-aş fi-ndurat pân' la Ziua de Apoi, numai să nu despart copiii». «Îmi permit să te cred: şi fiindcă ai iubit-o şi fiindcă poate încă o mai iubeşti. Dacă ne-am afla, să zicem, într-un sistem de judecată cu juri, iubirea ar fi cel mai indulgent juriu. Închide ochii la orice».

Vladimir admise în sinea lui că dragostea îl ţinuse lângă Luana mai mult decât grija copiilor. Şi astăzi dragostea rănită îl durea mai mult decât despărţirea copiilor. Dacă era sincer cu el însuşi. Nu găsi cu cale să comenteze în niciun fel vorbele Florinei, femeia asta calmă, dezamăgită, căreia viaţa îi modelase un suflet de procuror. «Vladimir» – sună pe neaşteptate glasul Florinei – «la câtă vreme după căsătorie aţi avut primul copil?». «La patru ani». «Destul timp pentru ca un cuplu să se cunoască şi să decidă: e bine sau nu să aibă copii. Greşeala voastră – a ta şi a nevestei tale – a fost că i-aţi făcut împreună. Dacă-i făceaţi în focul primei pasiuni, aveaţi o scuză; după câţiva ani de căsătorie, însă nu. Poate greşesc. Nu socotesc niciodată că părerile mele sunt casaţie». «Părerile tale sunt exact părerile tatălui meu, Dumnezeu să-l odihnească! Asistând la nişte scene edificatoare între mine şi Luana, tata mi-a spus la un timp: „Băiete, ce-a fost în mintea voastră când aţi făcut copii? Dacă vrei cumva să divorţezi, în ochii mei n-ai nicio scuză". Tata crescuse cu mamă vitregă… Florina, te-ai mărita cu un bărbat cu copii?». «Să mă mărit?… Am auzit că-n Suedia – dacă n-o fi altă ţară nordică şi le-ncurc eu – când doi oameni îşi depun actele în vederea căsătoriei sunt întrebaţi dacă au convieţuit măcar un an. Dacă nu, sunt sfătuiţi să-şi amâne căsătoria. Eu cred că e un procedeu bun. Deşi reţete în privinţa asta nu există. Poţi să te cunoşti cu cineva de ani şi ani şi să divorţezi după câteva luni de la căsătorie. Şi te poţi cunoaşte-n tramvai, te căsătoreşti după o săptămână şi te desparte doar moartea de partener. Unchiu-meu, Gogu Eremia, după zeci de ani de căsătorie, în care nu vedeai nicio fisură, şi-a lăsat nevasta şi dus a fost, şi nu pentru vreo femeie… Eu? Eu aş accepta numai un bărbat cu copii. Aş face o experienţă inedită pentru mine: aş fi un substitut de mamă. Orfană cum am fost, aş încerca să mă port ca o mamă adevărată şi nu ca una vitregă».

După ce-l vedea pe Alexandru în pat, Vladimir bătea discret la uşa Florinei, care-l aştepta îmbrăcată, coborau şi stăteau de vorbă la marginea piscinei, de una, de alta, ea – cu berea ei fără alcool, el – cu vermutul lui alb. Era plăcut pentru doi parteneri de discuţie să descopere că au păreri comune despre lucruri esenţiale şi chiar despre elementele menite să-nfrumuseţeze viaţa, cum sunt artele. Vorbeau despre familiile lor atât cât ştiau fiecare. Cunoştinţele despre ascendenţa ei, pentru Florina mergeau până la străbunici. Vladimir provenea din două familii nobiliare, una poloneză, alta rusească. Fiecare familie îşi avea pergamentul cu blazon şi cu arborele genealogic. Şi ambele pergamente înrămate erau puse la vedere în salon, lângă un portret de familie, înfăţişând o doamnă frumoasă din secolul al optsprezecelea. Vladimir socotea că ascendenţa nu este un motiv de mândrie. Omul să se mândrească doar cu meritele proprii. Ceea ce nu se-ntâmpla cu maică-sa, care nu scăpa nicio ocazie de-a aminti gloria străbunilor, ca şi când ei i s-ar fi datorat. Bunicii lui Vladimir, şi cei dinspre mamă şi cei dinspre tată, fugiseră din faţa Revoluţiei bolşevice şi se stabiliseră-n România, având ei mari moşii şi în Basarabia, date pe mâna unor administratori. Cât locuiseră la Petersburg, în ambele familii se vorbea franţuzeşte, ca în toată nobilimea rusă; în România, bunicii şi părinţii lui Vladimir vorbiseră în casă numai ruseşte. Aşa se făcea că el vorbea o rusă fără accent, fapt pentru care societatea internaţională de construcţii la care lucra îl trimitea

la toate negocierile cu parteneri din fosta Uniune Sovietică.

Tatăl lui Vladimir fusese un asemenea specialist în rezistenţa materialelor încât îl solicitaseră şi mari constructori japonezi. Din tot ce-i povestea el despre cele două familii din care provenea, Florina înţelesese că singurul pe care Vladimir îl preţuise şi-l iubise cu-adevărat fusese tatăl său, acel om excepţional în profesia lui, care-avusese un adevărat cult al muncii şi-al respectului faţă de om. «Tata le vorbea muncitorilor de pe şantier la fel cum i-ar fi vorbit unui academician. A fost iubit şi preţuit de toţi câţi l-au cunoscut. Boala şi sfârşitul lui chinuit au însemnat cea mai mare durere din viaţa mea». «Şi pentru mine, boala mamei a fost cea mai mare durere. O durere care-a ţinut doisprezece ani. O spaimă neîntreruptă», şopti Florina.

O trecuseră fiorii unor amintiri cumplite. «Vladimir, dacă am putea închide undeva trecutul, măcar pentru o clipă…». Vladimir îi căută mâna, i-o luă blând în mâna lui îngustă şi se priviră, tristeţea unuia topindu-se-n ochii celuilalt.

Erau de-o săptămână la mare când telefonul mobil al lui Vladimir ţârâi pentru a-l anunţa că era neapărat nevoie de prezenţa lui la firmă «numai două zile», în vederea unor negocieri. «Mergem două zile acasă, dacă aşa porunceşte *his master's voice,* şi pe urmă ne întoarcem», i se-adresă posomorât Vladimir lui Alexandru, care lăsase capul în jos, ca o plantă ofilită. «Şi asta e vacanţă, tată?», cuteză copilul să zică, străduindu-se să nu plângă. «Eu vă fac o propunere», interveni Florina: «dacă ai încredere» – îi spuse ea lui Vladimir – «îl laşi pe Alexandru cu mine, cu o condiţie: să nu se depărteze de mine, o clipă măcar. Dacă se acceptă, eu dorm cu el, în chip de căţel de pază». Băiatul sări de pe scaun şi îşi lipi obrazul de creştetul Florinei.

Cele două zile în care lipsise Vladimir fiind înnorate, Florina şi Alexandru făcuseră un tur al litoralului. Din periplu nu puteau lipsi Acvariul, Muzeul de Arheologie, cel de Artă şi mozaicul roman din Constanţa, în afara Acvariului, totul fiind noutate pentru Alexandru. «Mama şi tata, când eram toţi împreună la un loc, ne-au dus numai la Acvariu…». «Cel puţin tu erai prea mic pentru muzee». «Crezi?». «Cred. Merită să-i arăţi ceva cuiva la o vârstă când să ţină minte. Altminteri îl oboseşti degeaba». «Acuma am să ţin minte fiecare loc pe unde-am mers şi-am să ţin minte că tu mi l-ai arătat».

După ce văzuseră geamia şi cimitirul musulman din Mangalia, însoţiţi de-o tânără tătăroaică, ghid competent, absolventă de Istorie, Alexandru păruse destul de nedumerit ascultând povestea lui Mahomed. «Florina, sunt mai mulţi dumnezei?». «E unul pentru toată lumea». «Şi-atunci de ce unii sunt cu Mahomed, alţii cu Isus?». «Fiecare neam, din străvechi timpuri şi-a arătat în felul său credinţa-n Dumnezeu şi a socotit că Dumnezeu şi-a ales pe cineva pe Pământ care să le-arate oamenilor că El, Dumnezeu, există şi ce-ar trebui să facă oamenii ca să-l fie pe plac». «Dar ei, oamenii, ştiu că nu e decât un Dumnezeu?». «Ştiu». «Şi de ce sunt despărţiţi?». «Mai întâi, fiindcă aşa au apucat din moşi-strămoşi. Apoi, din ambiţii omeneşti: fiecare pretinde că el se-nchină dumnezeului adevărat… Tu, la şcoală, nu cunoşti niciun copil care se crede mai deştept decât toţi ceilalţi copii şi care vrea să fie totdeauna primul?». «Ba da. Pe Georgescu Sabin. Stă tot timpul cu mâna ridicată şi cred că s-ar oftica rău dacă n-ar mai fi primul». «Aşa e şi cu împărţirea pe credinţe a oamenilor. Căpeteniile credinţelor s-ar „oftica" să nu mai fie fiecare-n fruntea bucatelor lui şi să aibă un singur şef. În toată viaţa şi-n toată lumea e la fel: ambiţia face mult din oameni, dar face şi mult rău». «În ce fel?». «Ambiţia de a-ţi dovedi ţie însuţi că eşti în stare, de exemplu, să-nveţi ceva, să faci în viaţă ceva, e un bine pentru tine şi nu face niciun rău pentru nimeni. Dar ambiţia de-a dispune de viaţa altora, de a-i transforma în sclavii tăi, face mult rău».

«Florina, tu ştii ce-nseamnă „domestică"?». «Este un adjectiv: „domestic, la masculin – domestică, la feminin" şi-nseamnă… legat de casă, care ţine de casă, de familie. Unde-ai auzit cuvântul ăsta?». «Când se certau, mama îi spunea tatei: „Ai vrea să faci din mine o sclavă domestică"». «Şi n-ai întrebat-o pe maică-ta ce înseamnă cuvântul ăsta?». «Pe noi ne dădeau afară din cameră, de fapt tata ne dădea, pe mine şi pe Alina, când se certau. Dar se-auzea prin uşi. Alina zicea că e bine să ne facem că n-am auzit». «Un sfat foarte bun. Să nu te-amesteci în cearta nimănui niciodată. Nu poţi să ştii de partea cui e dreptatea. E

bine să nu faci pe judecătorul».

Alexandru dăduse cu tristeţe din cap. Avea şi el păreri despre dreptate: părinţii lui n-ar fi trebuit să-l despartă pe el de Alina şi pe niciunul de-un părinte. Aşa, un copil avea mamă de duminică, altul – tată de duminică. «De când mama şi tata au divorţat, eu stau la bunica Lena, mama tatei. Ea vrea să vorbim numai ruseşte, iar mie-mi este foarte greu. Dar dacă nu-i răspund ruseşte, nu mai vorbeşte cu mine. A pus-o pe doamna Angelescu să mă-nveţe alfabetul rusesc. Mi-e foarte greu şi nici nu-mi place să vorbesc ruseşte. De ce m-o fi omorând bunica Lena cu limba rusă? „E limba familiei tale dinspre tată", spune ea. Dar mie mi-e tare greu». «Orice limbă pe care-o ştii îţi foloseşte. Dacă ai să ştii bine ruseşte ai să poţi citi în limba lor nişte mari scriitori. Eu am învăţat nouă ani rusă la şcoală, dar nu sunt în stare să citesc o carte-n ruseşte şi-mi pare rău. M-am dus, mare, cu slujbă, la Universitatea Populară ca să-nvăţ mai bine franceza şi să-nvăţ cât de cât engleză. Vezi ce mult îi foloseşte la slujbă tatălui tău limba rusă? Poate şi ţie o să-ţi folosească. E bine să ştii cât mai multe limbi. Eu aş învăţa şi ţigăneşte dac-aş avea de la cine. Aşa că nu mai fi supărat pe bunica Lena». «Florina, cred că dacă ai fi fost tu mama mea nu v-aţi fi despărţit». «Parcă poţi să ştii, copile…». «Bunica Lena i-a spus tatei să nu se-nsoare cu mama. Tu crezi că avea dreptate?». «Probabil s-a gândit la diferenţa de vârstă. Ce pot eu să spun?». «Bunica Lena vorbea cu tata, când încă nu divorţase, şi-i spunea că bunicii Negoiţă, părinţii mamei, şi mama sunt nişte parveniţi. Tu poţi să-mi explici cuvântul ăsta?». «… Se spune despre un om că e parvenit când ajunge la o situaţie bună, la care nu se-aştepta şi pe care n-o merita, om care, ajuns la situaţia asta, se ţine cu nasul pe sus, se dă mare. În popor e o vorbă care-l defineşte pe parvenit: „Dă-mi, Doamne, ce n-am gândit, să mă mir ce m-a găsit"». «Ce frumos!», şi Alexandru începu să râdă.

Când se-ntorsese Vladimir, băiatu-i sărise de gât, iar Florina se dăduse un pas înapoi, socotind că o bucurie în doi nu se-mparte cu nimeni. După ce se desprinsese din braţele copilului, Vladimir se oprise nehotărât în faţa Florinei şi tot ce-avea de spus îi spusese din privire. Florina se gândi să slăbească niţel coarda întinsă între ei doi. Duse mâna dreaptă spre un chipiu imaginar şi spuse pe-un ton solemn: «Domnule comandant, locţiitorul dumneavoastră vă predă nava în bună-stare. Nimic de semnalat la bord». Vladimir se-apropie de Florina şi o sărută repede şi apăsat pe buze. Ea închise ochii, scuturată de-un fior de plăcere şi izbită-n moalele capului de-un potop de amintiri.

Seara, stând pe marginea piscinei, în timp ce Florina urmărea stelele pe cer, Vladimir o-ntrebă: «Florina, vrei să te măriţi cu mine?». «Vladimir, să ne comportăm ca nordicii ăia care pretind măcar un an de convieţuire ca să te căsătorească. Jucăm cu cărţile pe faţă, da? Mi-aş dori să trăiesc lângă tine, dar în privinţa căsătoriei să mai aşteptăm. Consideră-te invitat sub acoperişul meu». «Pe Alexandru îl las mai departe la mama, cu doamna Angelescu». «Alexandru vine împreună cu tată-său şi cu doamna Angelescu la mine. Vreau să văd cum e să fii mamă, chiar dacă nu biologică».

Cheltuielile noului menaj le-mpărţeau în trei, doamna Angelescu şi pensia alimentară a Alinei făcând parte din alt compartiment al bugetului lui Vladimir. Florina, urmându-şi vechiul obicei de-a nu pune întrebări, nu ştiuse niciodată cât câştiga Vladimir. Auzise că-n Occident, oricât de intim ai fi fost cu cineva, întrebări asupra a ceea ce câştiga acel cineva nu se puneau, considerate fiind de-a dreptul dovadă de proastă creştere şi de crasă indiscreţie.

Duminicile, Vladimir şi Alexandru le petreceau cu Luana şi cu Alina, iar Florina cu unchiul ei, Gogu Eremia, care nici el nu punea întrebări, deşi i se părea ciudat că Florina era exclusă de la întâlnirile lui Vladimir cu fosta lui nevastă şi cu fiica lor. Florina îşi închipuise că primul lucru pe care-avea să-l facă Vladimir de când trăiau împreună ar fi fost s-o prezinte Luanei şi Alinei. Alexandru, deştept şi de o mare sensibilitate, băgase de seamă că erau întrebări cărora oamenilor mari nu le convenea să răspundă. Bănuind că n-avea să-i facă nicio plăcere lui taică-său îl întrebase totuşi: «Tată, de ce n-o luăm şi pe Florina cu noi duminica? S-o cunoască şi ea pe Alina, s-o cunoască pe mama…». «E mai bine aşa, Alexandru», şi-l bătuse pe umăr. Florina riscase şi ea o propunere: «Vladimir, aş vrea să le invit la masă într-o duminică pe maică-ta, pe Alina şi pe Luana, bine-nţeles dacă eşti de acord». După un moment de

gândire, el îi spuse, fără entuziasm: «Pe Luana în niciun caz».

Prezenţa doctorului Gogu Eremia la acea masă uşurase mult prima şi ultima întrevedere a Florinei cu doamna doctor Lena Mankiewicz şi cu Alina. Doamna doctor, la cei şaptezeci şi şase de ani ai ei, putea servi ca model a ceea ce-nseamnă o femeie a cărei preocupare de căpetenie este propria persoană. Suplă, distinsă – distincţie pe care-o transmisese lui Vladimir şi lui Alexandru – îmbrăcată impecabil, într-un stil fără vârstă, cu bijuterii asortate orei – era ora prânzului – coafată studiat spre a părea necoafată, cu un zâmbet superior şi cu un ochi critic – doar lornieta-i lipsea – Florinei i se păru din primul moment genul de cucoană care n-a cunoscut duritățile vieţii, o persoană de care n-avea să se-apropie. Când dăduseră mâna la intrare, doamna doctor observase că pe inelarul mâinii stângi Florina avea o verighetă clasică, de aur, un pic bombată, cum purtase mai toată lumea până în 1989. «Ştiam că verighetă se poartă numai când eşti măcar logodit». «Doamnă, eu nu sunt nici logodită, nici măritată cu Vladimir. Lui îi aparţine ideea verighetelor, ca simbol al unei legături în afara canoanelor. N-aţi observat că poartă şi el verighetă?». «Mă rog, aşa o fi moda acum», spuse doamna doctor, cu un aer condescendent, însoţit de-o aplecare a mâinii drepte ca semn de «hai să treacă de la mine».

Florina-şi dăduse osteneala să aibă un ton cât mai neutru şi mai politicos, deşi clocotea pe dinăuntru. «Ştia el, Vladimir, de ce nu ne-a făcut cunoştinţă». Dăduse mâna şi cu Alina, frumoasă, de alt tip decât bunică-sa paternă. La doisprezece ani, în blugi cu broderii şi cu strasuri, în tricou «de firmă», cu buricul gol, inspira de pe-acum voluptate, îi justifica pe cei care-aleargă după minore. Îţi întindea o mână, fără a o strânge pe-a ta, dând de-nţeles că-ţi face o favoare. Florina îşi aminti o copilă de doisprezece ani, pe nume Diaconu Florina, un fel de pui de vrabie căzut din cuib, care până la acea vârstă mâncase pe săturate doar la unchiu-său, Gogu Eremia, înscriindu-se-n acele trei sferturi din populaţia globului dintre care unii n-aveau nici apă, darămite după ce s-o bea.

Copila din faţa ei, brună, cu piele albă, cu sprâncene lungi, trasate de-un penel de maestru, cu ochi verzi ca iarba fragedă, cu nasul în vânt şi cu-o gură cărnoasă, apetisantă, părea mai degrabă scârbită de tot ce o-nconjura decât încrezută. «Fata asta nu cred că e fericită», se gândi Florina. În sufragerie se afla doctorul Eremia, care se ridică în picioare, sărută ceremonios mâna Lenei Mankiewicz şi o strânse bărbăteşte pe-a copilei Alina, abia stăpânindu-şi râsul la vederea buricului ei, privelişte devenită fenomen de massă, ce nu mai reprezenta o noutate pentru nimeni, dar care lui i se părea de-un comic irezistibil, cotându-l drept formă de infantilism.

Florina le invită, pe bunică şi pe nepoată, să le-arate apartamentul. «Destul de convenabil pentru un bloc comunist», îşi exprimă impresia doamna, «iar icoana, deşi e nouă, e chiar frumoasă. Dar pereţii sunt prea goi». «Tablourile pe care mi le-aş dori eu nu le pot avea niciodată: Grigorescu, Andreescu, Petraşcu, Tonitza…». «De ce nu Rembrandt, Rubens», îi sugeră cu morgă doamna doctor. «Doamnă, am vrut să fiu modestă». «Nu e proastă», o categorisi în sinea ei doamna doctor pe Florina. Cu voce tare o-ntrebă: «Cum de o fată dezgheţată ca dumneata n-a făcut o facultate? Fiindcă-n comunism numai cine n-a vrut n-a făcut o facultate». «Doamnă, eu mă număr printre cei pe care tocmai comunismul nu i-a lăsat să facă o facultate. Am fost exmatriculată, fiindc-am avut tată mort la Jilava». «Scuză-mă, n-am ştiut. De ce n-ai încercat după ’90?». «Eu fac parte dintre cei care muncesc pentru o pâine. Dat fiind că mi-o câştig şi fără facultate…».

Vladimir nu-i prezentase maică-sii cu amănunte biografia Florinei. Substitutul de noră îi făcuse doamnei doctor impresia unei fiinţe tenace şi dure. O bănuia de intoleranţă faţă de persoane care nu cunoscuseră-n viaţă grija zilei de mâine.

Alina mâncase din *menu*-ul autohton oferit de Florina o perişoară, o sarma-n foi de viţă şi un cartof din garnitura de la friptură. Florina se abţinuse de la orice comentariu faţă de-această lipsă de apetit. Toţi ceilalţi îi onoraseră ceea ce le oferise. Cum Alina nu scosese nicio vorbă, Florina se gândise să-i pună o-ntrebare banală, prilej de-a-i auzi glasul. «Din tot ce învăţaţi la şcoală, ce-ţi place cel mai mult, Alina?». «Engleza», răspunse fata, fără niciun entuziasm. «Vrei să faci Filologia?». «Încă nu m-am hotărât». Şi cu

asta conversaţia celor două se-ncheiase. Alexandru simţea că această întâlnire pe care Florina o dorise, pentru care se ostenise, nu era ceea ce-ar fi trebuit să fie. Când părinţii lui încă nu se despărţiseră, simţise acelaşi lucru, numai că maică-sa nu făcuse niciun efort pentru ca lor să le fi tihnit faptul de-a fi pe-un loc doi părinţi cu doi copii. Alexandru căută privirea Florinei pentru a-i transmite peste masă un gând: «Ce vrei să le faci, astea sunt. Nu pune la inimă». Florina îi făcu semn că pricepuse mesajul din privirea lui, lăsând capul în jos şi-n acelaşi timp pleoapele, în semn de aprobare.

Alexandru se retrase cu Alina în camera lui şi puseră la video o casetă cu *Parisul vesel*. Între Gogu Eremia, Vladimir şi Lena Mankiewicz conversaţia era animată. Comentau intrarea în Academie a unor noi membri, care nu toţi meritau asemenea onoare. «Ca şi când ar fi ceva nemaivăzut şi nemaiauzit. De ce nu s-or uita la Guvern şi la Parlament ca să nu se mai mire atâta de membrii Academiei?», se gândea Florina, fără nicio intenţie de-a interveni în discuţia lor. «Ca şi când s-ar afla vreo instituţie pe lume compusă numai din suflete pure, ceva gen extratereştri», îşi continuă Florina gândul.

Musafirele mulţumiseră Florinei pentru primire. Doamna doctor Lena Mankiewicz mai pe larg: «Mulţumesc, totul a fost perfect», Alina – scurt şi neparticipativ: «Mulţumesc». La care Florina adăugase-n gând «… şi n-am cuvinte». Fără efuziunile vreunei îmbrăţişări care, se vede treaba, nu era de *bon ton* în lumea aleasă. În timp ce ducea farfuriile spre bucătărie, Florina îl privi cu înţeles pe Vladimir, zâmbindu-i. N-aveau să schimbe niciodată niciun cuvânt, atât cât aveau să fie împreună, cu privire la această vizită, în urma căreia doamna doctor Mankiewicz nu se simţise obligată s-o invite pe Florina în casa ei. Cum nu se simţise obligată ca la această întâlnire, măcar de dragul lui Vladimir şi al lui Alexandru, să aducă vreun dar de casă nouă, ci flori şi bomboane, ca la o vizită oarecare.

În timp ce Florina aşeza vesela pe căprarii, pentru a o pune la locul ei, Alexandru se-apropiase de ea şi o luase de gât cu-amândouă mâinile şoptindu-i: «Îmi pare foarte rău că Alina şi bunica Lena… te-au supărat…». «Nu m-au supărat. Am vrut să le cunosc, le-am cunoscut. Nimeni nu ne obligă să ne mai vedem. Tu n-ai niciun motiv să-ţi faci griji şi nici să fii supărat». «Nu sunt, da-mi pare rău». Florina-l strânsese-n braţe, ca să se-asigure că între ei doi nimic nu se schimbase.

Când să se urce-n pat, Vladimir o luă în braţe, o privi adânc în ochi şi-i spuse cu mult regret în glas: *«Vous l'avez voulu, Georges Dandin»*[3], sărutând-o pe ochi, pe obraji, pe buze…

Era nemulţumit de fiică-sa, care socotise că atitudinea de sfinx i se potrivea cel mai bine în cazul respectiv, şi de maică-sa, care-adoptase faţă de Florina o atimdine ciocoiască. Deşi Lenei Mankiewicz, fosta ei noră, Luana, îi era şi mai dragă decât sarea-n ochi. «Luana! Ăsta-i nume din vreun film dintr-alea care se vând la kilogram. Îţi dai seama după el de nivelul familiei!», se exprima doamna doctor, incluzându-i în «simpatia» pentru noră şi pe cuscri. Invitată la masă de Luana, totuşi ar fi catadicsit să simuleze un pic de bunăvoinţă şi-n niciun caz n-ar fi ignorat-o cum o ignorase pe Florina, căreia un cuvânt nu-i adresase în timpul mesei, tratând-o ca pe-o chelneriţă. De unde Vladimir trăsese concluzia că maică-sa avea oarece consideraţie faţă de căsătorie, socotită o instituţie, şi niciuna faţă de-o legătură liberă, neoficializată. În rezumat: una era o nevastă, alta o ţiitoare.

Lui Vladimir, nemulţumirea, oboseala şi plictiseala îi produceau somn, ca mijloc reparatoriu. În acea seară, adormise îndată ce pusese capul pe pernă. Florina rămăsese nemişcată, cu ochii-n tavan, făcându-şi un bilanţ al vieţii. Alina şi doamna doctor Lena Mankiewicz – mare ginecolog la vremea ei – din punct de vedere comportamental nu-nsemnau în viaţa Florinei unicate. Meseria îi oferise o gamă vastă şi variată de mostre umane. Şi, cu toate astea, cunoştinţa cu cele două fiinţe atât de apropiate lui Vladimir îi crease un sentiment de-amărăciune. I se derula în minte – a câta oară? – filmul vieţii proprii, care părea un material demonstrativ a ceea ce înseamnă un eşec. Şi iubirea ei cu doctorul Nicolae Dănescu i se părea acuma sortită unui viitor precar, acolo în trecutul ei. Plângea liniştit, constatativ şi fără învinuiri la adresa nimănui. Vina era a sorţii, deci a ceva care elimina posibilitatea tratativelor. «Ia lucrurile aşa cum ţi-au fost sortite. Ia lucrurile…», îşi repetă întruna, până adormi. A doua zi, trecând în revistă ceea ce avea de rezolvat, îşi spuse: «Doamne, ce bine că ne-ai dat totuşi un panaceu: munca!».

Viaţa Florinei şi-a celor doi bărbaţi Mankiewicz, agrementată de prezenţa doamnei Laura Angelescu – cinci zile pe săptămână – se desfăşura armonios, ca în orice familie unde nu sunt griji materiale stringente, uneori sufocante, unde oamenii nu se suspectează şi nu se urmăresc unii pe alţii şi, mai ales, unde copilul se simte în largul lui, îşi poate spune deschis părerile, se ştie ocrotit şi iubit. Doamna Laura Angelescu avea o fire blândă, plină de haz – pentru fiecare situaţie găsea un proverb adecvat sau o vorbă de duh – şi un deosebit har pedagogic. Fiindu-i dragă şi preţuind-o cum merita, totuşi Alexandru nu-şi descărca sufletul decât faţă de Florina. Ei, de pildă, îi povestea cum îşi petrecea duminicile împreună cu soră-sa şi cu-amândoi părinţii.

De mâncat mâncau la restaurant fiindcă nu se cuvenea să le cadă satará-belea pe cap bunicilor Negoiţă, la care mânca permanent Alina, Luana luând masa în oraş, te-miri-ce şi nimic, din dorinţa de-a-şi păstra silueta. *Menu*-urile ei se compuneau mai ales din fructe şi din sucuri. Postul de conferenţiară la catedra de Engleză de la Filologie şi orele prestate la nişte universităţi particulare îi lăsau destul timp pentru bibliotecă şi pentru hoinărit între ore cu un coleg, însurat, cu doi copii, argument insuficient pentru a-i interzice acestui domn aventuri fără consecinţe, având el grijă din primul moment să le spună partenerelor pasagere cât îşi iubea nevasta şi copiii. Luanei îi convenea asemenea relaţie, socotind-o drept ceea ce era – *un passe-temps*[4] – şi nimic mai mult. Cum nu dorea să se mai mărite şi nici investiţii sentimentale nu era amatoare să mai facă, domnul coleg era cea mai nimerită companie.

De când locuiau împreună, Vladimir nu uita să-i aducă Florinei flori, mărţişor, cadou de dubla ei zi: de naştere şi de nume. Florile erau obişnuite, nu genul celor pe care i le oferea amantul «florar» doctoriţei Nina Bengliu. Mărţişorul, cumpărat de pe stradă – cântărind mult sub un gram de aur – înfăţişa graţios un fluture, o buburuză, o broască ţestoasă. Alexandru, care, din economiile lui, îi cumpăra Florinei tot un astfel de mărţişor, nu se putea opri să nu compare ceea ce-i ofereau ei Florinei cu bijuteriile pe care Vladimir i le dăruise Luanei cu prilejul unor zile tradiţionale: cercei lungi, cu pietre strălucitoare, lanţuri de pus la gât şi brăţări, groase cât degetul, cu lucrături originale, inele şi broşe pe care Luana le privea printr-o lupă: «Îmi place că sunt pietre naturale, nu sintetice», trăgea ea concluzia asupra podoabelor, sărutându-l de mulţumire pe Vladimir abia după ce-şi încheia expertiza de bijutier.

Întâmplător, de primul întâi Martie sub acelaşi acoperiş, Alexandru şi Vladimir îi dăruiseră Florinei fiecare câte o buburuză. Ea le pusese la gât pe-un lănţişor şi le purtase pe amândouă până la sfârşitul lunii. Alexandru pricepuse diferenţa de valoare între ce-i oferea Vladimir Luanei la vremea când erau căsătoriţi şi ce-i oferise Florinei de întâi Martie şi-l întristase această diferenţă. Nu le spusese niciun cuvânt nici lui taică-său, nici Florinei. «Oare tata nu s-o gândi că eu bag de seamă nişte lucruri şi le judec? I se pare că Florina nu este-atât de mare doamnă ca mama? Păcat!». Toată luna martie cât purtase cele două buburuze, dimineaţa, când Alexandru o saluta, Florina ducea un deget la buze, apoi îl punea pe buburuză, ceea ce copilului îi umplea sufletul de bucurie. «Dac-aş avea eu bani, ai vedea tu ce cadouri ţi-aş face», se gândea Alexandru.

Lui Vladimir îi plăcea să trăiască bine: icrele negre, cele roşii – zise de Manciuria – icrele de păstrugă, somonul afumat şi fileul de peşte scump nu lipseau de pe masă. Uleiul de floarea-soarelui pe care-l folosise Florina până la coabitarea lor fusese izgonit de uleiul de măsline. Vladimir nu punea aceste delicatese la împărţeala cheltuielilor din casă. Şi dacă le-ar fi pus, Florina oricum n-ar fi obiectat; câştiga şi ea destul pentru a-şi îngădui asemenea lux, care îmbunătăţea privirea asupra vieţii, numai că, de una singură nici nu i-ar fi dat în gând să se răsfeţe, în afara bunătăţilor aduse duminica de unchiul ei, Gogu. «La urma urmei, dacă din mâncare-ţi poţi face o plăcere, de ce s-o respingi? Iar Vladimir, la viaţa de robot pe care-o duce la „internaţionala" aia a lui, că pică bolovan seara, măcar gustul ăsta să şi-l facă», se gândea Florina.

Viaţa lui Vladimir i se părea de-o monotonie astenizantă. Poate că lucrurile nu merseseră între el şi Luana şi fiindcă ea avea prea mult timp liber, căruia el nu-i era martor. Florina era-nvăţată cu singurătatea pe care-afla totdeauna cum să şi-o umple, afară de faptul că de la-nceputul tinereţii – când

oamenii visează la o viaţă în doi – ea se crezuse obligată de-o posibilă ereditate să ducă o existenţă de una singură. Viaţa alături de-un bărbat – deşi Vladimir era un om de-o calitate incontestabilă – debutând pentru ea la patruzeci şi trei de ani, la-nceput o-ngrijorase: «Oare am să fac eu faţă acestei convieţuiri?», apoi devenise obişnuinţă.

Alexandru o interesa din punct de vedere uman mai mult decât Vladimir. Vedea, pentru prima oară, un om crescând sub ochii ei. După ce copilul îşi termina lecţiile şi doamna Angelescu pleca acasă la ea, Florina deschidea dulapul cu dicţionare, cu enciclopedii şi cu albume de artă – valoroasa ei moştenire de la bătrânii australieni – şi-l întreba pe Alexandru: «La ce vrei să ne uităm astăzi? După cuvinte în dicţionare, în enciclopedii sau ne uităm la un album de artă?». La şcoală, elevii erau puşi să treacă într-un carneţel cuvinte nou întâlnite şi-nţelesul lor. Băiatul îşi scria orice cuvânt necunoscut din lecturile obligatorii şi o-ntreba pe Florina ce-nseamnă, fiindcă ştia că aveau să-l caute amândoi în dicţionare pentru a-l explica frumos. Doamna Angelescu i l-ar fi tălmăcit pe loc, dar Alexandru prinsese drag să pigulească prin dicţionare şi prin enciclopedii. Albumele de artă i se păreau un premiu care-l răsplătea fiindcă era elev bun. Florina îl putea ajuta la română, la franceză, la matematică, la engleză. Germana însă îi revenea doamnei Angelescu – profesoară de română, de engleză şi de germană – iar dacă nu mai era doamna Angelescu de faţă, lui Vladimir, care făcuse şi el şcoala germană.

Două vacanţe le petrecuseră la Mare, în hotelul lui Dan. După ce Alexandru se urca în pat pentru noapte, Vladimir şi Florina se duceau pe marginea piscinei de la hotelul unde petrecuseră vacanţa ce-i adusese împreună. Vladimir era-ngrijorat de evoluţia Alinei, care-nvăţa atât cât să treacă fără corijenţe, nearătând interes decât pentru gaşca ei de prieteni, toţi copii de bani-gata, şi pentru discoteci, ca mod unic de petrecere a timpului liber. Duminicile, nici nu terminau masa de prânz la restaurant, că fata se şi uita la ceasul cât o ceapă, ceas purtat pe mâna dreaptă, le spunea «bye-bye», îl săruta pe taică-său pe frunte şi pe-aci ţi-e drumul. «Sunt atât de-ngrijorat, Florina». «La fel aş fi şi eu în locul tău». «Şi nu ştiu ce să fac. O-ntreb pe Luana, după ce Alina pleacă: „La ce oră se-ntoarce acasă?”. „Până pe la unu se-ntoarce”. „Şi tu nu eşti îngrijorată că la asemenea oră umblă singură prin oraş?”. „Fii pe pace! În afară de ea toţi au *bodyguarzi*. O aduce totdeauna acasă cineva cu maşina”. „Şi ţie, Luana, ţi se pare normal ce face ea la vârsta asta?”. „Zi mersi că nu se droghează, nu bea, nici măcar nu fumează. Asta e generaţia. N-o pot creşte ca la mânăstire”».

«Vladimir, în locul tău aş încerca să petrec mai mult timp cu Alina. Poate se simte frustrată că v-aţi despărţit… că tu te-ai ataşat de mine. O dată am văzut-o, cum bine ştii, şi mi-am dat seama că prezenţa mea nu-i face plăcere». În felul ăsta, dându-i de-nţeles lui Vladimir că, oricâtă bunăvoinţă i-ar fi arătat fetei, n-ar fi putut trăi amândouă în aceeaşi casă. După vreo trei luni, timp în care Vladimir îi consacrase Alinei puţinul lui timp liber, Florina şi Alexandru observaseră ceva ce nu putea fi socotit neapărat nervozitate, ci mai degrabă neliniştea cuiva care nu ştia încotro s-o apuce. «Tata nu e-n apele lui. Ţie nu ţi se pare, Florina?». «Ba da». «Şi noi ce să facem?». *«Noi,* copile? Să-l lăsăm în pace să hotărască singur ce are de făcut».

Florina simţea – atât cât îl cunoştea ea – că Vladimir se afla în faţa unei alegeri, a unei hotărâri. Cum nu era un fluşturatic, el avea nevoie să cântărească îndelung situaţia. După vreo trei luni de-asemenea stare, îşi luase inima-n dinţi şi-i comunicase Florinei rezultatul zbuciumului prin care trecea. «Florina, *trebuie* să mă-ntorc la Luana, ca să pot avea grijă de-amândoi copiii. Mi se rupe sufletul că te sacrific pe tine. Că ţi-am mâncat doi ani din viaţă». Urmase o tăcere ce i se păruse fiecăruia cât un veac. Florina îi luă mâna şi se uită ţintă-n ochii lui. «Soluţia la care ai ajuns cred că este cea mai folositoare pentru voi toţi. E firesc pentru copii să fie crescuţi de părinţii lor. Despărţirea poate v-a folosit şi ţie şi Luanei. Să n-ai remuşcări în privinţa mea. Să ştii că pentru mine cei doi ani petrecuţi împreună au fost ani de linişte şi de pace şi nicidecum mâncaţi ca de-un căpcăun. Am văzut cum e să trăieşti alături de-un bărbat şi cel mai important lucru – nu te supăra! – să creşti un copil. Vă doresc tot ce este mai bun şi de data asta să vă-nţelegeţi. Nu mă consider sacrificată». La ultimele cuvinte îşi scoase verigheta şi i-o întinse lui

Vladimir. «Florina! Ce facem? Ne dăm darurile înapoi?». «Nu darurile, Vladimir. Verigheta nu e un dar, e un simbol. Ceea ce a simbolizat a luat sfârşit». «Ştiu că nu mai ai de ce s-o porţi, dar te rog – şi o imploră şi din glas şi din privire – te rog s-o păstrezi». Florina trase un sertar al comodei de lângă ea, luă o cutiuţă în care aşeză, cu mişcări domoale, verigheta.

Cel mai rău îndurase despărţirea Alexandru. Doi ani fără certuri, fără-mpunsături, doi ani ce i se păruseră o vacanţă frumoasă. Şi plânsese până-i secaseră lacrimile, în timp ce Florina-i aşeza lucrurile în nişte valize şi făcea toate eforturile pentru a-i demonstra că Vladimir luase cea mai bună hotărâre. «Alexandru, puiul meu, ai să fii cu părinţii tăi, cu sora ta, cu bunicii». «Dar fără tine». Şi se-aruncase-n braţele Florinei şi-o strânsese cu disperare la piept. La plecare, când Alexandru nu se uitase-n urmă, fiindcă nici nu mai vedea de lacrimi, iar Vladimir rămăsese-n prag neştiind ce să facă, Florina le spuse: «Uşa mea vă e oricând deschisă». Îi luase lui Vladimir mâna, şi-o lipise de obraz, apoi îi atinsese uşor cu buzele podul palmei. Vladimir o strânse la piept şi-i şopti: «Ai să mă ierţi vreodată?». «N-am ce să-ţi iert. Străduieşte-te ca şi dincolo să fie cum a fost aici».

În urma lor, Florina se-aşează într-un fotoliu. Acelaşi în care se prăbuşise după moartea doctorului Nicolae Dănescu. Atunci rostise-n şoaptă: «Luminează-i, Doamne, calea!». Acum, tot în şoaptă, şi tot printr-un potop de lacrimi, îl ruga pe Dumnezeu: «Luminează-le, Doamne, sufletul şi mintea!». Şi-ncet de tot: «Mulţumescu-Ţi, Doamne, că ei sunt în viaţă!».

*

Chiar atunci când este dorită, o despărţire descumpăneşte omul. I se pare că i s-a dus echilibrul: ca şi când i s-ar fi amputat o mână, un picior, sau i s-ar fi scos un ochi. Alexandru îi telefona zilnic Florinei, de luni până vineri, de la telefonul public instalat la şcoală, îi povestea tot ce făcea, se plângea de colegi, de profesori şi termina invariabil cu «mi-e dor de tine». Florinei îi era la fel de dor de el, dar nu voia, încercând să-l vadă, să-i tulbure şi mai rău apele. I se părea incorect faţă de-o familie care abia cârpea cioburile vasului spart. Totuşi, de ziua lui de naştere îl aşteptase la şcoală şi-i dăruise un rucsac grena, cu un căţel imprimat pe clapă. «Căţelul sunt eu, Alexandre. Să ştii că eu te păzesc mereu în gând». «Florina, ei s-au împăcat. Eu nu mă-mpac. Abia aştept să termin şcoala şi să-mi fac singur un rost în lume». «Să nu uiţi niciodată ce le datorezi părinţilor tăi». «Mai întâi să nu uit ce-ţi datorez ţie». «Mie? Prea puţin, copile». «Aşa crezi tu! A fost atâta linişte lângă tine…». «Încearcă să fie şi lângă părinţii tăi». «Dacă ar fi după mine…».

Pentru Florina era limpede că Vladimir nu încetase nicio clipă s-o iubească pe Luana. Între el şi Florina fusese o relaţie tandră, a doi oameni maturi. Nu putea fi însă vorba de pasiune. Fiecare-şi consumase înainte marea iubire. Florina, în ciuda aspectului ei sever şi distant – nu dispreţuitor – în intimitatea cu un bărbat era caldă, primitoare. Nu-i dezamăgise lui Vladimir cu nimic aşteptările. Ştia să se lase iubită, să-l lase pe bărbat să domine. Dacă n-ar fi fost îngrijorarea faţă de drumul rău pe care-o apucase Alina şi – de ce n-ar fi recunoscut-o – dragostea faţă de Luana, dragoste împotriva căreia timpul nu se dovedise vindecător, dacă astea două spine iritative n-ar fi existat, niciodată nu s-ar fi despărţit de Florina.

Cu toată pedanteria «de fată bătrână», cum spunea ea despre sine, se dovedea îngăduitoare cu neglijenţele lui şi-ale lui Alexandru, pe care izbutise, în doi ani, să le corecteze fără observaţii, numai prin faptă şi fără nervi. Cumpărase două suporturi de haine pe care-aşeza lucrurile de oraş dezbrăcate şi-aruncate cum se nimerea, de ei doi, şi le punea pe balcon la aerisit, alături de-ale ei. Dimineaţa, plăpumi, pături, perne, pijamale erau atârnate pe sârmă în acelaşi scop. În dulapul de la bucătărie, ceştile aveau toartele orientate în acelaşi sens. Nu dojenea pe nimeni, ci punea mâna şi aşeza lucrurile cum socotea ea că trebuiau să se afle.

De când se-ntorsese la domiciliul fost şi redevenit conjugal, Vladimir cumpărase patru suporturi de

haine şi, urmând exemplul Florinei – faptă, nu vorbă – punea îmbrăcămintea întregii familii la aerisit, nesfiindu-se nici de chiloţii şi de sutienele Alinei şi ale Luanei. «Dar ştiu că te-a educat succesoarea mea», îi spunea Luana lui Vladimir, încercând să-nlocuiască ironia cu un ton glumeţ. «Da, şi nu cred că e nimic rău în asta». Alina se revoltase: cum să-i umble ei cineva în lucruri! Vladimir i se-adresase pe-un ton neutru din care lipsea însă gluma: «Dacă-ţi aeriseşti singură lucrurile, îţi garantez că nu se mai atinge nimeni de ele». «Văd că te-a dresat bine madam Florina aia sau cum o mai cheamă», se găsise datoare Alina să-l ironizeze pe taică-său. Vladimir, căruia i se urcase sângele-n cap, dintr-un pas fusese lângă fiică-sa, o apucase de bărbie, o privise în ochi, vrând parcă s-o facă bucăţi şi printre dinţi îi şuierase-n faţă: «În viaţa ta să nu mai pronunţi numele ăsta, altfel îţi mut fălcile. Aviz oricărui amator». De faţă era şi Luana, care ieşise din cameră în vârful picioarelor.

Într-o zi, imediat după masa de seară, care pentru el era şi de prânz, Vladimir, fără un cuvânt, se duse la bufetul de bucătărie şi aşeză toate ceştile cu toarta în acelaşi sens. Luana şi Alina o vorbă nu-ndrăzniră să spună, în vreme ce Alexandru zâmbea cu-nţeles. «Ei, doamnelor, vedeţi că prostul a-nceput să-ntoarcă foaia?», voiau să spună privirea şi zâmbetul lui. Deşi o iubea pe Luana – care-avusese timp cât durase despărţirea de Vladimir să vadă că nu era pe nicăieri defilare de câini cu covrigi în coadă – socotea că întorcându-se la ea nu era târziu s-o educe, nu atât ca soţie, cât ca mamă. El nu uita cât timp îi acorda Florina lui Alexandru şi cum încerca să-i inculce nişte principii sănătoase, de om care trăieşte din munca lui cinstită.

În privinţa banilor, în patru ani de divorţ, cât Vladimir avusese tăria să-i dea strict pensia alimentară a Alinei, Luana văzuse diferenţa între o sumă fixă, chiar confortabilă, şi ce-nsemna să se trateze cum avusese poftă din banii bărbatului, aduşi acasă până la ultimul creiţar. Fără să-i ceară Luanei părerea, Vladimir îşi schimbase slujba: lăsase «Internaţionala» de construcţii şi, pe bani mai puţini, se asociase cu nişte ingineri şi cu nişte arhitecţi care deschiseseră o firmă autohtonă tot de construcţii. În acest fel avea mai mult timp ca să-şi controleze copiii. Alexandru era totdeauna conştiincios şi n-avea nevoie de niciun control. Pe Alina însă taică-său pusese zdravăn şaua, explicându-i cu frumosul că părinţii n-aveau să trăiască până la o sută de ani ai ei ca s-o tot întreţină, şi că nu trebuia să-şi ia drept reper copiii de miliardari din gaşca pe care-o frecventa şi care puteau să-şi contemple buricul cinci sute de ani de pe urma conturilor rămase de la părinţi. Nu din convingere, ci din strângerea drastică a băierilor pungii, Alina se pusese pe-nvăţat.

Taică-său nu mai era cel cunoscut de ea când se despărţise de Luana. Lăsase mănuşile de-o parte faţă de amândouă. «Alina, dacă n-ai de gând să te faci curvă, atunci pune mâna pe carte ca să-ţi faci o meserie. Nu fiindcă meseria de curvă n-ar fi o meserie, însă e meserie grea în care nu trebuie să ai miros. Ca şi-n politică». Luana, care era de faţă, nu putea să creadă că bărbatu-său, cel de care ea divorţase, devenise din aluatul moale pe care-l ştia un pietroi de spart capul. La patruzeci de ani câţi avea, venise vremea să priceapă că-nvăţul are şi dezvăţ.

Oricât de largi şi de moderne i-ar fi fost concepţiile, trebuia să recunoască în sinea ei că Vladimir avea dreptate în privinţa Alinei. Ea, Luana, fără să fi fost fată de miliardari – cu un tată ofiţer de stat-major, inginer, şi cu o mamă arhitectă – nu ştiuse ce-nseamnă lipsurile, dar fusese crescută fără mofturi şi fără fasoane, părinţii ei neuitându-şi obârşia. Amândoi erau copii de-nvăţători de ţară, învăţători care, în vacanţe, nu-i puneau la ureche ci le mai dădeau şi-o sapă-n mână. Luana, fără să fie proastă, făcea parte dintre-acei părinţi al căror principiu pedagogic esenţial era: «să aibă copilul tot ce n-am avut eu». Noua miliardărime, speriată de cât bine dăduse peste ea, îşi lăsa copiii să crească-n voia lor, grija lăsând-o *bodyguarzilor* şi şcolilor din străinătate, cântărind valoarea progeniturilor în câţi bani cheltuiau pe ele. Printre copiii de miliardari erau şi unii cu capul pe umeri, puşi pe-nvăţătură şi pe făcut o meserie, conştienţi de felul neortodox în care se burduşiseră părinţii lor cu miliarde.

Luana era convinsă că schimbarea de macaz făcută de Vladimir se datora convieţuirii cu succesoarea ei. Când, la-nceputul convieţuirii acestora, Florina le invitase la masă pe doctoriţa Lena Mankiewicz şi

pe Alina, Alina se-ntorsese acasă foarte mohorâtă. Luana socotise că nu era bine s-o ia pe fiică-sa la întrebări. Dacă voia să-i spună ceva, bine… Abia după ce Vladimir se-ntorsese acasă, altul decât plecase, Luana – fără nicio plăcere – o luase la-ntrebări pe soacră-sa în privinţa Florinei. «Draga mea, ca aspect fizic – o adolescentă, cu un mers lin, fără fiţe, un chip armonios şi distins. Nu este o frumuseţe, dar dacă ai văzut-o odată, o ţii minte. Şi deşteaptă, şi cu simţul umorului. Vorbind corect, cursiv, logic. De-o ordine şi de-o curăţenie de să lingi pe jos. Gospodină desăvârşită. Aspră şi dârză ca orice om crescut şi trăit în nevoi. Cred că lui Vladimir i-a fost de mare folos convieţuirea cu ea. Nu mai vorbesc de Alexandru, care o adoră», se gândi soacra să-i dea nurorii o copită unde o durea mai rău.

De primul întâi Martie al revenirii lui Vladimir la sediul conjugal, Alexandru îl pândea să vadă ce avea să dăruiască acasă. Adusese două mărţişoare frumoase de argint. Iar Alexandru, două inimioare de agată. Economiile şi le drămuise ca să-i cumpere Florinei o ţestoasă de aur. Vânzătoarea, o cucoană în vârstă, îl întrebase: «O cumperi pentru mama ta?». Alexandru dăduse din cap în semn afirmativ. «Bravo, copile, aşa să faci mereu, fiindcă mama e numai una pe lume!». Băiatul îi ceruse voie Florinei să treacă pe la ea. În vederea acestei vizite, ea se-apucă la repezeală de-un chec din cacao, belşug de stafide, care le plăcea mult unchiului Gogu, lui Vladimir şi lui Alexandru. În frigider se găseau şniţele din piept de pui, salată de macrou afumat cu maioneză, încât avea ce-i pune pe masă copilului.

Nu se mai văzuseră de la ziua lui, când Florina îi dăruise rucsacul pe care de-atunci băiatu-l folosea ca ghiozdan. Se strânseseră-n braţe şi le venea amândorura să plângă. Alexandru îi întinse Florinei cutiuţa frumos ambalată în care dormea broscuţa. Ea desfăcu încetişor funda, hârtia de ambalaj *bleu-marine,* cu desene aurii, scoase la lumină broscuţa, o privi ca pe-o fiinţă vie, îşi descheie lanţul de la gât, de care-atârna un pandantiv de aur cu un smarald cât o boabă de piper, puse pandantivul într-o cutiuţă, sărută broscuţa, o trecu pe lanţ şi şi-o atârnă de gât. «O fi naturală sau sintetică piatra din mărţişorul Florinei?», se gândi Alexandru, având-o în faţa ochilor pe maică-sa, care expertiza cu lupa bijuteriile primite de la tatăl lui. «Alexandre, ai anunţat acasă că-ntârzii?». «Florina, tu m-ai învăţat că adevărul e cea mai bună minciună. Am spus acasă adevărul». «Cui?». «Erau de faţă mama, Alina şi doamna Gheorghiu, care ne face menajul… Nici mama, nici Alina, un cuvânt n-au spus». «Copile, pe lumea asta, cu bunăvoinţă e şi-nţelegere. Pe mine de ce ar fi supărate mama ta şi Alina? Eu am căutat să vă apropii nu să vă-ndepărtez unii de alţii». «Nu ştiu dac-ai făcut bine, Florina». «E prea devreme ca să ne dăm seama. Important pentru mine este faptul de-a vă fi vrut binele».

Sună telefonul. Florina ridică receptorul, zise «alo», dar dincolo auzi cum se punea receptoru-n furcă. «Nu i-a plăcut vocea mea». «De unde ştii?». «Bănuiesc, pentru că altfel ar fi spus o vorbă, acolo». Peste cinci minute suna cineva la uşă. Florina, prudentă ca totdeauna, dar mai ales de când tâlhăriile erau la ordinea zilei, aprinse lumina de pe palier şi se uită prin vizetă. Începu să-i bată inima încât o simţea şi-n cerul gurii. Deschise larg uşa. Alexandru nu se mişcase de pe locul lui, fiindcă buna-cuviinţă cerea ca în casa altuia să-ţi stăpâneşti curiozitatea. În uşă stătea Vladimir, în mână cu un buchet enorm de crizanteme fideluţă, de toate culorile şi cu o cutie mare sub braţ. Lui Alexandru îi pierise răsuflarea şi atâta se lăsase în scaun că mai avea niţel şi ajungea sub masă. Vladimir şi Florina încremeniseră-n prag, uitându-se unul în ochii celuilalt, fără niciun cuvânt.

Într-un târziu, Florina îl apucă de cot pe Vladimir şi-l trase în casă. El aşeză cutia de bomboane şi florile pe suportul de pantofi din vestibul, o-nvălui pe Florina într-o privire şi, după o clipă de şovăială, se hotărî să facă ceea ce-i cerea toată fiinţa lui. O luă în braţe, o strânse aproape să-i taie răsuflarea şi o sărută lung, aşa cum ea nu-şi amintea s-o fi sărutat cândva. Îi era dor, îi era sete şi foame de fiinţa ei cum nu-i fusese niciodată. Florina simţi străbătând-o din cap până-n picioare un fior, pe care demult îl uitase. «Alexandru», bâlbâi Vladimir, căruia nu-i venea să-şi creadă ochilor. «Tată, am spus acasă că vin la Florina cu mărţişor». «Eu n-am spus nimănui că vin la Florina. I-am adus şi eu un mărţişor». «Bine ai făcut», spuse Alexandru.

Făcuse bine că nu spusese nimănui, făcuse bine că-i adusese Florinei un mărţişor? îi trecu prin minte

lui Vladimir, care nu ştia cum să interpreteze vorbele copilului, fiind însă sigur de discreţia lui. Vladimir scoase dintr-un buzunar al sacoului de antilopă gri un pacheţel. «Florina, închide ochii şi-ntinde mâna stângă». După ce-i prinse cele două siguranţe ale brăţării-mărţişor, îi spuse aproape şoptit: «Deschide ochii». Florinei i se opri răsuflarea. Deschisese ochii peste o-mpletitură de aur în patru culori, ceva ce nu mai văzuse niciodată. «Doamne, ce splendoare. Dar asta e-o avere. Doamne Dumnezeule». «E de pe Ponte Vecchio. Am luat-o când am fost în delegaţie la Florenţa». Deci, pe vremea când încă nu se despărţiseră.

Florina îşi lipi brăţara de obraz, o mai privi o dată, îşi duse degetul mijlociu la buze şi apoi cu el mângâie broscuţa de la gât. Se-apropie de Vladimir şi-l sărută uşor pe obraz, apoi se-aşează în faţa lui şi-i arătă broscuţa de la gât. «Uite ce mi-a adus Alexandru», şi se uită cu dragoste la băiatul pe care privirea şi vorbele ei îl topiseră.

«E timpul să plec şi eu acasă, la lecţii». «Te ducem, noi, cu maşina», propuse Florina. «Cu mine ai stat destul, Florina. Stai şi cu tata. Ca între oameni mari. Eu fac o plimbare pe jos până acasă». «Cum ajungi, îmi telefonezi, da?». «Înţeles». Prezenţa băiatului îi crease un sentiment de jenă lui Vladimir. «Vladimir» – îşi luă curajul Florina să rupă tăcerea – «n-aş fi crezut ca Alexandru să se lege atât de mult de mine». «Doar el?». Florina-l privi rugător. «Am înţeles… Aici, cu noi doi, Alexandru s-a simţit vioara-ntâi, nemaivorbind de atmosfera de pace, de care dincolo nu prea avusese parte. Lângă tine a prins gustul dicţionarelor, al albumelor de artă; aici a ascultat Beethoven, Mozart, Vivaldi şi Maria Tănase şi Lucreţia Ciobanu, doine haiduceşti. I-ai arătat o faţă a lumii pe care noi, părinţii lui, n-am avut vreme să i-o arătăm şi nici doamna Angelescu, ea supraveghindu-i lecţiile şi comportamentul».

«Doamna Angelescu este un om remarcabil, de la care şi eu am învăţat foarte mult. De la dânsa şi de la unchiul Gogu. Pe vremea lor, şcoala era şcoală. Nimeni n-auzise pe-atunci de meditaţii sau, cum zice unchiul meu, numai proştii de dădeau în gropi. Astăzi, săracii nu mai au nicio şansă, fiindcă nu se pot medita». «Au să aibă. Neavând conturi la spate, au să vrea să-şi depăşească sărăcia şi ascuţindu-şi mintea au să-nsemne pentru lumea asta de bani-gata ce-a însemnat burghezia pentru nobilimea leneşă şi inconştientă. Străbunicii mei aveau mii de hectare şi totuşi copiii lor au învăţat carte. Altfel ce s-ar fi făcut, fugind din Rusia în 1917? Ar fi ajuns chelneri pe la Paris ca atâţia semeni de-ai lor. Ca s-o conving pe Alina să pună mâna pe carte, am luat-o şi eu ca mama cu arborele genealogic». «Orice o poate convinge e bine-venit». «Greu se cresc unii copii! Alina şi Alexandru nu numai că nu par fraţi, dar par de rase diferite, chiar din planete diferite. Mă gândesc de multe ori dacă fata asta merită să-mi amărăsc viaţa, în speranţa că s-o alege de ea ceva».

«Mama, biata de ea, m-a făcut să trăiesc momente groaznice, care m-au vaccinat pe toată viaţa. De două eşecuri posibile m-au făcut să mă feresc: de căsătorie şi de copii», îi trecu prin minte Florinei. Îşi lăsă gândurile de-o parte şi continuă să discute cu Vladimir. «Când ai făcut-o ai semnat o poliţă-n alb. Eşti dator s-o onorezi. Altfel ţi-ai reproşa toată viaţa că nu ţi-ai făcut datoria. De vină poate că sunt şi cei patru ani cât n-ai fost lângă ea». «De vină sunt eu că m-am însurat cu Luana». «Dar tot ea l-a făcut şi pe Alexandru». «Cineva spunea că un om inteligent poate iubi nebuneşte, însă nu prosteşte. Eu am iubit prosteşte». «Vladimir, unchiul Gogu mi-a arătat-o pe Luana la un spectacol, la „Naţional”. E-atât de frumoasă, de atrăgătoare. Nu ştiu cine nu s-ar îndrăgosti de ea acuma, când are patruzeci de ani, dar cu şaptesprezece ani în urmă, când te-ai însurat cu ea, cine n-ar fi iubit-o?». «Te obişnuieşti cu frumuseţea cuiva la fel cum te obişnuieşti cu o locuinţă frumoasă. Obişnuinţa te face să nu mai cazi în extaz. Mai ales când ai văzut că pe lume sunt calităţi mai valoroase decât frumuseţea: inteligenţa, chibzuinţă, bunătatea». «Numai că ele nu se văd. Cer timp să fie descoperite. Pe când frumuseţii nu-i trebuie să argumenteze nimic». «Îţi repet că te obişnuieşti cu frumuseţea, iar dacă nu eşti vanitos, adică nu ţii la efectul asupra celor din jur, ea nu suplineşte alte calităţi». «Cum ar fi, de pildă?». «Ştiu şi eu… chibzuinţă, atitudinea în faţa vieţii, seriozitatea într-o profesie. Te enervează să vezi cum totul e privit ca o-ntâmplare obişnuită, ca un lucru lipsit de importanţă». «Şi cui reproşezi ta modul ăsta de-a trăi la-ntâmplare?». «Nu e frumos

din partea mea că-ţi spun: Luanei şi Alinei». «Vladimir, ele-au avut, au, deţin o valoare incontestabilă: frumuseţea. De ce şi-ar da sufletul pentru alte valori? Luana, fără nicio străduanie, te-a avut pe tine. De ce n-ar găsi şi Alina un Vladimir Mankiewicz, în cazul că râvneşte la calitate… fiindcă de odrasle de miliardari cred că n-ar duce lipsă dacă şi-ar pune şi mâine candidatura. Nu poţi cere nimănui să aibă aceeaşi scară de valori cu tine. Trebuie să ne-acceptăm unii pe alţii aşa cum suntem». «Da, dar să nu ni-i luăm parteneri de viaţă». «Orice contract poate fi reziliat, numai cel dintre părinţi şi copii nu. Cel puţin din partea părinţilor. Mama spunea că un părinte nici în mormânt n-are pace de grija copiilor». «Avea dreptate. Numai că până s-ajungi la mormânt e tare greu să-i creşti când părintele celălalt din cuplu nu te-ajută cu nimic». «Pune de la tine şi-n locul celuilalt». «Mai mult decât să mă fi-ntors acasă ce-aş fi putut face? Mai ales după ce-am văzut, doi ani, că se poate trăi şi altfel în cuplu». «Cu ani în urmă, o fostă colegă de liceu, care divorţase de curând, mi-a spus: „Eu am crezut că măritându-mă aveam să fim doi boi care trag la un car. Când am văzut că trăgeam numai eu şi ălălalt se lăsa pe tânjală, am ieşit din jug”». «Bine-a făcut!». «Dar n-avea copii».

Vladimir închise ochii şi oftă. Între el şi Florina tensiunea fusese bruiată de prezenţa lui Alexandru, iar discuţia ce urmase după plecarea băiatului era un subterfugiu menit să amâne un lucru mai grav. Nu făcuseră economie de truisme, tocmai pentru a evita să-şi spună ceea ce plutea între ei. Vladimir, ajuns la uşă, ca să plece, o apucă pe Florina de umeri, se uită în ochii ei, o strânse la piept şi-i şopti: «Când te-am cerut de nevastă, mi-ai pretins un timp ca să ne cunoaştem. Acuma, când ne cunoaştem, te-ntreb dacă vrei să fii iubita mea». Nu-i dădu vreme să răspundă zdrobindu-i buzele. Porniră înapoi, Florina păşind încet de-a-ndărătelea sub sărutări pe care nu le cunoscuse cât fuseseră-mpreună. Florina, cu glas sugrumat îi şopti: «Vladimir, de ce vrei să-ţi complici viaţa?». «Fiindcă vreau să trăiesc şi ceva adevărat, nu doar convenţii şi rutină».

Nu era nevoie să-şi spună că se iubeau. Florina încurajase reconcilierea lui Vladimir cu fosta lui nevastă. Curând după ce se-ntorsese acasă, Vladimir simţise cum se stingea flacăra pentru Luana, în vreme ce Florinei îi ducea tot mai mult dorul. Florina muncea cu-ndârjire, mergea la spectacole, la concerte, încerca să-şi păcălească amărăciunea şi pustiul din suflet. «Doi bărbaţi în viaţa mea, buni, deştepţi, frumoşi, însuraţi, taţi de copii. „Iubită” e un sinonim delicat al amantei şi al modernului termen „prietenă”. Se spune că bărbaţii trag la acelaşi tip de femeie. Nu s-ar zice despre Vladimir. Pe lângă Luana, care e toată o voluptate, eu par un stâlp de telegraf. Şi totuşi…».

Seara, în pijama, cu un caiet şi cu un pix în mână, Alexandru se dusese la taică-său în birou. «Ce e, Alexandru?». «Tată, astăzi ai dovedit că, în sfârşit, o preţuieşti pe Florina. Cât am locuit la ea, am comparat cadourile pe care i le-ai făcut cu bijuteriile date mamei şi-mi venea să-ţi spun că n-o meritai pe Florina… Asta e tot». Şi băiatul făcuse stânga-mprejur, iar Vladimir părea că primise o ghioagă-n moalele capului. «Din gura copiilor…». De la acel Întâi Martie, îi telefona zilnic Florinei şi-ncerca s-o vadă în fiecare joi. Această noutate-n viaţa lui îi îmbunătăţise mult umoarea-n familie, aducându-i detaşare şi-ngăduinţă. Fără s-o scape din frâu pe Alina – «soi rău» – i-l căptuşise totuşi cu catifea. Îşi îmblânzise tonul, deşi conţinutul rămânea la fel de aspru. Nevenindu-i să creadă că mai putea iubi un bărbat şi încă la patruzeci şi cinci de ani, Florina, după fiecare telefon al lui Vladimir, se ruga lui Dumnezeu: «Doamne, fă-mă să mor măcar înaintea lui!».

*

Doamna Ghervase, vecina ei de palier, mama lui Radu Ghervase, după o perioadă când crezuse că a scăpat de boală, din nou se simţea rău şi avea nevoie de perfuzii cu citostatice. Radu îi spusese că Florina se oferise, fără s-o roage, să i le facă ea. Doamna Ghervase, apucată de elanuri pieţaro-monarhiste, ca atâţia alţii, simţind grăitoare tăcerea Florinei în faţa unor asemenea subiecte, găsise de cuviinţă s-o trateze cu multă răceală, din 1990 încoace abia răspunzându-i la salut. Aflând însă cât ar fi

costat-o cineva care să-i facă perfuziile la domiciliu, călcându-şi pe suflet şi plină de jenă, o acceptase pe Florina, această tehniciană de dinţi de care fiul său era foarte ataşat. «Ce poate vorbi un băiat cultivat cum e Radu, cu o persoană de asemenea condiţie? Măcar inginerul ăla, după doi ani de stat cu ea şi-a luat măsurile şi s-a-ntors la nevastă», se muncea cu gândul doamna Ghervase. Jena faţă de Florina îi crescuse, gândindu-se că verişoara ei, doctoriţa Aura Dănescu, anestezistă, nu se oferise la mai mult decât să-i ia tensiunea şi să-i citească nişte analize. Doctorul Gogu Eremia trecea în fiecare duminică s-o vadă.

Florina se uitase la schema de tratament stabilită de oncolog. În afară de citostatice se recomandau şi perfuzii revigorante, cu tonice cardiace. Pentru ca să n-o chinuie, ciuruind-o cu-nţepături la fiecare perfuzie, de acord cu pacienta îi pusese o branulă. Înaintea fiecărei perfuzii îi injecta un pic de lichid incolor pe branulă. «Ce-mi introduci acolo?», se mira doamna Ghervase, care făcuse destule perfuzii în spital. «Din prudenţă, un pic de anticoagulant». «Am început să am dureri». «Cum simţiţi că v-apucă durerea, luaţi un calmant». «Nu vreau să mă obişnuiesc». În locul replicii care corespundea realităţii – «credeţi că mai aveţi timp să vă obişnuiţi?», privind-o blând, Florina îi spusese: «Doamnă, o mulţime de medici, după o viaţă de meserie, spun că niciun medicament nu e mai rău decât durerea şi decât insomnia. Scutiţi-vă de durere şi nu vă mai temeţi de obişnuinţă».

Când starea i se-nrăutăţise, doamna Ghervase o-ntrebase pe Florina: «Cât crezi că o mai duc? Dar fii sinceră». «Doamnă, afară de Dumnezeu, nimeni nu ne-a numărat zilele». «Consideram că eutanasierea e un mare păcat şi-i condamnam pe cei care-o aplicau». «Doamnă, eutanasierea este o sinucidere asistată şi ajutată. O interzic nişte oameni care nu ştiu ce-nseamnă să-şi dorească cineva moartea fiindcă nu mai poate îndura suferinţa. Şi interdicţia asta se-nscrie în ipocriziile sociale». «Sunt atâţia sinucigaşi pe care nu-i doare nimic». «Îi doare sufletul. Îi doare insuportabil». «Ai cunoscut asemenea oameni?». «Da».

Starea înrăutăţindu-i-se, doamna Ghervase, abia mai vorbind, îşi chemase la telefon sora de la Câmpina: «Dacă vrei să mă mai găseşti în viaţă, vino repede». Sora, doamna Mitrea, venise într-un suflet. Era văduvă de la tinereţe, rămasă cu doi copii pe care-i crescuse fără niciun ajutor, din leafa ei de profesoară de istorie şi din pensia răposatului soţ, profesor ca şi ea. După ’90, fiu-său, inginer, plecase-n Canada. Fata, profesoară de biologie, măritată cu un coleg, nu mai prididea cu meditaţiile, salariile-n învăţământ fiind cum erau, iar ea având doi copii pe care-i supraveghea toată ziua maică-sa, doamna Mitrea. «Am vrut să te mai văd şi să-ţi dau amintirile de la mama, că nu vreau s-ajungă pe mâna cine-ştie-cui». Amintirile erau câteva bijuterii modeste, de aur cu diamante mici, valoarea lor constând în migala manuală a lucrăturii, de pe la mijlocul secolului XIX. Pe cât de amărât fusese Radu când îl părăsise iubita, în favoarea colegului lor, marele revoluţionar Marius Murgeanu, devenit miliardar, pe-atât se bucurase maică-sa văzându-l scăpat de ceea ce ea numea «o paţachină ceva mai spălăţică».

Doamna Ghervase vedea în binele pe care i-l făcea Florina o cursă întinsă lui Radu. Despărţirea Florinei de inginerul Mankiewicz îi sporea teama. Totul i se părea un truc din partea acestei vulpi cu aer de mironosiţă şi de mamă a răniţilor. Doamna Mitrea era de părere s-o interneze pe soră-sa, fiindcă «spitalul era spital». Îi ceruse şi Florinei părerea. «Ca să-i lungiţi chinul, doamnă? Ca să faceţi naveta spital-casă şi invers? Lăsaţi-o să moară liniştită, în patul ei», îi răspunsese Florina. «Poate că, totuşi…». «Doamnă, un locşor nu mai are fără metastaze. Corneliu Coposu avea metastaze la creier, nu mai ştia că era pe lumea asta, iar la „Municipal” îi făceau dilatare de bronhii! Stăteau gazetarii şi televiziunile ca hienele pe capul doctorilor, nu cumva să-l omoare din motive politice, când el, săracul, era ca şi mort când îl internaseră. Lăsaţi-o să moară liniştită. Eu aşa aş face dacă ar fi mama mea, sora mea». Dumnezeu avusese milă de Cecilia Ghervase şi o luase în somn.

La o săptămână de la moartea maică-sii, Radu sunase la uşa Florinei: «Florina, mi-ai spus că după ce ţi-a murit mama te-ai simţit liberă; fiindcă puteai muri liniştită, ştiind că nu mai lăsai durere-n urma ta. Abia acum te-nţeleg. Când am vorbit atunci, drept să-ţi spun, mi s-a părut cinic din partea ta. Acum te-nţeleg. Ce uşurare să ştii că nu plânge nimeni după tine!». «Nu cred că e om după care să nu plângă chiar nimeni. Dar ca părinţii să-şi îngroape copiii e groaznic. Mergeam pe stradă când era mama bolnavă şi-mi

doream să-mi cadă ceva-n cap, să mor, să nu mai ştiu. Şi tot eu mă certam: „Cum nu te gândeşti la biata maică-ta. Să-ţi fie ruşine! Poartă-ţi crucea mai departe!”. Şi mi-am purtat-o. Prin meseria mea, am cunoscut şi cunosc lume de toată mâna. Oamenii, atât de-apăsaţi de necazuri, te văd pentru prima oară şi-şi descarcă sacul. Să porţi crucea părinţilor, măcar la sfârşitul lor, intră-n ordinea firească a lucrurilor. Părinte fiind, să-ţi fie dat să porţi crucea copiilor – ăsta-i iadul pe pământ!».

Radu se gândea ce trebuie să fi fost în sufletul maică-sii, femeie frumoasă, părăsită de bărbat, să aibă un copil atât de urât şi de puţin sociabil, tocmai din cauza urâţeniei. Cecilia Ghervase bănuia de interes orice femeie care s-ar fi apropiat de Radu. Ştia că Florina avea casă, maşină, câştiga bine, şi totuşi o suspecta că voia să pună mâna pe Radu. «Ce-şi spunea ea: „moare mă-sa, închiriem apartamentul şi trai, neneacă!”», îşi făcea socotelile doamna Ghervase, substituindu-i-se Florinei.

«Florina», i se-adresă Radu, «nu cred că mama ţi-a fost simpatică şi pe bună-dreptate. Atunci de ce ai îngrijit-o fără un leu şi fără nicio altă recompensă? Ştia bine că se duce şi nu ţi-a dăruit măcar o ceaşcă fără toartă». La gândul unui astfel de obiect lăsat amintire, Florinei îi veni să râdă. Se stăpâni şi-i răspunse lui Radu: «La boală, Radule, e ca la cutremur, la incendiu, la inundaţii, ca la un asemenea blestem. Nu mai stai să te uiţi: ăsta mi-e simpatic, îi dau o mână de ajutor, ăstuia nu, fiindcă mi-e antipatic. Ajuţi, pur şi simplu, omul în nevoie. Unchiu-meu e credincios, ca tot ţăranul, fără să fie însă bisericos. În viaţă, spune el, străduieşte-te să aduni cât mai multe fapte bune, fie că există, fie că nu există Dumnezeu, care să ţină seama de ele; dacă n-ai norocul să mori într-o clipă, zice tot el, ai timp să-ţi faci inventarul vieţii şi să regreţi că n-ai făcut binele pe care l-ai fi putut face… Şi mai este ceva: eu sunt un om singur care ştie să preţuiască mâna ce i se-ntinde. „Colecţia mea de artă” încerc să fie fapta bună». Tăceau.

«Florina, mama are… avea o haină de nurci sălbatice pe care cred că n-a purtat-o de douăzeci de ori. E nouă. Te rog s-o primeşti şi mai ales să nu te superi de propunerea mea». «Radule, eu îţi spun bogdaproste şi să fie primit. Dar dă-o mătuşii tale sau, şi mai bine, verişoarei tale de la Câmpina. Cuiva care chiar să se bucure. Acum aş avea bani să-mi cumpăr şi eu o haină de blană, e drept că nu de nurci sălbatice… dar pentru ce? Ca s-o păzesc de molii? Am haine pentru toate anotimpurile». «Florina, m-aş fi bucurat să primeşti haina mamei, dar de ce să nu fiu sincer şi să nu-ţi spun că mă bucur şi mai mult că n-o primeşti! Mă faci să-mi amintesc o maximă a unui om de spirit – păcat că i-am uitat numele: „Între materia inanimată şi materia animată nu este o deosebire mai mare decât între un om şi un caracter”». Radu se-ntunecă, păru că se-adună în sine după ce se risipise, şi fără niciun preambul se ridică şi plecă. «Şi doamna Ghervase vorbea despre oameni care se sinucid fără să-i doară nimic…», se gândi Florina, petrecându-l cu privirea pe Radu, o fiinţă ce-i inspira admiraţie intelectuală şi milă, milă, milă…

*

Doamna Aimée Pop trăia cu spaima prevestirii pe care i-o făcuse glasul în vila fiului ei de la Sinaia, de-a avea să azvârle pământ peste-un sicriu. Acelaşi glas care-i poruncise în Elveţia să vină la-nchiderea unor sicrie, în timp ce fiica şi ginerele îi mureau într-un accident de maşină. Fără să ceară sfatul nimănui, se dusese la cabinetul de psihiatrie al unei doctoriţe, un om blând, cu mult tact şi cu multă răbdare, bucurându-se de-o bună reputaţie. Nu se conformase însă vorbei care te-nvaţă că la spovedanie şi la doctor să n-ascunzi nimic. Îi ascunsese doctoriţei povestea acelui glas prevestitor, îi spusese doar că avea coşmaruri în timpul cărora auzea glasuri ameninţătoare ce pomeneau numai de nenorociri. «Ca de exemplu?», întrebase doctoriţa. După un moment de reflecţie, Aimée, destul de ezitantă, răspunsese: «Cutremure de pământ, incendii, inundaţii, ameninţări cu moartea…». «Vi s-a întâmplat vreodată să auziţi vocile astea şi-n stare de trezie?». «Nu», răspunsese prompt Aimée, care-şi jurase că niciodată, nimeni să nu afle taina acelei voci – aceeaşi – prevestitoare de rău. La această hotărâre se-adăugase şi teama ca doctoriţa să n-o creadă nebună. «Din acele prevestiri şi din ameninţările pe care le-auziţi în

coşmaruri s-a adeverit vreuna, în ceea ce vă priveşte pe dumneavoastră sau pe cineva apropiat? Fiindcă, altminteri, cutremure, incendii, inundaţii şi crime au loc tot timpul pe undeva în lume». «Nu», sunase răspunsul.

Doctoriţa dăduse din cap a dubiu. Pacienta ştiu că doctoriţa n-o crezuse. Îi stabilise un tratament pentru o lună, asigurându-i un somn de prunc. Vrând să-şi lămurească starea neurologică a pacientei, îi recomandă o rezonanţă magnetică nucleară, examen care n-avea să dezvăluie nimic suspect. Nenorocirea începea cu starea de trezie, în care obsesia vocii nu putea fi îndepărtată. Cine n-avusese niciodată presimţiri şi vise premonitorii, chiar semne fizice, cum ar fi zbaterea unei pleoape ori a unui muşchi tamnisam – nu putea-nţelege starea de panică a doamnei Pop; ea aştepta ca din clipă-n clipă să se producă o catastrofă care s-o lovească. Şi-ar fi dat viaţa îmbelşugată pe-a oricărui bătrân care umbla prin gunoaie după ceva lepădat de cei îndestulaţi, numai să nu mai trăiască starea de groază ce-o bântuia, în aşteptarea împlinirii a ceea ce-i vestise glasul. Peste cine avea să azvârle pământ, Doamne, Dumnezeule? Nimic nu-i atenua anxietatea: nici lectura, nici spectacolele, nici televizorul, nimic şi nimeni. Nu-şi afla nicăieri locul. Nu mai avea răbdare de nimic. Se dusese-n Elveţia la nepoată-sa, Lea, care ar fi luat-o de tot la ea, cu gând să stea măcar trei luni. După două săptămâni plecase însă în Ţară. «De ce, bunică?», o-ntrebase Lea. «Simt că trebuie să mă întorc acasă», explicaţie pe care nepoată-sa o luase drept toană de om bătrân.

*

Vila de la Sinaia a familiei Pop găzduia toate întrunirile mondene ale proprietarilor, întruniri la care participau, în afara familiei, oameni interesanţi din punct de vedere al relaţiilor sociale şi, neabătut, patru scriitori care-nsemnau faima editurii „Alma”, oameni de-un perfect servilism faţă de puterea numită de ei «schimbare»; scriitori care – dacă le-ar fi fost vremea prin anii ’50 – ar fi cântat şi ei ca tot omul Partidul, pe Lenin, pe Stalin şi măreţia Uniunii Sovietice. Unul dintre ei, cel mai expansiv, fiind poet, era într-un permanent extaz în faţa tricourilor purtate de Preşedinte, a apetenţei acestuia pentru «băi de mulţime» şi a preţuirii pe care le-o arăta oamenilor de artă prin ei patru şi prin amiciţia faţă de pictoriţa Sabina Josan, copiliţă pe vremea lui Stalin, care pictase şi ea niţel mai târziu băi de mulţime aflate sub un steag pe care se profila visător Lenin. Ce era să facă şi ei?

Fetele tinere şi frumoase îşi vindeau farmecele şi tinereţea câte unui miliardar, sau mai multora dacă nu era niciunul serios şi pus pe-nsurătoare. Ce să facă şi ele, ce să facă şi ei? În toate domeniile vieţii o lege funcţionează neabătut: a cererii şi-a ofertei. Editura „Alma” îi umplea de bani pe cei patru cavaleri ai artei şi-ai înţelepciunii, Titus Pop devenind pentru ei un mare editor, un mare critic literar – evitând să-l numească însă «cel mai mare», fiindcă erau şi alte orgolii de menajat. Puterea, care nu era proastă, simula – sau poate nu simula – că e sensibilă la gâdilituri; şi-atunci de ce n-ar fi gâdilat-o?

Tincuţa Pop era eminenţa cenuşie care trăgea sforile relaţiilor, obligatorii când vrei un loc într-un sistem. Pe cei patru scriitori – care se prezentau şi ca un fel de oracole ale neamului – Tincuţa îi dispreţuia din adâncul sufletului, ea fiind arivistă, însă nu proastă. Avea momente, la Sinaia, când ar fi azvârlit afară din casă toată liota aia de invitaţi, pe care-n sine o numea «adunătură», cu excepţia câtorva mari profesionişti: medici, fizicieni, ingineri rătăciţi printre bancheri, proprietari de mari întreprinderi, de mari hoteluri şi restaurante şi printre exponenţi mai mult sau mai puţin la vedere ai regimului, din structuri ce n-aveau obiceiul să-şi decline statutul. În clipele de lehamite, ea se făcea că are treabă, se retrăgea într-o cameră, se trântea într-un fotoliu şi fuma ţigară de la ţigară.

«Nu e uşor pe lumea asta nici să fii ipocrit. La un moment dat ţi se face o silă de tot, incluzându-te şi pe tine. Cred că dacă aş fi fost măcar cu zece centimetri mai înaltă şi mai frumoasă, n-aş fi dat atâta din mâini – dar ce zic? din coate – ca s-ajung unde-am ajuns. Pot să trec la rubrica „plus” cariera lui Bogdan şi casa asta în care numai nu m-am zidit. În rest… Mare pricopseală să mănânci la masă cu mărimi, femeile cântărindu-se-n bani după toalete şi după bijuterii; o nouă echipă de ţoape ajunse, printre ele

foste curve. Asta mi-e performanţa. Iar Titus, abil, s-a căţărat ca iedera pe eşafodajul înălţat de mine. E drept că a primit cadou editura de la unul dintre cele patru genii naţionale şi cu stoc de hârtie până-n anul 3000. Nu pot spune că acest bărbat al meu nu ştie să se descurce. Şi când te uiţi la el, are aerul recules al motanului care şi-a scos botul din oala cu smântână. Şi măcar de ne-am fi iubit vreodată. Când îmi păsa de fustele pe care le-nfoia era din orgoliu. Acuma poate-nfoia şi-o paraşută… Mă gândesc de multe ori că s-ar prea putea să mor înaintea lui şi mă tem să nu-şi găsească vreuna „tânără şi gospodină", pusă pe făcut copii, ca s-arunce ancora şi să-mi păgubească mie copilul. La gândul ăsta îmi vine să pun o bombă la tot ce-am zidit… Hai să mă mai duc la beleregii ăia de invitaţi ca să nu creadă că mi-am luat valea».

Pe soră-sa, Catrina, pe Aura Dănescu, prietenă de-o viaţă a Catrinei, şi pe Magdalena, fata Catrinei, cu bărbatul, îi invita rar Tincuţa şi numai când n-avea balamuc mare, ci o-ntrunire de familie. Tincuţa nu putea spune că o topeau dorul şi grija de soacră-sa. Totuşi i se părea decent s-o vadă o dată pe săptămână şi s-o invite mai ales la Sinaia. Doamna Pop refuzase categoric să mai vină la Sinaia. Pretextul: îi era foarte rău la serpentine. Pe Tincuţa n-o afectase acest refuz; şi, de altminteri, nici pe Titus. Când se gândea la soacră-sa, Tincuţa nu uita că femeia-şi pierduse un copil. Fără să fi fost vreodată disensiuni între noră şi soacră, nici de vreo mare apropiere şi de tandreţe între ele nu se putea vorbi. După ce Iulia şi soţul ei muriseră, Tincuţa devenise mult mai prevenitoare cu socrii, iar de când plecase la cele veşnice şi socru-său îi rugase şi pe copii, pe Bogdan şi pe Diana, ca oricât de puţin timp liber ar fi avut, să-şi găsească un pic şi pentru bunica lor paternă.

La fiecare vizită pe care i-o făceau, Tincuţa o găsea pe doamna Pop tot mai slabă şi mai pirpirie şi schimbată – în ce fel, n-ar fi putut descrie cu exactitate. Cu toate eforturile de-a se arăta bucuroasă de vizita copiilor şi-a nepoţilor, doamna Pop i se părea Tincuţei măcinată de-o grijă. «Poate ne-ascunde o boală», le spusese Tincuţa alor săi şi o luaseră pe bătrână pe sus şi-i făcuseră tot ce se putea face ca examene medicale. «Bine-ar fi să fim toţi sănătoşi ca ea», spusese Bogdan şi adăugase bătând-o pe doamna Pop pe umăr: «Bunică, ne-ngropi pe toţi». «Să mă ferească Dumnezeu», sărise ca arsă doamna Pop, albindu-se la faţă. «Dar ştiu că e plin de tact fiu-meu», se enervase-n sinea ei Tincuţa. «Dacă aţi putea să-mi radiografiaţi sufletul», se gândea doamna Pop, fără să se supere pe nepotu-său care, fără nicio rea intenţie, dăduse cu bâta-n baltă. «Ce să fac dacă n-am produs un geniu? Bine că l-am văzut cu bisturiu-n mână şi bine că nevastă-sa nu e mai deşteaptă decât el», se auto-consola Tincuţa, încercând să nu dea mare importanţă gafei comise de fiu-său.

Deşi nu se putea plânge de sănătate şi de putere nici în privinţa ei, nici a celor apropiaţi, la şaizeci de ani trecuţi, pe care nu-i arăta – cum se-ntâmplă cu multe femei mărunţele, rămase vrabie-pui – Tincuţa avea tot mai multe momente când o ajungea o sastisire şi-o nelinişte ce-o scoteau afară din casă. Şi-atunci apărea ca o furtună la editura lui Titus, unde lua la puricat contabilitatea. Nimeni n-ar fi-ndrăznit să ciupească un creiţar, nu pentru că Titus Pop ar fi fost vreun filotim, dar de nevastă-sa le era tuturor frică mai ceva decât de ciuma bubonică.

Doamna Tincuţa Pop citea literatura apărută la „Alma" şi sublinia tot ce nu era corect exprimat româneşte, apărând la editură şi chemându-i la ordine pe redactorii cărţilor incriminate. Aşa ajunsese să-l cunoască pe Radu Ghervase. Într-o traducere din spaniolă, Tincuţa găsise cuvântul *catârce*. Râsese în primul moment, apoi se-nfuriase şi a doua zi, cu noaptea-n cap, tăbărâse la editură şi ceruse să-l vadă pe redactorul de carte.

«Sărut mâna, doamnă, eu sunt Radu Ghervase», spusese tânărul, rămânând stânjenit în picioare. «Ia loc», îi indicase Tincuţa, condescendent, scaunul din partea cealaltă a biroului la care trona ea. «Domnule Ghervase, unde ai găsit dumneata în limba română cuvântul *catârcă,* plural *catârce*?». «N-aveam unde să găsesc un cuvânt care nu există. În limba română există cuvântul *catâr,* cu pluralul *catâri*». «Cartea asta nu e redactată de dumneata?», şi Tincuţa îi împinsese-n faţă traducerea unui roman sud-american. Radu Ghervase nici nu deschisese cartea şi-i spuse: «Doamnă, cartea asta a redactat-o o colegă, în timp ce eu eram în concediu. Sunt trecut ca redactor fiindcă eu răspund de spaniolă şi de

engleză-n editură. Se vede treaba că ambele, traducătoare şi redactoare nu ştiu că numele generic pentru animale nu este de-acelaşi gen în toate limbile. Aşa se face că *mula* şi *paloma* din spaniolă au devenit, pentru cine nu ştie acest lucru, *catârcă* şi *porumbiţă,* de exemplu, în loc de *catâr* şi *porumbel».*

Radu Ghervase vorbise pe-un ton potolit, ca şi când s-ar fi aflat în faţa unei eleve dornice să-nveţe carte. La aşa ceva Tincuţa Pop nu se-aştepta. «Persoana care a redactat textul ăsta a făcut spaniola?». «Doamnă, asta ştie Serviciul Resurse Umane, care până-n '89 se numea Serviciu de Cadre. Să ştiţi că nu eu fac angajările, nu eu aleg traducătorii, nici textele, şi nu hotărăsc nici banii pe care-i primeşte un autor sau un traducător. Şi vreau să vă mai spun că în această editură, ca în majoritatea locurilor din lume, sunt oameni care muncesc pentru cât sunt plătiţi. Sărut mâna, doamnă», şi Radu Ghervase, fără să aştepte semn că întrevederea cu doamna lu' domn director luase sfârşit, se ridică şi plecă.

Atitudinea tânărului negricios şi posomorât o descumpăni pe Tincuţa, obişnuită să aibă mereu ultimul cuvânt. Ca un angajat al lui Titus să plece din faţa ei fără ca ea să-l concedieze nu i se mai întâmplase. Omul fusese politicos, decent, logic. Se purtase cum ar fi trebuit să se poarte oricine e sigur pe meseria şi pe valoarea lui. Plecarea intempestivă dovedea că omului nu-i era frică de nimeni şi de nimic, aşa ca unul care n-are sau nu mai are ce pierde. «E pentru prima oară când am impresia că m-am aflat în faţa unui om liber», se gândea Tincuţa. «Cred că-şi spunea în sinea lui: „Şi ce, dacă e nevasta directorului, trebuie să cad pe spate-n faţa ei şi să mi se umezească pantalonii? Să şi-o poarte sănătos, dom' director"», îşi continua Tincuţa gândul.

«Doamna domnului director ştie bine limba română. Cu-atât mai frumos pentru ea, fiindcă am auzit că e bioloagă. Şi mai şi citeşte ce publică editura asta. Altminteri, tip de arivistă, nu de parvenită», se gândea Radu Ghervase, care făcea deosebirea dintre cele două adjective, aşa cum se cuvenea unui filolog. Trebuia să recunoască-n sinea lui că, atâta vreme cât îi trăise mama, nu şi-ar fi-ngăduit să se poarte fără nicio reţinere faţă de nevasta directorului. Avea să fie dat afară? Ideea nu-l speria. Dacă madam director nu era proastă – şi nu era – avea probabil să-i dea peste nas domnului director cu *catârcele,* dar n-avea să-i pomenească nimic despre întrevederea cu-acel redactor. Conversaţia cu tânărul în cauză îi crease Tincuţei o stare de disconfort sufletesc, asemănătoare, pe plan fizic, cuiului din pantof. Înţelesese din spusele acelui Radu Ghervase că oamenii din editură nu erau mulţumiţi – măcar parte dintre ei – de salarii, negociate, ca peste tot, pe ochi şi pe sprâncene, ca şi tarifele pentru autori şi pentru traducători.

Se gândi la cei patru corifei ai «intelighenţiei» române, cultivaţi de Titus şi de Putere. Titus, având păcatul omului care vrea s-o ducă bine oricând şi oriunde s-ar fi aflat, trebuia să facă rabat de la principii – pe care le-ar fi putut enunţa, dar cărora nu li se conformase niciodată. Prin urmare n-avea cum să practice altă selecţie decât cea făcută de Putere, interesată să-şi aibă lăutarii. «Sublimă lipsă de principii», îşi spunea Tincuţa, recunoscând că din acest punct de vedere ea şi bărbatu-său erau fraţi gemeni. «Voiai casă la Sinaia sau principii?», se auto-judeca dânsa. Obosise de-atâta slalom social, pentru a se afla în fruntea bucatelor. Până în clipa aceea îşi dorise mereu să moară ea înaintea lui Titus, fiindcă ştia ce mondenitate însemna o înmormântare în lumea din care făceau ei doi parte. «Să se mai ostenească o dată-n viaţă şi el pentru mine!». Dar avea tot mai des momente când se gândea cum ar fi arătat fără ea viaţa celor apropiaţi. Cel mai greu, social vorbind, i-ar fi fost lui Titus, care nu mişcase-un deget pentru niciuna dintre mondenităţile ce-l propulsaseră, lăsând totul în seama Tincuţei. Doar sprijinul unei intelectualităţi, ai cărei stâlpi de nădejde erau cei patru abonaţi ai editurii „Alma", şi-l agonisise prin propriul efort.

Primul loc în ierarhia afectivă a Tincuţei îl ocupa fiu-său, Bogdan, al doilea – vila de la Sinaia, de care era mândră şi de care se simţea legată ca de-o fiinţă vie. Atâta dor i se făcea de-această casă a vieţii ei încât se ducea şi pentru câteva ore s-o vadă. Se urca în „Land Rover" şi-o pornea voiniceşte spre Sinaia. Toată lumea-i spusese că asemenea maşină era greu de condus, mai ales pentru o femeie mărunţică. În ciuda tuturor aşteptărilor, Tincuţa dovedise adevărată măiestrie la volanul automobilului.

Deşi în asemenea maşină părea o păpuşă călare pe-un elefant, n-ar fi renunţat de bună-voie niciodată la bucuria pe care o simţea pe drumul Bucureşti-Sinaia, Sinaia-Bucureşti. Parcă ar fi participat la un *rodeo* la care ar fi reuşit să domolească un cal sălbatic.

Ultima vizită la editură o făcuse pe Tincuţa să-şi treacă-n revistă întreaga viaţă şi-i strecurase-n suflet o nemulţumire tulbure. Nu-şi închipuise niciodată viaţa ca pe-o grădină-nfloritã. Fără să fi avut fixuri în nicio privinţă, în afară de dragostea ei unică, neconsumată, nimic n-o mulţumise pe deplin. Îşi suspectase părinţii că-şi iubeau mai mult fiica cea mare, căsătoria i se părea ca o a doua slujbă la care avea o condică de semnat, fiul ei, Bogdan, deşi frumos, rezonabil şi ascultător, nu moştenise inteligenţa părinţilor lui, ceea ce-o determinase pe Tincuţa să nu mai vrea alt copil. Nu se putea plânge că viaţa lui Bogdan n-ar fi fost o reuşită. Băiatul exercita conştiincios o meserie valabilă oriunde-n lume.

Trebuia să-i recunoască lui Titus meritul de-a nu fi vrut să-şi lanseze copilul în gazetărie ori în critica literară. Păcatul multor părinţi cu activităţi artistice era cel de-a dori să-şi vadă copiii, aveau-n-aveau talent, urmându-le în profesie. În privinţa educaţiei lui Bogdan, Tincuţa nu-şi reproşa nimic. E drept că băiatul era sămânţă bună. O dată măcar nu le făcuse probleme părinţilor. Fire plăcută şi sociabilă, ştia să petreacă, fără să bată discotecile şi barurile. Nevasta fusese precedată de trei iubite: o colegă în timpul liceului şi două colege de facultate. Cu Diana – dragoste la prima vedere şi căsătorie după zece zile. Şi totul mergea bine, fiindcă se iubeau şi se completau: el, fire molcomă de parcă l-ar fi făcut numai ardeleano-armeanul de taică-său, Diana, iute ca fulgerul, făcută parcă de soacră-sa, minus inteligenţa acidă şi replica promptă a acesteia.

«Câte bijuterii am adunat, ca să-i rămână unei străine, iar prin viitoarele ei nurori – altor străine. Şi lucrurile-şi au soarta lor, ca tot ce se află pe pământu-ăsta. Uite-mă şi emiţând truisme în chip de mare filosofie! De ce, oare, după întâlnirea cu acest Radu Ghervase – vedetă a Revoluţiei, vedetă care nu s-a ajuns – de ce oare văd viaţa în culori atât de sumbre? Probabil fiindcă băiatului ăsta-i ţâşneşte prin toţi porii dezamăgirea. Câte iluzii o fi avut în legătură cu prăbuşirea comunismului şi cum i s-au dus toate pe apa sâmbetei… eu n-am avut iluzii… La urma urmei am trăit bine şi-n comunism, la binele de-atunci punând umărul răposata Iulia, iar acum, de ce n-aş recunoaşte că ne numărăm printre profitori… Din exterior, viaţa mea pare o reuşită de zile mari şi totuşi o rază de lumină, cât de firavă, nu e-n sufletul meu. Şi-n ultimul timp şi obsesia asta că, după moartea mea, Titus şi-ar lua o tinerică, făcătoare de copii, ca să aibă copilul meu partener sau parteneri la moştenirea pe care eu am adunat-o, cu ce eforturi de voinţă, de chibzuinţă şi, de ce să nu recunosc, de prefăcătorie… Doamne, Dumnezeule! Măcar de-am şti ce-nseamnă viaţa pe pământ».

Era un început de septembrie cu frunze încă verzi printre cele îngălbenite şi printre cele ruginii, în nuanţe ce-ţi luau ochii, sub un soare blând, când Tincuţa Pop se urcase-n „Land Rover” şi se pornise către Sinaia, de data asta ca să-şi vadă nu doar vila, ci şi feciorul, nora şi nepoţii, care petreceau acolo o săptămână. Bogdan şi Diana hotărâseră să-şi dea la şapte ani băieţii la şcoală, fiind convinşi că un an de copilărie fără griji le folosea. Grădiniţa de limbă engleză, unde mergeau de la trei ani, îşi începea programul dimineaţa la ora nouă, deci nu trebuiau treziţi cu noaptea-n cap, ca la şcoală. Mami Cuţa, cum îi spuneau ei Tincuţei, le adusese un tren electric foarte scump, cu tunele, cu macazuri ce treceau de la o linie la alta, cu locomotivă şi cu vagoane, o jucărie care-i făcuse pe cei mici să sară-n sus de bucurie, iar pe adulţi să nu se mai clintească de lângă ea. Gemenii moşteniseră firea veselă şi expansivă a Dianei. Deşi aveau jucării cu carul, se bucurau şi-ţi săreau de gât pentru orice fleac. Era o plăcere să le faci un dar.

Tincuţa ieşise pe terasa dinspre pădure. Înainte de-a pleca, voia să mai respire adierea de brad. Bogdan venise-n urma ei şi o luase protector pe după umeri. «Mamă, cu vila asta poţi spune că ai făcut o minune. E frumoasă şi ne e dragă de parcă ne-am fi născut în ea. Şi numai datorită ţie». «Să nu uiţi că banii i-a dat taică-tău… S-o stăpâniţi sănătoşi, voi, copiii voştri şi neam de neamul vostru». «Stăpână aici eşti tu, mamă». «Trebuie să privim lucrurile-n perspectivă», o dădu Tincuţa pe glumă, fiindcă nu-i

plăceau discuţiile cu gust testamentar. Îl lăsă pe Bogdan să-şi termine ţigara, iar ea se duse înăuntru, aruncă o privire Dianei şi nepoţilor, absorbiţi de noua jucărie, apoi intră-n fiecare încăpere şi privi totul atent ca şi când ar fi făcut un inventar. Avea de ce să fie mândră. Totul era de-un gust desăvârşit; lucruri puţine, frumoase şi funcţionale. «Şi toate astea mă fac fericită? Cred că îmbătrânesc şi nu mai ştiu să mă bucur de nimic. Parc-aş fi ştiut cândva…».

Despărţirea de ai ei fusese plină de efuziune. După ce o sărută ultimul, Bogdan îi sărută şi mâna, ceea ce nu-i stătea-n obicei. Urcată în maşină, le mai făcut semn cu mâna, îi îmbrăţişa într-o privire pe ei şi vila şi-şi spuse-n şoaptă: «Cele două creaţii ale mele: Bogdan şi vila». De ce i se părea necunoscut drumul? Iar curbele parcă se-nmulţiseră şi nu se mai isprăveau. Simţi o apăsare-n coşul pieptului şi o uşoară ameţeală. Trase pe dreapta, îşi lăsă capul pe spate şi răsuflă şuierat.

După aprecierea medicului legist, murise cu maximum două ore înainte de-a fi descoperită de Poliţia rutieră. De moarte subită. Exclusă orice posibilitate de crimă sau de jaf.

Titus nu precupeţise nimic în această-mprejurare, depăşindu-şi obiceiul de mână strânsă. Doamnele, participante la ceremonie purtau, începând cu Diana, pălării cu boruri mari, părând că lansează o modă. Excepţie făceau sora, nepoata şi soacra răposatei, ele purtând pe cap voal negru. La mormânt, Aimée auzi limpede glasul poruncitor ce-i prevestise nenorocirea asta: «Aruncă o mână de pământ peste sicriu», ceea ce bătrâna execută ca un robot programat. Groaza de-a mai auzi vreodată acel glas n-avea să-i mai dea pace niciodată? Acea zi fusese ultima când doamna Aimée Pop mai ştiuse pe ce lume se afla.

Nepoată-sa, Lea, o luă cu ea la Geneva. Niciun tratament făcut în clinica de geriatrie pe care o conducea şi a cărei proprietară era Lea, nu-i folosise. Obişnuiţi cu bolnavii de Alzheimer, totuşi cazul doamnei Pop li se părea ciudat medicilor: pacienta nu recunoştea pe nimeni, iar tăcerea şi-o întrerupea din când în când, rostind – ca pe-o litanie, dar şi cu ton de poruncă şi cu o voce străină – mereu aceleaşi cuvinte: «Veniţi să-nchideţi capacele» şi «Aruncă o mână de pământ peste sicriu», cuvinte ce le fuseseră traduse medicilor şi pe care nici ei, nici Lea nu le puteau lega de ceva din realitate.

Prezentă la-nmormântarea Tincuţei, Lea nu auzise pe nimeni rostind cuvintele ce reveneau la intervale fixe pe buzele bunicii Aimée, pronunţate cu o voce stranie, care nu era a ei. Ciudat, de asemenea, cum bolnava mergea la closet, se spăla, se-mbrăca, se dezbrăca singură, la ore fixe. Mânca puţin, cum mâncase toată viaţa, dar nu era-n primejdie să moară de inaniţie. Când i se vorbea, asculta cu mare atenţie şi un zâmbet senin i se-ntipărea pe chip. Lea era foarte legată de bunică-sa maternă, de la care-nvăţase ceva română şi ceva armeană, cât să nu moară de foame – cum se spune – şi multă bună-cuviinţă. Se uita la bătrâna care păstra urmele unei mari frumuseţi şi cu toate că-şi pierduse minţile, blândeţea, trăsătura sa esenţială de caracter, n-o părăsise. Uitându-se, cu duioşie şi cu durere la bunica Aimée, Lea îşi amintea o vorbă a bunică-sii paterne, Judith Herzog: «Cât de ieftin este ceea ce se poate cumpăra cu bani». «Pe lumea asta nu vinde nimeni sănătate, nici zile», îşi spunea Lea, în a cărei viaţă această observaţie se-adeverise de timpuriu.

*

La un an şi două luni de la moartea nevesti-sii, Titus Pop oficializase legătura lui cu-o doctoriţă în vârstă de treizeci şi trei de ani. Titus o cunoscuse din întâmplare, la vreo patru luni de văduvie castă, într-o zi când îl luase pe Bogdan de la spital şi-l invitase la restaurant. Între Titus şi tânăra doctoriţă Corina Bogdan «fraternizarea» se produsese pe loc. Ea, înaltă, cu os mic, frumos învelit în carne, cu o mutrişoară şugubeaţă, fire veselă şi pusă pe glume, exact ce-i trebuia unui bărbat trecut de şaizeci de ani. Fata se dovedise plină de tact: fără să i-o ceară şi fără să-i sugereze nimeni, îi comunicase «mirelui» că aveau să se cunune civil, în prezenţa a doi martori, verişorii miresei, ca apoi să meargă toţi patru să prânzească la un restaurant mic şi discret, nefrecventat de protipendadă. Părinţii doctoriţei, modeşti învăţători de ţară, nu fuseseră de acord cu-asemenea căsătorie pentru fata lor, copil unic.

În timpul facultăţii, fata se iubise cu un coleg, fiul unor reputaţi medici din Bucureşti. Aceştia nu admiteau ca băiatul lor să se-nsoare cu-o provincială de origine obscură. Conformându-se dorinţei părinteşti, băiatul rupsese legătura dintre el şi colega lui, Corina Bogdan, bună de iubită, însă nu de luat de nevastă. Drept care, după ce-i secaseră ochii de-atâta plâns, Corina hotărâse-n sinea ei să dea lovitura la un om cu o situaţie consolidată: mai întâi, persoana să n-aibă cui să ceară aprobarea ca să se-nsoare, dar să aibă casă, maşină şi bani la teşcherea. Cât fusese rezidentă, nu trecuse prin niciun stagiu fără a i se face propuneri de amor; oameni însuraţi sau amatori de aventuri şi mai ales având părinţi care doreau să-şi vadă feciorii alături de neveste cu stare, nicidecum lângă vreo sărăcană, ca s-o ia de la lingură.

Citind articolele lui Titus Pop din cotidiene şi pe cele din reviste literare, Corina îşi manifestase decent admiraţia faţă de el când îl cunoscuse, ceea ce pe om nu-l lăsase indiferent. Vreo şase luni, legătura lor fusese platonică. Benefică pentru amândoi: Corina avea ce să-nveţe de la Titus Pop, iar el se simţea întinerind în prezenţa ei. Corina avea marele dar de-a crea o atmosferă voioasă şi paşnică, oriunde s-ar fi aflat. Ceea ce nu se putea spune despre răposata, care nu lăsa niciodată să-i scape vreun prilej de-a plasa – ce e drept, cu haz – o răutate. Corina considerase că era de datoria lui să le anunţe fiului şi nurorii sale evenimentul şi să-ncerce să stabilească relaţii civilizate între ei şi ea.

Bogdan şi Diana primiseră vestea neaşteptat de bine şi fără niciun comentariu cu privire la vârsta Corinei. Ba mai mult, în prima sâmbătă invitaseră noul cuplu la masă. Şi Bogdan şi Diana o cunoşteau pe Corina de la stagiul ei de chirurgie, făcut în spitalul unde Bogdan era chirurg, iar Diana anesteziștă. Ştiau şi despre trecuta poveste de-amor cu fiul profesorului doctor Iulius Chendea. Bogdan şi Diana o considerau capabilă, conştiincioasă şi foarte agreabilă ca persoană. N-o condamnau pentru căsătorie, chiar dacă era din interes, după decepţia pe care-o avusese. Corina fusese atât de marcată de eşecul primei sale iubiri, în care dăruise totul cu entuziasm şi fără niciun calcul, încât după matură chibzuinţă se pusese acuma la adăpostul unui nume, garanţie împotriva propunerilor de amor în schimbul unei protecţii profesionale şi-a azvârlitului de colo-colo, în favoarea unui protejat sau a unei protejate.

Ea îl înţelesese perfect pe-un gazetar care, descoperit ca fost informator al Securităţii, declarase cu seninătate: «Eu m-am oferit să fiu informator al Securităţii, ca să n-aibă nimeni unde să mă toarne». Gazetarului respectiv îi mergea strună şi-n regimul post-comunist. Parcă ăsta n-avea nevoie de informatori? Corina nu-şi făcea iluzii despre puritatea morală a lui Titus. El era mantaua ei de protecţie socială. Avea să se poarte corect cu el şi cu familia lui. Îl rugase să-şi invite fiul şi nora să ia tot ce doreau din casa care-i datora totul răposatei Tincuţa Pop. Vrând să se familiarizeze cu noua ei locuinţă, Corina descoperise nişte bijuterii splendide, ingenios ascunse. I le pusese-n braţe lui Titus şi-i spusese: «Bijuteriile astea să i le dai Dianei, fiindcă au fost ale mamei lui Bogdan».

Nu se gândise chiar deloc să le câştige bunăvoinţa cu-acest gest, ci socotise că aşa se cuvenea şi că era bine ca omul să nu se lăcomească, mai ales la agoniseala altuia. În cei şase ani de studenţie, cât se legănase în iluzii, abia aştepta căsătoria ca să poată avea copii legitimi, cum învăţase ea de la părinţi. «Corino, mamă, dacă faci copii să-i faci cu acte», o sfătuise maică-sa. Cu «furme», cum încă mai spunea lumea la ea în sat. Nu-şi închipuise pe vremea primei şi marii ei iubiri că avea să aibă copii cu un bărbat care-ar fi putut să-i fie tată. Peste zece luni de la căsătorie, Corina aducea pe lume o fetiţă sănătoasă şi drăgălaşă, pe nume Ana. O botezaseră nepoţii ei, gemenii lui Bogdan şi-ai Dianei, copleşiţi de propria importanţă şi de cea a momentului. Botezul avusese loc fără gazetari, fără aparate de filmat, fără «panaramă»: în cadrul strict al familiei. În acele momente, nimeni nu se gândise că cineva, care se temuse de ceea ce-acum se-mplinea, probabil se răsucea în groapă… Morţii cu morţii…

*

Magdalena Dragnea, fiica lui Gogu Eremia, le spusese-n treacăt părinţilor ei – generalul profesor doctor Dragnea şi doamna general muriseră – şi că Mihu avea de gând să renoveze casa: mai întâi alt

acoperiş, cel vechi dând semne de mare oboseală, faianţă nouă, gresie nouă, termopan, zugrăvit. Cum nu le-ajungeau banii, iar împrumuturile la bănci erau jaf curat, hotărâseră să vândă garsoniera, zestre a Magdalenei. «Magdalena», îi spusese taică-său, «rău faci dac-o vinzi. Îţi aduce un venit care acuma, cât încă lucrezi, ţi se pare că nu e mare scofală. Dar la pensie, ai să vezi ce mult contează. Înlocuirea acoperişului e-o necesitate, restul nu e obligatoriu. Eu nu te sfătuiesc să vinzi garsoniera. E oricând o valoare şi nu ştii ce-ţi rezervă anii ce vin…». Catrina îi dăduse acelaşi sfat, aproape cu-aceleaşi cuvinte; după o lungă ezitare, adăugase încă un argument: «Magdalena, te-ai fi aşteptat vreodată că eu şi taică-tău aveam să ne despărţim? Şi nici măcar pentru o femeie… Gândeşte-te bine la ce faci».

Magdalena vânduse garsoniera. În mintea ei, legătura dintre ea şi Mihu nu se-asemăna cu nicio căsătorie dintre câte îi fusese dat să cunoască. Nu-şi ascundeau unul altuia un gând, ce plăcea unuia plăcea şi celuilalt, aveau aceleaşi păreri despre oameni, despre artă. Ajunseseră la concluzia că într-o altă existenţă fuseseră probabil gemeni. Magdalena se-ngrăşase într-un an douăzeci de kilograme; dintr-o femeie suplă, de-un metru şaizeci şi cinci, ajunsese un butoiaş; care nu-şi pierduse nimic din farmecul uman, kilogramele astea nealterându-i firea, fiindcă n-o jenau decât estetic. Nu făcuse mari eforturi pentru a le da jos, atâta vreme cât pe Mihu nu-l indispuneau. El o săruta cu tandreţe pe guşuliţă şi pe ceafa de copil gras. «La urma urmei, dacă e să fii părăsită de un bărbat, grasă ori slabă la fel te părăseşte. Maică-mea şi-a păstrat perfect silueta şi…?», îşi spunea Magdalena.

Lucia, nevasta lui Mihai Dănescu, lucra, ca inginer chimist, în aceeaşi întreprindere cu soţii Dragnea, pe care-i socotea prieteni de nădejde. Se purtaseră cu ea ca nişte fraţi când îi murise primul bărbat. Mihai Dănescu şi Mihu Dragnea se cunoşteau de copii şi frecventau aceleaşi cercuri. Mamele celor doi fuseseră colege de şcoală şi rămăseseră prietene pe viaţă. Când se recăsătorise, Lucia nu-şi dorea altceva decât să-i facă Dumnezeu parte şi ei de-o căsnicie ca a soţilor Dragnea, un model de comuniune între doi oameni.

De la o vreme, Lucia băgase de seamă că Mihu o evita. Nu ştia să-l fi supărat cu nimic, încât atitudinea lui i se părea ciudată. Să i se fi urcat la cap fiindcă ajunsese director, fiindcă arabul care cumpărase fabrica îl alesese pe el dintre toţi inginerii pentru acest post? Pe cine să fi-ntrebat Lucia de ce Mihu nu-i mai arăta prietenia de-altădată? Pe Magdalena – în niciun caz. Uitase oare cum se-adunau toţi trei – Lucia, Magdalena, Mihu – la o scurtă pauză de cafea şi râdeau de se prăpădeau de abilitatea Găbiţei – secretara fostului director – de-a păpa leuţii bărbaţilor din fabrică, luându-i la rând, «neiertând nicio izmana», cum se exprima un coleg, trecut şi el prin patul Găbiţei? Găbiţa era frumuşică şi drăcoasă. Mamă a două fete, una făcută la nouăsprezece ani, alta la douăzeci, Găbiţa, rea de muscă de pe la cincisprezece ani, era divorţată de nu se mai ştia când. Bărbatu-său o găsise odată cu unul în pat – o iertase. O găsise a doua oară – o iertase. A treia oară – divorţase. Sub-inginer constructor, se angajase într-o echipă care plecase-n Germania la lucru. Le trimitea fetelor pensia alimentară, fără grijă că le-ar fi păpat-o Găbiţa, care era o mamă de nesperat şi de necrezut pentru cât era de curvă.

De câte ori Lucia se vedea cu Magdalena, Mihu avea ceva de făcut, ceva important ce-i justifica absenţa. Băgase de seamă şi Mihai schimbarea lui Mihu în ceea ce-i privea. Lucia, cu-o strângere de inimă, îl întrebase totuşi pe-un fost coleg al ei de facultate, coleg şi de slujbă, dacă el avea vreo idee de ce-o evita Mihu. «Lucia, fetiţo, de când s-a-ncurcat cu Găbiţa, pare supărat pe toată lumea şi dac-ar putea ne-ar ocoli pe toţi. E greu să-ţi fie-n întreprindere cu tine şi nevasta şi amanta. Înţelege-l şi pe el».

Găbiţa nu făcuse nicio taină din nicio legătură de-a ei, afişând-o ca pe cel mai firesc lucru. În idila cu Mihu Dragnea o luase cu binişorul, vizând la mai mult decât la ceea ce i se oferise până-n acel moment. Dintre partenerii ei de joacă nu fusese măcar unul uşă de biserică; n-o aşteptaseră pe ea ca să-i inducă pe calea adulterului. Toţi aceşti foşti parteneri erau antrenaţi în aventuri galante, fără consecinţe pentru casă şi pentru nevastă. Mihu Dragnea, fidelitatea maritală întruchipată, era o pradă uşoară: trecut de cincizeci de ani – vârsta cea mai primejdioasă pentru bărbaţi, mai ales când nu şi-au încurat caii la tinereţe – trebuia fript pe-ndelete şi flatat cu dibăcie; iar când ajungea să ardă cu vâlvătaie trebuia-nceput marele

atac spre-a-l păstra pe el şi-a-i alunga nevasta: cât mai multă pasiune şi drăgălăşenie cât cuprinde faţă de el, cât mai vulgare mijloace faţă de nevastă, ţinând seama că era o doamnă, deci uşor de speriat. Lucia nu bănuia la ce atacuri telefonice era supusă Magdalena, atacuri despre care, timp de trei luni, nu-i pomenise nimic nici măcar lui Mihu. «Auzi, graso, cât mai ai de gând să-ţi pedepseşti bărbatul cu slănina aia puturoasă? Ce-aştepţi de nu te cari la mă-ta sau la tac-tu?». Atâta vreme cât aceste gingăşii verbale îi erau adresate la ore acceptabile, Magdalena tăcuse şi răbdase. Când începuseră atacurile de noapte şi o ploaie de pietre îi crăpase un termopan, îşi întrebase deschis bărbatul: «Mihule, ce ai de gând?». «Cred că ar fi bine să stai o vreme la maică-ta». Era de-ajuns o măciucă la un car de oale.

Magdalena îşi făcuse bagajul, luându-şi obiectele de-mbrăcăminte, plapuma, perna şi ceva lenjerie de pat. A doua zi după ce se instalase la maică-sa, mersese la Bancă să-şi scoată banii rămaşi de pe garsonieră – în urma renovărilor din casă – depuşi pe numele ei, iar la condiţii de retragere figurând Mihu. Dat fiind duşul terapeutic pe care i-l administrase bărbatul-său, după treizeci şi trei de ani de armonie, nicio surpriză nu mai putea să apară la orizontul de păcură al Magdalenei. Şi, totuşi, i se tăiaseră picioarele când la ghişeul de la Bancă i se spusese că depozitul fusese lichidat cu-o lună înainte. A doua zi, la slujbă, cu tonul cel mai blând, îi spusese împricinatului: «Mihule, nici măcar dobânda nu mi-o dai? Ştii bine că eu n-am niciun ban». «Săptămâna viitoare iei leafa. Eu nu-ţi pot da un leu măcar. Am mare nevoie de bani». Şi dăduse neputincios din mâini, ca în faţa unei fatalităţi.

Mai târziu, când Magdalena se obişnuise cu ideea că pe lume nu trebuie să juri pentru nimeni, îl întrebase: «Mihule, spune-mi şi mie prin ce te-a cucerit Găbiţa? De fapt, te-a subjugat». «Mi-a spus că sunt cel mai bun din câţi bărbaţi a cunoscut ea». Oricât de sceptică devenise Magdalena în privinţa oamenilor, la asemenea replică totuşi nu se-aştepta. Se abţinuse să-l întrebe în ce sens era «bun». De ce să mai întindă rahatul pe covor, când ştiau amândoi ce-nsemna «bun» pentru Găbiţa, a cărei viziune sexuală asupra lumii, precum se vedea, îi folosise, nu glumă. Magdalena se simţea ca după o anestezie generală, când omul încă nu ştie dacă visează ori se-ntoarce în lumea din care evadase un timp. Se uitase la bărbatu-său ca la un om bolnav. Era limpede că situarea în fruntea unei asemenea ierarhii îi luase minţile. Magdalena era la o vârstă când nimeni nu te mai angajează. Rămânerea ei în fabrică depindea, fără-ndoială, de bunăvoinţa lui Mihu, înscăunat director, pe merit altminteri.

Găbiţa se-arătase generoasă: nu-i impusese lui Mihu să-şi dea afară de la slujbă fosta nevastă. La puţin timp după ce Magdalena plecase de-acasă, primise citaţie de divorţ. Pentru a simplifica lucrurile, care n-aveau cum să se mai dreagă, Magdalena acceptase propunerea avocatului angajat de Mihu: şi anume, despărţirea în cazul soţilor Dragnea se producea cu acordul ambelor părţi. Cum nu cerea nimic din toate lucrurile aflate-n locuinţă, Magdalena nu-şi angajase apărător, aşa că la tribunal se prezentaseră ea şi avocatul lui Mihu. Divorţul se pronunţase foarte repede, iar căsătoria dintre Găbiţa şi Mihu avusese loc îndată ce Tribunalul emisese hotărârea de divorţ; apoi, mirele adoptase oficial fetele Găbiţei, tatăl acestora neopunându-se, fiindcă banii de pensie alimentară – pe care nu mai urma s-o plătească – nu-i spărgeau punga. Cea de-a doua doamnă Dragnea, îndată ce devenise madam director, devenise «doamnă» din «Găbiţo», cum i se-adresa toată lumea până la fericitul eveniment. Nu făceau excepţie de la noua regulă nici foştii amanţi ai noii «doamne a lu' dom' director», foşti de care era plină fabrica.

*

Nu trecuse mult de la venirea Magdalenei sub acoperişul matern şi Catrinei Eremia i se depistase un cancer la ficat. În faţa unei asemenea veşti, divorţul începea să i se pară Magdalenei un lucru oarecare. Amândouă evenimentele contribuiseră însă major la diabetul pe care şi-l descoperise şi ea. Magdalena-şi anunţă tatăl de boala Catrinei, trecând-o pe-a ei sub tăcere, fiindcă două măciuci în capul unui singur om însemnau prea mult. Gogu Eremia se prezentase la fostul său domiciliu şi i se-adresase nevesti-sii fără preambuluri, ca şi când nu s-ar fi despărţit niciodată: «Catrina, mi-a spus Magdalena despre ce este

vorba. Dacă n-ai nimic împotrivă, eu vin, să fiu lângă tine». Catrina doar că nu murise când îl văzuse-n pragul apartamentului. La propunerea lui, Catrina răspunsese cu glas pierit: «Vino».

Gogu îşi adusese hainele, cărţile şi icoana cu Sfântul Gheorghe, darul Florinei. Catrina se simţea foarte jenată pentru răceala pe care, fără motiv, i-o arătase Florinei după '89, şi nu ştia cum să dreagă relaţiile cu ea. «Simplu: îi dai un telefon şi-o inviţi pe-aici. Florina, trecută prin atâtea greutăţi, fii sigură că nu-ţi poartă pică. Nu e deloc ranchiunoasă». Spre a dovedi o dată-n plus că unchiu-său nu se-nşelase, Florina venea în fiecare duminică la ei la masă, umplând port-bagajul maşinii cu crătiţi, cu oale de mâncare gătită. Divorţul Magdalenei nu fusese o surpriză pentru Florina. Lucia Dănescu îi povestise cu lux de-amănunte amorul lui Mihu Dragnea cu Găbiţa. Cei doi ajunseseră fabula întreprinderii: nu era colţ mai întunecos în care să nu-i fi surprins cineva sărutându-se cu pasiune, depistarea fiind uşurată de gemetele Găbiţei. «Ferească Dumnezeu să ia foc paiele uscate», trăsese concluzia Lucia Dănescu, în ceea ce-l privea pe Mihu Dragnea.

Boala mătuşă-sii Catrina, însă o amărâse mai mult decât s-ar fi aşteptat după ani buni de îndepărtare, ani în care, de sărbători, Florina îi telefonase totuşi. Diabetul Magdalenei o-ngrijora, mai ales fiindcă bolnava nu ţinea un regim strict. Pofticioasă din fire, o dădea adesea pe de lături cu alimente interzise diabeticilor. Singurul lucru bun era întoarcerea lui Gogu la nevastă-sa. Îl afectase mult divorţul Magdalenei care, de bună-credinţă, semnase o poliţă-n alb şi pierduse totul. Oare în treizeci şi trei de ani, ea n-adusese nimic în casa ce i-o lăsa plocon Găbiţei? Firesc ar fi fost să ceară evaluarea bunurilor şi despăgubiri. Dar când moartea le stătea în spatele uşii, la ce bun s-o mai fi certat pe Magdalena, pe care soarta şi încrederea în oameni o pedepsiseră destul?

De când se regăsiseră, Gogu şi Catrina îşi depanau mereu amintirile: călătoriile peste hotare evocate cu albume alături, cu pliante, cu însemnări făcute într-un caiet şi de unul şi de celălalt. Circuitele prin Ţară, cu opriri în locuri de-o mare frumuseţe. Deşi nu văzuseră întreaga lume, credeau că Peştera Urşilor şi Cheile Dâmbovicioarei erau fără pereche. «Sfârşitul meu e trist, îi mulţumesc lui Dumnezeu pentru clipele de neuitat pe care mi le-a dăruit, ţie şi mie». Şi Catrina căuta mâna bărbatului său.

Începuseră durerile şi odată cu ele administrarea de calmante din ce în ce mai puternice, menite să domolească suferinţa inducând o stare de semi-conştienţă. Într-un moment de trezie, Catrina îl luase de mână pe bărbatu-său şi-i şoptise: «Goguleţ, ascultă-mă, te rog, fiindcă nu ştiu când am să mai fiu lucidă. Să ştii că n-am iubit pe nimeni aşa cum te-am iubit pe tine. Ştiu că te-am dezamăgit cu lipsa mea de personalitate. Tincuţa, fie iertată, era convinsă că părinţii noştri ţineau mai mult la mine. De-asta cred că m-am lăsat dominată de dânsa, urmând-o ca oaia. Te rog să mă ierţi!».

Trecu sub tăcere atitudinea faţă de Florina, adoptată şi ea tot la porunca Tincuţei. «Tu nu-ţi dai seama că asta se simte cu musca pe căciulă? De ce crezi că nu face caz de taică-său, mort în puşcărie? Te rog să faci bine şi să te descotoroseşti de individa asta», se exprimase Tincuţa, după '89, la adresa Florinei. Iar ea, Catrina, ca proasta, se conformase. «Dacă Florina ar fi avut de-a face cu Securitatea, ar mai fi fost exmatriculată de la Medicină? Şi dacă n-ar fi avut de-a face cu ei până la exmatriculare, n-ar fi fost atunci momentul bun să-şi ofere serviciile acelei instituţii şi să fie reprimită-n facultate? Până-n '89 se temea omul şi de umbra lui. Şi acum e altfel? Să condamni un om fiindcă nu aderă la politica nimănui? Că nu leşină de plăcere în faţa democraţiei de la noi, unde numai morţii din cimitire n-au fost privatizaţi?». Durerile îi tăiau din nou orice gând.

Mihu Dragnea aflase la slujbă ce se petrecea cu Magdalena şi cu fosta lui soacră. Singura veste bună în ceea ce-o privea pe Catrina era întoarcerea doctorului Eremia la fosta sa locuinţă. Mihu intrase ca o furtună în biroul Magdalenei şi o-ntrebase pe ton de admonestare: «De ce nu mi-ai spus? Trebuie să aflu de la străini?». «Ce să-ţi fi spus?». «Despre boala mamei tale şi despre diabetul tău». «De ce să-ţi fi spus?». «Nu suntem nici primii, nici ultimii oameni care-au divorţat. Asta socot că nu ne-mpiedică să rămânem în relaţii umane». «Nu cred că suntem în relaţii sub-umane. Dar… n-am crezut că te mai interesează ceea ce se-ntâmplă cu mine». «Aş putea să trec s-o văd şi eu pe maică-ta?». «Totul e s-o

găseşti într-o stare de trezie. Are dureri mari, iar calmantele sunt pe măsură». «Şi-atâtea calmante nu-i fac rău?». «De-aici încolo, bine nu-i mai face nimic. Dacă vrei să vii, vino».

Magdalena îşi prevenise părinţii cu privire la o eventuală vizită a lui Mihu. «N-are decât să vină», spuseseră într-un glas Catrina şi Gogu, resemnaţi ca în faţa unui rău inevitabil. Mihu îşi anunţase de la un telefon public vizita. Adusese un carton de *joffre,* o sticlă de şampanie demi-sec franţuzească şi un buchet de garoafe de câte culori avusese florăreasa, căreia-i ceruse să le-nvelească în celofan şi-atât. Maşina şi-o lăsase pe-o străduţă, cam la două sute de metri faţă de blocul familiei Eremia, atât se temea să n-o supere pe Găbiţa, presupunând că i-ar fi recunoscut cineva maşina şi s-ar fi apucat să trăncănească. Îşi pregătise o minciună-alibi, cum fac hoţii şi criminalii: parcase maşina în spatele unui restaurant. Ce-ar fi căutat el acolo? S-ar fi văzut cu nişte parteneri străini, amatori de bucătărie românească. Firma restaurantului era o perlă a-mpreunării gen crocodil cu girafă: *Restaurantul Elite* şi dedesubt – *Bucătărie românească.* O rudă apropiată a lui Napoleon Gâlmă, din onomastică.

Ori de câte ori avea să mai treacă pragul Magdalenei, Mihu Dragnea avea să recurgă la mijloace de prudenţă conspirativă, mânat de grija de-a n-o supăra pe Găbiţa şi de frica de scandal. Devenită nevastă, Găbiţa arbora nişte principii maritale stricte, menite să le fie pildă fetelor ei. Lucia Dănescu, urmărind evoluţia Găbiţei, trăsese concluzia că e bine să te ferească Dumnezeu de curva pocăită, ca şi de zelul neofiţilor.

*

De când Catrina Eremia se simţea tot mai rău, Florina trecea zilnic s-o vadă, un fel de-a spune, fiindcă le făcea cumpărăturile, ordine prin casă, dorind să le fie cât mai de folos unchiului Gogu şi Magdalenei. Nu era nimeni mai în măsură decât ea, Florina, să ştie ce-nsemna, într-o nenorocire, să ai pe cineva alături. De-aceea le fusese recunoscătoare, fără pauze, unchiului ei şi mătuşă-sii prin alianţă, cu tot «embargoul» pe care aceasta i-l impusese după 1989. Nu uitase că ei, singurii, nu se descotorosiseră de ea şi de maică-sa, pe care boala o făcuse greu de suportat, prin muţenie şi prin totală neparticipare la viaţă. Asistând la chinurile Catrinei şi comparându-le cu sindromul melancolic al Vetuţei Diaconu, Florina rămânea la vechea ei părere că nimic nu era mai distrugător, pentru cei din jur, decât boala psihică a cuiva, fiindcă te face tot timpul să-ţi doreşti să termini cu viaţa. Şi când murise doctorul Nicolae Dănescu, dânsa ce s-ar fi făcut fără unchiu-său, atât de blând şi de cald, şi fără Mihai Dănescu, faţă de care n-avea de ce să-şi ascundă jalea.

Într-o zi, conducând-o la maşină, Gogu Eremia îi puse Florinei o mână pe umăr şi-i spuse cu nostalgia celui care-şi aminteşte momente pe care n-avea să le mai trăiască niciodată: «Florina, dac-ai şti cât îmi lipsesc duminicile noastre…». «Şi mie, unchiule. E bine să ai ce să-ţi aminteşti, ca să mai înseninezi prezentul». De când Catrina căzuse la pat, angajaseră o infirmieră care stătea toată ziua lângă bolnavă. «Ce lucru-ngrozitor e s-ajungi un obiect la mila cuiva. Mă gândesc doar cu-o singură spaimă la moarte: că are să fie cineva obligat să umble cu trupul meu inert. Că n-am să mai pot să mi-l îngrijesc singură. Impudoarea asta a morţii mă-ntristează şi mi se pare nedreaptă. Cât despre viaţă, ce să mai spun cât e de dreaptă şi de logică… Afară de câteva clipe de exaltare – dacă ai parte – restul, e de-o banalitate… ba chiar de-o stupiditate…».

După ce i se-administrau calmantele, intrată într-o stare de destindere şi de inconştienţă, Catrina recita versuri în franţuzeşte şi-n româneşte, cu un glas atât de stins, încât trebuia să-ţi apropii urechea de buzele ei ca să pricepi ceva. Din când în când spunea: «Tincuţa, nu-i lua inelul. Tu ai atâtea. Mama i l-a dat». Florina era singura care ştia că bolnava retrăia un moment petrecut cândva în viaţa reală şi nu o-nchipuire creată de calmante. Însemna că întâmplarea cu inelul – care pe Florina o umilise şi-o dezgustase – nu se ştersese din mintea Catrinei. Oare Tincuţa şi-o mai fi amintit vreodată acel moment?

*

Gogu Eremia făcuse un infarct. Singur îşi chemase ambulanţa, spunând că era medic şi cerând să stea de vorbă cu acel coleg care urma să-l vadă. Florina îl însoţise-n ambulanţă, unsese toate osiile şi nu plecase de lângă el pân-a doua zi, având grijă să-i telefoneze Magdalenei şi s-o roage, în cazul unor stări de conştientă ale Catrinei să-i spună orice minciună, cât de cât plauzibilă cu privire la soţul ei, însă nu adevărul. Florina se ducea dimineaţa la spital, Magdalena – după-amiază. «Tată, cum îţi merge?». «Bine, zic eu, cum zic şi medicii». Magdalena ştia că maică-sa păşea pe ultima ei sută de metri. Se obişnuise cu gândul ăsta. Catrina Eremia nu mai trăia: vegeta. Plecarea ei din viaţă ar fi-nsemnat o mântuire pentru toţi.

Magdalena însă nu putea accepta gândul despărţirii de taică-său, bun, zdravăn, sănătos. Luciditatea ajunsese pentru ea echivalentul sănătăţii. Cât erai lucid, te mai puteai bucura de ceva, mă rog, vorba vine; oricum, îţi mai rămânea posibilitatea să citeşti o carte, să asculţi muzică… De când maică-sa-şi descoperise boala, Magdalena aştepta scadenţa. Dar ca să-l vadă şi pe taică-său urmându-i curând nevesti-sii sau precedând-o nu-i intra în cap. «Magdalena» – îşi luase taică-său inima-n dinţi să discute amândoi deschis – «ştii foarte bine cum este cu zilele omului. Pe mine te rog să mă incinerezi şi să-mi pui urna lângă a Vetuţei. O slujbă scurtă, o colivă la plecare. Fără lume, fără coroane şi, pe urmă, fără parastase. Probleme cu moştenirea, nici cu apartamentul, nici cu garsoniera mea, n-o să ai cu nimeni. Eşti singura moştenitoare a Catrinei şi-a mea. Nu fi tristă. Discuţia asta nu-mi scurtează viaţa», şi o trăsese spre el, o mângâiase pe obraz şi-o sărutase pe frunte.

Oricât de firească era o asemenea discuţie între un părinte, mai ales bătrân, şi copilul său, Magdalenei îi adusese încă o spaimă-n suflet. Logică, lucidă, fire bună, fără o privire mohorâtă asupra lumii, i se părea că soarta prea-i adusese în ultimul timp durere peste durere. În faţa despărţirii, după treizeci şi trei de ani de-un bărbat pe care-l socotise omul vieţii ei – de fapt, singurul bărbat pe care-l cunoscuse intim – se străduise, cât îi stătuse-n puteri să-şi păstreze firea: nu se plânsese, nu făcuse pe victima, dar nici pe fericita. Se purtase decent şi demn, socotea ea şi pe bună-dreptate. Despărţirea definitivă de părinţi aparţinea ordinii fireşti a existenţei; şi totuşi… «Cum are grijă viaţa să-ţi corecteze un necaz, oricât de mare, printr-o nenorocire. Despărţirea de Mihu, cu toată bravura mea, fiindcă de bravat n-am bravat – adică n-am zis „uf, bine că ne-am despărţit" – mi se părea o catastrofă până s-a-mbolnăvit mama. Infarctul tatei mi-a arătat că e totdeauna loc de mai rău. Doamne, de le-aş putea îndura pe toate şi să rămân cu mintea-ntreagă», se gândea Magdalena.

*

Vladimir Mankiewicz era la Viena, trimis de firma unde lucra. Florinei i-ar fi fost şi mai grea a doua despărţire de Vladimir, dacă unchiul şi mătuşa ei ar fi fost sănătoşi. Evenimentul, asemeni lucrului obişnuit, are valoare în funcţie de contextul în care se petrece. Cu toată bătaia de cap pe care-o implica noua lui funcţie şi mai ales plecarea într-o ţară străină, Vladimir găsea timp s-o vadă pe Florina fie şi zece minute şi să-şi arate amărăciunea în faţa unei despărţiri pe care n-o dorise. «Dacă nu te-aş lăsa atât de singură… Uite, aş vrea să te ştiu măritată…». «Şi nu ştii un băiat bun care să mă ia de nevastă?», încerca Florina să-ndulcească pilula amară, dând-o pe glumă. «Vladimir, sunt oameni sortiţi să n-aibă viaţă de cuplu. Eu am avut măcar doi ani cu tine. Şi am ţinut doi ani şi loc de mamă. Un element lipseşte din palmaresul meu: n-am născut pui vii, pe care să-i hrănesc la sân. Dar tu şi Alexandru mi-aţi umplut viaţa de femeie». «Aş vrea să ştiu că este lângă tine un om puternic pe care să te bizui. Să nu mă-ntreb tot timpul: „ce-o face fata aia?"». «O am pe Magdalena, care e-un om curajos. O să fim două nevoi care-au să se proptească una de alta! Vladimir, lucrul cel mai important pentru oricine, cred eu, este liniştea pe care-o ai când ţi-ai făcut datoria. Şi să fii convins că mi-ai dăruit şi mie doi ani de-mplinire, doi ani

frumoşi».

Alexandru venise direct de la şcoală ca să-şi ia rămas-bun de la Florina. Se cuibărise la pieptul ei şi-i spusese cu un glas înecat în lacrimi: «Florina, de ce nu eşti tu mama mea?». «Fiindcă soarta a vrut să ai altă mamă, care te iubeşte, să ai şi-o soră, să ai tată… N-ai de ce să te plângi». «Ne-a spus la română că un mare scriitor ştie să creeze atmosferă, adică să te facă să te simţi ca şi când ai fi personaj din carte». Florina îl privise întrebător, nebănuind unde voia băiatul s-ajungă. «Eu m-am gândit numaidecât la tine şi la mama…». «De ce?». «Tu creezi o atmosferă de linişte, mama – nu. Ei tot timpul îi sare ţandăra din câte ceva». «Voi, ceilalţi trebuie să nu-i daţi motive să-i sară ţandăra. Învaţă-te, Alexandre, să iei oamenii aşa cum sunt, mai ales când fac parte din viaţa ta: părinţii pentru copii, copiii pentru părinţi. Promite-mi». Băiatul ridicase mâna ca la jurământ.

*

Unchiu-său Gogu i se păruse Florinei mai palid decât în ziua precedentă, iar mâinile i se subţiaseră şi deveniseră transparente. «Să-ţi dau niţel compot, unchiule?». «Nu. Stai lângă mine şi spune-mi ce face Catrina şi cum suportă Magdalena». «Ce să-ţi spun? Tanti Catrina de-o săptămână e-n aceeaşi stare, iar Magdalena e pregătită… S-a obişnuit cu ideea… cu inevitabilul». «Ar trebui să se obişnuiască şi cu…». Se oprise fiindcă observase cum pălise şi cum tresărise Florina. «Aş vrea să vă ştiu împreună pe tine şi pe Magdalena. Şi să-l toleraţi pe Mihu, cu toate păcatele lui. Rămâne, totuşi, un om faţă de care Magdalena poate să deschidă gura la o nevoie. Şi Vladimir Mankiewicz este un om de nădejde. Păcat că pleacă. De la distanţă e greu să-i sari cuiva în ajutor. Radu Ghervase e un om admirabil, dar neînarmat în faţa vieţii. Are el nevoie de ajutor moral». «Mie-mi spui», se gândea Florina. «Radu trece zilnic să mă vadă, fie şi-un minut. „Florina, vin să respir acelaşi aer cu tine ca să pot rezista poluării din jur". Doamne, cum poţi înzestra un om cu-atâta minte şi să nu-i dai pic de curaj?». «Unchiule, Radu e neînarmat în faţa dezamăgirii: dezamăgit de Revoluţie, dezamăgit de iubită şi de oamenii în care-a crezut». «Dezamăgit, dezamăgit… Dintre toate fiinţele de pe pământul ăsta câte n-or fi dezamăgite? Cred că omul a fost creat să se dezamăgească mai întâi pe sine însuşi şi-apoi ca să dezamăgească întreaga fire. Să te bucuri cât de puţin e-o mare binecuvântare de la Dumnezeu: este contraponderea dezamăgirii». Tăceau amândoi. Gogu Eremia privind în gol, iar Florina mângâindu-i abia simţit o mână. «Florina», îi şopti unchiu-său, «te rog, du-te la geam… Duminicile noastre… Vreau să-ţi vină lumina din stânga. Vreau să plec de-aici cu imaginea ta… cea mai frumoasă dintr-o viaţă… Vreau…». Şi plecase.

*

Catrina Eremia murea la o săptămână după bărbatu-său. Încă de la-nceputul bolii o rugase pe Magdalena s-o înmormânteze în acelaşi loc cu părinţii ei, farmaciştii Şoimaru.

Stând rezimată de-o cruce, în timp ce Florina şi Radu Ghervase terminau de aşezat coroanele şi florile peste criptele ce-i adăposteau pe farmaciştii Şoimaru şi pe cele două fiice ale lor, Catrina şi Tincuţa, Magdalena îşi spunea în gând: «Un capitol încheiat în viaţa mea. Încă unul».

*

Titus şi Bogdan Pop, anunţaţi de moartea Caninei, veniseră de la-nceputul slujbei de-nmormântare şi stătuseră până la sfârşit. Se-apropiaseră de Magdalena, o-mbrăţişaseră. Aduseseră o coroană frumoasă, pe panglică având scris: «Ultimul omagiu adus Catrinei de familia Pop».

Catrina îi lăsase Magdalenei o listă de persoane, cu numerele lor de telefon; acele persoane care să fie anunţate când ea avea să se sfârşească şi pe care şi le dorea la-nmormântare. Florina, în doliu, stătuse cu

un pas în spatele Magdalenei cât ţinuse slujba, iar după ce se-aşezase pisania, ea şi Radu se-apucaseră să aranjeze florile pe mormânt. Florinei i se păruse că nu se cuvenea să i se prezinte şi ei condoleanţe. La fel procedase şi la incinerarea lui unchiu-său.

Mihai şi Lucia Dănescu veniră, o sărutară şi dădură mâna cu vărul lor, Radu Ghervase. Doamna doctor Aura Dănescu şi cei doi Pop, Titus şi Bogdan, îi aruncară Florinei o privire greu de interpretat: nici ostilă, nici prietenească. Ceva între «parcă o ştiu de undeva» şi «ce caută asta aici?». Florina înclinase uşor capul, ceea ce echivala cu un salut timid. Titus Pop o-ntrebă pe Aura Dănescu, în timp ce se-ndreptau spre ieşirea din cimitir, cine era doamna care aranja florile pe mormânt împreună cu un redactor de la editura lui, de altfel bine cunoscut de toţi cei din jur. Îi răspunse Mihai Dănescu: «Florina Diaconu, verişoară primară cu Magdalena, din partea doctorului Gogu Eremia. Doctorul era frate cu mama Florinei». «A, da, acum ştiu cine e», se dumiri în sine Titus Pop. Îi sună în minte glasul Tincuţei, blagoslovindu-le pe Vetuţa şi pe fiică-sa, Florina. «Vetuţa e zurlie, bună de nimic, iar fie-sa, Florina, o profitoare care le mănâncă mâncarea părinţilor noştri». Tocmai atunci se găsise şi Mihai Dănescu să completeze prezentarea Florinei: «Florina a făcut enorm pentru răposaţii Gogu şi Catrina Eremia. La cot cu Magdalena». «Catrina îi era foarte recunoscătoare», adăugase Aura Dănescu, ea fiind o partizană a adevărului, mai ales de când se convinsese că Florina era doar prietenă cu Mihai şi n-avusese niciodată intenţia de-a pune laba pe el.

Trei colege de slujbă ale Magdalenei aduseseră o jerbă şi participaseră la ceremonie. Printre ele trimisese şi Mihu Dragnea o coroană pe-a cărei panglică scria: «Ultimul omagiu adus de Mihu Dragnea doamnei Catrina Eremia». Şi pe panglicile de coroane mortuare se aflau formulări-tip, cu mici variaţiuni, ce aminteau de lumea celor vii în care orice adresare către o autoritate începea cu «Subsemnatul, Cutare…».

*

Pentru Florina Diaconu, joia era zi de mers la crematoriu, la urna maică-sii şi, mai de curând, la aceea a unchiului Gogu. Până la moartea doctorului Dănescu, Florina mergea sâmbăta la crematoriu. După moartea lui, se ducea joia, ştiind că sâmbăta era ziua când doamna doctor Aura Dănescu mergea la cimitir. În atâţia ani de la moartea lui, Florina o dată măcar nu-i pusese o floare doctorului şi nu-i aprinsese o lumânare. De când el plecase dintre cei vii, îi ocrotea numele aşa cum i-l ocrotise cât se aflase printre ei. Florina se ferea să lase vreun semn care să-i stârnească întrebări Aurei. Nici măcar nu stătea pe banca de lângă locul de veci al doctorului.

Se aşeza la câţiva metri distanţă, lângă mormântul unui aviator. Acolo punea florile şi aprindea lumânările. Se ferea de candelărese, bune psiholoage şi bune informatoare, se ferea să-ntârzie la mormântul omului pe care-l iubise mai mult decât pe oricine. Oricând o candelăreasă ar fi putut s-o-ntrebe pe doamna doctor cine era tânăra care-i aducea flori şi-i aprindea lumânări «lu' domnu' doctor». Mihai Dănescu era singurul care, fără s-o fi-ntrebat nimic pe Florina, ştia cine şi-l «amintise» pe Fred. Pe lespedea aviatorului era scris, ca o iscălitură, un singur cuvânt: «Fred», iar pe monumentul ce nu depăşea un metru înălţime, un altorelief înfăţişa un avion stilizat, semănând a pasăre cu aripile frânte; acest amestec de avion cu pasăre sugera atâta suferinţă, încât ţi se umpleau sufletul şi ochii de lacrimi.

Într-o zi, Mihai, din uşă, pe nerăsuflate, îi spusese Florinei: «Am aflat de la o doamnă foarte bătrână că aviatorul nostru de la „Bellu" – Fred – este modelul personajului cu-acelaşi nume din *Patul lui Procust* şi că doamna l-a cunoscut şi pe Camil Petrescu, de la care – aşa spune dânsa – a aflat că personajul din roman a existat în realitate şi este cel cunoscut de dânsa». «Dumnezeule! Doamna asta l-a cunoscut pe aviator. Când am văzut numele pe lespede am tresărit ca şi când l-aş fi cunoscut pe omul care se chemase aşa. Am ştiut că mai întâlnisem numele ăsta undeva…». «Doamna se mira că, după zeci de ani cât mormântul fusese părăsit, se aflase cineva care să-l îngrijească. Cine oare îşi mai amintise de Fred

după atâta uitare?… Eu ce era să-i spun?…». Florina îşi acoperise faţa cu palmele şi plângea lin, fără suspine. Când Mihai se-apropiase de ea, Florina se ridicase şi-şi lipise obrazul de umărul lui. Cu voce întretăiată îi şoptea ca pe-un cântec de leagăn: «Ce era să-i spui? Ce era să-i spui?».

*

Unchiu-său, Gogu, se dovedise cel mai longeviv din neamul Florinei dinspre mamă. Se stinsese fără suferinţe, bun, zdravăn, sănătos, drept ca bradul şi la o vârstă când puţină lume din generaţia lui mai era-n viaţă. De la sărbătorirea a cincizeci de ani de la absolvirea facultăţii se-ntorsese tare trist: abia o treime se mai prezentase. «Şi ăştia, săracii, ca nişte pui de bogdaproste. La pensiile noastre, la ce să te mai aştepţi?». De când se despărţise de Catrina şi până ce boala ei îl adusese înapoi la domiciliul conjugal, Gogu Eremia fusese, cu duminicile lor, o permanenţă în viaţa Florinei. Ultima lor întrevedere o pusese pe gânduri abia la un timp după moartea lui. «… Cu imaginea ta… cea mai frumoasă dintr-o viaţă». Florina îşi impunea să nu dea nicio interpretare acestor cuvinte. Socotea că tainele celor vii şi ale celor morţi trebuiau respectate în egală măsură. Trebuia să nu uite că unchiul ei dorise să le ştie pe Florina şi pe Magdalena apropiate pentru cât aveau de trăit. Florina îşi însuşise acea dorinţă ca pe-o moştenire prin testament. Rămânea de văzut în ce măsură era dispusă Magdalena să i se conformeze.

După trei încercări majore, Magdalena, stoarsă de puteri, continua totuşi să lucreze, pentru nişte bani pe care-i adăuga unei pensii ce greu ar fi acoperit cheltuielile unui om sănătos, cu-atât mai puţin pe-ale unui diabetic. Florina aşteptase din partea Magdalenei propunerea unui mod de viaţă care să le cuprindă pe ele două, propunere ce-ntârzia. Florina îşi dădea seama că putea s-aştepte pân' la Ziua-de-Apoi o iniţiativă din partea cuiva care, după ce-şi investise într-o casă şi o garsonieră de zestre tot ce câştigase în treizeci şi trei de ani, în urma unui divorţ se-alesese cu praful de pe tobă. Se hotărî să ia taurul de coarne şi să intervină – cu menajamente, dar să intervină – în existenţa Magdalenei, care semăna cu o barcă dusă de valuri la voia-ntâmplării.

«Magdalena, ştii că unchiul Gogu a vrut să ne ştie-mpreună. Cred că la orice doctor te-ai duce, ţi-ar recomanda în primul rând, odihnă. Prin urmare să nu mai lucrezi». «Dar vezi tu, doctorul nu mi-ar da şi bani din care să trăiesc». «Magdalena, astăzi dispui de-un apartament şi de-o garsonieră. Închiriază-le pe amândouă şi nu mai e nevoie să mergi la serviciu». «Şi eu unde să stau?». «La mine. Camera ta, grupul tău sanitar, duşul tău. Ai putea să stai în garsoniera unchiului Gogu şi să-nchiriezi doar apartamentul. Numai că, pentru cine nu şi-a planificat viaţa de la-nceput pe modelul „de unul singur", singurătatea nu este nici bun tovarăş de viaţă, nici bun sfetnic. Eu am dus doi ani o viaţă ca de femeie măritată, pot să spun, şi-am fost şi substitut de mamă. Crede-mă că tare pustiu mi s-a părut după ce m-am despărţit de Vladimir şi de Alexandru». Trecea sub tăcere cât de grea îi era a doua despărţire de cei doi. «Magdalena, ai să dispui cum vrei de banii tăi şi laşi cui vrei moştenire tot ce e al tău. Iar convieţuirea noastră e pe-ncercate. Merge – bine, nu merge – nimeni nu ne leagă de mâini şi de picioare». «Şi dacă tu te măriţi sau în fine…». «Admiţând asemenea posibilitate, puţin probabilă, nimeni nu rămâne-n drum».

Magdalena era de părere să se-adreseze unei agenţii imobiliare pentru închirierea celor două locuinţe moştenite. «Magdalena, ce-ţi trebuie un intermediar? Dai un anunţ în mai multe publicaţii şi specifici: „fără intermediari" şi orele când răspunzi la telefon». «Mă gândeam să zugrăvim, fiindcă altă impresie face o casă…». «Dacă zugrăveşti, cheltui nişte bani pe care nimeni nu ţi-i mai dă. Lasă-l pe chiriaş să zugrăvească şi-ţi scade banii din chirie».

Florina abia acum îşi dădea seama cât de puţin simţ practic avea Magdalena. Era firesc pentru o femeie care-avusese totdeauna pe cineva la înaintare în viaţă: părinţii – tot timpul lor; şi treizeci şi trei de ani şi pe Mihu, care-o scutise de toate grijile privind întreţinerea instalaţiilor casnice şi plăţile curente. Nu putea spune că nu se purtase ca un bărbat la casa lui până ce nu căzuse la aşternut cu Găbiţa. «În locul Magdalenei şi eu aş fi fost la fel». Un trai îndestulat şi fără griji, mai ales când ai din naştere o

fire blajină şi generoasă, îţi dă încredere în oameni. În buna ei credinţă şi-n lipsa accidentelor în viaţă, Magdalenei nu-i venise a crede că Mihu, suflet din sufletul ei, avea s-o abandoneze vreodată; şi se putea spune că atât boala maică-sii cât şi moartea ei şi cea a lui taică-său, deşi fireşti, le simţise ca pe nişte lovituri sub centură. Venite într-un alt context, adică avându-l pe Mihu alături, altfel ar fi primit acele despărţiri definitive.

Magdalena făcea parte dintre puţinii oameni care-şi proiectează lumea după sufletul lor bun, oameni care şi când se lovesc de necinste, de abjecţie, le consideră un accident în existenţa plină de armonie de pe Pământ. Oameni inteligenţi, cultivaţi, având un sistem imunitar în faţa răului, cum, din punct de vedere biologic, unii sunt imuni la anumite boli contagioase. Această categorie aleasă şi rară era totdeauna luată prin surprindere de necinstea semenilor. Ea se purtase curajos în faţa bolii chinuitoare a maică-sii şi se străduise din răsputeri să-şi păstreze firea în faţa celor trei nenorociri căzute asupra ei, una după alta. În spatele faţadei rezistente şi demne pe care Magdalena o arăta lumii, Florina simţea dezorientarea omului căzut dintr-un avion într-un loc necunoscut. Vară-sa îi inspira Florinei duioşia pe care ţi-o trezeşte în suflet un copil rătăcit şi speriat. Îşi făcea un punct de onoare din asumarea unei mari răspunderi: să aibă grijă de Magdalena ca şi când i-ar fi fost copil.

Florina şi doctorul Eremia erau singurii care n-o certaseră pentru felul cum se lăsase jecmănită de Mihu Dragnea. De ce să mai trăsneşti şi tu cu bâta într-unul învineţit de altă bâtă? «E nevoie de blândeţe-n lume, e aşa de mare nevoie». Ataşată părerilor din bătrâni, Florina îşi considera viaţa un eşec. Păstra permanent în minte vorba populară: «Nu eşti om dacă n-ai sădit un pom şi dacă n-ai crescut un om». Această dublă lipsă din viaţa ei ar fi fost suplinită de-o mare avere ce i-ar fi-ngăduit să-şi lege numele de ceva, nu din vanitate, ci pentru ca să-şi simtă sufletu-mpăcat: să construiască un cămin de copii orfani, un spital, un azil de bătrâni. «Vise, maică, vise».

L-ar fi mâniat pe Dumnezeu dacă s-ar fi plâns de câştig. Lucrând conştiincios, ca totdeauna, cu nişte stomatologi de mâna-ntâi, de când «se privatizase» – ca să se fi exprimat în rând cu lumea – şi fără dânşii, când era vorba doar de proteze, câştiga destul pentru a nu socoti francul, îngăduindu-şi excursii în străinătate şi, cel mai important pentru sufletul ei, să facă pomeni: lucrări pe gratis unor oameni săraci, pachete cu bunătăţi unor copii orfani şi bătrânilor dintr-un azil; pachetele – în fiecare sâmbătă – faptă bună de care nu ştia nimeni. De la cele două cămine – care cuprindeau începutul şi sfârşitul vieţii – se-ntorcea acasă mulţumită de-a fi adus o firavă bucurie unor amărâţi, dar în acelaşi timp bolnavă de privirea lor de câini ai nimănui care, pentru o clipă, simţeau că însemnau ceva pentru cineva. Şi cu privirea asta, concentrând toată durerea şi toată umilinţa lumii, parcă se-nvăţase, dar buzele ce-i sărutau mâinile şi hainele însemnau pumnale-n suflet şi-n trup. Acest spectacol îi aducea în minte, spre liniştire şi spre desprindere din realitate, lait-motivul adolescenţei şi-al primei tinereţi, când o dispera boala maică-sii: «Fără gânduri, fără gânduri, fără gânduri…».

De câte ori se afla în faţa unui năpăstuit al vieţii, gândul i se-ndrepta spre tată-său, spre suferinţele şi spre umilirea care, în doi ani, zdrobiseră un om făcut – după spusele tuturor celor care-l cunoscuseră – ca pentru o sută de ani de viaţă.

De acord cu Florina, Magdalena adusese-n apartamentul acesteia lucruri ale părinţilor ei, lucruri de care nu se-ndurase să se despartă: gheridoane, măsuţe stil, de-o delicateţe şi de-o graţie de bibelou, tablouri de mari maeştri români, covoare orientale valoroase, lustre de Murano, ce-nlocuiseră plafonierele simple pe care şi le-ngăduise Florina. După ce aşezaseră toate aceste obiecte, chibzuind cum să le pună mai în valoare, Florina, cu mâna la gură ca ţărăncile, îşi privise locuinţa astfel înnoită şi-şi spusese-n gând: «Arată casa mea ca a unui îmbogăţit de Revoluţie. Îmbogăţit, dar nu mitocan!… S-ar fi gândit vreodată farmaciştii Şoimaru că mama avea să-i îngrijească până la groapă şi că lucrurile de zestre ale fiicei lor Catrina aveau s-ajungă la mine-n casă? Tincuţa Pop s-ar zgâria pe ochi să vadă cum „m-am ajuns” pe spinarea familiei lor… Doamne, Dumnezeule, nebănuită e soarta oamenilor, nebănuită şi soarta lucrurilor».

Cât aceste mobile delicate nu părăsiseră apartamentul familiei Eremia, Florina adusese doi clienţi de-ai ei, soţ şi soţie, lustruitori de mobilă fină, care, cu grijă şi cu pricepere, dăduseră fiecărui obiect strălucirea ce-o avusese în atelierul ebenistului ce-l crease. Magdalena nu se-arătase încântată de-această idee, socotind ea că valoarea unui obiect o dădea tocmai patina timpului. «Magdalena, domnul şi doamna Penciu au să lustruiască o piesă. Dacă n-o să-ţi placă rezultatul, se opresc». Văzând primul obiect adus la strălucirea pe care-o avusese nou, Magdalena exclamase: «Nici nu bănuiam cât de frumos era gheridonul ăsta…»; şi lustruitorii îşi continuaseră munca. «Magdalena, unchiul Gogu îmi povestea că André Malraux, când a devenit ministru al culturii, a dat dispoziţie ca de pe toate clădirile istorice să sendepărteze cu jeturi de nisip, stratul vânăt, adică efectele timpului. Au fost şi voci care-au protestat, invocând farmecul patinei, dar când au văzut clădirile albe, ca la-nceputul vieţii lor, strălucitoare, au recunoscut că nu-şi pierduseră farmecul, ci dimpotrivă».

Când se uita la mobilele de la părinţi, strălucind ca niciodată, Magdalena îi dădea dreptate lui Malraux. Florina trecuse sub tăcere plăcerea de-a-ţi scălda ochii privind un lucru nou, cea de-a mângâia o haină nouă, o ţesătură netrecută prin mâna croitorului. Toate hainele pe care Magdalena i le dăruise, de-a lungul timpului Florinei, fuseseră de calitate şi neuzate; la fel şi cele de la doctoriţa Bengliu – şi, totuşi, Florina visase mereu s-ajungă să-şi cumpere măcar un lucru nou, ales de ea. Acuma i se umpluse casa de obiecte frumoase şi de valoare, alese de soartă. Magdalena şi Florina îşi dovedeau una alteia că nu trecuseră degeaba prin viaţă. Învăţaseră amândouă că în orice convieţuire trebuie să te gândeşti la celălalt şi mai ales să te imaginezi în locul lui: calea cea mai bună de-a deveni înţelegător şi concesiv. Aveau amândouă nişte avantaje din naştere: nu erau lacome, nici apucătoare şi nu cunoşteau invidia. Le plăcea să citească, să afle lucruri noi – pentru sufletul lor şi nicidecum ca să epateze lumea – le plăcea să-şi topească bucuria unui concert în bucuria unei întregi săli. Deosebirea între muzica ascultată acasă şi cea dintr-o sală de concert însemna deosebirea dintre singurătate şi topirea sufletului propriu în mulţimea altor suflete. Un moment rar când te simţi înfrăţit cu alţii, făcând parte dintr-un fluid universal.

*

În privinţa prietenilor nu se puteau lăuda cu numărul, ci doar cu buna lor calitate. Era vorba de Mihai Dănescu, de Lucia lui şi de Radu Ghervase. Copil, Florina nu-şi făcuse prieteni, fiind elevă într-o şcoală foarte centrală, în care majoritatea copiilor aveau părinţi cu funcţii importante şi cu venituri pe măsură. Aceşti copii, reeditând, la nivelul vârstei lor, relaţiile dintre adulţi, se frecventau pe bază de reciprocitate: azi la mine, mâine la tine. Din comentariile asupra acestor întâlniri, Florina înţelesese că ele se petreceau după modelul adulţilor: cu tot felul de gustări, de prăjituri, de fructe şi apoi, fiind totuşi copii, cu joacă prin grădini de vile ori prin apartamente spaţioase. La Florina şi la maică-sa în casă tempiedicai la tot pasul de ciuciuveie în care se scurgea apa intrată prin acoperişul găurit.

Sărăcia şi necazul sunt doi sori la care te coci repede. În timp ce pentru copilul ocrotit viaţa este un fel de plutire şi de tărâm între vis şi realitate, pentru cel nevoiaş este o permanentă şcoală a adevărurilor, ce i se dezvăluie rând pe rând, neavând nevoie de tălmăcire. De mică, Florina îşi ştiuse locul în societate. Afară de-nvăţătură, unde se aflase totdeauna în frunte, în rest simţea că lumea-n care trăia avea compartimente şi clase, ca la tren şi ca la tramvai. Pentru ea, clasa a treia la tren – opt în compartiment, clasa a doua la tramvai – fiindcă tramvaiul avea numai două clase.

Oricâtă prietenie i-ar fi arătat un medic unui tehnician, în mediul în care Florina-şi câştiga pâinea ca adultă, acesta din urmă nu-i spunea pe nume în public celui dintâi nici măcar dacă se cunoşteau de pe vremea când se jucau amândoi în ţărână. Mihai Dănescu era o excepţie; nerespectând convenienţele, el îşi scandalizase mama care, din acest motiv, o antipatiza pe Florina. În sinea lui, Mihai bănuia că maică-sa aflase de legătura dintre bărbatu-său şi Florina; ori ceva subtil o avertizase că fata asta reprezenta un pericol pentru liniştea căminului ei. Antipatia nu scăzuse nici după moartea lui Nicolae Dănescu. Nici

modul cum se purtase Florina cu doamna Ghervase, căreia-i făcuse nenumărate perfuzii pe gratis, n-ombunase pe doctoriţa Dănescu. De altfel, nici pe doamna Ghervase, care-acceptase serviciile Florinei ca şi când i-ar fi făcut o favoare, spunându-i un «mulţumesc», pe tonul de mare concesie faţă de-un inferior. La acest «mulţumesc», Florina răspundea invariabil cu un «să fie primit».

Se-mbolnăvise o doctoriţă, fostă colegă de spital cu Aura Dănescu şi vecină de bloc. Doctoriţa Dănescu îl întrebase pe Mihai dacă Florina îi putea face bolnavei nişte perfuzii. «Evident, pe bani». «S-o-ntreb». «Mihai, doamna asta care are nevoie de perfuzii cum stă cu banii?». «Îi învârte cu lopata». «Atunci să-şi găsească pe altcineva». În faţa acestui refuz, doamna doctor Dănescu nu-şi putuse reprima o replică: «Aşa e când se-ajunge omul». Ceea ce-l înfuriase pe Mihai. «Mamă, de ce nu-i faci *tu* perfuzii colegei tale? Tu, care nu te-ai ajuns! Că doar eşti anestezistă». «Fostă. Acum sunt pensionară». «Şi n-o să-mi spui că nu mai nimereşti să pui o perfuzie». Lui Mihai greu îi venea să nu-i strige maică-sii: «Poţi s-o antipatizezi pe Florina pân' la Judecata din urmă, că dragostea tatei nu i-o poţi lua înapoi». Îşi muşcase limba, gândindu-se la liniştea lui taică-său, acolo unde-o fi fost.

Din momentul când avusese apartamentul, Florina ar fi putut să-şi facă şi ea un cerc de prieteni. Atunci însă începuse dragostea cu doctorul Nicolae Dănescu. Dorind să n-o ştie nici pasărea, evitase orice relaţie mai strânsă cu oameni pe care, în alte condiţii, ar fi-ncercat să şi-i apropie. După moartea doctorului, trecuse printr-o stare de indiferenţă faţă de viaţă, încât despre relaţii de prietenie nu mai putea fi vorba. În cei doi ani de convieţuire cu Vladimir Mankiewicz rămăsese tot la vechii şi puţinii ei prieteni. Prietenii cuplului Vladimir-Luana Mankiewicz procedaseră cum se procedează de obicei când un cuplu se destramă: unii rămân prieteni – dacă mai rămân – cu unul dintre cei doi, ignorându-l pe celălalt. Mai toţi trecuseră de partea Luanei, iar cei rămaşi de partea lui Vladimir încetaseră să-l mai caute şi să-l mai invite îndată ce el se mutase la Florina, pe care, fără s-o fi cunoscut, o socoteau sub nivelul lor social, deci nefrecventabilă, ei fiind cu toţii titraţi. Li se părea că Vladimir acceptase o asemenea mezalianţă pentru a-şi oferi o menajeră fără plată. Îl aplaudaseră când se-ntorsese la Luana, considerând că-i veniseră minţile la cap.

*

Mihu Dragnea, despărţindu-se de Magdalena, îşi îndepărtase în mod voit toţi prietenii, evitând să-i antreneze în noua lui viaţă. I se părea penibil să-i aducă într-o casă în care Găbiţa ajunsese titulară, Mihu amintindu-şi cum se-amuza în vremuri recente cu-acei prieteni de bravurile amoroase ale noii lui neveste. Prin această căsătorie, Mihu îşi învinsese orice urmă de orgoliu şi de teamă de ridicol, rămânându-i nealterat simţul penibilului, frate mai rezistent al temerii de ridicol. Vrând să nu-l supere pe Mihu, prietenii se feriseră să-i rămână fideli Magdalenei. Aleseseră calea pierdutului în ceaţă, consecvenţa faţă de oameni, şi mai ales în păreri, dovedindu-se păguboasă şi ieşită complet din modă. Să te-arăţi consecvent, în special după 1989, echivala cu debilitatea mintală; cu dezorientarea în timp şi-n spaţiu. Ca şi când te-ai fi apucat să defilezi în giubea şi-n fermenea, printre mini-fuste şi printre jeanşi rupţi anume din fabricaţie, căci aşa era şicul modern.

Magdalenei îi rămăseseră fidele două foste colege de şcoală elementară şi de liceu: una, profesoară de română, căreia-i murise mai întâi fiul paraplegic – teribilă consecinţă a intervenţiei forcepsului la naştere – apoi, bărbatul; cealaltă, profesoară de matematică, văduvă de la tinereţe, care-şi crescuse de una singură băiatul, informatician de mare clasă, emigrat în Statele Unite, cu nevastă şi cu doi copii. Nora acestei doamne îşi adusese definitiv părinţii în America, aşa că se dispensa de serviciile soacrei, pe care n-o potopea cu invitaţiile, adeverind vorba ce te-nvaţă că «neamurile după muiere – unse cu miere, neamurile după bărbat – unse cu rahat». Cele două profesoare dădeau pe rupte meditaţii ca să-şi poată permite să vadă lumea. Comunicative, spirituale şi vesele şi cu un tonus ce pe Florina o lăsa mută de admiraţie, cele două profesoare deveniseră de-ale casei foarte repede, contribuind mult la adaptarea

Magdalenei la viaţa alături de vară-sa. Florina încă nu întâlnise pe cineva care să-şi fi-ndurat mai demn şi mai senin soarta – şi ce soartă! – ca doamna Cati Iordănescu, profesoara de română. Cum ai mai fi-ndrăznit să te plângi de ceva în faţa unui asemenea om?

Deşi ordonată şi bună gospodină, Magdalena fusese niţel iritată de «teutonismul de fată bătrână», cum numea în sinea ei spiritul de ordine exagerat al Florinei, în al cărei dulap de bucătărie ceştile erau aşezate cu toartele aliniate ca la paradă, paharele şi farfuriile lustruite ca şi când le-ar fi scos la vânzare, iar schimbatul încălţămintei de exterior cu papuci, în vestibul, obligatoriu pentru ele două. La-nceputul convieţuirii lor, Magdalena crezuse că n-avea să facă mulţi purici pe lângă vară-sa. Când însă o văzuse pe Florina gătind numai mâncare de diabetici şi mâncând-o fără niciun adaus, Magdalenei i se-nmuiase inima. În casa lor nu se găsea niciun aliment care să-ncalce regimul, ceea ce Magdalenei i se părea un sacrificiu impresionant din partea unui om sănătos.

Felul cum le primise pe cele două prietene ale ei, ca pe nişte surori, i-o apropiase de-asemenea. «La urma urmei, ordinea ei exagerată ar fi cusur că mireasa-i prea frumoasă. Nu trebuie să uit că-n casa Florinei n-a călcat o dată cineva care s-o ajute la curăţenie, la vreo treabă menajeră. Eu, de când mă ştiu, am avut femeie de ajutor». Cu greu o convinsese pe Florina s-o accepte pe Dochiţa, care de ani de zile venea în casă la Catrina Eremia.

Dochiţa, o bucovineancă de toată isprava, punea cu nădejde osul la muncă; Florina, fără niciun cuvânt de reproş, totuşi mai umbla cu cârpa în urma ei, fiindcă mai găsea o umbră pe-un geam, o pată minusculă pe parchet sau pe frigider. La-nceput, Magdalena simţea cârpa asta din mâna Florinei ca pe-un reproş, dacă nu chiar ca o palmă pe obraz, dar se mai calmase gândindu-se că şi Catrina mai făcea câte un retuş la munca Dochiţei. Florina îi explicase foarte calm că nimeni nu face un lucru aşa cum îl faci tu singur, dacă eşti conştiincios. Treburile casnice îi erau atât de urâte Magdalenei încât, bine-rău, important era să i le facă altul. La fel, şi mersul pe la autorităţi.

Florina nu-i trasase nicio obligaţie gospodărească Magdalenei, care singură-şi luase grija florilor din balcon, ceea ce-i făcea mare plăcere şi-i dădea sentimentul utilităţii. Metodică în tot ceea ce făcea, Florina îi stabilise Magdalenei un plan obligatoriu de plimbare – umblatul pe jos făcând parte din tratamentul bolnavului de diabet – iar ea îşi impunea opt ore de muncă pe zi şi nici un minut în plus. Nu ceda stăruinţelor nici unui stomatolog şi tentaţiei nici unei recompense băneşti pentru a-şi încălca hotărârea de-a nu-şi da sufletul muncind. «Copii, cărora să le fac un rost în lume, n-am. De câştigat câştig destul, slavă Domnului, muncind opt ore pe zi. Cum n-am să trăiesc o mie de ani, e momentul să mă mai bucur de ceea ce pot, cât mă ţin picioarele şi cât o ţin şi pe Magdalena».

Magdalena se simţea dominată de Florina, ca orice fire mai slabă în faţa uneia mai puternice. Simţea că-şi băgase capul într-un jug căptuşit însă cu mătase. O pereche de ciorapi nu şi-ar fi cumpărat fără avizul Florinei, aviz de care simţea nevoia. Dar jugul ăsta o scutea de griji, printre care cea a sănătăţii proprii. Florina, prin meseria ei, avea multe relaţii cu oameni din toate domeniile de activitate, oameni care păstrau legătura cu dânsa, pentru orice eventualitate, făcându-le o bună impresie prin conştiinciozitate şi prin cinste. Aşa ajunsese în relaţii cordiale cu a doua nevastă a lui Titus Pop, tânăra doctoriţă diabetolog Corina Pop, care-şi adusese părinţii, învăţători pensionari dintr-un sat din Oltenia, să-şi facă proteze dentare la Florina, prin intermediul lui Mihai Dănescu.

Tânăra doctoriţă îi făcuse o bună impresie Florinei, care n-o judeca aspru fiindcă se măritase cu un bărbat care ar fi putut să-i fie tată. Florina îl iubise fără nicio rezervă pe doctorul Nicolae Dănescu şi dacă ar fi trăit nu l-ar fi schimbat nici pe Făt-Frumos, atât de puternic se simţise legată de el: iubit, prieten, părinte însemnase acel om pentru ea. Mihai Dănescu îi povestise că tânăra Corina se măritase cu Titus Pop în urma unei mari dezamăgiri: fiul unui profesor de la Medicină, după şase ani de dragoste cu ea o părăsise, băgând de seamă că fata nu era de nivelul familiei lui.

De când se măritase, Corina îşi invita la ea numai colegele şi numai când Titus nu era acasă. Prin prezenţa unor oameni tineri, Corina se temea să nu-i trezească soţului ei complexul vârstei. După cât

băgase ea de seamă, Titus n-avea prieteni, ci relaţii pe care le întreţinea prin vila de la Sinaia, unde se dădeau recepţii cu lume care prezenta felurite interese pentru el, editor, gazetar, critic literar; fire calculată şi rece, moştenită de fiu-său, Bogdan, pentru Titus Pop faţada socială reprezenta elementul cel mai important al vieţii. Pe Corina o luase, fără-ndoială, din dragoste şi mai ales din pricina sindromului unor pâlpâiri târzii de bărbăţie şi făcea tot ce-i putea stimula ataşamentul, oferindu-i o viaţă la care ea nici nu visase.

Ceea ce Corinei nu-i luase minţile. Crescută modest, ea socotea că-n viaţă e bine să te bizui numai pe tine, avantajele oferite prin alţii putând fi oricând pierdute. Neculcându-se pe urechea prosperităţii, îşi văzuse conştiincios de treabă şi ajunsese, deşi foarte tânără, să-şi facă un nume printre diabetologi. Îşi dorise această specialitate ca să-şi poată îngriji cât mai bine mama, căreia de la cincizeci de ani i se declanşase un diabet.

Cunoscând-o şi fiind informată de înrudirea ei cu Titus, şi mai ales considerând că-i o fire discretă, într-o zi Corina o-ntrebase dacă o cunoscuse pe Tincuţa Pop. «Da, am cunoscut-o», şi Florina se oprise la acest răspuns lapidar. «Doamnă Diaconu, sunteţi singura persoană căreia îndrăznesc să-i cer o părere despre răposata nevastă a soţului meu. Sper să nu vă supăraţi. Titus mi-a făcut o singură dată un portret al ei, foarte elogios. De-atunci, niciodată n-a mai pomenit de ea, iar mie nu-mi vine să-l întreb nimic. Ce fel de om era doamna Tincuţa Pop?». «Fizic – mărunţică, bine proporţionată, fără să fie frumoasă, cu mult farmec feminin şi intelectual. Deşteaptă, spirituală, spontană. Dar n-aş putea spune că era un om bun. Cred că n-avea linişte dacă nu plasă măcar o răutate pe zi cuiva. Eu cred că domnul Pop de nimic n-are mai multă nevoie decât de bunătate şi de blândeţe». «Cum vi s-a părut căsnicia lor?». «Ce să spun? Ca foarte multe căsnicii în care doi străini împart acelaşi acoperiş. Poate că mă-nşel, dar de ce să nu fiu sinceră cu dumneavoastră?». «Vă rog, spuneţi-mi pe nume». «Bine, Corina. Atunci şi eu sunt „Florina" şi nu „doamna Diaconu". Cred că au fost uniţi în privinţa băiatului lor, făcând tot ce se poate face pentru educaţia intelectuală a cuiva şi pentru pregătirea în vederea unei cariere. Doamna Tincuţa Pop a fost o mamă fanatică. Eu nu-i păstrez o amintire plăcută… Îmi pare rău». «Îndrăznesc să-ntreb ce părere ai despre Titus?». Florina zâmbi şi dădu din cap a nehotărâre. «Îl cunosc foarte puţin.. Dar fiind dânsul o persoană publică, este intrat în gura lumii…». «Şi dumneata, Florina, ce părere ai despre el ca persoană publică?». «Eu zic… ce să zic… e omul făcut s-o ducă bine în orice regim. Sunt oameni care dac-ar cădea din avion ar nimeri într-o plasă cum sunt plasele de protecţie de la circ. Plase dintr-alea ce te-azvârl în sus».

Pe chipul Corinei apăruse un zâmbet crispat. «Cunoşti cumva oameni care au direct legături… să zicem profesionale, cu Titus?». «Nu», se hotărâse Florina să mintă fără ezitare, nevrând să-l bage în gura lupului pe Radu Ghervase şi nici pe o clientă a ei, redactor şi ea la editura lui Titus, femeie care-abia mai sufla de cât era de bolnavă, dar care nu-ndrăznea să-şi ia concediu medical de frică să n-o dea afară patronul, Titus Pop. «Nu pot să cred ce-mi spuneţi», protestase Florina când auzise ceea ce-auzise din gura acelei cliente. «Doamnă, nu-l cunoaşteţi şi de-asta vi se pare de necrezut ce vă spun eu».

Trecutul şi prezentul lui Titus Pop nu erau o pledoarie împotriva oportunismului. Să sari din Marea Adunare Naţională, în care ai fost şi deputat, direct în barca monarhismului – monarhul fiind unsul lui Dumnezeu, cum bine zicea Titus Pop pe la televiziuni fără să clipească – era o performanţă care te situa în marele contingent de performeri post-decembrişti, ilustrări ale elitismului. Nu huleai comunismul, la a cărui ţâţă mănoasă supseseşi până-n '89, şi nu-ţi luminase brusc Sfântul Duh mintea în privinţa monarhismului, deveneai brusc nostalgic după comunism şi fost intelectual. Se purta elitisto-monarhismul la rând cu jeanşii rupţi din fabricaţie şi cu buricele goale.

Atâta cât îl mai văzuse pe la televizor, Titus Pop i se păruse Florinei că aducea tot mai mult cu o pasăre de pradă îngreuiată de mâncare şi de plictiseală, şi anume o pasăre antipatică, terestră, care demult uitase ce-nsemna zborul. Părerea Florinei – întărită de tonul zăcaş, îndesat şi peremptoriu al lui Titus Pop, în stare să-ngroape orice adversar – se potrivea de minune cu părerea lui Radu Ghervase

despre patronul lui. «Arivişti, oportunişti sunt mulţi. Pop este un oportunist cum scrie la carte şi cum sunt cu milioanele. Dar are un suflet negru. Nu ştie ce-i mila. Din punctul ăsta de vedere se potrivea cu otrava de nevastă-sa, răposata. Asta de-acum pare o victimă benevolă care, dezamăgită de ceea ce-i oferise viaţa, a vrut să sară etapele şi şi-a găsit o trambulină în Titus Pop». «Poate l-a şi iubit», zicea Florina. «Cu-atât mai rău pentru ea. Am văzut-o la aniversarea editurii. Când nu se supraveghează are un aer trist, îngândurat». «Radule, e greu să le ai pe toate-n viaţă; şi trambulină de lansare şi fericire… în fine… mulţumire. Când ţi-ai făcut din viaţă o afacere, trebuie s-o iei ca afacere, şi nu ca pe-un sonet de Shakespeare. Trebuie să-ţi asumi viaţa aşa cum ţi-ai croit-o». «Dacă Titus Pop n-ar fi cum este, ar trebui să nu-şi încapă-n piele de bucurie că trăieşte lângă fata asta, inteligentă, cu scaun la cap şi care i-a făcut şi-o fetiţă superbă. Ar trebui să i se topească inima de bunătate şi de recunoştinţă», spunea Radu cu un aer de visare amestecată cu ironie.

Meseria o făcuse pe Florina să facă psihologie fără să vrea, ascultând poveşti pe care clienţii ei i le debitau, răzbiţi de-amărăciune, de neajunsuri, de nervi, de lipsa de bunăvoinţă a omului faţă de om. Florina ştia s-asculte, îşi îngăduia sfaturi ce totdeauna îndemnau spre pace şi spre-nţelegere, căutând în acelaşi timp să tragă şi ea foloase: îşi recrutase dintre clienţi meseriaşi buni la casa omului, medici, farmacişti. Astfel, Corina Pop, bună în diabetologie, dar şi ca internistă, o monitoriza pe Magdalena. Magdalena îşi făcuse astfel rost de-un medic bun; iar Corina, de-un informator demn de încredere cu privire la prima căsătorie a lui Titus Pop, în persoana Magdalenei care, nepoată de soră a Tincuţei Pop, răposata nevastă a lui Titus, ştia şi prea ştia date ale familiei.

Florina îi făcuse Magdalenei un testament prin notariat, lăsând-o – în caz că ar fi precedat-o în moarte – unică moştenitoare a averii ei mobile şi imobile. Îi încredinţase un exemplar Magdalenei, care pălise ca în faţa unei rele prevestiri şi bâiguise: «Ce ţi-a venit? Înţeleg să-ţi fac eu ţie testament». «Magdalena, singur Dumnezeu ştie zilele omului. Aşa cum tu mi-ai făcut mie testament, de ce să nu-ţi fac şi eu ţie? Americanii-şi fac testamentul de la douăzeci de ani».

Magdalena nici nu voia să se gândească la eventualitatea de-a trăi mai mult decât Florina. I se părea un calvar viaţa în care ar fi trebuit să-şi poarte singură de grijă. Când îi fusese limpede că Mihu şi-o anexase pe Găbiţa *avec armes et bagages,* cel mai rău o-ngrijorase faptul de-a răspunde singură de propria viaţă. Trecea şi peste oribila dezamăgire pe care i-o provocase Mihu şi peste modul cum fusese jefuită ca-n codru. Orice, numai să nu fie obligată să se afle faţă-n faţă cu viaţa, fără niciun ecran de protecţie.

«Magdalena, cred că peste puţin timp e bine să ne găsim nişte oameni tineri, de ispravă, care să ne moştenească şi care să ne fie de ajutor la o nevoie». «Să-i găseşti tu, Florina, eu nu mă-ncumet. La orice trebuie să ai noroc în viaţă, dar mai ales la oameni». Florina se gândea la norocul ei la oameni. Era-mpărţit: de tată n-avusese parte, iar biata maică-sa însemnase o permanentă spaimă, fiinţa care-i croise o anumită viaţă, cea de femeie care nu-ndrăzneşte să aibă copii. Din norocul ei la oameni făceau parte Nicolae Dănescu, Gogu Eremia, Vladimir şi Alexandru Mankiewicz, Mihai Dănescu şi Lucia lui, Radu Ghervase şi Magdalena, tovarăş de drum lung.

Viaţa avea un sens? Ea îi descoperise unul la vedere, fără nicio elevaţie: înmulţirea în cadrul speciei plus muncă. Din atâta istorie câtă învăţase ea, din observaţiile de trăitoare pe Pământ, nu i se părea că lumea păşea spre o înălţare spirituală, ba dimpotrivă, dădea înapoi, prostindu-se, ignorând orice criterii morale şi chiar estetice, în monotonia de zi cu zi, începând cu plictisul alimentar, în special când trebuia să ţii un regim, totul curgea ca o apă miloasă de şes. «Puţine forme de relief are viaţa. Dacă ai o fire fericită, afli motiv de bucurie din orice: tai ceapă şi te gândeşti prozaic la cât de gustoasă avea să fie mâncarea pentru care-o tai; elevat, însoţeşti această operaţie cu muzică, să zicem cu *Simfonia spaniolă,* cu Paganini, oricum cu ceva ritmat».

Florinei i se părea o impietate s-aducă treburile gospodăreşti în sanctuarul muzicii, în care pătrundea proaspăt spălată şi cu altă îmbrăcăminte decât cea de bucătărie. Era un minim respect pentru acei mari

oameni ai lumii. Periodic se ducea la Muzeul de Artă de la Palat. Îmbrăcată cu lucrurile cele mai bune. Cu niciun gând la lumea pe care-ar fi-ntâlnit-o acolo, ci pentru a cinsti operele marilor artişti pe care le privea şi de care se simţea privită. Pleca din muzeu emoţionată ca după o-ntâlnire pasională, cu lacrimi în ochi. «Doamne, mulţumescu-Ţi Ţie că ni i-ai dat!». Când o ducea maică-sa de mână la-mpărtăşanie, Florina era convinsă că se-ntâlnea cu Dumnezeu, pe care nu-i era îngăduit să-L vadă. Adolescentă şi adultă, de când nu se mai spovedea şi nu se mai împărtăşea, mergea-n biserici în afara slujbelor, când se simţea singură în faţa lui Dumnezeu. «Doamne, am venit ca să-Ţi aduci aminte şi de mine, aşa cum crezi Tu. Îndrăznesc să Te rog ca tot ce mi-ai sortit să fie pe puterile mele, mai ales ultima clipă!».

*

Mihu Dragnea era ateu, asemenea părinţilor lui. Dar nu dintre cei militanţi şi agresivi. Nu comentau, nu contraziceau, nu dispreţuiau credinţa nimănui, găsind că şi credincioşii, ca şi ateii, prezentau argumente în favoarea poziţiei lor, însă şi o latură slabă a cuirasei. Familia Dragnea considera credinţa-n Dumnezeu drept o garanţie morală – când nu era simplă faţadă – şi element important de coeziune socială. În casa Dragnea se cinsteau toate sărbătorile ortodoxe, preotul era primit cu tot respectul de Crăciun şi de Bobotează, iar miercurea şi vinerea se ţinea post din motive de sănătate, dar şi din motive tradiţionale. Ei asimilau sărbătorile religioase celor folclorice, iar creştinismul îl considerau o mitologie pe care, dacă regimul comunist ar fi fost deştept, l-ar fi aşezat alături de toate mitologiile cunoscute şi nu s-ar mai fi nevoit atâta cu ateismul militant şi respingător, ca orice lucru impus. De la părinţi, Magdalena moştenise credinţa creştinismului nepracticant. În privinţa credinţei, evitase orice discuţie de principiu cu bărbatul şi cu socrii, mulţumită fiind că în casa lor sărbătorile creştine erau ţinute, considerate fiind evenimente de familie.

De la Vetuţa, Florina deprinsese ideea potrivit căreia în amintirea unui mort e bine să faci ceea ce şi-ar fi dorit el. De ziua de naştere a lui Adrian Diaconu, Vetuţa umplea un castron cu colivă, pe care o-mpărţea în biserică, în păhăruţe de plastic, cu linguriţă de plastic şi cu o japoneză. La fel şi Florina, de ziua maică-sii, când îşi pomenea şi tatăl. Vetuţa, cu boala ei şi cu spaima pe care i-o înfipsese-n suflet ca pe-un ţăruş de fier, o făcuse pe Florina să simtă viaţa ca pe-un blestem, iar sfârşitul ei ca pe-o mântuire.

Doctorul Nicolae Dănescu, Gogu Eremia şi Vladimir Mankiewicz, prin calmul, prin echilibrul lor îi schimbaseră viziunea asupra propriei existenţe, pe care, prin prezenţa lor, ajunsese s-o socotească unică, irepetabilă, meritând să fie trăită prin momentele de bucurie şi de înălţare pe care trebuia să-nveţi să le prinzi din zbor. Între om şi viaţă era mereu un concurs de viteză. Aveau dreptate romanii să-şi închipuie norocul ca pe-un copil cu moţ în frunte, moţ pe care trebuia să fii dibaci să-l apuci în rapida lui trecere prin faţa ta. Lângă aceşti oameni simţise că trăia şi că-şi dorea să culeagă din fiecare clipă ceva demn de ţinut minte. Lângă maică-sa nu se gândea la viaţă altfel decât ca la un calvar căruia-i număra zilele, fiecare zi trecută apropiind-o de mântuire, oftând a uşurare când venea întunericul: «M-am apropiat cu încă un pas de mântuire».

Nu se gândea o clipă la dispariţia maică-sii, ci numai la sfârşitul şi la mântuirea vieţii proprii. Iubirea ei cu Nicolae Dănescu se consumase cel puţin pe jumătate la telefon, ca între doi oameni care se străduiau din toate puterile să nu-l rănească pe-al treilea, pe care-l înşelau. De câte ori asculta muzică împreună cu unchiu-său şi apoi cu Vladimir, gândul Florinei îl chema pe Nicolae Dănescu din lumea viilor, cât trăise, şi dintr-a celor plecaţi, de când părăsise lumea. Închidea ochii, încercând în timp să suplinească momentele de comuniune ce lipsiseră din legătura lor.

Într-o împrejurare, ascultând muzică împreună cu Vladimir, ultimul sunet încetase de mult când Vladimir o atinsese uşor cu mâna crezând că adormise. «Nu dormeam», îi spusese ea privindu-l cu duioşie. «Te rog să mă ierţi dacă te-am desprins de-acolo de unde erai…». El n-o-ntrebase niciodată nimic despre trecutul ei, iar Florina considera că legătura dintre doi oameni avea ceva sacru, ce nu

trebuia dezvăluit altcuiva. Şi Mihai Dănescu se număra printre oamenii care creau linişte şi-o atmosferă de siguranţă în jurul lor. Radu Ghervase, de-o cultură şi de-o fineţe intelectuală şi umană rar întâlnite, ca şi Magdalena – fiinţă de mare bunătate şi de o deosebită subţirime – creau amândoi o atmosferă de-ngrijorare, de nelinişte, chiar când participau la cea mai anodină discuţie. Simţeai într-înşii o vibraţie de nefericire panicardă pe care, oricât se străduiau, n-o puteau înăbuşi în sinea lor, aflând ea fisuri pe unde să ajungă la cei din jur.

Şi dacă-şi rătăcea cheile, Magdalena intra-n panică de parcă s-ar fi aflat în faţa unei catastrofe iminente. «Uşurel, Magdalena. Să refacem traseul… Ca să intri-n casă le-ai folosit. În uşă nu le-ai uitat… Prin urmare sunt în casă… Scoate, drace, ce-ai furat…». Nici Florinei nu-i făcea plăcere când rătăcea vreun lucru şi mai ales cheile, ce-şi aveau locul lor fix, pe-un cârlig în bucătărie. Dar ca să-i arate Magdalenei că nu era vorba de-o catastrofa, deşi clocotea de nervi împotriva ei înseşi, afişa un aer foarte calm. Florina evitase orice discuţie cu privire la aspectul panicard al caracterului Magdalenei, lăsând-o să creadă că nu-l băgase de seamă. Convieţuirea cu nimeni nu e o sinecură. Orice avantaj al ei se plăteşte. Florina i se simţea îndatorată până dincolo de mormânt lui unchiu-său. Dacă Magdalena ar fi fost o stâncă de sănătate, şi-ar fi fost înarmată cu-o fire puternică, Florina ar fi lăsat-o la casa ei. Numai că panicardă cum era, Magdalena uşor ar fi devenit prada cuiva pus pe căpătuială. Dac-ar fi lăsat-o de capul său, Florina s-ar fi simţit ca omul care trece pe lângă un pui căzut din cuib, pe care n-ar fi căutat să-l salveze ori măcar să-i facă sfârşitul mai uşor.

*

Vladimir Mankiewicz ajunsese cu slujba la Washington. Se părea că Alexandru luase taurul de coarne, adică avusese o discuţie deschisă cu maică-sa, declarându-i că el n-avea de gând să-i telefoneze Florinei – «omul cel mai bun şi mai cu scaun la cap din viaţa mea» – de la telefoanele publice, pe furiş, ocazie nimerită pentru a le declara ambilor părinţi că îndată ce-avea să-şi poată câştiga pâinea, pleca de la ei să locuiască singur. Reconcilierea lui Vladimir cu Luana, ciorbă-ncălzită, adusese-un anume calm în relaţiile dintre ei, dar nici pe departe armonia unei adevărate căsnicii, gustată de el numai în cei doi ani de convieţuire cu Florina, ani cărora le ducea dorul şi după care plângea Alexandru. «Tată, de ce-om fi plecat noi de lângă Florina? Cât de bine ne era, ce linişte, ce pace…». «Alexandre, am vrut să creşti cu soră-ta pe-un loc. Să nu vă-ndepărtaţi unul de altul». «Tu nu vezi, tată, că soră-mii nu-i pasă nici de tine, nici de mine şi nici de mama? Asta parcă e făcută de roboţi. Cum o să pună mâna pe unul cu parale, ne salută din mers şi să zicem mersi dacă ne mai telefonează de-un Paşti şi de-un Crăciun. Cum te-ai putut însura cu mama? Frumoasă e, nimic de zis. Dar e-atât de superficială…». «Alexandre, roagă-te lui Dumnezeu să nu te-ndrăgosteşti de cine nu trebuie». «Am să mă rog». Prin datul cărţilor pe faţă, Alexandru obţinuse şi pentru taică-său dreptul de-a vorbi cu Florina de-acasă, invitat fiind chiar de Luana. La urma urmei, ce rău îi putea face, de la zece mii de kilometri, femeia asta care timp de doi ani îi ţinuse locul, cu succes, dacă era să judece după zestrea celor doi când se-ntorseseră acasă, după starea şi curăţenia fiecărui obiect şi după calitatea lui. Se vedea că «locţiitoarea» nu fusese pusă pe jecmăneală, ba dimpotrivă, îl îndemnase pe Vladimir să se-mpace până la urmă cu fosta nevastă, crescându-şi copiii la un loc.

Vladimir şi Alexandru îi povesteau Florinei viaţa lor de zi cu zi, ceea ce-i făcea să se simtă aproape de Ţară, de care le era tare dor. Vladimir le invitase pe Florina şi pe Magdalena în Statele Unite, asumându-şi călătoria şi găzduirea lor. Florina refuzase categoric. «Vladimir, n-are niciun rost să-ntinzi coarda şi să cauţi scandal cu lumânarea. Şi mie mi-e dor de voi, dar liniştea ta şi-a lui Alexandru sunt mai importante pentru mine decât o bucurie personală». Nu voise s-adauge că Luana ar fi putut măcar o dată să-i dea «bună ziua» la telefon, când o chemau ei. Florina, picată cu ceară şi nu le-ar fi telefonat, deşi adesea îi frigea sufletul de dorul lor. Nu voia în niciun caz ca Luana să creadă că ea, Florina, atenta

la căsnicia unei femei pe care nici n-o cunoştea.

De când plecase din Ţară, de Întâi Martie şi de Florii, Vladimir îi trimitea Florinei, printr-un coleg care venea o dată la trei luni acasă, cadouri substanţiale: bijuterii, poşete scumpe, lucruri pentru care ea-l certa. Cadouri mult mai importante şi mai costisitoare decât cele de pe vremea când fuseseră-mpreună. Deşi se apropia de cincizeci de ani – cu-o siluetă ca la douăzeci, cu-o faţă prelungă şi subţire, fără vârstă, ba mai având şi casă, maşină, nu căţel, nu purcel, câştigând bani buni – Florinei nu-i lipseau propunerile de coabitare şi nici chiar de căsătorie, ceea ce n-o interesa deloc. Magdalena se dovedea un partener de viaţă liniştit, fără capricii: ordonată, grijulie să facă o atmosferă agreabilă în juru-i, în ciuda unui echilibru psihic destul de precar. Umplea casa cu flori, se interesa de spectacole ce i-ar fi fost pe plac Florinei, fără excentricităţi regisorale, se interesa de cele mai avantajoase excursii în străinătate, organizate de agenţiile de turism cele mai serioase.

În fiecare an, ţinând seama de anotimpul cel mai potrivit pentru a vizita o anumită ţară, Florina şi Magdalena făceau o excursie în străinătate. Numai cu avionul, fiindcă drumul cu autocarul nu mai era de oasele lor. Magdalena ţinea riguros nota cheltuielilor pe care, la sfârşitul lunii şi la al excursiei deasemenea, le-mpărţeau pe din două. Banii lor de rezervă erau depuşi pe numele amândorura. Ca pe-o descărcare, Magdalena îi povestea viaţa ei cu Mihu, lucruri pe care nu le spusese nici propriilor părinţi. Ceea ce poate părea o indiscreţie – această dezbrăcare în faţa cuiva – era un prea-plin de amărăciune, ce se cerea aruncat fie şi-n bătaia vântului, numai să-l simţi că l-ai vărsat din tine. Spre deosebire de-atâţia oameni care se despart şi care nu găsesc cuvinte suficient de urâte prin care să se zugrăvească unul pe altul, Magdalena vorbea cu duioşie despre Mihu, evocând momentele frumoase din viaţa lor şi care păreau să-i facă de nedespărţit. Florina se uita la Magdalena cu uimire şi cu admiraţie. Dacă i-ar fi făcut cineva ceea ce Mihu-i făcuse Magdalenei, în viaţa ei n-ar fi vrut nici numele să i-l mai audă. Că-i luaseră izmenele foc după una, la o vârstă când multora li se-ntâmplă la fel, mai treacă-meargă, fiindcă nu te pui cu mişcările revoluţionare ale hormonilor, dar să jefuieşti o femeie de zestrea de la părinţi, aşa ceva era incalificabil. Ce suflet minunat avea Magdalena, câtă iertare încăpea în el!

Cu toate că le era recunoscătoare pentru cât bine-i făcuseră şi deşi rămăseseră-n relaţii urbane, Florina, din pricina dispreţului pe care i-l arătaseră în 1990, şi le scosese definitiv de la inimă pe doctoriţa Nina Bengliu şi pe mătuşă-sa prin alianţă Catrina, mama Magdalenei. Social şi profesional se purta impecabil cu doctoriţa, care-ncercase-n fel şi chip să dreagă busuiocul simulatelor ei erupţii anticomuniste. Faţă de Nina ceva se stinsese-n sufletul Florinei, ca flacăra unei lumânări peste care sufli. Cu cât durerea pe care i-o provocaseră doctoriţa şi mătuşă-sa, Catrina, fusese mai neaşteptată, cu-atât răceala suflase mai adânc în sufletul Florinei.

Florina se considera de-un creştinism limitat: speranţa îi era destul de critică şi de firavă; iar mila, nediscriminat distribuită social, îi era limitată din punct de vedere afectiv şi ca participare faţă de cel căruia i-o oferea. De-ntors şi celălalt obraz – nici vorbă. Se-arătase de-un devotament fără limită faţă de mătuşă-sa, Catrina, dar fără suferinţa afectivă pe care i-ar fi pricinuit-o înainte de ’90, acel an care, din punct de vedere social, se dovedise un *fiasco* pentru majoritatea românilor, în schimb, cu-adevărat revoluţionar în privinţa relaţiilor dintre ei. Tot ce era mai urât şi mai josnic în sufletul oamenilor ieşise la suprafaţă, ca gunoaiele răvăşite de-o apă ieşită din matcă. Pe lângă oportunismul post-decembrist, oportunismul din comunism era un biet guşter pe lângă un boa constrictor. «Ce an urât anul 1990! Cum aş putea să mi-l smulg din memorie?».

Uneori, seara, după ce se stingea dâra de lumină de sub uşa Magdalenei, Florina îşi scotea bijuteriile din ascunzătoarea lor şi le-ntindea pe pat, privind-o lung pe fiecare, aducându-şi aminte împrejurarea în care-o primise. Mângâindu-le, mângâia clipele frumoase ale propriei vieţi. Avusese noroc. Erau atâţia oameni care n-aveau parte nici de clipe frumoase, nici de lucruri menite să le evoce. Oare câţi oameni când fac un dar se gândesc la faptul că lucrurile ne supravieţuiesc? Şi se gândesc la puterea lor de evocare? Florina, căreia nu-i plăcea să se-mpodobească asemenea unui pom de Crăciun, le purta pe rând,

stârnind admiraţia Magdalenei. O dată i le-arătase pe toate Magdalenei, de-o parte punând ceasul de mână, cerceii şi verigheta, plus ceasul cu lanţ şi cu glisieră, înlocuit de Gogu Eremia cu ăl de la coana Atena, daruri de nuntă ale lui Adrian Diaconu pentru Vetuţa – părinţii Florinei – cele de la Nicolae Dănescu şi cele de la Gogu Eremia împreună; iar în altă grămăjoară – darurile din partea lui Vladimir şi-a lui Alexandru.

Îi spusese de unde provenea fiecare «despărţământ», darurile lui Gogu Eremia fiind asimilate celor din partea lui Nicolae Dănescu. Acoperindu-le ocrotitor cu mâna, Florina şoptise: «Astea sunt de la un domn pe care l-am iubit». «Dar el cât trebuie să te fi iubit…», spusese Magdalena cu tristeţe, fiindcă nu putea să uite că, în treizeci şi trei de ani de căsătorie, Mihu nu-i dăruise nici măcar un mărţişor mai de Doamne-ajută. Şi aurul din verighete îl primise de la părinţii ei. Soacră-sa îi dăruise un inel de platină, cu un briant minuscul ce-ţi lua ochii însă.

Magdalena habar n-avea ce se-ntâmplase cu perechea de cercei şi cu inelul soacră-sii, darul de nuntă al soţului ei, Pavel Dragnea, pe-atunci locotenent doctor. Pe Mihu nu-l întrebase niciodată ce deveniseră acele bijuterii. Se liniştise când le văzuse pavoazând-o pe Găbiţa. Florina, aşa cum îi prezentase Magdalenei bijuteriile, respectându-le provenienţa, aşa le şi purta, adică ţinând seama de donator şi neamestecându-le. Niciodată nu purtase în acelaşi timp bijuteriile de la unchiul său Gogu Eremia şi de la Nicolae Dănescu. Le declarase de provenienţă unică, fiindcă n-avea rost să-i dezvăluie Magdalenei o taină pe care nu-ndrăznea s-o dezlege nici măcar pentru sine însăşi.

Din când în când îşi punea în palmă verigheta în interiorul căreia era gravat un singur cuvânt: «Vladimir». Cercul ei de aur însemna doi ani din viaţa Florinei, cei mai ancoraţi într-o realitate sănătoasă. În caseta cu bijuterii păstra câteva peticuţe de hârtie cu scrisul frumos al Vetuţei Diaconu. Însemnări de cheltuieli casnice: «40,70 lei întreţinere; 13,75 carne; 5 lei ulei» şi aşa mai departe. «Doamne Dumnezeule, s-a putut cumpăra carne în ţara asta cu 13 lei!». De câte ori citea hârtiuţele astea scrise cu creion chimic, Florinei i se umpleau ochii de lacrimi. Nu-i mai rămăsese nimic altceva scris de la maică-sa. «Odată cu mine piere amintirea ei». De când avusese leafă – «ieşise pe leafă», cum spunea majoritatea lumii – se străduise ca la fiecare chenzină să-i cumpere maică-sii ceva de îmbrăcăminte. Cu puţin înainte ca Vetuţa să moară, îi cumpărase rochie, furou, chiloţi, dres, pantofi, pe care le purtase doar în sicriu, la crematoriu.

Deşi apartamentul Florinei era bine-mpărţit, luminos, mobilat modest, dar cu tot ce trebuia într-o gospodărie, având piaţă şi magazine la doi paşi, gândul Vetuţei nu se muta de la satul în care ea şi Adrian Diaconu îşi făcuseră cuibul, sat pentru ai cărui locuitori sărăciseră şi de la care lui Adrian i se trăsese închisoarea şi moartea. «Mamă, bine că Dumnezeu a avut milă de tine şi n-ai avut parte să vezi pentru cine-aţi sărăcit şi să afli cine l-a trimis pe tata la moarte». Vetuţa, deşi nu mai avea niciun interes pentru viaţă, nu-ncetase o clipă să-i aştepte pe americanii dezrobitori. «Nu ne lasă ei pe mâna comuniştilor», era lozinca majorităţii românilor începând cu 23 august 1944. «Asta da speranţă rezistentă la evidenţa realităţii», constatare ce le-aducea zâmbete de milă lui Nicolae şi lui Mihai Dănescu, lui Gogu Eremia şi Florinei. «Florina, prostia şi credulitatea sunt daruri de la Dumnezeu. Păcat că pe noi ne-au ocolit», îi spunea Mihai pe-un ton că nici nu ştiai dacă era mâhnit de-adevăratelea sau dacă râdea pe sub mustaţă.

Printre clienţii Florinei se afla şi-un domn de-aproape nouăzeci de ani, excepţional de bine conservat, academician, medievist romanist, cunoscut în lumea-ntreagă. Avea doi fii, unul – neurolog, altul – cibernetician, amândoi în America. Soţia îi murise de zece ani când îl cunoscuse Florina. În Ţară mai avea nişte nepoţi de frate, oameni cumsecade şi atenţi cu el, dar niciunul interesat de biblioteca lui de specialitate. Marile biblioteci publice n-aveau spaţiu în care să păstreze acest fond, ca pe ceva separat, menit să reflecte personalitatea şi preocupările donatorului. «Domnule profesor, nu cunoaşteţi un filolog sau măcar un student căruia să-i dăruiţi ceva atât de preţios?». «Duduie, nimeni astăzi nu-şi ocupă spaţiul cu terfeloage. Este epoca internetului. Cartea e desuetă». «Domnule profesor, dac-aş avea copii aş lua eu biblioteca dumneavoastră. Eu am trei mii de cărţi: dicţionare, istorie, istorie a civilizaţiei, istorie a artei,

albume de artă. Nişte australieni în vârstă, care veneau la Mare-n România, mi-au dăruit o sumă de bani din care mi-am cumpărat cărţile astea. Le socotesc tot ce am eu mai de preţ într-o viaţă. Ele-nseamnă aspiraţia mea către ceva mai înalt decât ceea ce mi-au permis timpurile s-ajung». «Ce şcoală ai duduie?». «Liceul teoretic, un an de Medicină, trei ani de tehnică dentară. Şi pentru sufletul meu, la Universitatea Populară, cursuri intensive de engleză şi de franceză. Am citit bibliografia obligatorie de la Filologie. O doctoriţă stomatolog a zis să ne luminăm şi noi mintea şi să nu ne mulţumim numai cu meseria noastră. Ce minunat lucru e să citeşti o carte bună. Să fii tu singur cu personajele, să le simţi aproape». «Înţeleg că tehnica dentară e-un mijloc de-a-ţi câştiga pâinea. Dar de fapt ce ţi-ar fi plăcut să faci?». «Mi-ar fi plăcut să fac bio-chimie. Să-ncerc să pătrund măcar tainele materiei». «Eşti convinsă că există şi alte taine?». «Îmi place să cred că există *undeva* o judecată fără părtinire, o lume în care să valoreze meritul şi nu aparenţa. Cred că orice om nemulţumit de strâmbătatea lumii ăsteia speră într-alta a dreptăţii».

Florina vorbise pe-un ton umil şi rugător, ca şi când bătrânul romanist i-ar fi putut oferi lumea aceea visată de ea, numai să fi vrut. «Fata mea, şi mie, care sunt atât de-aproape de sfârşit, îmi place să cred că măcar am să mă mai întâlnesc cu oameni care mi-au fost dragi, că am să pot afla adevăruri care pe lumea asta nu ne sunt accesibile, că *acolo* e pace şi linişte. Aici, atât am tânjit după ele, în „strâmbătatea asta", cum zici mata». «Domnule profesor, gândindu-mă la o viaţă viitoare, mereu m-am întrebat dacă acolo ţi s-ar îngădui să vezi doar adevărul tău sau şi pe-al altora, care să-ţi lămurească ce ai trăit aici. Ştiu că e o-ntrebare absurdă şi că orice răspuns i-am da e pură-nchipuire». «De multe ori şi ce trăim în noi înşine, aici pe pământ, e-nchipuire, dar despre alte lumi… Îţi dai seama cât de legaţi suntem de tot ce este aici?», şi profesorul o privise adânc în ochi de parc-ar fi vrut să-i străpungă. «La urma urmei, de ce-ar trebui să-mi pese ce-are să se-ntâmple cu biblioteca mea? Că o să facă cineva focul cu ea, că o s-ajungă vândută la kilogram şi topită…». «Domnule profesor, biblioteca asta înseamnă viaţa dumneavoastră; sunteţi un om de ştiinţă. Eu, un biet tehnician dentar, cu-o bibliotecă pentru care n-am muncit şi tot mi s-ar răsuci cenuşa-n urnă să ştiu că s-a ales praful de cărţile astea, pe care le-am mângâiat ca pe nişte fiinţe vii… dar dumneavoastră..». «Fată dragă, trebuie să ne-nvăţăm să ne despărţim de toţi şi de toate…», şi profesorul o mângâiase pe creştet şi plecase repede. Simţise că discuţia cu femeia asta care-i putea fi chiar şi nepoată o luase pe-un drum al tristeţii. «Despărţire, despărţire… de morţi şi de vii – lecţie obligatorie a vieţii, de la care nimeni nu poate lipsi», şi Florina rămase cu privirea-n gol, petrecând parcă un cortegiu de umbre.

*

Povestea bătrânului profesor îi rămăsese Florinei ca un cui în inimă. Pe cine ar fi interesat o asemenea bibliotecă? Pe Radu Ghervase! Doamne, cum îi iei minţile omului! Cum de nu se gândise la el din primul moment?

«Radule, profesorul Şerban Gherasim vrea să-şi doneze biblioteca. M-am gândit că nicăieri n-ar nimeni mai bine cărţile astea decât la tine». Radu căzuse pe gânduri, în loc să sară în sus de bucurie la asemenea veste, cum se-aşteptase Florina. «Poate socoteşte unde să le pună», şi Florina tăcuse. «Florina, sunt convins de valoarea bibliotecii profesorului Gherasim. Dar nu vreau să mă mai leg de lucruri. Şi cele pe care le am simt că mă sufocă». Florina oftase. «Poate că ştii pe cineva care le-ar merita şi care s-ar bucura să le primească». «Ştiu oameni care s-ar bucura să le primească, dar nu le merită; ştiu şi pe cineva care s-ar şi bucura şi le-ar şi merita, însă n-are unde să le pună. Stă într-o cămăruţă, fostă de servitoare, la o mansardă». Florina nu insistase.

De la o vreme, Radu venea tot mai rar pe la ele, adică la ea şi la Magdalena, stătea tot mai puţin şi părea mereu preocupat şi pus pe fugă. Într-o zi le anunţase că-i făcea act de vânzare-cumpărare pe apartament verişoarei lui bune, profesoară de istorie, care stătea cu bărbatul, profesor tot de istorie, şi cu doi copii, într-o garsonieră cu chirie, tocmai în fundul Rahovei. La o asemenea veste, Magdalenei şi Florinei le pierise graiul. «Radule, sper că nu vorbeşti serios. Înţeleg că vrei să-i ajuţi. Ia-i la tine, fa-le testament să te moştenească după moarte, însă act de vânzare – pentru nimic în lume. Nu jura pentru nimeni. Vrei s-ajungi pe drumuri?».

Se abţinu să-i dea exemplul Magdalenei care, dacă nu şi-ar fi moştenit părinţii, s-ar fi aflat pe trotuar, din credulitate faţă de-un om alături de care îşi petrecuse o viaţă. «Eu am de gând să-mi schimb viaţa. Vreau să mă călugăresc la Athos». «Şi nu te poţi călugări fără să-ţi vinzi – vorba vine – casa? Cine te-asigură că te acomodezi cu viaţa de-acolo şi că n-ai să vrei să te-ntorci la Bucureşti? Radule, nu uita vorba veche: „Când îi dai îi fată iapa, când îi iei îi moare mânzul". Nu te-ncrede în nimeni. Ai o viaţă-nainte. Nu ştii ce-ţi rezervă. Ce te-a hotărât să te călugăreşti, şi de ce la Athos?». «Se face o nouă versiune a Bibliei, coroborându-se toate mărturiile cunoscute». «Şi cine te-asigură că te primesc la Athos, venit ca un civil oarecare, fără nicio legătură cu călugăria?». «Un fost coleg de liceu este acolo de

patru ani».

Ceea ce nu ştia nimeni era faptul că Radu lua lecţii de ebraică de trei ani cu un rabin bătrân şi că făcuse un drum la Athos, unde fusese testat din punct de vedere al cunoştinţelor de limbi clasice, de cultură generală şi de cultură a religiilor. În ceea ce privea renunţarea la lumea obişnuită, cu firea lui singuratică, retractilă, şi cu dezamăgirile lui, viaţa monahală nu-nsemna un sacrificiu. Îşi dăduse demisia de la editura lui Titus Pop care, crezând că totul era o stratagemă pentru o mărire de salariu, îi semnase rapid hârtia, aşteptând zadarnic să se-ntoarcă Lăbuş la căuş. La telefoanele venite de la editură nu răspunsese nimeni. Radu avea acasă un telefon cu afişaj şi cu memorie. Cum lăsase totul în bună ordine la fostul său loc de muncă, alesese calea tăcerii faţă de patron.

La insistenţele Florinei, care numai în genunchi nu-i căzuse ca să-l convingă, în actul de vânzare-cumpărare a apartamentului, Radu trecuse o clauză formulată de Florina şi aprobată de notar: «Noul proprietar, doamna Cutare, îşi ia obligaţia de-a ţine la dispoziţia fostului proprietar, domnul Ghervase C. Radu, tot timpul vieţii acestuia, camera însemnată pe planul apartamentului cu litera D, în suprafaţă de 24 de metri pătraţi, şi de asemenea grupul sanitar alăturat încăperii».

Florina şi Magdalena depuseseră mărturie în faţa notarului cu privire la calitatea lui Ghervase C. Radu de unic moştenitor al decedatei sale mame. Notarul îl întrebase de două ori pe Radu, foarte apăsat şi spaţiind cuvintele, ca pentru surzi sau pentru deficienţi mintal, dacă nu s-a răzgândit în privinţa acelui act de-nstrăinare a unicei lui averi. Notarul, dedat cu lume de toată mâna, cunoscător la oameni, uşor desluşise în ochii Florinei dezaprobarea faţă de actul pe care-şi pusese semnătura. Îndreptându-se, Florina îl privise pe notar şi ridicase din umeri, ceea ce în cuvinte s-ar fi tradus prin: «Nebunia nu-i de-un fel şi nebunul nu-i ca omul».

Florina prinsese un moment când Magdalena era în oraş, iar Radu singur: îi sunase la uşă fără un telefon prealabil. Radu îi zâmbise, dându-i de-nţeles că se aştepta la o asemenea vizită şi, luând-o pe după umeri, o condusese la un fotoliu. «Să ştii că te-aşteptam, Florina». «De ce?». «Fiindcă eşti singurul om pe care simt că-l doare soarta mea, dezamăgirea mea, cum m-a durut pe mine despărţirea ta de Vladimir». «Radule, pe când eram în liceu şi dădeam lecţii de matematică, am cunoscut o călugăriţă. Avea două doctorate: în filosofie şi-n istorie şi era stareţa unei mănăstiri din Oltenia. Eu şi eleva mea făceam lecţiile într-o cameră, iar mama elevei şi călugăriţa stăteau de vorbă în spatele unui glasvand, în camera alăturată. Mama fetei a-ntrebat-o la un moment dat pe călugăriţă cum era organizată viaţa monahală: „Draga mea, şi-n viaţa bisericească, în general, şi-n cea monahală sunt guverne ca şi-n lumea laică. Fiindcă oameni sunt peste tot." Au trecut cel puţin treizeci de ani de-atunci şi n-am uitat cuvintele astea… Radule, tu crezi că acolo ai să-ţi afli liniştea? Spune-mi, ce crezi? Îţi faci iluzii ca în '89, ca apoi să vezi ce farsă am luat în serios?». «Am luat-o *eu* în serios. Tu n-ai luat-o Florina. Eu am fost credulul care s-a urcat pe creanga cea mai de sus din copac. Şi cu cât cazi mai de sus, cu-atât îţi zdrobeşti mai tare oasele. Tu te-ai aflat în înţeleaptă situaţie a celui care, dormind pe pământ, n-are cum să cadă. Eram revoltat de lipsa ta de participare la ceea ce se-ntâmpla, a ta şi-a doctorului Eremia. Câtă inteligenţă, cât simţ al realităţii la voi doi!». «Radule, n-am fost nici mai deştepţi, nici mai realişti decât alţii, dar ştiu una şi bună: nimeni nu se osteneşte să ia puterea de dragul poporului. De când există oameni politici pe lume, întâi se căpătuiesc pe ei şi pe susţinătorii lor şi, dacă sunt milostivi, le mai scapă ceva printre degete şi pentru popor. Încolo, politica e meserie fără miros ca şi prostituţia, ruşinea nefăcând parte din repertoriul ei, fiind înlocuită cu balivernele, debitate cu gura pân' la urechi». «Florina, am ajuns la concluzia că, pe lângă politică, bordelul e o mănăstire». «Radule, mai ai vreo iluzie despre ceva? Chiar vrei să-nlocuieşti o decepţie cu altă decepţie?». «Vreau să mă concentrez într-o muncă numai cu cartea. Vreau să scap de geniile, creaţii ale lui Titus Pop, şi de-acest intelectual ipocrit, care e-n stare să pupe orice sub coadă numai să fie-n fruntea bucatelor. Sunt atât de scârbit de peisajul general şi de domeniul Titus Pop, încât m-aş vârî în gaură de şarpe, măcar de-astea să nu mai aud. Nu-mi fac iluzii că plecând din iad nimeresc în rai. Măcar mai schimb încăperea». «Băiete dragă, poate că e-un sentiment egoist care

mă leagă de tine: eşti printre puţinii oameni de la care-am avut ce învăţa. Simţeam că te bucurai să ai un ascultător care să-ţi soarbă cuvintele, unul care, deşi mai bătrân decât tine, e avid să afle. Spre deosebire de tine, Radule, care nu mai găseşti nicio bucurie în viaţa asta de două parale, ce e drept – eu mai am o bucurie: să aflu, să-nvăţ, şi bucuria asta e dublă fiindcă e fără sfârşit». «Florina, tu ai minte echilibrată, suflet echilibrat: un cântar interior perfect cumpănit. Eu am cunoscut două excese: iubirea pentru Ela şi ura faţă de comunism, dublată de-o speranţă exuberantă pentru ce-avea să urmeze *după.* Ela mi-a trecut sufletul printr-un fel de congelare rapidă, iar pentru ceea ce-a urmat după comunism nici putere să urăsc nu mai am, ci doar greaţă, de parcă aş suferi de-o permanentă colică biliară. Aşteptam căderea comunismului ca pe-o mântuire. Şi eram convins că aveam s-o apuc. Dar ceea ce se-ntâmplă acum va pieri de arterită obliterantă: întâi i se taie un picior, pe urmă altul, până ce se infectează tot organismul. Acest sfârşit prin putrefacţie, produs de insalubritatea morală, de-o lăcomie inconştientă şi de-o nepăsare aproape puerilă în infamia ei, n-am să-l apuc. De când am plecat de la Titus Pop simt o uşurare de parcă aş fi vărsat un lighean de fiere. Şi când îi vezi încrâncenarea pe care-o simulează la televiziuni faţă de corupţie, de imoralitate, cu aerul ăla de condor făcut pentru marile înălţimi, şi-l ştii ce zeci de mii de euro suge pe lună de la tot felul de consilii de administraţie, îţi vine să scuipi ecranul. Florina, nu ştiu cum e lumea spre care mă-ndrept, dar ştiu cum e asta pe care-o las. Oricât ţi-ar părea de rău că ne despărţim, ştiu că mă-nţelegi».

Florina avusese grijă să-i facă un trusou ca unei fete de măritat, cunoscând indiferenţa lui Radu faţă de lucruri, a căror lipsă o remarca doar când îl lua nevoia din urmă. Îi făcuse liste cu tot ceea ce crezuse ea că-i era necesar, îi cumpărase tot ce-i lipsea, asistase la facerea bagajului şi-n fiecare valiză lipise o hârtie pe care era scris conţinutul. La aeroport îl conduseseră doar Florina şi Magdalena, aşa cum dorise el. Îi era urât spectacolul, iar cel al despărţirilor mai mult decât oricare. Se sărutaseră în grabă, deşi era vreme berechet până la îmbarcare. Dar Radu părea nerăbdător să rămână singur. Florina simţise o tristeţe apăsătoare, ca o povară fizică picată brusc peste ea. La fel ca-n drumul spre casă, în ziua când o găsise pe maică-sa moartă.

*

«Mai pleacă un om din viaţa mea», nu-şi putuse reprima ea gândul şi-ntorsese repede capul, ca să nu-l mai vadă pe Radu. Orice despărţire îi aducea în minte oamenii dragi pe care-i pierduse. Era ca un pelerinaj la cimitir. Magdalena udase batista de lacrimi. Atâtea lacrimi înghiţise în ultimii ani, şi de umilinţă şi de durere, încât nu şi le mai ascundea acuma faţă de Florina. «Trebuie să ne-nvăţăm să ne despărţim de toţi şi de toate…», îi sunară Florinei în suflet cuvintele de-o atât de simplă resemnare ale bătrânului romanist. O luă pe Magdalena de braţ şi-i propuse, ca şi când s-ar fi aflat în cel mai banal moment al vieţii lor: «Magdalena, hai sus să bem un *café frappé».*

În fiecare săptămână aveau să primească o ilustrată de la Radu. Texte scurte ce vorbeau de munca lui şi de frumuseţea Greciei, pe care Florina şi Magdalena o gustaseră din plin.

*

De când Florina îi făcuse Corinei o descriere nepărtinitoare a răposatei Tincuţa Pop, Corina se ataşase de Florina şi de Magdalena care, deşi nepoată de soră a răposatei Tincuţa, îi arătase multă simpatie tinerei doamne Pop, fiinţă blajină şi care nu manifesta niciun fel de ifose de miliardăreasă. Ba chiar puteai spune că această situaţie i se părea un fel de haină ce-o ţinea pe la cusături. Cel mai mult o supăra că fetiţa ei, Ana, mergea la o grădiniţă particulară, de limbă engleză: nu-i strica să-nveţe de mică limba străină cea mai cotată a momentului. Dar era însoţită de *bodyguard,* conform dispoziţiilor lui Titus, ceea ce Corinei îi crea un sentiment de jenă.

Ascultând-o cum îşi vărsa focul fără prefăcătorie, Florina o privise cu un ochi matern, în care juca un zâmbet şugubăţ: «Fată dragă, zi mersi că nu te-a dus să naşti prin cine-ştie-ce clinică din străinătate că, după cum ai băgat de seamă, numai plebea-şi mai naşte copiii în România. Iar când mai greşeşte câte o „high-laifareasă" să se sloboadă pe teren autohton, la maternitatea cu pricina se declară stare de asediu cu mascaţi». «Florina, să ştii că nu vreau să fac pe interesanta; mă simt atât de prost printre colegi care-şi întrerup conversaţia când apar eu. E-atât de neplăcut să munceşti printre oameni care nu te consideră de-al lor».

«Ştiu, Corina, ce-nseamnă să nu fii de-al cuiva. O ştiu din 1990, când eu eram bolşevica policlinicii, fiindcă nu semnam condica în Piaţa Universităţii, ca toată lumea bună. Şi n-am să-mi uit colegele, vajnice membre de Partid, care-i strigau fostei secretare de Partid – o femeie pâinea lui Dumnezeu – „Securisto, ce mai împuţi locul aici?". Aceleaşi tovarăşe pe care le-nvoia de câte ori aveau nevoie, le-acoperea toate greşelile şi care-o pupaseră-n bot până-n 22 decembrie '89… Corina, azi nu se uită nimeni cu ochi buni la-mbogăţiţii de revoluţie…». «Afară de tine şi de Magdalena, pe care vă simt că mă priviţi ca pe-un om obişnuit, nu mai am pe nimeni care să nu mă judece şi să nu mă invidieze. Florina, sincer, ce părere ai că m-am măritat cu Titus?». «Ei… nu este ceva chiar neobişnuit ca o tânără să se-ndrăgostească de-un bărbat care i-ar putea fi tată. S-au văzut cazuri chiar de mari pasiuni. Pe urmă se poate ivi şi dorinţa de-a răzbuna o decepţie când îţi poţi spune: dacă de dragoste n-am avut parte, măcar să-mi fac o situaţie de să mă invidieze lumea…». Tăceau. Corina abia-şi stăpânea lacrimile. «Corina, eu mă pun totdeauna în locul omului pe care-l judec. Îţi ştiu povestea. Şi-am înţeles cum te-ai măritat cu Titus Pop. În locul tău, poate-aş fi făcut la fel. Tu erai o fată modestă, înşelată în aşteptările ei. Voiai să demonstrezi şi să-ţi demonstrezi ce poţi. Eu eram doar o fată săracă şi cu o stampilă grea: fiică de deţinut politic, mort în puşcărie. Dac-ar fi vrut să mă ia şi pe mine atunci un om cu spate ţapăn, nu ştiu ce-aş fi făcut. Oricum i-aş fi fost recunoscătoare…». «Între oamenii care-l interesează pe Titus mă simt ca musca-n lapte. Mai ales când ştiu ce părere are despre mai toţi. Şi mai e ceva… Îi invită la Sinaia, unde mă simt ca o intrusă, ca o uzurpatoare. Ştiu că tot ce e acolo e strădania răposatei doamne Pop». «Strădania ei, cu banii lui…». «Şi banii ăştia-mi creează nelinişti, mă fac să-mi pun întrebări». «Corina, afară de Bill Gates, care-a devenit miliardar printr-o idee extraordinară, averile mari nu se fac bătând mătănii, rugându-te la Dumnezeu şi ţinând posturi. În privinţa întrebărilor de felul ăsta francezii au o vorbă: *c'est à prendre ou à laisser,* româneşte, deşi nu-nseamnă deloc acelaşi lucru, s-ar spune: nu se poate şi cu slănina-n pod şi cu oala unsă. Puţină lume duce o viaţă în deplină armonie cu sine însăşi. Toată viaţa noastră e-un şir de compromisuri şi de ipocrizii mai mari sau mai mici. Mai întâi să-ţi faci concesii ţie însuţi ca să te poţi suporta. Nu degeaba a zis cineva că sinucigaşul vrea în primul rând să scape de el însuşi». «Ce vorbă-nţeleaptă. Cum să reuşeşti într-o viaţă obişnuită să scapi de tine însuţi?». «Nu reuşeşti. Maximum de reuşită este să te suporţi şi să-i suporţi şi pe ceilalţi». «Florina, eu nu mă simt bine-n pielea mea. Nici între relaţiile lui Titus, nici între colegi. Pe unii îi resping eu în sinea mea – social purtându-mă politicos – ceilalţi mă resping ei pe mine, eliminându-mă din categoria lor». «Corina, ai fost vreodată fericită?». «Da… când am iubit». «Gândeşte-te că alţi oameni n-au parte nici de fericirea asta… de fapt, singura pe lume. Acum ai un copil, o carieră de consolidat, o căsnicie cu bune, cu mai rele, pe care trebuie să-nveţi s-o accepţi, bine-nţeles dacă nu-ţi este insuportabilă. Ai un copil. Fă din el bucuria vieţii tale». «Copilul meu trăieşte într-o lume care nu e a omului obişnuit. Ca să-ţi faci o idee despre snobismul copiilor din categoria asta: fiecare spune la ce maternitate s-a născut. Asta la cinci ani! Toţi copiii s-au uitat la Ana mea ca la un animal ciudat, fiindcă e născută-n Bucureşti!». «Copiii au uneori cruzimi mai ceva decât adulţii. Întreabă-mă pe mine, care-am crescut la cămin şi la grădiniţă săptămânală… Dac-ai să ai grijă să-i arăţi că lumea nu se reduce la cartierul vostru de vile, s-ar putea să iasă din Ana ta om ca lumea, nu surogat». «Bogdan şi Diana sunt neaşteptat de binevoitori faţă de mine, cea care le-a micşorat moştenirea. Dar sunt atâta de superficiali. În afară de profesie şi mai ales de bârfe în cadrul profesiei, despre maşini, despre toalete, cu ei n-ai ce vorbi». «Ca şi când cu alţii ai avea! Într-o lume-n care

contează doar banul ai vrea să vorbeşti despre nemurirea sufletului? Fată dragă, fă-ţi o lume a sufletului tău, ca o ascunzătoare în care să nu te găsească nimeni în afară de copilul tău». «Florina, îmi dau seama că anumite întrebări nu se cade să le pui niciodată. Eu îndrăznesc totuşi să te-ntreb: îţi pare rău că n-ai copii?». Florina oftă. «Eu, deşi crescută la oraş, mă simt legată de mentalitatea ţărănească. Asta cred că mai ales din cauza unui frate al mamei. Adevărata şi singura mea educaţie umană şi intelectuală el mi-a făcut-o, adultă fiind. În popor se spune că nu eşti om dacă n-ai sădit un pom şi n-ai crescut un om. Socotind lumea aşa, sănătos şi esenţial, viaţa mea nu e-mplinită. Nu spre-a mă consola, dar uitându-mă în ce lume urâtă trăim, nu-mi mai pare rău că n-am copii. N-are cine să se-ntrebe în urma mea: „Doamne, de ce ne-o fi adus mama pe lume?”».

*

«Dacă n-ar fi fost teama de ereditate, aş fi făcut un copil cu Nicolae Dănescu? Nu. Fiindcă m-aş fi simţit o infractoare faţă de doamna doctor Dănescu şi faţă de Mihai. Adulterul era un fel de furt de buzunare, pe când un copil extraconjugal era ca o spargere de proporţii». Ceea ce-i scutise şi pe ea şi pe doctorul Dănescu de-o asemenea complicaţie majoră fusese teama ei de ereditate, altfel nu ştia cât ar fi ţinut-o caracterul ca să nu-şi dorească dragostea tranformată-ntr-o fiinţă vie. Se scutură ca şi când ar fi vrut să scape de bâzâitul unei muşte.

*

«Corina, mai fă un copil, chiar doi. Mai întâi, e-o măsură sănătoasă împotriva egoismului la care este expus copilul unic. Apoi, când mor părinţii e bine să nu fii singur pe lume. Vine o vârstă când simţi nevoia să-ţi uneşti singurătatea cu altă singurătate. Uită-te la mine şi la Magdalena. Pentru mine, singurătatea este o stare obişnuită, pentru ea însă, după treizeci şi trei de ani de căsătorie…». «Am auzit că şi tu ai fost măritată…». «N-am fost niciodată. Am trăit marital doi ani cu un bărbat şi-am ţinut loc şi de mamă băiatului acestui bărbat divorţat». «Şi nu v-aţi înţeles?». «Ne-am înţeles de minune. De asta ne-am şi despărţit, oricât ar părea de curios. El suferea fiindcă nu-i plăcea deloc evoluţia celuilalt copil, rămas la fosta nevastă, o fată care-o luase cu discotecile, cu belciuge-n nas, vezi genul. Pe fosta nevastă o iubise cu pasiune». «Şi? S-au regăsit la fel?». «Nu s-ar spune. Oricum îşi cresc împreună copiii». «Şi tu nu eşti supărată pe el?». «Nu. Viaţa mea e croită pe singurătate. Viaţă de domnişoară bătrână». «Florina, eu nimănui, să ştii, nu mi-am descărcat sufletul, ca faţă de tine. Domnişoară bătrână, zici tu… Unde n-aş avea şi eu înţelegerea şi-nţelepciunea ta». «Pe lângă unii, viaţa trece ca vântul şi nu-nvaţă nimic din ea. Alţii sorb învăţătura prin toţi porii, mai ales când n-au fost ursiţi norocului. Tu, deşi ai primit lecţii de la viaţă – eu numesc viaţă toate fiinţele care-o populează – mai va până să ai vârsta mea. Uneori, câteva clipe în viaţa unui om înseamnă mai mult decât ani înşiraţi ca mărgelele pe aţă».

Florina se gândea la anii cât îl iubise-n tăcere pe Nicolae Dănescu, apoi la anii dragostei lor, la urma pe viaţă a acestui om care-i pârjolise fiinţa, la-mpăcarea cu sine ce-i fusese adusă de Vladimir şi de Alexandru, două fiinţe pe care nu le putea despărţi una de alta în sufletul ei. Dacă Dumnezeu i-ar fi propus să-l aleagă pe unul dintre ei, s-ar fi aflat în faţa unei aspre dileme: «Doamne, ori pe amândoi, ori pe niciunul», i-ar fi spus lui Dumnezeu. Dumnezeu i-ar fi cerut să se rupă-n două: ori să-şi păstreze vibraţia de mamă care-adoptase o viaţă fără s-o fi dat, ori să rămână femeie şi nimic mai mult. Alexandru împlinea un gol pe care fiinţa ei îl simţea de la tinereţe; Vladimir era continuarea a ceva cunoscut din plin, un bărbat bun, inteligent, înţelegător, dar un bărbat şi-atât». «Bine că Dumnezeu are grijă să nu mă pună în faţa nici unei alegeri». Şi deodată-i sună-n minte glasul lui Nicolae Dănescu: «Florina, m-am făcut stomatolog nu numai fiindcă nu erai chiar atât de puricat ca la Medicină generală, dar mai ales ca să nu fiu obligat să-i spun unui om cât mai are de trăit, ori să trebuiască să invent o minciună pioasă… Grea

alegere». Grea, într-adevăr, când Dumnezeu îţi încredinţează o clipă locul Lui.

*

De când Magdalena locuia împreună cu Florina, Mihu Dragnea le vizita cam o dată pe lună. Florina îi deschidea uşa ca o gazdă primitoare, schimba câteva cuvinte cu el – de-obicei comentarii politice, amândoi fiind pe-un gând – apoi se retrăgea, lăsându-i pe cei doi foşti soţi să se simtă-n largul lor, ştiind că orice martor falsifică adevărata comunicare între doi oameni. Pe Florina o revoltase felul cum Mihu-i păpase Magdalenei garsoniera de zestre, totuşi un cuvânt nu spusese faţă de nimeni, mai întâi ştiind că lucrurile erau ireversibile şi apoi cât de mult înveninau cuvintele relaţiile dintre oameni. De când se cunoscuseră, destul de târziu după căsătoria Magdalenei, Florina n-avea ce să-i reproşeze lui Mihu, care-i arătase totdeauna bunăvoinţă. Întrebarea pe care şi-o punea Florina era în legătură cu sinceritatea acestor întrevederi între el şi Magdalena.

Ea se purtase impecabil cu Mihu după divorţ, fiind interesată să mai lucreze şi după ce se pensionase, ceea ce depindea, fără dar şi poate, de el, ca director. De când renunţase la serviciu, la insistenţele Florinei, nu se mai putea spune că Magdalena îl cultiva din interes. De fapt, Mihu îi telefona şi se invita pe la ele. Probabil că oricât s-ar strica relaţiile între doi soţi, ceva rămâne, ca o piesă bună într-un mecanism deteriorat. Probabil nu poţi renunţa definitiv la un martor al vieţii tale, participant la tot ce ai petrecut bun sau rău. Simţi nevoia de-a depăna amintiri, de-a spune cuiva: «Ţi-aduci aminte când…».

Pentru Florina, Mihu Dragnea era cazul tipic al bărbatului în scădere de potenţă masculină, iluzionat de revigorare prin schimbarea partenerei. Nu-l socotea însă o canalie, ba mai mult, îi atribuia remuşcări în legătură cu garsoniera Magdalenei. Recomandarea pe care i-o făcuse Gogu Eremia fiică-sii de-a nu rupe relaţiile cu Mihu i se părea Florinei că se potrivea cu părerea ei despre-acest om.

Florina, discretă în relaţiile cu toată lumea, în cele cu Magdalena era de-o prudenţă ce oricui i s-ar fi părut exagerată. Iubirea ei clandestină cu doctorul Nicolae Dănescu o făcuse să considere discreţia o calitate majoră a unui om şi-o obligaţie socială între persoane civilizate. Discreţia lui Mihai Dănescu, la curent cu iubirea dintre tată-său şi Florina, era piatra de temelie a unei prietenii pe viaţă, în ciuda faptului că Mihai nu făcuse niciun secret faţă de Florina că o dorea, stârnit poate să afle ce iubea taică-său la această femeie, taică-său – un bărbat frumos şi plin de farmec, care doar să fi clipit şi-ar fi avut în pat ce femeie-ar fi vrut, ceea ce se putea spune şi despre Mihai.

Oricine-i cunoştea avea impresia că Florina şi Mihai erau legaţi de-o taină, de ceva mult mai profund decât prietenia lor la vedere. Florina se gândea că oricât rău şi-ar fi făcut doi soţi şi oricât de urâtă le-ar fi fost despărţirea, ceva care-i unise, ştiut numai de ei, nu era anihilat. După fiecare vizită a lui Mihu, Magdalena îi povestea ce mai era nou prin fabrica unde lucrase o viaţă. Şi, la loc de cinste, modul cum îi tratau patronii străini pe salariaţii români, ca pe ultimele slugi cărora le făceau marea favoare de-a-i plăti cu a zecea parte din cât ar fi plătit aceeaşi muncă în ţările lor, pentru opt ore, în timp ce românii munceau şi paisprezece, fără să crâcnească, alternativa fiindu-le căpşunile din Spania. Excepţie făcea serviciul «resurse umane» a cărui şefă, absolventă de psihologie, douăzeci şi şase de ani, mutră şi suflet de comandant de lagăr, era plătită cu şaizeci de milioane pe lună – aproape cât inginerul-şef – având o obligaţie mare şi lată: în orice litigiu între salariaţi şi patron, patronul să aibă câştig de cauză, iar în subsidiar motivele de concediere să nu lipsească din repertoriul «resurselor umane».

Partidul Comunist, sfânt stăpân al serviciilor «de cadre», fusese înlocuit de patron, un sfânt care-şi răsplătea regeşte credincioşii, aceştia, ca orice credincioşi adevăraţi trebuind să nu cerceteze raţiunile patronului. «Am impresia că poporul român a suferit o mutaţie mintală; altminteri, de unde fenomenul de massă de-a te prosterna în faţa canaliilor fiindcă sunt inteligente: începând cu hoţii de buzunare şi terminând cu tâlharii de Ţară. Mă mir că mai existăm pe hartă», spusese cu parapon Mihu într-o zi. «Nu e vremea pierdută, să cădem de pe hartă», replicase Florina. Magdalena zâmbise, gândindu-se în ce

categorie s-o fi încadrat pe sine fostul ei bărbat, în legătură cu fosta sa garsonieră. «Vin alegerile. Tu pe cine votezi, Florina?». «Mihule, eu nu mai votez de pe vremea comunismului. Dat fiind că politicienii noştri mint şi jecmănesc toţi, ca făcuţi de-o mamă şi de-un tată, mi-e greu s-aleg care-ar fi mai inteligent, fiindcă până la cinste e cale prea lungă… Ştiu că e o atitudine lipsită de responsabilitate civică din partea mea, dar mai ştiu că oricum aş vota tot o iluzie ar fi». «Va să zică, tu nu apreciezi drepturile care, cu-atâta mărinimie, ţi se acordă? Eşti insensibilă la farmecele democraţiei», zisese Mihu cu un aer mucalit ce însă nu reuşea să-i mascheze amărăciunea. «Democraţie… Când un guvern ia hotărâri majore, cum ar fi declararea unui război, întreabă populaţia ce părere are, face vreun referendum?», şi Magdalena îşi însoţise vorbele cu un gest de lehamite. «Democraţie o fi fost la Atena. Cetăţenii, adică oamenii liberi, şi numai ei, erau chemaţi să-şi dea cu părerea: scoică albă – da, scoică neagră – ba. În vremurile noastre, democraţia e cuvânt de dicţionar, în viaţă fiind o palavră fără nicio acoperire, ca toată pleava asta pe care-o vântură politicienii. „Ia puterea şi-am să-ţi spun cine eşti". Au luat-o şi i-am văzut. Sănătate să fie, că altminteri ei îşi văd de afacerile lor, noi – de mărunta noastră existenţă… Eu aş minţi dacă n-aş recunoaşte că acum o duc mai bine decât în comunism. Nu vorbesc de perioada foarte grea de dinainte de-a avea o leafă, ci pornind de la acest moment, când am intrat în rândul majorităţii. Cu meseria mea am câştigat bine, lucrând însă peste program. Dacă aş fi primit şperţ pentru ceea ce lucram în cadrul programului, n-aş fi avut nevoie să lucrez peste program. Acum câştig bine, dar şi muncesc». «Mai mult decât înainte?». «Mai mult şi cu multă răspundere: să ţin o evidenţă strictă a tot ce fac, să-mi plătesc dările. Mult mai greu decât cu şperţul pe spinarea lu' tata Stătu'». «Preferi situaţia de dinainte de '89 sau pe cea de după?». «Din punct de vedere material, strict personal, pe cea de după. Ca siguranţă a persoanei, ca un minimum de decenţă şi de respect pentru propria naţie n-aş zice. Internaţionalismul capitalist mi se pare fratele mai deştept al celui socialist. În socialism, „Internaţionala prin noi s-o făurim", era o gogoriţă, praf de aruncat în ochii proştilor. Azi, capitalul se uneşte de-adevăratelea, iar ţărâna lui de aruncat în ochii proştilor – adică a veşnicului proletariat – este democraţia. Cine vrei să fie păcălit dacă nu prostul care munceşte? Capitalismul este însă mult mai metodic decât socialismul în a scoate sufletul din om. Ce-i al lui e-al lui».

Toţi trei, români fiind, pufniră-n râs, expresia naţională a hazului de necaz. Vizitele lui Mihu o-nviorau pe Magdalena. Gândul că-nsemni cât de cât pentru cineva îţi face plăcere, chiar dacă te simţi în rolul trianglului într-o orchestră. Faci parte dintr-o ambianţă de gânduri. Amândouă-i simţeau lipsa lui Radu, care, deşi nu-mprăştia-n jurul lui bună dispoziţie, fiind însă un tip enciclopedic, şi chiar picaresc, în orice situaţie găsea ceva interesant de spus, prin care capta atenţia unui auditor dornic să-şi sporească avutul intelectual.

Mihai Dănescu şi Lucia, amândoi cu un remarcabil simţ al umorului şi cu tolba doldora de noutăţi, de la cele de ordin general până la cancanuri – că vorba ceea, numai ipocriţii nu bârfesc şi nu-njură – prin prezenţa lor, chiar şi-n mare grabă, însemnau o sărbătoare şi pentru Florina şi pentru Magdalena. Până la prezenţa-n casa ei a lui Vladimir şi-a lui Alexandru, şi-apoi a Magdalenei, Florina nu dusese o viaţă socială, în sensul unor relaţii susţinute prin vizite şi prin mese la care invitai, ca la rândul tău să fii invitat. Cât trăise maică-sa nu putea fi vorba de-aşa ceva, fiindcă o fiinţă care nu scoate o vorbă, ci doar răsuceşte colţul unei batiste, nu înseamnă pentru nimeni o tovărăşie agreabilă, nemaipunând la socoteală economia impusă de ratele la apartament şi la obiectele casnice.

Nicolae Dănescu îi oferise bijuterii de valoare, bomboane, prăjituri, îmbrăcăminte de calitate, unchiul ei – de asemenea; dar niciunul nu-i dăduse bani, simţind ei că Florina nu i-ar fi acceptat. Cine o vedea cât era de bine îmbrăcată – la ceea ce contribuise mult doctoriţa Nina Bengliu – nu şi-ar fi-nchipuit traiul modest din casa Florinei. Ea-şi investea acum prosperitatea în mâncare bună (aleasă pe pofta inimii unei fiinţe care o treime din viaţă nu mâncase pe săturate şi-şi dorise bunătăţi pe care le privise în vitrine), în excursii şi-n daniile către săracii agonisiţi de ea şi către animalele flămânde ale străzii.

Garderoba, compusă din lucruri de calitate, în stil clasic, deci nedemodabil, bine îngrijită, i se părea

arhisuficientă, încât în afară de ciorapi, de chiloţi şi de câte o pereche de pantofi, din când în când, nu-şi cumpăra nimic. La spectacole de teatru mergea din ce în ce mai rar şi numai după ce fuseseră «experimentate pe cobai» – cum spunea ea – nefiind, ca şi Magdalena, amatoare de abracadabre ce transformau teatrul într-un fel de circ de calitate îndoielnică, riscând să compromită nu numai teatrul, dar şi circul. Mergeau la concerte, orchestrele simfonice rămânând la consacratul stil clasic; niciun dirijor nepermiţându-şi să cânte un mare compozitor şi nici măcar un contemporan în ritm de manele ori de geamparale, pentru a-şi dovedi originalitatea. «Când apare orchestra pe podium şi vezi bărbaţi în frac şi femei în rochii de seară, simţi că participi la o ceremonie, te simţi alt om decât cel venit de pe stradă… Florina, om fi-mbătrânit noi chiar aşa de rău de nu gustăm noutăţile din artă?», spusese Magdalena cu un aer recules, ca după o slujbă bisericească, ieşind într-o seară de la un concert la Ateneu. «Magdalena, una e să-mbătrâneşti şi alta să te prosteşti. Nu trebuie să ne socotim nici hoaşte decrepite şi nici rămase ca pozele din cimitir fiindcă nu vibrăm la vulgarităţile şi la obscenităţile ce pretind azi că sunt artă. Nu sunt altceva decât expresia impotenţei artistice. E mult mai simplu s-aduci muieri în pielea goală pe scenă decât să le educi dicţia, vocea, mersul, gestica. Şi ce e mai simplu decât să-l declari pe ăla cu mintea-ntreagă şi care nu vibrează la cururi goale, să-l declari boşorog, senil, imbecil. E o epocă a imposturii şi-a sterilităţii, ca la orice sfârşit de civilizaţie. Mutând discuţia de pe planul artistic, tu cum califici pe cineva care-şi cumpără, cu bani grei, pantaloni rupţi anume din fabrică? Tu nu vezi aici un simptom de dereglare mintală? Nu crezi că-n creierul oamenilor s-au făcut găuri ca-n şvaiţer? Nevoia de obscenitate la nivel fizic, în scris, în imagini, crezi că nu e patologică, nu e simptomul unei boli degenerative?». «Şi până când crezi că au să meargă oamenii în sarabanda asta a degradării?». «Nu sunt profet, dar cred că până o să li se facă atât de scârbă de ei înşişi încât ori au să-şi revină, ori au să-şi pună ştreangul de gât… Auzi, Magdalena? Ia mai dă-i dracului. Să ne bucurăm cât suntem pe picioarele noastre şi-n minţile noastre, de ceea ce ne mai putem bucura. Iar de soarta omenirii îmi pasă cât de stâlpul de colo, de telegraf… Dacă n-am murit de scârbă până acum, sper să mor de moartea pe care mi-a hărăzit-o Dumnezeu». «Florina, după tine cum ar trebui să arate o viaţă normală?». «Ştiu un singur lucru: eu n-am trăit niciodată o viaţă normală». «De ce spui asta?». «Fiindcă spun adevărul. Când cineva cântă fals din gură sau la un instrument simţi, fără să ai studii de specialitate. Asta e viaţa mea. N-a curs niciodată ca o bucată muzicală fără niciun chix». «Şi, totuşi, trebuie să-ţi închipui într-un fel viaţa normală…». «Mi-o-nchipui într-un singur fel: în care oamenii să se respecte unii pe alţii şi să nu trăiască unii pe spinarea altora. Îmi închipui o-nchipuire, Magdalena».

Fiecare mulţumea lui Dumnezeu că-i făcuse parte să trăiască lângă o fiinţă cu-aceleaşi păreri, cu-aceleaşi gusturi şi care să vrea s-aducă-n jurul ei cât mai multă linişte şi, dacă se putea, şi bucurie. Fiecare aprecia discreţia celeilalte. Magdalena n-o-ntrebase pe Florina cine fusese domnul pe care-l iubise, nici Florina o dată n-o-ntrebase ce vorbea cu Mihu, ce-i mai lega.

Ele două o invitau pe Corina Pop ori de câte ori le aveau în vizită pe cele două profesoare, prietenele Magdalenei: *jour de dames*. Corina le invitase pe la ea, Florina explicându-i şi de ce o refuza: era convinsă că lui Titus Pop nu i-ar fi făcut nicio plăcere prezenţa ei. Florina o-ndemnase pe Magdalena, stăruise chiar să accepte invitaţia Corinei, dovedind astfel că nepoata de soră a răposatei Tincuţa Pop nu dezaproba căsătoria lui Titus Pop cu tânăra Corina. Ceea ce-avea s-o apropie pe Magdalena şi de vărul-primar, Bogdan, relaţiile între ei de fapt reducându-se la întâlnirile prilejuite de parastasele în amintirea Tincuţei, organizate la „Capşa" de Titus Pop, din pietate sau de ochit lumii, oricum nedate uitării.

Corina socotea decent să nu participe la aceste întâlniri comemorative. Cu Bogdan, cu Diana şi cu gemenii lor, Corina se vedea săptămânal, făcând ea toate eforturile de-a nu-l îndepărta pe Titus de prima lui familie. Corina mersese-n vizită, în Elveţia, împreună cu Ana şi cu Titus, pentru a fi prezentată rudelor de acolo. Doamna Aimée Pop îşi părăsea apartamentul din sanatoriul nepoată-sii, Lea, doar pe vreme frumoasă, pentru a sta nemişcată pe-o bancă-n parc, urmărind cu-o privire fixă alunecarea lină a unor lebede printre nuferii albi şi roz, de pe luciul unui lac din curtea sanatoriului, un adevărat parc. Aimée îşi

văzuse fiul, fără niciun semn de recunoaştere. Rostise un singur cuvânt: «bulgări», îmbrăţişându-şi într-o singură privire senină şi absentă fiul, nora, nepoţica. «Din când în când şopteşte: «venim» şi «bulgări»», le spusese Lea. «Am dus-o la cimitir, la mormântul mamei şi-al tatei. Nicio reacţie. Lucrul cel mai ciudat este că se spală, se-mbracă, merge singură la closet, ca orice om sănătos. Dar mâncarea trebuie să i-o dai în gură, altminteri nu se-atinge de ea. Îşi deschide şi-şi închide singură televizorul, dar la orice-ai vedea n-are nicio reacţie».

Titus îşi plimbase nevasta şi fiica prin toată Elveţia, poposind la cele mai elegante hoteluri, cum le poruncise Lea când le-nmânase o cartă de credit. Corina şi Ana le plăcuseră Leei şi mătuşă-sii, Ruth. Lea apreciase cunoştinţele medicale şi comportamentul Corinei şi chiar îi spusese: «Mi-ar fi de mare folos un diabetolog ca tine». Deşi nepotrivirea de vârstă între unchiu-său Titus şi noua lui nevastă nu era de neglijat, Lea o agrease mult mai mult pe mătuşa Corina decât pe răposata mătuşă Tincuţa. Şi, foarte ciudat, tipul de om interesat i se păruse Tincuţa, nicidecum Corina pentru care, judecând la rece, totul ar fi pledat în favoarea calculului: căsătorie, copil, instalarea într-o bunăstare oferită pe tavă. Dar în această viaţă de găină-n grămada de boabe, Corina se trezea până-n şase dimineaţa ca la şapte să fie la raport, pentru a se conforma programului obişnuit al unui medic, viaţa de medic nefiind o sinecură.

Din înconjurul Elveţiei, Corina se-ntorsese cu două tratate, ultimul răcnet în diabetologie, cu un ursuleţ pentru fetiţă şi cu două cravate pentru Titus. Ana era un copil drăgălaş, lipicios şi fără mofturi. E drept că maică-sa nu obosea să-i facă de-o sută de ori aceeaşi observaţie când fetiţa greşea cu câte ceva. «Părinţii mei sunt învăţători de ţară. De la ei am învăţat că mama şi dascălul nu trebuie să obosească făcând observaţii copilului». Lea îi dăruise Anei un pandantiv cu un smarald mare, înconjurat de-un rând de rubine şi de altul de briante, o bijuterie veche dintr-ale bunicii Aimée. «Până te faci tu mare, să poarte maică-ta pandantivul».

La o lună după vizita noii familii Pop, Aimée Pop se stinsese stând pe scaun în faţa nepoată-sii, Lea, strângând degetele mâinii drepte ca şi când ar fi ţinut ceva între ele şi rostind pe un ton resemnat: «bulgări». La incinerarea doamnei Aimée participase doar Titus din partea familiei din România. În ajunul incinerării, Titus o visase pe Tincuţa, îmbrăcată mireasă şi se mirase grozav în vis, fiindcă el nu ştia că acea fostă colegă a lui urma să se mărite. «Ce faci, Tincuţo? Nu eşti Tincuţa Şoimaru?». «Ba da». «Şi ce e cu tine îmbrăcată mireasă?». «Aştept». Şi Tincuţa dispăruse într-un nor, aruncându-şi buchetul de mireasă-n văzduh.

Fără să fie superstiţios şi fără să dea vreo interpretare viselor, totuşi, a doua zi, după acele puţine ori când o visase pe Tincuţa de când nu mai era, Titus avea o stare greu de pus într-un compartiment anume, o stare din care, pentru a-şi reveni, se ducea neapărat să-l vadă pe fiu-său, Bogdan, fără să inventeze un pretext anume şi nespunându-i niciodată că o visase pe Tincuţa. Fiu-său, cu firea lui bonomă şi fără complicaţii, îşi aducea tatăl pe linia de plutire, ce se caracteriza prin echilibru şi prin acţiuni bine calculate. Cu toate că o iubea pe Corina şi o preţuia pentru calităţile ei intelectuale şi umane, Titus ar fi dorit-o mai înfiptă în relaţiile mondene, ar fi vrut s-o vadă afirmându-se ori de câte ori ieşeau în lume, împrejurări ce i se păreau Corinei o corvoadă. Deşi departe de-a fi însemnat idealul lui de femeie, Tincuţa fusese o nevastă mult mai potrivită pentru el, eficientă social, impunându-se totdeauna într-o asistenţă, în vreme ce Corina nu ştia cum să se-ascundă, ca să nu atragă atenţia asupra ei.

La Sinaia, unde se petreceau toate mondenităţile necesare menţinerii lui Titus Pop în fruntea unei ierarhii, Corina o scotea pe Diana la înaintare, ştiind că-i făcea o mare plăcere, ea, Corina, petrecându-şi timpul mai ales pe la bucătărie, ajutând chelnerii la aranjat platourile, gustând din tot ce se oferea invitaţilor, adăugând ici un pic de piper, dincolo un pic de lămâie, ceea ce făcea o bună impresie asupra acestor angajaţi. Ei apreciau cucoanele care ştiau ce să ceară, care nu se ţineau cu nasul pe sus, se-ncingeau cu şorţ, îşi puneau basma şi munceau la cot cu dânşii. Pentru ei, cucoanele-adevărate puneau osul la treabă, iar ăle care dădeau doar ordine erau sigur parvenite, ultima categorie îndesindu-se ca unii păduchi de plante.

Pricepând în câte afaceri era vârât bărbatu-său, a căror legalitate nu-ncercase s-o cerceteze, şi văzându-l cum spumega pe la televiziuni împotriva căpuşelor P. S. D.-iste, omiţând să spună că o căpuşă P. S. D.-istă îl înzestrase cu editura cea mai dotată din România, el ţinându-se de brâu în prezent cu nişte căpuşe cel puţin la fel de umflate, dar din alte partide, Corina se căia amarnic că nu se mulţumise să fi fost o rezidentă oarecare, un medic secundar oarecare, dar să nu fi pătruns într-o minoritate socială ce-adusese din nou omul obişnuit la formula de pe vremea comunismului: «Noi şi ei». Dânsa nu mai făcea parte din «noi», iar în categoria «ei» nu se putea integra: nu uita de unde pornise. Nu uita că părinţii ei, ca şi ea de altfel în timpul vacanţei de vară, dădeau cu sapa ca toţi ţăranii, chibzuind cum puteau lotul şcolii, dat în folosinţă directorului atât cât era-n funcţie. Părinţii lui Titus fuseseră oameni înstăriţi, şi chiar în regimul comunist, sărăcia bogatului – adică a lor – însemnase mai mult decât bogăţia săracului, iar de când sora lui Titus, Iulia, se măritase cu un bancher elveţian, le pusese Dumnezeu tuturor mâna-n cap. Nicio haină, niciun accesoriu, nicio bijuterie care-o punea pe Corina în valoare, pentru Titus nu costa prea mult, el împingând-o spre lucruri «de firmă» şi interzicându-i lucrurile obişnuite ca pe-un fel de atentat la prestigiul lui.

Într-o farmacie, Corina-şi cumpărase, în prezenţa lui Titus, o cremă de mâini. «Ce fel de doctoriţă eşti tu, dacă-ţi cumperi cosmetice?», remarcase el foarte serios. Corina îl privise în speranţa că glumea. «Adică?», întrebase ea. «Nici măcar atâta nu-ţi dau pacienţii?». «Dacă n-aş fi fost măritată cu tine, să nu fac pe virtuoasa, cred că aş fi primit una-alta, de la pacienţi, fiindcă eram săracă. Acuma, mi s-ar părea că-l mânii pe Dumnezeu să primesc ceva de la un om bolnav». «Cu cât îl coşti mai mult cu-atât te preţuieşte mai mult pacientul». «Prefer să nu mă preţuiască», îi replicase Corina cu un glas mâhnit.

Zgârcenia lui Titus şi tratamentul de satrap faţă de personalul editurii şi de cel al trustului de presă pe care le conducea erau de pomină în lumea oamenilor de meserie. Subt patronatul lui n-aveai voie să fii bolnav, selecţia naturală fiind element de bază al păstrării sau al eliminării unui angajat, la-nceput părând că datele intelectuale ar fi-nsemnat esenţialul. În Sparta, în Antichitate, dacă te năşteai cu o malformaţie, erai aruncat de pe muntele Taiget, lumea fiind un loc al oamenilor sănătoşi. Titus Pop nu făcea altceva decât să aplice adulţilor modelul spartan. Chiar de când se căsătoriseră, Titus se schimbase şi, după judecata Corinei, nu în bine. Fizic, drept e, arăta admirabil, îngrijindu-se cum scrie la carte: gimnastică, masaj, înot. Dar o privire dură, ori de câte ori nu se supraveghea, dură şi mohorâtă, lăsa impresia unei păsări de pradă ghiftuită şi plictisită. Corinei nu-i scăpase indiferenţa lui ca o lavă stratificată, faţă de tot ce nu privea propriile interese.

O dată la două săptămâni, Corina se ducea să-şi vadă părinţii. Povestea cu tristeţe cât de greu o duce lumea la ţară, cum stătea pământul pârloagă fiindcă oamenii n-aveau nici bani să-l are. «Să fie sănătoşi. Fiecare cum îşi aşterne aşa doarme», şi Titus continuase lectura unei gazete literare. «Numai că nu şi-au aşternut singuri: *li* s-a aşternut», răspunsese Corina pe-un ton tranşant. Din acea zi nu-şi mai făcuse nicio iluzie cu privire la interesul bărbatului ei pentru massele de grija cărora, declarativ, el şi prietenii lui politici nu puteau dormi. Răceala ei faţă de-acest bărbat, pe care-l admirase intelectual se-aşternea straturi, straturi.

Într-o zi, Titus pornise la Sinaia, în scopul de-a aranja cu două săptămâni înainte o petrecere de afaceri, ca toate câte-aveau loc în vila sa. Ordonat şi prevăzător, nu lăsa nimic pe ultimul moment. „Land Rover”-ul lui fusese găsit de Poliţia rutieră tras pe dreapta, iar conducătorul vehiculului mort, cu-o mână apăsată pe claxon ce, sunând continuu, atrăsese atenţia trecătorilor care avertizaseră Poliţia. Niciun semn de agresiune asupra mortului: banii, puţini de altfel, şi actele neatinse, ceasul la mână, verigheta în deget. Expertiza medico-legală diagnostica fără dubiu «infarct anterior întins». Coincidenţă de două ori bizară: aceeaşi cauză a morţii ca şi în cazul Tincuţei şi exact în acelaşi loc.

Familia fusese năucită de veste. Cea mai prezentă, mai eficientă, se dovedise Diana care, spre a-şi menaja bărbatul şi pe Corina, se instituise cap de coloană în organizarea funeraliilor, ajutată de părinţii ei, veniţi val-vârtej de la Craiova. Corina se comporta ca un automat în care ceva se dereglase şi nu mai

putea fi oprit. Singura ei preocupare era să execute tot ce-i sugera Diana. Era uimită, cum uimit ar fi fost şi Titus dacă ar mai fi ştiut că lui, care părea pregătit pentru eternitate, i se-ntâmplase asemenea pocinog. Corina era uimită, dar, sinceră cu ea însăşi, nu îndurerată. Îndurase cu greu discursurile din capela de la „Bellu", muzica militară acordată fiecărui defunct decorat şi salvele de puşcă; foarte greu praznicul de la „Marriott", în al cărui consiliu de conducere fusese răposatul. Îndurase cu greu porţia abundentă de ipocrizie mondenă ce nu-nceta nici în faţa unei gropi deschise.

Partajul între prima şi cea de-a doua familie a lui Titus Pop decursese civilizat. Corina le oferise lui Bogdan şi Dianei vila din Băneasa, unde locuise cu Titus, contra unui apartament cu faţa spre Cişmigiu, cu o terasă de treizeci de metri pătraţi. Editura, în schimbul unui număr de acţiuni acordate Corinei, urma să fie condusă de Bogdan, printr-un interpus, om de meserie. Corina se vedea cu prima familie a lui Titus în fiecare săptămână, fiindcă voia ca Ana să nu se-nstrăineze de rudele ei cele mai apropiate. Nici Bogdan, nici Diana şi nici gemenii lor nu scoteau flăcări pe nas de deşteptăciune. Erau nişte oameni medii, cu destule snobisme, dar neagresivi şi, lucru de remarcat, mulţumiţi cu cât aveau – şi aveau – nepuşi să jupoaie pielea de pe om. Le dădeau pacienţii – primeau. Nu-şi condiţionau serviciile şi îngrijeau fără discriminare oamenii săraci.

Cum secretul înţelegerii în lume este toleranţa, Corina evita discuţiile de principii cu «fiul» şi cu «nora», limitându-se la lucruri comune, care să nu creeze contradicţii. Cum nu mai avea de gând să facă vreun copil şi nici bărbat stabil să-şi ia, Corina voia ca Ana să crească aproape de «nepoţi», gemenii lui Bogdan, ca în momentul când ea, Corina, avea să-şi încheie trecerea prin lume, Ana să nu rămână singură. Apartamentul ei fiind spaţios, Corina îşi adusese părinţii la Bucureşti, cu greu convinşi să-şi părăsească locul lor de baştină, explicându-le că-i uşurau viaţa, avându-i lângă dânsa, scutind-o de drumuri şi de grija pe care le-o ducea ştiindu-i singuri.

Cu toată uluiala şi cu toată agitaţia prin care trecuse de la moartea lui Titus, Corina simţea că i s-a luminat viaţa, că scăpase de-o stare tulbure şi nesănătoasă. Că vibra în ea ceva din sufletul încrezător al fetei de optsprezece ani, care venea pentru prima oară-n Bucureşti ca să dea examen la Medicină.

*

Despre Radu Ghervase, Florina şi Magdalena ştiau puţinul cât îl scria el pe cartele poştale ilustrate. Nici de la rudele care se mutaseră-n apartamentul lui nu aflau mai mult, fiindcă şi lor le scria la fel. Florina citea această corespondenţă economică, ofta şi apoi privea lung faţa ilustratei. Această economie de informaţie în ceea ce-l privea, Florinei nu-i dădea nicio speranţă că Radu şi-ar fi aflat liniştea şi mulţumirea în noua lume-n care poposise. Într-o zi primise o scrisoare din partea lui Radu.

«Dragă Florina,

Partea mea de muncă mi-am făcut-o. N-am economisit nici timp, nici energie. În fine, gust o clipă de mulţumire. Asta nu mă-mpiedică să-mi aduc aminte în fiecare zi o convorbire surprinsă de tine cândva între mama unei eleve ale tale şi stareţa unei mânăstiri din Oltenia, stareţă cu doctorat în filosofie şi în istorie. Vezi cum unele lucruri se-ntipăresc în noi? De la convorbirea noastră observ atent guvernele…

Am să mă gândesc totdeauna la tine, la tine, cea mai înţeleaptă dezamăgită.

Radu».

*

Peste două luni de la această scrisoare, Florina primea de la mânăstirea unde se retrăsese Radu o scrisoare în greacă şi în română, care o-nştiinţa că «fratele nostru Paisie», în paranteze „Radu Ghervase", s-a stins din viaţă în ziua de… luna… anul…». Urmau trei semnături şi-o ştampilă.

Fără să fie surprinsă – fiindcă ceva-i spunea demult că într-o zi avea să primească asemenea

înştiinţare – Florina simţise un cuţit în inimă. Se-aşezase într-un fotoliu, ţinând cu-amândouă mâinile scrisoarea. «Laconismul ăsta ascunde un adevăr de care m-am temut din clipa când l-am cunoscut pe Radu: a vrut să-şi îngroape iluziile şi dezamăgirile, a vrut să scape de el însuşi. Ce păcat de-atâta inteligenţă, de-atâta erudiţie! Cât am preţuit acest om şi cum n-am putut să fac nimic pentru el. Când lumea îi este aşa de urâtă cuiva, cum să i-o înfrumuseţezi? Dacă atâta cât are ea frumos nu-l poate însenina, nu-l poate face să suporte viaţa? Eu am uitat anii când îmi doream în fiecare clipă să mor, neţinând seama că aş fi lăsat în urmă o mamă bolnavă de-o boală ce mă-nnebunise? Am uitat cât mi-aş fi dorit să mor când a murit doctorul Nicolae Dănescu? Între mine şi Radu e deosebirea că eu mă rugam lui Dumnezeu să-mi ia zilele, iar Radu şi le-a luat singur… Să-i scriu lui Alexandru, românul care era-n aceeaşi mânăstire cu el? Nu cred că mi-ar spune mai mult decât scrisoarea oficială». Florina trebuia să cântărească bine momentul când să-i dea vestea Magdalenei, având în vedere sensibilitatea diabeticilor la emoţii. Florina îl convinsese pe vărul lui Radu să ceară unele lămuriri în legătură cu moartea lui Radu şi cum se putea ajunge la mormântul lui. Într-un târziu, aflase că Radu ar fi murit de anorexie. În privinţa mormântului, niciun cuvânt. Pe crucea doamnei Ghervase de la „Bellu", Florina pusese să fie cioplite în relief numele şi datele trecerii lui Radu prin lume.

*

Vladimir Mankiewicz, sătul de societatea internaţională de construcţii (în care intraseră şi ultimii lui patroni) ce-l purta prin toată lumea, ţinându-l mai tot timpul despărţit de familie, în ciuda salariului generos pe care-l primea, hotărâse să-şi facă formele de pensionare şi să se-ntoarcă-n Ţară, cu-atât mai mult cu cât recesiunea, ce-şi arăta tot mai ameninţător colţii, avea să elimine multă lume de peste tot. Firesc era să te gândeşti la cei tineri, pentru care «punerea pe liber» însemna de multe ori o adevărată dramă. Oameni care nu-şi mai puteau achita ratele pe la Bănci, care-şi vedeau casele vândute de-aceleaşi bănci pe nimic – atât cât ele să nu fie-n pagubă – iar cel păgubit dat afară-n stradă.

Vladimir se-mpăcase – vorba vine – cu Luana, în dorinţa de-a-şi creşte copiii la un loc şi cu-amândoi părinţii alături, intenţie irealizabilă în realitate. Pentru un *week-end* petrecut cu familia, Vladimir zbura mii de kilometri cu avionul, ca s-o găsească pe fiică-sa, Alina, plecată cu un grup de colegi cine-ştie-pe-unde, casa plină de lume – fiindcă Luana voia o viaţă mondenă – şi doar pe Alexandru, singurul care-l aştepta, ştiind că numai ei doi aveau ceva de-mpărţit: de obicei, o plimbare, în care stăteau de vorbă ca doi oameni de-aceeaşi vârstă. Luana, deşi acceptase fără târguială întoarcerea lui Vladimir la fostul său domiciliu, fusese de părere că nu mai avea niciun rost să se recăsătorească, idee acceptată fără niciun protest de Vladimir, care, într-un colţ al *portefeuille*-ului, păstra verigheta cu numele Florinei, verighetă pe care uneori o ţinea strâns în mână minute-n şir. Alina terminase cu «foarte bine» colegiul la New York şi se-nscrisese la cursuri de artă dramatică, unde fusese remarcată de-un regisor de la Hollywood care-i oferise nişte roluri de succes la public şi la critică. Între timp, fata se şi măritase cu un avocat din Los Angeles, tânăr şi foarte apreciat, descendent al unei dinastii de mari jurişti. Luana se măritase şi ea cu un medic urolog de mare prestigiu la New York.

«Tată, uite pentru ce ne-am despărţit noi de Florina… Ca să fim o familie unită. Bine că mama şi Alina şi-au aflat fericirea. Pe noi doi ne-au lăsat să ne descurcăm cum ne-o tăia capul, că doar suntem băieţi mari». «Tu ce propui, Alexandru?». «Eu propun să ne-ntoarcem în România şi neapărat la Florina». «Acuma, Florina locuieşte cu verişoara ei. Nu ştiu dacă ne mai primeşte». «Chiar dacă n-am mai locui împreună, dar să ştim că avem un suflet lângă noi. Ce viaţă am dus lângă ea, tată! Pentru mine, asta a-nsemnat viaţă de familie». «Şi pentru mine, copile». «Despre noi se poate spune c-am dat vrabia din mână pe cioara de pe gard». «Am plătit impozit pe speranţă, copile, echivalent adesea cu impozitul pe prostie». În anul întâi la Medicină, Alexandru se-ndrăgostise de-o portoricană, săracă, orfană, crescută într-un cămin de copii, fată care izbutise să obţină tot timpul burse de studii.

«Tată, mâine vreau să mă-ntorc în Ţară, dar cu Paloma ce fac?». «Mai întâi, afli ce are ea de gând: vrea să rămână aici, unde s-a născut şi a crescut, sau vrea să te urmeze într-o ţară de rangul trei?». «Şi dacă vrea să vină cu noi?». «Atunci te-nsori cu ea şi pornim toţi trei la drum». Paloma nu ceruse niciun timp de gândire: ea îi urma pe Alexandru şi pe tatăl lui până la capătul lumii.

Vladimir ţinuse ca tinerii să se căsătorească religios. Orfelinatul în care crescuse Paloma fiind sub auspiciile Bisericii Catolice, fata fusese botezată catolic. Căsătoria se oficiase într-o biserică ortodoxă, Alexandru – în costum crem, Paloma – în rochie cu crinolină şi cu trenă, în faţa întregii lor grupe de colegi, invitaţi apoi de tatăl mirelui la restaurant. Luana o tratase pe viitoarea noră ca pe orice fată pe care i-ar fi prezentat-o Alexandru. Nu se implicase cu nimic în pregătirile de nuntă, ci se comportase ca orice invitat. Soţul Luanei, impresionat de faptul că mireasa era singură pe lume, le dăruise tinerilor căsătoriţi două mii de dolari. Înainte de-a se urca în taxiul care să-i ducă în campus, după ce le mulţumise tuturor pentru participare, cu lacrimi în ochi Paloma îi şoptise lui Vladimir: «Niciodată n-am visat că avea să mi se facă atâta onoare»; şi se-aplecase discret să-i sărute mâna.

Vladimir, Alexandru şi Paloma, îndată ce se terminase anul universitar, porniseră la Bucureşti, nespunându-i nimic la telefon Florinei. După ce-şi desfăcuseră bagajele şi-şi hotărâseră cum să-şi împartă apartamentul din Bucureşti în care locuiseră Vladimir, Luana, Alina şi Alexandru, cei trei, după câteva ore de odihnă, proaspăt duşaţi, urcaseră-n „Mercedes”-ul Luanei şi porniseră spre Florina. Mai întâi simulaseră la telefon o greşeală, ca să se-asigure că Florina era acasă. Vladimir scoase din *portefeuille* verigheta pe care de ani de zile o purta cu el şi şi-o puse pe inelarul mâinii stângi. Cu braţele pline de flori, dintre care abia de i se mai vedea capul, în faţa apartamentului Florinei îi bătea inima ca un gong.

Florina se uită pe vizetă, apoi cu mâna tremurând trase zăvorul yalei şi deschise larg uşa. Cei trei stăteau într-o atitudine solemnă, ca în faţa unei autorităţi de care ar fi depins viaţa lor. «Florina, dă-mi voie să ţi-o prezint pe nora ta, Paloma», şi Alexandru o luă de mână pe fată şi o-mpinse către Florina, care-i luă seama o clipă, o mângâie delicat pe obraz şi o strânse-n braţe, apoi se-apropie de Vladimir şi de Alexandru şi le trase capetele spre ea, lipindu-şi obrazul când de unul când de altul.

De când plecaseră ei din România, Florina urmase cursuri de spaniolă în cadrul Institutului Cervantes. «Am iluzia că nu-mi las creierul să amorţească», îi spusese Magdalenei pe care, *manu militari,* o dusese la cursurile de spaniolă. Palomei îi venea să plângă. Nu se-aşteptase ca femeia asta, foarte importantă în viaţa lui Alexandru şi-a lui Vladimir, s-o-ntâmpine cu atâta căldură. Şi mai ales nu se-aşteptase să-i vorbească-n spaniolă. Florina remarcă verigheta de pe inelarul lui Vladimir. Vorbiră multe şi de toate, începând cu viaţa personală şi terminând cu politica. Florina era plăcut surprinsă de concepţia despre lume a «nurorii» ei. Gândeau amândouă la fel. Adică fără iluzii asupra vreunui sistem politic şi asupra lumii în general. Viaţa era o luptă permanentă: mai întâi cu tine însuţi, apoi cu neîndurarea semenilor. «Soarele sărăciei te coace repede», se gândi Florina, amintindu-se pe sine la vârsta Palomei.

Magdalena era plecată pentru o săptămână cu prietenele ei, profesoarele, la mânăstirea Horezu, în vizită la o prietenă călugăriţă. Vorbiră ce vorbiră şi, ca la români, întinseră masa cu tot ce se găsea prin casă. Într-un moment când Florina era singură la bucătărie, Vladimir o strânse în braţe, o depărta, i se uită-n ochi şi-i spuse: «Florina eu vreau să trăiesc lângă tine până ce moartea ne va despărţi». Florina se albi la faţă şi simţi că-i îngheaţă sângele în vine. Vladimir se sperie: «Florina, ce e cu tine?». «Nimic. Am să-mi revin». «Am trezit o rană?», şopti Vladimir. Spre-a deruta convorbirea, alunecată pe un teren primejdios, Florina se grăbi să spună: «Tu ştii că eu locuiesc cu Magdalena şi că n-o pot elimina din viaţa mea. E o promisiune pe care nu pot s-o încalc». «Cum poţi trăi tu cu Magdalena pe-un loc, am să pot şi eu». «Bine». Florina îl lăsă-n mijlocul bucătăriei fără nicio vorbă. Se-ntoarse cu o cutiuţă minusculă de pluş roşu, o deschise: «Nu e un dar, e un simbol». Florina scoase verigheta cu grijă, ca şi când ar fi putut s-o spargă, o ţinu o vreme în palmă, apoi şi-o puse pe inelarul mâinii stângi.

Vladimir voia să se-nsoare cu Florina, ceea ce ea refuzase. Neinvocând argumentul la modă al

tinerilor trăind în concubinaj, care vorbeau despre certificatul de căsătorie ca despre-un petic oarecare de ziar, ci explicându-i că n-avea rost pentru doi oameni copţi care, la asemenea vârstă nici copii nu mai făceau, nici casă, ba, nici măcar nu-şi mai cumpărau obiecte de lungă folosinţă. Şi totuşi, Vladimir şi Alexandru nu se dăduseră bătuţi până ce n-o măritaseră pe Florina, amândoi având în minte pensia de urmaş pe care i-ar fi lăsat-o Vladimir, mult mai confortabilă decât cea cuvenită Florinei pentru propria muncă, în momentul când ar fi-mplinit anii de pensie.

Acceptând, în fine, să fie mireasă, Florina îl trăsese de-o parte pe Alexandru şi-i şoptise: «Alexandre, mă mărit cu o condiţie: la anu-n vremea asta *vreau,* auzi, *vreau* să fiu bunică». Paloma, crescută la orfelinat, îşi dorise totuşi în adolescenţă copii, dar acuma, deşi măritată şi intrată într-o familie de oameni de nădejde, un copil i se părea o aventură, când ea avea atâta de-nvăţat, fiind abia-n anul doi de facultate. Din momentul când Paloma rămase însărcinată, Florina o convinsese pe Firuţa, menajera doctorului Eremia, să-i ia sub aripa ei pe tinerii Mankiewicz şi pe micuţa Florina când avea să apară.

Ecografia arăta fată, iar părinţii ei hotărâseră s-o cheme Florina. Florina avea grijă ca tinerii, măcar la două-trei luni, să meargă la un teatru, la un concert bun. De la apariţia Florinei mici, Vladimir şi Florina mare – cum i se spunea, spre-a o deosebi de tiza ei – sâmbăta şi duminica erau pe post de dădace, fiind zile de odihnă pentru Firuţa şi de-nvăţat intens pentru Alexandru şi pentru Paloma. Vladimir şi Florina se duceau ei la cei tineri vrând să n-o deranjeze pe Magdalena. Numai că Magdalenei îi era urât fără dânşii şi mai ales îi era drag să vadă cum creşte un copil – privilegiu pe care ei natura nu i-l hărăzise. Minute-n şir stătea ca în extaz şi se uita cum fetiţa îşi descoperea cu uimire mânuţele, degetele. Când începuse să vorbească, Florina o-nvăţase să-i spună «buna» şi lui Vladimir «bunu'». Cu de la sine putere, Firuţei îi spunea «Uţa», iar Magdalenei «Ena».

Pe sine, tânăra Florina se prezenta «Orina», ducând totdeauna demonstrativ mâna dreaptă la piept. Când bunica ei adevărată, împreună cu bunicul vitreg veniseră din America s-o vadă, Florina mică nu-ncepuse să vorbească. Pe lângă un trusou ce-ar fi ajuns pentru crescut patru-cinci copii, bunicii americani îi aduseseră cadou un colier de aur cu pietre colorate, preţioase şi semi-preţioase, de-o rară frumuseţe, prin măiestria lucrăturii şi prin îmbinarea culorilor. Luana avusese grijă să spună că bijuteria care stârnise admiraţia generală era alegerea lui Gary, soţul ei. «Nu mă-ndoiesc» – îşi spusese Vladimir – «că la egoismul tău i-ai fi cumpărat ceva atât de scump». Iar doamna doctor Mankiewicz, după ce plecaseră americanii, se exprimase cu glas tare: «Nu mă-ndoiam nicio clipă că bărbatu-său a ales colierul, că ea cine-ştie-ce tinichea, „ultimul răcnet", îi aducea copilului».

Vladimir, Florina şi Magdalena îşi luaseră foarte-n serios rolul de bunici români, ştiut fiind că bunicii români sunt campioni mondiali la crescut nepoţi. Vladimir recunoştea în sinea lui că nu se-nchipuise ca bunic, aşa cum ajunsese să fie: cu nasul în cărţi de pediatrie, cu biberoane la ore fixe, probate la-ncheietura mâinii pentru temperatură, cu îndurat plânsete la creşterea dinţilor şi cu tot felul de mici deranjamente, fireşti şi la copilul sănătos. Dimineaţa, Florina lucra şase ore în atelierul ei de tehnică dentară de la subsol. Apoi se urca-n maşină şi schimba echipa de dimineaţă, adică pe Vladimir şi pe Magdalena, de-acasă de la cei tineri.

Alexandru şi Alina fuseseră crescuţi cu bonă, ceea ce Vladimir propusese de la bun început şi pentru nepoată-sa. Numai că Florina se opusese cu vehemenţă. O bonă, oricât de conştiincioasă, nu putea înlocui nişte bunici. Vladimir trebuia să recunoască în sinea lui că Alina şi Alexandru, deşi impecabil îngrijiţi de Frau Ilse, nu fuseseră niciodată atât de veseli şi de expansivi ca Florina mică. Toate albumele cu animale pe de vremea copilăriei Alinei şi-a lui Alexandru fuseseră coborâte din pod, spre încântarea Florinei mici şi-a Magdalenei, care-i explica tot ce ştia despre fiecare animal. De la apariţia Florinei mici, nimeni nu-nflorise mai mult decât Magdalena. Glicemia îi ajunsese la normal şi umoarea ei meditativă se schimbase: râdea mult mai des, iar Florina mică o amuza atât de mult încât abia aştepta să le povestească adulţilor vorbele şi faptele fetiţei, ce i se păreau ale unui un copil ieşit din comun.

Florina era un copil vesel şi afectuos. Când îţi punea mâinile-n jurul capului, îşi lipea obrazul de tine

şi-ţi şoptea la ureche «te iubesc» ţi se topea inima. Florina – «bunica» – vorbea în spaniolă, spre mareancântare a Palomei, care găsea că soarta voia să compenseze, graţie familiei prin alianţă pe care i-o dăruise, toată amărăciunea ei de copil orfan. La trei ani, Florina mersese la o grădiniţă unde se-nvăţa engleza. «Bunica» Florina ţinea ca nepoata să-nveţe cât mai de mică limbi străine, voia să i se ofere fetiţei tot ce n-avusese ea decât mult mai târziu, prin străduinţă proprie.

Sâmbăta, când Florina mergea la crematoriu, la cimitir, la căminele de bătrâni şi de copii, de când fetiţa împlinise patru ani o lua cu ea şi-mpărţeau amândouă pachete. «De ce o iei cu tine?», o-ntrebase Magdalena. «Ca s-o-nvăţ ce-nseamnă lumea, să-nveţe de mică mila şi milostenia». La cinci ani, tristă după o asemenea excursie, Florina mică o-ntrebase pe Florina mare: «Bună, de ce mă iei cu tine ca să mă-ntristezi?», şi-i luase o mână şi i-o ţinea strâns. «Ca să vezi că pe lume sunt mulţi oameni săraci, necăjiţi şi trişti, şi ca să-nveţi să le faci şi lor, atât cât poţi, o bucurie. Să nu te-ntristezi când faci o bucurie unui om necăjit, ci să te bucuri şi să spui mereu: „Doamne, ajută-mi să pot ajuta!”. Şi să-i mulţumeşti lui Dumnezeu pentru tot ce ai tu. Iar la cei care nu mai sunt mergem ca, acolo unde ar fi ei, să ştie că nu i-am uitat». «Ei mai sunt undeva?», întrebase Florina. «Noi credem că s-au mutat în cer şi de-acolo ne văd şi se roagă lui Dumnezeu pentru noi».

De vinerea, cum venea de la grădiniţă, Florina se ducea glonţ la bună-sa. «Bună, când facem pachetele?». «Întâi îţi pui hainele de casă, dormi un ceas cu Ena, pe urmă ne spălăm pe mâini şi facem pachete».

Florina mică, potrivit programului de viaţă stabilit de «buna», evolua frumos. Mai întâi, fetiţa dovedea bunătate, duioşie şi generozitate, pe care ţi le dă Dumnezeu, dar niciun educator, oricât s-ar strădui. Deşi Florina mare pusese monopol pe educaţia celei mici, nimeni n-avea nimic de protestat, fiindcă bunica nu dădea numai sfaturi şi dispoziţii ci creştea, cu ajutoare, dar de fapt ea creştea acest copil. Fără să le-arate celorlalţi, Florina mică, deşi cele mai multe observaţii şi interdicţii îi veneau de la buna, pe ea o iubea mai mult decât pe oricine, în afară de căţelul ei, Dudu, cadou din partea bunei, care ştiuse după ce tânjea mai mult sufletul copilei. Un animal trezeşte responsabilitatea şi te-nvaţă cu grijile. Te pregăteşte pentru viaţă şi, mai ales, pentru maternitate.

*

La câteva zile după ce Florina mică începuse şcoala, Florina mare, uitându-se-n oglindă, văzuse că era galbenă ca lămâia. Medicul de familie, coleg cu Mihai Dănescu, îi dăduse bilet de internare la Fundeni. Secundarul profesorului, un tânăr medic specialist, Ionuţ Todea, se nimerise a fi băiatul secretarei de Partid din 1989 de la Policlinica unde lucrase Florina. Fosta secretară şi Florina erau internate în aceeaşi rezervă. «Ionuţ, mamă, doamna asta a fost singurul om care s-a purtat omeneşte cu mine în 1989 şi nici măcar membră de Partid nu era». «Şi dumneavoastră, doamnă, v-aţi făcut că nu ştiaţi că tatăl meu murise-n puşcărie, ca politic».

Aşa cum se prezenta pancreasul Florinei la ecografie, profesorul o operase. Nici el, nici Ionuţ nu scoteau un cuvânt asupra diagnosticului. «Domnule profesor, mă pun în locul dumneavoastră şi-nţeleg ce greu vă e să-i spuneţi unui bolnav că nu mai are nicio scăpare. Mie vă rog să-mi daţi să citesc protocolul operator. Sunt pregătită să nu trăiesc veşnic, încât vă rog să dăm cărţile pe faţă». Profesorul îi întinsese Florinei protocolul operator: «cancer de cap de pancreas. Neoperabil». «Cam cât mai am de trăit?». «Între şase şi douăsprezece luni. Ca tratament: medicamente naturiste, regim alimentar de cruţare…». «Dureri?». «Sper să nu fie».

Profesorul şi doctorul Ionuţ Todea, rămas împietrit într-un colţ al cabinetului, tăceau şi nu-şi reveneau în faţa sângelui rece al pacientei care voise neapărat să-şi afle condamnarea, pe care-o bănuia. «Orice v-ar supăra, vă rugăm să vă prezentaţi imediat la noi», zisese profesorul găsind un mijloc de-a rupe tăcerea, şi-i întinsese Florinei carta lui de vizită. «Domnule profesor, vă mulţumesc pentru tot ce-aţi făcut pentru

mine. Concurenţă lui Dumnezeu nu-l puteam face niciunul. Încă o dată vă mulţumesc!».

Deşi se-aştepta la acel diagnostic, totuşi certitudinea o năucise pe Florina. Acceptarea unei condamnări, oricât ai vrea să bravezi, e-un lucru înfricoşător. Simţise cum se scurgea viaţa din ea, ca un şuvoi de gheaţă ce-i încremenea mai întâi judecata. Cea mai ciudată senzaţie era dorinţa de fugă; de fugă, dar unde? Stătuse multă vreme pe-o bancă în faţa serviciului de radiologie, care la acea oră nu funcţiona. «Cu mine lucrurile sunt lămurite: asta e! Dar ce fac eu cu ceilalţi: le spun şi stau deschis de vorbă cu ei, fiecare numărându-mi clipele, sau mă fac că nu ştiu, ei ştiind prea bine ce am şi numărându-mi la fel clipele? Ce este mai greu de suportat pentru ei? Oricum am lua-o situaţia e falsă: şi dacă eu mă fac a nu şti, şi dacă se fac ei că nu ştiu. Doamne, învaţă-mă cum e mai bine!».

Îndată ce-i scoseseră firele de la operaţie, Florina se externase, ca de obicei în toate spitalele, pe la ora douăsprezece. A doua zi era sâmbătă şi aveau copiii invitaţi la masă. Când se-ajunsese la cafea şi la fructe, Florina îşi încrucişase mâinile pe masă şi-ncepuse brusc, într-un moment de tăcere: «Dragii mei, am să vă spun ceva ce voi ştiţi şi ştiu şi eu: de-acum în cel mult un an am să vă părăsesc. Pân-atunci vreau să ne bucurăm că suntem împreună şi nimeni nu mai vorbeşte niciodată despre-acest subiect». Toţi împietriseră. Florina mică, singura care nu ştia ce boală avea buna şi neînţelegând cum avea ea să-i părăsească, întrebase cu un glas tremurat: «Bună, unde vrei să pleci, cum să ne părăseşti?». «Fetiţa mea, am să plec la Doamne-Doamne; altfel cum m-aş îndura să vă părăsesc?». Fetiţa începuse să plângă. Florina o luă pe genunchi şi-ncepu s-o legene ca pe-un copil mic. «Am vrut să vă spun la prânz, ca până seara să vă obişnuiţi cu ideea că eu ştiu».

Pentru toţi cei de faţă, acel prânz avea să rămână ca una dintre cele mai cumplite amintiri. Florina răsuflase uşurată şi dormise prima oară fără somnifere. «Doamne, mulţumescu-ţi Ţie că mi-ai dat curaj să-mi uşurez sufletul». În pat, Vladimir o luase-n braţe şi-şi ascunsese faţa la pieptul ei. Florina se gândi să-i uşureze sufletul şi să vorbească tot ea. «Vladimir, i-am anunţat pe toţi medicii care-mi trimiteau lucrări că-mi desfiinţez atelierul. Cât timp mai am putere aş vrea să facem toţi şi, dacă se poate, şi cu Mihai şi cu Lucia, o călătorie prin Ţară şi prin locuri frumoase din Europa. Să ne bucurăm cât mai suntem împreună. Dacă aşa e scris, aşa e scris». Vladimir izbucnise în lacrimi şi nu-şi putea înăbuşi suspinele. Florina îl mângâia ca pe-un copil şi-i susura: «Nani, nani».

Îşi fotografie toate bijuteriile, apoi făcu din ele trei grămăjoare. Unele i le dădu lui Mihai, care le primi fără nici o-ntrebare. Altele i le dădu Magdalenei, care nu-ndrăzni s-o refuze de teama explicaţiei: rămas-bun de la viaţă. Ultima grămăjoară i-o dădu Palomei. Ea-şi păstră verigheta şi-un trifoi cu patru foi, un mărţişor de la Alexandru. Alexandru se prezentă de ziua Florinei cu-o brăţară din trei culori de aur, o frumuseţe. «Florina, mi-am făgăduit mie că-n momentul când am să câştig îţi cumpăr ceva frumos-frumos. Te rog s-o porţi tot timpul». «Aşa am să fac».

Vreo două luni de zile după operaţie, Florina, simţindu-se bine, îşi dusese la îndeplinire proiectul acelei memorabile excursii rămasă în memoria participanţilor ca un vis frumos. Vremea fusese minunată, cazarea, mâncarea, totul ca un dar de la Dumnezeu făcut cuiva pe care în curând avea să-l cheme la El.

După-ntoarcerea-n Ţară, puterile Florinei scăzuseră zi de zi, ea nemaiasimilând nimic din ce mânca.

Într-o zi luă un taxi, fiindcă nu mai avea putere să conducă şi se duse într-o vizită de rămas-bun la Crematoriu şi la „Bellu". «Mamă şi unchiule Gogu, rămâneţi cu bine şi pe curând». Pentru prima oară, Florina aprinse o lumânare şi puse o garoafa roşie pe mormântul doctorului Nicolae Dănescu. «Dacă am să mai fiu conştientă în ultima clipă, gândul meu tot la dumneavoastră o să fie, domnule doctor».

Se-aşează pe banca de lângă mormântul lui Fred. O candelăreasă, ducând un târn şi-un făraş, se opri-n faţa Florinei. «Săru' mâna, doamnă. Erea să nu vă mai cunosc, aşa aţi slăbit». «Mai slăbeşte omul. Ce să-i faci?», şi Florina zâmbi. «Fred, am venit să-mi iau rămas-bun. Te-am scos din uitare ca să nu supăr pe nimeni. Te rog să mă ierţi că te-abandonez. Dacă e ceva dincolo, poate ne-ntâlnim».

Mihai Dănescu trecea în fiecare zi pe la Florina. «Mihai, am fost ieri să-mi iau rămas-bun şi să le spun „pe curând" celor plecaţi. I-am cerut iertare lui Fred că-l părăsesc». «Eu n-am să-l părăsesc… Florina,

uneori am simţit că mă iubeai». «Ai simţit bine, Mihai. Numai că totdeauna am fost despărţiţi de-o umbră care-a-nsemnat prea mult pentru-amândoi ca să trecem peste ea». Mihai îi sărutase mâna şi şi-o lipise de obraz. «Florina, cutez acum să te-ntreb ce-a vrut să spună tata în ultimele lui clipe, când te-a luat de mână? Mi s-a părut c-a spus „până ce”». «Până ce moartea ne va despărţi», şi Florina plângea lin, ca desprinsă de orice durere. Mihai o strânse la piept cum o strânsese la despărţirea de tatăl lui, se ridică şi plecă fără să-şi ia rămas-bun de la ai casei.

Văzând-o cum piere şi cum nu se păcălea singură, Magdalena îşi luase inima-n dinţi şi-i spusese: «Florina, cred c-ar fi mai bine să schimbi testamentul. Fă-l pe numele lui Alexandru». «Ai dreptate. De ce să plătească de două ori taxe pentru o singură moştenire?».

Pentru a evita o dispoziţie testamentară verbală, Florina îşi pusese pe hârtie toate dorinţele: în ce să fie îmbrăcată, să fie incinerată, să i se facă o slujbă scurtă, dar cu un cor care să-i cânte cele zece fericiri. Actele erau în perfectă ordine şi toţi ai casei le ştiau locul. Îi rugase pe Vladimir şi pe tineri să n-o părăsească pe Magdalena.

În ultima vreme dormea prost, trezită de stomacul ei ce nu mai asimila nimic. Îi propusese lui Vladimir să doarmă separat, ceea ce el nu acceptase. «Nu vreau să-ţi stric somnul». «Dac-ai fi în locul meu aşa ai face?», o-ntrebase Vladimir pe un ton mustrător. Simţindu-şi sfârşitul, Florina voia să se interneze-n spital, ca să nu le lase alor ei o imagine greu de şters din minte. Magdalena şi-o amintise pe mătuşa Marta, sora bunicii ei materne, care-l rugase pe doctorul Eremia s-o interneze, ca să nu lase familiei în casă imaginea trupului său inert. «Şi dacă eu te rog să nu te internezi?», i se-adresase Vladimir pe ton de implorare.

Într-o seară se uitau amândoi la un film franţuzesc. În pauza publicitară slăbiseră sunetul. «Ce-ar fi să mergem câteva zile undeva, la Predeal poate?», zisese Vladimir ţinând-o de mână. «Hai să facem proiecte, ca să aibă Dumnezeu de ce să râdă». Şi mâna se desprinsese de mâna lui Vladimir.

*

În a doua vineri care urmase plecării Florinei, Florina mică îi făcuse Magdalenei semn că are să-i spună ceva. «Ena, noi când facem pachete ca să le ducem la săracii necăjiţi? Dar la buna şi la Crematoriu când mergem?». Magdalena, uluită, nu ştiuse ce să-i răspundă. «Ena, vreau ca buna să fie mulţumită de noi, acolo unde este ea».

Mihai Dănescu îl rugase pe Vladimir să-i dea lui urna cu cenuşa Florinei. Vladimir se uitase lung în ochi lui Mihai, strânsese urna la piept şi i-o dăduse fără niciun cuvânt. Mihai singur ridicase cu o rangă pisania de pe mormântul tatălui său şi slobozise înăuntru urna Florinei. «Până ce moartea v-a unit», şi se depărtase agale de mormântul celor doi oameni, cei mai dragi din viaţa lui. Îşi spuse şoptit: «Învaţă-te, băiete, să pierzi şi să te desparţi».

Doi câini vagabonzi îl petrecură până la ieşirea din cimitir. Rămânând în spatele porţii, îl lătrară prieteneşte, ca o urare de drum-bun, potrivită cu toamna blândă care se lăsa ca o cupolă argintie peste toţi şi peste toate.

9 iulie 2007-15 octombrie 2008

editie ne varietur

Unii oameni trăiesc de la-nceput subsemnul deosebirii dintre dreptate şi recunoaşterea ei, încît îşi duc viaţa ca actori ai unei tragicomedii, căreia îi sînt şi spectatori. Prea obidiţi de propria condiţie, îşi dau seama de inutilitatea efortului de-a îndrepta lumea, acţionînd singuri. Unii sînt astfel de «înţelepţi»; alţii – simulanţi şi arivişti: nişte «hopa-mitică» ai tuturor timpurilor. Eroina se confruntă permanent cu o dilemă existenţială: revoltă sau acceptare a destinului. «*Fericiţi făcătorii de pace*», afirmă Biblia. Fericiţi şi demni de respect. *Nefericiţi cei care cred c-o vor afla undeva, cîndva*, replică viaţa...

Ileana Vulpescu

EDITURA TEMPUS

9 789738 514089

ISBN 978-973-85140-8-9

{1} Doamnelor, vă salut cu plecăciune şi vă părăsesc (în franceză).

{2} Secolul regelui Ludovic al XIV-lea al Franţei (1638-1715).

{3} «Tu ai vrut-o, George Dandin» (în fr.). Replică din piesa în proză a lui Moliere, *Georges Dandin*.

{4} Ocupaţie agreabilă (pentru trecerea timpului); divertisment (fr.).